

N. S. H.

DE HONIGBY.

MAANDSCHRIFT

VOOR

GODSDIENSTMINNENDE LEZERS.

"DE VREES DES HEEREN, IS WYSHEID."

DEEL VI.—1844.

Kaapstad:

GEDRUKT BY PIKE & PHILIP, 59, ST. GEORGESTRAAT,

EN TE BEKOMEN BY

COLLARD & Co., 24, HEERENGRACHT.

1844.

VOORREDE.

Het was de wensch en begeerte van den Redakteur de uitgave van de HONIGBY, (dit eenigst alhier bestaande Nederduitsch Godsdienstig Maandschrift) voort te zetten, zoo als hy dat in de laatste *zes* jaren heeft gedaan, doch de Uitgever huiverig zynde zich verder daarmede te belasten, omdat het ingeschrevene niet geregeld wordt voldaan, waardoor hy ter naauwernood de kosten van den Drukker kan te gemoet komen, moet de Redakteur het werk staken, dat hy ten dienste zyner land- en geloofsgenooten had ondernomen. De bewustheid dat, onder Gods zegen, dit werkje iets heeft toegebragt ter vertroosting van den bedroefde,—ter teregtbrenging van den afgedwaalde,—ter bemoediging van den zwakke,—ter opwekking van den trage—en stichting van dezen en genen waren Godsvriend, verschaft hem stof van dankbaarheid jegens God, die hem lust en opgewektheid heeft geschonken, het werk te ondernemen en tot op dezen tyd daaraan eenigen tyd op te offeren. Hy kan niet ontveinzen, dat hy ongaarne den lykzang over hetzelve zoude hooren aanheffen. Ook kan hy het denkbeeld van zich niet verwyderen, dat het werk misschien meer lezers zoude hebben gevonden, indien zyne Medearbeiders in het Evangelie, al leverden zy geene bydragen, of de Opzieners der gemeenten, die belang in hunne gewigtige bediening stellen, en wie zou dat niet doen? by geschikte gelegenheden, den leden de lezing van hetzelve hadden aanbevolen. En wanneer zy dan in den ziekenkamer of elders spraken van hetgeen zy, tot eigen stichting daarin hadden gevonden, zou dit de leeslust en den geest tot onderzoek niet opwekken? En zou men daarvan de

beste gevolgen niet mogen of kunnen verwachten ?—Of het tot eer verstrekt voor de Nederduitsche Christen Kerk van *Zuid-Afrika*, dat de uitgave van zulk een goedkoop Godsdienstig Maandschrift, wegens het gering debiet moet worden gestaakt,—daarover beslisselk onbevooroordeelde!—Men heeft den Redakteur geraden den prys te verhoogen, doch dit heeft hy van zich niet kunnen verkrygen, daar hy den goedwilligen lezer niet wilde bezwaren met meerdere kosten, vooral daar zyn doel steeds was het geschrift voor den arme verkrygbaar te maken. Hy blyft nog steeds de hoop koesteren, dat men dit middel ter verspreiding van Godsdienstkennis niet zal laten varen, en byaldien hy eenige mededeeling van den Uitgever ontvangt, dat de belangstelling om het te behouden door oude en nieuwe Inteekenaren zoo is verlevendigd, dat de kosten kunnen worden goedgemaakt, hoopt hy, zoo de HEER hem krachten verleent, zyne hand niet te onttrekken, maar met deze bezigheid te blyven voortgaan. Gode en zyne genade zynen arbeid aanbevelende, wenscht hy, by den afloop des ouden en aanvang des nieuwen tydkrings, over zyne Medechristenen en elken goedgunstigen lezer, de uitgebreidste zegeningen, welke den tyd der beproeving veraangenamen, en de toekomst zoo verhelderen, dat men met Christelyke gelatenheid dezelve moge te gemoet treden.—Zoo ZY HET !

BLADWYZER
VOOR HET ZESDE DEEL
VAN DE
Honigby.

De Honigby.

MAANDSCHRIFT

Voor Godsdienstminnende Lezers.

"DE VREES DES HEEREN IS WYSHEID."

DEEL VI. JANUARY, 1844. No. 1.

DE WEDERKEERIG DER JODEN UIT BABEL.

LEERREDE OVER JER. XXIX : 10—14.

Want zoo zegt de Heer: zekerlyk, als zeventig jaren te Babel zullen vervuld zyn, zal Ik ulieden bezoeken, en Ik zal myn goed woord over u verwekken, u wederbrengende tot deze plaats.

Want Ik weet de gedachten, die Ik over u denk, spreekt de Heer, gedachten des vredes, en niet des kwaads, dat Ik u geve, het einde en de verwachting.

Dan zult gy My aanroepen, en henengaan, en tot My bidden; en Ik zal naar u hooren.

En gy zult My zoeken en vinden, wanneer gy naar My zult vragen met uw gansche hart.

En Ik zal van ulieden gevonden worden, spreekt de Heer, en Ik zal uwe gevangenis wenden, en u vergaderen uit al de volken, en uit al de plaatsen, waarheen Ik u gedreven heb, spreekt de Heer; en Ik zal u wederbrengen tot de plaats, van waar Ik u gevankelyk heb doen wegvoeren.

Laat ons

Eerst deze woorden kortelyk ophelderen;

Dan willen wy de goddelykheid van deze voorzeggingen aantoonen; en er,

Eindelyk, eenige voor ons nuttige leeringen uit afleiden.

A

I. Ten regten verstande van onzen tekst moet ik vooraf opmerken, dat deze woorden een gedeelte zyn van den brief, dien Jeremia zond aan zyne landgenooten, welke reeds naar Babel waren weggevoerd, zoo als wy lezen in de drie eerste verzen van dit hoofdstuk, te weten: De Joden werden niet op éénmaal en te gelyk naar Babel weggevoerd. Op één na de laatste koning van Juda, Jojakim, ook Jechonia genoemd, was met de koninginne moeder en een aantal van de aanzienlyke burgers, waaronder ook de profeet Ezechiël, benevens de voornaamste kostbaarheden en sieraden van den tempel, naar Babel overgebragt; gelyk wy lezen 2 Kon. xxiv. 12—16. De koning van Babel stelde toen Zedekia tot koning aan in het Joodsche land. Deze, de laatste koning van Juda, doch meer koning in naam dan in de daad, zich met sommige volken vereenigende, en steunende op de hulp van den koning van Egypte, *rebelleerde tegen den koning van Babel*, gelyk wy lezen 2 Kon. xxiv. 20. Dit gaf het volk moed. Zy, zoo wel die nog in Juda waren, als die reeds naar Babel waren heengevoerd, vleiden zich dat Zedekia en de overgeblevenen, geen kwaad meer te vreezen hadden, ja zelfs, dat de bannelingen, binnen kort, weder naar hun vaderland zouden terug keeren. Dit ging zoo ver, dat men zelfs valsche profeten vond, die het volk, in den naam des Heeren, diets maakten, dat alles binnen een paar jaren hersteld, de geroofde schatten teruggegeven, en het weggevoerde volk uit Babel verlost zou worden. Gy kunt dit omstandiger lezen in de twee voorgaande hoofdstukken (xxvii. en xxviii). Jeremia, door des Heeren Geest onderrigt, begreep het anders. Hy vond magtigen tegenstand aan zekeren profeet Hananja, die in het huis des Heeren, ten aanhooren der priesteren en des ganschen volks, dat herstel profeteerde, zoo hy zeide, in den naam des Heeren. Maar Jeremia zeide tot hem: *Hoor nu, Hananja! de Heer heeft u niet gezonden, maar gy hebt gemaakt, dat dit volk op leugen vertrouwt. Daarom, zoo zegt de Heer: zie, Ik zal u wegwerpen van den aardbodem; dit jaar zult gy sterven, omdat gy eenen afval gesproken hebt tegen den Heer. Alzoo stierf de Profeet Hananja in datzelve jaar, in de zevende maand* (hoofdst. xxviii. 15—17).

In dezen toestand schreef Jeremia, die te Jeruzalem gebleven was, eenen brief aan de ballingen te Babel, en zond dien met een gezantschap, hetwelk de koning Zedekia naar Babel afvaardigde, volgens ons tekst kapittel (vs. 1—3). In dien brief, die hetzelfde behelsde als zyne openbare leerredenen, beveelt hy zynen landgenooten, in des Heeren naam, om zich door zulke bedriegelyke redenen niet te laten misleiden, maar om in dat land hunner vreemdelingschap zich neêr te zetten als inwoners, die daar langen tyd zouden verblyven; huizen te bouwen, hoven te planten, te vermenigvuldigen, belang te stellen in den welvaart van dat land, en

daarom voor hetzelve te bidden en het goede te zoeken (vs. 4—7). *Want, zoo zegt de Heer der heirscharen, de God Israëls : laat uwe Profeten en uwe waarzeggers, die in het midden van u zyn, u niet bedriegen, en hoort niet naar uwe droomers, die gy doet droomen. Want zy profeteren u valschelyk in mynen naam ; Ik heb hen niet gezonden, spreekt de Heer* (vs. 8. 9).

Maar zou het Joodsche volk dan altyd in Babel moeten blyven? Neen, Geliefden! de Heer had daartoe zekeren tyd bepaald, na verloop waarvan het volk, niet alleen zou wederkeeren in zyn vaderland, maar ook zoodanig zou wederkeeren, dat de ontfermende en zegenende hand des Heeren, daarin allerkennelykst zou gezien worden. Dit is de inhoud van onzen tekst, dien wy nu, met een weinig omschryvens, gaan ophelderen.

Eerst wordt die wederkeering, in het algemeen, als een werk van God belooft (vs. 10, 11); en *dan* wordt, in het byzonder, de wyze voorspelt, op welke deze gelukkige uitkomst zou plaats hebben, te weten: door middel van des volks ernstige en hartelyke smeekingen (vs. 12—14).

In het algemeen dan wordt de tyd aldus bepaald (vs. 10): *Want, zoo zegt de Heer: zekerlyk, als zeventig jaren te Babel zullen vervuld zyn, zal Ik ulieden bezoeken.* Van welk tydstip men die zeventig jaren moet rekenen, zullen wy daarna onderzoeken. Als die tyd daar is, zegt de Heer, *zal Ik ulieden bezoeken*, namelyk, in eenen goeden zin, "met myne genade en zegen," dat blykt uit het volgende: *en Ik zal myn goed woord over u verwekken, u wederbrengende tot deze plaats.* "Myne belofte, die ik aangaande uwe wederbrenging gedaan heb en nog doe, zal ik vervullen."

Met nadruk wordt er by gedaan (vs. 11): *Want Ik weet de gedachten, die Ik over u denk, spreekt de Heer, gedachten des vredes en niet des kwaads.* De woordjes *ik*, die in de Hebreeuwsche taal anders niet opzettelyk vordert, staan hier met opzet uitgedrukt. Het is dus by uitstek: *Ik alleen*, spreekt de Heer, weet de gedachten, die *Ik alleen* voor u denk. In tegenstelling, namelyk der valsche profeten, die hunne eigene verbeelding, hunne streelende hoop, als echte godspraken uitgeven. "Neen! het zal blyken wie de ware profeten zyn, aan wien ik mynen raad openbaar; ik alleen weet wat ik besloten heb, en deze myn raad zal bestaan, en ik zal al myn welbehagen doen."

Dat Ik u geve het einde en de verwachting. Het Hebreeuwsch woord door *einde* vertaald, beteekent somtyds iemands *nakomelingen* (Ps. cix. 13 en Jer. xxxi. 17). Die zin geven er sommigen aan, ook in onzen tekst, omdat er (vs. 6) van de vermenigvuldiging in Babel gesproken wordt. Doch wy behouden liever de gewone beteekenis van *einde*. Het einde en de verwachting, zegt dus: "het verwachtte einde." *Dat einde, hetwelk gy verwacht*, zoo als onze

oude overzetting heeft, "de gelukkige uitkomst, welke gy te gemoet ziet, die heb ik besloten u te zullen geven."

Hoe die verwachting des volks zou blyken, wordt in de drie volgende verzen bekend gemaakt. Het zou zulk eene verwachting zyn, welke de ware godsdienstigheid inboezemt.

Dan zult gy my aanroepen, en henengaan, dat is: "verhoord zynde zult gy henengaan." Op dit eerste lid slaat het tweede lid: *En gy zult tot my bidden; en Ik zal naar u hooren.* De zaak zelve is maar eenerlei. Het volk zou op het einde van die zeventig jaren, zyne verlossing en wederkeering, ernstig en aanhoudend, alleen by den Heer zynen God zoeken; en de Heer zou het genadig hooren en verhooren. Want nooit heeft Hy gezegd: "Zoekt my te vergeefsch." In vorige benaauwdheden riepen zy ook wel tot den Heer hunnen God, doch niet regt van harte; meer om van de ellenden en plagen bevryd, dan om de voordeelen van eene ongeveinsde godzaligheid deelachtig te worden. Maar nu, in den hier voorspelden tyd, zou hunne bekeering van eenen beteren aard wezen.

Gy zult my zoeken, zegt de Heer, *en vinden, wanneer;* of liever, *nademaal, omdat gy naar my zult vragen met uw gansche hart.* Gy zult my niet alleen om hulp en verlossing *smeeken*, maar gy zult ook in opregte oefeningen van deugd en godzaligheid toonen, dat het u ernst is my te vreezen; van alle afgodery een afkeer hebbende, en aan myne dienst verbonden blyvende, geheel anders dan te voren, toen gy slechts met de lippen tot my naderdet, en met een onrein hart, aan allerlei ongeregtigheden en aan afgodische gevoelens en zeden nog overgegeven waart. Zalig vooruitzigt inderdaad, "naar den Heer te vragen, met zyn gansche hart, en Hem te zoeken." Zulke krachtige uitdrukkingen hebben vele uitleggers doen denken dat hier ook van eene geestelyke verlossing onder de Evangeliehuishouding, ja, van eene algemeene wederkeering en herstelling der Joden, uit alle oorden der wereld in hun oud vaderland, welke by hunne bekeering, in de laatste dagen, nog te verwachten is, voorspeld wordt. Doch voor dat vermoeden vinden wy geen genoegzamen grond. Wanneer men den profetischen styl in aanmerking neemt, zullen wy dien niet te krachtig vinden om van de duidelyke letter af te gaan en de profetie alleen op de verlossing uit Babel toe te passen; voor welken uitleg ook de geheele zamenhang pleit.

God zou hun geven naar de begeerte van hun hart (vs. 14): *En Ik zal van uliedeu gevonden worden, spreekt de Heer, en Ik zal uwe gevangenis wenden, en u vergaderen uit al de volken, en uit al de plaatsen, waarhenen Ik u gedreven heb, spreekt de Heer; en Ik zal u wederbrengen tot de plaats vanwaar Ik u gevankelyk heb doen wegvoeren.* Letten wy hier, 1, dat *de gevangenis te wenden*

insluit, niet alleen eene staatsverwisseling van ontslag uit de ballingschap in een vreemd land; maar ook een herstel, eene geheele vernieuwing van vorigen welstand in het oude vaderland. Let hier, 2, dat de belofte van wederkeering zich ook uitstrekt tot zulke verdrevenen, die onder andere volken en in andere plaatsen wyd en zyd verstrooid waren. Wy mogen hier dus ook denken aan de nakomelingen der tien stammen, die reeds lang te voren naar Assyië waren weggevoerd, en die dan ook vryheid zouden hebben om naar het erfstad terug te keeren.

II. Wy hebben dus in deze woorden, M. T.! eene zeer duidelyke toezegging van eene groote en voor het Joodsche volk allerbelangrykste gebeurtenis: *de verlossing en wederkeering uit de Babylonische ballingschap.* En deze beloften mogen wy rangschikken onder de voorzeggingen, welke de goddelykheid der Heilige Schrift bewyzen. Zy is, 1, niet verdicht na de vervulling. Zy behelst, 2, zoo iets, hetwelk geen eindig vernuft kon weten, en nogtans zeer duidelyk en bepaald wordt aangekondigd. En, 3, zy is in dat alles stiptelyk vervuld.

Ik zeg vooreerst: " De profetie is niet verdicht na de vervulling." Het is gemakkelyk voor het ongeloof om te zeggen: het zyn stukken, die men lang daarna heeft ingelascht, ondergeschoven, om ze voor godspraken te doen doorgaan." Maar met reden vordert men daarvoor bewys. En het is niet mogelyk zulk een bewys van vervalsching by te brengen, hetwelk de toets van het gezond verstand kan uitstaan. Ik beken, het is ook moeyelyk voor ons geloovigen, en het vordert veel onderzoeks, om van onze zyde den juisten tyd en wyze aan te toonen, wanneer en hoe die oude schriften opgesteld, byeen verzameld, bewaard gebleven, afgeschreven en verspreidt zyn. Doch datzelfde moeyelyk onderzoek heeft omtrent alle oude gedenkschriften plaats. En het kan of mag dus geen vooroordeel tegen de gewyde Schriften baren, dat wy, uit derzelver inhoud en bykomende omstandigheden, de echtheid en onvervalschtheid besluiten moeten. Stellen wy dat onderzoek onpartydig en omzigtig te werk, dan zal het zelfs den min geoefenden waarheidminnaar voldoende zekerheid geven, dat deze profetiën vóór derzelver vervulling, waarlyk door de profeten gesproken of geschreven zyn.

By aldien de verlossing der Joden uit Babel, eerst na die gebeurtenis verdicht en als eene te voren gedane godspraak voorgewend was, dan zou men dit stuk niet alleen in dezen tekst, maar in dit boek van Jeremia doorgaans hebben moeten inlasschen. Want verre het grootste gedeelte behelst de wegvoering naar Babel en de wederkeering naar Kanaän. De eerste gebeurtenis, de wegvoering naar Babel, heeft Jeremia beleefd, en zyne redevoeringen en geschryf desaangaande, zyn dermate doorvlochten met

byzondere voorvallen, waarin de personen met namen genoemd worden, dat men ook dit alles ontkennen en tot de ongerymste verwerping van alle geschiedkundige waarheid vervallen moet, indien men juist deze profetie voor een verdichtsel van eene latere hand houden wilde. Om maar één staal te noemen: Wy hebben reeds uit het verband gezien, dat deze profetie een deel uitmaakt van den brief dien hy naar Babel zond; dat hy juist over deze voorzegging zeer veel te lyden had van valsche profeten, die met name genoemd worden, omdat die eene ongelyk spoediger herstelling beloofden. Dat geheele geval derhalve zou dan ook moeten verdicht zyn. Het zou dan niet waar wezen, dat er een Hananja en andere valsche profeten, zoo in Babel als in Judea, aldus geprofeteerd hadden. Het zou dan niet waar wezen, dat er eenige gezanten, vs. 3 genoemd, door Zedekia naar Babel gezonden waren. Maar op zulk eenen lossen grond mag men dan ook twyfelen, of er wel eens een Jeremia,—of er wel een koning Zedekia,—of er wel eens een Babel,—of er wel Joden geweest zyn? Maar laat ik niet verder gaan, want tot zulke buitensporigheden moet men ten laatsten komen, wanneer men tegen de klaarblykelykheid der omstandigheden aan, zulke profetiën als die, welke voor handen is, voor ingelaschte verdichtselen wil gehouden hebben. Laat ik er nog alleen byvoegen, dat de hier voorspelde gebeurtenis, niet alleen schier de gansche profetierol van Jeremia, maar ook by Ezechiël xxxiii. tot aan het einde, en by Amos ix.; Hab. iii.; Hoz. vi.; en andere profeten, een aanmerkelyk deel beslaat; ja, zelfs zoo veel tyd te voren door Jesaja geboekt is, die den naam van Israëls verlosser, Cores, of Cyrus hoofdst. xliv. xlv. uitdrukkelyk genoemd heeft; al die schriften moet men dan ook rekenen, dat eerst na de Babylonische gevangenis opgesteld en, op den naam dier profeten, zouden uitgegeven zyn, en dit wordt door de sterkste bewyzen opgemerkt.

Maar daarenboven, als wy het stuk wat dieper indenken en ons zelven vragen: van wien? en waartoe zou zulk eene profetie in lateren tyd verdicht wezen? dan wykt het vermoeden van vervalsching zoo veel te verder. De Joden hadden te veel eerbied voor hunne gewyde schriften, om ze op die manier aan te vullen. Dat was ook niet noodig. Want zy geloofden het goddelyk gezag van hunne profeten; hetwelk ook buitendien genoeg bevestigd was. En dat gezag van Jeremia was althans inzonderheid gebleken daarin, dat zyne raad en vermaning, om ten tyde van Nebukadnezars overwinning, niet naar Egypte te vlugten, maar zich aan de Babyloniërs te onderwerpen, by de uitkomst de verstandigste de beste bevonden was.—Van Heidenen, of ten hunnen behoeve, kon men niet verwachten, dat zulk eene profetie ten onregt op den naam van Jeremia zou gegaan zyn, want zy bemoeiden

zich toen nog niet met de Joodsche godsdienstboeken ; en de Joden waren er toen nog niet op uit, om hunne godsdienst onder de Heidenen voort te planten. Zoo er onder de Heidensche volken al eenige achting of eerbied voor Jehova, den God van Israël, plaats had, ontstond zulks door geheel andere middelen dan door gewaande profetiën.

Ja maar, zal men mogelyk denken, zouden die Profetiën van der Joden verlossing uit Babel, en dat wel, door Cyrus, zoo als Jesaja profeteerde, niet verdicht wezen ten gevalle van dien Cyrus, om dien bevelhebber der Meden, toen hy Babel innam, te vleyen, als had de God der Joden hem tot dat werk eeuwen te voren bestemd ; om hem daardoor te eerder te bewegen, aan den Joden hunne vryheid te schenken? Maar, M. T.! welke Jood zou iets van dien aart hebben durven ondernemen? Wat zekerheid kon men hebben van den goeden uitslag daarvan? En al eens vooronderstelde zynde, dat men zulk eene voorzegging tot dat einde verzonnen had, (hetgeen toch om de te voren genoemde redenen geen schyn heeft,) dan is ééne aanmerking alleen genoeg, om deze bedenking weg te nemen, te weten : dat Cyrus dé man niet was, om zich door zulke bedriegeryen te laten innemen, noch om de hand te leenen, ter voortplanting van dezelven. Het geen oude geschiedschryvers, vooral Xenophon, die zyn leven beschreef, van zyn karakter melden, doet hem eer aan, en teekent hem als een vorst van verstand en van onkreukbare regtvaardigheid, die nooit waarheid en regt, zelfs niet in kleinigheden, aan eerzucht opofferde.

Eindelyk moet ik nog opmerken, Geliefden! dat het gedrag van Daniël, op het einde der Babylonische ballingschap, de echtheid van deze en soortgelyke profetiën, ongemeen bevestigt. Wy lezen in het boek van Daniël (hoofdst. ix. 2), aldus : *In het eerste jaar zyner regering, merkte ik, Daniël, in de boeken, dat het getal der jaren, van dewelke het woord des Heeren tot den Profeet Jeremia geschied was, in het vervullen der verwoestingen van Jeruzalem, zeventig jaren was.* De profetie van Jeremia en anderen, moeten hem derhalve toen reeds bekend geweest zyn, en kunnen dus, niet in lateren tyd, na de wederkeering uit Babel, verzonnen wezen.

Zietdaar dan, aan het eerste kenmerk voldaan. Jeremia heeft de wederkeering uit Babel, lang vóór dat zy gebeurde, voorspeld.

Ik kom dan tot een *tweede* kenmerk. Jeremia voorspelt in deze woorden zoo iets, hetwelk geen eindig vernuft kon weten, er nogtans zeer duidelyk en bepaald wordt aangekondigd.

Wat kunt gy duidelyker verlangen, dan dat de jaren der overheersching van de Babylonische heerschappy over Juda bepaald worder tot zeventig jaren. En dat alsdan eene geheele wederkeering naar het vaderland beloofd wordt. Hoe nadrukkelyk wordt er bygedaan, dat het volk zelve te dier tyd zich tot den Heere bekeeren

en opregtelyk zyne genade inroepen zoude. Wat verschilt dat veel van die duistere, dubbelzinnige, raadselachtige godspraken, waarop de Heidenen roemden.

Geen eindig vernuft kon zulk eene gebeurtenis vooruitzien, ten tyde van Jeremia. Trouwens, zy werd toen ook heftig tegengesproken. Valsche profeten beloofden het volk, binnen een paar jaren verlossing en, naar den mensch gesproken, was dit ook veel waarschynlyker. De vergadering van staatkundigen, te Jeruzalem gehouden, de daaropvolgende verbindtenis van verscheiden volken, de magtige hulp van Egypte, de toegevendheid van de Babyloniërs, die aan Zedekia nog den naam van koning en een verblyf in het Joodsche land gelaten hadden, dat alles moet, naar de beste staatkundige berekeningen, eene spoedige en gelukkige uitkomst over het Joodsche volk te weeg brengen. En evenwel, Jeremia blyft er by, en verzekert in des Heeren naam, dat niet binnen twee jaren, maar na verloop van zeventig jaren en niet eerder, die gewenschte herstelling zou opdagen.

Hoe weinig of geen waarschynlykheid was daarvoor! Het was nu ver over de honderd jaren geleden, dat de tien stammen naar Assyrië vervoerd waren. Wat overeenstemming was er, dat de ballingschap van Juda, zoo veel korter, slechts zeventig jaren, duren zou? Zoo veel kon men misschien, gissenderwyze, beredeneren, dat indien er ooit herstel te hopen was, zulks door eene groote omwenteling, door den val en ondergang van Babelsch ryk, zou moeten gebeuren; maar welk sterveling kon gissen, dat dit slechts binnen zeventig jaren, en wel door der Perzen en Meden, zou uitgevoerd worden? En zoo men dit al had kunnen verwachten, wat zekerheid was er, dat de overwinnaars van Babel, alsdan zulke uitstekende gunsten, als eene geheele overbrenging in het vaderland, aan Joden bewyzen zouden? Hing dat alles niet af in den schakel der twee oorzaken, van menige toevalligheden, van de vrywillige raadslagen en bedoelingen der vorsten en volken, de voorbepaling waarvan alle menschelyke magt en wetenschap oneindig te boven gaat?

Er is nog eene byzonderheid in den tekst, welke niet minder deze goddelyke voorwetenschap aanduidt. De zedelyke verbetering, namelyk van het Joodsche volk ten tyde zyner herstelling. Dat oordeelen en plagen, onder Gods zegen, eenen heilzamen invloed tot verbetering eener bedorvene natie kunnen hebben, is niet vreemd; dat het Joodsche volk nimmer zulk eenen zwaren ramp onderging, als nu met de ballingschap in een vreemd land, is zeker. Maar wie kon met dat alles borg blyven, dat zulk eene diep bedorvene natie, zoo doortrokken van den geest der afgodery, te vergeefsch zoo menigmaal daarover gestraft; nu echter, in het kort bestek van minder dan zeventig jaren, van die zonde zou genezen

worden, en zulks, niettegenstaande zy in een afgodisch land bleef verkeeren, en dus telkens gevaar liep, om, óf in die zonde te verharden, óf tot nieuwe soorten van afgodery te vervallen,—geen mensch kon derhalve met zoo veel zekerheid bepalen: "Zy zullen den Heere aanroepen, Hem bidden, Hem zoeken, naar Hem vragen met hun gansche hart."

Maar is dat alles nu zoo gebeurd? O ja, M. T.! deze Profetie, (en dit is een *derde* kenmerk van hare goddelykheid,) werd ten naauwkeurigsten vervuld.

De verlossing der Joden uit Babel en hunne terugtogt in Kanaän, is eene daadzaak, eene gebeurtenis, welke niet geloochend kan worden. Ik zal hier kort zyn en my alleen bepalen tot twee of drie byzonderheden in den tekst.

De *eerste* is: dat die wederkeering zou geschieden na verloop van zeventig jaren. Dit is juist zoo vervuld. Het begin van die zeventig jaren moeten wy rekenen van het vierde jaar van Jojakim, op twee na den laatsten koning van Juda. Want toen kwam Nebukadnezar, de koning van Babel, tegen Jeruzalem, en maakte den koning met het volk afhankelyk van Babel, volgens 2 Kon. xxiv. 1—6, waarmede men vergelyken moet het eerste hoofdstuk van Daniel's boek, in het begin. Dit was het eerste tydperk van der Joden onderwerping en ballingschap. Het tweede moet men rekenen onder Jekonia, toen deze koning, benevens de vorstelyke familiën anderen, mede naar Babel gevoerd werden, volgens 2 Kon. xxiv. 11. volg. En het *derde* tydperk, onder Zedekia, den laatsten Koning van Juda, voltooide den ondergang van Juda's ryk, gelyk wy lezen, in het tweede boek der Koningen, het xxv. hoofdst. Nadat nu Cyrus, nog bevelhebber zynde, Babel had ingenomen; en na dat Darius, de Meder, een paar jaren het overwonnen Babel als koning bestuurd had, werd hy, na zyn overlyden, opgevolgd door Cyrus, die sedert als koning der Perzen, ook over Babel regeerde. En het was in het *eerste* jaar van deze koninklyke regering van Cyrus, dat de Joden vryheid kregen, naar hun vaderland terug te keeren, en alzoo de zeventig jaren hunner ballingschap een einde namen, volgens Ezra i. 1.

De *tweede* byzonderheid is: dat *de Heere hen uit alle plaatsen en uit alle volken zou weder brengen tot de plaats van waar Hy hen gevangelyk had doen wegvoeren.* Dit is mede alzoo vervuld. Het bevelschrift van Cyrus was algemeen, en door geheel zyn ryk, afgekondigd. Het veroorloofde den terugtogt niet alleen aan de stammen Juda en Benjamin, maar aan de gansche natie, te voren in Assyrië, nu in Medië, Babylonië en andere landen van zyne monarchie verstrooid. Hoewel zy niet allen van die vryheid gebruik hebben gemaakt, maar zeer velen in die vreemde landen, met de woon gebleven zyn.

De *derde* byzonderheid is: dat alsdan het Joodsche volk, met allen ernst zich tot den Heer zynen God bekeeren zou. Ook dit is niet achterwege gebleven. In het reeds aangehaalde tiende hoofdstuk van Daniël, lezen wy een plegtig gebed, hetwelk hy, bemerkende dat de tyd der verlossing naby was, voor den Heer uitstortte; een gebed, waarin ootmoedige schuldbelydenis, hart. grondig berouw en vurige smeeking om vergiffenis doorstraalen. Een gebed, hetwelk ook van andere voorgangers en van het volk, over het geheel genomen, zal nagevolgd zyn. Althans, de uitkomst heeft geleerd, dat het volk, door dit oordeel zoo diep verootmoedigd, van afgodery zoo glad genezen, en tot de erkentenis en dienst van Jehova hunnen God, zoo krachtdadig is terug gebragt, als het nimmer te voren geweest was.

Laat ons dan besluiten, Geliefden! dat wy hier eene voorzegging hebben, welke aan de kenmerken eener goddelyke profetie beantwoordt, en

III. Komen wy nu tot het *derde* en laatste deel van onze rede, om uit dit voorbeeld eenige nuttige lessen af te leiden.

Wy lezen hier voor *eerst*: "dat God zyne tuchtigende oordeelen gebruikt om de menschen te verbeteren."

Een zware ramp trof het Joodsche volk toen het naar Babel gevoerd werd, maar de uitkomst was in des Heeren weg; en op zynen tyd, heugelyk voor die natie—heilzaam in hare gevolgen, voor het gansche menschdom—en heerlyk voor het opperbestuur van den Allerhoogste.

Hoe men ook over den toestand van vele volkeren moge denken, het zou, dunkt my, eene onverschoonelyke blindheid wezen, als men ontkende, dat *Gods gerigten* zeer blykbaar *op der aarde zyn*, en dat *wy* ook daarin deelen. Maar mogten wy dan ook, met de *inwoners der wereld geregtigheid leeren*, Jes. xxvi. 9. De tuchtroeden van den Almagtige zyn geene plagen van eenen wreeden, onbarmhartigen Alleenheerscher, maar heilzame geneesmiddelen van eenen wyzen en regtvaardigen Bestuurder. O mogten wy ze uit zulk een oogpunt beschouwen, hoe krachtig zouden zy dan zyn, om ons tot ware bekeering op te leiden. Want *hoe ondoorzoekelyk Gods oordeelen, en hoe onnaspeurelyk zyne wegen*, in vele opzigten *zyn* (Rom. xi. 33), dit mogen wy echter, zonder ligtvaardigheid vaststellen: dat één van derzelver oogmerken, 's volks verbetering zy; opdat wy afstand zouden doen van zedelooze weelde, dartelheid, ongodsdienstigheid, waarmede wy onze welvaart bevlekken, den zegen van God verzondigen en zynen heiligen naam, dag en dienst zoo schandelyk ontheiligen. Gaan wy daarin voort, maken wy ons zelven onverbeterlyk, verharden wy ons tegen Gods slaande hand, en belooven wy ons, onder het snerpen zyner roede, vrede, ofschoon wy wandelen naar het goeddun-

ken van ons booze hart, o, M. H.! hoe rampzalig moet dan het lot van ons en onze nakomelingen wezen, *want, wie heeft zich tegen God verhard en vrede gehad?* (Job ix. 4.) *Laat u dan tuchtigen, opdat myne ziel van u niet afgetrokken worde, opdat Ik u niet stelle tot eene woestheid, tot een onbewoond land* (Jer. vi. 8).

Wy moeten ten dien einde, elk voor ons zelven, aan dat oogmerk der goddelyke kastydingen leeren beantwoorden. Want hetgeen in dit stuk waar is van een geheel volk, dat is ook waar van elk en ieder lid in het byzonder, die dat volk uitmaken. 'Er kan geen algemeene verbetering zyn, of ieder moet van zich zelven beginnen, want weinige, zeer weinige zyn 'er, die niet in mindere of meerdere mate tot het algemeen bederf medewerken, is het al niet, met eene in het oogloopende goddeloosheid, althans met ongevoeligheid, met te groote toegevendheid, met laffe navolging van kwade voorbeelden, haat, nyd en dergelyke ondeugden. Te klagen over ongodsdienstigheid, is by lang nog niet de verbetering, welke Gods oordeelen bedoelen. *Wat klaagt een levendig mensch? een ieder klaagt van wege zyne zonden. Laat ons,* elk *zyne wegen onderzoeken, en doorzoeken, en laat ons wederkeeren tot den Heere* (Klaagl. iii. 39, 40).

"En zal dat *wederkeeren* geschieden gelyk het behoort, wy moeten dan den Heer aanroepen, tot Hem bidden, Hem zoeken, en naar Hem vragen, met ons gansche hart." Dat is de *tweede* leering uit onzen Tekst.

Deze weg, M. T.! gy weet het, schryft het Evangelie ons voor, met alle mogelyke klaarheid en nadruk.

Maar, ach! hoe velen weigeren dien in te slaan. Zoo men al eenige verbetering onderneemt, het betreft meest het uitwendige; en zoo men al den Heer aanroept, het is meestal een harteloos bidden, en daarom ook van weinig uitwerking. Neen, M. T.! ware Evangeliesche deugd is, en moet zyn, de vrucht van een hartelyk ootmoedig geloof in den Heer Jezus Christus, uit eene vernieuwde gezindheid. En zulk eene vernieuwde gezindheid is het gewrocht van Gods alvermogende genade, van den uitnemenden rykdom zyner barmhartigheid, in den Zoon zyner liefde. Gode zy dank! dat ons zulk een Evangelie nog verkondigd wordt; maar ongelukkig, dat het, in weerwil van zyne beminnelyke voordragt, van vele miskend wordt. Men beproeve wat men wil, maar langs eenen anderen weg dan dezen, dien Jezus door zyne verdiensten gebaand heeft, is het niet mogelyk, *barmhartigheid te verkrygen en genade te vinden, om geholpen te worden ter bekwamer tyd* (Heb. iv. 16).

Hebt gy dat tot hier toe, veelal! verzuimd, M. T.? Was uw aanroepen, uw bidden, zoeken, en vragen naar den Heer, zoo het nog plaats had, meest al slordig, *een naderen met den mond,*

een *eeren met de lippen*, en niet meer? Bleek dat, omdat het nog met geen opregte wederkeering tot God gepaard ging, omdat gy nog, op dezelfde wyze, in de dienst der wereld, in het opvolgen uwer ongeregelde begeerlykheden bleeft voortgaan, om dat gy nog uw beste deel, uwen grootsten lust, uw hoogste goed in zinnelyke dingen steldet? Wel! bedenkt dit met diepe schaamte; veroordeelt u zelven deswegens; gaat toch niet zorgeloos daarin voort; stelt het groote werk uwer verbetering niet uit. Rasch zoude het, door den dood, onmogelyk kunnen worden; maar leert nog *den Heer zoeken, terwyl Hy te vinden is, Hem aanroepen, terwyl Hy naby is* (Jez. lv. 6). Legt uw hart voor den menschlievenden Heiland open; verzoekt Hem, dat Hy u leert bidden zoo als het behoort; dat Hy uw hart opene, om waarlyk te bedenken, wat tot uwen vrede dient; dat Hy u het voornemen inboezeme, om uwen boozen weg en gedachten te verlaten, en in waarheid tot God weder te keeren; dat Hy u kracht geve, om het met de daad te beproeven en werkstellig te maken. Dat zal den vriendelyken Jezus, die in zyne omwandeling op aarde, het slechtste soort, tollenaren en zondaren, als zy leergierig en heilbegeerig tot Hem kwamen, zoo minzaam ontving, alleraangenaamst wezen, en gy zult dat niet te vergeefsch verzoeken.

Ook gy, ernstige aanroepers van des Heeren naam! behoort vooral in zorgelyke tyden, ja nu, uwen bidyver te verdubbelen, en den Heer aan te loopen als een waterstroom. Laten niet alleen uwe nooden, die velen zyn, maar ook de belangen van land en kerk, de algemeene volksverbetering, de afwending van meerdere onheilen, uwe bidstoffe veel uitmaken; brengt ze voor den troon van God, zeggende: *Spaar uw volk, o Heere! en geef uwe erfenis niet over tot eene smaadheid—dat men onder de volken zou zeggen—waar is hunlieder God?* (Joël ii. 17). Veel gebreks is ook in dit gewigtig deel der godsvrucht, by den opregten Christen; men poogt dat te kennen, te bestryden, te boven te komen, door een geloovig zien op Jezus, onzen grooten Hoogepriester, door de gaven van zynen Geest op te wekken. Gy weet het: *een krachtig gebed des regtvaardigen, vermag veel* (Jac. v. 16). Als de Daniëls aan het bidden raken, dan is de verlossing naby.

Laat het tot aanmoediging zyn, het geen wy, ten *derden*, uit dezen tekst leeren: "dat God zyne beloften zal maken ja en amen! *Ik denk, spreekt de Heere! gedachten des vredes, en niet des kwaads.—Ik zal naar u hooren—Ik zal van ulieden gevonden worden.* Het blyft eeuwig waar, *dat het den regtvaardigen wel zal gaan, dat zy de vrucht hunner werken zullen eten* (Jes. iii. 10), en dat *de regtvaardigheid een volk verhoogt* (Spr. xiv. 34).—Dat het, als volk, op aarde welgelukzalig is, als het over het geheel God vreest; en dat *de godzaligheid tot alle dingen nut is, hebbende de beloften des*

tegenwoordigen, en des toekomenden levens (1 Tim. iv. 8). En hoe veel te meer is dit waar, van de beste zegeningen, van het heil onzer kostelyke zielen. Ten dezen aanzien heeft God om Christus wil, gedachten des vredes. *De Heer wacht om genadig te zyn* (Jes. xxx. 18). Wat kan u derhalven weerhouden, o mensch? welke uitvlugten kunt gy maken, om niet op deze belofte aan te gaan, en u aan die ontfermende genade aan te bevelen? Uw verzuim zou te onverantwoordelyker zyn, nadat Jezus u onfeilbaar verzekerd heeft: *Bidt, en u zal gegeven worden; zoekt, en gy zult vinden; klopt, en u zal opengedaan worden* (Matth. vii. 7).

Ook gy, die door het geloof, Gods beloften omhelst, behoort telkens op dezelven te pleiten en er staat op te maken. Gedeeltelyk heeft de Heer ze reeds aan u vervuld. Hy blyft de onveranderlyk getrouwe. Dit is een waarborg voor het toekomende. Eenmaal zal Hy u ook *geven het einde en de verwachting.*

Hier is het land der ruste niet; maar veeleer het land uwer vreemdelingschap. Eenmaal zal de Heer u wederbrengen in het land der zalige ruste, daar *eeuwige blydschap op uw hoofd zal wezen* (Jes. xxxv. 13).—Amen.

OP HET NIEUWE JAAR.

" Ditjaar zult gy sterven."—JEREM. XXVIII. 16.

DAT de dood onzeker is, slechts ten tyde van deszelfs aannadering, is eene lang erkende en ontegensprekelyke waarheid, welke door de dagelyksche ondervinding bevestigd wordt. Dit werd door den profeet Jeremia aan iemand gezegd, wiens dagen bepaald en wiens maanden geteld waren, als in het opschrift: " Dit jaar zult gy sterven."

Op wien, by het begin van dit nieuwe jaar, dit toepasselyk is, is Hem alleen bekend, die magt heeft over leven en dood. Voor velen is dit zeker, van het tegendeel is niemand verzekerd. Maar daar wy weten, dat dit voor velen zeker is, en welligt ook voor ons, zoo betaamt het elk onzer, om dit in ernstige overweging te nemen. Zoude het my te beurt vallen, ben ik bereid voor zulk eene groote verandering? Heb ik het voorledene verbeterd? Stel ik prys op het tegenwoordige en gebruik ik het slechts ter eere van God, en tot eeuwig belang myner ziel? Waartoe ben ik een bewys van Gods verschonende genade? Sedert de omwentelende saisoenen het tydperk aanbragten, waartoe ik weder gekomen ben, heeft de herfst haren schoot voor my geopend, de winter my verkwikt, de lente my verblyd, en de zomer my verwarmd. De natuur schynt dan niet stil gestaan te hebben. Zy heeft aan het

doel van haar aanzyn ruim beantwoord; heeft zaad aan den zaayer en brood aan den eter gegeven; maar heeft myn hart en heeft myn gedrag, de bloesems van genade, de rype krachten van opregte vlyt, en de vreedzame vruchten van regtvaardigheid opgeleverd? Heeft het niet veeleer de gelykenis gehad van den barren winter, droefgeestig en vruchteloos verhard door de koude aanblazingen van onverschilligheid, en zulks in alles, behalve de verborgene kracht van wasdom evenarende? Dit heeft eenigermate betrekking op het werkzaamste gedeelte van Gods volk; want wie onder de belyders van het Christendom is in zyn beroep getrouw geweest? Wederom, wanneer wy de duizende voorbeelden, zoo zigtbare als onzigtbare, gadeslaan, waarin wy zyn bewaard gebleven, terwyl er slechts eene schrede was tusschen ons en den dood, dan moeten wy de genade bewonderen, welke ons heeft uitgezonderd van het getal dergenen, welke door onderscheidene wegen van krankheid of ramp gevallen zyn.

" De duizend deuren des doods staan open, en wy dringen alle oogenblikken voorwaarts, en dikwyls, als het ware tot den ingang;" maar genade trekt ons terug, of sluit de donkere deur. Daar houdt de koning der verschrikking zyner akelige zetel, en grimt verschrikkelyk op de menigte slagtoffers, welke elk uur het getal zyner slagtoffers vermeerderen;—maar er is eene deur waardoor de regtvaardigen worden binnen gelaten, waar de helft zyner verschrikkingen niet gezien worden, waar Jezus de ingang bewaakt tot eeuwige zaligheid. Hier dan komt ons de taal van onderzoek weder te binnen: Behoor ik tot dat getal? Ben ik gereinigd in het bloed des Lams? Heeft de Zoon my vrygemaakt, dan ben ik waarlyk vry. Gevoel ik dat de invloed van Gods genade het inwendig bederf myner natuur wederstaat? Zoo ja, geef Gode de eer, zyn is het werk, en Hy zal het met eeuwige heerlykheid bekroonen.

O Christen! indien het opschrift waarlyk gepast is, welk een tooneel van vreugde is u bereid? In dit jaar zult gy waarlyk alle uwe vyanden te boven komen; in dit jaar zult gy al de ellende des levens ontkomen; in dit jaar zult gy smart, verdriet en zonde vaarwel zeggen; in dit jaar zult gy den Koning in zyne heerlykheid aanschouwen; in dit jaar zult gy verzadigd worden met zyn beeld, en Hem aanschouwen als Hy is; in dit jaar zult gy het gezang der verlosten aanheffen, en het eeuwig Halleluja zingen; " Want dit jaar zult gy sterven."

Wat zal ik tot u zeggen, gy onbekeerde en slapende zondaar? Uw vooruitzigt is waarlyk akelig! De dood staat voor de deur, het vonnis moet volgen. De eeuwigheid is over u, en gy zyt voor alles onbereid. Eer een ander jaar verloopen is, hoe vele duizenden zullen dan zyn toegedaan tot de bewoners van de schaduwen des

doods! en gy kunt tot dat getal behooren. Hoe zult gy ontkomen, want de toorn Gods is tegen u van den hemel bekend gemaakt; zyne wet veroordeelt u; zyne regtvaardigheid achtervolgt u; zyne verschrikking zal u eerlang verbazen, maar zyn Evangelie biedt u vrede en behoudenis aan. Ziet, de banier van het kruis is losgemaakt. Vlied derwaards, neem er uwe toevlugt toe. Doe het heden, gy hebt geen oogenblik te verliezen, want gy weet niet of gy dit jaar zult sterven.

OVER ZELFS BEDROG.—DESZELFS AARD.

Het is voor iemand, die den weg naar den hemel heeft leeren kennen en bewandelen, meermalen eene aandoenlyke opmerking als hy, by en rondom zich eene menigte menschen onnadenkend en loszinnig den dood en het regtvaardig oordeel Gods ziet te gemoet gaan; en dat, schoon zy wel weten en soms ook wel willen bekennen, dat zy nog niet bereid zyn voor dien grooten overstap. Hoe is zulk eene zorgeloosheid toch mogelyk? Veel en velerlei laat zich hierop antwoorden: maar eene der voorname oorzaken zal wel zyn, dat de mensch, schoon wetende en bekennende dat hy niet is die hy zyn moest, en niet doet wat hy behoorde te doen, echter zich valschelyk inbeelt, dat hy doet wat hy kan. Er is naauwelyks eenig gezegde, dat ik veelvuldiger hoorde uit den mond van menschen, die ik vriendelyk ernstig vermaande en opwekte tot bekeering, dan dit: *ik doe, wat in myn vermogen is.* Het is of zy dit van malkanderen geleerd en malkanderen ingegeven hebben. En wat erger is, zy zeggen dit, niet als een ydele uitvlugt, waarvan zy zelf de nietigheid wel gevoelen, maar zy spreken dus in volle meening, dat zy de waarheid zeggen.

Ongelukkige verblinding! Terwyl wy niet anders kunnen of durven, dan ons zelven in mindere of meerdere mate schuldig noemen, heeft het arglistig hart terstond de verschooning gereed: "al doe ik niet al wat ik moest, niemand is volmaakt, ik doe toch myn best, en van niemand kan immers meer dan in zyn vermogen is gevergd worden?"

Ik wil nu niet onderzoeken, of wy, indien wy inderdaad deden wat wy vermogen, daarmede voor God onschuldig zyn zouden; ik wil niet vragen, of wy, arme kranke zondaren, met al de inspanning van onze verlamde krachten, Hem kunnen behagelyk zyn; het antwoord op deze vraag laat ik aan uw eigen nadenken over. Ik wilde u, myn lieve medemenschen! aan het verstand brengen, en, zoo ik kon, op het harte drukken, *hoe grootelyks gy dwaalt en u*

zelven bedriegt, als gy meent, dat gy doet wat gy kunt. Ik wilde u leeren, *waar uit deze dwaling voortspruit.* Ik wilde u doen opmerken, *hoe dwaas, hoe schandelyk en verderfelyk het is, dus te denken.* Ik wilde u *goeden raad geven, opdat gy genezen moogt worden van deze dwaling*, die meenig een in slaap wiegt en doet voortslapen, totdat hy zyne oogen in eene vreesselyke eeuwigheid te laat openen zal.

I. Gy bedriegt u, als gy meent dat gy doet wat gy kunt.

Niemand doet wat in zyn vermogen is.

Ik moet dit gezegde nader verklaren. Wy spreken hier niet van der menschen bedryf in tydelyke zaken, in hun beroep en broodgewin. Als wy een knap huisvader van een talryk huisgezin hoorden zeggen: "ik doe wat ik kan voor myne kinderen," wy zouden hem kunnen gelooven, want waarlyk menigeen slooft zich dagelyks af en moet zich afsloven om voor de zynen een stuk brood te winnen; menigeen slooft en draaft om tydelyk gewin, alsof daarin zyne zaligheid gelegen ware. Maar als wy een lidmaat der Christelyke gemeente, die vermaand wordt tot bekeering, hooren zeggen: "ik doe wat in myn vermogen is, om voor myne onsterfelyke ziel te zorgen," dan zal ieder die wys is, en weet wat het in heeft, zyne zaligheid uit te werken, dien mensch beklagen en denken: arme blinde mensch! gy beseft niet wat gy *doet*, wat gy doen *moest*, en wat gy zoudt *kunnen* doen. Om u hiervan te overtuigen, zal het best zyn, dat ik u in eenige byzonderheden aantoon, wat wy *behoorden* te doen tot behoudenis van onze zielen, wat wy *konden* doen, en echter *verzuimen;* dan zult gy het moeten erkennen: "ik doe in de allergewigtigste zaak niet, wat ik konde doen, myn roemen is leugentaal, en al myne verschooningen zyn dwaas en nietig." Ik heb my zelven bedrogen en ik bedrieg myzelven.

I. *De kennis van de leer der zaligheid wordt verwaarloosd.*

Om behouden te worden voor de eeuwigheid is ten hoogsten noodig, dat wy eene regte kennis hebben van God en van den weg der zaligheid, dien Hy ons in zyn woord geopenbaard heeft. Dit heeft geen bewys noodig: onbekend maakt onbemind. Daarom zeide de Godspraak tot het volk van Juda, *myn volk is uitgeroeid, omdat het geene kennis heeft.* Maar hoedanig is nu de kennis van velen onder ons? Misschien zyn zy, hoewel reeds volwassen, nog geene lidmaten der gemeente. Of op *eene koude en schrale belydenis* aangenomen, vergeten zy van tyd tot tyd, al meer en meer, wat zy in vroegere jaren geleerd hebben; zy oefenen zich niet in de beste en zaligste waarheden; zy nemen zelden of nooit, behalven misschien des Zondags als zy ter kerk gaan, den bybel in de hand; er is geene de minste leesgierigheid, geen het minst nadenken. En

durft gylieden nog zeggen: "ik doe wat in myn vermogen is?" Misschien verschoont gy u nu nog en zegt: "ik heb geen tyd, myn beroep laat het my niet toe." Eene ydele en schandelyke verschooning! Gy hebt dagelyks tyd om te eten, te drinken, te slapen, maar niet om uwen Schepper en Zaligmaker beter te leeren kennen! Zoudt gy niet dagelyks gemakkelyker hier toe een half uurtje kunnen uitzuinigen? Neen! Gy doet niet wat gy kunt en nogtans zegt gy het—gy bedriegt dus u zelve.

II. *De openbare godsdienst wordt klein geacht.*

Tot bevordering van de zaligheid onzer zielen is hoogst nuttig en dienstbaar, dat wy de openbare godsdienst, vooral op den dag des Heeren getrouw bywonen. Hier vereenigen wy ons met onze gemeente om den allerhoogsten God de Hem verschuldigde hulde toe te brengen in onze schuldbelydenissen, gebeden en dankzeggingen; hier spreekt de genadige God tot ons door zyn woord en geest; hier laat Hy ons den weg tot het eeuwige leven aanwyzen. Maar van velen worden deze godsdienstige zamenkomsten, indien al niet geheel verzuimd, tragelyk bygewoond. Zelfs zyn er die door dagelykschen arbeid, door nering en koopmanschap zich zelven de gelegenheid ontstelen om wat goeds te gewinnen voor hunne zielen, terwyl anderen den dag des Heeren misbruiken tot ontydige uitspanning, en liever dien geheelen dag hunne vrienden, dan Gods huis bezoeken. En kunt gylieden dan nog zeggen: "ik doe wat in myn vermogen is?" Of wordt gy misschien gehinderd door de bezwaren van uw huisgezin, door de noodige bezorging van uwe kinderen? Maar kon en moest de inschikkelykheid en gedienstigheid van den vader en de moeder des huisgezins voor elkander, dat bezwaar niet opheffen? Zoudt gy niet reeds lang hieromtrent een goed overleg gemaakt hebben, indien gy door deze schikking eenig aanmerkelyk tydelyk voordeel voor uw huisgezin kondt gewinnen? Zoo hebt gy dan uw aardsch belang liever dan de gunst van God; zoo doet gy niet wat gy zoudt kunnen doen, gy paait en bedriegt u zelven dus.

III. *Ook wordt de huisselyke godsdienst verzuimd.*

Tot bevordering van het welzyn onzer zielen is ook zeer dienstig, dat men de huisselyke godsdienst waarneme; dat de ouders met elkander, met hunne kinderen en huisgenooten, dagelyks eene kleine wyle tyds (korter of langer, naar dat de huisselyke omstandigheden dit toelaten) afzonderen, om iets uit Gods woord te lezen, zamen daarover te spreken, Hem te aanbidden en te danken. Hoe betamende is het, dat menschen, die onder hetzelfde dak wonen, die door de naauwste banden zyn aaneengebonden, die met elkander deelen in dezelfde zegeningen en beproevingen, die elkander zoo veel goed en kwaad doen kunnen, en meermalen doen;

hoe betamend, dat zulke menschen ook met elkander voor God schuld belyden, bidden en danken! Hoe ras verachteren wy in de beste kennis; hoe ligt vergeten wy, hetgeen wy geleerd hebben; hoe gemakkelyk wordt het besef van de goddelyke en hemelsche dingen in ons geheel uitgedoofd, als men dagelyks van den morgen tot den avond alleen in de aardsche dingen woelt! Maar de gemeenschappelyke huisselyke godsdienst roept ons tot God en tot verootmoediging voor Hem. O! hoe veel kwaads kan en zal hierdoor geweerd, hoeveel goeds hierdoor in het huisgezin gesticht worden! Maar hoe zeldzaam zyn deze huisgezinnen! Hoe zeldzaam zulke huisvaders en moeders! En durft gy nu nog zeggen: "ik doe wat in myn vermogen is?" Lieve menschen! Gy bedenkt niet wat gy zegt. Maar misschien hebt gy weder velerlei verschooningen: "dit schikt zich niet met myn huisgezin." Eene schandelyke verschooning! Het schikt zich wel, om dagelyks zamen te eten en te drinken, om van de goede gaven Gods het ligchaam te voeden en te sterken; maar het kan zich in dat huisgezin niet schikken, om zamen in godsdienstige overdenkingen, in dankzeggingen en gebeden zynen hemelschen Weldoener te verheerlyken, en dus de veel kostelyker ziel te voeden en te helpen voor dat eeuwige leven. Of zegt gy: "ik heb geene bekwaamheid of vrymoedigheid om voorganger en voorbidder in en met myn huisgezin te zyn." Maar gy kunt dan tot uw behulp en handleiding een of ander stichtelyk boek by den bybel voorlezen, gy kunt voor de huisselyke gebeden u van een en ander formuliergebed by afwisseling bedienen, waartoe uwe leeraars of Christelyke bekenden en vrienden u gaarne zullen behulpzaam zyn, zoo gy ze daarom verzoekt. Neen! gy doet ook in dit opzigt niet, wat gy kunt, en gy bedriegt u zelven wanneer gy met dit gezegde u verzuim poogt te verschoonen.

IV. *Ook wordt het eenzame gebed nagelaten.*

De liefhebbende Zaligmaker, die zoo wel weet, wat voor onze zielen goed en nuttig is, zegt tot ons: *Als gy bidt, gaat in uwe binnenkamer, en de deur gesloten hebbende, bidt uwen Vader die in het verborgen is* (Matth. vi. 6; hoofdst. xiv. 23). Hy zelf is ons met zyn voorbeeld voorgegaan. Hier in de stille eenzaamheid, behoeft geene menschenvrees, geene ongeschiktheid ons te hinderen; hier kunnen wy in onze eigene taal, met onze eigene woorden, hoe gebrekkig die ook zyn, ons hart voor God uitstorten, die weet wat in ons is, en wat wy meenen; hier kunnen wy onze verborgenste nooden aan Hem klagen, onze schandelykste zonden onbelemmerd voor Hem belyden; hier, in die biddende eenzaamheid, is raad voor den armen schuldigen zondaar; hier is kracht te vinden in den stryd tegen de zonde; troost in onze droe-

fenis, hulp in onze nooden en bezwaren; hier oefent men gemeenschap met God en den dierbaren Zaligmaker, hier leert men de weg naar den hemel vinden. Maar ook dat eenzaam bidden is by velen zeldzaam, en wordt door anderen geheel verzuimd. En durft gy dan nog zeggen: "ik doe wat in myn vermogen is?" Toen uw vader of moeder, of echtgenoot, of een geliefd kind dood krank was; toen eenig ander gevaar of ongelegenheid u drukte, hebt gy een eenzaam plaatsje gezocht, en daar u neêrgebogen voor God en-om hulp geroepen, maar nu vergeet gy uwen Weldoener; nu vergeet gy het eenzaam gebed en wilt uwe knieën niet buigen voor Hem. Bedriegt gy u en anderen dus niet, wanneer gy zegt—" ik doe wat ik kan," want het blykt toch duidelyk, dat gy niet doet wat gy kunt.

V. *Ook de opvoeding onzer kinderen nemen wy niet ter harte, gelyk wy dit konden doen.*

Wie zyn ons nader dan onze kinderen? Men zou dus met reden verwachten, dat wy voor het welzyn van deze onze lievelingen: alles zullen doen wat in ons vermogen is; en dit te meer, daar dit eene der duurste pligten is, die God ons heeft opgelegd. Maar hoe is het hiermede gesteld? Ik spreek nu niet van zulken, die de godsdienstige opvoeding hunner kinderen geheel verwaarloozen, zelfs beter gezinde ouders zyn hier dikwyls onverschoonlyk traag en nalatig. Gy zorgt dat uwe kinderen leeren lezen en schryven; dat zy vervolgens een ambacht leeren, of op eenige andere wyze tot een eerlyk bestaan komen: hiertoe spaart menig vader geene moeite en kosten; hiertoe wekt gy uwe kinderen gedurig tot naarstigheid en leergierigheid; gy onderzoekt naar hunne vorderingen en zyt blyde, als gy dezelve moogt bemerken. Zoo veel kunt gy, zoo veel doet gy voor hunne tydelyke en ligchamelyke belangen. Dit is billyk en goed: maar zorgt gy nu ook met zoo veel oplettendheid, met zoo veel zorg, met zoo veel inspanning voor hun geestelyk en eeuwig welzyn? Spreekt gy hiervan ook tot hen, gelyk gy met hen spreekt over hun tydelyk geluk? Herinnert en wekt gy hen tot het onderzoek van Gods woord, tot het stille gebed, gelyk gy hen wekt tot arbeidzaamheid en leergierigheid? Misschien zoekt gy hen door eene beschaafde opvoeding en welgemanierde zeden aangenaam en bevallig te maken voor de menschen; maar verlangt gy even zeer, en nog meer, dat zy door de verandering en vernieuwing van hunne harten, door eene vroege bekeering aangenaam en gevallig mogen worden in het oog van God? Neen! zullen velen zeggen: maar ik hoor te gelyk ook uwe verschooningen. De een zegt: "de kinderen zyn thans zoo ongezeggelyk, veel erger dan toen ik jong was; ik weet ze dikwyls niet te besturen; zy willen naar de

ouders niet luisteren." Gy spreekt, helaas! al dikwyls de waarheid: maar wie zyn veelal de eerste oorzaken van de ongezeggelykheid der kinderen? Het zyn de ouders zelf, die hen niet van de vroegste jonkheid af, aan gehoorzaamheid en ondergeschiktheid gewennen; hen niet van jongst af wat goeds geleerd hebben. Een ander zegt: "ik heb geen' kennis om myne kinderen de godsdienst te leeren; hiertoe zyn de leeraars en kathechizeermeesters, daar zend ik hen heen." Maar schaamt gy u dan niet dus te spreken? Christen ouders! Lidmaten van de gemeente des Heeren, hebben geene kennis om hunne eigene kinderen de eerste beginselen van de leer der zaligheid mede te deelen! O! het is uwe schande, uwe schuld en uw ongeluk, in plaats dat het u tot verschooning zyn zoude. Een derde zegt: "ik kan toch myne kinderen niet bekeeren, ik bid voor hen dagelyks, wat zal ik anders doen?" Zeker kunt gy uwe kinderen niet bekeeren, en dit eischt God ook niet van u? Maar gy kunt hen onderwyzen, vermanen en waarschuwen, en gy doet niet wat gy kunt, als gy dit alleen aan anderen overlaat. Ik vrees dat uw bidden niet hartelyk en ernstig is, als het niet gepaard gaat met eene godsdienstige opvoeding en vele trouwhartige vermaningen. Houdt dan op, u zelven te verschoonen, ontrouwe vaders en moeders! en bekent liever voor God: ik deed niet wat ik had kunnen doen.

Ik heb nog niet alles gezegd.

VI. *De kostelyke levenstyd wordt klein geacht, en verbeuzeld en misbruikt.*

De *kostelyke* levenstyd zeide ik. De apostel Paulus noemt het, *den welaangenamen tyd, den dag van zaligheid*, waarin Gods barmhartigheid ons wil hooren en helpen. De zestig, zeventig jaren, welke wy hier hebben, zyn onze schooltyd, onze leertyd, onze oefentyd: de tyd van voorbereiding voor de eeuwigheid. *Wat de mensch* hier *zaait*, dat *zal hy* eenmaal *maayen* (Gal. vi. 7). Maar wat wordt er hier gezaaid? Waartoe gebruiken vele menschen den tyd, die hun overblyft van hun beroep en werk; den tyd, dien zy konden uitzuinigen? Ieders geweten moge hier antwoorden! O! hoe vele kostelyke uren, die nooit wederkeeren gaan er verloren, ja veel erger dan verloren in ledigheid, in beuzelingen, in verleidend en verdervend spel, in nietige gesprekken, in het lezen van onnutte, soms van zielbedervende boeken? Hoe veel tyd wordt er door sommigen lui verslapen? Ik vraag niet: *moest* dit anders? Dit spreekt van zelf, maar ik vraag: *kon* dit ook niet anders? En durft dan gy, die uwen levenstyd dus misbruikt, nog zeggen: ik doe wat in myn vermogen is? Neen! gy hebt hier geene verschooning; gy zyt by u zelven veroordeeld; gy bedriegt uzelven; gy doet niet wat gy kunt.

En met dit klein achten en verbeuzelen van zoo veel kostelyke uren, gaat doorgaans nog eene andere verkeerdheid gepaard:

VII. *Eene schandelyke verkeering wordt gezocht en aangehouden.*

Wy zyn gezellig van aard en zoeken elkander. Zoo schiep ons onze wyze en weldadige Schepper. Dit is dan ook wel nuttig en goed, want dus kunnen en moeten wy elkander scherpen en oefenen, leeren en helpen. Maar, helaas! door onzen afval van God en de verbastering onzer natuur is deze gezelligheid, die een bron van zegen had kunnen en moeten zyn, tot een bron van dwaasheid, boosheid en ellende geworden. Gelyk nu de goede en tot God wedergebragte menschen gaarne zamen zyn, om zich zelven en elkanderen te stichten, zoo zoeken ook de ydele menschen, de vrienden der wereld, de dienaars hunner lusten, elkander op, om zich te vermaken in elkanders dwaasheden en ondeugden. Hoedanig is *uwe* verkeering, myne lieve medemenschen? Wat zyn *uwe* geliefkoosde gezelschappen? Mogelyk wel niet geheel slecht en goddeloos, immers dan zoudt gy geen lust hebben om dit te lezen, maar toch zyn dezelve weinig beduidend; zy brengen uwe zielen meer schade dan voordeel aan, en het goede wordt daardoor eerder in u verdoofd dan opgewekt. Gy weet dit ook wel: uwe ondervinding heeft u dit geleerd, gy hebt u zelven menigmaal veroordeeld. En evenwel houdt gy zulk eene verkeering aan de hand, gy zoekt ze, gy wilt er u niet van losmaken. Durft gylieden zeggen, dat gy doet wat in uw vermogen is? Of zult gy tot uwe verschooning bybrengen: nu ik eenmaal in dit gezelschap ben ingewikkeld, kan ik my daar niet van ontdoen. Maar, indien gy bemerktet, dat deze uwe vrienden en gezellen u wilden bedriegen, u in uw tydelyk bestaan zochten te onderkruipen, u van uw geld en goed te berooven, zoudt gy dan deze menschen niet ontvlugten? Maar dit gezelschap doet uwe ziel schade, verdooft in u den goeden zin, en ontsteelt u de rust van uw hart. Hoe veel meer moest gy dan hier allen moed en krachten inspannen, om u van zulk een schadelyk gezelschap te ontdoen, of uwe verkeering met uwe medegezellen nuttiger in te rigten! Moet gy het dan niet toestemmen dat gy u bedriegt en ook in dit opzigt gy niet doet, wat gy kunt?

En dit herinnert my nog iets anders:

VIII. *Ook in het dagelyksch beroep en werk, hebben verkeerdheden plaats, die niet alleen behoorden maar ook konden nagelaten worden.*

De wyze en weldadige voorzienigheid van God, plaatst hier op aarde iederen mensch in zynen stand, en geeft aan elk zynen byzonderen werkkring en verpligtingen, waarin hy behoort naarstig en getrouw bezig te zyn, en eenmaal zullen wy Hem van dit

ons doen en laten rekenschap moeten geven. Meermaal heeft de Heer Jezus ons dit nadrukkelyk geleerd (Luk. xix. 12—20). Hoe eerwaardig is deze betrekking en roeping, want zoo wordt ieder mensch in zynen stand een dienstknecht van God. Hoe gewigtig wordt hierdoor ons werk, want zoo wordt het Gods werk: maar hoe gewigtig ook de verantwoording, die wy eenmaal, als dienstknechten, aan onzen Heer zullen moeten geven! Van hoe veel invloed is nu de waarneming van een eerlyk en nuttig beroep, niet alleen op ons tydelyk, maar ook op ons eeuwig welzyn! Maar hoe verkeeren wy nu veelal in ons werk? Zeker blyft hier zelfs de beste mensch ver van de volmaaktheid; hy betreurt en belydt dit dan ook voor zynen God: maar by velen van ons hebben hier verkeerdheden en verzuimen plaats, die niet alleen *moesten*, maar ook *konden* verbeterd worden. Menigeen betoont eerlykheid, yver en trouw, als hy kan worden nagegaan in zyn doen; als dit hem gunst en eer kan geven by anderen; als traagheid en ontrouw schade en schande zou aanbrengen; hy toont dus met der daad, dat hy, zoo hy wil, ook *kan* yverig en getrouw handelen. Maar diezelfde mensch gedraagt zich bedriegelyk, traag en ontrouw, als hy dit heimelyk en ongemerkt, zonder tydelyke schade of schande doen kan. En durft gy tragen en ontrouwen, in uw werk en roeping nu nog zeggen, dat gy doet wat in uw vermogen is? Neen! gy hebt u zelven al dikwyls veroordeeld: gy doet altyd niet wat gy zoudt kunnen doen.

Ik voeg er ten laatste nog by:

IX. *Ook in de huisselyke verkeering is men niet, en doet men niet voor elkander wat men zou kunnen zyn en doen.*

Huisgenooten zyn meestal aan elkander verbonden door de naauwste en teederste banden. Hier vindt men onder hetzelfde dak echtgenooten, ouders en kinderen, broeders en zusters; menschen derhalve, die eene dubbele verpligting en tevens een dubbel belang hebben om elkander het leven aangenaam te maken, om de een den ander voort te helpen op den goeden en regten weg naar het eeuwige leven. Maar, hoeveel onrust en wanorde, hoeveel twist en verdeeldheid heeft hier dikwyls plaats; hoe ongemakkelyk maakt men elkander het leven: hoe menigmaal doet men elkander, zondigen, door dat ieder lid van het huisgezin in zyne betrekking, als ouder en kind, als heer of knecht, als vrouw of dienstmaagd niet is die inschikkelyke, die vriendelyke, die trouwe, die hulpvaardige mensch, die hy zyn konde. Ik weet wel: ook hier ontbreekt het niet aan ydele verschooningen. "Ja" zegt de oploopende, die door zyne drift en toorn het huisgezin beroert, "dat is myn zwak, dat ligt zoo in myn temperament, driftig ben ik: maar ik ben toch niet haatdragend, het is spoedig weer vergeten." De

eigenzinnige zegt: " ik behoef my door een broeder of zuster niet te laten regeren; ik heb zoo veel regt als hy." De onbescheidene en bitse zegt: " ik ben geen pluimstryker; ik zeg, zoo als het my op het hart ligt." Zoo heeft elk zyne verschooning en hy blyft die hy is. Maar stelt u voor, (het is u misschien wel eens gebeurd) dat uw huis, waarin door oploopende drift, of eigenzinnigheid of ongedienstigheid, gedurige onrust, verdriet en zonde woont, wierd bezocht door een goed en geacht vriend, een' beminnelyken en braven man, die eenige dagen by u doorbragt! Hoe is het nu by u, zoo lang de eerwaardige man by u vertoeft? Waarlyk! het gelyk wel een ander huisgezin: de driftige blyft bedaard, de eigenzinnige is toegevend, de stuursche is bescheiden, de loome en trage is gedienstig; nu gaat alles veel beter. Ziet! gy kunt wel, maar gy wilt niet; en de achting en liefde voor een mensch, de vrees, dat gy van hem zoudt veroordeeld worden, vermag meer by u dan de vreeze Gods. Bedriegt gy dus u zelven niet—en is het niet waar dat uwe verschooning ydel is, want gy doet niet wat gy kunt.

(Het vervolg hierna.)

OVER DE ZONDAARSLIEFDE VAN JEZUS.

" Ik ben niet gekomen om te roepen regtvaardigen, maar zondaars tot bekeering."

Zoo sprak de Heiland, nadat eenige Schriftgeleerden en Farizeërs, murmurerende, aan zyne discipelen gevraagd hadden: " wat is dat, dat Hy eet en drinkt met tollenaars en zondaren?" Hy zat destyds, na de roeping van Levi (ook Mattheus genoemd), aan een' grooten maaltyd, misschien door den gastheer voor zyne ambtgenooten aangelegd; daar zaten ten minste ook vele tollenaars, en, zoo als de Farizeërs die noemden, *zondaars*, mede aan. Die vyanden van onzen Heer hebben, ook in dat opzigt, zich meermalen aan Hem geërgerd, zoo als gy onder anderen lezen kunt in Luk. xv. 1 en vervolgens. Gy ziet dus dat het JEZUS niet ontbrak aan ryke stof, om op die vittery te antwoorden: trouwens, dáár sprak de Heiland van de vreugd des hemels over de bekeering van éénen zondaar; hier sprak Hy bepaald van de voorwerpen, die Hy, by zyne komst op aarde, voornamelyk, bedoelde. Die voorwerpen waren *niet* regtvaardigen. Deugdzamen?....Konden die de voorwerpen zyn?....Waar worden die gevonden? Zouden deze de roeping noodig hebben?....Ingebeelde regtvaardigen dan?.... maar zou Hy *die* niet hebben *willen* behouden? Hoe velen ook

van *die* soort van *zondaren* heeft Hy de oogen geopend? *Niet regtvaardigen*, zegt Jezus, *maar zondaars*: door die tegenstelling valt op dat woord *zondaars*, dubbele nadruk. *Zondaars*—overtreders van Gods geboden, strafwaardige schenders van zyne heilige wetten, die wilde Hy *roepen*, leiden tot bekeering, tot betere kennis, denk- en handelwyze; hun hart wilde Hy veranderen en hen brengen op het pad van geloof aan God en van godzaligheid. Schittert niet de wysheid van onzen Heer ook in dit antwoord? Hy laat het immers aan de Schriftgeleerden en Farizeërs zelven over, om zich te houden voor zedelyk *gezonden* en *regtvaardigen*; en die tollenaars en anderen, die zy uit hunne gemeenschap sloten, als gruwelyke en gevaarlyke zondaars te verdoemen. Hy verklaart zich alleenlyk, dat gelyk des geneesmeesters roeping, oogmerk en bedryf is: *kranken* te genezen; alzoo ook zyne roeping, hoofddoel en werk was: *zondaars* van den weg der dwaling te leiden op het pad, hetwelk uitloopt in den hemel. By zulk eene bestemming, roeping, oogmerk en betrachting voegde Hy juist in *zulk een' kring*; dat, zouden wy, onbevangen oordeelende, moeten erkennen. Het was Hem toch niet om den *maaltyd* te doen, maar om *degenen*, die aan denzelven zaten, opdat Hy deze redden en behouden mogt. Wanneer gy uwen Bybel wildet openen en lezen Matth. ix. 9—13; Marc. ii. 14—17; Luk. v. 27—33, en deze verhalen, onderling vergelyken, dan zult gy tot verstand van den tekst niet meer noodig hebben. Ook zult gy, hoop ik, by de diepe menschenkennis en wysheid van Jezus, zyne zachtmoedigheid bewonderen, daar Hy, by de beschaming zyner verspied, ders en belagers, die by het volk zyn gezag als leeraar krenken wilden, ook hun de gelegenheid tot nadenken en den weg tot verbetering niet heeft afgesneden!.... Tot bevestiging van des Heilands betuiging behoeft nu immers niets gezegd te worden? Zyne geheele geschiedenis wyst ons aan, dat Hy de teregtwyzing van zondaars ten *hoofddoel* had, en der zoodanigen behoudenis zyn *hoofdwerk* was. "Bekeert u, want het Koningryk der hemelen is naby gekomen!" Zoo begon Hy zyne prediking (Matth. iv. 17, vergeleken met Matth. iii. 2). Zyne toespraak op den berg (Matth. v. 6, 7). Zyn doorgaand onderrigt, was het niet om de *zelfkennis* te bevorderen, en zondaren, als zoodanig, aan zich zelven te *ontdekken*; slapende gewetens *wakker te maken*, de krankheden der ziel te doen *beseffen* en *behoefte* aan Hem te doen *gevoelen*? Wat bewyzen ons inzonderheid de laatste dagen van zyn sterfelyk leven op aarde? Zyne gehoorzaamheid en gewillige opoffering tot in den dood aan het kruis, bevestigen zy niet by uitnemendheid, dat Hy gekomen was, *niet om regtvaardigen, maar om zondaars te roepen tot bekeering?* Zondaars—ja *zondaars*, diep bedorven zoo als wy allen zyn, bedoelde Hy; snoode zondaars, schynbaar onverbeterlyke zondaars, riep Hy, liet en laat Hy roepen. Herdenkt wat Hy zyne

Apostelen in last gaf Luc. xxiv. 46—49—(de herlezing van de leerrede over welke tekst in het 15de nommer van 1840, wy u nogmaals aanbevelen,) Moest niet aan de bloedstad, die Hem had uitgeworpen en vermoord, het eerst, in zyn' naam, vergeving van zonden tot bekeering worden verkondigd, toen Hy was opgestaan? En brengt gy u niet te binnen, wat de laatste geroepen Apostel, uit eigene byzondere ervaring, voor alle volgende eeuwen verkondigd, en ook voor ons geschreven heeft (1 Tim. i. 15): *Dit is een getrouw woord, en alle aanneming waardig, dat Christus Jezus in de wereld gekomen is, om de zondaren zalig te maken, van welke ik de voornaamste ben.*

Maar wat baat ons nu die kennis, indien wy daarvan voor ons zelven geen gebruik maken. Zal zy ook niet voor hen, die dezelve hun leven lang zullen veronachtzaamd hebben, de grond hunner veroordeeling zyn? En hoe toch verkeert het meerder deel dergenen, die onder deze roepstem tot bekeering leven, *omtrent het Evangelie?* Hoe komt het dat zoo velen vergeefs geroepen worden, vruchteloos zenden, noodigen en dringen laten?...... Gaat het sommigen niet gelyk de Farizeërs en Schriftgeleerden, die zich voor regtvaardig hielden en anderen niet achteden, en die de bekeering voor zich niet noodig waanden? En hebben niet velen de wereld en derzelver begeerlykheden zoo lief, dat zy, blind en doof voor Gods genade, de roepstem van zynen Zoon niet hooren, althans niet opmerken, om die met belangstelling voor zich ter harte te nemen? Gy kent ook de gelykenissen (Luk. viii. 4—15 en xiv. 16—24), en zult wel willen toestemmen, dat *niet hooren*, en *versmaden* van die roepstem *hoogst strafwaardig is.* Waarlyk, onder de bediening der verzoening en des Geestes, onder welke wy leven, kan er geen snooder zonde bedreven worden! Hem niet te hooren, van wien God bevolen heeft "*hoort Hem* (Matth. xvii. 5, vergeleken met Ps. ii. 12). Hoe zal men dat verantwoorden? O! dat de nadrukkelyke taal des Apostels (Hebr. xii. 25), diep in een iegelyks hart wierd ingeprent, en elk voor zich zelven wel bedacht, dat ieder oogenblik het tydperk onzer roeping sluiten kon.

Ik schreef dit wel onder gedurige vreeze, dat zulke onnadenkende zondaars dit Maandschrift niet in handen zullen nemen; en toch wilde ik het niet weêr doorhalen; in de hoop, dat gy, die dit leest, u niet zult onttrekken, om, zoo gy kunt, onder hunne aandacht te brengen, dat zy, die zoo diep in zonden en gruwelen verzonken zyn, tot hiertoe ook de bedoelde voorwerpen van Jezus liefderyke roepstem zyn gebleven, en dat Gods goedertierenheid hen tot bekeering leidt. (Rom. ii. 4.) Paart by deze uwe poging het gebed om hunne bekeering. (Evang. Gez. 157.) Of zoudt gy denken: "Zullen groote zondaars, die het Evangelie ligtzinnig

en openlyk versmaden, ook nog worden geroepen? Maar Paulus, was hy niet eerst een vervolger? Wat kan Gods genade door zyn Woord en Geest van *zondaars* maken? Zullen hoeren, onregtvaardige tollenaars en anderen groote zondaars, (1 Cor. vi. 11) niet menigeen', die uitwendig onbesproken scheen te leven, voorgaan in Gods koningryk? Vergeten wy het toch nooit, dat ieder die bekeerd wordt, als *zondaar* zalig wordt uit genade, alleen door het geloof aan Jezus roeping en in zyn persoon. Hoe meer wy dat, elk voor ons zelven, bedenken, hoe meer de liefde tot God en den Verlosser in ons hart zal worden opgewekt. (Luk. vii. 47) en by die liefde ook de liefde tot onze medemenschen. Ja, hoe meer wy deze betuiging onzes Heeren voor ons zelven geloovig aannemen; hoe ootmoediger voor God, hoe nederiger voor elkanderen en onze medemenschen wy wandelen zullen; en hoe meer wy zullen toebereid worden, om, by de toekomst van onzen Heer, met al zyne verlosten voor Hem te betuigen "Uwe komst op aarde is oorzaak dat ik in den hemel kom." (Evang. Gez. xl. 5—7.)

DE WANHOOP VAN KAIN EN VAN JUDAS.

Genesis iv: 3—16. en Matth. xxvii: 3—10.

Kain had zyn broeder vermoord. Judas had zynen Heer, den beminnelyken Jezus, verraden aan de Joden, welke Hem den dood gezworen hadden. Beide vervielen zy, toen het kwaad bedreven was, en hun onder het oog kwam, tot *Wanhoop.*

Kaïn deed wel eene schuldbekentenis; maar welke? *myne misdaad is grooter dan dat zy vergeven worde.* Dus gaf hy alle hoop op van schuldvergiffenis en van ontkoming der straf, welke hy begreep dat op het misdryf volgen moest.—Toen ontweek hy ook de menschen, en werd gepynigd door het schrikkelyk denkbeeld, dat elk, die hem ontmoetten, hem zoude doodslaan.

Judas deed ook belydenis van zyne misdaad: *Ik heb gezondigd, verradende het onschuldig bloed;* zoo sprak hy, maar wat deed hy verder? hy ging henen en verhing zich zelven; de *Wanhoop* alleen kon hem toe dien stap brengen, dat hy de handen aan *zich zelven* sloeg, en een einde maakte aan zyn leven, dat nu voor hem ondragelyk was.

Hadden zy reden om zoo wanhopig te zyn? in zeker opzigt ja. —Wanneer een mensch regt inziet de onredelykheid, de dwaasheid, de verfoeyelykheid, de strafbaarheid van zyne zonden; o! dan moet dat denkbeeld hem zoo ontroeren en zoo beangstigen, dat hy niet weet waar zich te bergen, dat zyn verstand en hart

beide onvatbaar zyn voor alles, wat nog eenige hoop zoude kunnen geven.

Maar aan den anderen kant, was er evenwel geene reden voor wanhoop, geene reden om alle hoop volstrektelyk op te geven.

Hoe zwaar Kaïn zyne misdaad ook mogt beschouwen, wist hy dan de mate van Gods vergevende genade, en hoe ver die zich kon uitstrekken ?—neen, dat wist hy niet—hy mogt, hy kon nog hopen !

En Judas zal het wel gehoord hebben, toen Jezus eens zeide : ik zegge u, gy zult elkander niet zevenmaal, maar zeventigmaal zevenmaal vergeven ; daaruit mogt hy besluiten, " onze Heer, die ons dat beveelt, zal gewis nog veel meer vergeven."—en daar op kon, daarop moest hy hopen.

Waarom deden zy het niet ?—Hier van straks.

Eerst nog eene bedenking. Hebben zy met die *Wanhoop* iets gewonnen ? Volstrekt niets.

Kaïn door de vreeze, dat elk, die hem ontmoette, hem zou doodslaan, iedereen schuwende, openbaarde daardoor ook aan elk, dat hy een boosdoender was, en vermeerderde daardoor zyne schande, en aller afgryzen van hem.

Door de gedachte, dat zyne misdaad onvergefelyk was, zocht hy ook geene vergiffenis, en daar door verkreeg hy dezelve niet.

Door het een en ander beroofde hy zich zelven van de genoegens der zamenleving—van het nut dat hy in de wereld had kunnen stichten van de gelegenheid, om zyne fouten, ten minste eenigzins, weder goed te maken—van de hulp, die hy van God had kunnen verkrygen ter eeuwige behoudenis zyner ziel.

En Judas, die een einde aan zyn leven maakte, sneed, zoo wel als de ander, zich zelven de gelegenheid af, om te ondervinden, hoe groot de barmhartigheid van Jezus is, en om door dubbele liefde en trouw zyne fout weder goed te maken.—Hy sneed zich zelven de gelegenheid af, om tot regt besef van zyn gruwelstuk te komen, en daar van vergeving te ontvangen—om verlost te worden van de heerschappy der zonde, die in hem woonde ; hy maakte zyn verderf onvermydelyk, en vervroegde zyne rampzaligheid. Wanneer wy nu vragen, waarom zy niet hoopten op genade ? dan zal het antwoord ons de *Wanhoop* in haren waren aard leeren kennen.

De reden ligt nog minder in de onkunde, dan daarin, dat hun berouw niet opregt was.

Verbeelden wy ons eenen wanhopenden zondaar, volgen wy den loop van zyne gedachten en gevoelens.

Hy ziet, dat hy kwaad gedaan heeft—omdat hy het niet langer *voor zich zelven* kan verbergen—omdat alle verschooningen en uitvlugten hem ontvallen.

Hy is verlegen, hy is ontroerd,—doch waarom ? omdat hy de

schandelykheid en snoodheid van zyn bedryf bemerkt? neen; daarvan gevoelt hy niets—zyn hart is er nog aan gehecht, hy zoude hetzelfde kwaad nog weder willen bedryven, indien hy het ongestraft kon doen; het is alleen de vrees voor de straf en schande, het is alleen het besef van de onmogelykheid om zyn hart in dezelfde ongeregtigheid weder op te halen, welke hem pynigen en kwellen.

Hy wil wel bevryd zyn van de straf, maar zyn hart kan niet besluiten afstand te doen van zyne ongeregtigheid. Hy zoude nog wel zich willen verootmoedigen, en om genade bidden, indien hy daardoor de straf kon ontgaan, en rust in zyn binnenste kon krygen—maar hy weet, dat hy dan ook niet meer kan zondigen, en daar druischt zyn hart tegen op—hy kan, hy wil van het kwaad niet afstaan, en hy kan ook het oordeel niet ontwyken; hy wordt radeloos, en slaat, gelyk Judas, de handen *aan zich zelven.*

Stellen wy nu daar tegen het waar berouw.

De ongelukkige, maar regt boetvaardige zondaar kent zyne overtreding, en verfoeit *zich zelven;* hy gevoelt, dat hy dwazelyk, dat hy onredelyk gehandeld heeft—dat hy niet waardig is Gods aardbodem te betreden—welligt heeft hy geen uitzigt, al wierd hem genade bewezen, om het ooit weder goed te maken, hoe gaarne hy wilde; dat krenkt hem!—maar omdat hy evenwel dat kwaad, waaraan hy zich schuldig maakte, verfoeit, zoo wenscht hy er van genezen te zyn, omdat hy het zoo gaarne weder zoude goed maken, en gehoorzaamheid aan God betoonen en God verheerlyken, zoo wenscht hy, dat hy vergeving mogt verkrygen.

En—gelyk de zieltogende kranke, naarmate hy aan het leven gehecht is, op alle byzonderheden let, welke hem eenige hoop kunnen geven, en zelfs wanneer alles hem begeeft, nog zich vleit met de hoop op herstelling, alzoo grypt de regt boetvaardige ook zelfs de flaauwste hoop aan, en houdt zich daaraan vast—en gelyk het hem, die zyn kwaad verfoeit, geene moeite kost, in de schuld te vallen, en te belyden; gelyk hy, die gaarne zyn leven wil beteren, vrymoedig tot God durft spreken, zoo zegt hy: ik zal belydenis doen, ik zal mynen Regter om genade bidden; wie weet, Hy mogt zich over my ontfermen!

Medezondaars! geeft dan toch de hoop niet op; wy hebben zoo veel grond om te hopen; wy behoeven niet op een los *mis schien* het te wagen; wy weten zeker, dat by God vergeving en verlossing is.—Bidt, dat gy voor *Wanhoop* moogt bewaard worden; bidt, dat gy verlost moogt worden van alle verkleefdheid aan de zonde, welke oorzaak is van de Wanhoop, en laat ons met vrymoedigheid toegaan tot den troon der genade, opdat wy barmhartigheid mogen verkrygen, en genade vinden, om geholpen te worden ter bekwamer tyd.

OP HET GEBOORTEFEEST VAN ONZEN DIERBAREN ZALIGMAKER, DEN HEERE JEZUS CHRISTUS.

De Hemel juicht met zyne koren,
En 't Hallel laat zich statig hooren
Ja, 't onafmeetbaar Godsgebouw.
Looft, looft den Heer, galmt door de zalen
Des eeuw'gen tempels, Englentalen
Vermelden 's Hoogsten liefde en trouw.

Ja, liefde is onze God en Koning,
Zingt Gabriël in 's Hoogsten woning,
En 't Amen! Amen! galmt hem na;
Getrouw is onze Heer in 't staven
Van 't woord, dat zyn Profeten gaven,
Galmt Uriël, Halleluja!

Halleluja! triomf! weergalmen
De Serafs met de vredepalmen
Voor 's Hoogsten gulden troon geschaard:
Looft, looft den Heer, klinkt door de bogen
Der Hemelzalen, Gods meêdoogen
Gaf redding 't menschdom, heil aan d' aard!

De zaal'gen juichen: eeuwig Vader,
Kwam ooit uw liefde aan menschen nader,
Dan toen gy Hem op aarde zondt,
Die thans in *Bethlehem* geboren
Zich gaf voor menschen diep verloren,
Zyn lust in redden, zaal'gen vondt.

Heb eeuwig dank, juicht Adam boven
Al 't koor der zaal'gen, 'k wil u loven.
o God van eeuw'ge menschenmin:
Door my kwam ongeluk en zonden,
Door U is 't middel uitgevonden,
Dat zondaars leidt ten hemel in.

Halleluja, hoor ik stadig zingen,
't Is Abraham, die in de kringen
Der zaal'gen zich met 't loflied paart;
Ik heb begeerd dien dag t'aanschouwen,
Geen tong der Englen kan ontvouwen
De liefde, die Gy schenkt aan d' aard.

Aan d' aard, zoo jammerlyk verloren,
Juicht David onder andre koren:
Dat welverordineerd verbond

Zie 'k nu in heerlyk vollen luister,
Dat 'k eens op d' aard zag in het duister,
  Daar 'k al myn heil en lust in vond.

O ja, weêrgalmt Jesaja, Amen !
W' aanbidden, Vader ! al te zamen
  Uw liefde ; ja, zingt Daniël,
Die liefde schenkt aan menschen 't leven,
Doet 't ryk des Satans siddrend beven,
  Ontrukt de magt aan dood en hel.

Geluk, zingt Micha, welk een zegen,
Nu heb ik mynen wensch verkregen :
  O *Bethlehem* in *Efrata,*
Schoon klein by Judas vaste steden,
Gy ziet den schoonsten dag op heden,
  Gods Zoon by u, Halleluja !

Zoo juichen zaal'gen en Profeten,
En zoudt gy dan, myn ziel ! vergeten
  Dat heugelyk Geboortefeest ?
Denk, hoe zelfs Eng'len 't Godsplan prezen,
En zoudt gy onverschillig wezen ?
  't Geldt Adams kindren 't allermeest.

E. A. BOERMAN.

KERK-NIEUWS.

Natal.—De Wel-Eerw. Heer A. Faure, die, op verzoek van Zyne Excellentie, een bezoekreis naar de uitgewekenen Boeren te Natal heeft afgelegd, om in huune geestelyke behoeften te voorzien, en onder hen ruim 10 weken heeft doorgebragt, berigt, dat in het jaar 1841, de Volksraad, uit hoofde van de uitgestrektheid lands, waarover de Emigranten verspreid waren, de bevolking in vyf gemeenten heeft verdeeld ; zynde *drie* ten oosten, *een* ten westen, en *eene* ten noorden van den Draakberg. In elke gemeente zyn kerkeraden aangesteld en bevestigd.—Zy hebben onder zich slechts éénen Leeraar, den Wel-Eerw. Daniel Lindley, die zyn verblyf heeft te Pieter Maritz Burg, de eenige plaats alwaar als nog een kerkgebouw is gesticht, en die, nu en dan, de overige gemeenten bezoekt. De gemeente van Natal is zoo talryk niet als twee jaren geleden, daar een groot deel naar de meer inlandsche districten is verhuisd. *Ouderlingen* in dezelve

waren: A. de Jager en S. Landman; en *Diakenen:* L. Fourie en Fr. de Jager.

Negen en zeventig kinderen hadden er, sedert de oprigting der gemeente, den doop ontvangen.

Sterkspruit maakt de grensscheiding uit tusschen de parochie van Natal en Pieter Maritz Burg. De Kerkeraad van deze laatste plaats bestaat uit den Wel-Eerw. Heer Daniel Lindley, de *Ouderlingen:* Th. Steenkamp, C. A. Cilliers, E. F. Potgieter, Bernard S. Rudolph; en de *Diakenen:* G. R. van Rooyen, P. Pretorius Mz., J. H. Bruwer, H. Lemmer, G. Naude, J. Boshof.

Aldaar waren gedoopt in het jaar 1841, 248 kinderen; in 1842, 244 kinderen; en 1843, 148.

Pieter Maritz Burg is van Port Natal 60 mylen. De grensscheiding tusschen de parochie van deze plaats en Weenen, is Mooye Rivier.

Weenen, 138 mylen van Natal gelegen, heeft thans geene groote bevolking, doch zal, daar het voor de veeteelt voordeeliger schynt dan de beide vorige distrikten, weldra volkryker worden.

Alhier zyn *Ouderlingen:* P. Cronjee en Abr. Spies: en *Diakenen:* N. J. Smit, F. Joubert en Jan Davel.

In die gemeente zyn *een honderd kinderen* gedoopt.

378 mylen van Natal en 150 van Colesberg, is Winburg, eene zeer uitgebreide parochie, zich uitstrekkende van de Vet Rivier tot Rhenoster Rivier. *Ouderlingen* zyn er: M. Smit, Abr. Smit; *Diakenen*: Fr. Biljoen, J. van der Westhuizen.

In deze gemeente doopte de Wel-Eerw. Hr. Lindley, gedurende zyn bezoek in 1842, 362 kinderen.

Potchefspruit, 460 mylen van Natal, neemt in bevolking sterk toe. Vele menschen wonen ruim 532 mylen afstands van Natal, en 660 van Colesberg. *Ouderlingen:* F. Wolmerans, P. van Staden; *Diakenen:* P. Strydom, P. du Preez, Step. Viljoen en Jacob Maree.

202 kinderen ontvingen in deze gemeente den doop, in een bezoekreis van den Wel-Eerw. Hr. Lindley in 1842.

De Eerw. G. N. Ham, kandidaat in de Heilige Dienst, zoude leeraar in deze gemeente worden, doch hy is niet geordend, en bevindt zich nog in Delagoabaai, alwaar hy verwacht te zullen worden afgehaald, doch alwaar zyne vrouw haar graf reeds heeft gevonden, gelyk ook de Heer Martineau, Schoolonderwyzer.

Door middel der Z. A. Bybel-Vereeniging, worden de Emigranten thans voorzien van Bybels, Psalm- en Gezangboeken. waaraan zeer groote behoefte bestond.

Op verzoek *der ingezetenen* in de gemeenten van Graaff-Reinet en Beaufort, zyn twee nieuwe gemeenten door den Ring van

Graaff-Reinet gesticht geworden : eene te Zeekoegat, in Nieuwveld, District Beaufort, van welke tot ouderlingen benoemd zyn, de Heeren DIRK DE WIT en W. HUGO; en tot Diakenen F. SNYMAN, G. SCHOLTZ, J. VAN DER WESTHUYSEN en H. VAN ZYL; en de andere aan Driefontein—Uitvlugt —distrikt Graaff-Reinet, van welke ouderlingen zyn geworden: M. ACKERMAN en BAREND PIENAAR; en diakenen: M. VERMEULEN, W. VILJOEN, J. G. SIEBERHAGEN en A. T. BURGERS.

OP den 13 January is met veel plegtigheid te Riversdale de hoeksteen gelegd geworden van de Gereformeerde Kerk, by welke gelegenheid aanspraken werden gedaan door den Ed. Heer H. RIVERS, de Wel-Ed. Heeren P. B. BORCHERDS en DIXON, de Wel-Eerw. Dr. ROBERTSON en Wel-Eerw. Hr. P. B. BORCHERDS.

MENGELINGEN.

DE Apostel vermaant, het woord der waarheid regt te snyden. Dat kan alleen met eigen geloof en beoefening geschieden ; daarom wordt er zoo ligt misgesneden.

Uitwendige werkzaamheid der Christelyke Godsdienst is even zoo noodzakelyk voor des Christens geestelyke welvaart, als de beweging noodig is voor de gezondheid des ligchaams.

Bekeering is de verbreking van den cirkel, in welken ongeloof, zonde en wereld den mensch ronddraayen.

Even als een korenaar, hoe zwaarder dezelve wordt, des te meer naar de aarde zich buigt, zoo neemt ook de ware wyze, hoe meer zyn verstand verlicht wordt, des te meer in nederigheid toe.

Geen stryd gelukt, zonder het gebed ; geen gebed bestaat er zonder verootmoediging ; geene ware verootmoediging zonder opregt schuldgevoel ; geen opregt schuldgevoel zonder den zin tot bekeering en heiligmaking.

O gezegend zyn de tyden der benaauwdheid! Want terwyl men beangst is, is men biddende, en als men bidt, is men vry van zondige gedachten.

Gedrukt by RICHERT, PIKE & CO. 59, *St. Georgestraat ; en te bekomen by den Heer* J. H. COLLARD, 24, *Heerengracht, aan wien de Inteekeningen, moeten worden betaald, en Communicatien voor den Redakteur ontvangen worden.—Prys* ZES SHILLINGS *per Jaar, en voor Inteekenaren in de Buiten-Districten, aan wie het* PER POST *verzonden wordt,* ZEVEN SHILLINGS.

De Honigby.

MAANDSCHRIFT

Voor Godsdienstminnende Lezers.

"DE VREES DES HEEREN IS WYSHEID."

DEEL VI. FEBRUARY, 1844. No. 2.

HET LYDEN VAN JEZUS CHRISTUS OVER ZYNE DISCIPELEN.

LEERREDE OVER LUK. IX: 41.

O ongeloovig en verkeerd geslacht! hoe lang zal ik nog by ulieden zyn, en ulieden verdragen?

SCHOON voor ons de oorzaken verborgen zyn, welke Jezus Christus bewogen hebben, om zyne twaalf Apostelen, by uitnemendheid, tot zyne vertrouwelingen te verkiezen; zoo kunnen wy echter niet twyfelen, daar de Goddelyke Wysheid, ter uitvoering van hare groote en weldadige oogmerken altoos de zekerste en beste middelen uitdenkt, dat mogelyk deze, met opzigt tot de eigenschappen welke zy reeds bezaten, of mogelyk met opzigt op die, welke zy nog uit de volheid der genade aannemen zouden, boven anderen bekwaam waren, om het gewigtige einde hunner verkiezing te vervullen. Het ontbreekt ons zeker aan een naauwkeurig en omstandig geschiedverhaal hunner zedelyke uitnemendheden en gedragingen; doch mogelyk heeft het Opperwezen dit daarom voor ons verborgen gehouden, opdat wy meer op Hem, dan op zyne werktuigen in de bekeering eener duistere en zondige wereld zien zouden. Ondertusschen meenen wy niet te dwalen, wanneer wy, volgens hen, wier levensloop eenigzins uitvoeriger bekend is, van de andere oordeelen. Zy waren opregte belyders van hun geloof; zy verwachten met een ongeveinsd vertrouwen

op de vervulling der goddelyke belofte; van allen kon het getuigenis gegeven worden, hetwelk Jezus van Nathanaël gaf, die waarschynelyk Bartholomeus is: *Zie, waarlyk een Israëliet, in welken geen bedrog is* (Joh. i. 48). Zy waren brave, waarheidlievende mannen, en gewillig ook om aan anderen hetgeen zy wisten mede te deelen. Naauwelyks was Andreas Jezus gevolgd, toen hy zyn broeder Simon reeds zyne ontdekking mededeelde: *Wy hebben gevonden den Messias* (Joh. i. 42). Dit deed ook Filippus toen hy Nathanaël vond, zeggende: *Wy hebben dien gevonden, van welken Mozes in de wet geschreven heeft, en de Profeten, namelyk Jezus, den zoon van Jozef, van Nazareth* (Joh. i. 46). Niettegenstaande hunne liefde voor de waarheid, waren zy echter vervreemd van ligtgeloovigheid, maar onderzochten, alvorens te gelooven. Behalve dit, vindt men in hun geheel gedrag geene de minste sporen eener schielyk verhitte inbeelding of genegenheid tot droomery. By den Apostel Petrus ontdekt men moed en vuur; eene gesteldheid, genegen tot overhaasting, maar die hem, door den bystand der goddelyke genade, bekwaam maakte om zyne gebreken te verbeteren. Johannes onderscheidde zich door een teederhartig gemoed, Thomas door diepzinnigheid en uitmuntend verstand. Al deze eigenschappen maakten de discipelen van den Heiland dierbaar, ofschoon ze alle vooraf geheiligd, en door de gaven van den Geest verlicht moesten worden, ten einde in staat te zyn om het groote oogmerk van God en hunnen Heiland te vervullen.

Niettemin ontdekken wy zeer groote onvolmaaktheden aan de discipelen van den Heiland, zoo wel met betrekking tot hun verstand als tot het hart, en zekerlyk dit vermeerderde het lyden van den Verlosser in den staat zyner diepe vernedering. Hun oogmerk was geenszins Hem te bedroeven. Hoe konden zy ook immer dat kwaadaardige oogmerk gehad hebben, om zyn lyden te vermeerderen, daar zy, overtuigd zynde dat Hy de beloofde Messias was, uit toegenegenheid en liefde alles verlaten hadden om Hem te volgen? Wat leeraar, wiens gevoelens zuiver zyn, zal zich niet over de verkeerdheden zyner leerlingen bedroeven? Hoe meer hy hen bemint, hoe yveriger hy hunne verbetering en heil wenscht; hoe grooter vriend hy van hun is, te grooter, te levendiger is zyne bekommernis, vooral wanneer hy zyne zorg en oplettendheid, zoo niet teleur gesteld, ten minste verhinderd ziet. Hy zal, schuilt er geene moedwillige boosheid onder, hunne zwakheden met geduld dragen en zeer veel overstappen. Eene ziel, welke haren lust in volmaaktheden vindt, zal by de ontwaarwording van iedere onvolmaaktheid aangedaan zyn; die te beschouwen stoort hare rust en vermindert haar genoegen. Jezus Christus, den besten Leeraar, kunnen de gebreken zyner discipelen en

hunne zwakheden niet onverschillig geweest zyn. Dit heeft Hem eene nieuwe soort van lyden veroorzaakt; en dit lyden is het, waarover wy u tegenwoordig onderhouden zullen.

Wy bepalen ons dan vooraf by die onvolmaaktheden, welke Hy wegens hun onverstand verdragen moest, en wel,

Vooreerst, by die, welke Hem hunne byna onoverwinnelyke verkleefdheid aan de heerschende vooroordeelen des volks veroorzaakte, dat de beloofde Messias een aardsch koning zyn zoude;

Ten *tweede*, by die, welke Hem, als daaruit voorkomende, hunne onvatbaarheid en traagheid van geest te weeg bragt, terwyl juist daarin het gebrek van een rigtig en levend voorstel van zyn persoon gelegen was.

De teedere liefde welke de vernederde Godmensch voor zyne uitverkorene discipelen gevoelde, maakte dit lyden, wel is waar, het dragelykste van al zyn lyden, dat Hy voor ons op zich genomen had, maar niettemin was hetzelve niet zonder bitterheid. Hoe groot is de aandoening in deze woorden: *O ongeloovig en verkeerd geslacht! hoe lang zal ik nog by ulieden zyn, en ulieden verdragen?* En ook dit, myne Geliefden! verdroeg Hy, als een medelydend en barmhartig Hoogepriester, van het menschelyk geslacht, uit oneindige goedheid, voor gevallen zondaren, welke Hy, door de kracht zyner genoegdoening, wederom tot de zalige gemeenschap met God wilde brengen. Behoorde niet de overweging daarvan eenen diepen en aanhoudenden indruk op onze zielen te maken, en eenen onveranderlyken haat in ons te verwekken tegen alle zedelyke boosheden, ten einde in staat gesteld te worden om die onvolmaaktheden, welke Hem in zyne discipelen bedroefden, af te leggen, of om ons voor dezelve te wachten, om ons uit de heerschappy van het vooroordeel te ontslaan, om ons door de genade der heiliging van alle onvatbaarheid en traagheid des geestes te bevryden, om onze denkbeelden van Hem klaarder en klaarder te maken, en van den eenen trap van duidelykheid en zekerheid, tot den anderen te verheffen? Gezegend zou dit uur zyn, gezegend voor de eeuwigheid, indien dit de bekoorlyke vrucht van onze tegenwoordige aandacht zyn mogt!

Het vooroordeel dat de Messias, wien de profeten, onder de oude huishouding, het volk aangekondigd hadden, een aardsch koning zyn zou, om de Joden van het jok der Heidenen te bevryden, en tot heerschers op aarde te stellen, was onder hen, ten tyde van Christus zoo algemeen, dat wy ons niet behoeven te verwonderen, dat ook zyne discipelen van dit begrip waren. Maar het geen, met opzigt tot zyne discipelen, zyn lyden merkelyk verzwaarde, was

daarin gelegen, dat zy, niettegenstaande hunne verkeering met Hem, zoo vast aan dit valsch begrip hielden, ja zelfs door zyn duidelyk onderwys daarvan niet af te brengen waren. Dat de menigte, de schriftgeleerden en de oudste des volks, dit verkeerde gevoelen koesterden, is ligt te begrypen : want zy wierden tot geene volkomene en zekere overtuiging gebragt, dat Hy de groote Profeet was, waarvan Mozes en de profeten geschreven hadden ; hierby kwam nog, dat zy moedwillig en wrevelig, eene zoo noodzakelyke overtuiging voor hun eeuwig belang wederstonden. Maar zyne discipelen, boven andere tot zyne vrienden uitgekozen, en die dagelyks zyn goddelyk onderwys genoten, waren op het zekerste overtuigd, dat Hy de beloofde Messias was. Wy vinden ook geen het minste spoor van twyfeling aan deze waarheid in hunne gemoederen. Om deze reden nu, hadden zy ook alles wat hun aangenaam was, verlaten om Hem te volgen. By deze innerlyke overtuiging scheen niets ligter te zyn, dan de aflegging eener dwaling, waaruit Jezus door zyn onderwys hen poogde te trekken. Maar neen, zybleven volharden in hun geliefkoosd gevoelen ; zy vleiden zich gedurig, dat Hy een aardsch koningryk zou oprigten, en dit was dereden, dat hun alles een onbegrypelyk raadsel bleef, hetgeen de Heiland van de geestelyke gesteldheid zyner verlossing en ryk leerde.

Zoo ras de zulke, welke de goddelyke leer van Mozes en de Profeten aannamen, aan eenigen persoon de kenmerken van den Messias ontdekten, en daaruit van zyne goddelyke zending overtuigd werden, oordeelden zy zich verbonden alle leeringen aan te nemen, die Hy hen verkondigen zoude. Hiertoe verpligtte hen het goddelyke bevel by Mozes : *Eenen Profeet, uit het midden van u, uit uwe broederen, als my, zal u de Heer, uw God, verwekken : naar Hem zult gy hooren* (Deut. xviii. 15). Was nu Jezus van Nazareth de ware Messias, en hieraan twyfelden zyne Apostelen niet, zoo behoorden zy billyk, van Hem geene andere denkbeelden te vormen, dan die met zyn onderwys overeenstemden, hetzy die met hunne eigene begrippen, of met die der Schriftgeleerden en des volks overeenkwamen of niet. De discipelen van den Heiland loochenden deze verpligting niet. Hoe opmerkzaam waren zy op zyn onderwys! Hoe digt hielden zy zich by Hem, wanneer Hy, die een tong der geleerden had, zynen mond opende ; Hy, die alle wysheid der schriftgeleerden overtrof ; Hy, die naar hun eigen getuigenis, *de woorden des Eeuwigen Levens had!* en niettemin konden zy, dat vooroordeel niet overwinnen, dat Hy een tydelyke Verlosser zyn moest, daar dit begrip van der jeugd af in hunne zielen geworteld was en zy het daarom als eene zekere waarheid aanmerkten.. Daar nu dit gevoelen zoo wel instemde met hun eigenbelang, en zoo goed strookte met hunne

natuurlyke genegenheid voor de welvaart van hun vaderland en volk, was het hun dierbaar geworden.

Zoo zeer is het menschelyk verstand door den val verzwakt! Het kan door de magt van deze of geene waarschynlykheid derwyze overweldigd worden, dat het die niet met zekere overtuiging aanneemt; geene twyfeling, geene tegenspraak, geen tastbaar bewys kan eenige verandering te weeg brengen, en echter kan het te gelyker tyd aan dwalingen, die op geene vernuftige wyze daarmede vereenigd kunnen worden, zoo sterk verknocht zyn, dat alle voorstellingen daartegen, dikwyls zeer lang, zoo niet geheel vergeefsch zyn. De Heilond heeft zeker zyne discipelen de duidelykste ophelderingen gegeven van de ware gesteldheid van zyn persoon, ambten en oogmerken, zoo wel als van zyn koningryk. Hy poogde geenen aanhang onder het volk te verkrygen en vermaande hen, die zyne discipelen zyn wilden, tot boetvaardigheid, tot afstand van alle wereldsche begeerlykheden en driften, tot beoefening der moeyelykste pligten van deugd. Hy beloofde hen, die Hem gehoorzaamden, belooningen! maar het waren geene aardsche belooningen. *Verblydt en verheugt u*, zegt Hy, wanneer Hy dezulken zalig spreekt, die versmaad en vervolgd worden om zynent wil, *want uw loon is groot in de hemelen.* Het was in hunne tegenwoordigheid, toen Hy de schriftgeleerden, welke Hem uit aardsche inzigten wilden navolgen, dat antwoord gaf, hetgeen zoo duidelyk bewees dat zyn koningryk niet van deze wereld was: *De vossen hebben holen, de vogelen des hemels nesten; maar de Zoon des menschen heeft niet, waar Hy het hoofd nederlegge* (Matth. viii. 20). Het oogmerk zyner zending was de verlossing van zondaren. Toen Hem voorgeworpen werd, dat Hy aanzat met tollenaren en zondaren, was zyn antwoord: *Die gezond zyn hebben den medicynmeester niet van noode, maar die ziek zyn. Doch gaat heen en leert, wat het zy: Ik wil barmhartigheid, en niet offerande: want ik ben niet gekomen om te roepen regtvaardigen, maar zondaars tot bekeering* (Matth. ix. 12, 13). Wie kan op deze wyze een aardsch koningryk oprigten, wanneer men alle menschelyke overtredingen den oorlog aankondigt? Hebben niet de leeraars der deugd, indien zy anders geene schynheiligen zyn, meer vyanden en vervolgers, dan vrienden en aaahangers gevonden? Dit was het lot hetwelk Jezus Christus zynen discipelen vooraf verkondigde: *Ziet, ik zende u als schapen in het midden der wolven.—Zy zullen u overleveren in de raadsvergaderingen, en in hunne Synagogen zullen zy u geeselen. En gy zult ook voor stadhouders en koningen geleid worden, om mynentwil, haar en den Heidenen tot getuigenis.—En gy zult van allen gehaat worden om mynen naam* (Matth. x. 16 en verv.). Hoe konden zy dan gelooven, dat

Jezus Christus, dien zy toch voor den beloofden Messias hielden een aardsch koning zyn wilde?

Het scheen inderdaad niet moeyelyk voor den Heiland, zelfs zonder gebruik van zyne goddelyke magt te maken, een aardsch koningryk op te rigten en het gemeenebest der Joden te veranderen. Het volk was zoo wel de heerschzucht der priesteren en schriftgeleerden, als de onderwerping aan de Romeinsche heerschappy moede. Het wachtte slechts naar de gelegenheid om dit zware juk van zyne schouderen af te werpen, en wenschte niets meer dan eenen voorganger. Jezus was by het volk in groot aanzien; één oogwenk van Hem zou hetzelve zoo wel tegen de Joodsche overheden als tegen de Romeinen in het harnas gejaagd hebben. De overpriesters en de oudste des volks vreesden inderdaad, dat Hy zich van zyn aanzien bedienen mogt om het volk aan hunne heerschappy te onttrekken. Toen Hy door zyne wonderdoende kracht vyf duizend menschen met vyf garsten brooden en twee visschen gespysd had, wilden zy Hem koning maken. Dit gunstige volksgevoelen kon zynen discipelen niet onbekend zyn. Maar zyn koningryk was geen koningryk dezer wereld; Hy was niet gekomen om de Joden de magt hunner wettige overheden te ontrukken, maar wel om hen van de slaverny der zonden te bevryden. Hy ontweek dus hun voornemen: *Jezus dan, wetende, dat zy zouden komen, en Hem met geweld nemen, opdat zy Hem koning maakten, ontweek wederom op den berg, Hy zelf alleen* (Joh. vi. 15). Was dit alles geen klaar bewys genoeg voor zyne discipelen, om hen van de valschheid van hun vooroordeel te overtuigen, dat de Messias geen aardsch koning zyn zoude? Maar neen! zy waren te vast verkleefd aan dien ongegronden waan, ofschoon zy niet twyfelden, dat Hy de beloofde Verlosser der wereld was. Was dit geene groote onvolmaaktheid van hun verstand, en moest dit den Heiland niet billyk bekommeren? Welk eene blindheid, welk eene onwetendheid in de kennis van de ware geopenbaarde godsdienst, verraadde dit vooroordeel? Welk een sprekend bewys van het groote verval der Joodsche godsdienst en het bederf onder hunne leeraren, die dezelve het volk moesten verkondigen? Welke treurige denkbeelden voor de ziel van Jezus Christus, ook dáár het licht der waarheid zoo verduisterd te zien, alwaar het in zyn volle kracht zou moeten schynen! Herinnerde Hy zich niet, behalve dit, door de dagelyksche ondervinding van de verkeerde begrippen zyner discipelen, die groote ongeregeldheid, waarin de zonde het menschelyk verstand gebragt heeft?

Hoe dieper het vooroordeel in de menschelyke ziel wortelt, te onvatbaarder en trager is de geest voor de kennis der waarheden, die denzelven bestryden, of daarmede niet kunnen vereenigd wor-

den. Deze uitwerking had ook het zoo zeer geliefkoosde gevoelen omtrent de oprigting van een aardsch koningryk door den Messias, by de discipelen van den Heiland, en ook daardoor vermenigvuldigde zyne zorg omtrent hun onderwys. Een nieuw lyden voor onzen Heiland! Het is geene onverschillige bezigheid een verduisterd verstand te verlichten, en de ziel met nuttige kennis te verryken. Daartoe behoort veel geduld, buitengemeene moeite en opmerkzaamheid, om de toegangen te ontdekken, door welke de waarheid best ingang krygen kan. Ondertusschen verzoet dit den arbeid, wanneer men leerzame gemoederen heeft; menschen, die begeerig zyn, niet slechts stuksgewyze, maar alles te leeren en te verstaan wat men hen voorlegt. Leerzaamheid vermeerdert de opmerking en bewaart die voor verstrooying, verwydert haar van de zypaden, werwaarts het spelende vernuft haar leiden zoude. Leerzaamheid houdt zich niet bezig met eigene denkbeelden, het is haar onverschillig of zy die met de lessen van haren meester kan overeen brengen of niet. Maar hoe ongelukkig is die leeraar, wanneer zyne leerlingen niet alleen blind zyn, maar te gelyk hunne blindheid beminnen; wanneer hunne onleerzaamheid zyne moeite verdubbelt en hem doet vreezen vergeefschen arbeid te ondernemen? Overweegt nu de schadelyke uitwerkingen der onleerzaamheid, die niet alleen uit eene natuurlyke onvatbaarheid van het verstand, maar ook uit een diep ingeworteld en bemind vooroordeel ontspruit. Dit gebrek verhardt den geest tegen de indrukken der waarheid. Hy verheft zich tegen dezelve en verwerpt die, zonder eenige terughouding; dan zoo dit niet geschiedt, zoo onttrekt hy zich ten minste alle opmerkzaamheid. Hy beschouwt de waarheid slechts aan die zyde, welke voor zyne verkeerde begrippen het dragelykste is; hy maakt over de voorstellingen zyner leermeesteren uitleggingen, die hem gunstig zyn, ofschoon hy de woorden geweld aandoet. Hy begrypt ze niet volgens hunne meening, maar naar de zyne; hy vormt leerstellingen, waarin waarheid en dwaling met elkander moeten verbonden worden. Wat nuttigheid kunnen alsdan de yverigste vermoeijingen van eenen leeraar uitrigten, hoe getrouw hy ook anders in zyn onderwys zyn moge? Hy mag zich zoo verstaanbaar en klaar uitdrukken als hy wil, hy zal toch niet verstaan worden! Waarlyk, geene geringe smart, die te grooter zyn moet, naarmate de uitgestrektheid der begeerte van den leeraar is, om de dwalenden tot kennis der waarheid te brengen.

Hoe menigmaal moest onze Heiland dit ondervinden! Hoe menigmaal vraagden zy Hem naar de verklaring zyner gelykenissen, wanneer die eenige betrekking hadden op de gesteldheid van zyne bediening en zyn ryk? Hoe menigmaal moest Hy tot hen zeggen: *O gy onverstandige en trage van harten, om te gelooven!*

Wy zouden hier eene menigte voorbeelden van dien aard kunnen bybrengen, met opzigt tot de onleerzaamheid en traagheid van het verstand der discipelen van den Heiland; doch wy verkiezen liefst ons thans te bepalen by het onderwys, hetwelk Hy hen van zyn aanstaand gewigtig lyden gaf. Het was niet mogelyk hun klaarder en verstaanbaarder te onderrigten. *Van toen aan*, zegt de tekst, *begon Jezus zynen discipelen te vertoonen, dat Hy moest henen gaan naar Jeruzalem, en veel lyden van de ouderlingen en overpriesteren en schriftgeleerden, en gedood worden, en ten derde dage opgewekt worden* (Matth. xvi. 21. 22. 23). Toen Hy hun voor 't eerst dit laatste toeval zyns levens verkondigde, begrepen zy den zin zyner woorden niet. Maar het was hun, van wegens hunne vleyende denkbeelden eene ondragelyke leer. Petrus, althans, verstout zich den Heiland hierover te bestraffen, zeggende: *Heer zyt u genadig, dit zal u geenszins geschieden.* Jezus echter vertoont hem zyn ongenoegen op de nadrukkelykste wyze: *Maar Hy zich omkeerende*, vervolgt de tekst, *zeide tot Petrus: ga weg achter my, Satan, gy zyt my een aanstoot: want gy verzint niet de dingen, die Godes zyn, maar die der menschen zyn.* Toonen niet de woorden, *gy zyt my een aanstoot*, duidelyk genoeg, dat Hem het vooroordeel zyner discipelen een lyden veroorzaakte? Maar wat baatte dit verwyt van den Heiland? Veranderde het hunne verkeerde begrippen? deed het hun gelooven, dat Hy onmogelyk een aardsch koning zyn konde? Neen, verre van daar! zy meenden dat in zyne woorden eenige duisterheid en geheimzinnige beteekenis gelegen ware. Toen Hy in het byzyn van eenige zyner discipelen op den berg verheerlykt was, beval Hy hun: *Zegt niemand dit gezigt, totdat de Zoon des menschen zal opgestaan zyn uit de doode* (Matth. xvii. 9). Daar zy wisten, dat de dooden konden opstaan, en opstaan zouden; daar Hy hun ook reeds met duidelyke woorden gezegd had, dat Hy ter dood zou gebragt worden, en na drie dagen wederom opstaan, moesten hun billyk deze woorden verstaanbaar geweest zyn. *Maar*, zegt de Evangelist Markus, *zy behielden dit woord by zich zelven, vragende onder elkander, wat het was uit de dooden opstaan* (Mark. ix. 10)? Kort daarop vernieuwde Jezus zyn onderwys. Doch de Evangelist zegt: *Maar zy verstonden dat woord niet, en zy vreesden Hem te vragen* (Mark. ix. 32). Van waar die vrees? Had hun liefderyke Meester wel ooit geweigerd hnn, hetgene zy niet verstonden te verklaren? Had Hy hen, niet meer dan eens, die vriendelyke verzekering gedaan: *U is het gegeven de verborgenheden des Koningryks der hemelen te weten* (Matth. xiii. 11)? Waarom *vreezen* zy dan Hem wegens zyn aanstaande lyden nader te ondervragen? Maar zy vreesden voor een antwoord, geheel strydig met hunne begeerte. Zy verkozen liefst voor te wenden Hem niet te verstaan, dan af

stand te doen van eenen zeer geliefden waan, en hierdoor werd het hun inderdaad duister en onbegrypelyk, hetgeen onmogelyk klaarder en verstaanbaarder kon gezegd worden. Lukas kan naauwelyks woorden vinden, om zich hier omtrent sterk genoeg uit te drukken. Jezus was nu ten laatsten male op weg naar Jeruzalem; de tyd van zyn gewigtig lyden was gekomen; het werk der verlossing stond nu door Hem volbragt te worden. Hy wilde zyne discipelen voorbereiden tot die dagen van benaauwdheid juist toen een zeker overste, Hem voorby gaande en op de knieën vallende, vraagde: *Goede Meester, wat zal ik doen opdat ik het eeuwige leven beërve?* Volgens zyn eigen verwaand getuigenis, had hy reeds al de geboden van Mozes vervuld. Eene verwaandheid, die genoegzaam wederlegd was, toen zyn besluit wankte om zyne aardsche schatten vaarwel te zeggen, ten einde hemelsche schatten deelachtig te worden: dan *hy treurig geworden zynde, ging bedroefd weg: want hy had vele goederen.* Van dit tydstip bediende zich de Heiland om zyne discipelen alle hoop op aardsche belooningen te benemen; want dus was de uitspraak: *Het is ligter, dat een kemel ga door het oog van eene naald, dan dat een ryke in het Koningryk Gods inga* (Mark. x. 25—30). Petrus vraagde Hem: *Zie, wy hebben alles verlaten, en zyn U gevolgd: wat zal ons dan geworden* (Matth. xix. 27)? Hierop verzekerde hun Jezus, dat het niet vergeefs zoude zyn Hem te dienen; alles wat daardoor verloren werd, zou honderdvoudig vergolden worden, *nu in dezen tyd, huizen, en broeders, en zusters, en moeders, en kinders, en akkers,* door de bekeering van hen, dewelke het Evangelie aannemen zouden; maar dit alles *met de vervolgingen en in de toekomende eeuw het eeuwige leven.* Daar zou eene belooning volgen, maar niet zoo als zy die wenschen. De weg derwaards was vol bitterheid gelyk de zyne. *Ziet,* zegt Hy, *wy gaan op naar Jeruzalem, en het zal alles volbragt worden aan den Zoon des menschen, dat geschreven is door de Profeten; want Hy zal den Heidenen overgeleverd worden, en Hy zal bespot, en smadelyk gehandeld, en bespogen worden. En Hem gegeeseld hebbende, zullen zy Hem dooden; en ten derden dage zal Hy weder opstaan* (Luk. xviii. 31—33). Dit alles was duidelyk genoeg om hen te overtuigen, dat de Messias geen aardsche Redder zyn kon, vooral wanneer zy zich zyne woorden herinnerden: *Het Koningryk van God komt niet met uiterlyk gelaat,* dat is, met geene aardsche pracht noch heerlykheid, maar het is *binnen ulieden;* en dat Hy gekomen was, *om zondaars te roepen tot bekeering.* Evenwel moet er de Evangelist byvoegen: *Zy verstonden geene van deze dingen, en dit woord was voor hen verborgen, en zy verstonden niet hetgene gezegd werd.*

Misschien zal men vragen: hoe kan het mogelyk zyn, dat de

discipelen van den Heiland zulke woorden, die zoo verstaanbaar waren, die geenen verbloemden noch oneigenlyken zin gedoogden, niet begrepen? Wat zullen wy daarop antwoorden, dan slechts dat dit het uitwerksel van een al te diep geworteld en te zeer bemind vooroordeel geweest zy. Mogelyk zullen zy dus geredeneerd hebben: Jezus, onze Meester, is de Messias, Hy draagt al de kenteekens waarmede Hy eertyds is uitgebeeld; Hy bezit eene goddelyke kracht, waardoor Hy verbazende wonderen doet; Hy gebiedt den storm, en die rust, den onreinen geesten, en zy vlugten; spreekt Hy een woord, zoo worden de blinden ziende en de dooven hooren, de melaatschen worden rein, de kreupelen wandelen, de zieken worden gezond, de dooden worden opgewekt; de Messias zal over zyne vyanden heerschen; al de einden der aarde zullen zyn eigendom wezen, alle Heidenen zullen Hem onderworpen zyn; dit hebben de profeten verkondigd. Hoe was het dan mogelyk, dat de raadslagen der vyanden van den Heiland tegen Hem konden gelukken? Hy kon hun immers met een enkel woord verbryzelen? Wat nuttigheid kon het hebben, eerst ter dood gebragt te worden, en dan wederom uit den dood op te staan? Gevolgelyk kunnen die woorden, waarmede Hy ons zyn aanstaande lyden verkondigd, dat niet beteekenen, hetgeen zy, volgens den eersten eigenlyken zin te kennen geven; hier moet alzoo eene dubbele beteekenis onder verborgen liggen. Onze Meester spreekt veel door gelykenissen, misschien is ook dit eene gelykenis, die zich ter zyner tyd ontknoopen zal. Ydele, verkeerde sluitregelen! Welke bekommernissen moet deze onleerzaamheid zyner discipelen en de traagheid hunnes harten, den Heiland veroorzaakt hebben! Dan hoe gebrekkig en onvolkomen moesten hunne denkbeelden blyven, zoo wel omtrent de hoogheid van zyn persoon, de gesteldheid zyner bediening, als omtrent het werk der verlossing en de gewigtigste geheimen des Evangelies? Zy verwachten zekerlyk in Hem, als het beloofde vrouwenzaad, gezegend te worden; maar zy waren onkundig van die geestelyke en hemelsche goederen, welke zy van Hem te verwachten hadden. Zy stelden hun vertrouwen op Hem; zy gevoelden voor Hem den levendigsten en diepsten eerbied; zy verkeerden met Hem meer als profeet en wonderdoener, dan als hun Heiland en Zaligmaker; zy zagen nog niet duidelyk genoeg de noodzakelykheid eener bittere offerande dan die van Levi. Waarlyk, moest eene zoo groote onwetenheid Hem niet bedroeven? Smartte Hem de blindheid des volks: hoe neerslagtig moet Hem dan niet de gebrekkige en met zoo vele dwalingen vermengde kennis zyner discipelen gemaakt hebben? Zy waren zyne dagelyksche toehoorders, de getuigen van al zyne wonderen; Hy had hen tot zyne vertrouwste verkeering toegelaten. Hoe oplettend, hoe kundig had-

den zy behooren te zyn! Hy onderwees hen drie jaren achtereen, en zyne onderwyzingen waren ook zekerlyk niet vergeefsch aan hen, Judas Iskariot alleen uitgezonderd; maar ondertusschen moest Hy dus lang geduld nemen, tot dit zaad vruchten droeg. *O ongeloovig en verkeerd geslacht!* was een klaagtoon die Hy dagelyks moest aanheffen! De discipelen worden by uitnemendheid *de zynen* genoemd, en niettemin erkenden zy Hem niet naar de mate der verlichting die hun geschonken was. Helaas! zoo is onze geaardheid, dat wy soortgelyke verkeerdheden des verstands weinig achten en voor een gering kwaad houden, gemerkt wy op den schadelyken oorsprong niet terug zien; Jezus Christus, echter, beschouwde dit alles in een geheel ander licht. Hy weende over Jeruzalem, omdat het niet bekende hetgeen tot zynen vrede diende. Ontsprong de onleerzaamheid zyner discipelen en de traagheid van hun verstand niet uit dezelfde bronwel? Vertoonde Hy geen heilig misnoegen, toen Petrus tot hem zeide: *Heer! zyt u genadig, dit zal u geenszins geschieden?* Had het menschdom niet in het verderf, en onder den toorn der goddelyke geregtigheid moeten blyven, indien Jezus den raad zyner onverstandige discipelen gevolgd had? Wy kunnen des niet twyfelen, dat Hem het vooroordeel zyner discipelen en hunne onleerzaamheid zwaar zal getroffen hebben. Ach! hoe menigvuldig was zyn lyden! hoe verscheiden deszelfs oorzaken! met hoe veel regt moest Hy niet klagen: *Ik ben een worm, en geen mensch!* Zyne discipelen, als uitgekoren vrienden, hadden Hem moeten opbeuren; maar integendeel zy vermeerderden, door hunne menigvuldige onvolmaaktheden, den last, dien Hy als het *Lam van God* dragen moest!

Welk eene uitmuntende liefde van den Zoon van God voor het gevallene menschdom, dat Hy al dit lyden op zich nam, om ons van de verschrikkelyke gevolgen der zonde te verlossen? Kunnen wy deze overweging wel te dikwerf herhalen? Is zy het niet, die onze ziel moet heiligen, en ons bewegen tot eenen levendigen afkeer voor alle zedelyke onvolmaaktheden? Ontdekken wy niet aan ons zelven en aan anderen, gebreken en zwakheden, die juist dezelfde zyn, welke Jezus in zyne vernederingen, met zoo veel aandoening, in zyne discipelen ontwaar werd? Wie kan alle vooroordeelen en dwalingen opnoemen, welke wy, Christenen! zoo diep in het verstand laten wortelen, dat hetzelve daardoor ongevoelig wordt, voor den indruk van vele nuttige waarheden? Wie kan ze allen noemen, die het verstand onachtzaam, onwillig en traag maken, en in den wasdom der wysheid en volmaakter kennis van den wil van God hinderen? Behoort niet deze afwyking van ons verstand, om van zyne eens aangenomen valsche meeningen bevryd te worden, de lusteloosheid welke wy ontwaar worden, wanneer wy die afwyking

onpartydig onderzoeken zullen, en de ligtvaardigheid, waarmede wy ons verstand van eene ernstige beproeving daarvan aftrekken tot het zondige bederf onzer ziel, waarover wy billyk moesten weenen? Ach! hoe noodig zou het zyn die gebreken te beweenen, en daarvoor een afschuw te hebben, om door de genade van den Heiligen Geest genezen te worden, gemerkt zy de angsten en benaauwdheden van den Heiland vermeerderd hebben! Hoe ondankbaar zouden wy zyn tegen zyne onuitsprekelyke liefde, indien ons dat niet bekommerde, hetgeen Hem bedroefd heeft! Geene dwalingen van het verstand zyn er, die geene schadelyke uitwerking op onzen wil doen, en ons tot het Gode behagelyke onbekwaam, of ten minste traag en onwillig maken? Moeten wy u dit door voorbeelden ophelderen? De discipelen geloofden in opregtheid aan hunnen Heiland; zy waren overtuigd, dat Hy de beloofde Messias was; zy volgden Hem; echter bleven zy door vooroordeel ingenomen, dat Hy een aardsche Redder zyn zou, die hun geloof, onderwerping en liefde aan Hem, met tydelyke gelukzaligheden vergelden zoude. Hoe onbuigzaam maakte hen deze eenige dwaling tegen de waarheid, dat zyn koningryk niet van deze wereld ware? Wat volgde daaruit? Toen zyn lyden een begin nam, toen zy vreesden met Hem te zullen moeten lyden, *werden zy allen aan Hem geërgerd.* De Evangelist zegt ons: *En zy, Hem verlatende, zyn allen gevloden* (Mark. xiv. 50). Echter was hun geloof aan Hem een opregt en ernstig geloof geweest. Heerschen niet gelyksoortige vooroordeelen onder de Christenen? Hoe begeerig zyn er niet veler onzer om ook eenen tydelyken Redder in hunnen Heiland te vinden? Hoe gewillig gelooven zy in Hem, zoo lang zy niet in de schole der verdrukking beproefd worden! Zy volgen den Heiland, zoo lang hunne vroomheid en deugd door aardsche gelukzaligheden vergolden wordt. Maar hoe klagen, hoe zuchten zy, hoe onvergenoegd worden zy met de goddelyke regering der wereld, wanneer zy hunnen Heiland het kruis moeten nadragen? Van waar dit, daar zy toch van de waarheid van hun geloof overtuigd zyn? Van waar anders, dan uit dat vooroordeel, dat vroomheid en deugd altoos, in deze wereld gelukkig zullen zyn en beloond worden? Dit maakt hen onopmerkzaam omtrent alle waarheden, die tegen dit vooroordeel stryden. En wanneer zy in tyden van verzoeking al niet geheel afvallig worden, zoo lyden zy ten minste met dat geduld en die onderwerping, waarmede zy zich, onder den wil van God, behoorden te schikken.

Wy behooren dus, myne Geliefden! voor alles eenen waren afkeer te hebben, hetgeen de goddelyke ziel van onzen Verlosser, in zyne vernedering met angst, tegenzin en treurigheid vervuld hebbe! Geene dwaling, geen vooroordeel en waan moet ons

onverschillig zyn, wanneer die stryden tegen de leer van Jezus Christus, of eenen nadeeligen invloed op de gesteldheid van ons hart, en in de zedelyke handelingen hebben kan. *Hy is de Weg, de Waarheid en het Leven.* Nademaal wy Hem dan eenmaal tot onzen Leidsman op het pad der wysheid verkozen hebben, en waarlyk wy kunnen geenen veiliger Wegwyzer kiezen dan Hem, in wien alle schatten van kennis en wysheid verborgen zyn, zoo laten wy Hem dan navolgen. Zyne stem is het die wy gehoorzamen moeten. Hooren wy die stem niet duidelyk genoeg in het Evangelie? Die genadige belofte van God, door den profeet Jesaja is vervuld: *En aldaar zal eene verhevene baan en een weg zyn, welke de heilige weg zal genoemd worden—zelfs de dwazen zullen niet dwalen.* Dat wy ons dan nimmer door dwaze verbeelding laten verblinden, dat wy doorzigt en wysheid genoeg bezitten: wanneer men in vroomheid en deugd wil toenemen, zoo moet men ook toenemen in de kennis van Gods wil. Elke goddelyke waarheid, die wy klaarder, uitgebreider en met meerder overtuiging inzien, elke vordering in geestelyke ondervinding zal ons beter maken. Daar echter deze voortgang zonder eene ernstige opmerkzaamheid, zonder eene levendige kennis, zonder overlegging en zorgvuldige nasporing onmogelyk is, behooren wy alles te haten, alles uit onze ziel uit te roeyen, hetgeen deze liefde tot de waarheid verzwakken, den geest verstrooyen, vermoeyen en tot traagheid aanzetten kan. Wel ons, indien dit de vrucht der overweging zy, dat daar het lyden van den Heiland, door het vooroordeel zyner discipelen, hunne onleerzaamheid en de onachtzaamheid en traagheid van hun verstand, vermeerderd is, dat Hy dit echter uit oneindige liefde voor ons gedragen en zich niet onttrokken heeft! Wel hun, die Hem van ganscher harte zoeken, welke zyne inzettingen bewaren en in zyne wegen wandelen! *Ik zal U loven in opregtheid des harten, als ik de regten uwer geregtigheid geleerd zal hebben!—Wend van my den weg der valschheid, en verleen my genadiglyk uwe wet!—Ik kleef vast aan uwe getuigenissen; o Heer! en beschaam my niet!—Uw woord is een lamp voor mynen voet, en een licht op myn pad!—Ik haat de kwade ranken, maar heb uwe wet lief.—Doe wel by uwen knecht naar uwe goedertierenheid en leer my uwe inzettingen.—Myne lippen zullen uwen lof overvloedig uitstorten, als gy my uwe inzettingen zult geleerd hebben* (Psalm cxix). *Welgelukzalig is de mensch, die wysheid vindt!—Hare wegen zyn wegen der liefelykheid, en al hare paden vrede. Zy is een boom des levens, dengenen die ze aangrypen, en elk een, die ze vasthoudt, wordt welgelukzalig* (Spreuk. iii. 13, 17 en 18).—Amen.

OVER ZELFSBEDROG.—DESZELFS OORZAKEN EN GEVOLGEN.

(*Vervolg van het vorige nommer, bladz. 23.*)

Ik zou by de in het vorige nommer opgenoemde byzonderheden nog meerdere kunnen voegen. Ik zou ook kunnen spreken over de behulpzaamheid omtrent ongelukkigen; over de mededeelzaamheid omtrent behoeftigen, waarin wy meestal veel meer kunnen, dan wy wezenlyk doen; maar ik heb genoeg gezegd om ieder, die de waarheid hooren wil, te overtuigen dat wy niet doen wat wy kunnen ter bevordering van onze ware zaligheid, en de behoudenis onzer onsterfelyke zielen.

En al deze bygebragte beschuldigingen zyn niet alleen en by uitsluiting toepasselyk op menschen, die nog zorgeloos, zonder nadenken, leven naar hun eigen goedvinden: maar al te dikwyls gelden zy ook hen, die aanvankelyk bekeerd zyn tot God, en die hunne verpligting dus beter kennen. Ook deze doen niet wat zy kunnen, om zich te oefenen tot godzaligheid.

En wat volgt nu uit al het gezegde?

Hier uit volgt: 1. Dat alle uitvlugten, waardoor wy ons willen onttrekken aan een godsdienstig en vroom leven, waardoor wy onze zonden en kwade gewoonten willen verschoonen, ydel en valsch zyn. Wy doen dan, gelyk onze eerste ouders, die hunne schuld en schande niet eenvoudig en opregt wilden weten en bekennen. 2. Dat onze verzuimen en zonden veel meer in onze onwilligheid, dan in ons onvermogen ten goede, moeten gezocht worden, en dat wy veel meer zouden kunnen, indien wy maar beter en ernstiger wilden. Niet vreemd is het, dat de Zaligmaker tot de Joden zeide: *Gy wilt niet tot my komen opdat gy het leven hebt* (Johan. v. 40). 3. Wy zyn dus strafschuldig voor God. Indien wy waarlyk deden, wat wy kunnen, zouden wy voor onze gebreken en zonden, nog een schyn van verschooning vinden; maar nu zyn wy veroordeeld door ons eigen geweten, en niemand kan zich regtvaardigen voor God.

II. Maar, waaruit mag toch die valsche inbeelding by vele menschen voortkomen, dat zy zich zelven zoo veel wys maken. Het is van belang dat wy dit wel weten: zoo zullen wy niet alleen de dwaasheid en verkeerdheid van zulk een bestaan te duidelyker inzien, maar ook te meer leeren verstaan, hoe wy tot eene betere denkwyze komen kunnen.

I. *Vele menschen kennen hun pligt niet.*

Zy weten niet, hoedanig zy behoorden te zyn: wat zy behoorden te doen. Zy meenen, dat zy onberispelyke goede menschen

zyn, als zy niet stelen, niet vloeken, niet liegen, niet kyven; als zy geen dronkaards, geen hoereerders, geene openbare zondaars zyn. Zy hebben het nog nooit regt bedacht, dat het niet genoeg is *geen kwaad* te doen, maar dat wy altyd en overal *goed* doen moeten. Zy merkten niet op, wat Gods woord en wet van hen eischt; wat liefde, eerbied, dankbaarheid en gehoorzaamheid, zy aan Hem en aan den Zaligmaker schuldig zyn; hoedanig zy zich behooren te gedragen in de onderscheidene standen, waarin de Voorzienigheid hen geplaatst heeft; wie zy als echtgenooten behoorden te zyn, omtrent man of vrouw; als vader of moeder omtrent hunne kinderen; als kinderen omtrent hunne ouders; als broeders en zusters onder malkander; hoe eerlyk, naarstig, getrouw, gedienstig, ieder moet zyn in zyn dagelyksch beroep en werk; hoe vriendelyk en bescheiden in de verkeering met zyne medemenschen. Zoo wordt er dag aan dag veel door ons verzuimd, hetwelk had moeten en ook had kunnen gedaan worden: maar wy merken het niet op als verzuim, omdat wy blind zyn voor onze verpligting. Zoo wordt het gedurige verzuim, eene zondige gewoonte, en de zondige gewoonte eene tweede natuur. De mensch handelt verkeerd, maar hy ziet het niet, hy beseft het niet, hy meent dwaselyk dat hy doet, wat hy kan, hy bedriegt zich zelven.

II. *Een tweede bron is*: *wy letten niet genoeg op ons zelven.*

Al hebben wy ook eenige meerdere kennis en inzien in onzen pligt, echter duurt dit wanbegrip voort, omdat wy, of in het geheel niet, of althans niet naauwkeurig genoeg, op ons zelven acht geven. Er zyn weinige menschen, die gaarne met zich zelven omgaan, die zich zelven toespreken, die gedurig hun eigen geweten raadplegen. Al wat rondom ons is, de dagelyksche bezigheden, de zorgvuldigheden van dit leven, soms ook ydele vermaken, verstrooyende gezelschappen nemen het menschelyke hart zoozeer in, dat ons geen tyd, geene aandacht, geen lust, geene ernst overblyft om op en in ons zelven te zien, en ons zelven bedachtzaam af te vragen: hoe is het met my gesteld? Hoe leef ik? Wat wil ik? Wat doe ik? Als wy aan den avond van elken dag voorzigtig en opregt rekenschap hielden met ons zelven en ons zelven af vroegen: hoe heb ik, die eens sterven moet en voor God verschynen, dezen dag doorgebragt? Had ik myn tyd niet nutter kunnen gebruiken? Had ik niet voorzigtiger kunnen zyn in myn spreken? Had ik niet vriendelyker kunnen zyn in mynen omgang met myne medemenschen? O! dan zouden wy moeten beschaamd staan en zeggen: neen! ik deed niet, wat ik kon. Maar deze zelfbeproeving wordt verzuimd en de meeste menschen zyn veel bedachtzamer omtrent hunne tydelyke en ligchamelyke, dan

omtrent hunne eeuwige belangen. Zy slapen en droomen maar voort, en meenen in hunnen droom, *dat zy ryk zyn en geens dings gebrek hebben, niet wetende, dat zy zyn ellendig, jammerlyk, arm, blind en naakt* (Openb. iii. 17).

III. *Eene derde oorzaak van deze ongelukkige inbeelding is: dat wy een' verkeerden en valschen toetssteen gebruiken, in de beoordeeling van ons zelven en ons gedrag.*

Wy moeten ons doen en laten toetsen aan het woord en de wet van God, en aan de lessen en vermaningen van het Evangelie: maar wy beoordeelen ons zelven doorgaans liever naar de denk- en levenswyze van deze wereld, naar de zeden en gewoonten van onzen tyd. Dit is een zeer bedriegelyke toetssteen. Als wy de mate van onze deugdzaamheid wilden berekenen naar het gedrag van anderen, moesten wy niet zien op de groote menigte, want *wyd is de poort en breed is de weg, die ten verderve leidt, en velen zyn er die door dezelve ingaan* (Matth. vii. 13, 14.); maar wy moesten letten op het mindere getal, op die zeldzame voortreffelyke menschen, welke zich door hunnen ernst en bedachtzaamheid, door hunnen eerbied voor God, door naarstigheid en trouw in hun beroep, door eenen liefderyken wandel onderscheiden. O! hoe diep zouden de meesten onzer zich dan moeten schamen! Maar nu zyn en blyven wy gerust, zorgeloos, met ons zelven wel voldaan. Wy zien van kinds af allerlei dwaasheid, verkeerdheid en verzuim, en zoo worden wy gewend aan de zonde, reeds eer wy regt kunnen onderscheiden, wat goed of kwaad is; zoo volgen wy de zonde na, eer wy opmerken, dat het zonde is? Zoo zyn wy reeds gewend aan velerlei verkeerdheden, als wy tot volwassen ouderdom gekomen zyn, en wy blyven er aan vast houden, omdat de meesten rondom ons even zoo zyn en doen. Zoo misleiden wy ons zelven en elkander; zoo meent de misleide mensch, dat hy behoorlyk leeft, dat hy doet wat hy *kan*, omdat hy nooit geweten of bedacht heeft, en ook nu nog niet weten en bedenken wil, wat hy *moest* doen en bedriegt alzoo zich zelven.

IV. *Eene vierde oorzaak van deze misleiding is onze blinde en trotsche eigenliefde.*

Deze laat niet toe, dat wy ons zelven zouden aanklagen en beschuldigen. Onze wyze en goede Schepper heeft ons oorspronkelyk geschapen met eene betamende en heilzame liefde tot ons zelven en ons eigen welzyn; maar door onzen ongelukkigen afval van Hem, is onze geheele natuur en aanleg verbasterd, en ook het goede beginsel, die heilzame liefde tot ons zelven, ontaard en veranderd in eene trotsche zelfzoeking en zelfbedoeling, die ons verleidt om alles, wat in ons eenige loffelykheid heeft, breed uit te meten, terwyl wy blind blyven voor onze verkeerdheden. Nu zyn

alle wegen des menschen regt en zuiver in zyne oogen (Spr. xvi. 2; Hoofdst. xxi. 2.); nu kunnen wy er niet gemakkelyk toekomen om ons zelven in het ongelyk te stellen; nu zoeken wy allerlei nietige verschooningen om onze verkeerdheden te bedekken; de een geeft de schuld aan zyne verzuimde opvoeding; een ander aan zyne bekrompene omstandigheden; een derde aan de drukten en verstrooyingen van zyn dagelyksch beroep en werk. Zoo maakt de mensch zich zelven wys, dat hy in zyne omstandigheden zyn best doet, dat hy doet wat hy kan; en hy kan het niet verdragen, dat men een ongunstig oordeel over hem vellen zoude.

V. *Ik voeg er nog een vyfde oorzaak by: zy is onze liefde tot de zonde.*

Wy zyn gehecht, ieder aan zyne eigene verkeerdheden, en daarom schroomen wy ons zelven te zien, gelyk wy zyn. De mensch vindt genoegen en rust in zyne tegenwoordige levenswyze en dit maakt hem onwillig en ongeschikt om dezelve onpartydig te beoordeelen. Onze zonden zyn, helaas! onze vrienden geworden, die wy dus voorspreken en waarvan wy geen kwaad hooren willen.

Wy zyn aan dezelve zoo gewoon geworden, dat wy er niet van willen afstaan. Nu geeft ons arglistig hart aan onze geliefkoosde zonden allerlei zoete en zachte namen, opdat wy ze, indien al niet geheel onschuldig, ten minste, als verschoonelyke zwakheden te vryer by ons koesteren zouden. Losbandige dartelheid heet nu vrolyke uitspanning; inhaligheid en bedrog, noemt men voor zyn huisgezin zorgen, op zyne zaken passen; valschheid is voorzigtigheid; een wereldgezind leven noemt men, zich te schikken naar den tyd, waarin men leeft. Zy, die door de eene of andere booze lust gedurig zich laten wegslepen, zeggen: "dat is myn zwak." Zy, die de openbare godsdienst verzuimen, zeggen: "het bestaat in het kerkgaan niet:" zy die zonder godsdienstig onderwys onkundig voortleven zeggen "menig lidmaat is niets beter, en is nog erger dan ik." Zoo heeft de dwaze en verblinde mensch, de ongelukkige liefhebber en dienaar der zonde, allerlei nietige verschooningen gereed, en hy maakt zich zelven gaarne wys, dat hy zoo slecht niet is als men denkt, dat hy doet wat hy kan, hy bedriegt dus zich zelven.

Ik heb nu de voornaamste *bronnen* en *oorzaken* van deze rampzalige verblinding opgenoemd, en velen myner lezers zullen hier zich zelven hebben kunnen vinden. Misschien hebt gy uwen naam wel meer dan eenmaal gehoord, want die opgenoemde verkeerdheden gaan doorgaans hand aan hand: de eene brengt de andere voort, zy voeden en sterken elkander. Een mensch, die zyne verpligtingen niet kent, zal even daardoor ook niet behoorlyk op zich zelven letten, hy zal zich zelven valsch beoordeelen, en dus in zyne trotsche eigenliefde gevoed worden. Van hier dan ook,

dat al deze verkeerdheden, zamen vereenigd, te krachtiger werken, om den mensch zoo geheel te verblinden en te verdwalen, dat hy onbeschaamd durft zeggen: "ik doe wat in myn vermogen is," en zich zelven dus op eene jammerlyke wyze bedriegt.

III. Gy zyt nu, zoo ik hoop, in uw *verstand* overreed, dat gy u zelven grootelyks bedriegt, als gy dus denkt en spreekt: maar dit is nog niet genoeg. Ik wenschte u wel *hartelyk* te overtuigen,

Hoe dwaas en slecht, hoe verderfelyk en gevaarlyk is het voor ons, dus een goeden dunk van zich zelven te hebben en zyne verkeerdheden met nietige verschooningen te willen goedmaken.

Let nog eens aandachtig op hetgeen ik u hiervan wilde zeggen; en als ik hier soms een scherp woord spreek, moet gy my dit niet ten kwade duiden, want diepgewortelde kwalen, die onze gezondheid en ons leven dreigen, moeten met scherpe messen uitgesneden worden.

I. *Gy kent u zelven niet.*

Zoo is het immers, want gy zyt niet die gy meent te zyn: gy zyt blind voor u zelven en uwe verkeerdheden. De mensch, die steeds met zich zelven omgaat, ten minste, met zich zelven kon en moest omgaan, behoorde eerst en bovenal te letten op zich zelven, op zyne gedachten, begeerten en bedoelingen, op zyne woorden en daden, opdat hy dus regt mogte weten, wie hy is, wat er in hem niet goed, maar schadelyk en verderfelyk is, waardoor hy zich zelven benadeelt, en wat hy tot zyne verbetering en waar geluk behoeft. Maar gy, verblinde mensch! weet daar niets van! Gy kent uw ambacht en broodgewin, uwe bezittingen en inkomsten, uw tydelyke winst en verlies; gy kent ook wel de verkeerdheden van uwe medemenschen, en weet die in al hare slechtheid te beschryven: maar wat gy eerst en boven al moest bedenken en weten, is u vreemd: gy kent u zelven niet. Is dat niet dwaas? Over dingen van minder belang gaan uwe gedachten dagelyks: maar wat u het naaste, het gewigtigste, het liefste zyn moest, u eigen zelven, uw eigen betsaan en levenswyze, uw eigen gebrek en behoefte ziet gy voorby; en dus beseft gy niet, wat u goed of kwaad doet; dus gaat gy voort u zelven te bederven, zonder dat gy het weet.—Gy moest als een redelyk mensch bedenken en weten, hoe gy u zelven, uwe ziel en ligchaam behoort te behoeden en te helpen: maar dit weet gy niet. De verstandigen onder de Heidenen riepen elkander toe: *ken u zelven;* maar gy, schoon gy een Christen genoemd wordt, kent u zelven niet!

II. *Gy denkt en spreekt niet overeenkomstig de leer van Gods woord.*

Het woord van God wekt ons, overal en op allerlei wyze, op tot schaamte over ons zelven, tot verootmoediging voor God, tot

belydenis van onze zonden. Het zegt: *zalig zyn zy die treuren*, die bedroefd en bekommerd zyn over zich zelven. *Zalig zyn zy, die hongeren en dorsten naar de geregtigheid*, omdat zy gevoelen, dat zy niet doen wat zy konden en moesten (Matth. v. 4, 6). De Zaligmaker verfoeit menschen, die zich zelven verschoonen en vryspreken, en zegt, dat zy een gruwel zyn voor God, terwyl hy, integendeel, aan den ootmoedigen genade belooft (Luk. xviii. 9—14). Maar vergelyk u zelven nu hier by! schoon gy wel toestemt, dat gy niet zonder gebrek zyt, gy meent toch, dat gy het zoo goed maakt als gy kunt, dus zyt gy dan ook niet beschaamd, niet bedroefd over u zelven; gy hebt geene zonden te belyden voor God, maar zyt gerust en met u zelven wel voldaan. Gy zyt dus geheel anders gestemd, dan Gods woord wil dat wy zyn zullen.—Herinnert u eens, hoe het gemoedsbestaan van de beste en vroomste menschen ons in de Heilige Schrift wordt voorgesteld; hoe zulken, die van God worden goedgekeurd en geprezen, over zich zelven dachten! dit waren geene menschen, die zich zelven verschoonden, die meenden, dat zy hun best deden, maar die veel meer verlegen en neergedrukt waren over hunne zonden, en zich zelven deswegens aanklaagden by God. David, die opregte man, betuigde by herhaling: *Wie zou de afdwalingen verstaan!* wie zou zyne zonden kunnen doorgronden en tellen! *reinig my*, Heer! *van myne verborgene afdwalingen! Treed niet in het gerigt met uwen knecht* (Ps. xix. 13; Ps. cxliii. 2)*!* De Profeet Jesaja klaagde: *Wee my dat ik een man van onreine lippen ben* (Jes. vi. 4)*!* En de uitnemendste van al de Apostelen riep uit: *Ik, ellendig mensch! het goede dat ik wil, doe ik niet, en het kwaad, dat ik niet wil, doe ik* (Rom. vii. 19). Maar gylieden, die doet wat in uw vermogen is, gy behoeft zoo niet te klagen over u zelven; gy zyt geheel anders; gy zyt betere menschen! Ja! veel beter! maar alleen in uwe eigene oogen.

En of het nog niet genoeg ware, dus u zelven ydel te verheffen, begaat gy hiermede nog eene nieuwe dwaasheid en stoutheid:

III. *In plaats van u zelven te veroordeelen, legt gy heimelyk de schuld op God.*

Gy durft wel niet zeggen, dat gy doet al wat gy *behoordet* te doen: maar zoo veel echter meent gy te doen als *in uwe kranke vermogen is*. Gy doet dus uw best, uw kranke vermogen laat u niet meer toe; als gy meer kondet doen, zoudet gy dit ook niet nalaten. Zoo is er dan, naar uwe gedachten, by u geen schuld. Maar wie is dan de oorzaak van dit kranke en gebrekkige? Zoo deze oorzaak niet by u is, kan zy by niemand dan by uwen Schepper wezen, die u geen meerder en beter vermogen gaf. Ongelukkige mensch! bedenkt gy wel, wat gy zegt, als gy dus u zelven

verschoont? Even dat kranke vermogen, waarvan gy spreekt, is uw eigen schuld en schande. Of hebt gy het niet geleerd, dat God den mensch geschapen heeft naar zyn beeld, wys, heilig en goed? Maar wy hebben ons zelven verdorven, en wy verderven ons nog dagelyks; wy willen het goede niet; wy hangen aan eigen zin en lusten, daar wy in tegendeel voor God, voor zynen wil en zyne dienst alles moesten overhebben. Dit is ons *kranke vermogen:* wy moesten liever zeggen: *ondeugende natuur*, waarover wy ons voor den Heilige en Alwetende ten diepste moesten schamen en veroordeelen. In plaats van ons zelven te verschoonen, en heimelyk de schuld op God te werpen, moesten wy bekennen: "By U Heer is de geregtigheid, en by my de overtreding en de schande."

Ik moet er nog meer byvoegen.

IV. *Wy zyn hierdoor onvatbaar voor de hulp en vertroosting van Gods genade.*

Dit is een verderfelyk gevolg van deze verblinding. Het Evangelie komt tot ons als tot groote zondaren, die, niet alleen niet doen wat wy *moesten*, maar ook niet doen wat wy *kunnen* doen; die dus geheel schuldig voor God en by Hem regtvaardig veroordeeld zyn. Maar zulke menschen zyt gy immers niet? Gy zyt geene groote zondaars, want gy hebt vele verschooningen en doet uw best. Voor zulke menschen is de Bybel niet geschreven. Het Evangelie onzer zaligheid is voor menschen, die bedroefd zyn over hunne zonden, die in deze droefenis rust en troost zoeken voor hunne harten, in den rykdom van Gods genade: zulke menschen alleen vinden hier hulp, en worden zalig gesproken. Het Evangelie is voor menschen, die hunne zonden dagelyks belyden voor God; aan zulken alleen wordt vergeving beloofd. Maar gy hebt misschien nog nooit, uit smartelyk gevoel van uwe schuld, u voor God verootmoedigd; gy verschoont u zelven wel te vreden; gy kunt den Zaligmaker voor dat wel te vredene en onbekommerde hart dan ook gemakkelyk missen; gy denkt dan ook niet veel aan Hem, want uw troost en hope is niet in Hem. Of zegt gy misschien: "Neen! ik kan den Zaligmaker niet missen, want, al doe ik, wat in myn vermogen is, ik weet echter wel, dat ik veel te kort schiet en niet al doe wat ik moest; zoo volmaakt is niemand, en daarom hoop ik ook op Gods barmhartigheid: Hy heeft ons dien Verlosser geschonken, om alles, wat er by ons ontbreekt, voor ons goed te maken." Lieve menschen! dit is een krom en verdraaid Evangelie; dit is een weg van zaligheid, dien gy zelfs maakt naar uwen eigen zin en smaak, maar die in Gods woord ons nergens aldus geleerd wordt. Gy wilt het dan zoo ver brengen, als gy kunt, en wat er voorts by u ontbreekt, zal Gods barmhartigheid

kwytschelden: gy wilt dan gedeeltelyk u zelven zaligmaken, en het overige zal de Heer Christus doen; gy wilt dan uwe arme kranke gehoorzaamheid, (die nog bovendien, niets meer dan ingebeelde gehoorzaamheid is), by God in rekening brengen, en daarop zaligheid verwachten! Ja! dit willen vele menschen, schoon zy met hunnen mond en naar hetgeen zy in hunne jeugd geleerd hebben, de *genade* belyden, willen zy in hun hart en zin zich zelven, althans voor een gedeelte, helpen. Neen! dit is *Gods* Evangelie niet; dit is *uw eigen* Evangelie; dit is de wysheid van ons verblind verstand, en van ons hoogmoedig hart. Waarlyk! wy moeten als geheel veroordeelden, die geene verschooningen weten of willen, die zich in hun beste doen schuldig zien, de toevlugt nemen tot den algenoegzamen Verlosser: niet, opdat Hy zulken, die hun best doen, de hand reikte en hun verder voorthelpe: maar, opdat Hy zulken, die met al hunne zondaarsbraafheid geheel in de schuld liggen, uit enkele genade aanneme, en uit hunne ellende uittrekke. Het moet de taal van onze harten zyn: *Uit de diepte* van myne zonden en ellenden *roep ik tot u, o Heer! zoo gy de ongeregtigheden wilt gadeslaan, Heer! wie zal bestaan! maar by U is vergeving* (Ps. cxxx. 3, 4). Och! dat gy, wien deze teregtwyzing aangaat, (en zy gaat velen aan) leerdet beseffen, dat, zoo lang gy uwe zaligheid in u zelven zoekt, gy onvatbaar zyt voor het dierbaar Evangelie; het is voor u gesloten; gy verstaat het niet; gy kunt er geen behagen in vinden. Zulke menschen, die meenen, dat zy doen wat zy kunnen, moeten een geheel ander Evangelie hebben, dan Gods wysheid en liefde aan ons, hulpelooze zondaren, in zyn woord geschonken heeft.

En dit is nog al de schade niet:

V. *Wy zyn dan even zeer onvatbaar voor alle ware verbetering.*

Dit is een vyfde gevolg van onze verblinding. Deze verbetering wordt belemmerd door den ydelen en valschen waan, dat men reeds aanvankelyk goed, althans niet hoog te berispen is; wy zyn met onze zedigheid, met onze eerlykheid, met onze godsdienstigheid voldaan; wy doen, naar onze meening, onze best, wat zou ons dan zoo zeer dryven om nog al zediger, eerlyker en godsdienstiger te worden? Hier komt nog by, dat zulke menschen geene ernstige vermaningen en bestraffingen kunnen verdragen; zy verbeelden zich dezelve niet noodig te hebben, en daarom worden zy boos en gemelyk tegen den leeraar of trouwen vriend, die hen waarschuwt: hoe zou er dan verbetering by hen mogelyk zyn? Wy zien eene levendige beeldtenis van zulke verblinde, hoogmoedige en onverbeterlyke menschen in de Farizeën, ten tyde van Jezus omwandeling op aarde. Zy werden boos tegen dien trouwhartigen Leeraar, en vroegen met bitteren haat te-

gen Hem: "*zyn wy dan ook blind* (Joh. ix. 39—41)? Zoo liepen zy, als blinden, die niet weten willen, dat zy blind waren, voort op hunnen verkeerden weg; zy weigerden den besten leidsman aan te nemen, en dwaalden eigenzinnig voort tot hun verderf en ondergang. En al laat soms de stem van het geweten zich hooren, die ons zegt, dat het niet zoo best met ons gesteld is, als wy wel gaarne zouden denken: dan nog zyn wy daardoor niet vatbaar voor ware Gode behagelyke verbetering: want zulk eene verbetering moet hartelyk, vrywillig en bestendig zyn; maar dit kan de enkele overtuiging van het geweten niet te weeg brengen: onze zondige lusten en booze zinnen staan hier in den weg, en overweldigen de stem van het geweten. De opregte en aanhoudende verbetering van den mensch is eene vrucht van het ootmoedig en schuldbelydend geloof in Gods genade, om Jezus Christus wil: maar dit geloof woont niet by menschen, die meenen dat zy doen, wat zy kunnen. Zulke menschen gelooven veel meer aan zich zelven en hunne kranke deugd, dan dat zy aan God en diens genade gelooven zouden; en zoo zullen zy dan, met deze hunne deugdzaamheid, zeer ondeugend in de oogen van den alwetenden en heiligen God blyven moeten.

VI. *En om en door dit alles zyn zulke menschen mishagelyk voor God, en hoogst ongelukkig.*

Dat behoeft nu wel geen breedvoerig bewys. Gaat al het gezegde maar na! Wat moet de alwetende en heilige God oordeelen van een mensch, die zich dwaasselyk verheft en leeft in den ydelen waan van veel beter te zyn, dan hy is? Wat moet Hy oordeelen van een mensch, die de waarschuwingen en vermaningen van zyn woord tegenspreekt? Die hierdoor onvatbaar is, en zich zelven onvatbaar maakt voor de genade, die hem verkondigd wordt? Die dus voortgaat in zyne verblinding, en hoe langer hoe verder wegdwaalt van den goeden weg? Zeker! de Allerheiligste, die het hart proeft, *die lust heeft tot waarheid in het binnenste* (Ps. li. 8), heeft een afkeer van die menschen. Hy wederstaat zulke hoovaardigen. En zyn de zoodanigen dan niet hoogst ongelukkig? Al is het ook, dat zy hier, in hunne hoogmoedige verblinding, onbekommerd voortleven en geen kwaad vreezen, zy zyn even daardoor dies te ongelukkiger. Buiten God en deszelfs genade, blyven zy liggen onder de schuld hunner overtredingen en hebben niets te wachten dan zyn ongenoegen en straf; zonder ware verbetering levende en stervende, zyn wy ongeschikt voor den Hemel. O! welk eene rampzalige verwachting voor de eeuwigheid!

(*Het vervolg hierna.*)

DE DOOD VAN PIETER ROUSSEAU.

PIETER ROUSSEAU, uit *Anjou*, in *Frankryk*, geboortig, behoort tot het getal dergenen, die, door Gods Geest verlicht, niet voor zich zelven leefden, maar ter eere van dien Zaligmaker, door wiens bloed zy zyn gekocht, en door wiens kracht uit het geweld des boozen verlost. Nadat hy eenigen tyd zoo te *Geneve* als te *Lausanne* het woord Gods had verkondigd, was hy begeerig om in zyn vaderland dat goede zaad te mogen uitstrooyen. Daar leefde toen zyn schoonbroeder, wien hy over hunne tydelyke belangen moest spreken. Te *Angiers* gekomen, werd hy door dien schoonbroeder, van wien hy zyn ouderlyk erfdeel eischte, verradelyk aan de overheid overgeleverd, die hem terstond gevangen en in hechtenis namen. Het was in de maand October des jaars 1555. In het gevangenhuis waren andere geloovigen, onder dezen de beroemde JAN RABEL, zoodat deze getuigen des Heeren dagelyks elkander vertroosteden en versterkten, daar de Heer zyn licht hun schonk en zyne genade aan hen dus verheerlykte. Hy was niet lang gevangen, toen hy zoo door de officieren des konings, als door eene menigte van priesters en monnikken aangaande zyn geloof werd onderzocht. Dit onderzoek, door hem zelven beschreven, luidt aldus:

" Zy ondervraagden my, wat ik van het Sacrament des altaars geloofde? Waarop ik antwoordde, dat zy Gods woord vervalschen, daar zy Sacrament des altaars noemen, hetgeen in den Bybel het Avondmaal des Heeren wordt genoemd. Gelooft gy niet, dat in de mis het ligchaam is van Jezus Christus, als de priester de woorden: " Dit is myn ligchaam," hebbe uitgesproken over de Hostie (ouwel)? Hetgeen de priester doet, antwoordde ik, doet hy voor zich zelven. Die by Hem zyn, *zien* het alleen, doch genieten het niet, hetgeen strydig is met de instelling van Christus en het gebruik en de bevelen der Apostelen. Christus beval dat zy zouden eten en drinken, omdat zy zyns doods deelachtig waren, dien zy verkondigen moesten, totdat Hy komt. Hier verklaarde ik wyder hoe wy ons aan de instelling van Christus moeten houden, en hoe de Apostelen uit het Pascha, dat Jezus kort voor de instelling van het Avondmaal met hen had gebruikt, wel verstonden wat het Avondmaal beduidde.

" Zy vraagden my, wat ik van den doop dacht, en wat ik daarvan geloofde. Myn antwoord was: " Hetgeen de vier Evangelisten daarvan getuigen, hoe Johannes den doop der bekeering predikte tot vergeving van zonden. Ontvangen wy den doop, geloovende in den Heer JEZUS CHRISTUS, zoo zyn wy in een eeuwig verbond met Hem. Wy zyn dan in CHRISTUS begraven door den doop, in zynen dood." In de Handelingen der Apostelen vinden

wy veelvuldige aanwyzingen hoe zy JEZUS CHRISTUS predikten, als gekruisigd om onze zonden, verrezen tot onze regtvaardigmaking, dat men het Evangelie moet gelooven en zich laten doopen. Zy gebruikten, naar het voorbeeld van Johannes, enkel water.

"Gevraagd zynde, of men de Maagd Maria en de andere Heiligen, in het *Paradys*, niet behoorde aan te roepen, antwoordde ik: dat ik myne gebeden gaarne tot God opzond, naar de vermaning van Johannes: "Indien iemand gezondigd heeft, wy hebben eenen voorspraak by den Vader, Jezus Christus, den regtvaardige, Hy is eene verzoening voor onze zonden; en niet alleen voor onze zonden, maar die der geheele wereld. Hy kan volkomen zalig maken allen, die tot Hem komen, daar Hy altyd leeft om voor hen te bidden, die Hem van ganscher harte aanroepen en op Hem alleen hun vertrouwen stellen," want Hy zegt: "Komt tot my, allen die vermoeid en belast zyt, Ik zal u rust geven;" en door den Profeet zegt Hy: "Ik zal myn eer geenen anderen geven, noch mynen lof aan gesneden beelden;" en wederom: "Beschaamd zullen zy worden die op afgoden vertrouwen."

"Zy vraagden my, of ik niet geloofde dat er een *vagevuur* was, ter zuivering van de zielen der afgestorvenen? Ik antwoordde, dat het bloed van Jezus Christus van zonden reinigt, en dat ik in geene andere reiniging geloofde: want, die in Adam onrein en besmet zyn geworden, worden door het bloed van Christus gereinigd en gewasschen, anders zouden zyn dood voor ons te vergeefs zyn geweest.

"Zy wilden weten wat ik van de *biecht* dacht; waarop ik antwoordde: "dat het noodig was de zonden voor God te belyden, naar het voorbeeld van Mozes, Aaron en Samuel, die hunne eigen zonden en ook van het volk Israël voor God alleen beleden, wien men de zonden moet belyden ter verkryging van vergeving." Zoo wy onze zonden belyden, God is getrouw, dat Hy onze zonden vergeeft. En, voorwaar, wy hebben eenen grooten Hoogepriester, Jezus, den Zoon Gods, die in de hemelen is doorgegaan, die onze zonden vergeven en kwytschelden kan: Hy, en niemand anders. Aan Hem alleen moet de biecht geschieden. David is in zyne Psalmen vol van de belydenis zyner zonden, welke hy alleen aan God deed.

"Zy vraagden my van het *vasten*. Het vasten, zeide ik, was goed, ja ook noodzakelyk. Niet wegens de geboden van menschen, welke niet dan geveinsd zyn met hunne droevige aangezigten en magere wangen. Zy wilden wel dat men voor hen zoude laten trompetten, als zy iets tot Gods eer zouden willen doen, maar dat is alles strydig met zyn woord, want Hy zegt: "als gy vast, zoo zalft uw hoofd, en wascht uw aangezigt, opdat gy der menschen niet schynt te vasten.

" Op den 18 October 1555 werd ik voor eenige officiers des konings en dienaren van den bisschop van *Angiers* gebragt. Men vraagde my wederom of ik by myne antwoorden wilde blyven. "*Ja*, zeide ik, " want zy zyn op Gods woord gegrond." Nu omsingelde my een hoop getabberde kanonieken en gekapte doctoren en meer anderen, in onderscheiden gewaad gehuld. Een hunner riep met luider stem: " Welaan, gelooft gy niet, toen Jezus Christus zyne apostelen het brood gaf, dat in het brood wezenlyk zyn ligchaam was, en in den kelk zyn bloed?" " Het is lastering," zeide ik, " dat gy zegt, dat in de kelk zyn bloed was, eer het uit zyn ligchaam was gestort." Want het brood en de wyn in den drinkbeker, dien Hy zyne Apostelen gaf, waren alleen ter gedachtenis van zyn ligchaam en bloed, dat voor ons ter dood werd overgeleverd; zoo als Paulus betuigt, zeggende: " Zoo dikwyls gy van dit brood eet, en uit dezen beker drinkt, verkondigt gy den dood des Heeren tot dat Hy komt." Zy zeiden: Christus Jezus heeft gezegd, het brood dat ik u geven zal, is myn vleesch. En wederom, voorwaar zeg ik u, ten zy gy eet het vleesch van den zoon des menschen, en zyn bloed drinkt, zoo zult gy het leven in u niet hebben: Die myn vleesch eet en myn bloed drinkt, die heeft het eeuwige leven. " In dat zelfde hoofddeel," zeide ik, " staat geschreven, dat velen zyner discipelen, dit hoorende, zich hebben geërgerd; en Jezus by zich zelven wetende, dat zy daarover murmureerden, zeide tot hen: Ergert u dit? Wat zal het zyn als gy den Zoon des menschen zult zien opvaren, daar Hy te voren was? De Geest is het die levendig maakt, het vleesch is niet nut. De woorden, die ik spreek, zyn geest en leven." Zoo is dan daar het ligchaam van Jezus Christus niet, zoo als gy ons wilt doen gelooven, dit zoude strydig zyn met zyn woord. Christus toch verbiedt ons zulks, zeggende: " Zoo iemand tot u zegt: ziet hier is Christus, of ziet daar is Hy, gelooft het niet. Ziet Hy is in de woestyn, gaat niet uit. Ziet Hy is in de binnenkamer, gelooft het niet." Zoo kan dan het ligchaam en bloed van Christus in het brood en den wyn niet besloten zyn—zoo als gy zegt—maar men moet Hem in den hemel zoeken. Doch in het Avondmaal (als het overeenkomstig de inzetting van Christus gebruikt wordt, zoo als de Apostelen dat hebben gedaan) ontvangen wy het ligchaam en bloed van Christus geestelyk en door het geloof." De arme monnik werd beschaamd; de omstanders murmureerden tegen my, ja ook de Heer van den Bosch, de regter, zelve, die zeide: " Hoe dan, zult gy ons allen, door uwe woorden, voor afgodendienaars verklaren?" Ik antwoordde hem: " Gy verstaat het beter dan gy spreekt." De doctor des bisschops sprak my over de offerande, zeggende: " dat de priesters offerande mogten doen en consacreren. " Ik

ken," zeide ik, "geen ander offeraar dan Jezus Christus, die opgevaren is in de hoogte, als een Voorbidder voor ons, die geworden is Priester in der eeuwigheid, naar de ordening van Melchizedek; en wy worden geheiligd door de offerande zyns ligchaams, eenmaal geschied, door welke offerande Hy eeuwig volmaakt heeft degenen, die geheiligd worden."—Ik veronderstel dat deze doctor der godgeleerdheid, den brief aan de Hebreën nooit gelezen hebbe, want hy antwoordde my niet, en stond met beschaamde kaken. De procureur des konings verhief zich tegen my in woedende gramschap, deed my ontkleeden, om te zien of ik ook geld en boeken by my had; en allerlei smaad en pyniging deed men my daar aan. Ik bidde u, "denkt aan my, en bedenkt hoe het met een arm schaap toegaat onder de wolven, die allen met geopende keelen roepen: kruisigt hem! kruisigt hem!" Zoo schreef die vrome getuige des Heeren aan zyne vrienden en geloofsgenooten uit zyne gevangenis.

Weinige dagen na die zuivere en volstandige belydenis der waarheid, werd hy veroordeeld levendig verbrand te worden. Daar hy echter een priester in de Roomsche kerk was geweest, werd hy vooraf voor een ketter verklaard en gevonnisd ontwyd te worden. Hy appelleerde naar het hof van *Parys*, daar zyn appel werd afgewezen. In de maand April van het jaar 1556 had de koning zekeren REMIGE AMBROSE, president van *Aix*, benoemd om kennis te nemen en vonnis te vellen in alle zaken, welke de ketters betroffen. Deze hoorde andermaal de geloofs-belydenis van PIETER ROUSSEAU; en daar hy bleef volharden by zyne belydenis, hetgeen zy hardnekkigheid geliefden te noemen, besloot hy het vonnis, in het vorige jaar, door den regter van *Angiers* gegeven, ten uitvoer te brengen. Op Vrydag den 22 Mei 1556 werd hy ontwyd* Daarna liet deze AMBROSE op eene onmenschelyke wyze dien vromen martelaar tot drie herhaalde reizen pynigen. Geduldig verdroeg hy dit alles, daar de Heer hem zyne ondersteuning verleende. Terwyl hy de waarheid bleef getuigen en anderen waarschuwde en vermaande de gemeenschap der Roomsche Kerk te verlaten, werd hem omstreeks vier of vyf ure in den namiddag van dien zelfden dag, de tong uitgesneden en een yzeren bal in den mond gestoken! Aldus gebroken en in al zyne leden geminkt, werd hy op eene slede ten vure gevoerd op de Halle van *Angiers*. Toen hy nu gebonden en in de lucht werd opgeheven, sloeg hy zyne oogen ten hemel, en zigtbaar was het, hoe wonderbaar hy den bystand des Heeren zyns Gods genoot, die, trots de wreedheid zyner vyanden, hem niet heeft begeven noch verlaten. Toen hy door het vuur zwart was gebrand en byna half gebraden,

* Hoe die ontwyding geschiedde, hebben wy by vorige verhalen, vooral in de geschiedenis van JOHANNES HUSS vermeld.

zoodat de bal uit zyne mond viel, hoorden de bystanders, diep getroffen en ontroerd, hem duidelyk uitroepen: "Jezus Christus, sta my by! Heere God, help my!" En zyn Heer, wiens getrouwe dienaar hy was, heeft hem bygestaan; zyn Verbonds God heeft hem geholpen, zoodat terwyl het ligchaam door het vuur ten assche brandde, engelen de onsterfelyke ziel naar den hemel vergezelden, alwaar die verwelkomd werd door andere en vroegere bloedgetuigen, die, gelyk hy, getrouw waren geweest tot den dood en nu tot pilaren in den Tempel Gods waren gemaakt. "Die getrouw is tot den dood, zal de kroon des levens beërven;" deze belofte is gewis! Wat ook het lyden zy dat de Christen geroepen wordt om den naam des Heeren hier te moeten ondergaan, hy denke aan die vromen, die hem zyn voorgegaan, en hy schame zich, zoo hy, uit smaad of verachting der wereld, aarzelen zoude te betoonen, in woord en wandel, een volgeling van Jezus Christus te zyn, daar zy niet schroomden Hem standvastig te belyden, hoe wel met slagen, banden, gevangenis, pynbank, vuur en kruis bedreigd.

DE KRACHT VAN HET EVANGELIE.

"O God! wat zaligheid, hoe groot!
Een ziel te redden van den dood."

De beminnelyke man Gods, welke deze woorden gezongen heeft, deed ook gelyk hy had gezongen, en heeft zynen dierbaarsten en zoetsten arbeid daarin gevonden, om dwalende zielen, met des Heeren hulp, op den weg des levens terug te brengen. Het volgend verhaal uit zyne levensgeschiedenis doet ons in een hart blikken, dat van de liefde van Christus vervuld was en door zulke liefde gedrongen werd, om anderen behulpzaam te zyn, opdat ook zy mogten zalig worden. Te *Leipzig*, waar Gellert leefde, leerde hy eenen man kennen, wiens gelyken toen en ook, helaas! in onzen tyd niet weinige gevonden worden, die aan zyn geloof schipbreuk geleden had, en nu in de vermaken der laagste wellusten, eene vergoeding zocht voor den vrede, dien hy verloren had. Door zyn buitensporig en zedeloos leven op het ziekbed nedergeworpen, gaf hy zich aan wanhoop over, en zyne bevende lippen overstroomden van vervloekingen tegen den Almagtige. Deze ongelukkige, in zulken schrikkelyken toestand verkeerende, van elk verlaten, gelyk een melaatsche, werd aan Gellert bekend. Ach! veelmeer dan den ligchamelyken nood, maakte dezen de jammer en ellende der onsterfelyke ziel bekommerd; en terstond wendde hy alle moeite aan, om voor dezen arme, naar ligchaam en ziel zwaar gewonden man, een barmhartige Samaritaan te wezen.

Voornamelyk zocht hy hem van zyne liefde te verzekeren en hem te overtuigen, dat hy van een opregt en ernstig medelyden met zynen ligchamelyken nood vervuld was; hy wenschte zyn vertrouwen te winnen, door dat hy hem zyn oogmerk te kennen gaf, om hem zoo veel mogelyk, zyne ligchaamsmarten te verzachten. Dientengevolge deed hy alles wat in zyn vermogen was, bragt gaven en geld van vrienden byeen, en was, niettegenstaande de walgachtigheid der ziekte zelve, onvermoeid by hem gedurig bezig om hem verlichting van zyne pyn aan te brengen. De liefde, echter, welke getrouwelyk volhardt, behaalt altyd de overwinning. Het hart des kranken, hard als een steen, werd langzamerhand week, en begon zich voor de liefdemaar te ontsluiten, welke, alhoewel aan hem vroeger geheel onbekend, zich met zulk een broederlyk medelyden over hem ontfermde. Na dezen durfde Gellert het wagen, al eenen stap verder te gaan, door den man, welke nu reeds stiller en bedaarder geworden was, op, eene liefde van hoogeren aard opmerkzaam te maken, namelyk, op de goddelyke liefde, welke zich ook nog over den allerellendigsten ontfermt. De man begon daarover na te denken, hy betreurde zyne vervloekingen; hy had berouw over zyn vorig gedrag, en hy moest eindelyk uitzien en vragen, wat hem te doen stond om zalig te worden. Nog had hy tot hiertoe de Heilige Evangelieleer bespot; maar nu was hy begeerig naar onderwys en troost; en Gellert kon hem nu, als een prediker der geregtigheid, ook van de verkondiging van Gods genade in Christus bedienen. De ziekte en pyn werden, wel is waar, erger, maar zyne lydzaamheid en geduld werd niet minder, en zyn hart begon, vertrouwende met den moordenaar, te zuchten: "Heer! gedenk aan my in uw koningryk!" En nadat de arme schielyk, biddende en denkende, onder zyne handen zacht ontslapen was, mogt Gellert, verrukt van vreugde in zyn hart, en vol van heilige hoop het huis verlaten, en den Heere danken, die hem waardig geacht had, om eene arme ziel van het verderf te redden. En hoe zal de beminnelyke man Gods zich eens verheugd hebben, als hy ook dezen armen zondaar, daar boven, onder het gezelschap der zaligen ontmoet zal hebben! Maar gy, die dit leest, ga heen en doe insgelyks! Gy kunt overal zulke arme dwalende en behoeftige zielen vinden. De Heer wil dat gy hen zult helpen. Gedenk aan hetgeen de Heiland reeds door anderen voor u heeft laten doen en wees dankbaar; gedenk aan het woord: "Weet, dat degene, die eenen zondaar van de dwaling zyns weg bekeert, eene ziel van den dood zal behouden, en menigte der zonden zal bedekken (Jac. v. 20); en vergeet niet het liefelyk vers, door Gellert gezongen:

Daar roept, o mogt my God dit geven
Veelligt een zalig' ook tot my,
"Wees welkom, gy hebt my het leven,
De ziele my behouden, gy!"
O God! wat zaligheid, hoe groot!
Een ziel te redden van den dood.

PAUSDOM EN HERVORMING.

Een byzonder geslacht, als middelaar tusschen den mensch en God aan te stellen, en door werken, door boetedoeningen en voor geld, de zaligheid, welke God schenkt, te doen koopen: ziedaar het Pausdom!

Aan allen, door Jezus Christus, zonder menschelyken middelaar, zonder die magt, welke zich de kerk noemt, eenen vryen toegang te openen tot het groote geschenk des eeuwigen levens, hetwelk God aan den mensch geeft: ziedaar het Christendom en de Hervorming!

Het Pausdom is een door het werk der eeuwen hoog opgerigte muur tusschen den mensch en God. Indien iemand dien wil over klimmen, moet hy betalen of lyden. En nog zal hy denzelven niet te boven komen.

De Hervorming is de kracht welke den scheidsmuur heeft omgeworpen; Christus aan den mensch heeft wedergegeven, en alzoo voor hem een' effen weg heeft gebaand om tot zynen Schepper te komen.

Het Pausdom stelt de kerk tusschen God en den mensch.

Het Christendom en de Hervorming doen God en den mensch elkander van aangezigt tot aangezigt ontmoeten.

Het Pausdom scheidt hen van elkander.

Het Evangelie vereenigt hen.

STICHTELYKE OVERDENKINGEN.

"In stilheid en in vertrouwen zal uwe sterkte zyn."—Jes. xxx. 15.

Wat God beloofd heeft, kan Hy ook doen en zal Hy doen; Hy zal het doen op de regte wyze en op den regten tyd, want Hy zegt en doet het ook; en wat Hy toezegt, zal Hy voorzeker houden. Het geloof, aan zulke beloftenissen zich houdende, staat vast en ziet de vervulling daarvan met rust en vertrouwen te gemoet. Wie gelooft, hetgeen de Schrift zegt, heeft eene vaste verzekering der liefde Gods in Christus, omdat Christus zulke liefde van God

voor hem geopenbaard en ook verzegeld heeft. Hy aarzelt niet, om daarvoor te houden, dat Hy, die zynen eigen Zoon niet gespaard heeft, maar Hem voor ons allen heeft overgegeven, ook met Hem zekerlyk alles zal schenken. Dit maakt zyne ziel gerust en lydzaam, onder welke omstandigheden het God behaagt hem ook te doen verkeeren. Al wordt er een gloeyende oven (Dan. 3), of een kuil vol woedende leeuwen geopend (Dan. 6), wie gelooft, gelyk deze mannen, ten tyde van Nebucadnezar, die blyft stil en weet, dat God hem wel kan redden; en zou Hy hem ook niet moge redden, zoo is hy nogtans onbeschroomd en houdt goeden moed. Al zou ook vleesch en hart bezwyken, zoo is God de rotssteen zyns harten, by wien hy gedurig zal blyven. In de donkere kerker, belast met boeyen en banden, beginnen Paulus en Silas loffiederen te zingen. Zoodra de woorden: "myne genade is u genoeg," en "myne kracht wordt in uwe zwakheid volbragt," met een vast geloof worden opgevat, zoo wordt het hart stil en zegt: "Zoo zal ik dan veel liever roemen in myne zwakheden; want als ik zwak ben, dan ben ik magtig, omdat de kracht van Christus in my woont" (2 Cor. xii). In stilheid en vertrouwen is des Christens sterkte. Omdat echter het natuurlyk hart niet stil is, en, byzonder te midden van droefenis en aanvechting rust noch vertrouwen kent; zoo is het een wonderwerk der goddelyke genade, wanneer een zwak menschenkind, onder rampen en nooden byna bezwykende, nogtans stil en lydzaam is, sterk wordt en de overwinning behaalt.

"En de Apostelen zeiden tot den Heer: vermeerder ons het geloof.— Luc. xvii. 5.

Deze is eene gewigtige, noodzakelyke en aller navolgingswaardige bede. Jezus is de Heer die alles in zyne hand heeft, die ryk is over allen die Hem aanroepen, die overvloedig kan doen boven bidden, denken en verstaan. De Apostelen wendden zich daarom tot den regten man, die ook de vermoeiden en belasten tot zich roept, om hen te verkwikken. Wanneer dan ook wy dat aldus bidden, zoo staan wy voorwaar in het midden van een edel en uitmuntend gezelschap voor den troon van God. En hoe zeer kan het ons vertroosten en aanmoedigen, indien wy zien dat zelfs voor de dierbare mannen, op welker fondament (Efez. ii. 20) de gemeente is gebouwd geworden, het gelooven geen gemakkelyk werk was, dat zy den Heer dikwyls gelegenheid hebben gegeven om te vragen: "Waar is uw geloof?" en, hen verwytende, te zeggen: "O gy, kleingeloovigen, ach! dat gy geen geloof hebt; en hen vermanende te leeren: "gelooft in God, gelooft ook in my." Het moet dus niemand vreemd voorkomen, wanneer hy zulks moet beleven.

Maar wat was het, dat de Apostelen den Heer baden? Zy baden om vermeerdering en versterking des geloofs, en zy hebben wel juist in dat uur een byzonder gebrek daaraan by hen bespeurd. Jezus geeft hen een merkwaardig antwoord, zeggende: "Zoo gy een geloof hadde als een mostaardzaad, gy zoudt tegen dezen moerbezieboom zeggen: wordt ontworteld en in de zee geplant, en hy zou u gehoorzaam zyn." Zy denken op wat groots, maar Jezus over iets, dat zeer klein is, als wilde Hy zeggen: meet de kracht, die in u woont, niet al te naauwkeurig af, maar houdt u zelven eenvoudig in het geloof; en al ware het ook klein, acht u door zulk een geloof tot alles bekwaam, sterk en geschikt, wat ook van u mogt geëischt worden. O, een kostbaar geloof!—zalig wie in deszelfs bezitting mag roemen!—Hoe noodig is het echter niet voor een ieder insgelyks te zuchten en te bidden: "Heer! vermeerder my het geloof!" want het geloof is niet aller en het hart is trotsch van natuur, en des vyands listigheid is groot!—Ja, maar de Heer is ook getrouw, die ons zal versterken en bewaren van den boozen (2 Thess. iii. 4).

KERK-NIEUWS.

Inzegening van nieuwe Kerkeraads Leden.—Het moet voor elken beminnaar der godsdienst aangenaam zyn, van tyd tot tyd te vernemen van de toenemende belangstelling onzer grensbewoners, in de bywoning der openbare godsdienst. De ingezetenen van *Uitvlugt* en *Winterveld*, die zelden meer dan tweemaal 's jaars de kerken van *Graaff-Reinet* of *Colesberg* konden bezoeken, waren reeds lang bedacht een kerkgebouw in hunne nabyheid te hebben, dan geene geschikte plaats liet zich daartoe vinden. Eindelyk liet de Heer Paul van der Merwe zich bewegen zyne kostbare plaats, *Driefontein*, voor eenen billyken prys te verkoopen. Daar de Rings-Vergadering van *Graaff-Reinet* de stichting van eene nieuwe gemeente te dier plaats goedgekeurd en kerkeraads leden (zoo als in het vorig nommer gemeld is) voor dezelve benoemd heeft, werden zy, voor eene zeer talryke vergadering daar ter plaatse, op den 17 January, door den Wel-Eerw. Hr A. Murray, ingezegend, die de aandacht der vergadering bepaalde by Ezra viii. 21—23.

De grond der kerk toebehoorende, door den Heer Leeb opgemeten, en in acht en veertig erven afgedeeld, van welke sommigen genoegzaam van water zyn voorzien, zal weldra openlyk worden opgeveild, zynde velen, die reeds mildelyk tot opbouwing der kerk hebben bygedragen, ook voornemens eigenaars van erven op dat nieuwe dorp te worden.—(*Van eenen Correspondent.*)

ZENDELING-GENOOTSCHAP.

De Jaarlyksche Vergadering van het Londensch Hulp-Zendeling-Genootschap, werd op Maandag den 5 February te Union Kapel gehouden, onder voorzitterschap van den Wel-Ed. Gestrengen Heer J. Marshall, Commandant van de Genie. Het verslag, door den Heer Pocock voorgelezen, was vol van belangryke mededeelingen van den voortgang van het Evangelie, zoo in deze volkplanting als onder de aangrenzende volkstammen. Aanspraken werden gedaan door de Wel-Eerw. Heeren Dr. Philip, Dr. Adamson, Grout, Morgan en Hodgson.

Op Dingsdag den 13 February had er eene byeenkomst plaats in de Koopmans Beurs, om middelen te beramen, ten einde de werkzaamheden der Amerikaansche Zendelingen onder de Zoolahs haren voortgang te doen hebben. De Wel-Eerw. Hr. A. Faure, sprak by die gelegenheid van hetgeen hy aangaande de gezegende uitwerking van den Evangelie arbeid te *Umlaazie:* (Natal) had gezien. De Wel-Eerw. Hr. Grout, gaf een verslag van zyne werkzaamheden, gedurende zyn negenjarig verblyf in die gewesten.—De Wel-Eerw. Dr. Philip, de Wel-Eerw. Hr. Blair en de Heeren Collison, Chase en Rutherfoord spraken over het gewigt en de noodzakelykheid dat die missie worde ondersteund. Waarop de vergadering met de grootste eenparigheid het besluit nam om den Eerw. Hr. Grout te verzoeken naar *Natal* terug te keeren, beloovende voor zyn onderhoud te zullen zorgen, tot dat nadere tyding van de directie in *America* zal zyn ontvangen, en by de Directie aldaar aan te dringen haar besluit tot herroeping harer zendelingen te willen vernietigen.

Het Gouvernement alhier heeft byzonder veel belangstelling aan den dag gelegd in het ondersteunen dezer pogingen. Het heeft aan den Wel-Eerw. Heer Lindley een vast jaarlyks inkomen uit 's lands kas toegelegd als Leeraar te *Pieter Maritz Burg*.

MENGELING.

Door alleen naar *geloof*, zonder *bekeering* te staan, ligt men bloot voor enkele bespiegelingen, ja zelfs voor slordigheid in wandel; en door *bekeering* van het *geloof* af te scheiden, loopt men gevaar om te vervallen tot eene drooge zedekunde, zonder leven of geest.

Gedrukt by Richert, Pike & Co. 59, *St. Georgestraat; en te bekomen by den Heer* J. H. Collard, 24, *Heerengracht, aan wien de Inteekeningen, moeten worden betaald, en Communicatien voor den Redakteur ontvangen worden.—Prys* Zes Shillings *per Jaar, en voor Inteekenaren in de Buiten-Districten, aan wie het* per Post *verzonden wordt,* Zeven Shillings.

De Honigby.

MAANDSCHRIFT

Voor Godsdienstminnende Lezers.

"DE VREES DES HEEREN IS WYSHEID."

DEEL VI. MAART, 1844. No. 3.

DE AFGESPROKEN VERRADERY.

LEERREDE OVER MATTH. XXVI: 14—16.

Toen ging één van de twaalven, genaamd Judas Iskariot, tot de Overpriesters,

En zeide: wat wilt gy my geven, en ik zal Hem u overleveren? En zy hebben hem toegelegd dertig zilveren penningen.

En van toen af zocht hy gelegenheid, opdat hy Hem overleveren mogt.

JUDAS, een getrouw en bemind discipel van Jezus Christus, gaat, na dat hy zich tegen de liefderykste en teederste waarschuwingen verhard, en zich volkomen aan de magt des Satans overgegeven heeft, den Zoon van God, die zyn Broeder en tevens zyn Heer, zyn Meester en Weldoener was, aan de overpriesteren verraden! Welke denkbeelden, welke overwegingen, welke aandoeningen moet zulk eene overtreding, welker afschuwelykheid door geene woorden uitgedrukt kan worden, in ons veroorzaken! Hoe gaarne wy onze oogen van een voorwerp, waarover hemel en aarde verbaasd staan, wilden afwenden, zoo zyn wy echter aan onzen Heiland verschuldigd daarop acht te geven, opdat onze zielen met den levendigsten haat en afschuw tegen de zonde, als de oorzaak daarvan vervuld worden. Wy moeten onze aandacht rigten,

I. Op het aanbod hetwelk Judas den overpriesteren deed, om Jezus te verraden;
II. Op hunne bewilliging tot het verraad;
III. Op den prys, dien zy onderling met elkander overeenkomen;
IV. Op de belofte van Judas, om zynen Heer en Meester, voor dertig zilverlingen, in hunne handen te leveren, en dat op eene den overpriesteren behagelyke wyze.

I. Niettegenstaande de neiging tot kwaad algemeen is, en ons, wanneer zy niet door de genade der bekeering onderhouden wordt, met een onweêrstaanbaar geweld tot alle snoodheden voortsleept, die onze driften vleyen, zoo zoekt nogtans de mensch, indien hy eenig gevoel van deugd heeft, zyne ongeregtigheden voor zich zelven en byzonder voor de oogen van anderen te verbergen. Hy geeft zich alle moeite om zyn eigen geweten en anderen te bedriegen, door zyne overtredingen in het beminnenswaardige kleed der deugd te vertoonen. Hy wil zoo bedorven en schuldig niet verschynen als hy is; hy vreest in zyne ware gedaante en afschuwelykheid ontdekt te worden. Kan hy zyne handelingen niet regtvaardigen, zoo zoekt hy ons echter van de regtmatigheid en voortreffelykheid zyner oogmerken te overtuigen. Inzonderheid zal hy, indien zyn hart voor de eer der menschen niet ongevoelig is, zich van de verdenking van *eigenbaat* trachten te bevryden. Dit geheime, schoon zwakke gevoel van de hatelykheid der zonde, toont, dat onze natuur met het goddelyke evenbeeld is bekleed geweest; en dit gevoel is niet alleen noch tegenwoordig de grond van onderscheidene burgerlyke deugden, maar doet ook die uitwerking by de meesten, dat zy zich weerhouden van de uitspattingen hunner al te zondige begeerten. Echter hoe langer de natuurlyke mensch onder het juk der zonde blyft, of hoe meer hy tegen de bestraffingen en waarschuwingen van zyn geweten zondigt, te stouter wordt hy in zyne overtredingen. Eindelyk gewent hy zich aan zyn eigene leelykheid; hy vreest zelfs de bestraffing zyner medezondaren niet, die alleen daar omtrent beter zyn dan hy, omdat zy hunne overtredingen niet tot den hoogsten trap van boosheid verheffen. Hy wordt onbeschaamd in het plegen van misdaden, en ontziet zich niet om zich in zyne natuurlyke gestalte te vertoonen, even alsof de zonde het hoofd te vryer mogt opbeuren, hoe meer die verdient gehaat en gevloekt te worden.

Wie bevestigt de schrikkelyke waarheid dezer aanmerking meer, dan de verrader Judas!—Judas, myne Geliefden! *gaat heen!*— Welk gezelschap verlaat hy! hy verwydert zich van Jezus, van Hem, die de waarheid, het leven en de genade is; van Hem, die den weg van God, zelfs naar het getuigenis zyner vyanden, regt leerde; van Hem, zonder wien het onmogelyk is tot God te

naderen; van Hem, dien hy voor den Zoon des eeuwigen Vaders erkend had. En met wat oogmerk? Om Hem zynen onverzoenelyken vyanden over te leveren. Thans zyn al de waarheden, die hy uit den mond van zynen vriendelyken Meester, zoo menigwerf hoorde, in zyn verstand verduisterd; alle aandoeningen van liefde, eerbied en dankbaarheid tegen zynen Heer, zynen Weldoener, zynen Vriend, zyn weg; elke trek van het goddelyke evenbeeld, hetwelk zyn Verlosser in hem poogde te vernieuwen, is uitgewischt. Het bedwelmde geweten is stom en heeft zich overgegeven tot een eigendom des Satans. Trouweloosheid, bedrog en verradery zyn overtredingen, die van de boosten zelfs gehaat en geschuwd worden. Elk hart heeft eenen afkeer van eenen valschen vriend, die zynen vriend en weldoener ontrouw is; slechts in de oogen van Judas heeft dit verfoeyelyke gedrag al hare leelykheid verloren. *Hy gaat heen,* zonder de minste verberging van zyn boos opzet; hy bekommert zich niet wat zyne medediscipelen, wat andere menschen, wat zelfs de vyanden van Jezus Christus van hem denken zullen; zyne gedachten spelen alleen op den loon der ontrouw; hy verschynt in de eerwaardige vergadering der overpriesteren en hoofdlieden des tempels, en zegt tot hen: *Wat wilt gy my geven, en ik zal Hem u overleveren?* De gierigheid had hem dermate overwonnen, dat hy geen de minste behoedzaamheid gebruikt, om zyn boosaardig voornemen eenigen schyn van heiligheid te geven. Gemerkt nu de overpriesters een bevel gegeven hadden, dat hy, die het verblyf van Jezus wist, zulks aan hen zou te kennen geven, had hy kunnen voorwenden, als ware zyn gedrag een blyk van gehoorzaamheid voor de bevelen zyner overheden, een yver voor de openlyke rust en de algemeene welvaart. Zeker zou het eene schandelyke huichelary geweest zyn; maar ondertusschen had het hem tot eenen dekmantel kunnen dienen. Doch Judas te veel ingenomen met zyne rampzalige drift, verbergt geenszins de beweegoorzaak, die hem voortdryft; *wat wilt gy my geven?* Is wel ooit een schandelyker aanbod uit iemands mond gehoord? Judas, door gierigheid verblind, biedt Jezus ten verkoop aan! Jezus als een slaaf te willen verkoopen!—Wie beeft niet voor zulk een ysselyk bestaan? Geen ziel, die slechts eenig gevoel van menschelykheid heeft, kan zonder verfoeying daaraan gedenken, dat menschen menschen verkoopen kunnen. Welk een trap van helsche boosheid moet hy bezitten, Jezus, het heiligste en volmaaktste mensch, Jezus, den grootsten Profeet, Jezus, den opregtsten Weldoener, ten verkoop aan te bieden! En hy, die dit gruwelstuk durft ondernemen, was een vriend, een discipel van Jezus Christus! Moet de hel zich niet ontzetten over zulk eene ondaad?

Waartoe vervoert de zonde hare slaven niet, myne Broeders?

Hoe dikwerf moeten wy deze vraag herhalen? Judas, die geen voorwendsel vinden kon, dat hy door zynen Vriend en Weldoener beleedigd was. Jezus, dien hy zelf erkend had voor den waren Messias; Jezus, van wien hy, nog maar weinige uren geleden, de teederste, de medelydendste en yverigste bewyzen van vriendschap ondervonden had, aan zyne vyanden *te willen verkoopen*, en de overpriesters van een *aanbod aan te nemen*, zoo onzinnig als strafwaardig! Dit zyn de schrikkelykste uitwerksels van gierigheid en nyd, die, om slechts hunne oogmerken te bereiken, den zondaar geene pligten, hoe heilig, doen ontzien, om met voeten te treden.

II. De overpriesters, myne Geliefden! de voorzitters in den tempel, de hoofden van het Joodsche volk, bewilligen in het afschuwelyk voorstel van den verrader. Wat hadden zy moeten gevoelen, indien zy niet geheel tegen de stem van pligt en geweten verhard waren, of indien zy slechts acht genomen hadden, op hetgene zy aan hunnen rang en staat verpligt waren? Wat moet men van zulke regters denken, die eenen schandvlek onder de menschen, eenen heimelyken verspieder, eenen verrader, eenen trouweloozen met geduld en genoegen aanhooren, zonder hem de billyke bewyzen van hunnen afkeer en hunne versmading te doen gevoelen! Welke oorzaken liepen hier te zamen, om hem niet alleen met gramschap af te wyzen, maar hem tevens op het strengste, tot eenen afschrik voor anderen, te straffen! Hoe nadeelig was aan hunnen roem en hun aanzien, het voorstel zelve: *wat wilt gy my geven?* Het aanbod toonde reeds, dat hy denkbeelden van hen vormde, die de grootste vernedering voor hunne hoovaardy waren, indien zy slechts bedaard genoeg geweest hadden, om dit voorstel naauwkeurig te overwegen. Het was zoo veel, alsof hy had willen zeggen: "Ik ken uwe ongeregtigheid en boosheid, uwen onverzoenlyken haat tegen Jezus; ik weet, dat gy in staat zyt, om slechts uwe driften te bevredigen, alle goddelyke en menschelyke wetten met voeten te treden; ik heb uw ongenoegen niet te vreezen, schoon ik my aan de snoodste euveldaad schuldig make; ik kan zonder den minsten schroom eene vergelding van u eischen: *wat wilt gy my geven, en ik zal Hem u overleveren?*" Het was aan overpriesteren, wien dit aanbod geschiedde; mannen, die van wege hunne bediening verpligt waren, een roemwaardig voorbeeld van heiligheid en deugd de volken te geven; mannen, die als openbare leeraars, de valschheid, trouwloosheid en verradery, als afschuwelyke overtredingen moesten voorstellen; en hen, die er zich aan schuldig maakten, vloek en verdoemenis verkondigen. Deze treden in onderhandeling om de snoodste daad uit te voeren! Zy waren overheden, en uit kracht van hun ambt verschuldigd, alle verradery te straffen, en de onschuld tegen de boosheid te beveiligen. *Judas* eischte

van hen, met de grootste onbeschaamdheid, de verbreking van de allerheiligste pligten. Hy ontnam hun, door zyn voorstel, alle voorwendselen om hunnen haat tegen den Verlosser met eenigen schyn van regtvaardigheid te kunnen bekleeden; hy beschuldigde Hem van geene misdaad; hy klaagde Hem niet aan als een overtreder, dien hy aan de wraak der wetten wilde overleveren; hy bekende, door zyn roekeloos aanbod, dat hy door geene andere drift gedreven werd dan door gierigheid, om Jezus aan hen over te leveren. Zyn eisch zelf betoogde de onschuld van den Heiland. Dit alles trof hen niet; noch de afkeer, welke de verrader verdiende; noch de laagheid zyner boosheid, die in zyn voorstel uitblonk; noch de overweging van hunnen pligt en de waardigheid hunner bediening, veel minder de openbare onschuld van Hem, dien men hun verraden wilde. Zy vergaten priesters en overheden te zyn; zy volgden alleen de ingeving van eene wilde drift en onmenschelyke haat tegen Jezus. Zy stemden in het voorstel van den verrader, en wel, volgens de aanteekening van eenen anderen Evangelist, met *vreugde: en zy dat hoorende, waren verblyd, en beloofden hem geld te geven* (Mark. xiv. 11). Zoo weinig moeite is er aan vast, overtreders met overtrederen te vereenigen! zoo groot is de overeenstemming in het ryk der duisternis, wanneer de inwoners daarvan elkanderen tot werktuigen hunner boosheid gebruiken kunnen!

De overpriesters, de voorzitters van den tempel worden *verblyd*. Zy, die zich als leeraars en beschermers der deugd, slechts over deugdzame, edele en Gode behagelyke handelingen moesten verblyden, en zich over den minsten schyn van ondeugd gevoelig toonen, verblyden zich, dat een mensch zich schuldig maakt aan de snoodste overtreding; *verblyd* over de hoop, om de afschuwelykste vruchten van zulk eene gevloekte ondeugd te mogen plukken; *verblyd* over de gelegenheid, die zich voordeed om de onschuld te verderven. Het voorstel van Judas had hen moeten doen beven; zy hadden hunne kleederen moeten scheuren uit afkeer, en de levendigste smarten moeten gevoelen, dat er onder de belyders van den waren God een booswicht gevonden werd, die helsch genoeg was om eenen onschuldigen, eenen Gezant des Allerhoogsten, eenen Profeet en Wonderdoener, te willen verraden. Jezus *verblydde* zich, wanneer Hy den ellendigen helpen, de blinden de oogen openen, de melaatschen reinigen, de dwalenden op den weg der waarheid terug leiden, en zondaars bekeeren en heiligen kon. Jezus *treurde*, wanneer Hy zag, dat de menschen niet erkenden hetgeen tot hunnen vrede diende; wanneer hun, door eene moedwillige verblinding, de gevolgen der overtredingen verborgen bleven; wanneer zy zich aankantten tegen zyne teedere pogingen, om hen te willen vergaderen, gelyk eene hen hare kiekens onder

hare vleugelen. Zyne oogen vloeiden van tranen, dat de aanhoudende ongeregtigheden onder de menschen de goddelyke regtvaardigheid uitdaagden. Maar de overpriesters *waren verblyd* de snoodste overtreding te kunnen begaan. Tot hiertoe waren zy onrustig en onvergenoegd geweest, dat zich noch geene bekwame gelegenheid opdeed, om hunne wraakzucht omtrent den onschuldigen Heiland te bevredigen. In zak en asch hadden zy over de boosheid hunnes harten behooren te weenen; maar neen, zy *waren verblyd.* O, welk eene afschuwelyke vreugde! Dus verblydde zich de Saten, toen het hem gelukte, het eerste paar menscheh te verleiden, en van hunne onschuld en genade van God te berooven, en den vloek over de aarde te brengen. Moeten wy niet verbaasd staan, dat menschen, die onder de heerschappy van het verderf zuchten, doch echter, wanneer hunne driften bedaard zyn, door het bevallige der deugd kunnen getroffen worden, in de blindheid en woede hunner oproerige begeerten, voor zulke helsche vreugde vatbaar zyn? Moeten wy niet verbaasd staan, dat er in eene zoo talryke vergadering, waarvan het niet te denken is, dat juist al de leden zich een gelyk voordeel uit de verdelging van Jezus Christus konden belooven, dat er niemand hunner in het geweten getroffen noch bewogen werd, die weigerde deel te nemen aan deze verfoeyelyke blydschap? Hoe verregaande, hoe gruwzaam moet hunne haat tegen Jezus geweest zyn!

III. Maar onze verwondering moet te grooter worden, wanneer wy overwegen *tot welken prys* de overpriesters het met den verrader eens worden. *Dertig zilverlingen* zyn het, welke deze eerwaardige vergadering voor Christus biedt, en welke Judas, om zynen Heer, zynen Vriend, zynen Weldoener te verraden, *aanneemt.—Dertig zilverlingen!*—niet meer is Jezus waardig by hen, die zelfs beleden hadden, dat Hy van God gezonden was, en den weg van God in waarheid leerde; de Heiligste, wien men van geene zonde overtuigen kon, de algemeene Weldoener des Joodschen volks; Hy, die de grootste wonderen voor hunne oogen verrigtte, en nog maar weinige dagen geleden eenen Lazarus uit den dood had opgewekt!—Dertig zilverlingen was de gewone prys voor eenen slaaf; en dezen *ellendigen prys* bieden en betalen de overpriesters voor Jezus! Kon de voorzegging van Jesaja wel meer letterlyk vervuld worden: *wy hebben Hem niet geacht?* Hoe dierbaar zyn wy menschen by U, o God; Gy, die geene schepselen noodig hebt, ter volmaking uwer heerlykheid, en veel minder noch gevallene zondaren, die zich tegen uwe oneindige Majesteit verheven hebben, dat de Hemel zynen grootsten, zynen onschatbaarsten rykdom tot lossing onzer zielen geven moet; Jezus, de Zoon van God, de Erfgenaam en Heer van alles, is de losprys onzer schuldige zielen; en de menschen achten dit losgeld *dertig zilverlingen*

waardig! Wat rekent een zondaar te waardig, dat hy niet gewillig opoffert om slechts zyne wraakzucht te bevredigen? Zullen zy niet somtyds den ondergang hunner vyanden door hunnen eigen ondergang koopen? Maar hoe bloeddorstig ook de vyandschap der overpriesteren tegen Jezus is, zoo is echter hunne verachting voor Hem nog grooter. Kunnen wy ons dan langer verwonderen, dat de menschen alleen om een ydel gewin, de eeuwige zaligheid eener onsterfelyke ziel opofferen: dat de menschenmoorder van het begin niet noodig heeft hun de schatten der wereld en al derzelver heerlykheid aan te bieden, om hen tot zyne dienaars te maken? Hoe veracht is alles, hetgeen anders groot, heilig en volmaakt in de oogen der menschen is, wanneer het op de bevrediging hunner schandelyke driften aankomt!

Daar is geen grond van twyfeling, of Judas had zich veel grooter loon voorgesteld. Hy zou zekerlyk, indien hy geene ryke vergelding voor zyne gruweldaad gehoopt had te verkrygen, den prys daarvan zelf wel bepaald, en de vraag niet gedaan hebben: *Wat wilt gy my geven?* En wat mogt hy niet met regt van de vyandschap van dezen helschen raad, tegen den Verlosser, verwachten? Wat niet, daar zy Hem voor eenen persoon hielden, zonder wiens uitroeying zy zich, volgens hunne verbeelding, in hunne heerschappy niet bevestigen konden. Hy had zich derhalven niet kunnen verbeelden, dat het geheele voordeel van eene daad, zoo schandelyk als deze, in dertig zilverlingen bestaan zou; hy had veeleer gemeent daardoor op eens in het bezit van grooten rykdom te komen. Maar op eens verdwynen al zyne betooverende droomen; hy vindt zich in zyne gekoesterde hoop bedrogen; dertig zilverlingen, welke hem aangeboden worden, bewyzen niet alleen tegen Hem, die verraden stond te worden, maar ook tegen den verrader zelve, de grootste verachting, en daar hunne vergelding thans zoo gering was, hoopte hy vergeefs op aanzienlyker beloonningen in het vervolg. Misleide hoop plagt wel eens omtrent daden, alleen tot dat einde ondernomen, verdriet en smart te verwekken. Judas had alleen hierdoor, dat hy zich dus in zyne bekoorlyke denkbeelden te leur gesteld zag, tot eenige overtuiging van zyne schandelyke ongetrouwheid en verradery, tegen den besten den beminnelyksten Vriend en Weldoener, moeten gebragt worden, en zich zelven behooren te vragen: Waar ben ik toe gekomen? Welk een ondaad wil ik begaan! Wat vloek zoek ik op my te brengen! In welk eenen afgrond van verdoemenis ga ik my storten! Jezus, dien ik anders met overtuiging van myn gemoed voor den beloofden Messias erkende, en aan wiens goddelyke zending ik geenen grond heb te twyfelen; Hem wil ik zyne vyanden, zyne bloeddorstige vervolgers in de handen leveren; wat belooning beloofde zich myne boosheid niet! En nu zullen dertig zilverlin-

gen de loon myner ondeugd zyn! Dertig zilverlingen zullen die my aanzetten om eenen onschuldigen, ja meer dan onschuldig, den Zoon des Almagtigen, mynen Heer, mynen Meester, mynen teedersten Vriend te verraden! Dertig zilverlingen zullen de vergelding zyn, dat ik my als het werktuig hunner grimmigheid aanbiede en my daardoor in de ysselykste verdoemenis stort? Zulke overwegingen had hy, by het aanbod der dertig zilverlingen, moeten maken. Maar aanschouwt en verwondert u over de wyze en den aard der gierigheid. Aan de eene zyde is deze hartstogt onverzadelyk; zy is gelyk een afgrond die nimmer zegt: *het is genoeg.* Zy zoekt veel te winnen, maar bedriegt zich by de grootste verwachting; aan de andere zyde, is zy ongenegen zich het geringste voordeel te laten ontglippen, en grypt met rasheid zelfs naar het geringste, uit vrees, dat het haar mogelyk anders niet ten deel zou vallen! Judas neemt de dertig zilverlingen aan, die hem voorgewogen worden, en dat met zulk eene begeerte, alsof er zyne gelukzaligheid aan hing. Hy beklaagt zich niet eens over de geringheid der belooning die hem gegeven wordt; hy schynt veeleer te vreezen dat de drift van Jezus vyanden verkoelen zou, om Hem in hunne magt te krygen, indien hy grooter loon voor zyn verradery begeerde. Dertig zilverlingen zyn hem genoeg voor dien, die zyn leven voor hem offeren wilde! Dit doet een discipel, die zoo menigmaal uit den mond van zynen Meester de nadrukkelykste waarschuwing gehoord had: *Want wat baat het een mensch, zoo hy de geheele wereld gewint, en lydt schade aan zyne ziel* (Matth. xvi. 26)? Hoe stilzwygend is zyn geweten! Hoe dood is alle dankbaarheid en liefde tegen den Verlosser in zyne ziel! Hoe bedwelmd is zyn hart, dat het ongevoelig blyft voor den vloek der goddelyke wet! Dat hy niet hoort naar de stem van den ontfermenden Heiland: *die met my het brood eet, heeft tegen my zyne verzenen opgeheven!* De Satan houdt zyn roof te vast, wanneer dezelve eenmaal in zyne magt is. Niet het goud uit Ofir, niet de schatten der wereld, niet de schatten des tempels, noch het vermogen der overpriesters en ouderlingen, kunnen eenigzins opwegen tegen het verlies eener onsterfelyke ziel! *Dertig zilverlingen!*—wat genoegen kon hy zich voor dezen prys koopen, wanneer zyn geweten ontwaken zou; *dertig zilverlingen* waren het, die Judas aannam om den Zoon van God, zynen Heer en Weldoener te verraden! En voor eenen veel minderen prys werpt menigeen zich in het verderf!

IV. Judas nam dan dit ellendige loon voor zyne misdaad aan, en belooft den overpriesteren Jezus Christus, zonder eenige beweging te veroorzaken, hun te zullen overleveren. Dit behelschde meer dan eene gemeene belofte. *Hy beloofde het*, zegt Lucas. Het Grieksche woord beduidt eene *belofte*, die met eenen *eed bevestigd* wordt. Het is onnoodig te onderzoeken, of die eed door de

overpriesters van Judas geëischt, dan wel inderdaad van hem afgenomen is. Dit is zeker, dat de naam des Allerhoogsten nimmer strafbaarder gebruikt is, dan by deze belofte. Gods oneindige wraak in te roepen, wanneer de verrader zyn woord niet houdt, waarmede hy zich aan de vyanden van zynen Zoon verbindt, om Hem te verraden; wanneer hy zich niet schuldig maakt aan de snoodste misdaad, door de hel ingegeven; indien hy niet den allerheiligsten Mensch, den grootsten Profeet, indien Hy niet zynen Leeraar, Weldoener en Heer aan de woede zyner vyanden opoffert: Welk een misbruik van den vreesselyksten naam! Dat er vuur van den hemel gevallen ware, of dat de aarde zich geopend had om zulk een booswicht te verslinden! Zal de Heer van alles Regter zyn, indien eene boosaardige daad niet wordt uitgevoerd? Met welk eene tiendubbele wraak moet hem dan zyne onverbiddelyke geregtigheid vervolgen, wanneer Hy zynen Schootzoon ziet verraden, en aan de grimmigheid zyner bloeddorstige vyanden overleveren! Wat beteekent zoodanigen eed anders, dan van God te begeeren, dat Hy het kwaad billyk en gelukkig laat uitvallen? In welke taal zyn woorden sterk genoeg uit te denken, om de schandelykheid van eene daad als deze uit te drukken? Wee hem! het ware hem beter nimmer het daglicht aanschouwd te hebben! Is niet onze geheele ziel ontroerd door de overweging van zulk eene nooit gehoorde boosheid? Beven, sidderen wy niet, wanneer wy gadeslaan, dat het niet de Satan, de gezworen vyand van God, maar een *mensch* was! Ach! myne Geliefden! een *mensch*, een *vriend*, een *discipel*, een *apostel* van Jezus Christus, die zich aan eene dergelyke overtreding durft schuldig maken! En dat voor *dertig zilverlingen!* Om dezen loon had hy zich den duivel en zyne werktuigen, den overpriesteren, verkocht; welk een dienstvaardige slaaf! *Hy zocht gelegenheid om Hem hen over te leveren, zonder oproer.* Hy dacht op middelen, hoe best zyne verradery uit te voeren, zonder zich, noch de overpriesters aan eenig gevaar van wege het volk bloot te stellen. Welke middelen waren tot dit oogmerk uit te denken, dan verkeerde wegen, heimelyke verspiedingen, om Hem door list te vergaauwen, en Hem, wanneer Hy er, volgens zyne meening, het minste op verdacht ware, in de handen der overpriesteren te leveren?

Het is noodig, myne dierbare Toehoorders! deze verradery aan Jezus Christus gepleegd, in al hare omstandigheden te beschouwen, ten einde u de grootheid van het lyden, hetwelk onze Verlosser daardoor ondervonden heeft, zoo levendig voor te stellen, als aan onze geringe bekwaamheid immer mogelyk zyn zal, zonder te vreezen uwe aandacht eenigermate te vervelen. Jezus Christus wist alles wat gebeuren moest, en bezat de klaarste, uitvoerigste en volmaaktste denkbeelden van de afschuwelykheid der ondaad, waar-

aan zich één zyner discipelen zou schuldig maken, meer dan aan eenigen sterveling mogelyk was daarvan te begrypen. Is het aan een gemoed, hetwelk slechts een zwak gevoel van deugd heeft, en noch eenigen afkeer voor de ondeugd vertoont, onmogelyk in de diepte van het zedelyke verderf in te zien, zonder met beving bevangen te worden, over dien gruwel der verwoesting? Wat moet dan niet de heilige ziel van den Verlosser daaromtrent ondervonden hebben, daar Hy zelve het offer dezer onbegrensde boosheid worden moest?

Ach! dat wy slechts in staat waren eenig denkbeeld van de grootheid van dit lyden te vormen! Jezus ziet alles wat de kinderen der duisternis tegen Hem beraadslagen. Hy ziet zynen discipel, dien Hy, met zoo veel teederheid en ontferming, vergeefs van den weg der verdoemenis terug geroepen heeft, in eene vergadering van boosdoenderen verschynen, alwaar zyn ondergang besloten wordt, en Hy hoort dien discipel, die gruwelyke woorden uiten: *Wat wilt gy my geven, en ik zal Hem u overleveren?* Hy ziet de snoode blydschap zyner bloeddorstige vyanden, welke Hy nimmer beleedigd, maar, in tegendeel, gepoogd had tot kennis der waarheid te brengen; Hy ziet hunnen triomf over zyn vast naderend verderf; Hy ziet hoe zy Hem, als een lam ter slagting, voor dertig zilverlingen, koopen; Hy ziet den loon opwegen voor de afschuwelykste verradery; Hy ontdekt in het gedrag der overpriesteren, niet alleen den bittersten haat, maar ook de uiterste verachting tegen Hem; Hy aanschouwt den ysselyken eed, waarmede Judas zyne belofte, om Hem in hunne gruwzame handen over te leveren, bevestigt, en ontdekt de aanslagen van zyn boosaardig hart, om den dood van zynen Meester te verhaasten. Welke smartelyke aandoeningen zullen de goddelyke ziel op eens getroffen, en gelyk eb en vloed elkander afgewisseld hebben; nu de smart over de bloeddorstigheid zyner vyanden; nu de bekommernis over de valschheid en trouweloosheid van eenen zyner vertrouwste vrienden; nu de aandoening over de ysselyke ellende, waarin zich zoo vele slaven van den Satan storten; nu de droefheid over den onverdienden haat, die Hem vervolgde; nu de overweging, dat Hy. die uit den hemel was nedergedaald, om zyn leven, ter verzoening van zondaren, te schenken, zoo veracht was, en voor den prys van eenen lyfeigene, Hy, de Heer van hemel en van aarde, voor dertig zilverlingen verkocht werd! Onbegrypelyk moeten de aandoeningen van zyn hart geweest zyn over al de menigvuldige en afschuwelyke overtredingen, die zich tegen Hem vereenigen. Ach! hoe diep, myne Geliefden! hoe diep was thans zyne vernedering! Alle ellenden, alles wat nyd, heerschzucht, gruwzaamheid, gierigheid en arglistigheid, indien deze, gelyk alle andere overtredingen, door de woede des Satans, tot het uiterste

aangeblazen worden, over eenen onschuldige brengen kunnen, terwyl hy zich aan zyn magt vrywillig onttrekt, en van allen bystand verstoken is, moest de Zoon des Allerhoogsten ondergaan! Dit alles moest Hy geduldig verdragen, gemerkt Hy eenmaal toegestemd had om onze Middelaar en Hoogepriester te zyn. Ook moest Hy, niettegenstaande het gevoel van zyn menigvuldig en zwaar lyden, nogtans de teederste en medelydendste Menschenvriend blyven; gedurig hun welvaart en hun heil voor oogen hebben; gedurig zyne discipelen, dan onderrigten, dan waarschuwen, dan wederom hen wapenen tegen de aanvallen van ongeloof en kleinmoedigheid, dan opwekken en troosten! Moest thans niet zyne heilige ziel met alle krachten werkzaam zyn, die het eindige begrip te boven gaan, en nimmer door ons kunnen bevat worden? Ja, Hy kan met het grootste regt elk onder de menschen toeroepen: *Maar gy hebt My arbeid gemaakt met uwe zonden; gy hebt My vermoeid met uwe ongeregtigheden* (Jes. xliii. 24)! Alle tegenheden, welke Hy doorstond, droeg Hy om onzer zonden wil. Aan Hem moest de zonde, in hare geheele afschuwelykheid en schrikkelykste uitwerkingen, geopenbaard worden. Kunnen wy dit wel te dikwerf wederhalen, te dikwerf inscherpen en te dikwerf overwegen, om eenen afkeer voor de zonde te krygen, en met levendige overtuiging in te zien, dat wy geene genade verdienen of verwachten kunnen, indien wy Jezus niet tot onzen Heiland hebben, terwyl wy allen door de zonde besmet zyn?

Billyk moest, myne Geliefden! de afkeer, waarmede wy de ontrouw en verradery van Judas beschouwen, op ons terug keeren! Dan, ligt ook niet in ons het zaad tot gelyksoortige overtredingen? En is het door onze wysheid, dat wy tot dezelfde snoodheid niet vervallen als dit kind des verderfs? Is ook by ons de liefde tot het aardsche niet grooter dan die behoorde te zyn? Verleidt die ons niet al te dikwerf tot overtreding van de geheiligste pligten? Wy erkennen, dat juist niet alle gierigaards Christus zouden verraden hebben; wy erkennen, dat Hy het onmiddellyke voorwerp niet is, wien wy onze begeerten opofferen; maar is het niet genoeg, dat God alle beleedigingen tegen onzen naaste als onmiddellyke bezondigingen tegen Hem aanziet? Is het niet genoeg, dat ook de pligten omtrent de welvaart onzer medemenschen door zyne wet bevolen zyn? Hoe velen zyn er, die den naam van Jezus belyden, en zich voor zyne discipelen en vrienden verklaren, die, om eenen geringen loon, hunne onsterfelyke zielen wagen, en zich de schandelykste laagheden niet schamen, wanneer zy daardoor eenige nietige voordeelen hoopten te verkrygen? Hoe menigmaal hoort men den koopman, hoe menigmaal hoort men in de plaatse des gerigts, hoe menigmaal in de groote wereld, alwaar men voorgeeft zoo zeer op de eer gesteld te zyn, hoe menig-

maal hoort men ten hove zeggen: *Wat wilt gy my geven?* Ik zal u verbodene ongeoorloofde waren, ik zal u dien onschuldige, ik zal u land en volk verkoopen? Spreken dus geene duizenden van strafbare handelingen, die met geen ander oogmerk, dan uit eigenbaat ondernomen worden, niet, even zoo duidelyk, als deze woorden, de verdorvene meening des harten uit: *Wat wilt gy my geven?* Ik wil u in uw voornemen helpen; ik wil uw onregtvaardig en schandelyk verzoek met myn aanzien ondersteunen; ik wil by het plegen van dit bedrog zwygen; ik zal dezen kerkroof, deze benadeeling voor den staat geheim houden; gy zyt, het is waar, onbekwaam tot de waardigheid naar welke gy dingt; gy zyt ontbloot van de eigenschappen, die vereischt worden, ik weet het, en echter wil ik u aanbevelen, en als den waardigsten aanpryzen, maar: *wat wilt gy my geven?* Gy zyt in verlegenheid—het deert my—ik zal u geryven met myne naamteekening—maar: *wat wilt gy my geven?* Zoodra een zondaar slechts ryk genoeg is om te kunnen geven; zal hy ook tot alle ongeregtigheden bereidwillige werktuigen vinden, die hem zullen toeroepen: *wat wilt gy my geven?* Wat heeft de hoop op tydelyke voordeel niet uitgerigt? Welke teedere vriendschapsbanden zyn door haar verbroken; welke onschuldigen heeft zy onderdrukt; wat regters zyn door haar omgekocht; welke verdiensten zyn niet verdonkerd; hoe menigwerf bloeyende staten in verderfelyke oorlogen ingewikkeld, en daardoor in onbewoonde plaatsen veranderd? Was niet juist dit de oorzaak, waardoor Judas verleid werd, om Jezus Christus te verraden? Wie kan zeggen, dat hy tegen deze snoodheid van zyn verdorven hart niet te stryden hebbe? En indien wy niet met allen ernst, niet met yver, niet gedurig daartegen waken, hoe gering moet onze overweging zyn omtrent het verbazende lyden, waarin deze schandelyke gesteldheid van het menschelyk hart Jezus Christus gestort hebbe? Sedert de gierigheid, die wortel van alle kwaad, eenen apostel van den Zoon van God deed afvallen, en door de aanblazing van den Satan, aan wien hy zyne ziel in eigendom gegeven had, verhard genoeg geworden was, om zynen goeden Meester, tegen al deszelfs dringende, liefderyke en teedere vermaningen en waarschuwingen, te verraden; zoo kunnen wy het zeggen van den Apostel der Heidenen niet genoeg overwegen: *Doch die ryk willen worden, vallen in verzoeking en in den strik, en in vele dwaze en schandelyke begeerlykheden, welke de menschen doen verzinken in verderf en ondergang* (1 Tim. vi. 9). Judas had zyne ziel kunnen bevryden en als een buit wegdragen, indien hy de eerste verzoeking van deze lage drift wederstaan had. Maar hoe onmerkbaar ook de eerste afwykingen van den weg der geregtigheid zyn mogen, zoo zyn het echter altoos afwykingen, die den zondaar aanmoedigen tot grooter overtredingen. Zekerlyk bedient zich de Satan van die list, om de eigen-

liefde te vleyen, alsof het altoos in onze magt stond, niet verder te gaan. Hy doet de menschen hopen, dat de levenswys, waartoe hy beroepen is, de omstandigheden, waarin hem de Voorzienigheid gesteld heeft, voortreffelyke oogmerken, die hy heeft, en duizend andere gewigtige overwegingen, die in alle opzigten gegrond zyn, hem zullen terug houden, indien hem al eens de lust bekroop tot deze of geene schandelyke uitspattingen. Doch niemand onder ons laat zich door deze list des Satans bedriegen. Elk onzer vestigt het oog op het afschuwelyk voorbeeld van den verrader! Welke reden had hy niet, om zich voor de verfoeyelykste trouwloosheid te hoeden, waaraan hy zich tegen zynen besten Vriend, tegen zynen liefderyken Weldoener en Heer schuldig maakte? Hoe verheven was de waardigheid van het Apostelambt, dat hem geschonken was? Met welke genade was hy boven zoo vele andere belyders van Jezus naam verwaardigd? Welk een voorregt was het, dat hy de gave ontvangen had om wonderen te doen? En met welke oogmerken moet hy bezield zyn, die dagelyks kennis uit de bron der wysheid scheppen kon! Maar wat baat hem al deze groote en heerlyke voorregten? Herinnerde hy zich zyne waardigheid? Werd hy bewogen door de overweging der genade, die hem geschonken was, om zyne ongelukkige drift te wederstaan? Gebruikt hy zyne verkregene kennis, om de verdoemelykheid van zyn voornemen in te zien, en daardoor in hem eenen levendigen afkeer tegen dezelve te verwekken? Integendeel, verhardde hy zich niet veel meer, tegen de krachtigste en ernstigste waarschuwingen? Ach! hoe noodig is het dan, zyne ziel door de genade van God onbesmet te mogen bewaren, en voor de geringste gebreken te vlieden, wanneer ons de Geest des Heeren de oogen opent. Laten wy ons door geene verleidende hoop in slaap doen wiegen, alsof wy ons altoos bekeeren konden, ook zelfs na het plegen van de allergrootste overtredingen. Zekerlyk zyn er velen als een vuurbrand uit het vuur gerukt. Gods ontferming is groot; zyne genade zoekt ook de verstokste zondaars te winnen; maar weten wy, welken tegenstand wy tegen de bewerking van den Geest doen zullen? Is het getal derzulken, die in hunne overtredingen volharden, totdat de tyd ter bekeering verloopen is, niet veel grooter dan van hen, die van den rand des verderfs terug keeren? Welke gewigtige redenen om onze heiliging geen oogenblik uit te stellen! Dus van de noodzakelykheid overtuigd zynde, laat die ons dan ook opwekken en aansporen, om de zonde te wederstaan, wanneer die ons tot ontrouw tegen God zoekt te verleiden. En staan wy, door de genade van zynen Geest, zoo hebben wy voor niets te vreezen, dan voor den afval. Hoe meer wy gevorderd zyn op den weg der godzaligheid, te onwaarschynlyker is het, dat wy, dien verlatende, om tydelyke voordeelen, wederom terugkeeren zullen. Het is bezwaarlyk, ja, zoo be-

zwaarlyk, dat het byna onmogelyk kan genoemd worden, wederom tot bekeering te komen, wanneer zy, die reeds verlicht waren en de genade gesmaakt hebben, afvallen en van den weg des levens wyken, zegt de Apostel (Hebr. iv. 4). Daarom hy, die staat, zie toe dat hy niet valt.

Mogten alle deze overwegingen eenen onuitwisbaren indruk in onze zielen overlaten! Mogten wy daardoor bewogen worden om tegen de aanvechting der zonden te stryden, en ons meer en meer in getrouwheid omtrent God, onzen oneindigen Weldoener en Ontfermer, te bevestigen! Onze begeerten zullen eene zalige vervulling genieten, indien wy het gezelschap van Jezus en zyne heiligen niet verlaten, ons afhouden van de vergaderingen der zondaren, noch ons plaatsen in de gestoelten der spotteren. Indien wy gezond zoeken te blyven, zoo moeten wy ons verwyderen van die plaatsen, alwaar de lucht ontstoken en vergiftigd is. Stellen wy belang in eene gezonde ziel, wy behooren de verkeering met dezulken te myden, die er geen geweten van maken om aardsche voordeelen de geboden van God te overtreden. Judas verliet het gezelschap van Jezus Christus en zyne medediscipelen, om zich in de vergadering der boosheid te vervoegen. Was hy langer by Jezus gebleven, misschien zou zyne verharde ziel noch week geworden zyn. Mogelyk hadden de vermaningen en waarschuwingen van zynen getrouwen en teederen Vriend eindelyk noch eenige werking gedaan; mogelyk had de Geest van God de duisternis opgeklaard, die hem herinnerde den afgrond te ontdekken, waarin hy onvermydelyk storten moest. Maar neen: *hy ging heen* naar de vergadering der goddeloozen, alwaar de Satan met ongestoorde magt heerschte, en hem nieuwe valstrikken bereid had; aldaar konden hem *dertig rampzalige zilverlingen* bewegen, om het allersnoodste bedrog uit te voeren. Hoe groot is onze veiligheid, wanneer wy in het geloof volharden! Welken indruk moet de beschouwing van de deugd, en het voorbeeld van derzelver trouw en bestendigheid op onze harten maken! Hoe worden wy daardoor niet gesterkt, en ter navolging opgewekt! Jezus is steeds in het midden van de zynen; Jezus is daar met zyne genade, hulp, bystand en bescherming. Hy, de Getrouwe en Waarachtige, heeft gezegd: *Die overwint, ik zal hem geven met my te zitten in mynen troon, gelyk als ik overwonnen heb, en ben gezeten met mynen Vader in zynen troon. Wie ooren heeft, die hoore wat de Geest tot de gemeente zegt* (Openb. iii. 21, 22). Amen! de Getrouwe, de Waarachtige, de Barmhartige, de God en Vader van onzen Heer Jezus Christus, vervulle aan ons al zyne beloften; Hy make ons vast en onwankelbaar in geloof, in godzaligheid, en in de gemeenschap van zynen Geest! Hy schenke ons die genade in zynen Zoon, onzen eeuwigen Hoogepriester!— *Amen.*

OVER ZELFSBEDROG.—MIDDELEN TOT GENEZING.

(*Vervolg en slot van het vorige nommer, bladz. 54.*)

IV. Ik heb dit alles voorgesteld, myne lieve medemenschen! opdat ieder onzer zich hieraan zoude beproeven. En als wy onzen naam gehoord hebben, ei! dat wy dan niet loszinnig daarover heen stappen, maar er by stilstaan, als by eene hoogst gewigtige zaak. Gaarne geef ik u nog

Goeden raad om van ons blind zelfbedrog genezen te worden, en tot opregte zelfkennis en bedachtzaamheid te komen.

Gy kunt dien raad u zelven geven, als gy nadenkt, wat ik gezegd heb; vooral, indien gy let op de verkeerdheden, die ik u als de voorname *oorzaken* van onze ongelukkige verblinding heb aangewezen; deze roepen aan een ieder onzer toe: *Leer uwen pligt regt kennen! Let op u zelven! Gebruik de regte toetssteen tot beproeving van uw gedrag! Noem de zonde met den regten naam!* Inderdaad, als wy deze lessen in acht nemen, dan zou de ydele inbeelding, de zorgelooze gerustheid vallen, dan zouden wy ophouden ons zelven te verschoonen.

Leer uwe onderscheidene verpligtingen regt kennen!

Uwe onderscheidene verpligtingen, zeide ik, want deze zyn vele en velerlei. Ik heb dat reeds aangestipt, maar ik wil het u nog duidelyker zeggen. Bedenkt eens de onderscheidene betrekkingen, waarin gy staat tot uwe medemenschen! En iedere betrekking heeft hare byzondere verpligtingen. Misschien zyt gy nog jong en hebt uwe ouders nog. Hoe veel eerbied en hoogachting, hoe veel ondergeschiktheid en gehoorzaamheid, hoe veel liefde en behulpzaamheid, hoe veel bescheidenheid en geduld zyt gy hun schuldig!—Of zyt gy zelf reeds gehuwd? dit geef u weder nieuwe pligten. Hoe veel teederheid en hartelykheid, hoe veel vredelievendheid en inschikkelykheid moeten echtgenooten aan elkander betoonen! Waarschynlyk zyt gy dan ook wel vader of moeder, en ziet uwe kinderen rondom u, voor welker ligchamelyk en tydelyk welzyn gy niet alleen hebt te zorgen: maar die gy verpligt zyt op te voeden in de kennis en de dienst van God; die gy met zachtmoedigheid en geduld, met ernst en trouw moet onderwyzen, vermanen, bestraffen, voor en met hen bidden. Nog meer: gy hebt uwe broeders en zusters, met welke gy in uwe kindschheid onder één dak leefdet en dagelyks omgingt: ook deze moogt gy niet vergeten, maar moet hun uwe broederlyke en zusterlyke liefde, deelneming, raad, en hulp bewyzen, zoo veel gy kunt. En, behalve deze betrekkingen van bloedverwantschap, hebt gy uwen stand in

de burgerlyke maatschappy, uw dagelyksch bedryf en kostwinning. Gy zyt koopman, of winkelier, of ambachtsman, of landbouwer, of dienstbode. Ook hier brengt iedere stand zyne eigene pligten mede: naarstigheid en zuinigheid, eerlykheid en trouw wordt hier van u gevorderd. En dit is nog niet alles. Gy staat ook in betrekking tot God en den Heer Jezus Christus: Gy zyt gedoopt; gy zyt een lidmaat van de gemeente; en hierdoor hebben wy ons vrywillig verbonden om de dienst der wereld en der zonde te laten varen en ons zelven aan de genade van den Verlosser en aan de dienst van God op te dragen. Denk dat alles eens bedachtzaam na! telt alle die opgenoemde pligten by u zelven op! vergelykt daarby uw gedrag, en vraag dan u zelven: of gy opregt en verstandig kunnen doen! vraag uw zelven, of gy opregt en verstandig handelt, als gy voortgaat u zelven te verschoonen.

Gy zult dit nog minder willen doen, als gy bedenkt, dat het niet genoeg is, geen kwaad te doen: maar dat wy *goed* doen moeten. Al onthouden wy ons van opzettelyke misdryven, evenwel kunnen onze verzuimen en nalatigheden schandelyk, groot en veelvuldig zyn. Het is niet genoeg, dat wy Gods naam niet misbruiken door vloeken en zweren, maar wy moeten steeds met den diepsten eerbied spreken van de goddelyke dingen; het is niet genoeg, dat wy onzen naasten niet bestelen: maar wy zyn verpligt zoo veel in ons vermogen is, zyn voordeel te zoeken, hem te helpen, zyn leed te verzachten; het is niet genoeg, dat wy onze kinderen geen slecht voorbeeld geven: maar wy behooren hen altyd, en in alles met een goed voorbeeld voor te gaan. Als wy dus onze ontelbare verpligtingen regt leeren kennen, dan durven wy niet meer zeggen: ik doe, wat ik kan; dan schamen en verfoeyen wy ons zelven.

Ik voeg er eene tweede vermaning by, die met de eerstgenoemde naauw zamenhangt:

2. *Let op u zelven!*

Vergelyk dus uw bestaan en gedrag met uwen pligt! Merk op niet alleen wat kwaads gy deedt en doet: maar ook hoe veel goeds gy nalaat en verzuimt. Vooral ook: let op uw *hart!* dat is te zeggen: let op de *beginselen*, waaruit gy handelt en op de *oogmerken*, die gy bedoelt. Het is toch niet alleen de uitwendige daad, die het beslist, of wy te pryzen zyn, dan of wy moeten bestraft worden. Wy moeten hier dieper delven en vragen, *waarom* doe of laat, waarom zeg of zwyg ik dat? Komt het by my voort uit een opregt hart, uit liefde tot God en myne medemensch, uit liefde tot waarheid en deugd? Wat *bedoel* ik er mede? Heb ik daarby misschien alleen my zelven, eigen eer en voordeel in het oog, of, doe ik, zeg ik dit om daarin den Heer,

mynen God, behagelyk te zyn en mynen naasten wel te doen; Als wy dus onpartydig op ons zelven letten, ons zelven opregt onderzoeken, dan zullen wy opmerken, dat vele verschooningen, waarmede wy onze verkeerdheden willen bedekken en verkleinen, valsche woorden zyn, en dat wy daarin tegen ons hart en overtuiging spreken.

Nog een *derde* les:

3. *Gebruik den echten toetssteen ter beoordeeling van uw gedrag.*

Ik heb het u doen opmerken, dat wy meestal ons zelven toetsen aan de zeden en gewoonten, die in onzen leeftyd plaats hebben; men zegt: elk doet zoo, dit is thans de gewoonte: en nu maakt men zich zelven wys: "wat elk doet, zal wel zoo verkeerd niet zyn." Wy moesten liever het tegenovergesteld besluit maken; want *wy weten dat de geheele wereld in het booze ligt* (1 Joh. v. 19). Ik geef u een beter en veiliger toetssteen aan de hand. Beproef u zelven aan het *woord van God;* dit moet de spiegel zyn, waarin wy ons zelven beschouwen, dan zullen wy de onreinheden, die ons besmetten, opmerken en ons zelven schamen. Toen de vrome David had overdacht de wysheid van Gods getuigenissen, de billykheid van des Heeren bevelen, de reinheid der ware godsvrucht; toen hy opmerkte, hoe ook hy door dezelve klaarlyk werd vermaand en tot zyn pligt geroepen, betuigde hy met schaamte voor God: *wie zou de afdwalingen verstaan? Reinig my van myne verborgene afdwalingen* (Ps. xix. 8—13)!

Ik voeg er nog een tweede toetssteen by. Raadpleeg de stem van uw *geweten!* als gy getrouw met u zelven handelt; als gy uw geweten niet op den mond slaat, als gy uw geweten niet iets anders laat zeggen, dan het zeggen wil, zal deze stem steeds met het woord van God overeenkomen en even alzoo spreken; want de stem van het geweten is het woord Gods binnen in ons: het is *de wet van God geschreven in onze harten* (Rom. ii. 14, 15). Luister derhalve naar die stem, dan zult gy naar God luisteren! Luister naar die stem en zy zal u telkens zeggen, dat gy niet doet, wat gy zoudt kunnen doen; dat vele van uwe verschooningen niets anders zyn dan ydele uitvlugten, en dat gy ten hoogste schuldig zyt voor God.

Ik voeg er nog eene laatste vermaning by:

V. *Noem de zonde met haren regten naam!*

Het is, gelyk wy reeds opmerkten, eene bedriegelyke en gevaarlyke uitvinding van ons arglistig en zondelievend hart, dat wy aan onze ondeugden allerlei schoonschynende en verzachtende namen geven; dit noemt de H. Schrift zyn kwaad te *bemantelen* (2 Kon. xvii. 9[a].) omdat wy, dus doende, de leelyke zonde een behagelyk kleed of mantel omhangen, opdat hare boosheid en schande niet

zoo zeer in het oog loope. Volg deze verderfelyke gewoonte niet na, want dus wiegt gy uw geweten, dien trouwen raadsman op het levenspad, in slaap; dus koestert gy uwe ergste vyanden, die uwe ziel bederven. En wat kan het ons baten! wy kunnen God niet bedriegen; in zyn gedenkboek staan al onze zonden met hare echte en leelyke namen aangeteekend, en wy zullen eenmaal, niet naar de valsche begrippen, die in de wereld heerschen, maar naar het onbedriegelyk oordeel Gods geoordeeld worden. Dit is wel eene ontrustende en vreesselyke gedachte, maar zy is in ons heilzaam, want zy leert ons opregt en voorzigtig handelen met ons zelven; zy verootmoedigt ons voor God, zy kweekt haat tegen de zonde en baant ons den weg tot waarachtige bekeering. Wy willen dan met de H. Schrift de zonde *dwaasheid, boosheid, ongehoorzaamheid tegen God,* een *duivelsch kwaad* noemen: wy willen niet meer zeggen: "ik doe wat in myn krank vermogen is" wy willen ophouden ons zelven te verschoonen: maar liever ons zelven in waarheid veroordeelen voor Hem, want het Evangelie der genade zegt: *indien wy ons zelven oordeelen, zullen wy niet geoordeeld worden* (1 Cor. xi. 31).

Ik heb myne oplettende lezers nu geleerd, hoe zeer wy ons zelven bedriegen, als wy ons zelven verschoonen en meenen, dat wy doen wat in ons vermogen is. Ik heb u de voornaamste *bronnen* en *oorzaken* van dat verblind zelfbedrog aangewezen. Ik heb u de *dwaasheid,* de *schande* en het *verderf* van zulk eene denkwyze en gezindheid voorgehouden. Ik heb u *goeden raad* en *vermaning* gegeven, opdat gy van deze gevaarlyke en zielverdervende verblinding moogt genezen worden. Gy hebt dit, hoop ik, *oplettend* gelezen en *nagedacht,* want zonder *oplettendheid* en *nadenken* kan het u niet baten. Ik zou dus nu hier kunnen eindigen, maar er ligt my nog iets gewigtigs op het hart, dat ik er ten besluite wil byvoegen:

Ik heb onder myn schryven meermalen gedacht: zal dit wel veel helpen? De meeste menschen toch weten zeer wel al, wat hun hier wordt herinnerd, indien zy het maar willen weten en bedenken: maar dit willen zy niet, en hoe ernstig en welgemeend ik hun ook toespreke, kan ik hun dien goeden wil om het te weten en te bedenken niet geven. Zoo zal men dan dit lezen; sommigen zullen het met hun verstand, misschien voor eenige oogenblikken met hun geweten toestemmen: maar voorts zullen zy het by hunne zyde nederleggen, en zich niet aantrekken; en zoo zal ik dan vergeefsche moeite gedaan hebben. Dit zoude my smarten, lieve menschen! allermeest om uwent wil; het ware u dan beter hetzelve niet gelezen te hebben. Daarom heb ik aan u een vriendelyk verzoek, hetwelk gy my, uit liefde tot uwe eigene ziel, niet moet, niet moogt weigeren:

Als gy deze bladen gelezen hebt, als uw verstand overreed, als uw geweten door het een of ander geraakt is, ga dan in uwe eenzaamheid, kniel neder voor God en bid : *Genadige God! ik heb zoo menigmaal in myne blindheid gezegd, dat ik ter behoudenis van myne ziel deed wat in myn vermogen is: ik heb tot hiertoe myne zonden verschoond : maar ik heb bedriegelyk, ik heb dwaas en slecht gehandeld; ik ben een verdorven en strafschuldig zondaar; ik deed niet wat ik kon, en nog veel minder, wat ik moest gedaan hebben. Zyt my genadig, en vergeef my myne onopregtheid, en ontelbare overtredingen! Leer my my zelven regt kennen! Geef my daartoe uwen Heiligen Geest, opdat ik my in waarheid voor U verootmoedige en tot U bekeerd worde!* Bid op deze of diergelyke wyze en herhaal zulk een gebed dagelyks en gedurig! als gy dit niet wilt, als gy dit niet doet, dan wanhoop ik aan uwe behoudenis. Maar, als gy hiertoe lust krygt,—o! gy zult het niet te vergeefs doen ; de genadige God zal u om Jezus Christus wil verhooren; Hy zal u aannemen en op den regten weg leiden. Hierop zegge uw hart, hierop zegt myn hart, *Amen!*

DE ONGELOOVIGE BEKEERD.

De bekeering van eenen zondaar geeft ten allen tyde stoffe tot opregte dankbaarheid. En de volgelingen van den Zaligmaker kunnen niet dan eene meer dan gewone vreugde botvieren, wanneer de behoudenis van eene ziel te weeg wordt gebragt onder omstandigheden, welke haren toestand en hare vooruitzigten byna hopeloos schenen te maken. Alsdan laat men onwillekeurig dezen uitroep hooren : " Wat heeft God niet gedaan!" Welligt is deze uitdrukking zelden meer gepast geweest, dan in het geval, waarvan het volgende een verslag is :

Het voorwerp dezer korte opgaaf, de Heer Richard W——, had den ouderdom van 20 jaren nog niet bereikt, toen hy stierf. Gedurende ettelyke jaren was hy niet alleen onverschillig omtrent de godsdienst, maar had er zelfs een afkeer van. Ofschoon tamelyk verstandig en zeer fatsoenlyk en zedig van gedrag, had hy ongelukkig denkbeelden ingezogen, waardoor hy met de Heilige Schrift den spot dreef en haar goddelyk gezag geheel verwierp. Onder den invloed van deze verderfelyke denkbeelden, verwaarloosde hy geheel en al de genademiddelen, daar hy niet dan met eene enkele uitzondering, voor eenen geruimen tyd de openbare godsdienst verwaarloosde. De uitzondering hier bedoeld, was by gelegenheid van het houden van voorlezingen over de bewyzen van het Christendom, in de

Kapel te T——, omtrent veertien of vyftien maanden geleden. Uit nieuwsgierigheid had hy een dezer voorlezingen bygewoond, en, zoo als nader blyken zal, werd hy hierdoor het eerst opgewekt te gevoelen, (hoewel toen nog niet te erkennen) dat hy op den dwaalweg was.

Een geruimen tyd vóór zyn overlyden, was het voorwerp van dit verhaal ongesteld geweest. Weinige maanden geleden vertoonden zich de teekenen der teering, welke, hoewel van een natuurlyk gezond gestel, hem eerlang ten grave bragten. Het was gedurende deze ziekte, dat het God behaagde, in zyne oneindige barmhartigheid, hem geheel te verlossen van den invloed der verderfelyke gevoelens, welke hy voorheen gekoesterd had, en hem in staat te stellen zyn onwankelbaar vertrouwen op den verheerlykten Verlosser te belyden.

Myne kennis met den Heer W—— was omtrent veertien dagen voor zynen dood begonnen. Tot verbazing van allen liet hy my by zich roepen. Eer hy stierf had ik het genoegen hem verscheidene malen te spreken. Eenige der hoofd byzonderheden zal ik hier vermelden, om de aangename verandering te staven, welke hy onderging, en de wonderbare goedheid des Heeren jegens zyne onsterfelyke ziel te vermelden. By myn eerste bezoek was zyne zielsbenaauwdheid groot. Hem vragende hoe hy zich gevoelde, antwoordde hy met tranen: "Ach! mynheer!—ik ben ellendig—ik ben ellendig!" Naar de rede van zyne ellende vragende, zeide hy: "Ach, mynheer! *ik heb de Heilige Schrift bespot—ik heb de Heilige Schrift verworpen,* en myn geweten laat my niet gerust." Op andere vragen antwoordende, verzekerde hy my, dat zyne denkbeelden nu geheel veranderd waren, dat hy vastelyk geloofde dat de Bybel het ingegeven woord van God was. Gedurende een lang gesprek met hem, had ik de groote waarheden des Evangelies uitgelegd (waarvan hy erkende volstrekt niets te weten), hem vooral wyzende op den Heer Jezus Christus, *als* den eenigen Middelaar, die genegen is, zelfs den *grootsten zondaar* te behouden. Zyn hart scheen inderdaad vernederd te zyn; zyn geest smolt weg in verslagenheid over zyne zonde. Ik vraagde hem of hy in Christus geloofde als den Zaligmaker van verlorene zondaars? Hy antwoordde; "Ja, ik geloof dat Hy de Verlosser der wereld is: ik *geloof opregtelyk,*—ik geloof opregtelyk, dat Hy voor zulk eenen ellendeling, als ik ben, gestorven is!" Ik stelde hem voor om met hem te bidden, waarin hy blymoedig en dankbaar bewilligde.

By myn tweede bezoek scheen hy meer bedaard. Hy beleed dat hy veel gewonnen had en opgebeurd was door het vorig bezoek. Ik vraagde of hy zich opgewekt gevoelde om op Christus te zien? Daarop gaf hy ten antwoord. "*Ik gevoel dit*, mynheer! *ik gevoel*

dit inderdaad! Maar," zeide hy, "ik wil myn hart veranderd hebben; ik wil een *dieper gevoel* hebben: ik kan niet bidden zoo als ik wensch." "Nogtans," hervatte ik, "kunt gy bidden als de Tollenaar deed: 'God wees my genadig.'" "Ja" zeide hy, "dit doe ik." Ik las vervolgens en verklaarde hem den 51sten Psalm, waarin hy veel genoegen scheen te scheppen, vooral by het tiende vers, "Schep in my een rein hart, o God!" my verzoekende hem dat vers by herhaling te lezen.

Toen ik hem 's Zaturdags voor zyn overlyden zag, was hy nog veel bedaarder. Gedurende myn gesprek met hem, zeide hy my, met nadruk, dat hy nu de dwaasheid en het gevaar inzag van heidensche beginsels, en dat hy nimmer in staat zoude zyn zyne dankbaarheid jegens God te betuigen voor zyne genade hem daarvan te overtuigen, en hem zoo te bezoeken, dat hy *tyd* mogte hebben den Zaligmaker te zoeken, eer het te laat was. Hy sprak vervolgens met my van de voorlezing over den goddelyken oorsprong en het gezag van de Heilige Schrift, waarvan reeds melding was gemaakt. Ik zeide hem: "Toen gy deze voorlezing hoordet, gevoeldet gy dat gy verkeerd waart?" Weenende riep hy uit: "Ja, mynheer! ik geloof dat ik dit gevoelde." Voorts zeide hy my, dat hy als toen overtuigd was, dat zy, die den Bybel versmaden, verkeerd handelden. "En, mynheer!" voegde hy op nieuw, weenende er by, "maar *ik schaam my, ik schaam my*, ik moest myne overtuiging beleden hebben, en alsdan anders geweest zyn." Ik merkte aan: "Ik moet gelooven dat gy niet regt opgeruimd moet geweest zyn sedert dien tyd?" "Neen," antwoordde hy, met byzonderen nadruk, "ik ben sedert dien tyd nimmer *vast* geweest, ik heb vele boeken gelezen, allen over dit onderwerp, maar ben sedert *niet vast geweest!*" "Ziet gy dan *nu* op tot den Zaligmaker?" vraagde ik hem. "Ik *doe dit*—ik *doe dit inderdaad;* niemand dan Christus kan my redden," was zyn antwoord. Ach! hoe sterk is de belofte door Jehova gegeven omtrent 'het woord dat uit zynen mond uitgaat.' het zal *niet* ledig tot Hem terug keeren. *Hier* schenen overtuigingen voor den tyd van veertien of vyftien maanden gesluimerd te hebben, maar eindelyk zyn zy dienstbaar om uit de sluimering op te wekken, te ontstellen en tot den Zaligmaker de toevlugt te nemen.

Toen ik de laatste maal het genoegen had hem te zien, dit was op den Maandag voor zynen dood, had ik een lang en belangryk gesprek met hem. Gedurende hetzelve zeide hy: "Ik *heb die vreesselyke gewaarwordingen* van angst verloren, welke my bezielden toen gy my het eerst zaagt; en nu ben ik gerust!" "En," hervatte ik, "gy geeft u aan de genade van den Zaligmaker over, niet waar?" "Ja, mynheer!" antwoordde hy, "dat doe ik

inderdaad: niemand kan my redden dan Christus." "Gelooft gy dan," zeide ik, "dat Hy getrouw is en in staat...." hier viel hy my in de rede, zeggende: "Ik geloof dat Hy my *kan* en ook wil redden!" "Denkt gy dit?" voegde ik hem toe. "O ja, mynheer!" riep hy uit, "*ik twyfel er niet aan.*" Hy werd op nieuw gevraagd of hy zich opgewekt gevoelde tot Christus te gaan zoo als hy was. Met tranen in de oogen antwoordde hy: "Ja, mynheer, ik gevoel my *inderdaad opgewekt.* Het is aangenaam om de beloften te hooren welke gy hebt vermeld." By deze, zoo wel als by elke vroegere gelegenheid, verzekerde hy my, dat hy volkomen geloofde aan den goddelyken oorsprong van den Bybel, de verdorvenheid der menschen, de ongenoegzaamheid der bloote rede, en de goddelykheid, magt en gewilligheid van den Heer Jezus Christus. Ik had het genoegen niet hem weder te zien voor zynen dood, wegens myne afwezigheid van huis; maar by deze laatste gelegenheid verliet ik hem met de overtuiging, dat hy iets smaakte van de zegening van hen, wier zonden vergeven zyn: dat hy eenigermate ondervond "den vrede welke alle verstand te boven gaat."

Herhaalde malen verzocht hy zyne moeder om hem den een en vyftigsten Psalm voor te lezen, en voornamelyk het tiende vers, waarvan reeds te voren gewag is gemaakt geworden. Kort voor zyne ontbinding, verlangde hy met eenen jongeren broeder te spreken, en hem in zyn kamer geroepen hebbende, drong hy by hem, door krachtige redenen, het gewigt van de godsdienst aan. Des morgens van den dag voor zynen dood, zag hem een Christen vriend, die hem meermalen had bezocht, als wanneer hy, ofschoon zyne ligchaams krachten merkelyk afnamen, gerustelyk op den Verlosser scheen te vertrouwen. Een ander Christen vriend zag hem dien avond, toen hy op de vraag: hoe hy zich gevoelde, antwoordde: "*Ik ben gelukkig!*" Aan eenen anderen persoon zeide hy dien zelfden dag: "Myne bewyzen zyn zeer klaar!" Omtrent twee uren voor zynen dood gaf hy aan zynen vader zyne begeerte te kennen, om hem op de andere zyde te leggen. De poging was pynelyk; "maar," zeide hy, "het is de Heer die my bezoekt." Kort daarna, in den morgen van Vrydag, den 5den Mei, gaf hy den geest, en wy twyfelen niet, of dezelve ging, door de regtvaardigheid van dien Zaligmaker, in wien hy standvastig geloofde, het verblyf van eeuwige rust binnen!

Wie kan dit verhaal lezen zonder uit te roepen in dankbare aanbidding: *Is dit niet een vuurbrand uit het vuur gerukt?*

W. T.

DE BYBEL.

(EENE OVERDENKING OVER JOH. V 39.)

Dat ik u altyd onder de oogen hebbe, dat ik altyd met myn hart naby u zy, eerwaardig en heilig boek! hetwelk my de verborgenheid van myn aanzyn verklaart, en de grootheid Gods aan myne zwakheid openbaart! Dat ik u altyd onder de oogen hebbe, eeuwig, waarachtig woord, om door uw hemelsch licht myn pad op te klaren. Dat ik altyd met myn hart naby u zy, Evangelie van genade en zaligheid! om my den vrede, de hoop en het leven te geven! En welk ander boek, geschreven door de hand van menschen, zou my kunnen aangeboden worden, in ruiling tegen die goddelyke bladen, op welke de Almagtige zelf zyn stempel heeft? *Waar is de wyze, waar is de schriftgeleerde, waar is de onderzoeker dezer eeuw*, in staat, om de geheimen des hemels te doorgronden, de wonden van myn hart te genezen, en een leidsman voor mynen geest te zyn? Heeft God niet doen zien, dat de *wysheid der wereld dwaasheid* is, toen zy, aan zich zelven overgegeven en steunende op hare eigen krachten, het licht in duisternis veranderd heeft, en, van dwaling tot dwaling vervallen, nedergestort is in den afgrond van twyfeling en goddeloosheid? Verre van my dus de nietige stelsels der menschen en hunne ydele wysbegeerte! Verre van my de vermetele bespiegelingen, die even zoo ongegrond als ydel zyn, of waarvan de valsche schittering, gelyk de vuren, welke den reiziger bedriegen, een oogenblik in den nacht glans geven, om ras uitgedoofd, de duisternis grooter en meer ontrustend te maken! Heilige Bybel, alles beslissend woord, onfeilbaar woord van mynen God! vervang voor altyd by my het wankelend woord der stervelingen, wees myne voornaamste oefening, wees myn onbedriegelyke wegwyzer.

De eeuwen volgden elkander; de volken zyn na elkander groot en oud geworden op aarde; de wetten, de gevoelens, de godsdienstige inrigtingen der menschen zyn veranderd of verslonden door den tyd: de Bybel alleen is niet veranderd. Hy heeft het hoofd geboden aan alle stormen; hy is staande gebleven onder de afwisseling der geslachten, gelyk die ontoegankelyke bergen, die aan hunnen voet, de omwentelingen der wereld en de woelingen der orkanen hebben zien voorby gaan, en onverwrikt bleven. Hy is het onverderfelyk en majesteitelyk gedenkteeken, dat aan de zich afwisselende geslachten de oude wonderen der Voorzienigheid vernieuwt, en den tyd en de stormen trotserende en zich daarboven verheffende, niet ophoudt aan de wereld den weg ten hemel te wyzen. Ik buig my voor u neder, eerwaardige getuige van de

openbaringen des Heeren! In uwe voortduring zie ik het werk Gods, en die onuitwischbare trekken van uwen goddelyken inhoud wyzen my op den *rotssteen des heils,* waaraan ik myn broos aanwezen vasthechten moet.

Opent u, heilige bladen des O. en N. Verbonds! verhaalt my het voorledene zoo belangryk voor het toekomende; ontrolt voor myne begeerlyke blikken de gebeurtenissen der oude dagen, de raadsbesluiten des Allerhoogsten, en zyne aanbiddelyke voornemens tot zaligheid zyner schepselen! Leidt my van de genoegens van het paradys tot het kruis op *Golgotha;* van den schuldigen mensch tot dien, welke vergiffenis ontvangt! Laat voor mynen peinzenden geest, die roerende geschiedenis van genade des Eeuwigen zich verlevendigen! Woorden van Mozes en Profeten, woorden van CHRISTUS en de Apostelen, verhevene lessen, Goddelyke onderwyzingen, verlicht myn verstand, doordringt myn hart! Heilige Geest, doe my door liefde beantwoorden aan de liefde van mynen God en mynen Zaligmaker! Verhef myne gedachten tot de hoogten der hemelen! Rigt myne begeerten tot de dingen der eeuwigheid! Bevestig myne schreden op dit pad der beproevingen, van zelfverloochening en van gehoorzaamheid, van hetwelk de zalige onsterfelykheid de grenspaal en de vergoeding wezen zal! Dáár is 's menschen al; dáár zyne ware grootheid; dáár het geheim zyner bestemming, en het is dáár ook, dat de zegepraal des Bybels zyn zal! Het is door zulke waarheden—het is door zulke bevelen, dat zy de Hervorming der wereld heeft aangevangen, en die ook eenmaal ten einde zal brengen. Het is door deze zaligmakende genadeleer, dat zy den aarschen en sterfelyken mensch verandert in *een erfgenaam van God, en medeerfgenaam van* Jezus Christus. Laaf u dan, o myne ziel! laaf u aan deze fontein, springende tot in het *eeuwig leven!* Voed u dagelyks met het woord van God! dat is uw hoogste goed, dat is uw erfdeel! Het woord van uwen Vader, die in de hemelen is, verzekert uwe heerlykheid en gelukzaligheid.

Ik herinner my, dat de heiligheid der gewyde schriften in myne kindsheid reeds myn jeugdig hart trof, en dat het hart, nog teergevoelig, werd vervuld met eerbied en geloof, by het hooren der verhalen en lessen uit den Bybel, welke myne godvruchtige moeder my met liefde telkens mededeelde. Helaas! reeds lang is die eerste leeftyd met al zyn genoegen en zyne onschuld vervlogen, en ik heb van tyd tot tyd al die schitterende begoochelingen myner jeugd zien verdwynen. Maar de Bybel, door myne moeder my aangeprezen, is my overgebleven; en de treurige ondervinding des levens, vereenigd met deszelfs aangename herinneringen, hecht my nog met eene nieuwe kracht aan dat erfgoed, mynen Bybel, welks

beloften nooit bedriegen, hetwelk nooit vergaat, dat van de ouders tot de kinderen, van de wieg tot aan het graf, van den tyd tot in de eeuwigheid, een schat mededeelt, die alles aanvult, alles vergoedt en die blyft, ook wanneer alle andere schatten verdwenen zyn.

DE EERSTE EN TWEEDE KOMST VAN CHRISTUS.

(EEN FRAGMENT.)

CHRISTUS kwam, by zyne eerste verschyning in onze wereld, als een kleine kind; maar in zyne tweede zal Hy komen in de volste heerlykheid van eenen God.

By zyne eerste verschyning kwam Hy in een stal, en werd in eene kribbe gelegd; maar in zyne tweede, zal Hy komen om op eenen grooten witten troon te zitten, van dikke wolken, schitterende met het goud van flikkerende zonnenstralen. Eerst kwam Hy om door eenen dwingeland naar *Egypte* te worden verdreven; en om in het verborgene in *Galilea*, het laagste gedeelte van *Judea*, verholen te zyn. Hy kwam om als een timmerman te werken, en zyn brood door het zweet zyns aangezigts te verdienen, alhoewel zyne handen het trotsch gebouw des heelals vervaardigden: Hy kwam om al zyne dagen in armoede te leven; maar Hy zal komen om millioenen voor eeuwig ryk te maken: Hy kwam om armer te zyn dan de vossen, die holen, en de vogelen des hemels, die nesten hebben, maar de Zoon des menschen had geene plaats, waar Hy het hoofd zou nederliggen. Hy kwam om oneer te lyden van de zonen van wereldsche wysheid,—om vele vermoeyende reizen te doen,—om honger en dorst te leiden; en om al zyne dagen een man van smarten en bezocht in krankheid te zyn. Hy kwam om gewaardeerd te worden voor den prys van eenen heidenschen slaaf,—om minder geschat te worden als Barabbas, eenen oproerigen moordenaar: om door de geringste dienaars, in het huis des Hoogepriesters op zyn aangezigt te worden geslagen.—Hy kwam om door Herodes en zyne woedige, trotsche krygslieden te worden veracht; en Hy, die alle werelden schraagt, moest zyne handen, gelyk een dief, aan een paal laten binden. Hy kwam, om in al zyne bedieningen te worden bespot: als een *Profeet*, hebben zy Hem geblinddoekt, en toen spottende uitgeroepen: "Profeteer ons, wie u geslagen heeft;" als een *Priester:* "behoud u zelven en ons! Hy heeft anderen gered, zich zelven kan Hy niet redden." Als een *Koning*, werd Hy met doornen gekroond, had Hy een riet, voor eene schepter, in zyne hand gesteld; en toen ontrukten zy

Hem zulks, om de doornen in zyn hoofd te slaan. Als Koning werd Hy beschimpt, daar zy Hem met een oud scharlaken kleed omhangden. Hy moest zyn kruis alleen dragen, dat het geval niet was met de twee moordenaren; en, nadat Hy zyn kruis had gedragen, werd Hy aan het kruis genageld, dat Hy droeg. Tusschen de moordenaars werd Hy geplaatst, als ware Hy de snoodste der dieven, en tusschen hemel en aarde opgehangen, als beide onwaardig.

By zyne eerste komst, verscheen Hy in de zaal des Hoogepriesters; by zyne tweede, zal Hy verschynen van de hoogste hemelen. By zyne eerste, stond Hy voor den regtbank van Pilatus; by zyne tweede, moet Pilatus voor zyn regtbank staan. By zyne eerste komst, stond Hy voor Herodes en zyne hellebaardiers, om bespot te worden; by zyne tweede, moeten Herodes en zyne krygshelden voor Hem staan, om voor de eeuwigheid te regt gesteld te worden.

Kom nu, Kajafas, beschuldig Hem wederom van godslastering, en scheur op nieuw uwe kleederen! Kom nu Pilates, bind en geesel Hem nog eens! Kom nu, Herodes, behandel en bespot Hem als eenen dwaas! Belach Hem; hang een ander purper gewaad over zyne schouders, beschimp Hem met uwe krygslieden, en behandel Hem als een nietswaardige! Barabbas! hef nu uw hoofd op en verhef u nog eens boven Jezus van *Nazareth*,—Jezus, den verachten Galileër, en blaas u op met hoogmoed, te denken, dat gy vrygelaten en geëerd zyt, daar Jezus verlaagd en veroordeeld is.

Judas! Judas! verkoop nog eens zyn bloed,—verkoop Hem voor dertig zilverlingen, den prys eens slaafs! Geef Hem een ander verraderlyke kus. Ga op naar Hem, niet in den hof, maar op zynen grooten witten troon, zeg: "Wees gegroet, Meester!" en kus Hem!—Waarom, man, zyt gy huiverig? Wat beeft gy? Wat! zyt gy niet in staat Hem te bereiken! durft gy Hem niet eenmaal meer kussen! eenmaal meer! Wel, wat schort u, Judas? Ach! gy trouwelooze verrader! gy grootste onverlaat, ondankbaar monster, het is met u gedaan, voor eeuwig, voor eeuwig gedaan!

Komt gy, Joodsche menigte, roept uit, nu gy Hem op zynen troon ziet: "Wees gegroet, wees gegroet, Koning der Joden!" Volgt Hem op nieuw en schreeuwt met het luidruchtigst geroep: "Kruist hem! kruist hem!" Doorboor nog eens zyn hart, soldaat; doorsteek zyne zyde met uw speer, en herhaal nog eens, hetgeen gy waarschynelyk te voren hebt gezegd: "Vloekt den Joodschen bedrieger, dat hy bloede!"

Toen Christus het eerst verscheen, kwam Hy om eenen onkreukbaren Regter te ontmoeten, die besloten had Hem niet te sparen; en het zwaard der goddelyke geregtigheid ontwaakte om Hem te

slaan, en Hy ontving het vreesselyk zwaard in de teederste gewaarwordingen zyner ziel. Onze schuld en straf werd van Hem geeischt, en Hy was daarvoor verantwoordelyk.

In dit karakter van eenen Borg, spande Gods geregtigheid de gansche schepping tegen Hem te zamen. De zon bedekte haar aangezigt en werd in duisternis gehuld;—de aarde daverde onder zyne voeten;—de duivelen werden op Hem losgelaten: dat was hun uur en de magt der duisternis! God weerhield het licht zyns aanschyns. Hy riep uit: " Myn God! myn God! waarom hebt gy my verlaten!"

De volle beker van Gods wraak was in zyne handen gesteld, zonder het minste inmengsel van barmhartigheid. God spaarde Hem niet: Hy dronk dien geheel ledig, tot den laatsten droesem, en hield niet op te drinken, totdat Hy zeggen kon: " Het is volbragt!" maar by zyne tweede verschyning, zal Hy komen om al de zonnestralen van zyns Vaders aanschyn te genieten. Instede van het zwaard der goddelyke geregtigheid in zyn hart, zal Hy den schepter der wereld in zyne hand hebben; en, instede van het vonnis der veroordeeling te ondergaan, zal Hy komen om aan al de millioenen zyns volks, eeuwige kwytschelding te geven.

Hy kwam, om aan het kruis met den dood te worstelen, en die vreesselyke dwingeland was met al zyne verschrikkingen gewapend; hy had zyn geheel wapentuig aan, en wierp zynen prikkel, met zulk een geweld en woede in zyn geheel gestel, dat Hy dien prikkel, door zyn ligchaam en ziel, aan het kruis vasthechtte, en het niet meer kon uitrukken; zoodat de koning der verschrikkingen nooit weêr in staat is geweest, zyn prikkel by het sterfbed van eenen Christen te brengen, en zal hy dit niet doen tot de voleinding der wereld.

Maar dit was geene heerlykheid genoeg voor onzen Almagtigen Verwinnaar! Hy daalde neder in de duistere verblyven des doods, bestreed hem op zyn eigen grondgebied, rukte zyn kroon van zyn hoofd, verbrak zyn schepter tot spaanders, en met de zegepraal van eenen overwinnenden God, zeide Hy: " O, Dood, ik zal uwe plaag! o, Graf, ik zal uwe verwoesting zyn!" En nu kan de Christen zynen goddelyken Overwinnaar, met den juichenden uitroep van den Apostel Paulus volgen: " O Dood! waar is uw prikkel? o Graf! waar uwe overwinning?"

Op den derden dag verrees onze Heer uit het graf; en veertig dagen met zyne discipelen doorgebragt te hebben, steeg Hy van den *Olyfberg*, te midden van honderd millioenen Engelen, tot den troon des Vaders; doch, wie kan de magtige gewaarwordingen van blydschap vermelden, welke zyne ziel moet hebben gevoeld, toen Hy voor het eerst nederzat in het midden van den troon, den ganschen hemel rond zag en de millioenen aanschouwde, die op het geloof aan zynen dood, vóór zyne menschwording, gezaligd zyn

geworden! Wie kan de magtige gewaarwordingen zyner verhevene ziel verkondigen, toen Hy onze gansche aardbol overzag, en die als zyn eigendom, zoo door koop, als door schepping, beschouwde? toen Hy *Bethlehem* beschouwde, en de stal waarin Hy werd geboren, de krib, waarin Hy was gelegd;—*Egypte*, waar Hy werd getroeteld;—*Galilea*, waar Hy voor zyn brood arbeidde;—de *Jordaan* stroom, alwaar Hy gedoopt werd;—de woestyn, alwaar Hy veertig dagen onder de wilde dieren vastte;—de plaats alwaar Hy al de verzoekingen des duivels overwon;—de zee van *Genezaret*, alwaar Hy op de baren wandelde en de stormen bedaarde;—de bergen, op welke Hy gepredikt en gebeden heeft;—de steden en dorpen, in welke Hy de wonderen van zyne magt en goedheid betoonde;—de stad en tempel van *Jeruzalem*, alwaar Hy de zaligheid verkondigde, en dorstige zielen noodigde, om onsterfelyk leven en gelukzaligheid te komen genieten!

Wie kan de blyde gewaarwordingen zyner ziel verkondigen, toen Hy, van zynen verheven troon, *Gethzemanés* hof beschouwde, alwaar Hy, in grooten angst, bloed zweette;—toen Hy de zaal des Hoogepriesters beschouwde, alwaar Hy door gemeene slaven in het aangezigt werd geslagen;—het paleis van Herodes, alwaar Hy veracht en als een spotkoning behandeld werd;—den regterstoel van Pilatus, alwaar Hy ter dood veroordeeld, en den staak waaraan Hy is gegeeseld geworden;—de straat, door welke Hy ging, met het kruis beladen,—toen Hy *Golgotha* beschouwde, waarop Hy stierf, en het graf waarin Hy werd begraven;—toen Hy de plaatsen aanschouwde, alwaar Hy de aangenaamste ontmoetingen en gezelschap, gedurende veertig dagen, met zyne dierbare vrienden had;—toen Hy den *Olyfberg* beschouwde, vanwaar Hy tot zyne tegenwoordige heerlykheid is opgestegen!

Wie kan zyne blyde gewaarwordingen op den Pinksterdag vermelden, toen de Heilige Geest zyne ryke gaven en genade op de Apostelen uitstortte;—toen, door eene groote handeling, Hy drie duizend zielen van de kaken der hel bevrydde, het beeld des duivels van hunne harten afrukte, en het liefelyk beeld Gods in deszelfs plaats daarstelde, en zyn toenemend gebied door alle volkeren, tot het einde des tyds, beschouwde!...........

CAROLUS DE KONING.

CAROLUS DE KONING, te voren een Carmeliter monnik te *Ghent*, in *Vlaanderen*, leide het monniken gewaad en leven af, nadat hy, door Gods genade, tot kennis der waarheid was gekomen, en

begaf zich naar *Engeland*, alwaar destyds, onder de regering van den vromen Koning Eduard, den Zesden, de gemeente van Christus vryheid van godsdienst genoot, en besteedde aldaar zynen tyd in het vertalen van vele godsdienstige werken ten dienste der Nederduitsche Christenen, die in groot getal zich te *Londen* bevonden.

Toen na den dood van Koning Eduard, zyne zuster Maria tot Koningin was uitgeroepen, die de Roomsche Godsdienst toegedaan bleef, leden de Christene neene zeer zware vervolging; velen werden gedood; velen vlugtteden naar andere oorden, vooral naar *Embden*, in *Oost-Vriesland*. Dit deden, onder anderen, de Nederduitsche Christenen, waaronder zich de Koning bevond. Begeerig zynde de verstrooide broederen in *Braband* en *Vlaanderen* te bezoeken, reisde hy derwaards omstreeks het jaar 1556. Toen hy *Embden* verliet, was het hem alsof hy in het vuur ging, hetgeen hem ook te *Groningen*, ten huize van den godvruchtigen Dr. Hieronymus overkwam. Deze raadde hem daarop, die Roomsche landen niet te bezoeken, alwaar zoo vele Christenen zoo jammerlyk verbrand en vermoord werden, doch zyn antwoord was: "Ik moet slechts deze reis doen en dan geene meer." Nadat hy eene wyle tyds by de gemeente des Heeren te *Antwerpen* had doorgebragt, vertrok hy naar *Ghent*, en vermaande en stichtte daar niet weinig de broeders. Terwyl, door de hevige vervolgingen, de liefde van velen verkoeld was, heeft hy ze zeer ernstig vermaand, dat zy Christus ongeveinsdelyk zouden dienen en alle Roomsche bygeloovigheid als de pest zouden schuwen, zeggende: "Dat de Heer niet lyden kan dezulken, die op beide zyden mank gaan, die noch heet zyn noch koud."—Van daar reisde hy naar *Brugge*. Die den Heer lief hadden, en hongerden naar de geregtigheid, kwamen terstond tot dezen man Gods, om uit zynen mond het woord des levens te mogen hooren. Hy vermaande ze tot standvastigheid in het waarachtig Christelyk geloof en eenen godzaligen wandel. De Satan, echter, die een menschenmoorder is van den beginne, bespeurende dat zyn ryk, door de heldere prediking van het Evangelie, zoude vallen, ruide zyne krygsknechten, de openbare dienaars van den paus op, die met list te weten gekregen hebbende waar de geloovigen te zamen kwamen, de Koning deden oppakken, nadat hy, na de byeenkomst, het huis had verlaten en in de gevangenis opsluiten.

Toen zyn broeder te *Ghent* zulks vernam, begaf hy zich met twee Carmeliter monniken naar *Brugge*, hopende door dit middel hem te zullen kunnen verlossen. By zynen broeder gekomen, vermaande hy hem het monniken kleed weder om te doen, en te erkennen dat hy nog tot de orde behoorde. Vrymoedig antwoordde daarop de gevangen: "Ik heb het kleed en het teeken

van het beest verzaakt; ik ben door Christus tot vryheid geroepen en mag geen slaaf der menschen worden; spaar dan, dierbare broeder! uwe moeite en uwen arbeid, my over te halen tot mynen vorigen staat en stand terug te keeren."

De monniken en andere pausgezinden lieten echter niet na lange redetwisten met hem te houden, maar niets vermogten zy tegen de waarheid der Heilige Schrift. Hy weigerde volstrekt met hen te spreken, dan in de tegenwoordigheid der overheid, wetende hoe geneigd zy waren met leugens hunne zaken te verschoonen en de waarheid te verduisteren. Dikwerf bragten zy de oude doctoren der kerk voort, om hunne missen, vagevuren en de aanbidding der heiligen te bevestigen; maar hy voerde andere oude doctoren aan, die dat verwierpen, en bevestigde zyne redenen met de Heilige Schrift, hetgeen dezen niet konden doen. Zoo bestrafte hy de monniken in de tegenwoordigheid der overheid en zeide, dat zy, gelyk schriftelooze ezels, niets anders dan distelen en doornen uit de oude leeraars raapten, en hetgeen in hunne schriften goed was en met de Schrift overeenstemde, roerden zy niet aan. De overheid en de raad merkten spoedig dat hy in de Heilige Schrift een onoverwinnelyk fondament had, en sommigen waren in hun gemoed overtuigd, dat hy de waarheid voorstond. Uit vrees en ontzag voor de bloedgierige priesters, spraken zy anders, wanneer deze tegenwoordig waren, dan wanneer zy CAROLUS alleen spraken. De Heer N., getroffen door het goed verstand en de geleerdheid van DE KONING, en zyne bedrevenheid in de Schriften, zoodat noch priester, noch monnik, noch eenige geleerde hem kon tegenstaan, en zy dikwyls beschaamd hem verlieten, beloofde hem te zullen uithelpen, indien hy zoo hardnekkig niet bleve, en ook van den paus voor hem verlof zou bekomen om zyn monniken kap te verlaten, alsof dat hem zoo zeer tegenstond, en bovendien hem van alles rykelyk zoude verzorgen en hem tot een ryken kanuniek maken. De KONING antwoordde: "Ik bedank u wel, mynheer, voor uwe groote gunst; maar gy weet niet wat gy my aanbiedt. Waarom zoudt gy my een ryk inkomen bezorgen als kanuniek? Opdat ik daarop met vrede en gerustelyk zoude kunnen leven? Maar, weet gy dan niet, dat geen rykdom, geene aardsche schatten, rust verschaffen kunnen, wanneer het geweten door onrust wordt gefolterd? Gy wilt my nu de bekende waarheid van het Evangelie doen verzaken en de leugenen aannemen: Dit zoude my met onrust vervullen en eenen eeuwig knagenden worm in myn geweten verwekken; wat zoude my dan alle rykdom en veelheid van goederen baten? Het is my daarom beter voor de waarheid des Heeren den dood te ondergaan, dan de waarheid te loochenen en eenen gedurigen dood te sterven."

Toen de priesters zagen dat zy op hem niet vermogten, werd

hy door hen openlyk als een ketter verklaard en daarna, op den 22 April 1557, van zyn Roomsch priesterschap ontwyd, en door den bisschop aan de wereldlyke overheid overgeleverd, gelyk Christus door de priesters en schriftgeleerden aan de heidensche overheid is overgeleverd geworden. Men veroordeelde hem levendig verbrand te worden. Hy dankte hen dat zy dit vonnis over hem hadden uitgesproken, en bad God vurig dat Hy hen vergeven wilde, die uit onwetendheid hem ter dood vervolgden. Met groote stilheid en zachtmoedigheid werd hy als een lam ter dood geleid. Aan de staak gebonden, sloeg hy zyne oogen ten hemel en aanbad den Heer, die hem zoo zigtbaar ondersteunde, dat hy tot elks verwondering en verbazing, geen klagte uitte, toen het vuur werd ontstoken, maar met lydzaamheid dat alles onderging, en alzoo, te midden der vlammen, in den Heer is ontslapen, hetgeen den 27 April 1557 gebeurde. Naauwelyks was hy dus Gode opgeofferd, of het geweten ontwaakte zoo geweldig by hem, die de oorzaak zyner gevangenneming is geweest, dat hy geweldige handen aan zich zelven sloeg. God is een regtvaardig Regter. De goddeloozen hebben geenen vrede; maar zalig zy, die den Heer gehoorzamen, het zwaarste lyden zal hen tot heil gedyen.

ZENDELING-GENOOTSCHAP.

De Wel-Eerw. F. Pehmöller, Superintendent der Zendingen van het Berlynsche Zendeling-Genootschap, vertrok op den 17den dezer, met het schip *Owen Glendower*, naar *Engeland*. Sedert zyne aankomst in deze Kolonie in het jaar 1837, is zyn Eerw. onvermoeid bezig geweest, om de zaak des Heeren, met inspanning van al zyne krachten en vermogens, te bevorderen. Hy bezocht de Zendelings posten, behoorende tot het Berlynsche Genootschap, behartigde het onderwys van het aankomend geslacht, zoo wel onder Christenen als Heidenen. Hy trok zich de belangen byzonder aan van zyne landgenooten, en vormde onder hen eene byzondere gemeente, voor wie hy geregeld in de Hoogduitsche taal predikte. Hy had zich ook in het Nederduitsch geoefend en nam in de Luthersche kerk eens en andermaal eene predikbeurt waar. Toen in het jaar 1839—40 de Wel-Eerw. Heer J. H. Beck *Engeland* bezocht, nam de Wel-Eerw. Heer Pehmöller op zich de dienst in het Gesticht van het Z. A. Zendeling-Genootschap te vervullen. Onvermoeid was hy daar bezig, zoo in de school, welke hy regelde, als in het openbaar dienstwerk; ja, men kan zeggen, hy arbeidde boven zyne krachten, en zyn zwak gestel werd, door zynen veelvuldigen arbeid, zoo ondermynd, dat, hoe wel hy, na de terugkomst van den Wel-Eerw. Heer Beck, door her-

haalde zeereizen sterkte poogde te erlangen, al die pogingen vruchteloos waren. Hy gaf zelfs dagelyks geregeld onderwys en nam 's avonds de openbare godsdienst waar, predikte op elken Zondag, tweemaal in het Hollandsch en eenmaal in het Hoogduitsch, behalve al de bezigheden welke hy, in zyne betrekking als Superintendent, had te vervullen. Van zyne laatste reis terug gekomen, had hy gemeend in het Weeshuis, hetwelk hy gehuurd had, eene kapel, meer byzonder voor zyne landgenooten, te stichten—doch slechts eens en andermaal kon hy prediken, daar de toenemende longziekte hem verhinderde. Niet kunnende prediken, hield hy zich bezig met zyne pen, en leverde een en ander opstel voor de *Honigby*, gelyk de Stichtelyke Overdenkingen, in het vorig nommer geplaatst, en waarvan eenige nog verschynen zullen, ook van zyn yver getuigen. Zyn verlangen was groot naar zyn vaderland terug te keeren, toen hy de sterke afneming zyner krachten bespeurde, doch of hy zyn vaderland zal bereiken, is zeer twyfelachtig, daar hy, wegens zyne verzwakte krachten, moeyelyk zich zelven helpen kon. De Heer ondersteune hem! Hy zy zyn Leidsman en der zynen! en doe het zaad, dat deze vrome Christen leeraar, in deze stad en andere deelen dezer volkplanting, hebbe uitgestrooid, gezegende vruchten voortbrengen, waarover de zaayer in de eeuwigheid zich nog moge verheugen!

MENGELINGEN.

Indien het gedrag eens leeraars niet strookt met de leer, welke hy predikt, zal die prediking weinig invloed oefenen ter verbetering zyner hoorders. Van GREGORIUS NAZIANZENUS wordt verhaald, " dat hy veel met woorden, maar nog meer met zyn voorbeeld leerde, en nooit iets beval, hetwelk hy niet eerst verrigtte."

Onder de regering van CROMWELL, vermoeiden zich de predikanten met de hervorming der vrouwenkleederen; en in diezelfde eeuw was men in *Nederland* bezig met de lengte van het hoofdhaar der leeraaren te bepalen. Een verstandig leeraar acht het beneden de waardigheid der christelyke bediening zulke kleinigheden op den kansel te brengen en aldaar onverschillige gebruiken te gispen.

Gedrukt by RICHERT, PIKE & Co. 59, *St. Georgestraat; en te bekomen by den Heer* J. H. COLLARD, 24, *Heerengracht, aan wien de Inteekeningen, moeten worden betaald, en Communicatien voor den Redakteur ontvangen worden.—Prys* ZES SHILLINGS *per Jaar, en voor Inteekenaren in de Buiten-Districten, aan wie het* PER POST *verzonden wordt,* ZEVEN SHILLINGS.

De Honigby.

MAANDSCHRIFT.

Voor Godsdienstminnende Lezers.

"DE VREES DES HEEREN IS WYSHEID."

DEEL VI. APRIL, 1844. No 4.

NABETRACHTING OP HET AVONDMAAL.

LEERREDE OVER HAND. II: 46, 47.

En dagelyks eendragtelyk in den tempel volhardende, en van huis tot huis brood brekende, aten zy te zamen met verheuging en eenvoudigheid des harten;

En prezen God, en hadden genade by het gansche volk. En de Heer deed dagelyks tot de gemeente, die zalig werden.

De godsdienstoefening van het tegenwoordige uur is eigenlyk bestemd, M. H.! om den Heer openlyk en gemeenschappelyk te danken voor de aangename gelegenheid, welke Hy ons nu weder vergunde om het H. Avondmaal te vieren, en voor den zegen, welken Hy ons by deszelfs bediening verleende. Eene genade, voorzeker, onzer aller opzettelyke en hartelyke dankzegging dubbel waardig. Jammer maar, dat ons hier zoo veel te wenschen overschiet; dat het algemeen vreugdegejuich, hetwelk wy behoorden aan te heffen, belemmerd wordt door zoo velen in ons midden, welke door onverschoonelyke nalatigheid om hunnen doop met hunne belydenis te bevestigen, buiten de gelegenheid waren om met ons in deze vreugde te deelen; of door onverschilligheid, ongeloovigheid en wereldliefde zich wederom vrywillig onttrokken hebben aan deze gelegenheid om hunne zielen te behouden, en welke dus geene stoffe van dankzegging, maar van zelfbeschuldiging hebben. Wy kunnen of willen daarom echter niet onerkentelyk zyn omtrent die genade, welke God aan dat kleiner getal onder ons, die van

zyne liefderyke uitnoodiging gebruik maakten, heeft willen schenken; maar dezelve onder ootmoedige erkentenis van onze geheele onwaardigheid roemen en verheffen; doch by Hem te gelyk ernstig en vurig om overvloediger genade voor ons allen aanhouden, opdat het Hem eenmaal behage onzer aller oogen te openen, onze koelheid weg te nemen, en door zynen Geest meer geloof en liefde in onzer aller harten uit te storten.

Het was altyd, in donkerder dagen der kerk, tot eene overvloedige bron van troost, terug te zien op dien eersten blyden morgenstond van het Christendom, toen de gemeente Gods byna op iederen dag vermeerderd werd met eene talryke schare, die hunne knieën bogen voor den gekruisten Christus. Toen een ieder, die van den Christelyken naam belydenis deed, zoo van ganscher harte met den Zaligmaker was ingenomen, van ganscher harte in Hem geloofde, Hem lief had, in Hem zyne vreugde en blydschap vond. Toen in éénen Zaligmaker te gelooven nog de naauwste band was, welke de harten van menschen uit allerlei stand en volk aan elkander boeide, en de gelukkigste maatschappy vormde, welke immer hier op aarde plaats had; eene maatschappy van broeders, welke in de teederste betrekking tot elkander stonden, als Christenbroeders te zamen door dat groote en nieuwe Verbond met elkanderen vereenigd, om voor hunnen Zaligmaker en voor elkander alles te worden.

Hier zag men, wat het Christendom, volgens het ontwerp van deszelfs grooten Stichter, worden moest voor de wereld, en welke menschen het door deszelfs goddelyke kracht kon vormen. Hy wilde zich zelven een eigen volk reinigen, yverig in goede werken, eene gemeente, welke geen vlek of rimpel had, of iets dergelyks, maar welke zou zyn heilig en onberispelyk. Men kan zich naauwelyks van den wensch onthouden van geleefd te mogen hebben in die eerste gelukkige tyden van den bloei des Christendoms, welke het naast grenzen aan den leeftyd onzes Verlossers, toen zyne vertrouwste boezemvrienden nog de gemeente door leer en voorbeeld bestuurden. Toen zyne woorden nog van mond tot mond rond gingen, de geschiedenis zyner daden nog het eenig onderwerp der gesprekken uitmaakte, en men in elken Christen eenen deelnemenden broeder vond, welke zich telkens in de aanwinst van nieuwe broeders hartelyk verheugde. Toen dat onderscheid tusschen naamchristenen en geloovigen nog geen plaats had. Toen men elkanders geloof nog in geene verdenking bragt, en de treurige geschillen nog onbekend waren, welke sedert dien tyd de kerk van een scheurden, maar de menigte der geloovigen één hart en ééne ziel was!

O wie zou dan niet wenschen in die gelukkige tyden geleefd te

hebben! Maar daar de vervulling van dezen wensch onmogelyk is; wie zou zich niet gaarne bezig houden met de beschouwing van het heerlyk tafereel der Christelyke gemeenschap in hare schoonste dagen? Wie zou niet de pogingen toejuichen, welke in het werk gesteld worden, om het Christendom tot die oorspronkelyke eenvoudigheid in leer en zeden terug te brengen? Wie zou zich niet gaarne naar deze eerste broeders vormen, dien heugelyken tyd zoo veel mogelyk, ten minste, in onzen kring, terug roepen en Hem, wien niets te wonderlyk is, om de terugkeering dier blyde dagen vurig willen aanroepen?

Dank zy den Evangelist Lukas, welke in zyn verhaal van de lotgevallen en bedryven der Apostelen, telkens zulke merkwaardige berigten van den toestand der eerste Christelyke kerk heeft willen invlechten, hoedanige wy in den zamenhang van onzen tekst, op het einde van het vierde hoofddeel en op meer andere plaatsen aantreffen.

Na de opgave van de schoone redevoering, door Petrus op den beroemden Pinksterdag gehouden, volgt het merkwaardig berigt, dat er daarop, omtrent drie duizend zielen der gemeente werden toegedaan; en dat deze aanwinst niet in schyn, maar in waarheid was, blykt ons uit hetgeen Lukas verder van hen meldt, " dat zy volhardden in de leer der Apostelen en onderlinge gemeenschap, in de breking des broods en in de gebeden; dat allen, die geloofden, gedurig by elkander waren, en alle dingen onder elkander gemeen hadden, zoodat zy zelfs hunne byzondere goederen en have verkochten, en dezelven onder allen verdeelden, nadat elk van nooden had." Voorzeker, indien onbaatzuchtige, hartelyke, opofferende liefde het kenmerk is van het echte Christendom, dan waren zy eerst regte Christenen.

Hierop volgen de woorden, welke wy tot een onderwerp onzer overdenkingen voor dit uur niet ongeschikt keurden, en welke wy, geene andere orde volgende dan die van den tekst, lid voor lid zullen behandelen, en ons zelven ter navolging trachten voor te stellen.

I. Het eerste, dat wy van hen aangeteekend vinden, is *dat zy dagelyks eendragtelyk in den tempel volhardende waren.* Zy betoonden dan eenen byzonderen yver en lust om de openbare godsdienst by te wonen. Gelyk dit, trouwens, een natuurlyk uitwerksel is van hartelyke godsvrucht, dat men gaarne daar tegenwoordig is, waar God in het openbaar en gemeenschappelyk wordt aangeroepen, en het geloof aan Hem en de liefde tot elkanderen telkens nieuwe versterking ontvangt. Zy betoonden dus met denzelfden geest bezield te zyn, zoo als vele oude heiligen, welke begeerig waren om alle dagen als in het huis des Heeren te wonen om de liefelykheden des Heeren te aanschouwen en te onderzoeken in zyne tent; welke liever dorpelwachters wilden zyn in het huis

des Heeren, dan lang te wonen in de tent der goddeloozen. Welk hun smachtend verlangen naar deze openlyke godsvereering dus uitten: " Gelyk een hert schreeuwt naar de waterstroomen, alzoo dorst myne ziel naar U, o God! wanneer zal ik ingaan, en voor uw aangezigt verschynen? Hoe liefelyk zyn uwe woningen. o Heer der heirscharen! myne ziel is begeerig en bezwykt van verlangen naar de voorhoven des Heeren." Zy strekken dan tot beschaming van zoo vele koele en yverloozen onder de hedendaagsche Christenen, die slechts nu en dan, enkel uit gewoonte, of om hunne achting op te houden, de openlyke godsdienst bywonen, met verstrooying en verveling daarby ter nederzitten en betoonen geen lust te hebben in het werk hetwelk hier geschiedt.

Zy waren *dagelyks* in den tempel volhardende. Zy hadden daartoe gelegenheid by het dagelyksch morgen- en avondoffer, en ook op den middag, op welke tyden wy hen gedurig in den tempel vinden. God te dienen was hunne dagelyksche lust en bezigheid, zonder dat konden zy niet leven; hiertoe vonden zy zich telkens wederom op nieuw opgewekt en gedrongen.

Ofschoon wy nu zoo dagelyks geene gelegenheid hebben om God in het openbaar te vereeren; zoo kan ons dit echter ook tot aanbeveling dienen, om de wekelyksche godsdienstoefeningen met meer naauwgezetheid by te wonen, dewyl zy ons, indien ons hart regt gesteld is, tot eene aangename uitspanning van aardsche bezigheden kunnen verstrekken, en onze harten telkens tot God en zyne dienst opleiden: en dit niet alleen, maar ook om onze dagelyksche, huisselyke en byzondere godsdienst met naauwgezetheid waar te nemen. Want onze godsdienst moet niet enkel tot den zondag, en den kerktyd bepaald blyven. Elke dag, welken wy zonder God doorbrengen, is verloren. Hem te dienen is meer dan ons dagelyksch beroep, dit is de duurste verpligting, onze voornaamste bestemming hier op aarde.

Zy waren dagelyks volhardende in den tempel. Ofschoon zy geheel andere gevoelens hadden dan het meerder deel der Joden, en zich in den naam van eenen versmaden Jezus hadden laten doopen, zoo wilden zy echter, even gelyk als Hy, zoo lang het hun vergund werd, de godsdienstige gemeenschap met de Joden niet afbreken, geene nieuwe sekte stichten, maar den God der vaderen in opregtheid ook in den tempel toonen te dienen. Een edel voorbeeld van verdraagzaamheid voor de volgende eeuwen, om althans niet onder elkander, uit hoofde van verschillende gevoelens, de onderlinge gemeenschap in de openbare verheerlyking van God te verbreken en zich van elkanderen af te scheuren.

De nieuwe Christenen hadden dan ook gelegenheid om na den afloop der plegtigheden, in een der menigvuldige zalen van den tempel by elkander te komen, om over hunne byzondere belangen

met elkanderen te spreken, hunnen Heer ook aan anderen te verkondigen, en dien onderlingen band der liefde hoe langer hoe naauwer toe te halen.

Want dit vinden wy, tot onze blydschap, herhaalde reizen van hen aangeteekend, dat zy *eendragtelyk* by elkanderen waren. Ja, indien het van alle maatschappyen waar is, dat eendragt magt maakt, dan is het byzonder van de Christelyke waar. Indien er onder de eerste Christenen niet zulk eene liefde en eendragt plaats gehad had, dan was het Christendom, op verre na, zoo schielyk niet uitgebreid. Tweedragt verwydert de harten van elkander, en in diezelfde mate van den Zaligmaker. Zonder liefde is het toch onmogelyk om in Hem te gelooven, die gezegd heeft: "Indien gy elkanderen uwe misdaden niet vergeeft, zoo zal ook de hemelsche Vader u uwe misdaden niet vergeven; en zoo gy gereed staat om uwe gave op het altaar te offeren, en aldaar gedachtig wordt, dat uw broeder iets tegen u heeft, laat daar uwe gave voor het altaar, en gaat henen, verzoen u eerst met uwen broeder, en komt dan weder, en offert uwe gave; en hieraan zult gy bekennen, dat gy myne discipelen zyt, zoo gy liefde hebt jegens elkanderen."

Welke redenen hebben Christenen dan niet, om zich op eendragt toe te leggen, om zich naar elkanderen te voegen, om hun eigen zin aan dien van anderen te onderwerpen, hunne eigene wysheid te verloochenen, hunne eigenliefde voor broederliefde te verruilen, opdat vooral in hunne onderlinge zamenkomsten God door eenstemmigheid verheerlykt worde, en Hy daar den zegen gebiede en het leven tot in eeuwigheid.

Gy gevoelt dan ligtelyk, M. H.! welk eene ryke aanleiding reeds in dit eerste gedeelte van mynen tekst zou te vinden zyn, om u in het byzonder, die dezen morgen, by de viering van het Avondmaal, betuigd hebt, naar dien zelfden geest van Christus te zullen wandelen, waardoor deze eerste broeders geleid werden, op te wekken tot eenen voorbeeldigen yver in het waarnemen van de openlyke godsdienst, op elk gedeelte van den Sabbat; weest ook yverig in uwe huisselyke Godsdienstoefeningen; laat u opwekken tot verbetering, indien gy daarin tot hiertoe nalatig waart; en u aanbevelen, liefderyke verdraagzaamheid, ook omtrent anders denkende Christenen, en hartelyke vereeniging onder elkanderen, opdat gy daaraan, als zoo vele vruchten, uwe opregtheid moogt beproeven. Maar dit alles verder aan uwe eigen overdenking overlatende, spoede ik my tot het tweede stuk, hetwelk ons nader ter zake leiden zal.

II. Wy lezen vervolgens, dat zy *van huis tot huis broodbrekende, te zamen aten met verheuging en in eenvoudigheid des harten.*

Omdat zy nog geene openbare gebouwen hadden, kwamen zy in daartoe geschikte huizen byeen, om met elkanderen de zooge-

naamde liefdemaaltyden te vieren, op welke de byzondere gedachtenismaaltyd van hunnen Zaligmaker pleegde te volgen.

Zy deden dit van huis tot huis. In onze onverschillige tyden zou één enkel huis misschien genoeg geweest zyn om allen, die daarin lust hadden, te bevatten. Maar daar moest men tot dat einde verscheiden huizen bezigen. Want elk, die zich in Jezus naam ter vergeving van zyne zonden, en op de belydenis van het geloof aan Hem had laten doopen, wilde ook gaarne zyne gedachtenis helpen vieren, en by de breking des broods tegenwoordig zyn, om zyne gemeenschap aan dienzelfden Heer te toonen. Zy schroomden ook niet om dit dagelyks te doen. Zy konden dit naar hunnen zin nimmer te veel doen. Dagelyks vonden zy het weder even nieuw en even groot, dagelyks vonden zy er voedsel en versterking in voor hun geloof en hunne liefde.

Zy aten het te zamen ; armen en ryken, vreemdelingen en stadgenooten, Joden en Jodengenooten, in onderlinge gemeenschap en liefde.

Met verheuging en eenvoudigheid des harten. Het was hunne blydschap, hunne lust en vreugde, zoo te zamen aan den Geliefde te denken. Deze uren waren hun de vergenoegste en vrolykste van hun geheele leven. Het was dan, alsof zy wederom in het gezelschap van hunnen geliefden Heer waren ; zoo verheugde hun het aandenken aan Hem, die voor hunne zonden gestorven was, terwyl zy dan met blymoedige harten hunne verbindtenis aan Hem en aan elkander vernieuwden.

Zy aten ook met *eenvoudigheid des harten*, dat is, van goederharte, zonder ergdenkendheid en angstvallige bekommering ; de liefde, welke in hunne harten heerschte, deed hun ook niets dan liefde van hunnen Heer en van elkanderen verwachten.

Hoe treurig, daarentegen, is onze toestand daarby vergeleken. Ofschoon deze plegtigheid reeds sedert lang tot eenige weinige dagen in het jaar bepaald is, (een jammerlyk bewys van de verflaauwing en verachtering der Christenen,) zoo kan deze zeldzaamheid van hare viering onze belangstelling en begeerte naar dezelve nog niet levendig houden. Velen, die in den naam van Jezus gedoopt zyn, ja zelfs, die dezen doop door hunne belydenis hebben bekrachtigd, hebben zelfs geen begeerte om deze heilige, leerzame, en roerende plegtigheid aan te zien ; maar ontwyken dit zorgvuldig, even alsof het voor hun schadelyk en gevaarlyk zou zyn op deze eenige oorzaak hunner zaligheid eenige oogenblikken te letten. Althans, zy kunnen dien tyd met meer genoegen in de wereld doorbrengen.

Anderen zien telkens met eene zekere soort van droefgeestigheid den tyd van het Avondmaal naderen, en het is niet dan na eene lange pynelyke onzekerheid en onder vele angstvallige bedenkingen,

dat zy eindelyk schoorvoetend zich laten overhalen om de gedachtenis van hunnen Zaligmaker te vieren, en onttrekken zich, indien zy maar eenigen schyn van reden voor hun pligtverzuim kunnen vinden.

Weinigen vieren het met verheuging en eenvoudigheid des harten. Want de Christenen hebben elkanderen bang en wantrouwend gemaakt voor de liefdemaaltyd, welke hun Heer, met zoo veel gulhartige liefde, nog in den laatsten nacht zyns levens, om hunne zwakheid te hulp te komen, voor hun instelde, en verhinderen daardoor den zegen, welke Hy met deze instelling bedoelde. Schamen wy ons dan, indien wy met zulk een ongeloovig wantrouwen kwamen om de plegtigste verzekering van zyne liefde en genade te ontvangen, en beyveren wy ons in het vervolg meer om te naderen met die edele vrymoedigheid, welke met de bewustheid onzer onwaardigheid zeer wel bestaanbaar is. Zoeken wy onze harten onder het genot tot zulk eene stille vreugde op te winden, welke door berouw over onze zonden nog verhoogd wordt.

III. Al verder lezen wy van hen, dat zy bezig waren met *God te pryzen.* En dit kon ook niet wel anders. Waar regt gevoel is van de onbegrypelyke liefde Gods in Christus (welke gewisse onderpanden zy voor hunne oogen zagen), daar is ook Godverheerlykende blydschap, welke zich naar buiten openbaart. Van huis tot huis zullen de liederen weergalmd hebben, gelyk de Apostelen die na de eerste Avondmaalsviering met hunnen Heer gezongen hadden. Met geestverrukking zullen zy elkanderen de liefde Gods, aan een ieder hunner in het byzonder, en aan allen gezamenlyk, bewezen, verkondigd hebben. De grootheid, de magt, de heerlykheid van den verhoogden Zaligmaker, zyne overwinning over al zyne vyanden, zyne heerschappy in den hemel zullen zy met blyde lofspraken vermeld hebben, Hem Hosannas en Hallelujas hebben toegezongen.

Zy prezen God. Beminnelyke gestalte, heerlyke vrucht van het verkondigen van den dood des Heeren ! Zy moest boven alles onze navolging wekken. Gy allen, die lust en opgewektheid vondt om in dezen dag ook aan dien dierbaren dood te gedenken, en u daardoor tot alles goeds op nieuw versterkt gevoeldet ; dit is nu ook uwe roeping en verpligting.

Vermeldt het met blydschap aan allen, die er belang in stellen, wat goeds God nu wederom aan uwe zielen gedaan heeft. Wacht u zorgvuldig van weldra weder te zinken in diezelfde koelheid en onverschilligheid, waaruit het Avondmaal u zoo gelukkig opwekte. Laat het leven en de kracht, welke gy u op nieuw uit het Avondmaal getrokken hebt, hoe langer hoe overvloediger in u worden, en zich in den lof van God naar buiten openbaren. Dankbaarheid moet u nu vooral bezielen ; dankbaarheid, dat gy nog dit heu-

gelyk feest op aarde met Jezus vrienden mogt vieren; dat geenerlei treurige omstandigheden u daarin verhinderden, dat gy er lust en begeerte toe vondt, terwyl anderen er onverschillig omtrent bleven verkeeren; dat God op nieuw zyne genade aan u heeft willen verzekeren, en vooral, dat gy er aanmoediging en voedsel uit ontleendet om den weg ten leven te bewandelen. Dit alles behoorde ons tot de vurigste dankbaarheid te wekken, en tot eenen hartelyken lust om, gelyk de eerste Christenen, God en den Zaligmaker daarvoor te pryzen.

IV. Den tekst vervolgende, vinden wy, tot hunnen lof, aangeteekend, dat zy *genade hadden by het gansche volk.* Door hunne zachtmoedigheid, hunne onderlinge eendragtelyke liefde, door hunne hartelyke en yverige godsvrucht, wonnen zy de gunst en de genegenheid van het gansche volk. Zelfs de vyanden van hunne godsdienst en die hunne party in het geheel niet toegedaan waren, dwongen zy door hun beminnelyk gedrag achting en eerbied af. Aller harten namen zy, door hunne nederigheid, geduld en gepaste vrymoedigheid, in. Ja, het Christendom, wanneer het regt beleefd werd, is allezins in staat om de beminnelykste menschen te vormen en de harten van allen tot zich te trekken. Ware godsvrucht verhoogt en veredelt alle beminnelyke hoedanigheden des menschen. Zy maakt vaders en moeders eerwaardig voor hunne kinderen; echtgenooten dierbaarder aan elkanderen; dienstboden geliefder by hunne heeren en vrouwen. Zy zet vooral aan de jeugd en de jongelingschap veelvuldige sieraad by, en doet nog den afgeleefden grysaard een teederder verzorging en verdubbelde hoogachting vinden, ook by diegenen, welke anders voor zich zelven geenen genoegzamen prys op de godsdienst stellen. O mogten dan ook de eerste Christenen ons daarin ten voorbeeld verstrekken! Mogt een ieder onzer zich zorgvuldig wachten van zich nimmer door meesterachtigheid, door onbescheiden indringen in den toestand van anderen, en vooral niet door liefdeloos veroordeelen van eens anders hart en gedrag, by zyne medemenschen gehaat te maken; maar door ware ongeveinsde nederigheid, welke anderen uitmuntender acht dan zich zelven, zich by de wereld bemind trachten te maken. Wanneer hy zoo by de broederlyke liefde, liefde jegens allen zoekt te voegen, dan zal hy ook wederom algemeene ontmoeten, en niet zoo veel over vyandigheid te klagen hebben; maar veelmeer, door zyn voorbeeld, anderen voor de godsdienst winnen, daar er geen sterker bewys is voor de waarheid en den goddelyken oorsprong van onze godsdienst, dan hare gelukkige invloed op de harten harer opregte belyders, en er niets meer van de godsdienst afkeerig maakt, dan in het oogvallende gebreken by hen, die voor opregte aanhangers van dezelve zich uitgeven.

V. Dit wordt wederom bevestigd door hetgeen wy in het laatste gedeelte van onzen tekst lezen, dat *de Heer dagelyks tot de gemeente toedeed, die zalig werden.* Dit berigt wordt hier door Lukas zoo in verband gebragt met het verslag van de uitmuntende zeden der eerste Christenen, waardoor zy genade by het gansche volk vonden, dat men duidelyk zien kan, dat ook dit hun godverheerlykend gedrag hiertoe niet weinig zal medegewerkt hebben. Velen, die hunne hartelyke godsvrucht te gelyk met hunne blygeestige opgeruimdheid zagen, werden er door uitgelokt om zich by hen te voegen, en werden met opene armen en ware broederliefde ontvangen. Welk eene blydschap moet het voor de Apostelen geweest zyn de zaak van hunnen Heer, welke by zynen dood geheel en al scheen te zullen te niet loopen, nu dagelyks zulke groote vorderingen te zien maken; dagelyks velen te zien toevloeyen, welke in den naam van Christus, ter vergeving hunner zonden, begeerden gedoopt te worden, en zich in de gemeente Gods lieten inlyven, om alleen door Christus gezaligd te worden; en zy zelven ook zulk een hartelyk belang stellen in Hem, die boven alles hun belangryk was, en het getal van diegenen, welke zy konden hopen met hun zalig te worden, dagelyks te zien aangroeyen.

Hebt gy het niet in dit morgenuur ondervonden, Geliefden! hoe streelend de gedachte is van met elkanderen de hoop eener zelfde zaligheid deelachtig te zyn; hoe aangenaam een gegrond vooruitzigt is, dat wy eens, als geloovigen, met diezelfde vrienden, in het land der overwinning, zullen verkeeren, met welken wy hier, in de plaats des stryds, zoo dikwerf uit éénen beker dronken ter gedachtenis van één bloed, dat genoegzaam was om onze zonden weg te nemen. O hoe moet gy dan ook niet vurig wenschen, dat het getal dergenen, die belang stellen in de godsdienst onder ons, moge toenemen. Hoe zoudt gy u niet verblyden, wanneer wy dagelyks hoorden van hun, die, met verlating van den weg der zonde, tot den eenigen Zaligmaker zich bekeeren. Mogten wy dan het Avondmaal des Heeren met nieuwe, met meer lieve broeders en zusters, vieren, die Jezus waarlyk liefhebben. Want hoe lief men hen ook anders moge hebben, zoo lang zy dezen eenigen naam onder den hemel gegeven, om zalig te worden, zoo lang zy dit eenig offer, versmaden, kunnen wy naauwelyks het goede van hen hopen. Dáár, by deze teekenen, oefenen wy eerst regt gemeenschap der heiligen; dáár vatten wy zulke gunstige gevoelens van elkanderen op, welke de liefde voeden. Vereenigen wy daartoe, in den tusschentyd, onze gemeenschappelyke pogingen, om hen vooral, door ons sprekend voorbeeld, te overreden van de onuitsprekelyke genade en zaligheid, welke er by Christus te vinden is; dat allen, die tot Hem komen, niet te vergeefs komen, maar alles by Hem vinden, wat zy

begeeren en behoeven: rust, kalmte, tevredenheid, hulp en kracht tot het goede, aanvankelyke zaligheid en de blyde verwachting van een storeloos geluk na dit leven.

Gy allen dan, die eenig gevoel hebt van de onbegrensde liefde des Verlossers, om ongelukkige zondaren zalig te maken, die eenigzins geproefd hebt, hoe goedertieren God is, en welk eenen onschatbaren zegen er met een regt Avondmaalvieren verbonden is, laat dit uwe dankbaarheid zyn, dat gy (zoo veel in u is), ook anderen overreedt om aan deze zaligheid deel te nemen. Denkt niet, dat gy hier te veel kunt doen. Gaat gerustelyk aan op het woord van God, die wil, dat alle menschen zalig worden, en tot kennis der waarheid komen. Zoekt alle bedenkingen, vooroordeelen, twyfelingen weg te nemen, door op de eenige offerande van Christus te wyzen, waarin de hoogst mogelyke liefde van God ten duidelyksten doorstraalt. Noodigt hen, bemoedigt hen, bidt hen, dringt hen met geweld der liefde, om toch, eer het te laat is, tot Christus de toevlugt te nemen, om rust voor hunne zielen te zoeken en te vinden. Bidt dat de Heilige Geest hen bekeering ten leven schenke!

En gy, M. H.! die het nog wederom van u hebt kunnen verkrygen om de gedachtenisviering van onzen Heer moedwillig te verwaarloozen en zyne liefde op nieuws te versmaden; gy weet niet, wat gy verwaarloost en versmaadt. Wanneer gy de grootheid uwer zonden levendig zult inzien, wanneer uw geweten ontwaken zal uit dien slaap, waaruit gy het nu niet hebt willen opwekken, dan zult gy het zien, wat gy versmaad en verontachtzaamd hebt. Ach! dat Hy in dien dag der benaauwdheid zyn aangezigt niet van u afkeere, gelyk gy nu van Hem doet. Ach! dat geen schielyke dood, geene verharding tot het einde toe, u in eene eeuwigheid vol van rampzaligheid wegslepe. Dat gy nog in tyds uwe behoefte aan genade en schuldvergeving mogt leeren kennen, en te gelyk de gepastheid en noodzakelykheid van dit eenig middel van behoudenis voor u zelven inzien; opdat gy hartelyk naar de eerste gelegenheid, om de gedachtenis van dien openbaren dood onzes Heilands te vieren, verlangdet; opdat gy met alle opregte dienaars van Christus, Hem ook dan voor zyne liefde mogt kunnen danken, u in Hem verblyden, en ook aan alle ware Christenen, aan de Engelen in den hemel, en aan den Zaligmaker zelven, ruime stof van vreugde mogt geven. *Amen!*

HET GELOOF.

DESZELFS AARD EN INVLOED.

Er heerscht by vele menschen eene koele onverschilligheid, een blykbare afkeer of gewisse vyandigheid omtrent het geloof, welke

onze verwondering zoude opwekken, ware het niet, dat wy met de diepe verdorvenheid van het menschelyk hart bekend waren. Maar dewyl het hart boven alle dingen bedriegelyk is en zeer boos, zien wy onnoemelyke bewyzen van deszelfs bedriegelyken en wanhopigen tegenstand aan de waarheid van Gods woord, en van den weg der zaligheid door het Evangelie. Wy zeggen de menschen in den omgang, wy verzekeren hen door middel van de drukpers, en houden het op den predikstoel staande, dat zonder het geloof het onmogelyk is God te behagen; en desniettemin, helaas! hoe weinige gelooven deze blymaar van het Evangelie! Ja, hoe velen behandelen zulks met verachting! Er zyn echter eenige weinigen, die aan den naam van het geloof hunne goedkeuring zullen hechten, als een gedeelte van hunne belydenis; maar dan blyven zy in eene soort van historisch of naamgeloof aan de algemeene waarheden van den Bybel en van de Evangelie geschiedenis. Zy ontkennen niet de heilige menschwording, het onberispelyk leven, de wonderdadige magt, den buitengewonen dood, met de daaropgevolgde heerlyke opstanding en hemelvaart van Gods Zoon. Maar hierby blyft het, by eene bloote toestemming aan de onbetwistbare waarheid van Evangelie openbaring. Maar is dit geloof opregt en volgens de Schrift? Zeker niet, en de rede is blykbaar, het gaat niet gepaard met verlichting, met verandering, met gevoel, met invloed, met liefde, met gehoorzaamheid. Het is dus wat de Apostel Jacobus noemen zoude, een dood geloof: " Want gelyk het ligchaam, zonder geest, dood is, alzoo is ook het geloof, zonder de werken, dood."

Aan den anderen kant, moet het geloof een levendig, werkend beginsel hebben in het vernieuwd gemoed. Elke opregte boetvaardige, die door Gods Geest geleid wordt, zal Christus bevatten, zich tot Hem wenden, Hem aannemen, zyne zaligheid op Hem gronden, en in zyn volgend leven, zal hy Christus volgen, zich aan Hem vasthouden, Hem eeren, zich naar Hem gedragen en Hem verheerlyken. En indien de onderzoekende en vlytige lezer, meer dan honderd uitdrukkingen in het Nieuwe Testament, die op het geloof betrekking hebben, wilde raadplegen, zoude hy verbaasd staan over deszelfs groot aanbelang in de schaal van 's menschen verlossing, en hoe byzonder het op al de oefeningen en pligten van het Christelyk beroep werkt. Daar dit ons geschonken is, te gelyk met onze 'bekeering ten leven' by onze wedergeboorte door Gods Geest, zoo is het de wortel en kern van alle goede hoedanigheden en deugden, welke 's Christens heilig beroep versieren.

Evangelische schryvers hebben het geloof gemeenelyk op de volgende wyze beschreven: " Regtvaardigmakend geloof, is een zaligende genade, door Gods Geest in de ziel gewrocht, waardoor

wy Christus aannemen, zoo als Hy in het Evangelie wordt aangeboden, als onze Profeet, Priester en Koning, en ons op Hem en zyne geregtigheid alleen verlaten, tot onze vryspraak en behoudenis, en dit zal eene opregte en algemeene gehoorzaamheid in ons gedrag en wandel te weeg brengen." Ofschoon wy een blooten woordenstryd niet zouden aanraden, of deze of geene uitdrukking onverzettelyk betwisten, echter vordert de waarheid eener stelling als deze, gesterkt door de rede en de Schrift, eenig nader onderzoek, en het zal ongetwyfeld de moeite beloonen. Van welk nut is dat geloof, hetwelk bloot denkbeeldig is en zonder eenig begrip van de tusschenkomst en de verdiensten van den Heer Jezus, als de eenige weg van toenadering tot God en aanneming by Hem? Het is zonder werking en wordt dus een dood geloof genoemd. Maar dat geloof, hetwelk het Lam Gods beschouwt, zoo als Hy wordt voorgesteld in het Evangelie, dat geloof, hetwelk zich in opregtheid tot Hem wendt, hetwelk Hem blymoedig aanneemt, en zich by uitsluiting op zyne oneindige verdiensten verlaat, is een geloof, hetwelk de ziel regtvaardigt en middelbaar deszelfs vergiffenis en vrede verzekert. Het geloof nu regtvaardigt, daar het iemand geleidt om te zien, dat er vergiffenis van kwaad en vryspraak van straf is, met herstelling in Gods gunst, en aanspraak op het eeuwig leven, door zyne aanneming van des Verlossers regtvaardigheid voor den zondaar. Hoe zeker kunnen wy dan besluiten, "dat iemand geregtvaardigd wordt door het geloof (vergeven en aangenomen) zonder de werken der wet." Zoodat, terwyl God regtvaardig is, voor altyd regtvaardig in al zyne heerlyke verrigtingen, wordt Hy de verdediger van hem, die in Jezus gelooft. "Wy dan, geregtvaardigd zynde door het geloof, hebben vrede met God." En de rede is zeer duidelyk en alles afdoenend, omdat wy nu de verzoening verkregen hebben.

Wy beweeren ook, dat dit geloof eene byzondere gave Gods is, of eene zaligende genade door den Heiligen Geest in de ziel ingeplant. De Apostel Paulus verzekert ons nadrukkelyk daarvan: "Uit genade zyt gy zalig geworden, door het geloof, en dit niet uit u zelven, het is Gods gave." En dat de ontdekking van Christus en al zyne heerlyke betuigingen, door de werking des Geestes geschieden, bevestigt onze Heer duidelyk; van hier deze heerlyke belofte: "Hy zal u in alle waarheid leiden. Hy zal my verheerlyken, want Hy zal nemen van het myne en zal het u vertoonen." Van hier is het, dat wy door dezen hemelschen Leidsman voorgelicht en geleid, al de aanbiedingen van het Evangelie gretig omhelzen. Deszelfs berigten verschaffen ons groote vreugde. De hoop op vergiffenis, vrede en gelukzaligheid, door de verlossing welke in Christus is, wordt meer levendig, meer krachtig en meer aanhoudend. Is Hy een Profeet,—zyn profetisch karakter is zeer

belangwekkend, en wy aanbidden Hem als de "Groote Leermeester van God gezonden," en als de Profeet, door den Heer aan Mozes beloofd, naar wien wy zouden hooren (Deut. xviii. 15). Is Christus ook een Priester in der eeuwigheid,—dan moeten wy tot Hem opzien, Hem beminnen, in de genoegdoening van zyne tusschenkomst vertrouwen, wetende dat Hy is "een barmhartige en getrouwe Hoogepriester in de dingen, die by God te doen zyn, tot verzoening voor de zonden der menschen." Zoo belangvol is de priesterlyke betrekking van Christus voor ons. Wordt onze Heer een Koning en Wetgever in Zion geheten,—dan zal onze gehechtheid aan Hem ons aansporen, om al zyne bekende bevelen te eeren ; en wy zullen door Hem erkend worden, wanneer wy doen wat Hy beveelt. Men heeft wyzelyk aangemerkt, dat zyne ambten op onze onkunde, onze strafwaardigheid en ons bederf zien. Als een Profeet, is Hy ons tot wysheid geworden ; als een Priester, tot regtvaardigheid ; als een Koning, tot heiligmaking ; en als met al deze betrekkingen begaafd, tot eene volkomene verlossing. De tevredenheid nu van de ziel, de rust van de ziel, de genieting van de ziel, in deze wonderbare verlossing, moeten inderdaad het wezen van ons geloof aan den dag leggen. Er blyft nu nog voor ons over, om den gezegenden invloed van een opregt geloof te overwegen ; en, men merke wel op, dat, terwyl alle andere soorten van geloof dood zyn, op zich zelven dit goddelyk geloof werkzaam is, en magtig, en heilig. De vrucht en uitwerking daarvan zullen zyn : eene gewillige en algemeene gehoorzaamheid. In de bedeelingen des harten, in de gemoedsgesteldheid, in de onderwerping van den wil, in de opregtheid van den omgang, en in den toestand van het leven, zullen en moeten die hemelsche beginsels in werking worden gebragt, welke tot bewys strekken, dat Jezus de aanbiddenswaardige Stichter is van het geloof en deszelfs roemvolle Voleindiger. Wanneer wy lezen van het woord des geloofs, van geloofsgehoor, geloofsgehoorzaamheid, geloofswerk, geloofsvreugde, geloofswandel, geloofsleven, geloofsvoortreffelykheid, geloofsbede, geloofszekerheid enz., wie kan deszelfs genadigen invloed, gedurende het leven, van elken opregten Christen, in twyfel trekken ? Hoe gelukkig dan zyn zy, die aan hunne geloofsbelydenis vasthouden, die sterk zyn in het geloof, ryk in geloof, vol van geloof, en die een goed getuigenis hebben door het geloof, en van wiens geloof, door de gansche wereld, gesproken wordt.

Maar de drie groote karakters van opregte geloof verdienen een weinig meer aandacht, dan eene bloote optelling van namen en voorwerpen : en hoewel, zoowel in het openbaar als in het afgetrokkene, op den predikstoel zoowel als in de binnenkamer daarop gezinspeeld wordt, verveelt het ons zelden om daarvan aan te

halen en daarover uit te breiden. In het eerste geval zien wy den invloed van het geloof in het reinigen des harten (Hand. xv. 9). Het wordt krachtig in het onderdrukken van onze driften en begeerlykheden, welke strydig waren met Gods wil, en veroorzaakt bekeering tot Hem, en eene heilige belangstelling om Hem niet weder te beleedigen. Het toont ons aldus onze volkomene verdorvenheid en hulpeloosheid ; van hier wordt de wet onze onderwyzer, om ons tot Christus te leiden. Ten andere zien wy in den voortgang van 's Christens leven eenen tweeden en voortgaanden invloed van het geloof: want het werkt door liefde (Gal. v. 6). Er is eene aangeborene en toenemende liefde tot God en Christus, en ook tot onze medechristenen. Wanneer wy van God geleerd worden, zullen wy ook geleerd worden om ook onzen broeder lief te hebben. Deze liefde is een vast beginsel, en hierop beroept men zich dikwyls, als op een proef waardoor het wezen en de invloed van het goddelyk leven aan ons zelven en anderen kenbaar worden. " Wy weten dat wy uit den dood in het leven zyn overgegaan, omdat wy de broeders liefhebben : die zynen broeder niet liefheeft blyft in den dood." Maar de derde en volmakende invloed van het geloof, is deszelfs overwinning over de wereld. " Die gelooft dat Jezus is de Zoon van God, overwint de wereld." Want het uitzigt, hetwelk hy door het geloof heeft, van de voortreffelykheid en gewillige liefde van Gods Zoon, werkt zulk eene liefde tot Hem, dat de wereld nietig en verachtelyk wordt in zyne oogen. De zinnelyke voorwerpen verdwynen voor Hem, die alles in allen is voor zyne ziel.

De lezer onderzoeke met ernst naar de opregtheid van zyn geloof. Is er geen geloof, hoe verhard is het hart, hoe ellendig uw toestand. Bekeer u zonder uitstel, bekeer u en geloof aan het Evangelie. En wanneer het smartend onderzoek is : " Wat moet ik doen om behouden te worden?" dan antwoorden wy: Stel uwe toenadering tot Christus niet uit, wat ook uwe overtreding of vrees moge zyn. " Geloof in den Heere Jezus, en gy zult zalig worden." En het aangename daarvan is, dat, indien het onderzoek opregt is, de zaligheid der ziel eenen aanvang heeft genomen.

Een zwak geloof, of een geloof in deszelfs laagste graad, verwacht altyd iets van de genoegdoening van Christus, en van hier is het verlangen om Hem te kennen, in Hem te gelooven, en in Hem bevonden te worden. Hier wederom is een bron van hoop en aanmoediging, daar men zich dikwyls niet kan onthouden van te zeggen : " Heer ! ik wil gelooven, kom my in myn ongeloof te hulp."

Geloof, in deszelfs hoogere hoedanigheden, moet men beschouwen als in volkomene overeenstemming met berouw en vernedering wegens de zonde, en met hoop en liefde. Waarlyk, wanneer men eens het zaligend geloof bezit, kan men met regt de

hoofdbron beschouwen van alle genade, alle genoegens van een Christelyk leven. Met regt dus besloot de Apostel Paulus te leven, een leven van geloof in den Zoon Gods.

Het opregt geloof neemt toe, en stygt tot een' hoogen toppunt in tyden van tegenspoed. Aldus wordt de arme ryk in geloof; en zoo werd Abraham sterk in geloof, gevende God de eer: volkomen overtuigd, dat hetgeen Hy beloofd had, Hy in staat was te doen. En wy besluiten natuurlyk, dat zy, die gelooven, gezegend zyn met den geloovigen Abraham.

R. S.A.

EENE STEM GODS, EN NIET EENS MENSCHEN.

In de oudste tyden openbaarde God zich, volgens Bybelberigten, op eene byzondere en merkwaardige wyze aan sommige personen, en sprak tot hen van mond tot mond. Het eerste menschenpaar hoorde de stem des Heeren in den wind des daags. Hetgeen ons van eenen Henoch en Noach gemeld wordt: *dat zy met God wandelden*, doet ons aan eenen vertrouwelyken en gemeenzamen omgang denken, waardoor zy tot God spraken, en Hy tot hen. De latere geschiedenissen der aartsvaderen, inzonderheid van eenen Abraham en Jakob, bevestigen ons in dat geloof, waarin toch niets der Godheid onwaardig is; maar veelmeer een bewys gevonden wordt van hare nederbuigende goedheid en vaderlyke wysheid. In vervolg van tyd zyn dergelyke byzondere openbaringen en toespraken van God aan menschen minder geworden, en hebben eindelyk geheel opgehouden, als overtollig geworden zynde, nadat het den Vader der menschen behaagd heeft tot ons te spreken door zyn woord en door zyne gezanten; zoodat wy in onze dagen geene stemmen van God uit den hemel verwachten kunnen, en elke dusdanige voorgewende openbaring billyk voor bedrog en leugentaal te houden is. En echter schromen wy niet te schryven over *eene stem Gods, en niet des menschen*. Ja! wy durven vrymoedig beweren, dat er geen mensch leeft, beschaafd of onbeschaafd, vroom of onvroom, Christen of Heiden, of er geschiedt zulk eene stem Gods tot hem; en hy hoort haar, willens of onwillens, nu en dan in zyn leven. Het lust ons dit in eenige byzonderheden aan te toonen, en onze lezers daarvan door proeven te overtuigen.

De kleine Karel heeft het voorregt van uit godvruchtige ouders geboren te zyn, en eene godsdienstige opvoeding te genieten. Zyne moeder maakt er werk van, niet om zyn hoofd met godgeleerde kennis op te vullen; maar om in zyn jeugdig gemoed godsdienstige gezindheden in te boezemen en het zedelyk gevoel

op te wekken. Zyn verstandige vader ondersteunt de welbestuurde pogingen zyner deugdzame echtgenoote, en beiden trachten vereenigd het hart van het knaapje voor deugd en vroomheid te vormen. Zy leeren hem de zonde in hare verfoeyelykheid en strafwaardigheid kennen, en toonen hem in voorbeelden, uit de geschiedenis ontleend, de schrikkelyke gevolgen van het kwaad Zy spreken hem van God, als den Schepper van alles,—den Vader van allen,—den liefderyken Weldoener zyner schepselen, en boezemen hem eerbied en liefde voor het hoogste en beste Wezen in. Zy maken hem bekend met Jezus, als den besten Vriend van kinderen,—verhalen byzonderheden uit zyne levensgeschiedenis, en pogen zyne heilige lessen en voorschriften diep in zyn hart te prenten.—Zyn deze ouderlyke toespraken, onderwyzingen, raadgevingen en voorstellingen niet zoo vele *stemmen Gods* voor den jongen Karel? Bekleeden zyne ouders niet de plaats van God by hem? En zal hy niet in lateren tyd, wanneer hy zich dit een en ander herinnert, moeten erkennen: *eene stem Gods, en niet eens menschen* sprak door den mond myner godvruchtige ouders tot my?

De jonge Leopold bewandelt de paden der zonde en der ondeugd. Van der jeugd af, aan een leven vol vermaak en verstrooyingen gewoon, is zyn verstand en hart ongevormd gebleven. Weinig tot nuttige werkzaamheden opgeleid en bekwaam gemaakt, schuwt hy alle inspanning en arbeid. Zyne ouders zyn vermogend, en hy bezit alle gelegenheid en alle neiging, om naar het goeddunken van zyn ligtzinnig hart te leven. Gezelschap en spel zyn zyne geliefkoosde vermaken. Geen avond gaat er ook voorby of Leopold wordt hier of daar genoodigd, of bezocht door zyne vrienden. Hy geraakt in betrekking met ligtzinnige, dartele en zedelooze menschen. Bleef hy te voren binnen de palen van welvoegelykheid en matigheid,—thans begint hy zich met zyne medegezellen aan overdaad en losbandigheid over te geven. Hy speelt dikwyls ongelukkig en raakt in verlegenheid. Nu eens zoekt hy zich uit zynen angst te redden, door tot de laagste middelen zyne toevlugt te nemen;—dan weder geeft hy zich aan dronkenschap over en onteert zich zelven. Kan het wel anders of zulk eene losbandige levenswys moet zyne gezondheid benadeelen en zyne krachten ondermynen? Leopold vervalt ook werkelyk in eene doodelyke ziekte. Plotseling in zynen loop gestuit, ziet hy zich op een krankbed neêrgeworpen, naby het graf en de eeuwigheid gebragt. De verstrooyingen en vermaken, die hem in eene gedurige, onafgebrokene bedwelming hielden, hebben opgehouden; en de losbandige jongeling ontwaakt uit zynen slaap, en ziet met siddering terug op het afgelegde levenspad; terwyl hy met ontroering vóór zich een gapend graf en eene vergeldende eeuwigheid aanschouwt.

—Mogen wy deze omstandigheid in het leven van LEOPOLD niet aanmerken als *eene stem Gods* voor hem, eene nadrukkelyke, waarschuwende stem tot zyne verbetering?

Een voorbeeld van dergelyken aard treffen wy in den ongevoeligen FERDINAND, een der medgezellen van LEOPOLD, aan. Beiden zyn daarin aan elkander gelyk, dat zy zamen denzelfden weg der ondeugd en losbandigheid bewandelen, en zich gemeenschappelyk aan dezelfde verkeerdheden schuldig maken. Maar FERDINAND heeft dat voorregt boven LEOPOLD, dat hy godvruchtige ouders heeft, die hem dagelyks by het snoode en misdadige van zyn gedrag met Christelyken ernst bepalen. O! hoe menigmaal trachten zyne ouders hem met tranen te bewegen, dat hy het gezelschap zyner losbandige vrienden en zyne speelpartyen verlaten zal, en zich aan een nuttig werkzaam leven zal toewyden; maar, helaas! te vergeefs. Het hart van FERDINAND blyft ontrefbaar en ongevoelig voor moederlyke tranen en vaderlyke smeekingen; en, terwyl hy zyne brave ouders dagelyks bittere droefheid veroorzaakt, gaat hy voort in zyn losbandig levensgedrag, en bewandelt, zonder nadenken en zorgeloos, het spoor der ongeregtigheid.—Wat zal dan het hart van dezen ongevoeligen treffen, indien het de liefderyke, waarschuwende, biddende stem zyner ouders niet vermag? Hoe weinig zullen hier vriendschappelyke raadgevingen van anderen uitwerken! Al stemt het zedelyk gevoel de taal der waarheid toe, en verwekt van tyd tot tyd betere voornemens in het hart, zy worden telkens verdrongen door de stem der verleiding, die meer invloed heeft op het ligtzinnig gemoed van den jeugdigen zondaar, zoo dat niets vermogend schynt, om hem van een wis verderf te bevryden. Doch op het onverwachts neemt God zyne lieve moeder weg,—en nu gaan de oogen van FERDINAND open! Hy herinnert zich by haar dierbaar lyk, hare raadgevingen en liefderyke vermaningen, hare tranen en gebeden! En hy neemt het heilig en vast voornemen om de paden der ondeugd te verlaten, en de nagedachtenis der braafste moeder, door de navolging van haar godvruchtig gedrag, te vereeren. Mogen wy dien dood niet *eene stem Gods, en niet eens menschen* voor FERDINAND noemen,—eene stem, die niet te vergeefs tot hem sprak?

Geheel anders klinkt *de stem Gods* der arme weduwe MARTHA in het oor. Na het verlies van haren echtgenoot had zy in haren braven zoon LODEWYK een' verzorger, die met noeste vlyt voor haar en hare dochter ANNA het brood won, en haar tot troost en bystand was. O! hoe menigmaal dankte de vrome MARTHA den Bestuurder van haar leven voor het geschenk van dezen zoon, die zoo waardiglyk de plaats van haren man by haar bekleedde, en met dezelfde liefde in hare behoefte voorzag; terwyl hare dochter

door handenarbeid mede het hare toebragt tot ondersteuning van het behoeftige huisgezin! Doch het behaagde den Heer van leven en dood, wiens wysheid in de wegen zyner Voorzienigheid ondoorgrondelyk zyn, den braven zoon uit de moederlyke liefdearmen weg te nemen, en daardoor aan MARTHA den steun van haren ouderdom te ontrukken. Wie zou zich over de diepe droefheid der moeder en zuster verwonderen? Beide gevoelen het smartelyke en het treffende van het verlies dat zy geleden hebben; maar MARTHA is vooral ontroostbaar: zy erkent wel, dat de Heer niet verschuldigd is om te antwoorden van zyne daden;—dat zyn doen steeds majesteit en heerlykheid is; maar hoe donker en treurig vertoont zich nu de toekomst voor haar oog! Ach! denkt zy, wie zal nu voor my zorgen? Wie zal my en myne dochter voor broodsgebrek bewaren? En haar geloof wordt door twyfelmoedigheid verwisseld. Zoo leeft zy met hare dochter, na het afsterven van haren lieven LODEWYK, eenigen tyd in kommervolle omstandigheden, tot dat JAKOB, een der vrienden van haren overledenen zoon, zyne hand aan hare dochter ANNA aanbood, en met toestemming van MARTHA zich aan haar verbond. Wat zy in haren eigen zoon verloren had, dat vond zy nu in dezen schoonzoon weder,—een liefderyken verzorger van haar en hare dochter, en een hulp en steun in haren ouderdom. De godvruchtige weduwe merkte, niet zonder reden, in deze lotwisseling en bestelling der Voorzienigheid nopens haar lot, *eene stem Gods tot haar* op, die zegt: Ik ben een man der weduwen en een vader van weezen! Zy schaamde zich over haar wantrouwen, en leerde van nu af aan, in dagen van duisternis en treurigheid, te steunen op den naam des Heeren, en zich te verlaten op haren God.

CLEANTES is een man van onbesproken zeden. Hy is een eerlyk en vlytig koopman, en dryft eenen tamelyk uitgebreiden handel. Zyne huisgenooten, zyne bedienden, de lieden met wie hy in handelbetrekkingen staat, met één woord, niemand die met hem te doen heeft, heeft reden om zich over CLEANTES te beklagen. Doch zyne veelvuldige bezigheden en handelszaken laten hem niet toe aan God en aan zyne eeuwige belangen te denken. Koophandel en winstbejag is het eenige waarmede hy zich bezig houdt, en daarvoor leeft hy alleen. Aan dood of eeuwigheid denkt hy nimmer. Maar CLEANTES moet om handelszaken eenen buitenlandschen reis doen. Hy scheept zich in, en vertrekt naar andere gewesten der aarde. Op zee beloopt hem een storm, en hy wordt op eene vreemde kust geworpen, alwaar hy schipbreuk lydt, en met twee zyner lotgenooten ter naauwernood den dood ontkomt. Nu heeft hy in die ontzettende oogenblikken den dood van naby gezien, en het loeyen der stormen, het bulderen der orkanen en het vreesselyk golfgeklots, waren voor CLEANTES zoo

vele *stemmen Gods, en niet eens menschen*, die hem het vergankelyke van alle aardsche bezittingen, en de noodzakelykheid eener gedurige voorbereiding tot den dood, luide prediken.

Amalia leest nooit in den Bybel. Hare eenige lectuur bestaat in Romans en Komediën. Daarmede kan zy dagelyks eenige uren doorbrengen. Maar zy komt wonen by menschen, die de gewoonte hebben des morgens gezet Gods woord te onderzoeken. Zy hoort op hare kamer wat er gelezen wordt, en, daar het hart van Amalia niet geheel ontbloot is van zedelyk gevoel, keurt zy het gedrag dezer lieden goed, en erkent: zy zyn toch beter dan ik! Dit doet haar besluiten den Bybel ook eens in handen te nemen; en het eerste dat zy daar leest, is dit: *Alzoo lief heeft God de wereld gehad, dat Hy zynen eeniggeboren' Zoon gegeven heeft, opdat een iegelyk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.* Dit treft haar, en deze uitspraak van den Zaligmaker tot Nicodemus is voor Amalia eene nadrukkelyke *stem Gods, en niet eens menschen.*

Cajus is een man naar de wereld. Hy maakt zich wel aan geene buitensporige verkeerdheden schuldig, maar echter leeft hy naar zynen smaak en de neiging van zyn hart; dat is, hy dient de wereld en geniet haar volop. Hy speelt zyne party, hy bezoekt de societeit, den schouwburg en het concert. Hy rydt, jaagt, vischt en vermaakt zich, zonder eene ernstige gedachte immer toegang in zyn hart te geven. Maar Cajus komt op den inval om eene echtgenoote te zoeken, en vindt die in de godsdienstige, ernstig denkende Sophia. Zoodra zy met Cajus gehuwd is, brengt zy het lezen des Bybels in het huis in gebruik. Des Zondags neemt zy de openbare Godsdienst waar, en is er op gezet, dat haar echtgenoot daaraan met haar deel neme. Menigmaal leest zy in eenig nuttig boek voor, en Cajus hoort het aan. Van tyd tot tyd spreekt Sophia over God en Godsdienst, en Cajus begint over dingen na te denken, waarover hy te voren nooit dacht. Zy heeft de bekwaamheid om haren man aan haar gezelschap te boeyen, aan verstrooyingen te ontrukken, en ernst en Godsdienst in te boezemen. Is Sophia in dit alles niet een Engel des hemels, en zyn hare besturingen en wyzigingen van het leven haars mans, niet als *eene stem Gods* voor Cajus?

Menander is een vyand van God en zyn woord. Bedorven door het lezen van de schriften der Deïsten en Naturalisten, beschouwt hy de Godsdienst als een vroom bedrog, noodzakelyk om het gemeen in toom te houden,—de openbaring als een verdichtsel,—en het Christendom als eene fabel. Het is zyne gewoonte om te spotten met hetgeen anderen voor heilig erkennen, en hy ziet met medelyden en tevens met verachting neder op allen, die aan eene Goddelyke openbaring geloof slaan. Menander bezit een matig

vermogen, en het gaat hem, naar het uitwendige, gezegend en voorspoedig. Doch de fortuin schynt hem op eenmaal te verlaten en haren rug toe te keeren. Hy lydt verlies op verlies en ontvangt slag op slag. De trouweloosheid van een' zyner bedienden berooft hem van een groot gedeelte zyner bezittingen. Verkeerde speculatiën, waarby hy meer dan hy bezat had op het spel gezet, om, ware het mogelyk, zyne zaken te herstellen, brengen hem den laatsten slag toe; en hy ziet zich weldra van alles beroofd, en tot de diepste armoede gebragt. Zyne vrienden verlaten hem,—en, daar hy in de dagen van voorspoed de Godsdienst versmaad en de openbaring verworpen heeft, kan hy in den tegenspoed uit haar geenen troost of opbeuring ontvangen. Hy bevindt zich in den radeloosten toestand, op den rand der wanhoop gevoerd, en zoo het schynt, van God en van de wereld beide verlaten. Maar wanneer heeft God immer zyn schepsel geheel verlaten, en voor altyd verstooten? Al weigert de dwaze mensch zich aan de leiding van den Albarmhartige over te geven,—God blyft hem echter besturen. Al stopt de ongevoelige zyne ooren voor de stem der waarheid,—God houdt niet op tot hem te spreken, en dat menigmaal op eene wyze, die in ons oog toevallig schynt. Dit was ook het geval met den beklagenswaardigen MENANDER. Toevallig, naar menschen oog, wordt hem een verscheurd Bybelblad in de handen gespeeld, waarin hy deze roepstem van den liefderyken Zaligmaker leest: *Komt herwaarts tot my, alle die vermoeid en belast zyt, en ik zal u rust geven!* Dat treft zyn hart! Een lichtstraal gaat op in zyn binnenste, en voor het eerst van zyn leven gevoelt hy behoefte aan ware rust der ziel, die de wereld en zyn stelsel van ongeloof hem nimmer verschaft heeft, en welke Jezus hem daar belooft en toezegt. Was alzoo de tegenspoed en deze Bybelplaats niet voor MENANDER *eene stem Gods, en niet eens menschen?*

Nog een voorbeeld van eenen anderen aard willen wy hier ten laatste byvoegen. ADRAST is met zyne vrouw en zes kinderen in de diepste armoede gedompeld. Werkeloosheid en verval van de fabryken in de stad zyner woning, hebben hem van allen arbeid en verdiensten beroofd. Al het goed, dat hy nog bezat, is het een voor, het andere na, verkocht of verpand; er is niets overgebleven; en zyne kinderen, die hy teeder bemint, schreyen om brood. Het hart van ADRAST krimpt weg onder het gezigt van de ellenden zyner lievelingen, en de gedachte om eene geringe diefstal te plegen, komt voor de eerstemaal op in zyn anders eerlyk hart. Hy onderdrukt dit denkbeeld wel, maar het welt andermaal by hem op. Het zal slechts één brood zyn, dat hy van het venster van een' bakker wil nemen om zyn huisgezin te voeden. Met deze gedachte vliegt hy de deur uit, en —terwyl hy op het punt is om zyn voornemen te volvoeren, overvalt hem eene

vreeze, zoo als hy nooit gevoeld heeft, welke hem belet de daad te bedryven; en hy keert zonder brood in zyne woning terug. Wat is die hardklopping, die vreemde angst, waardoor de hand van ADRAST wordt terug gehouden, om zich aan oneerlykheid schuldig te maken? *Het is eene stem Gods, en niet eens menschen!*

Zoo spreekt God tot den mensch, in duizende voorvallen en omstandigheden zyns levens!

Daar is geen spraak of oord;
Daar is geen volk bekend,
Dat zelfs tot 's werelds end,
Die vaderstem niet hoort.

Wie is er dan, die van de liefde Gods is uitgesloten? Wie zou zich met billykheid kunnen beklagen, dat God zich aan zyne verbetering en volmaking niet zou laten gelegen zyn? De wilde, woeste en onbeschaafde Heiden, heeft geene redenen daarvoor; en hoe veel te minder de mensch, die onder het licht der openbaring leeft, en aan wien het Evangelie is bekend gemaakt! Daar zyn geene hoorbare stemmen uit den hemel noodig, waar Gods stem luide spreekt in het zedelyk gevoel, in het geweten, en in de besturingen onzer lotgevallen. En dat hy dit doet, getuigen de levensgeschiedenissen van alle menschen, hoofd voor hoofd. Wanneer wy ons de leidingen zyner Voorzienigheid met ons, van onze kindschheid af tot heden toe, bedaard herinneren; zyne bewarende, verschoonende en uitreddende goedheid te binnen brengen; die afwisseling van voor- en tegenspoed, van blydschap en droefheid, van geluk en ongeluk, in ons levenslot aandachtig nagaan; kleine en groote gebeurtenissen beide ons voor den geest brengen; en naauwkeurig acht slaan op de uitkomsten en bedoelingen van die onderscheidene lotwisselingen,—hoe nadrukkelyk zullen wy dan overtuigd worden *dat eene stem Gods, en niets eens menschen*, menigmaal tot ons sprak; nu eens *om ons te onderwyzen, om de goddeloosheid en de wereldsche begeerlykheden te verzaken, matig, regtvaardig en godzalig te leven in de wereld*,—dan weder om ons te waarschuwen voor den weg der zonde, aan welks einde het verderf is;—of om goede gezindheden in onze harten te bevestigen, en sluimerende daarin op te wekken;—of eindelyk om ons op te bouwen in het geloof, ons vertrouwen op God en het woord zyner beloften in ons gemoed te versterken, en ons voor den hemel ryper en geschikter te maken!

Bedroevend is het echter op te merken, hoe dikwerf wy door onoplettendheid, doof zyn voor die Godsstem, en door moedwil en zondenlust vervoerd,—weigeren naar hare onderwyzingen, raadgevingen en waarschuwingen te luisteren! Hier vertoont zich het

menschelyk karakter, over het algemeen, van eene treurige en vernederende zyde. Want, gelyk wy het in kinderen, met mishagen en afkeuring waarnemen; hoe zy dikwerf der ouderlyke raadgevingen gehoor weigeren, en hunne ooren sluiten, voor de lessen der wysheid en der gryze ervaring, die menigmaal van de lippen hunner ouders vloeyen; —even zeer moet het ons ook treffen en roeren, wanneer wy opmerken, hoe velen de stem van God tot hen gesproken, van dag tot dag, en van jaar tot jaar gehoor weigeren; de zorgen en bemoeyingen van den hemelschen Vader, aan hunne te regt brenging besteed, hunner aandacht onwaardig keuren; en zich van Hem afkeeren, die van den hemel tot hen spreekt. Wy zouden ons niet behoeven te verwonderen, indien voor dezen en genen, die stem der waarschuwingen ophield te spreken, en God zyne pogingen ter hunner verbetering aangewend, staakte; want welk vader zou niet eindelyk moede worden, om op het hart van zyn onbuigzaam kind te werken, indien alle aangewende arbeid vruchteloos was, en het zich te meer verzet, naarmate de pogingen, van de zyde zynes teederhartigen vaders, van tyd tot tyd verdubbeld werden? Maar zie hier het onderscheid tusschen aardsche vaders en den Vader in den hemel, wiens langmoedigheid hooger is dan de hemelen, en wiens goedheid even oneindig is als zyne almagt! Hy houdt nooit op aan onze verbetering en gelukzaligheid te arbeiden. Hy wordt nooit moede, zyne stem tot ons te verheffen; en tot aan den laten avondstond onzer dagen, toont Hy ons waar belang te behartigen, met eene meer dan vaderlyke, meer dan moederlyke teederheid! En welk is dan het gebruik, dat wy van deze pogingen en stemmen der Goddelyke liefde, tot onze behoudenis aangewend, moeten maken?—Indien wy wys zyn, en ons waar belang kennen, dan zullen wy,—*in de eerste plaats*, dezelve oplettend hooren en op haar acht geven. In elke ontmoeting en omstandigheid onzes levens, zullen wy de hand des Heeren eerbiedigen, en in elke klopping van ons geweten, zyne stem vernemen. In dagen van onspoed en druk, zullen wy hooren hoe Hy door smartelyke, maar dikwerf noodzakelyke en onvermydelyke kastydingen, ons tot ernst, tot nadenken en tot zyne zalige dienst wil opwekken. In den zegen en voorspoed, die zyne liefde ons schenkt, zullen wy de taal zyner goedheid vernemen, die ons, door zachte banden, aan zich poogt te verbinden, en ons, als door koorden der liefde, tot zich wil trekken. In iedere krankheid die ons treft, in iedere smart die wy lyden, in elke berooving en teleurstelling, die ons bedroeft, zullen wy de stem des hemelschen Vaders, tot ons hooren spreken: *Roept my aan in den dag der benaauwdheid; Ik zal er u uitredden en gy zult my eeren. De wereld gaat voorby met al hare begeerlykheden: maar die den wil des Heeren doet, blyft in*

eeuwigheid. De godsdienstige toespraak en opwekkingen, die door Evangeliedienaars tot ons geschieden; de waarschuwingen en raadgevingen, door Godvruchtige en verstandige vrienden aan ons gedaan ; ja, ieder schynbaar toevallig goed woord dat wy hooren, zullen wy dan beschouwen: *als eene stem Gods, en niet eens menschen,* al klonk zy ook uit den mond van zondaars, die even zeer bedorven als wy zyn; en wy zullen dezelve in onze harten bewaren.

Laten die stemmen van God, *in de tweede plaats,* ons van zyne liefde tot ons, krachtig overtuigen. Misschien verkeeren wy in het treurige denkbeeld, dat de hemelsche goedheid, zich met ons niet bemoeit. Wy beschouwen ons zelven mogelyk als verworpelingen, uitgesloten van zyne gunst. De weg van tegenspoed en smart,—en een verlaten toestand, geven somtyds aanleiding tot zulke droevige en twyfelmoedige gedachten. De nood is dikwerf hooggaande, en de toekomst akelig donker! Dan zegt menigmaal het overstelpt gemoed, en de mond uit de taal des ongeloofs: *De Heer heeft vergeten aan my genadig te zyn. Hy heeft zyne barmhartigheden door toorn toegesloten!* Maar ik bid u, hebben wy reden om zoo te denken, en alzoo te spreken, zoo lang de stem des Hemelschen Vaders nog tot ons geschiedt, al is het in den weg des bitteren lydens, en in het vreesselyk loeyen van de stormen dezes levens? Die Godsstem, welke dagelyks tot ons hart spreekt, moet ons een troostvol bewys zyn, van zyne blyvende liefde, en van zyne hartelyke belangstelling in ons geluk. Zoo zou Hy niet handelen, als Hy van ons geweken was, en ons aan ons zelven had overgelaten. Maar bedenken wy steeds: dat Hy de bepaling *van de wyze,* waarop Hy tot ons spreken wil, met wysheid aan zich heeft voorbehouden, en dat zyne vrymagt niet toelaat, dat wy Hem hier paal en perk zouden stellen, of een regel van zyn gedrag zouden voorschryven! Genoeg,—het zy zyne stem tot ons spreekt in den donder, of in het suizen eener zachte koelte;—zy overtuigt ons, dat de Heer nog arbeidt aan ons gemoed, en dat Hy onze Raadsman en Leidsman wil zyn, op den weg dien wy te gaan hebben! Dit beure het neergebogen gemoed op, en beware het hart voor den verschrikkelyken invloed der wanhoop!

Zyn deze stemmen Gods tot ons, gelyk wy zagen, zoo vele proeven zyner vaderliefde, zyner belangstelling in ons waarachtig geluk, en van zyne teedere zorg voor ons: laat ons dan, *ten derde,* door dezelven tot dankbaarheid en wederliefde, ons laten opwekken! Van al de weldaden toch, die wy dagelyks van God ontvangen, is deze weldaad eene der grootste en gewigtigste. Zyn wy derhalve voor elken zegen, dien wy zoo onverdiend van Hem ontvangen, ootmoedigen en opreg-

ten dank schuldig,—dan vooral voor dezen. Hoe beklagenswaardig zou de zedelyke toestand van ons menschen zyn, indien de Goddelyke liefde zich ook in dit opzigt niet over ons ontfermde; en de Heer, van wien wy zyn afgeweken en gedurig by herhaling afdwalen, ons aan onzen eigen moedwil prys liet! Wat werd er dan van den bedorvenen mensch!—Maar neen! eene stem Gods spreekt tot ons, door zyn Woord, door de Natuur, door zyne Voorzienigheid, in voor- en tegenspoed, in belooningen en weldaden, in kastydingen en rampen, in ons zedelyk gevoel en in het geweten. En zyn dan deze onderscheidene maatregelen zyner liefde, tot onze behoudenis te werk gesteld, niet onzen hartelyken dank waardig? O! laat ons iederen morgen en iederen avond deze zyne goedheid erkennen, pryzen en loven! Maar laat ons ook deze zyne liefde met gevoelige wederliefde beantwoorden! Wie toch heeft meerdere aanspraak daarop, dan Hy, die dagelyks aan onze behoudenis arbeidt, en met eene nederbuigende goedheid zich plaatst aan onze zyde, om woorden van wysheid, van waarschuwing en raadgeving ons in het oor te fluisteren? Voor zulk eenen God moest ons hart in liefde kloppen, en dankbaarheid uit onze zielen en van onze lippen vloeyen!

Doch zullen deze dankbaarheid en wederliefde van den echten stempel zyn, dan moeten zy zich *eindelyk* openbaren, in eene dadelyke opvolging van die stem van God in alle omstandigheden en voorvallen onzes levens.—Daartoe, en daartoe alleen geschieden deze stemmen van God tot ons, opdat wy hare aanwyzingen en raadgevingen zouden opvolgen. Geene andere bedoeling hebben die pogingen van God, als tot onze verbetering en volmaking. Ongelukkig, voorwaar! de mensch, die hoorende hoort en niet verstaat, en weigert de lessen van zynen onderwyzenden Vader in acht te nemen en zyne raadgevingen op te volgen! Hy stoot ondankbaar de hand terug, die hem leiden wil op den regten weg, en volgt alleen de inspraken van zyn bedorven hart. De zonde, wier dienaar hy is, wordt meesteresse van zyn hart, en voert hem van kwaad tot kwaad, van boosheid tot boosheid, van de eene misdaad tot de andere. Zoo nadert hy het einde zyns levens,—en sterft! ....Wie schetst ons zyn ontwaken in de eeuwigheid? Wie onzer beeft niet voor het lot des zondaars, wanneer alle raad is in den wind geslagen en alle bestraffing te laat is; en de Heer nu met vlammend vuur wrake zal doen over degenen die Hem niet gekend hebben, en het Evangelie zyns Zoons zyn ongehoorzaam geweest. Welgelukzalig daarentegen de man, die de stem des Heeren niet slechts hoort, maar opvolgt, en zich door haar laat leiden tot wysheid en heiligheid des levens! O hoe wel bevindt hy zich daarby! Hoe menigmaal heeft zy hem gewaarschuwd voor het gevaar! Hoe dikwyls is hy, door naar haar te luisteren, voor de

zonde bewaard gebleven! In dagen van treurigheid en weemoed was zy zyne vertroosting en in verlegenheid en radeloosheid zyne raadgeefster. Door *die* stem op te volgen, voelt hy zich gesterkt in het goede; moedig in den stryd tegen de zonde en wereld; en wordt hy aanvankelyk voor den hemel gevormd!

Laat ons dan in alle voorvallen onzes levens die *stem Gods* opmerken; door haar ons laten onderrigten, waarschuwen en vertroosten, en elkander gedurig toeroepen: *Heden, indien gy zyne stem hoort,—verhardt uwe harten niet!*

CZAAR PETER'S YVER VOOR DE GODSDIENST.

Het blykt uit meer dan een geval, dat deze groote monarch des Russischen Ryks, van der jeugd af aan, de gronden van ware godsvrucht ingezogen, en zyn gansche leven door, onveranderd behouden heeft. Dit heeft hy uit alle daaruit voortspruitende neigingen, by alle gelegenheden, getoond; inzonderheid door eenen heiligen eerbied voor den goddelyken naam en de goddelyke geboden, alsmede door zyne hoogachting voor het wezenlyke van de Christen Godsdienst; welk een vyand hy ook anders van de dweepery en het bygeloof, en hoe onverschillig hy voor het overige was, omtrent hetgeen tot de byzondere gebruiken, by de onderscheidene openbare godsdienstoefeningen, betrekking had. Hieruit ontstond ook zyne regtmatige toorn over openbare goddeloosheid en losbandigheid, en zyn yver tegen de spotters met de Godsdienst, van welke hy altyd plag te zeggen: "Zy strekken eenen wel ingerigten burgerstaat tot schande, en zyn volstrekt niet te dulden, omdat zy den grond der wet ondermynen, waarop de eed en alle verbindtenissen gebouwd zyn."

Toen hem eens werd aangediend, dat men een' mensch in hechtenis gezet had, die, in openbare gezelschappen, godslasterlyke woorden had uitgebraakt, gaf hy terstond last, dat men dezen mensch als een razende aan een ketting zoude leggen: "want als hy maar," zeide de monarch, "slechts het geringste verstand bezat, zoude hy aan het Allerhoogste Wezen, dat hem geschapen heeft, en alle oogenblikken weder vernietigen kan, niet zonder eerbied gedacht, veel minder tegen hetzelve zich op eene lasterlyke wyze geuit hebben."—Om dezen ongelukkige voor verdere gevolgen van de strengheid des Czaars te bewaren, stelde men zyne majesteit voor, dat hy deze zonde in dronkenschap had gepleegd; waarop de verbolgen Czaar antwoordde: "Des te meer heeft hy eene dubbele straf verdiend, eerst om zyn onverantwoordelyk misdryf

tegen God, en, ten tweede, omdat hy zich moedwillig, door zyne dronkenschap, in eenen staat van redeloosheid gebragt heeft." Met veel moeite bragten de aanzienlyksten, door hunne voorspraak, het nog daarheen, dat zy de genade van den Czaar in zoo verre afsmeekten, dat hy dezen Godslasteraar den tong niet liet uitsnyden, maar naar *Siberië* in een klooster liet brengen, waar hy, op bevel van den Czaar, by den handmolen, en anderen harden arbeid, nevens de stiptste bywoning van de dagelyksche godsdienst, van den vroegen morgen tot aan den laten avond gebruikt werd, opdat hy hierdoor tot boete en betere gezindheid mogt worden gebragt. By eene andere gelegenheid sprak deze schrandere monarch van de zoogenaamde vrygeesten en spotters met de godsdienst, en zeide : " Ik heb te *Amsterdam* eenige malen in gezelschap deze lieden aangetroffen, hunne wysheid mede aangehoord en dezelve zoo slecht bevonden, dat zy my meer tot verachting dan tot de geringste bewondering, of eene byzondere achting bewogen hebben. Deze menschen, die wyzer willen zyn dan anderen, begrypen niet, dat zy door hunne verwaande redenen niet anders gewinnen dan hunne onbezonnenheid, onwetenheid en hoogmoed openlyk te verraden : hunne onbezonnenheid, terwyl zy eene openbare verachting betoonen voor het Goddelyke Woord, hetwelk in de Heilige Schrift geopenbaard, en waarop de godsdienst gegrond is ; hunne onwetenheid, daar zy niet zoo veel verstand en doorzigt bezitten, als tot erkentenis van de waarheid van de christelyke godsdienst vereischt wordt ; hunne trots en hoogmoed, daar zy zich in de maatschappy veel aanzien aanmatigen boven andere menschen, en wyzer willen zyn dan die geleerde mannen, welke, in hunne schriften, de waarheid van de christelyken godsdienst in den grond bewezen hebben, ja, dan de gansche Conciliën van kerkvaderen, van welke de geringste meer verstand en verdiensten bezeten heeft, dan eene gansche schaar van zulke onbedachtzame en ongeroepen apostelen der dwaasheid en boosheid, uit welker leerscholen niets dan wanorde en onheil in den Staat ontstaan moet."

Schoon de monarch in zoo velerlei onophoudelyke bezigheden, welke hem den oorlog en burgerstaat verschaften, gedurig verstrooid was, verzuimde hy toch niet de openbare godsdienst by te wonen. Hoe zeer hy ook van bygeloof en vooroordeelen bevryd was, zoo yverig hield hy zich daarentegen aan het wezenlyke van de christelyke godsdienst en de waarneming van Gods geboden, welke in de Heilige Schrift zyn voorgeschreven. Tot dergelyke gevoelens trachtte hy ook, by alle gelegenheden, zyne onderdanen te brengen. De ontheiliging van den Sabbat, door openbaren arbeid, wilde hy volstrekt niet dulden. Alleen in *den uitersten nood* stond hy toe, om op Zondag, doch dan nog ook maar alleen,

na het eindigen van de godsdienst, aan den scheepsbouw of andere publieke werken te arbeiden, zeer dikwyls plag te zeggen: "Wie God vergeet, en zyne geboden niet acht, die zal toch met al zyn werken weinig vorderen, en geen zegen hebben."

GENEESMIDDEL TEGEN MOEDELOOSHEID.

Toen ik, zeide Predikant Kalkchoff, dezer dagen, by de Avondmaalsbediening, de bekende Geloofs-Artikelen koos tot onderwerp der onderscheidene dischgesprekken; herinnerde ik my weder een belangryk verhaal van wylen Ds. F. V. G., ten huize van Vader Jorissen, doch niet in deszelfs byzyn medegedeeld.

Ons gesprek viel over 's mans byzondere *oorspronkelykheid* enz. "Ja, (zegt V. G.) daarvan weet ik, die hem van naby ken, by ondervinding te spreken. In den eersten tyd van myne Evangeliedienst, was ik in moedeloosheid zóó diep ter nedergezonken, dat ik, my voor dat werk gansch ongeschikt achtende, daartegen opzag, als tegen een' onoverkomelyken berg, en zelfs in beraad stond......"

"In dezen treurigen toestand viel eens, tusschen Jorissen en my, het volgende gesprek voor:"

"Hy: Kent gy de Geloofs-Artikelen?"

"Ik: Wel, zou ik niet? Of twyfelt gy er aan?"

"Hy: Zeg ze dan eens op!"

"Ik: Waartoe zou dat dienen? Ik ben immers geen kind, dat, in de School of Katechisatie, zyne les moet opzeggen!"

"Hy: Ik wil het hebben;—zeg ze op!"

"Myne tegenstribbeling hielp niets; tegen wil en dank moest ik eindelyk toegeven, en begon dan: *Ik geloof in God den Vader, den Almagtigen Schepper des Hemels en der Aarde.....*"

"Hy: Ga niet verder voort, maar *herhaal* dit nog eens!"

"Gemelyk weigerde ik zulks, meenende dat hy my voor den gek hield; doch moest eindelyk ook aan dezen eisch voldoen."

"Hy: Hoe! gy belydt, by herhaling, *te gelooven in God den Vader, den Almagtige,—en gy vertrouwt Hem evenwel niet eens zóó veel liefde en vermogen toe, om u by het aanwenden van geposte middelen, tot de Evangeliedienst te bekwamen, en daarin te ondersteunen?!*"

"Hierover werd ik diep beschaamd en—*genezen van myne moedeloosheid.*"

V. G. verhaalde my dit in 't jaar 1798, sedert heb ik er meermalen aan gedacht en party van getrokken.

Eene openlyke vermelding, is misschien niet onwelkom, noch zonder nut. B.

ZEDEKUNDIGE SCHETSEN,

Gegrond op de volgende vraag: " Hoe zal een Christenbelyder eene beminnelyke gemoedsgesteldheid beoefenen en tot een geschikt voorbeeld worden?"

Antw. 1. Bedenk en overweeg naauwgezet de byzondere voorregten, welke uit zulk eene gemoedsgesteldheid en zulk een gedrag voortvloeyen. By eenen *individu:* ernst, vrede en vreugde. By een huisgezin: gemak, overeenstemming en hulp.

2. Wacht u zorgvuldig voor zulke dingen, welke de minste strekking hebben om het hart te verontrusten en onstuimige driften gaande te maken.

3. Zorg vooral dat gy door beuzelingen niet wordt ontsteld of geroerd.

NB. Verwaarloozing van deze les heeft dikwyls tot kleine verdeeldheden aanleiding gegeven.

4. Wanneer men eene onbehoorlyke ongeregeldheid gevoelt, een onbetamelyke drift wordt gaande gemaakt, zondert u dadelyk af, en ontheft uw hart door een ernstig gebed tot Hem, van wien alle goede en volkomene gaven nederdalen.

5. Bepeins dikwyls, zeer dikwyls, het gedrag van dien vermaarden Vorst des Vredes, die gescholden wordende, niet wederschold, en in wiens mond geen bedrog werd gevonden. Zyt eensgezind jegens elkander; medelydend, elkander vergevende, gelyk als God, om Christus wil, u vergeven heeft.

F.

VERBORGENHEDEN IN DE GODSDIENST.

Wil men met vrucht bezig zyn in het staven van de diepe verborgenheden van het Evangelie, door God zelve duidelyk geopenbaard, hoewel de wyze daarvan voor ons geheim zal zyn, zoo wy eindig blyven, men onthoude zich van alle spitsvindigheden en erkenne liever zyne onkunde, dan dat men zynen ydelen waan verrade door een aantal woorden zonder wetenschap; men betooge uit zoo vele geheime en voor ons onbegrypelyke verborgenheden der natuur, dat het ten minste niet ongerymd zy, ook in eene hemelsche en bovennatuurlyke godsdienst ondoorgrondelyke verborgenheden aan te treffen en voor waarheid aan te nemen; men bewyze, dat in al die verborgenheden, hoe zeer zy onze bevatting te boven gaan, echter niet gevonden wordt, hetgeen strydt, óf met de volmaaktheden van God, óf met de menschelyke rede; en men trachtte aan te toonen, dat al deze geloofsgeheimen een' zeldzamen invloed op het hart en den wandel der Christenen

hebben, tot een vast vertrouwen op den Heer, tot eene sterke vertroosting in alle leed, tot vermeerdering van heiligheid en tot bekrachtiging der hoop op de eindelooze gelukzaligheid.

Te Water.

DE ROOMSCHE BISSCHOP EN DE BEKEERDE IN NIEUW-ZEELAND.

Men weet dat sedert eenigen tyd de Roomsche Kerk yverig bezig is, hare kerk-, leer- en instellingen te willen opdringen aan de Ingezetenen van die landen, alwaar sedert jaren de Protestantsche Zendelingen, niet zonder zigtbaren zegen, hebben gearbeid. Zoo hebben zy ook onlangs in Nieuw-Zeeland willen doen.—Het gebeurde op zekeren dag dat de Roomsche Bisschop den inboorling wilde doen gevoelen dat het noodzakelyk was *beelden in de kerken* te hebben,—hy zeide dan: "Weet gy niet dat God zelf geboden heeft dat men Cherubim maken moest; en deze waren beelden van Engelen?"—"Dat weet ik," zeide de Zeelander, "want dat leer ik in den Bybel, dat God aan Mozes *geboden had dit te doen:* maar hier is juist het onderscheid:—'*God heeft u geboden dat* NIET *te doen,*' en waarom doet gy dat toch? Uwe instellingen stryden met Gods woord,—en kunnen dus niet goed zyn, want gy laat het TWEEDE gebod weg, dat toch ook tot de tien geboden behoort en waarin de de beeldendienst verboden wordt.

STICHTELYKE OVERDENKINGEN.

"Ziet, zoo Hy my doodde, zou ik niet hopen?" Job xiii. 15.

Dat is voorzeker eene bewonderenswaardige taal; eene taal van vergeving en van vertrouwen, zoo als zy slechts zeldzaam gehoord wordt. Wanneer de groote lyder zegt: "Zoo Hy my dooden wilde," dan betuigt hy daarmede zyn stellige voornemen, om zich onbepaald aan den Heer te onderwerpen, en te vreden te zyn met alles wat de Heer over hem mogt beslissen. Zulk een besluit tot zoodanige onbepaalde onderwerping, zal een iegelyk eene zware zaak achten. Maar, mag men wel vragen, vanwaar zal Job kracht ontvangen, welke hy behoeft, wanneer zyn voornemen zal worden uitgeoefend? Job voegt er echter by: "Zou ik op Hem niet hopen?" Hy vraagt: "Wat zou my bewegen om myne hoop, welke op Hem gevestigd is, te laten varen? Misschien de grootheid, of de hevigheid, of den duur van myn lyden? Neen, want deze noodzaken my slechts om my nog vaster aan Hem te houden, dewyl zy my alle andere steunsels, hoegenaamd,

ontrukken. Maar zoude het myne zonde niet kunnen doen? 'Ach! heb ik gezondigd, wat zal ik U doen, o Menschenhoeder' (hoofdst. vii. 20)? Neen, de zonde dwingt en dryft my, om des te meer op zyne barmhartigheid te hopen; hoe minder verdiensten ik voor Hem heb, en my des te vaster aan Hem hecht, die my tot geregtigheid gemaakt is, hoe minder ik eene eigene geregtigheid by my kan ontdekken. Zou myne armoede my daartoe kunnen bewegen, welke my behoeftiger maakt, dat ik zynen rykdom niet kan missen, welke my noodzaakt om zyne koninklyke weldadigheid des te ernstiger aan te roepen? Ook myne krankheid zal my niet kunnen afleiden, want zy doet my juist tot den geneesheer vlugten, welke my uitnoodigt om te komen; en al werd myne ziekte ook ongeneesbaar en doodelyk geacht van de menschen, en myn natuurlyk ongeloof my leert, om te gelooven, omdat er anders geen hulp is, doet myne onmagt my tot Hem spoeden, daar ik anders verzagen en bezwyken moet. Neen, ik hoop op Hem." Hoe zwaarder dan de verzoeking is, des te vaster houdt de geloovige zich aan den Heer.

"Want niemand kan een ander fondament leggen, dan hetgeen gelegd is, hetwelk is Jezus Christus." 1 Cor. iii. 11.

De rotssteen, welke Christus genaamd wordt, deelt aan de ziel, welke daarop gebouwd is, eene ryke mate van heerlyke goederen mede. Om echter op dien rotssteen gebouwd te mogen worden, moet het oud gebouw, dat op een valsch zand grond gebouwd was, eerst vernietigd worden; en de ziel moet, elk ander toeverlaat en steunsel achter gelaten hebbende, door den Heiligen Geest op het naauwst met Jezus Christus verbonden zyn, zoodat Hy dan de eenige rotssteen van haar vertrouwen is. Dit fondament des geloofs, echter, heet wysheid, omdat het de ziel wys maakt; en geregtigheid, omdat het regtvaardig maakt; en heiligmaking, omdat het heilig maakt; en verlossing, omdat het van alle kwaad en boosheid vrymaakt en al het goede schenkt. Een gebouw steunt met zyn gansch gewigt op het fondament, aldus steunt de geloovige ziel, met al hare behoeften, met al haar vertrouwen, met al haar lyden en treuren, op Christus. "Op U, o Heer! betrouw ik," spreekt zy; Gy zyt myne verwachting en myne sterke toevlugt, daarom moet ik op U hopen, al wildet Gy my ook dooden. Er is geen ander Heiland dan Gy, aan my is er geen ander bekend gemaakt." Welgelukzalig, wie aldus geheel op Christus steunt. Want, ach! hoe schielyk verdwynt alles, wat op dit fondament, op de rotssteen Christus niet gebouwd is! Wy moeten daarom vast gebouwd en wel gegrond op Christus zyn, en ons wel wachten, dat ons niets bedriege noch afleide; want alles, hoegenaamd, dat zynen wortel

en oorsprong in Christus niet heeft, kan niet duren en heeft geen bestaan. En omdat er niemand een ander fondament mag leggen, dan hetgeen reeds gelegd is, zoo behooren wy wel toe te zien, hoe wy op dat fondament bouwen en of ons gebouw in waarheid op den regten rotssteen vastgesteld is. Is dit het geval, zoo heeft het geen gevaar, en door des Heeren hand zal ons werk voorspoedig zyn en het beste einde bereiken. Maar, wee hem! die zich zelven bedriegt en zyn gebouw op het zand heeft gegrond, terwyl hy waant op het fondament Christus te hebben gebouwd!

"Bidt om den vrede van Jeruzalem; wel moeten zy varen die u beminnen."
Ps. cxxii. 6.

HET groeten en zegenen van ware Christenen is heilzaam en krachtig, indien het gedaan wordt zoo als het behoort, namelyk, met een geloovig opzien des harten tot God, door Christus. Wy gelooven eene gemeenschap der heiligen. Dezelve bestaat niet slechts in eene hartelyke en opregte liefde, welke onder ware Christenen zoo onmisbaar is, dat Johannes dezelve als een kenteeken opnoemt, waarby men weet dat men uit den dood tot het leven overgegaan is; want wie den broeder niet lief heeft, die blyft in den dood. De gemeenschap der heiligen bestaat ook daarin: dat men de Christenen van gaven en goederen voorziet en hen met geestelyke gaven dient, by voorbeeld, zy leert, onderwyst, bemoedigt en vertroost! Wy hebben reden om te gelooven, dat ons werk in den Heer geenszins te vergeefs zy, wanneer wy ons onderling in den geest zegenen, en heil en genade van den Heer biddende over malkanderen afsmeeken. De Heer doet het welbehagen dergenen, die Hem vreezen. Ja, het is eene onderlinge pligt. "Wy zegenen u in den naam des Heeren," aldus besluit Ps. cxxix.; en Paulus zegt: "Bidt voor elkander!" O laten wy dat met onderlinge liefde en met yver oefenen, opdat het ligchaam van Christus moge opgebouwd en versterkt worden. Nogtans is ons zegenen op hetzelve krachteloos, en heeft slechts dan eenige uitwerking, indien onze harten daartoe door den Heer zyn bekwaam gemaakt en met zynen raad overeenkomen.

"Daarom rigt weder op de trage handen en de slappe knieën."—Heb. xxii. 12.

WANNEER de Heilige Schrift vermaant om de trage handen en de slappe knieën op te rigten, zoo wordt verondersteld, dat zoodanige verzoeking by Christenen voorkomt. En het is ook zoo, want hen kan zulke moedeloosheid overkomen, dat zy denken mogen: "het is toch alles te vergeefs." Het kan gebeuren, dat men denkt, dat bidden te vergeefs geschiedt, omdat het niets

schynt uit te werken; en moede van stryden, zou een moedeloos Christen de wapenen zelfs willen wegwerpen. Dusdanige moedeloosheid is echter gevaarlyk, en daarom wordt het opzettelyk bevolen, om de versaagden van hart toe te roepen: "Weest getroost, en hebt goeden moed. Doch gy hebt geduld noodig, opdat gy den wil Gods doende, de belofte ontvangt. Wy moeten leeren op eene onvermoeide wyze op den Heer en zyne hulp te wachten, en indien Hy voor eenen tyd ook vertraagt, zoo zullen wy nogtans weten, dat Hy gewisselyk zal komen en niet vertragen. Immers moeten wy ons op nieuw tot den stryd toerusten, en weten, dat degenen die op den Heer wachten, nieuwe krachten toegezegd zyn; want God geeft den moeden kracht en Hy vermenigvuldigt de sterkte dien, die geene krachten heeft (Jes. xl.) En dit doet de genadige Heer, daar Hy zynen knecht het heil en de zaligheid in Christus wederom helder doet zien.

F. Pehmöller.

ZUID-AFRIKAANSCHE TRAKTAAT-GENOOTSCHAP.

Op Zondag Avond den 21sten April, predikte de Wel-Eerw. Heer Maitland in de Episcopaalsche Kapel, Langestraat, ten voordeele van bovengemeld Genootschap, hebbende tot onderwerp zyner rede Rom. x. 12, 13.

De gewone Jaarlyksche Vergadering, werd op Maandag Avond den 22sten, in de Union Kapel, gehouden. Het voorzitterschap bekleedde *Kol.* Alexander (zoon van wylen den gewezen Kolonialen Secretaris alhier), die eene korte rede hield, by den aanvang en einde der Vergadering, wordende het verslag voorgelezen door den Heer Stapleton, en aanspraken gedaan door de Wel-Eerw. Heeren Dr. Philip, Dr. Adamson, Maitland, Grout, Morgan en Dr. Abercrombie.

De Vergadering werd met gebed besloten door den Wel-Eerw. Heer Stegmann.

MENGELING.

Niets doet meer nadeel aan de voortplanting van waarheid en godzaligheid, dan huichelary. Zy verstikt het goede zaad, even gelyk het onkruid de tarwe.

Gedrukt by Richert, Pike & Co. 59, *St. Georgestraat; en te bekomen by den Heer* J. H. Collard, 24, *Heerengracht, aan wien de Inteekeningen, moeten worden betaald, en Communicatien voor den Redakteur ontvangen worden.—Prys* Zes Shillings *per Jaar, en voor Inteekenaren in de Buiten-Districten, aan wie het* per Post *verzonden wordt,* Zeven Shillings.

De Honigby.

MAANDSCHRIFT

Voor Godsdienstminnende Lezers.

"DE VREES DES HEEREN IS WYSHEID."

DEEL VI. MEI, 1844. No 5.

OVER DE DROEFHEID TEN AANZIEN VAN DE ONDEUGDEN ONZER MEDEMENSCHEN.

LEERREDE OVER PS. CXIX: 136.

Waterbeken vlieten af uit myne oogen, omdat zy uwe wet niet onderhouden.

WILLEN wy het afschuwelyke en betreurenswaardige der zonde leeren kennen, wy behoeven niet verder te gaan dan tot ons zelven. De beschouwing van ons eigen hart levert ons genoegzame stof op van droefheid, bekommering en verootmoediging voor God. Aan reden van klagen kan het ons niet ontbreken, indien wy letten op de diep ingewortelde gebreken en gedurige verkeerdheden, waarvan ons eigen geweten ons beschuldigt. Uit dien hoofde past het ons ook meer om op ons eigen gedrag toe te zien, dan op dat van anderen; uit gevoel van eigen zwakheid veel by hen te verschoonen, en eerst den balk, die in ons eigen oog is, weg te doen, eer wy ons aan den splinter, die in het oog onzes broeders is, ergeren. Want de openbare uitbarstingen der zonden, die wy soms by andere menschen zien, komen dikwerf niet in aanmerking by de verborgen boosheid, welke wy somtyds in ons hart ontwaar worden. Desniettegenstaande dunkt het ons echter onmogelyk, dat hy, die ten aanzien van zich zelven, het verfoeyelyke en rampzalige der zonde met droefheid en berouw inziet, ook niet te gelyk met treurigheid zou worden aangedaan, wanneer hy eenen andere zich roekeloos aan het kwaad ziet overgeven. Vordert de men-

schenliefde, dat wy met den weenende weenen, met den blyde ons verblyden, en ons alle aangename of bittere omstandigheden onzer medemenschen zullen aantrekken; hoe zou men dan omtrent hun gedrag, hetwelk op hun lot zulk eenen ongetwyfelden invloed heeft, ten eenemaal onverschillig kunnen wezen, zich niet over hunne afwykingen zoo wel bedroeven, als over hunne deugden, brave daden, en alles goeds, dat men in hen bespeurt, zich verblyden. De overtredingen van onzen naaste behooren dan ook tot de voorwerpen onzer opmerkzaamheid, en het is voor ons niet van klein gewigt hoe wy daaromtrent verkeeren. Het was ons oogmerk ten dezen opzigte eenig godsdienstig bestuur mede te deelen.

De eigen aard van den Psalm, uit welken wy onzen tekst ontleend hebben, verbiedt ons tusschen elk van deszelfs leden eenen naauwkeurigen zamenhang op te sporen. Dezelve bestaat toch geheel uit losse gedachten, voornemens, gebeden en zielsverheffingen tot God, door den gewyden dichter byeenverzameld en gerangschikt naar de orde van het Hebreeuwsche alfabeth. Van hier dat dezelve naar het getal der Hebreeuwsche letteren in twee en twintig deelen verdeeld is; tot elk van welken acht verzen behooren, die allen met denzelfden letter beginnen. Eene inrigting, die zeer geschikt is om het geheugen te hulp te komen, en zoo in ledige oogenblikken eene reeks van nuttige gedachten voor den geest te roepen, welke dan ook weder de vorige goede gezindheden konden vernieuwen. Uit aanmerking hiervan, beschouwen wy dan ook den voorgelezen tekst als zulk eene op zich zelven staande betuiging van hetgeen de dichter gevoelde, wanneer hy de wet van God zag overtreden. Het vermelden van *waterbeken*, die uit zyne oogen afvloten, doet ons denken aan zyne niet oppervlakkige, maar diepgaande droefheid en weemoed, waardoor hy zelfs tot overvloedige tranen toe kon geroerd worden. De algemeene benaming van *zy, omdat zy uwe wet niet onderhouden,* doet ons vermoeden, dat David hier niet zoo zeer op enkele personen het oog had, maar by elke, vooral groote overtreding van Gods wet, om het even door wie dezelve geschiedde, zoo gezind was; en de aflegging van deze betuiging voor God: *waterbeken vlieten af uit myne oogen, omdat zy uwe wet niet onderhouden,* geeft aan het geheele gezegde eene schoone en treffende houding, zoodat wy tot eene opzettelyke overweging van hetzelve ten sterkste worden uitgelokt. Wy zullen dan, *eerst* het betamelyke gemoedsbestaan van den dichter, by het zien der overtreding van Gods wet, u ter navolging, en *dan* de daartegen overstaande, in de zamenleving veelal heerschende gezindheden, u ter waarschuwing, afschetsen.

I. Waterbeken vlieten af uit myne oogen, omdat zy uwe wet niet onderhouden. Treurigheid, diepe treurigheid, zoodanig als men by groote schade, aanmerkelyk verlies ondervindt, vervulde Davids gemoed, en hy kon zelfs hare uitbarsting in tranen niet verhinderen, wanneer hy zag, dat men Gods wet niet onderhield, dat is, dezelve stout en moedwillig overtrad. Wy denken, dat deze zyne weemoedigheid niet zoo zeer voortvloeide uit eene algemeene beschouwing van het zedelyk kwaad onder het menschdom heerschende, noch uit het waarnemen der dagelyksche struikelingen en overtredingen, waaraan allen, zonder onderscheid, zich schuldig maken. Dan toch ontbrak het ons nimmer aan stoffe tot droefheid, en ons geheel leven zou onder zulk eenen last van zwaarmoedigheid, tegen het oogmerk van den goeden Schepper, wegkwynen; ja zelfs zou het menschelyke hart voor zulk eene aaneengeschakelde, altoos even levendige droefheid, niet vatbaar zyn, maar ten dezen opzigte, veeleer uitgeput en afgestompt worden. Wy gelooven dus liever, dat het gemoed des dichters by in het oogvallende, grove, opzettelyke overtredingen van Gods zedelyke wet, of by een geheel voortdurend leven in de zonde, met zulk eenen hartelyken weemoed werd aangedaan; en dan dunkt ons, dat het deze woorden wel is aan te zien, dat dezelven uit een hart, waarin warme liefde tot God en den naaste heerschtte, zyn voortgevloeid.

Omdat zy *uwe* wet niet onderhouden, zegt de dichter, daarom ontvloeyen tranenbeken myne oogen. Want alhoewel God door deze overtredingen niet benadeeld worden kan, zoo grieft het toch het hart, dat van liefde tot Hem vol is, wanneer zyne heilzame geboden moedwillig vertrapt, zyne eer geschonden, zyne wettige oppermagt aangetast worden door schepselen, die geheel van Hem afhangen, die alles aan Hem verschuldigd, door de grootste weldaden aan Hem verpligt zyn. Kan het kind wel onverschillig zyn, wanneer hy zynen goeden vader; de vriend wel onbewogen blyven, wanneer hy zynen geliefde gesmaad, met ondank behandeld, miskend en tegengewerkt ziet? En hoe zou er dan liefde tot God by hem kunnen wonen, wiens hart niet bedroefd en geperst werd, wanneer Gods naam schandelyk ontheiligd, zyne dienst verwaarloosd, zyn dag geschonden wordt; wanneer men zyne almagt, door stout vloeken, uitdaagt, zyne alwetendheid niet ontziet, al zyne heilzame inzettingen tegenstreeft en zyne gaven misbruikt, om Hem versmading aan te doen. By de innerlyke ontferming, waarmede God op zondige menschen nederziet, by de verschoonende langmoedigheid, met welke Hy hen draagt, by de weldadigheid, die Hy dagelyks aan hen ten koste legt; by alle pogingen, welke Hy in het werk stelt om hun gemoed te verteederen en hun hart te winnen; by al het regt hetwelk Hy heeft op hunne dankbaarheid en onderwerping aan Hem, moet het

inderdaad elk, die nadenkt, ten uiterste treffen en bedroeven, wanneer zulk een God door nietige menschen opzettelyk versmaad, getergd en tegengestaan wordt. Is het wonder, is het niet zeer natuurlyk, dat het teederhartig gemoed daarby de tranen ontvlieten, dat zy by milde stroomen van zyne wangen vloeyen? Hem, die dit overdreven en onbegrypelyk voorkomt, is zeker de eigenaardige snoodheid der zonde en Gods dienenswaardigheid nog eene onbekende waarheid: Ja, hy kent, hy vreest, hy heeft God niet lief.

Waterbeken vlieten af uit myne oogen, omdat zy uwe wet niet onderhouden! Deze betuiging komt niet minder voort uit een hart, hetwelk vol is van liefde tot den naaste. Immers de opzettelyke en moedwillige overtreding van Gods heilzame geboden ondermynt de rust onzes harten, de krachten onzes ligchaams, onze tydelyke welvaart, bevlekt onzen goeden naam, stelt ons bloot aan beschuldiging van ons geweten en aan de wraak van God, welke, zoo zy al niet in dit leven den overtreder allerlei onheilen doet te gemoet loopen, hem althans in het ander leven eene eeuwigheid van verschrikkingen bereidt. En wie dan, die met opregte liefde tot zynen evenmensch vervuld is, en uit kracht daarvan, in zyn tydelyk en eeuwig geluk belang stelt, moet zich niet bedroeven, wanneer hy by het vernemen zyner buitensporigheden de onvermydelyke heillooze gevolgen derzelven overrekent, of hem by een doorgaand leven in de zonde, het gewis verderf onbezonnen ziet in den mond loopen? Wie gevoelt zich niet eene bange treurigheid om het hart slaan, wanneer hy verwaarloosde kinderen, voor hunne jaren in allerlei misdaden ryp geworden, van de overtreding van Gods geboden een enkel spel ziet maken? Hoe zou het aan het hart niet wee doen, wanneer men jonge lieden, van de schoonste verwachting, ziet henensnellen in de strikken der wellust, gelyk een os ter slagting geleid wordt? Hoe zou het gemoed niet tot God schreyen, wanneer de man en vader des huisgezins door verslaafdheid aan den drank, het spel, en allerlei buitensporigheden, zyn huisgezin in armoede dompelt, en dan eindelyk gevoelloos van een scheidt, hetgeen God zelfs zamengebonden had? Wie beschouwt niet met innig leedwezen den grysaard, die, tot aan zyn einde toe, aan de ongeregtigheid blyft vasthouden, zyn hart tegen zynen Maker verhardt, en niet omziet naar de eeuwigheid, welke voor zyne voeten ligt? De ware liefde strekt zich toch niet enkel uit tot de voorwerpen, die het verdienen, tot brave en godvruchtige menschen; maar naar het voorbeeld des hemelschen Vaders, die zyne zon laat opgaan over boozen en goeden, die regenen laat over regtvaardigen en onregtvaardigen, tot al wat mensch heet, hoe ver ook afgeweken, hoe diep ook gevallen. Hetzelfde mededoogen, hetwelk hy den pynlyken kranke, den ongelukkige, die van zyne verstandelyke vermogens beroofd

is, en den onbedachtzame, die zich zelven in gevaar stort, toedraagt, gevoelt Hy ook voor den zedelyken kranke, verdwaasde en roekelooze. Hy stelt zich in zyne plaats, en bedenkt wat hy gevoelen zou, indien hy tot dien val gekomen ware, zich aan die overtreding had schuldig gemaakt. Zoo weent hy met den weenende, en deelt in zyn zedelyk ongeval; ja zelfs, wanneer deze er niets by gevoelt, rust de bekommering daarover op zyne ziel, gelyk hy over zyne eigene misdaden bekommerd en ontrust is. Gelyk hy zyne eigene zonden voor God beweent en beklaagt, zoo betreurt hy ook die van zynen naaste. Hoe grooter de afwyking is, welke hy ontwaar wordt, des te dieper is zyn leedwezen. Hoe nader de overtreder met hem in betrekking staat, het voorwerp zyner zorg was, of hem goede verwachting had ingeboezemd, des te overvloediger rollen zyne tranen over deszelfs val. Het is dan niet uit enkele nieuwsgierigheid of uit nog onberispelyker beginselen; maar uit ware belangstelling, dat hy het gedrag van anderen gadeslaat, en daarnaar onderzoek doet; en ofschoon het hart hem wee doet, wanneer hy iemand op eenen verkeerden weg ziet wandelen, of wanneer het gedurig gerucht hem de kwade trouw des eene, de heimelyke zonden des andere, de ongodsdienstigheid eenes derde overbrengt; hy kan zyn oog of oor niet moedwillig voor dezelve digt sluiten, even min als de barmhartige zyn aangezigt van den toestand eenes ellendige kan afkeeren en zich opdringen, dat alles wel is. Maar de wezenlyke smart, welke de feilen zyner medemenschen hem veroorzaken, doet hem aan dezelven niet eerder geloof slaan, voor dat hy van derzelver onbetwistbare waarheid verzekerd is.

Dus kwelt zich de ziel des regtvaardige over de zonden, welke hy rondom zich ziet plegen, en in plaats dat by het toenemen der ongeregtigheid zyne liefde zou verkoelen, gevoelt hy dan zelfs de meeste betrekking op zynen naaste, wanneer hy hem, door eigen schuld, ongelukkig ziet. Zoo weende de Zaligmaker, toen Hy de stad zag, welke zoo vele profeten gedood, zoo veel liefde van God versmaad had, die voor haar verderf ryp was, en echter blind voor haar ongeluk. Waterbeken vloten af uit zyne oogen, omdat zy Gods wetten niet onderhielden, en zich allerlei onheilen op den hals haalden.

Verder. Dat David deze betuiging van zyne droefheid over de overtredingen van zynen naaste voor *God* aflegde, dunkt ons mede eene beminnelyke trek van zyn betamelyk gedrag in dezen te zyn. Hier door bleek het, dat zyne droefheid niet gemaakt, niet voorgewend, maar wezenlyk was, daar hy met dezelve voor God den Alwetende durfde komen. Hy was voor God niet de aanklager, maar de beklager zyner broederen. Hy hield zich niet op, met hunne afwykingen onder de menschen te verbreiden, welke dikwerf

daarvan allerlei misbruik maken; maar tot God, die alleen verbetering en herstelling kon bezorgen, kwam hy met zyne klagten.

Wat dunkt u nu, M. H.! van zulk een bestaan als in de woorden van David doorblinkt: waterbeken vlieten af uit myne oogen, omdat zy uwe wet niet onderhouden? komt het u niet beminnelyk voor? vloeit het niet van zelf voort uit eene hartelyke liefde tot God en den naaste? Is het niet noodzakelyk by hem, die eenige smart gevoelt over zyne eigene overtredingen? Zullen wy immers, tot stuiting der ondeugd, ter verbetering van onzen naaste de handen aan het werk slaan, indien wy deze smart niet gevoelen? Zullen wy zonder dezelve immer, gelyk onze pligt is, met behoorlyken aandrang voor hem bidden kunnen? Zou het ons, indien wy in eenige grove zonde vervielen, niet aangenaam zyn, wanneer andere deelnemende harten zich met ons bedroefden? Al wat gy dan wilt, dat u de menschen doen, doet gy hun ook alzoo.

Volgt dan dit bestaan. Zoekt het u eigen te maken, en op de voorkomende gevallen toe te passen. Het moge u menige smartelyke aandoening, menige traan kosten; uw hart zal zich daarby echter wél bevinden, gelyk het hart zich altyd beter bevindt, wanneer men zyne eigene zonden beschreidt, dan wanneer men verhard en ongevoelig onder dezelve voortgaat.

II. Laat ons nu, opdat de betamelykheid en beminnelykheid van zulk een bestaan te beter aan het licht kome, ten tweede, overgaan om u de daartegenoverstaande, maar in de zamenleving meestal heerschende gezindheid af te schetsen.

Wy hebben toch slechts onze gewone ondervinding te raadplegen om te kunnen opmaken, dat het gemoedsbestaan van David niet de meest algemeene gezindheid is. Men bespeurt niet zulk eene eenparige droefheid onder de menschen by 's naasten val; maar deze wordt veelal óf met onverschilligheid aangezien, óf in een bespottelyk licht gesteld, óf verwekt heimelyke vreugde, verbittering en verwydering. Laat ons elke van deze meest gewone handelingen afzonderlyk nagaan, en er het onbetamelyke van aantoonen.

1. Veelal ziet men onverschilligheid heerschen by anderer menschen overtredingen en misstappen. Ben ik myns broeders hoeder? ieder moet voor zich zelven toezien; ik heb te veel met my zelven te doen, dan dat ik my nog om anderen zou bekommeren; zoodanig is de taal van deze menschen. Het is er echter ver van af, dat de ware godsdienstigheid zulke karakters zou vormen. Zy leert ons te zien, niet zoo zeer op hetgeen onzes zelfs is, maar vooral ook op hetgeen des anderen is. Zy vertoont ons het karakter van den Apostel Paulus, door haar gevormd, welken wy hooren betuigen: *Ik zeg de waarheid in Christus, ik lieg niet, myn geweten my mede getuigenis gevende, dat het my eene groote droefheid en myn hart eene gedurige smart is. Want ik zou wel wenschen verbannen*

te zyn van Christus voor myne broederen, die myne maagschap zyn naar het vleesch. De ware vrome heeft gaarne vele wandelaars met zich op den weg ten hemel. Hy zou ook gaarne al zyne medebroeders daar zien binnenkomen. Hy ziet dus elk, dien hy ontmoet, met begeerige oogen aan, om op te merken, of hy hem voor een medereiziger naar hetzelfde vaderland mag houden. En gelyk hy met vreugde elke goede trek in ieder opmerkt, en met welgevallen elke zyner goede daden verneemt, God er voor verheerlykende, welken hy als den oorsprong van alles goeds in den mensch eerbiedigt; zoo wordt hy ook hartelyk bedroefd, wanneer hy de afwykingen van anderen gadeslaat. Wie dan dezen ook zyn mogen, ryken of armen, vrienden of vyanden, bloedverwanten of vreemdelingen, schaamt u over uwe bekrompenheid van hart, gy die slechts om uwe eigen zaligheid bekommerd zyt, en in die van uwe medemenschen geen belang stelt, die niets dan uwe eigene zonden ter hart neemt. Hoe kunt gy uw voor uw eigen vleesch verbergen? Hoe kunt gy, ouders, uwe kinderen, gy echtgenooten, uwe wederhelft; hoe kunt gy broeders uwen broeder aan de zonden den vryen teugel zien geven, zonder aan hun ongeluk een traan toe te wyden, zonder eenige bekommering te voeden over hun einde? Wy beklagen en bedroeven ons over hem, die door brand of andere rampspoeden zyne aardsche bezittingen verloor: maar wat is dat by het verlies van de rust zynes harten, van de achting zyner medemenschen en de gunst van God? O niemand is ongelukkiger dan die zich zelven ongelukkig maakt; niemand verdient daarover meer dan zulk een ons medelyden en onze tranen.

2. Niet minder algemeen is, by de ontdekking der gebreken en feilen onzer medemenschen, de wreedheid om met dezelven te lagchen en die in een bespottelyk daglicht te stellen. Men beschouwt die dan als nietige dwaasheden en beuzelingen. Ondertusschen zyn zy er verre van af van niet anders dan dit te zyn. Van de ware zyde beschouwd, moeten zy ons voorkomen beleedigingen, der hooge Godheid te wezen, en afhellende steilten, waar langs zy hun bederf te gemoet snellen. En wie zal dan in zyns naastens verderf lagchen? O nimmer zy de dronkaard, wanneer hy daarhenen zwiert en waggelt, een voorwerp onzer spotlust; veeleer treffe ons hart deze vernedering der menschelyke natuur tot beneden het vee. Nimmer worde de gierigaard, die zyn hart aan kleinigheden hangt, en zyn schat bewaart, alsof hy die in eeuwigheid behouden zal, slechts met een glimlach door ons verwaardigd, maar wel met eene hartelyke traan. De ontdekte bedrieger strekke nimmer ten speelbal van ons vernuft en geestige kwinkslagen; maar veeleer gevoele ons hart met hem zyn ongeluk, omdat hy een mensch is. Het zou te vreezen zyn, dat wy onze

eigen zonden mede als beuzelingen, als verschoonelyke dwaasheden beschouwen, indien wy over die onzer medemenschen zoo denken kunnen. Wie toch zal over zyne eigene overtredingen schreyen, en over die van anderen lagchen kunnen? Het gevoelen toch, dat God door dezelven onteerd wordt, en dat allerlei onheil derzelver bezoldiging is, moet ons deze zoo wel als eene verfoeyelyk en verschikkelyk maken. Van veel schadelyker invloed op onze eigen zedelykheid, dan men gewonelyk denkt, is dit ligtvaardig spotten met des naasten overtredingen. Behalve dat het tegen den ernst der ware liefde lynregt overstaat, zoo ondermynt het ook het hoog gezag en de gestrengheid van Gods wetten, en verbloemt ons het akelige en gevaarlyke van derzelver schending.

3. Doch veel erger is nog een ander gebrek, hetwelk wy, in de derde plaats, moeten berispen, dat men, namelyk, heimelyke en zelfs openbare vreugde voedt en aan den dag legt over eens anders misdryven. Schoon men oppervlakkig zou wanen, dat vreugde over eens anders onheil en bederf slechts tot het ryk der booze geesten behooren; het blykt, helaas! dat deze helsche vreugde ook aan de verdorvene natuur der menschen niet vreemd is. Van daar toch leiden wy af de gretigheid, waarmede het verhaal van anderer misstappen overal wordt verbreid; dat men niet te vreden is met het kwaad, dat er werkelyk is, ook om des te ruimer stoffe tot aangename gesprekken te hebben, aan andere misdaden toedicht, waaraan zy ten eenemale onschuldig zyn, en hetgeen er in hun gedrag berispelyk mogt zyn, buitenmate vergroot. Niet slechts merkt men deze vreugde op, wanneer de hoogmoedige vernederd, of eene bittere vyand daardoor gekrenkt wordt. Maar zelfs wanneer menschen van een beminnelyk karakter, met wie men gemeenzaam verkeerde, door hunne misstappen stof tot opspraak geven. Het verdorven menschenhart voelt zich gestreeld en gevlied, wanneer men zoo uit de hoogte de misstappen van anderen kan aankondigen, veroordeelen en zich zelven daardoor verheffen. Zoo bouwt men zyne grootheid op het ongeluk van eenen andere, of althans men vindt in de feilen van anderen eene genoegzame verschooning voor zyne eigen gebreken, zeggende: wie is er zonder zonde! die en die is ook al niet beter. Vooral openbaart zich zulk eene vreugde, wanneer hy, die door zyne bestraffingen en zedelyk gedrag, zoo lang hinderlyk was in het plegen van buitensporigheden, eindelyk tot den val komt. Dan gaat er een gejuich op; dan is het, wat baat nu de godsdienstigheid, daar hy, die zich een voorstander van dezelve beroemde te wezen, zich nog slechter gedraagt dan een ander? Geheel tegenovergesteld is de gezindheid, die wy u naar Davids voorbeeld hebben aangeprezen. Waterbeken vloten af uit zyne oogen, wanneer hy

zag, dat Gods wet niet onderhouden werd. En wy mogen veilig veronderstellen, dat dan zyne tranen overvloediger gestroomd zullen hebben, wanneer hy een jongeling, die boven zyne medegezellen uitmuntte, wanneer hy een man, die tot nog toe van een onberispelyk gedrag was en door zyn voorbeeld de godsdienst tot steun verstrekt, onverwachts in een onherstelbaar misdryf zag storten. Dan gevoelde hy des te levendiger de onberekenbare schade, welke de zonde aanrigt; dan werd hy des te sterker genoopt om zyn hart, vol van smartelyke spyt en teleurstelling, voor God te ontlasten.

4. Eindelyk, wat is er gewoner, dan dat verbittering, koele bestraffing, verontwaardiging en vyandschap de plaats der vorige hartelykheid en liefde innemen, wanneer iemand van onzen naaste zich aan zware overtredingen schuldig maakte, even alsof door den misslag van onzen naaste, onze verpligting om hem lief te hebben werd opgeheven. Hoe bekrompen zou ondertusschen de liefde zyn, indien zy enkel tot deugdzamen zich bepalen moest. En bewyst God aan degenen, die tegen Hem regtstreeks overtreden, zyne liefde dagelyks? hoe zullen wy hen dan van ons stooten, ons hart voor hen sluiten; wy, die zelven zoo veel gebrekkigs aan ons hebben, die zoo veel verschooning behoeven? Wy hebben dan geen het minste regt om tegen de overtreders ons te verbitteren, zelfs niet, wanneer zy tegen ons misdaan hebben. Medelyden en beklag verdienen zy veeleer, dan koele bestraffing uit de hoogte. Ons hart deele te meer in hun onheil, hoe verder zy zyn afgeweken. "Vader! vergeef het hun, want zy weten niet wat zy doen: Heer! reken hun hunne zonden niet toe:" Dit moet ons gebed voor hun tot God zyn. Wie zou den vernederde nog dieper kunnen vernederen? Wie zou hem den weg tot terugkeering moeyelyk willen maken? Dan, wanneer hy by u innig mededoogen over zynen ongelukkigen toestand ontdekt, zult gy zyn vertrouwen winnen, en in Gods hand een middel kunnen zyn tot zyne teregtbrenging. Hoort dit en neemt het ter harte.

Bedenkt het, gy die ligtzinnig op den weg der zonde voortwandelt, hoe vele tranen er welligt om uwent wil in het verborgen geschreid worden. Denkt, dat deze tranen, welke uwe ouders, uwe echtgenooten of anderen, die in uw geluk belang stellen, over u storten, by God gezien worden en ter uwer verantwoording liggen. Dat deze tranenbeken, welke, om uwent wil de oogen uwer geliefden ontvloeyen, u tot nadenken bragten over uw gedrag, of hetzelve dan inderdaad zoo gevaarlyk, zoo beklagenswaardig is! dat gy gedrongen werdt geloovig de toevlugt tot Jezus Christus te nemen! Och! dat gy met hen weendet over uwen deerlyken toestand. Wy naderen met rassche schreden aan dien dag, wanneer al het verborgene aan het licht zal komen; wanneer by menige verbor-

gen zonden, en menige heimelyke vreugd daarover gevoeld, ook menige verborgen traan aan het licht zal komen. God geve, dat wy allen dezen dag zonder verschrikking zien mogen. *Amen.*

DE HEERLYKHEID IN HET LAATSTE DER DAGEN

"Zy zullen vreezende komen tot den Heer en zyne goedheid in het laatste der dagen."

Dit is een onderwerp, waarin godsdienstige menschen zeer veel belang en genoegen stellen; maar, by verre na, niet zoo veel als deszelfs toenemende belangrykheid vordert. Dit bevat gewigtige verantwoordelykheid, aan onze zyde, om de komst van het lang gewenscht tydperk te bevorderen, en die verantwoordelykheid vermeerdert naarmate het tydstip nadert. Dit geeft groote aanmoediging aan de meest ingespannen en krachtdadige pogingen: daar Gods woord zoo dikwyls en zoo duidelyk gewag maakt van den tyd en de algemeene en volkomene zegepraal des Verlossers over de wereld en de zonde. Dit wydt ook zeer breedvoerig uit over de edelste en sterkste beoefeningen onzes geloofs; het vervult en bezielt onze vurigste godsdienstige afzonderingen; het geeft den vryen teugel aan de beste en heiligste gewaarwordingen onzer vernieuwde natuur; het verwekt by ons de belangzuchtigste bedryven en milddadigste bydragen, dat het Koningryk Gods komen moge; en dat zyn wil geschiede op de aarde, gelyk als in den hemel.

Door dit hoogst belangwekkend onderwerp aan de aandacht van de lezers van de *Honigby* voor te dragen, zal het noodig zyn eenige aanmerkingen, tot opheldering vooraf te doen gaan, waarin eigenlyk de heerlykheid op de laatste der dagen *bestaat* en wat dezelve *kenmerkt;* en waarin de heerlykheid van *dien* tyd verschillen zal van, en overtreffen, de heerlykheid van eenig ander tydperk in de geschiedenis van de kerk op aarde.

Het is eene opbeurende gedachte, afgeleid uit de geschiedenis van het voorledene, zoowel als van de kennis van het toekomende, dat, alhoewel de kerk onderhevig geweest is, of nog moge zyn, aan vele en bedroevende omwentelingen, op onderscheidene tydperken van derzelver geschiedenis, en in de verschillende deelen der wereld, alwaar eene zigtbare kerk ten eenigen tyd bestaan heeft, of nog moge opgerigt worden, aldaar geweest is en moet zyn, eene trapsgewyze verbetering van Christus Kerk in getal, kennis en godsvrucht, sedert hare eerste kindschheid tot haren vollen wasdom, wanneer zy zich zal voordoen, "helder als de maan, klaar als de zon, schrikkelyk als slagordens met banieren." Gevolgelyk zal de heerlykheid der kerk, op het laatste der dagen,

grooter zyn dan al hare vorige heerlykheid. Dit zal de grootste heerlykheid zyn, waartoe zy, als eene strydende kerk, in staat zal zyn te geraken. De lezer vestige zyne aandacht op twee zaken: Vooreerst, wat de heerlykheid op de laatste der dagen zal kenmerken? Ten andere, wanneer die dag, naar alle waarschynelykheid, zal aanbreken? Onder de zegeningen, welke dien tyd zullen kenmerken, kunnen wy stellen:

I. *Goddelyke wetenschap.* Ofschoon niets, dat met eene *volmaakte* kennis gelyk staat, in deze tegenwoordige wereld te eeniger tyd, of door eenig mensch, bereikt of verwacht kan worden, desniettemin zyn er verschillende onderscheidene kenmerken van de kennis aan de goddelyke dingen, welke in verband staan met de heerlykheid op de laatste der dagen; by voorbeeld:

a. Dat dezelve *algemeen* zal zyn. Zy zullen *allen* God kennen, van de *kleinste* tot de grootste hunner. Of dezelve eene zaligmakende kennis zy, zoo als heiligen genieten, of algemeene kennis, zoo als een zondaar omtrent God hebben moge, dezelve zal klaarblykelyk eene aangename tegenoverstelling zyn aan de duisternis, welke nu de aarde bedekt, en de dikke duisternis, welke de gemoederen der menschen nog overdekt. De kennis van dat tydperk zal nog een ander aangenaam kenmerk hebben.

b. Dezelve zal *volkomen* zyn. " De kennis des Heeren zal *de aarde overdekken*, gelyk de wateren de *zee* bedekken." De uitgestrektheid der wateren in den oceaan is zeer groot; " alzoo is deze *groote* en *wyde* zee;" alzoo zal de verspreiding van goddelyke kennis zyn. De zee is zeer *diep;* op vele plaatsen is zy geheel onpeilbaar; alzoo zal de kennis van de heerlykheid op de laatste der dagen zyn. Wy zweven slechts op de oppervlakte van goddelyke waarheden en heilige kennis, naar de verborgenheden en afgronden, welker diepte zy zullen kunnen peilen, wier zielen verlicht zullen zyn door het licht en de heerlykheid op de laatste der dagen. Goddelyke kennis legt *nu* opgesloten in bronnen en fonteinen, of bepaalt zich tot beken en nietige stroomen. Alsdan zullen de fonteinen van de groote diepte worden opgebroken en de vensters des hemels geopend, en de volle stroom van kennis zal al deszelfs vroegere grenspalen doorbreken, en in één oceaan verkeeren, breed en diep, de aarde bedekkende, gelyk de wateren de zee bedekken. De heerlykheid op de laatste der dagen zal zich kenmerken, door,

II. *Goddelyke genade.* Deze zal aan de wereld meer opmerkelyk en meer algemeen en overvloedig medegedeeld worden. *Bekeeringen* zullen als dan *algemeen*, wy willen niet zeggen, *universeel*, zyn. Wy mogen met grond beweeren, dat het getal der bekeerden op dien tyd, by verre, veel grooter zyn zal dan dat van de onbekeerden, even zeer als het getal der laatsten thans het getal van Gods volk

schynt te overtreffen. Gods genade zal alsdan meer volledig zegepralen over hen, die daarvan de voorwerpen zyn. De Christenen van *dat* tydperk zullen van eene hoogere orde zyn, hebbende veel meer van het leven en de kracht der godsdienst, meer van de liefde Gods in hunne harten uitgestort; zy zullen geestelyker gezind zyn en oneindig heiliger; eene grootere afkeer hebbende van elke zonde, en vervuld met eenen meer brandenden yver tot hare volkomene vernietiging by zich zelven en by de wereld. De weinige overblyvende zondaars zullen, in hunnen zondigen wandel gestuit, verbaasd en beschaamd worden. Zy zullen huiveren voor eene openlyke opmerking; in het geheim zich bezondigen, en welligt een dekmantel van godsdienst dragen, om te misleiden. Wy kunnen een ander onderscheidend kenmerk van dien tyd aanvoeren, namelyk,

III. *De eenheid van Christus Kerk.* De verdeeldheden in de kerk, zyn de natuurlyke gevolgen en een onwankelbaar bewys van den droevigen lagen stand van persoonlyke godsvrucht onder derzelver leden. Zy zyn even verderfelyk voor derzelver inwendige vrede, voorspoed en zuiverheid, als zy hinderlyk zyn voor derzelver uitbreiding en welvaart, door bekeeringen en toevoegingen van de wereld. De Verlosser bidt dat alle Christenen en dat al zyne kerken *een* mogen zyn, opdat de wereld gelooven mogt, dat de Vader Hem gezonden heeft. De eenheid dus van de geheele kerk zal de byeen vergaderde volken tot Gods Zoon, *voorafgaan.* De thans bestaande verwydering en bevreemding tusschen leden van dezelfde gemeente, zullen en moeten weggevaagd worden, door meerdere goede hoedanigheden van godsvrucht en liefde. Vele zoogenaamde byzonderheden, welke de vereeniging en medewerking van verschillende Christen genootschappen in den weg staan, zullen, uit een helderder oogpunt beschouwd, zondig worden bevonden, en eene warmere liefde zal dezelve verstrooyen en verdryven. Andere onderscheidende kenmerken, welke overblyven, zullen tot hunnen behoorlyken standpunt worden gebragt, en niet meer de plaats mogen innemen en zich het gewigt aanmatigen van hetgeen alleen aan de eerste beginsels en het wezenlyke van ons allerheiligst geloof behoort. Met welk eene heilige en regtmatige verontwaardiging zullen de Christenen van dat tydperk, vele nietsbeduidende dingen, omtrent leer en tucht, vernietigen en vertreden, welke onze eenheid, onze bedryven, ons welgelukken en onze liefde zoo lang in den weg hebben gestaan? Hoe zullen zy verfoeyen en verdelgen de afgoden van de ziel, die men gekoesterd en als een kostbaar kleinood aan het nageslacht heeft willen nalaten, de dingen welke ons van het nuttigste en uitnemendste op aarde hebben vervreemd en afgescheiden, welke ons aangespoord hebben, om ons aan Hem te onttrekken, hen in het oog te houden, ons tegen hen aan te kanten, en hen op eene onchristelyke wyze te

behandelen; om hen de gastvryheid en de voorregten van de Christelyke Kerk te ontzeggen; hen uit te sluiten van de tafel des Heeren op aarde, en onze uiterste vlyt aan te wenden om hen van het bruiloftsmaal des Lams in den hemel buiten te sluiten. Chrisnenen en Christenkerken hebben niet altyd de helft der *wysheid*, of de helft der *liefde* van Bileam, den waarzegger, ontdekt, in de vervloekingen en uitsluitingen, welke zy hen hebben opgelegd, die de schoonste blyken hebben gegeven van de gunst en liefde Gods jegens hen. Hy gevoelde wat vele zoogenaamde Christenen, aan de Schibbolet hunner eigene party verkleefd, niet gevoelen of vreezen: "Hoe zal ik *vervloeken*," zegt hy, "dien God niet vervloekt heeft? of hoe zal ik schelden, dien de Heer niet heeft gescholden?" Dit was een te gevaarlyk en vreesselyk werk, zelfs voor eenen Bileam, om hetzelve ten uitvoer te brengen; maar hy zoude zulks kunnen hebben *beproeven*, ware hy een *Christen* geweest! Er mogen sekten en verdeeldheden in de Kerk van Christus op de laatste der dagen overblyven, gelyk de stammen Israëls onder hunne byzondere banieren en bevelhebbers gerangschikt waren, en afzonderlyke gedeelten van het leger en het heilige land bezaten; nogtans bragt de onderscheidene verdeeling van de stammen geene hindernis te weeg aan hunnen onbeperkten en broederlyken omgang met elkander; ook maakt dit geen inbreuk op de zamenkomst en eensgezindheid hunner ouderlingen in den raad; ook belettede dit de geregelde vereeniging niet van hunne duizenden in de groote vergadering op hunne plegtige feestdagen, noch de vergadering van het heir voor het gevecht.

Er mogen onderscheiden Christen gezindten by de verheerlyking op het laatste der dagen bestaan; maar zy zullen ongetwyfeld geheel ontdaan zyn van al hunne aanstootverwekkende zonderlinge eigenschappen; ook zullen zy geene muren van afzondering worden bevonden, noch beletten de volkomene en toegenegene vryheid van gemeenschap tusschen alle standen van Christenen, of de onderlinge afwisseling van godsdiensten en de vereeniging van pogingen tot welzyn van de gansche Kerk van Christus en de volkomene zegepraal van zyn Evangelie over de gansche aarde. Behalve de zegening van eenheid, heerschende by de heerlykheid op de laatste der dagen, zal er ook zyn,

IV. *Vrede.* Deze groote zegeningen, zoo dikwyls vermeld als een duidelyk kenmerk van des Messias regering, zal, in hare volkomenheid, in de kerk genoten worden. De zigtbare kerk is het worstelperk geweest van by verre meer aanhoudende wreede en bloedige twisten, dan immer op het oorlogsveld hebben gewoed. Schoolsche twistredenen en godsdienstige geschillen zyn zeer nadeelig geweest aan de zuiverheid en het gezag van het Evangelie, daar de vergramde stryders eene verbazende behoefte aan deszelfs

geest hebben aan den dag gelegd; maar deze zullen verdelgd worden door den geest van heiligheid en liefde, deszelfs vreedzamen invloed op het laatste der dagen uitstortende. Gramstorige geesten zullen door liefde worden ten onder gebragt; in gal gedoopte pennen zullen in het vuur worden geworpen en kwaadaardige twisten ophouden. Wanneer een ieder niet eveneens ziet op al de geringere punten van pligt of leer, echter zal een ieder de zonde, dwaasheid en het nadeel inzien om daarover te *vechten*. De waarheid zal veel gereeder ontdekt worden door naauwkeurig onderzoek, bedaarde navorsching en zedige opgaven, dan door stoutmoedige en gewaagde beweeringen aan de eene, en stellige en hardnekkige ontkentenissen aan de andere zyde.

Zoodra de oorlogen in de kerk zullen zyn opgehouden, zal al derzelver kracht zich bepalen tot het daarstellen van vrede in de *wereld*. De Vorst des Vredes zal zyne roede over de volken uitstrekken, en voor altyd een einde maken aan den roof van goederen, het bemagtigen van landen, en aan het bloed vergieten. Nayver en wraak, de twee groote springbronnen van oorlog, zullen gestuit, en oorlogen met al derzelver gevolgen van de wereld verbannen worden. Hy, die het regt heeft om te regeren, zal oorlogen "doen ophouden tot aan het einde der aarde," en zyne gehoorzame en gewillige onderdanen "zullen hunne zwaarden slaan tot spaden, en hunne spiezen tot sikkelen, het eene volk zal tegen het ander volk geen zwaard opheffen, noch zy geene oorlogen meer leeren."

(Het vervolg hierna.)

OPHELDERING VAN EENE OPMERKELYKE SPREUK.

"De bedrieger zal zyn' jagtvang niet braden."—Spreuk. xii. 27.

Zoo kort en bondig worden grondregels door spreuken voorgesteld, dat zy, in weinige woorden, een onschatbaar denkbeeld bevatten, en door de eenvoudigste zinspelingen, de belangrykste verrigtingen en voorwerpen afschilderen. De bovenstaande spreuk is hiervan een treffend bewys, onder het figuur van eenen man, die zich de moeite der jagt had getroost, en nogtans zynen jagtvang niet wil toebereiden, maar liever laat bederven. Hierdoor worden onderscheiden karakters afgebeeld; en het kan nuttig zyn eenigen derzelven aan te toonen, en ons aldus aan te sporen om op ons zelve te zien, opdat wy niet verliezen hetgeen wy gewrocht hebben, maar eene volkomene beloonning verkrygen.

De mensch die zyn verkregen voordeel niet aanwendt ten nutte van anderen, is eene treffende opheldering dezer spreuk. Er zyn menschen, die door aanwending van verschillende middelen, tot rykdom en magt zyn gestegen, die, instede van den invloed, welke zy bekomen hebben, te gebruiken om onvriendelyke verdiensten voor te staan, om nuttige kunsten en instellingen aan te moedigen, en het ondragelyk gedrag van hoovaardigen en vermetelen tegen te staan, geen gevoel hebben voor eenige dergelyke onderneming; zy belemmeren slechts den grond, dien zy door hunne vruchten verryken, en door hunne schaduwe zegenen mogen. Het talent, hetwelk, behoorlyk besteed zynde, de worsteling van brave en bitterlyk beproefde armoede kon hebben verlicht, een nieuw leven gegeven aan kwynende plannen van nuttigheid, of anderen daargesteld op plaatsen van zedelyke verwoesting, is in een doek gebonden en in de aarde begraven geworden. Het zwaard rust in de schede, waardoor de stryd van geregtigheid met goddeloosheid, konde zyn gaande gehouden; en de wolk verzamelt hare wateren, zonder van één druppel afstand te doen, tot verzadiging van den woesten en verlaten grond, en tot ontluiking van het teedere gras.

Eene andere opheldering dezer spreuk vindt men in den mensch, die het gevolg zyner pogingen zelfs niet genieten kan, en niet toelaat dat andere zulks genieten. Hy heeft, door vroeg op te staan en laat op te zitten, en door het brood van zorgeloosheid te eten, eene groote mate van de goederen dezer wereld verkregen, maar wil zelfs van de genoegens, welke zy verschaffen, zich niet bedienen, noch gedogen dat zyne vrienden zich daarvan bedienen. Hy heeft zich zekere gewoonten eigen gemaakt, en kan het denkbeeld niet verdragen van dezelve te veranderen; en de liefde voor de wereld heeft zulk eene kracht verkregen, dat hy gedurig bezorgd is, om het verkregen goed te bewaken of te vermeerderen. De eenvoudige spyze, welke hy weleer met gemelykheid genoot, is nu zyne geliefkoosde spys; en de geringe woning, welke hy tegen eene meer gemakkelyke had kunnen verwisselen, verkiest hy liever dan eene, welke met meer gemak voorzien, hem op kosten zoude dryven. Rykdom heeft hem geen meerder gemak, maar grootere zorg aangebragt; en, by zyne waakzaamheid, dat anderen er niet aan zullen geraken, is er eene kracht in zyn eigen begeerlyk gevoel, welke dien bewaart voor het gebruik, hetwelk alleen in staat is dien tot eenen zegen te maken.

Eene andere opheldering hiervan vindt men in het gedrag van hen, die door ondervinding niet wys willen worden. Dat de ondervinding de beste leermeesteres is, is eene algemeene waarheid; maar er zyn menschen voor welke hare lessen geheel nutteloos zyn. Zy hebben ondervonden, dat zy door het uitstel veel voor-

deel hebben verloren, hetwelk zy gelukkig konden hebben behaald, wanneer zy zich by tyds, zoo als het behoort, van hunne gulden gelegenheden hadden bediend; echter verschuiven zy als nog, tot een verder tydperk, de pogingen welken nu van hen vereischt worden, en vouwen hunne handen om te slapen, terwyl zy met al hunne magt behoorden te werken.

Zy hebben ondervonden, dat zy in zekere gezelschappen welligt in iets zonden kunnen botvieren, hetgeen voor hun hart onverdragelyk is; dat zy gesprekken mogten hooren, welke eene verkeerde strekking hebben, dat zy vriendschapsverbindtenissen mogten aangaan, welke hen in geenen deele tot eer zouden verstrekken; desniettemin vermyden zy dezelve geenszins, ook verbeteren zy hunne duur gekochte ondervinding niet, om gezellig genoegen op tegenovergestelde plaatsen te zoeken. Anderen hebben bevonden, dat men hunne eenvoudige en onbedachtzame geaardheid op eene schandelyke wyze heeft belaagd—dat zy, door schoone beloften en bedriegelyke voorwendsels, aansprakelyk zyn geworden voor schulden, welke zy hebben moeten betalen, en dat zy, instede van door de wereld beklaagd, integendeel, wegens hunne dwaasheid belacht zyn geworden; echter is hun oor nog geopend voor zulke aanzoeken, en geene smart hunner borgtogt kan hen bewegen zulks te vermyden. En, ach! hoe velen zyn er, die noch door angst, noch door knaging kunnen terug gehouden worden van die dwaasheden te begaan, welke dezelve te weeg bragten—geen smartelyk beloop van herstel in vorigen toestand kan hen weêrhouden van weder tot dwaasheid te vervallen!

Wy zouden nog andere meer belangryke ophelderingen dezer spreuk kunnen vinden in de wyze waarop velen al de gevolgen verliezen, welke zy door hunne bywoning van de godsdienstige verordeningen konden hebben gewonnen. Zy verschynen voor God als zyn volk verschynt, zyn geregeld in de bywoning der onderscheidene genademiddelen, en betrachten dezelve met alle schynbare oplettendheid en ernst, en stellen nogtans niets in het werk, om zich ten nutte te maken, hetgeen zy tot hunner zielen zaligheid hooren. Zy hooren het kwaad en het gevaar van eenen zondigen staat beschryven, maar zy staan niet op om den toekomstigen toorn te ontvlieden; zy hooren de veiligheid en den vrede van een godsdienstig leven verkondigen, en trachten niet om in te gaan in de enge poort; zy zien het karakter van den Zaligmaker afgeschetst, en echter verzetten zy geene schrede om Hem te volgen; zy hooren van des Satans kunstgrepen, en echter waken noch bidden zy niet tegen dezelve; de onzekerheid des levens en de nabyheid des doods worden hen voorgehouden, alsmede de onzekerheid van alle aardsche genietingen, en nogtans roemen zy op morgen en zeggen: "Morgen zal het zyn als heden, en veel overvloedi-

ger." Hoe vele vastdagen zyn voorby gesneld zonder vruchten van bekeering voort te brengen!—en hoe vele plegtige bondzegelen zyn niet bygewoond geworden, zonder dat een enkele trek van Christus beeld voortgebragt, of zonder dat de geringste aandrang zyner liefde gevoeld werd! De vroomste Christenen hebben reden om te klagen, dat zy geene verordening naar behooren hebben bevorderd; maar hoe beklagenswaardiger is de staat van hen, by welke alles is verloren gegaan, en voor welke geene andere uitkomst zyn zal, dan de verzwaring van hun oordeel! "De aarde, die den regen, menigmaal op haar komende, indrinkt, en doornen en distelen draagt, die is verwerpelyk, en naby de vervloeking, welker einde is tot verbranding."

Als eene opheldering dezer waarheid, kan ik nog bybrengen, het gedrag van iemand die zich de indrukselen niet ten nutte maakt, welke door opmerkelyke bedoelingen der Voorzienigheid by hem verwekt worden. Er zyn menschen, die op eene wonderbare wyze uit groote gevaren gered zyn geworden, en in de eerste opwellingen des harten, de vurigste dankbaarheid aan hunnen genadigen Redder hebben toegebragt, gevoelende, dat, indien zy waren omgekomen, zy spoedig in de hel zouden neêrgedaald zyn. Zy hebben besloten om, zonder uitstel, den toekomstigen toorn te ontvlieden; en overtuigd dat zy tot dusverre zonder God in de wereld geleefd hebben, hebben zy beloofd in zynen weg te wandelen in het land der levenden; maar deze indrukselen en voornemens zyn spoedig vergeten, en zy worden even zorgeloos en wereldsgezind als voorheen. Er zyn ook eenigen, die, door ziekte, de dwaasheid van eenen wereldschen levensloop hebben leeren inzien, en vast besloten hebben, om hunne herkregen gezondheid aan hoogere voorwerpen toe te wyden, dan zy tot dusverre hebben gedaan, doch het ziek vertrek verlaten hebben om te werken voor het vleesch dat vergaat. En er zyn velen, die onder de smart, welke zy door de wederwaardigheden en het afsterven van aanverwanten gevoelden, besloten hebben, om nimmer weder door hunne dwaasheid of hunnen toorn eenen vriend ongelukkig te maken, maar te zullen leven in zachtmoedigheid en liefde, welke hun zoo aanminnig voorkomen, en welker verwaarloozing zy zoo bitterlyk betreurden; maar, helaas! hoe spoedig werden zy moede van de beheersching op hunne driften gelegd, en verlieten de waakzaamheid en zelfverloochening, welke zy eens zoo heilzaam dachten!

Vele opmerkelyke ophelderingen dezer spreuk vindt men in het gedrag van volken. Zy zyn door onderdrukking, welke zy onverdragelyk gevoelden, opgewekt geworden, om eene stoute en vereenigde poging te doen tot afschudding hunner verbitterde slaverny: zy zyn in hunne pogingen geslaagd; maar, instede van zich deze behaalde voordeelen ten nutte te maken, door het invoeren van

meer zachte en meer vrye instellingen, en de behaalde voordeelen tegen misbruik te beveiligen, hebben zy, door den invloed van woeste en ondernemende bespiegelaars, zich aan beschikkingen onderworpen, welke hen met schorpioenen hebben gekastyd, of hunne vorige onderdrukkers de magt laten hernemen, welke zy verloren hadden, of hun juk drukkender dan ooit laten maken. Welk een sterk bewys voor deze aanmerking vindt men niet in de geschiedenis van een magtig Europesche volk! De kerk, ontaard door de dwaasheden van het bygeloof, en het koningryk verfoeid wegens deszelfs onzuiverheid, losbandigheid en onderdrukking, was weggevaagd geworden, en wysgeeren en menschenminnaars heerschten in hunne plaats. "En wat," zegt een vermaarde schryver, "heeft hunne regering voortgebragt? De wysbegeerte bragt met haar zulke ongerymde dwaasheden, als ooit door den bygeloovigsten dweeper van de duistere eeuwen zyn uitgeoefend geworden.—Menschlievendheid bragt met haar even afgryzelyke namen als de wreede slagting van St. Bartholomeus. *Frankryk* verwierp het geloof van Pascal en Fenelon, als een oud vertelsel, dat een hoveling haar afgod, en een gek haar priester konde zyn. Zy een heeft hare vryheid tegens Louis staande gehouden, opdat zy voor Robespiere mogte buigen."

Engeland heeft, volgens het algemeen gevoelen, eene onschatbare vordering in deszefs instellingen gemaakt, en welke wel aangewend, veel goeds zal ten gevolge hebben; maar er moet nog veel zorg worden aangewend, dat zulks niet nutteloos worde gemaakt, door nalatigheid in het waken over dezelve, of in het aanmoedigen en bestieren van derzelver werkingen, of door de dwaasheid welke, hetgeen bereikt is als niets achtende, voortdringen zal tot de geheele omverwerping van wetten en orde. By alle veranderingen is het de grootste wysheid te weten waar men ophouden moet. Wanneer de *Nyl* tot eene zekere hoogte ryst, dan verspreidt zich vruchtbaarheid en overvloed over het land van *Egypte;* wanneer zy zoo hoog niet ryst, dan is schaarschheid, ja zelfs hongersnood het gevolg; en wanneer zy boven zekere maat ryst, dan verdwynen de vooruitzigten van den landman in de verwoesting, welke zy aanrigt.

Ik zal nog byvoegen, dat men opvallende ophelderingen dezer spreuk vinden zal in de geschiedenis van onderscheidene kerken. Men heeft gehoord van godsdienstige maatschappyen, weleer vermaard door hare vorderingen in de beginsels en eerbewyzing van de Kerkhervorming, welke nu verzonken zyn in het uitschot van Socinianismus; en den roem van gelykvormigheid aan de grondstellingen en den geest der wereld, als een bewys hunner grootere verlichting en vryheid. Christus heeft niet alleen dit tegen hen, dat zy hunne eerste liefde hebben verlaten; maar ook dit, dat hy Hem den

rug hebben toegekeerd. Zy hebben niet gezorgd, om datgene vast te houden, hetwelk zy hadden, noch om te wandelen, waardig de roeping, met welke zy geroepen zyn geworden. Er zyn ook kerken geweest, welke geslaagd zyn om de banden, op hunne eeredienst en hunne belydenis gelegd, af te werpen, en om de vryheid te bekomen, waarmede Christus ons heeft vrygemaakt; welke zich hare voorregten niet hebben ten nutte gemaakt, tot vordering in beoefenende godzaligheid, en by hare zekerheid en de wereldsche achting, door haar genoten, den geest van zachtmoedigheid, de overeenstemming van gevoelen, de kracht der godsdienst, en de zuiverheid van karakter verliezen, waardoor zy zich weleer hebben onderscheiden. En wanneer God, by de verhooring van gebeden, de godsdienst in de kerken heeft doen herleven, zoo zyn er gevallen geweest, waarin de Geest smaadheid is aangedaan geworden, door traagheid en vermetelheid, waar yver en nederigheid zich hadden moeten vertoonen; en de goddelyke invloed is aangewend geworden om de uitzinnigste buitensporigheden in gevoelens, en grove vleeschelyke gezindheid in gevoelen en gedrag te verdedigen.

Laten wy, terwyl wy waken tegen zulk een dwaas gedrag, als in deze verhandeling is afgeschetst, gedenken aan deszelfs ondankbaarheid jegens God. Wekt Hy onze pogingen op, en bekroont Hy dezelve met eenen gunstigen uitslag, zullen wy dan zyne goedheid ons niet tot zyne eer ten nutte maken? En gedenken wy hoe Hy dit zal straffen. Hy zal ons ontnemen hetgeen wy niet durfden bevorderen, en ons kwaad toezenden, hetwelk wy niet zullen kunnen ontkomen, of in het minste verligten. Herinneren wy ons de plegtige toespraak van Christus: " Werk tot dat ik kome;" en de bemoedigende belofte, waardoor Hy ons tot vlyt aanspoort: " Laat ons niet traag zyn in wel te doen, want ter bekwamer tyd zullen wy maayen, zoo wy niet vertragen." Dan zullen wy weten, wanneer wy voortgaan den Heer te kennen: "zyne uitgangen zyn toebereid als de morgen." En wat, ofschoon deze bevordering van voorregten met moeite en verdriet geschieden, heeft God gezegd: " die met tranen zaayen, zullen met vreugde maayen." Ik heb van eenen godvruchtigen man gelezen, die van zynen dagelykschen arbeid leefde, en nogtans eene groote kennis van de godsdienst had opgedaan, door zich te binnen te brengen, hetgeen hy in de kerk gehoord, of in den Bybel gelezen had, en daarover na te denken, niet alleen in zyne ledige oogenblikken, maar zelfs onder zyn werk. Wanneer hy van de geboorte des zaligmakers gelezen of gehoord had, dan bepaalde hy zyne gedachten by de herdenking der onderscheidene omstandigheden daarvan, en de deswegens vervulde voorzeggingen. De voorschriften van de godsdienst, welke hy gelezen of gehoord had, prentte hy zich in het geheugen, en herdacht dezelve onder zyn werk, als gidsen die hy altyd by der hand had. Dit is geen

zonderling voorbeeld, want by niet weinigen, oefenen de lessen van het heiligdom hunnen invloed uit over elke gebeurtenis in de week, en de gebeden van den morgen verspreiden eene heilige frischheid over den geheelen dag. Gedenken wy, eindelyk, aan de gelykenis van de talenten—aan de twee getrouwe dienstknechten, hunne verantwoording, aanneming en belooning; en aan den luye, zyne armzalige verontschuldiging en zyne regtvaardige veroordeeling. Hoe gelukkig was hy niet, die zeggen kon: "Heer! vyf talenten hebt gy my gegeven, andere vyf talenten heb ik boven dezelven gewonnen!" Hoe droevig het geval van hem, die zeggen moest: "Ik heb uw talent in de aarde verborgen, ziet gy hebt het uwe!" Tot hem zeide de Heer: "Neemt van hem het talent weg en geeft het dengene, die de tien talenten heeft. Want een iegelyk die heeft, zal gegeven worden, en hy zal overvloedig hebben; maar van dengene, dit niet heeft, van dien zal genomen worden, ook dat hy heeft. En den onnutten dienstknecht, werpt uit in de buitenste duisternis, daar zal weening zyn en knersing der tanden." H. B.

GODS GOEDERTIERENHEID EN TROUW AAN DAVID BETOOND.

"De Heer zal het voor my voleinden; uwe goedertierenheid, Heer! is in eeuwigheid; laat niet varen de werken uwer handen."—Ps. cxxxviii. 8.

Zoo denkt, zoo spreekt, zoo bidt, zoo looft en dankt een mensch, die gaarne van God afhangt, op Hem vertrouwt en van Hem al zyn heil verwacht. Zulk een man was David, dien wy hier hooren. Dat bestaan kenmerkt doorgaans zyne psalmen, ook dezen psalm. Ei! leest denzelven oplettend, en gy zult deze woorden beter verstaan.

Gy merkt by het lezen, dat de man goedsmoeds is; hy is zelfs blyde, hy zingt van blydschap; want hy stelde zich voor, wie Jehova was en aan hem had betoond te zyn. Als zulk eene beschouwing wat meer is dan bloote bespiegeling, als het hart er in deelt, kan men daarvan vrolyk zingen. David verheugt zich over Gods goedertierenheid en trouw (vs. 2); over de verhooring zyner gebeden (vs. 3). Dit had hem krachtig gesterkt, dit sterkte hem nog, als hy dit nadacht; ja, hy verwachtte, als de koningen der aarde vernamen, dat de Heer hem verhoogd en al zyne beloften aan hem vervuld had, dan zouden zy met hem eerbiedig loven en zingen, want zyn God was steeds zyn hulp en beschutting geweest tegen zyne vyanden (vs. 4—7).

Uit den mond en uit het hart van zulk een' man kunnen wy de taal verwachten, waarmede hy zyn kort, maar hartelyk lof- en danklied besluit. "De Heer zal het voor my voleinden," zoo

spreekt hy tot zich zelven, ter zyner eigene bemoediging. Hy had ten allen tyde de goede hand zyns Gods over hem ondervonden; die God zou verder met hem zyn en zyne gunst en hulp over hem volkomen maken; dit hoopte hy, dit verwachtte hy. En waarop bouwde David deze hoop? Misschien op zyne vroomheid? Neen! dit is een ellendig steunsel: hy hoopte op Gods goedertierenheid. "Uwe goedertierenheid, Heer! die my zoo dikwyls heeft verblyd, verandert niet; zy is tot in eeuwigheid en duurt altyd voort. Dit is myn steun, dit doet my blymoedig bidden: "Laat niet varen het werk uwer handen!" Davids levensgeschiedenis was van zyne jongheid af, een werk en bestel van Gods hand. David was, boven de meeste andere menschen, een kind en kweekeling van Gods Voorzienigheid, en ook hierom zou die weldadige en getrouwe Leidsman zyns levens, hem niet laten varen, hem nimmer aan eigene wysheid en kracht overlaten; maar zyn werk en woord aan hem bevestigen. Dit bad hy, dit vertrouwde hy; zoo ging gelooven en bidden, en danken en pryzen, zamen in het hart van dezen godvreezenden man.

Lezer! Kent gy ook Davids God, den Jehova, den Eenige en Waarachtige? Kent gy Hem, gelyk David Hem kende, meer dan by naam? Is deze kennis, gelyk by David, niet van gisteren of eergisteren, maar van voor jaren, van uwe jeugd af? Dan zult gy den man deze taal wel willen nazeggen, en nazingen, en nabidden.

Welke was, tot heden toe, onze ondervinding op onzen levensweg? Was zy ook niet een aaneengeschakelde getuigenis van Gods goedertierenheid en trouw over ons, ook dan, als Hy ons in onze verlegenheden sterkte en doorhielp? Zoo moesten wy dan nu ook zeggen—niet alleen zeggen, maar ook gelooven: "de Heer, die my tot hiertoe bragt en staande hield, zal my niet verlaten, Hy zal het voor my voleinden." Misschien zyt gy nog jong; dan zal u nog velerlei bejegenen, zoet en bitter, gemak en ongemak, want zoo gaat het op de wereld; gy berekent mogelyk wel met vele waarschynlykheid het een of ander, dat u ras aanstaande is. Of, zyn wy reeds oud geworden, het is daarom nog niet gewonnen; de ouderdom zelf heeft zyne lasten en beproevingen. En voor ons allen, het zy oud of jong, is het allergewigtigste, het eeuwig beslissend uur noch te wachten. Wie zal er ons doorhelpen? Wie er ons uithelpen? Gelukkig de man, die met David zeggen wil en zeggen kan; "de Heer zal het voor my voleinden." Ja! denkt gy misschien: "David was een vroom man en daarom kon en mogt hy zoo spreken." Hetzy zoo! maar hy was echter geen onzondig man; dit wist hy ook wel, daarom steunde hy in het minst niet op zich zelven, maar geheel en alleen op de Goddelyke gunst. Hy zeide: "Uwe goedertierenheid, Heer! is tot in eeuwigheid;"

en zouden wy dan aarzelen hem dat na te zeggen? Ziet op u zelven en op hetgene gy zyt en hebt. Ziet rondom u in uwe woning en buiten dezelve, ziet vooral op den dierbaren Bybel, die daar vóór u op tafel ligt. Herinner u, hoe de goedertierenheden Gods ons daarin worden geopenbaard in de algenoegzaamheid en heerlykheid van den dierbaren Verlosser. O, myn medezondaar! hierin is de vaste en onbedriegelyke steun van het vertrouwen, van alle goede hoop voor het behoeftige zondaars hart; en zoo mogen wy dan ook zeggen en moeten het leeren zeggen: "Uwe goedertierenheid, Heer! is in eeuwigheid; ook voor my zyt Gy goed, en zult Gy eeuwig zyn." En als wy dit in waarheid zeggen en gelooven, met het oog op dien grooten Heiland, dien wy veel helderder dan David kunnen kennen, dan verheerlyken wy God en Hem; dan scheppen wy moed en houden wy moed, ook in donkerheid en druk; dan bidden wy ook iederen dag met David: "Laat niet varen het werk uwer handen!" Immers dan beschouwen ook wy ons zelven, met al wat wy zyn en hebben, als Gods werk; dan zien wy zoo gaarne in alles goeds zyne weldadige bestelling over ons, van onze kindsheid af; en dat zintuig verspreidt een licht om het ons onbekende pad, dat nog vóór ons is; dan mogen wy in ootmoedig geloofsvertrouwen zeggen: "Gy zult het werk uwer handen niet laten varen." O! hoe gelukkig is de man, die zoo op den Heer vertrouwt, en aan de hand zyns Gods zynen weg bewandelt en blyft bewandelen, tot dat hy te huis is.

DE VERPLIGTING VAN MOEDERS AANBEVOLEN.

De invloed van eene moeder in den huisselyken kring, is verbazend groot: zy wordt daar geplaatst door de Goddelyke Voorzienigheid om eene zeer gewigtige standplaats te bekleeden,—om pligten van het hoogste aanbelang uit te oefenen,—om een der teederste, der naauwste, der duurste banden uit te maken, waarvoor de menschelyke natuur vatbaar is. Haar komt de regeling der huisselyke aangelegenheden toe; en aan hare zorg en toegenegenheid is de opkweeking van haar kroost aanbevolen gedurende deszelfs hulpelooze kindsheid, wanneer die behoeften worden ondervonden, en die hulp wordt vereischt, waarin alleen eene moeder kan voorzien,—welke niets dan de angstvallige moederlyke bezorgdheid kan verleenen. Van haar hangt niet alleen de gezondheid en sterkte van haar kind af, maar op haar rust vooral de buiging van het kinderlyke gemoed. Het is van het hoogste aanbelang en verdient opmerking, dat er zoo weinige gevonden worden, die een genoegzaam besef hebben van het aanbelang,

waarmede het karakter eener moeder bekleed is, of van haren invloed, opdat harer kinderen, of die, wanneer zy bewust zyn hoe zeer de gemoedsgesteldheid en de grondbeginsels hunner kinderen van hun voorbeeld en onderrigt afhangen, er hun werk of een gedeelte hunner pligtsbetrachting van maken om de eene te regelen, of de andere gade te slaan! Het is waar, er zyn vele moeders, die zelve deugdzaam en godsdienstig waren opgevoed, en eenig denkbeeld van het eene of andere verkregen hebbende, hunne kinderen uit eene gewone verkleefdheid aan hun eigen gedrag, in derzelver gewoonten en gevoelens opleiden: en dit is, in zoo verre, zeer te pryzen: maar het is even waar, dat er vele zyn, en by verre de meeste, die, geene behoorlyke begrippen van deugd of godsdienst hebbende, schandelyk te kortschieten in de reeds aangehaalde groote en belangryke verpligting; en die, zoodra hunne kinderen tot eene zekere hoogte in de zamenleving gestegen zyn, overeenkomstig hunne eigene grove bevattingen of oppervlakkige gevoelens van *wel doen*, volkomen onverschillig zyn, welke grondbeginsels hunne zoons en dochters omhelzen, of welke wegen zy inslaan: en onder deze klasse worden zelfs vele gevonden, die met zich zelven veel op hebben, en als brave moeders en teedere ouders wenschen geacht te worden. Het is verbazend hoe de verkeerdheid zoo groot kan zyn, als men zulks in die gevallen van moederlyk gedrag ontwaart, hetwelk even sterk en levendig zynde als de beweegreden, nogtans, in deszelfs gevolgen, den onvermydelyken ondergang van het geliefkoosd voorwerp berokkent. Wie siddert niet op het verhaal van eene wreede moord?—Wie kan van de vernietiging van het pas geboren wichtje door de wreede en ongevoelige hand van haar, die zulks het leven gaf, hooren, zonder een afgryzen daarvan te gevoelen? Waar is echter het onderscheid tusschen de moeder die het ligchaam doodt, en haar, die de ziel van haar kind vernietigt?—die, in het byzonder, belast met het welzyn van haar kroost, geheel onoplettend is op die beginsels, waardoor, en waardoor alleen, dat kroost tegen eenen toekomstigen staat van ellende kan beveiligd worden? Wat de wezenlyke snoodheid aangaat, zoo is er geen merkelyk onderscheid tusschen het plegen van de daad, waardoor het kind van het leven wordt beroofd, en het verzuim van pligt, waaraan deszelfs ondergang moet worden toegeschreven. Het eene, hoe strydig ook met onze natuur, is, in vergelyking met het andere, wanneer men zulks uit het regte oogpunt beschouwt, nog te bewimpelen. Armoede en gebrek kunnen nog tot eene verschooning dienen voor de rampzalige moeder, die in eene verheffing van smart en wanhoop, haren zuigeling versmoort; maar wat zal zy tot hare dekking kunnen inbrengen, die met opvoeding en godsdienstig onderwys bevoorregt, door hare misdadige ver-

kondigen, en daartoe sta ik ook in dit uur voor u, om my, als zulk een gezant, met die lastbrieven van onzen grooten Zender voorzien, u voor te stellen, en my heden, als uwen herder en en leeraar, te verbinden. O! dat myn begin mogt gezegend zyn en myne dienst by voortgang mogt verstrekken tot heerlykheid Gods en behoudenis van uwe zielen. Heb ik ooit Gods ondersteunende hand in het gebed noodig gehad, dan is het nu. *Laat ons dan enz.*

TEKST: ROM. I: 16.

Want ik schaam my des Evangelies van Christus niet: want het is eene kracht Gods tot zaligheid een' iegelyk, die gelooft, eerst den Jood, en ook den Griek.

Paulus, het wonder van Gods vrye genade, en allezins getrouwe verkondiger van het Evangelie van Christus, vertoont ons levendig en klaar in dezen zynen brief, gezonden aan de gemeente te Rome, dat de geregtigheid des geloofs, of liever, de volle geregtigheid van Christus, door het geloof omhelst en aangenomen, en in het Evangelie geopenbaard, voor Joden en Heidenen beide noodzakelyk en genoegzaam was. Dat dit de voorname inhoud van dezen brief is, zal voor eenen opmerkzamen lezer van denzelven, aanstonds moeten kennelyk zyn.

Om in de voorbereidselen niet al te ver uit te wyden, zoo zal ik my liever tot myn tekstboofdstuk alleen bepalen; de yverige kruisgezant spreekt daarin:

I. Van zyn eigen persoon, en waartoe hy, als een Apostel, geroepen was, van vs. 1—5;

II. Van de voorwerpen waartoe zyn gezantschap betrekkelyk was, die hy nader beschryft, vs. 5, 6. Hierop gaat hy voort, toonende zyne groote liefde en toegenegenheid aan hun, wanneer hy

1. Hen, als eene geestelyke priester, zegent, vs. 7;
2. Maar ook de knieën van zyn hart in dankzegging voor God buigt, voor het goede in Christus aan hem geschonken, vs. 8.

Daarop stelt hy hun voor oogen:

a) Zyne werkzaamheden omtrent hen, en zyn verlangen naar hen, voegende het einde van dit verlangen daarby, vs. 9, 10, 11 en 12;

b) Dan ruimt hy eene bedenking, die de Romeinen zouden kunnen maken tegen deze betuiging, uit den weg, en geeft daarvan de reden op, van vs. 13—15;

c) En, mogt zich jemand verwonderen, dat hy zoo gereed was en zoo vrymoedig sprak, geeft hy daarvan de reden op, vs. 16, 17. Hierop laat hy volgen:

a) Een algemeen voorstel, rakende de verdoemelykheid en strafwaardigheid van alle ongeloovige menschen, vs. 18;

b) Welk voorstel Paulus dan nader beweert ten aanzien van Heidenen, vs. 19—32.

Zoo vervatten myne tekstwoorden in zich een der voornaamste redenen, waardoor iemand wordt aangezet om met alle vrymoedigheid het Evangelie van Christus te verkondigen, door Paulus aan de Christelyke gemeente te Rome voorgesteld, tot wegneming van eene bedenking, alsof hy daar Christus en den Gekruiste niet zoude durven prediken.

My kwamen deze woorden zeer geschikt voor, om by deze gelegenheid te verhandelen: dewyl ik daarin opgesloten vond, eenen ryken schat van die dingen, die my en u beiden, tot onzen pligt kunnen opleiden.

Dewyl dan deze dingen zoo zyn, zoo bid ik u, dat gy dezelve met een aandachtig oor en eerbiedig hart wilt aanhooren, opdat wy daardoor geleerd, gesticht en aangespoord mogen worden.

De Almagtige ondersteune zynen geringen knecht, en gebiede zynen zegen over de toehoorders, ter verheerlyking van zynen grooten naam!

Opdat wy deze woorden in eene welgeschikte orde mogen verhandelen, zoo zal ik u kortelyk voorstellen.

I. De gemoedsgesteldheid van Paulus in het prediken van het Evangelie.

II. De reden waaruit die vrymoedigheid voortsproot.

I. De gemoedsgesteldheid drukt hy dus uit: *Ik schaam my het Evangelie van Christus niet.* Hy maakt gewag, 1. van *het Evangelie van Christus*, en zegt, 2. *ik schaam my dat niet.*

1. Hier spreekt de groote Paulus van *het Evangelie.* Die de Bybelbladen niet gansch onkundig is, zal weten, dat het woord Evangelie, zoowel door zyntezamenstelling, als dagelyksch gebruik, eene aangename boodschap en blyde maar beteekent, gelyk ook, dat door hetzelve in de Heilige Schriften meer dan eens, het woord der zaligheid en des eeuwigen levens wordt te kennen gegeven, die heugelyke tyding, welke God aangaande het doorluchtig werk der verlossing door den Middelaar Gods en der menschen, aan den zondaar heeft bekend gemaakt. Het is het Evangelie der vervulling, hetwelk de reeds aangebragte geregtigheid en verzoening verkondigt, daarom genoemd het Evangelie der zaligheid. Het is eene goede boodschap, niet alleen omdat het dus, in de rollen der Profeten, door Gods Geest genoemd was, maar

KERK-NIEUWS.

TWEEDE OF NIEUWE KERK.

Ingevolge besluit, op voorstel van eenen der broeder ouderlingen, eenparig genomen in de gecombineerde Kerkvergadering, op Maandag den 15den April, deed de Wel-Eerw. Heer A. Faure, op Donderdag namiddag den 2 Mei,* eene Opwekkingsrede ter bevordering van den opbouw der Nieuwe Kerk, waarvan de fondamenten *Elf* jaren geleden waren gelegd geworden. Tot voorafspraak bezigde zyn Eerw. de woorden van Nehemia (kap. ii. 20): *God van den hemel, die zal het ons doen gelukken, en wy zyne knechten zullen ons opmaken en bouwen;* en tot tekst waren gekozen de beide eerste verzen van Ezra (kap. v.): *Haggai nu, de Profeet, en Zacharia, de zoon van Iddo, Profeten, profeteerden tot de Joden, die in Juda en te Jeruzalem waren; in den naam des Gods van Israël profeteerden zij tot hen. Toen maakten zich op Zerubbabel, de zoon van Sealthiel, en Jesua, de zoon van Jozadak, en begonnen te bouwen het huis Gods, die te Jeruzalem woont; en met hen de Profeten Gods, die hen ondersteunden.* De laatste woorden dier rede willen wy hier slechts opnemen. Zy waren de volgende:

"De Joden, de redenen der profeten gehoord hebbende, *begonnen te bouwen.* En krachtdadig moest het werk bespoedigd worden, toen allen zich daartoe zoo gemeenschappelyk vereenigden, en niemand zich moedwillig onttrok. Of zouden er in de gemeente geweest zyn, die zich hebben willen verzetten tegen de vermaningen dier Godsmannen? Die riepen: 'waartoe dit huis! het lust ons niet het onze daartoe by te dragen?' Neen, zoo waren zy niet gezind, want zoo sprekende, zoo handelende, zouden zy zich tegen God bezondigen, zouden zy het geweten verkrachten en anderen in hunne traagheid sterken. Verre was van hen alle lage en ydele bedilzucht, welke hun pligtverzuim zoude willen regtvaardigen. Zy *begonnen te bouwen* en toonden dus berouw te gevoelen, dat het werk zoo lang is vertraagd geweest. Zy verklaarden het niet maar met hunne lippen; hunne *daden* gaven de ondubbelzinnigste blyken, hoe zy *waarlyk begeerig waren dat de eer van God worde verbreid* en zyne dienst, overeenkomstig zyne verordeningen, verrigt. Heil ons! indien wy even zoo gezind waren en even zoo handelden!—Of is het niet eene edele begeerte "dat de naam Gods worde verheerlykt? En terwyl wy bidden: 'uw naam, o Heer! worde geheiligd,'" is het dan niet pligtmatig, dat wy ook de middelen aanwenden, waardoor elke belyder van des Heeren naam, gemeenschappelyk zich daarin moge vereenigen? Waar toch worden reiner genoegens gesmaakt, als in de gemeenschap-

* De Verjaring van het overlyden van den Wel-Eerw. Hr. von Manger.

pelyke vereering Gods? Daar immers, alwaar men in zynen naam vergadert, wil Hy met zyne genade en geest in het midden zyn, en naarmate de bevolking in een land of eene stad toeneemt, en het getal van Christenbelyders wordt vermenigvuldigd, moet er ook worden gezorgd, dat er geschikte plaatsen worden toegerigt, alwaar, zonder bekommering, huivering of belemmering, de instellingen des Heeren kunnen worden waargenomen. Die pogingen, die ondernemingen zyn Hem welbehagelyk. Dit had Hy de Joden in die dagen te kennen gegeven. Bestaat er dan in ons hart eene ware begeerte om God te verheerlyken; is het hart door den Heiligen Geest ontstoken in liefde jegens God, dan bevroedt men eerst regt het doel zyner bestemming; dan streeft men naar de reinste deugd; dan blaakt er in het hart liefde jegens den naaste; dan is men ook op diens heil bedacht; dan tracht men zorgvuldig alles voor te komen, hetgeen de bevordering van dat zoo edel doel eenigzins zou kunnen belemmeren; dan biedt men volgaarne hart en hand, om elke poging te ondersteunen, hoewel zulks met eenige opoffering moge gepaard gaan, waardoor de eer Gods en des naastens welzyn zoude kunnen worden bevorderd. Zoo handelden de Joden, toen zy dat huis begonnen te bouwen voor den Heer. Wel ulieden! zoo gy ook alzoo handelt!

Die daad bewees dat het hun ernst was den *wil Gods te gehoorzamen;* dat zy op Hem vertrouwden. Zwarigheden, welke vroeger als onoverklimbare bergen zich aan hen voordeeden, verdwenen als dampen, nu zy zoo wel gestemd waren dit werk te bevorderen; nu zy zoo eensgezind waren en de een den andere aanmoedigde; wie ook van hunne eigen landgenooten, of de Samaritanen en de hen omringende heidenen hen vroeger mogen vervaard gemaakt hebben, zoodanige tegenstand, al werd die weder geboden, zoude slechts dienen, (gelyk ook de geschiedenis leert, dat gebeurd zy,) om hunnen yver te verdubbelen, hunne milddadigheid op te wekken en alzoo het werk te bespoedigen. Het ongeloof moge zwarigheden opperen, de karigheid vroegere milddadigheid en tegenwoordig onvermogen pleiten, en de traagheid over het ongenoegzame en niet toereikende der middelen spreken; zy zouden op God vertrouwen, die gezegd had: *myne is het zilver en het goud* (Hag. ii. 9). Steunende op Hem, zouden zy zyn bevel gehoorzamen,—Heil hun! dat zy dit deden—zy zyn niet beschaamd geworden. En wie ook werd ooit beschaamd, die op den Heer vertrouwt en zynen wil doet? Zegen bekroonde hen—de wolk, welke zwart, vol plagen, boven hunne hoofden zamenpakte, werd weggevaagd, terwyl Gods zegenende gunst, als een milde regen, op hen nederdaalde, achtervolgd door de koesterende stralen van de voorspoeds zon. Zoo hadden zy slechts noodig aan hunnen pligt te worden herinnerd—en bereid en vaardig waren zy die te volbrengen.—*Zy begonnen het huis Gods te bouwen.*

Doch, myne Geliefden! waartoe ons langer by de Joden bepaald? Gy weet het byzonder doel waartoe ik in dit uur voor uw aanschyn ben opgetreden: om, op het eenparig verzoek des kerkeraads, in den naam des Allerhoogste, u op te wekken tot milddadigheid, ter voortzetting van den opbouw der Tweede Kerk. Behoef ik daartoe wel vele woorden?

Wy, myne Geliefden! bevinden ons wel niet in dien toestand, waarin de Joden toen verkeerden. Wy hebben dezen ruimen, schoonen tempel, waarin wy wekelyks gemeenschappelyk onze gebeden en lofzangen tot God, den God onzer vaderen, opzenden en met zynen wil worden bekend gemaakt, en dankbaar zyn wy voor dat voorregt en dien zegen; maar daar dit huis, hoe groot ook, onze geheele broeder- en zusterschaar, INDIEN DEZE ALLEN ZICH, ZOO ALS BETAAMT, VAN HUNNEN EED EN PLIGT KWYTEN, en die er nog gestadig worden toegebragt, niet kan bevatten, zyn wy dus niet verpligt, vooral by den aanwas der gemeente, ook voor deze te zorgen, en een *Tweede Godshuis* te bouwen, waarin zy ook in de gemeenschappelyke vereering van onzen God en Verlosser, onbelemmerd, zich kunnen vereenigen?—Hebben wy ons daartoe niet plegtig verbonden? Verbonden? Ja, op de plegtigste wyze. Of is het noodig u daaraan te herinneren en breedvoerig te gewagen, hoe nu elf jaren geleden, op den 18den dag der 4de maand, de grondsteen van dit Tweede Huis, met zooveel statige plegtigheid is gelegd geworden, terwyl wy *van deze plaats* derwaarts optrokken, alwaar wy, onder gebeden en lofzangen, ons plegtig hebben vereenigd het huis te bouwen voor den naam des Heeren onzes Gods? Neen—ik zal, ik wil daarvan niet gewagen.* Die herinnering zou ons met schaamte vervullen, dat hetgeen toen met zoo veel yver en geestdrift is begonnen, gestaakt is geworden en alsnog geenen verderen voortgang hebbe gehad. Of zal ik spreken van de noodzakelykheid dat die muren worden opgetrokken, opdat zy niet langer de voorwerpen zyn en blyven van spotterny voor Heiden en Mohammedaan, die zeggen: "die Christenen hebben wy dezen tempel zien beginnen, maar zy hebben dien niet voleindigd—zoo eeren zy Christus hunnen Heer?" Neen, myne waardsten!—UWE tegenwoordigheid thans in deze plaats, op dit uur, getuigt, dat, wat ook anderen denken, GY niet wilt dat de zaak van uwen en onzen Heer langer zal worden gelasterd, dat GY begeerig zyt de oorzaak van zoodanige spotterny weggenomen te hebben; gy zegt met Israël van ouds: *laat ons opzyn en bouwen het huis onzes Gods.*

Zal iemand zeggen: "dit werk is overbodig, wy kunnen in DEZEN tempel aanbidden! maar zoude dat gezegde niet logenstraffen, hetgeen zoo duidelyk, zoo stellig in de allerlaatste hoogste

* Men leze het verhaal in het *Zuid-Afrikaansche Tydschrift*, Deel X., bladz. 131—152.

kerkvergadering is beweerd geworden, terwyl plegtig de verzekering werd gegeven dat te willen bewerkstellingen waartoe wy werden aangespoord? Zoude zulk gezegde, by den gestadigen aanwas der gemeente, niet logenstraffen, hetgeen twaalf jaren geleden de mond van wylen uwen gryzen leeraar sprak? Waren toen niet, onder anderen, deze de woorden, welke, in naam des Kerkeraads, de gemeente werden toegesproken:

" *Waarde en veel geliefde Broeders en Zusters in onzen Heere!*

" Dat de openbare Godsdienstoefening van de hoogste aangelegenheid zy voor den redelyken mensch, en deze, als een van God afhankelyk schepsel, onder de duurste verpligting ligt om dezelve getrouw by te wonen, achten wy niet noodig te betogen voor u, die leden zyt onzer Christelyke Hervormde Kerk, die by het doen van belydenis de noodzakelykheid zoo wel als het nut daarvan hebt erkend, en u, tot een vlytige en naauwgezette waarneming van dezelve hebt verbonden.

" Hebben wy reden ons te verblyden over velen uwer, die hunne belofte getrouw nakomen, en door een eerbiedig en vruchtbaar gebruik der Goddelyke genademiddelen toonen, dat zy de waarde van des Heeren instellingen gevoelen; wy hebben niet minder reden ons te bedroeven over anderen, die op den dag, uitsluitend tot de goddelyke eeredienst afgezonderd, zich zelden laten vinden ter plaatse alwaar wy als broeders en zusters van hetzelfde huis, onze gemeenschappelyke gebeden en lofzangen tot den Troon der Genade opzenden.

" Verstoken te zyn van eene eigene zitplaats, is eene verschooning, die door velen wegens hunne afwezigheid wordt ingebragt; en daar dezelve by sommigen niet geheel ongegrond is, zyn wy genegen dezen hinderpaal, indien mogelyk, uit den weg te ruimen en elk lidmaat onzer kerk van eene eigene zitplaats te voorzien: in de verwachting, alsdan ook de openbare Godsvereeniging in des Heeren tempelen geregelder en algemeener beoefend te zien.

In die behoefte willen wy voorzien door de stichting eener Tweede Kerk, waarin ons de vroegere Christenen van alle landen en door alle tyden heen zyn voorgegaan, die steeds gezorgd hebben om in elke stad zoo vele Godshuizen te stichten als er noodig waren om het getal aanbidders te kunnen bevatten. Daarenboven, hoe vele gemeenten in *Europa* en elders, die minder leden tellen dan de onze, bezitten twee tot drie kerken, door hunne voorvaderen of door hen zelven gebouwd. Door zoo vele voorbeelden aangemoedigd, waren wy er sedert eenen geruimen tyd op bedacht om ook voor ons zelven en onze kinderen een tweede Godshuis op te rigten, en wel, tot meer geryf voor velen, in het westelyke gedeelte der stad, alwaar tot dat einde het Gouvernement aan ons eene plaats heeft afgestaan.

" Geene geringe kosten echter worden er vereischt om ons oog-

merk te kunnen bereiken; en waar die gevonden? Verschillende plannen kwamen ons in de gedachten, doch de meesten waren aan groote zwarigheden verbonden. Dan, steunende op den Heer, die de goede voornemens zyner knechten niet zal laten feilen, en niet twyfelende aan de gereede en gewillige medewerking onzer gemeente, waarvan wy zoo vele blyken hebben, meenden wy het geschiktste middel te zyn, elk lidmaat onzer gemeente op het vriendelykst uit te noodigen, om zich te verbinden, voor den tyd van vyf achtereenvolgende jaren, maandelyks EEN SIXPENCE te willen bydragen tot het Fonds voor den opbouw eener nieuwe Kerk.

"Wy vertrouwen dat niemand uwer, die daartoe instaat is, weigeren zal ons met die bydrage te ondersteunen; ja, welk lidmaat onzer Hervormde Kerk zoude zich, uit een beginsel van eerbied voor, en belangstelling in onze gezegende Godsdienst, die opoffering niet gaarne wil getroosten? Immers, hoogst genoegelyk zal toch eens de gedachte zyn: *Ook ik heb tot den opbouw van dit Godshuis iets mogen bydragen.* Is iemand uwer echter zoo onvermogend dit niet te kunnen, hoe gaarne hy zulks ook zoude willen doen, genoeg zy ons dan de bekendmaking zyner gewilligheid; terwyl hy zich kan troosten met des Heeren betuiging aan den vromen David: "*Het is goed dat uw hart daartoe genegen is.*"*

Velen hebben toen, daartoe opgewekt, hunne penningen gegeven, en het werk werd begonnen; velen hebben beloofd te geven, en zouden zy aan die beloften niet voldoen, daaraan niet met een gewillig hart voldoen? daaraan willen wy geen oogenblik twyfelen; velen, sedert tot leden der gemeente aangeschreven, hebben nog niet gegeven, en uwer aller milddadigheid roepen uwe voorstanders eendragtig, door mynen mond, op dezen dag in, opdat de bouw hervat en voleindigd moge worden. En wie is er, die niet gewillig zou wezen zyn hand heden den Heer te vullen? Heb ik wel noodig u daartoe op te wekken? Gy verlangt slechts, niet waar? in de gelegenheid te worden gesteld zigtbare blyken van uwe hartelyke belangstelling in de verbreiding van Gods eer in dezen te geven. Daartoe zullen dan onze broeders, die zoo genegen en gewillig die taak op zich hebben genomen, u aan uwe woningen bezoeken, om uwe liefdegiften te ontvangen. Dit slechts wil ik u herinnerd hebben. Weet, dat hetgeen gy geeft en geven moogt, gy niet de menschen geeft maar Gode, wiens het goud is en het zilver, het goed dat gy bezit; waarin Hy, gelyk Hy Israël dreigde, blazen zou, zoo men onwillig en huiverig was daarvan te offeren; weet dat gy het geeft ter verheerlyking van zynen naam, ter verbreiding van zyne kennis. Laat het dan niet gedwongen geschieden maar gewillig; geeft ook u zelven den Heer

* Brief des Kerkeraads aan de Leden der Gemeente—Kaapstad, 7 Augustus 1832. Geteekend J. H. von Manger.

tot zyn eeuwig eigendom, dat gy levendige steenen zyn moogt in dat eeuwig huis, niet met handen gemaakt. En indien gy gedrongen door de liefde van Christus, alzoo uwe milddadigheid bewyst, opdat dit huis gebouwd worde, en in dat huis worde slechts *ééne* ziel voor den Heer gewonnen, zal dit de vreugde der hemellingen niet vermeerderen; en dit te weten, op uw sterfbed, uwe rust niet veraangenamen? Weet vooral dat de Heer eenen gewilligen gever bemint en Hy gebiede over ons zynen zegen!

De Wel-Eerw. Heer P. Kuypers Albertyn, benoemd tot fungeerende Leeraar te *Clanwilliam*, gedurende de afwezigheid van den Wel-Eerw. Heer E. de Roubaix, aanvaardde aldaar zyn dienstwerk op Zondag den 12den Mei.

De Grensbewoners in het oostelyk gedeelte van *Nieuwveld*, (District van *Beaufort*), uithoofde van den afstand van het dorp *Beaufort*, de kerk aldaar slechts een- of tweemaal des jaars kunnende bywonen, hebben sedert eenen geruimen tyd geyverd, om de openbare genademiddelen in hunne nabyheid te mogen hebben. De plaats *Zeekoegat*, het allergeschiktste tot dat einde beschouwd wordende, heeft de eigenaar, de Heer Dirk Johannes de Wit, met eene christelyke edelmoedigheid, meer dan de helft van zyne uitmuntende plaats voor eenen billyken prys afgestaan, om de Ingezetenen in hunne lofwaardige onderneming te gemoet te komen; een geschikt provisioneel kerkgebouw is voltooid, en een pastorie zal binnen kort in gereedheid gebragt worden.

De Graaff-Reinetsche Ring, de stichting eener Gemeente te dier plaats goedgekeurd en kerkeraads-leden voor dezelve benoemd hebbende, werden zy daar ter plaats op den 17den April ll., door den Wel-Eerw. Hr. Colin Fraser ingezegend, die de aandacht van eene aanzienlyke vergadering bepaalde by Jes. liv. 1, 2: *Zing vrolyk, gy onvruchtbare, die niet gebaard heeft! maak geschal met vrolyk gezang, en juich, die geen barensnood gehad heeft! want de kinderen der eenzamen zyn meer, dan de kinderen der getrouwde, zegt de Heer. Maak de plaats uwer tent wyd, en dat men de gordynen uwer woningen uitbreide, verhinder het niet; maak uwe koorden lang, en steek uwe pinnen vast in.—(Van eenen Correspondent.)*

Beaufort, den 3den Mei, 1844.

Van *Driefontein, (Uitvlugt,)* schryft onze Correspondent:

"Op den 19den dezer, bevonden zich alhier de Leden der Commissie door den Graaff-Reinetschen Ring benoemd, om de limietscheidingen van de Nieuwe Gemeenten van *Driefontein* en

Zeekoegat (thans *Maitland*), te bepalen. De Commissie bestond uit de Wel-Eerw. Heeren MURRAY en FRASER, een' ouderling van *Graaff-Reinet*, een' van *Colesberg*, een' van *Beaufort*, waarby tegenwoordig waren, twee afgevaardigden van *Driefontein*, en twee van *Zeekoegat*, (*Maitland.*)

Na het afloopen van de werkzaamheden der Commissie, werd op den 20sten en 21sten de openbare godsdienst door eene talryke schaar bygewoond. Op den 21sten werd het Avondmaal gevierd, welke plegtige verrigtingen, wy vertrouwen, niet ongezegend waren.

De afwezigheid van den Leeraar van *Colesberg*, (ook tot Lid der Commissie benoemd), werd by deze zoo belangwekkende gelegenheid, door de meesten betreurd.

Driefontein, *Uitvlugt*, den 22sten April 1844.

ZONDAGSCHOLEN.

DE nuttigheid van dezelve al meer en meer erkend wordende, zoo heeft de Kerkeraad der Gereformeerde Gemeente in de *Kaapstad* besloten, eene op te rigten, welke op den 26sten dezer, (Pinksterdag), in de Consistorie Kamer is geopend geworden. Dat dezelve eene kweekplaats worde voor velen, die daar Hem leeren kennen, Wien te kennen het eeuwige leven is, wenschen wy van ganscher harte!

MENGELINGEN.

Is het wel noodig en voordeelig, tot betoog van ééne waarheid der christelyke geloofsleer, eene menigte bewyzen uit de Heilige, Schriften als op een te stapelen? Moeten die bewyzen geteld of gewogen worden? Wat treft dieper één scherpe pyl of duizend stompen?

DE bywoning van de openbare godsdienst bestaat niet in het opheffen onzer handen, maar in het opheffen onzer harten tot God in den hemel. Dit is een der heiligste verrigtingen onzes levens.

Men moet zich teregt hier op aarde altoos als een reiziger gevoelen, die op het punt staat om te vertrekken, en slechts op den wagen wacht om hem te vervoeren.

Gedrukt by RICHERT, PIKE & CO. 59, *St. Georgestraat; en te bekomen by den Heer* J. H. COLLARD, 24, *Heerengracht, aan wien de Inteekeningen, moeten worden betaald, en Communicatien voor den Redakteur ontvangen worden.—Prys* ZES SHILLINGS *per Jaar, en voor Inteekenaren in de Buiten-Districten, aan wie het* PER POST *verzonden wordt*, ZEVEN SHILLINGS.

De Honigby.

MAANDSCHRIFT

Voor Godsdienstminnende Lezers.

"DE VREES DES HEEREN IS WYSHEID."

DEEL VI. JUNY, 1844. No 6.

DE KRACHT EN HEERLYKHEID VAN HET EVANGELIE VAN JEZUS CHRISTUS.*

VOORAFSPRAAK.

"GAAT henen, in de geheele wereld, predikt het Evangelie aan alle schepselen." Dat was het bevel hetwelk de opgestane en verheerlykte Christus aan zyne leerlingen en apostelen gaf. De groote Leeraar gaf er door te kennen, dat de tyd nu vervuld was en de grenzen van zyn Koningryk ook onder de Heidenen moest uitgebreid worden, dewyl Hy nu moest heerlyk zyn en zyn naam in alle plaatsen aangeroepen worden. Gaat henen, ik geef u last en bevel, en volvoert hetgeen u gezegd wordt, predikt het Evangelie, zonder vrees en zonder schroom, alle schepselen het zy Jood of Heiden. Werd dit bevel ook van Jezus leerlingen getrouw opgevolgd, dat zy, zonder schroom of vrees, beide Joden en Heidenen, het Evangelie verkondigden; geene rampen, geene tegenkantingen of eenige moeite ontzagen, om te voldoen aan het bevel van hunnen Heer en Meester, zoo moet dit ook nog heden plaats hebben, en Jezus zegt nog tot zyne dienstknechten: *Gaat henen, in de geheele wereld, predikt het Evangelie aan alle schepselen.*

Dit was ook het bevel, dat ik ontvangen heb, om aan vreemden, die ik niet kende, en die ook my niet kenden, het Evangelie te ver-

* Leerrede uitgesproken door den Wel-Eerw. Heer JOHANNES FRIDERICUS BOODE, ter gelegenheid zyner intrede, als Bedienaar van het Heilige Evangelie, aan de *Kaap de Goede Hoop,* op den 3den December 1758.

kondigen, en daartoe sta ik ook in dit uur voor u, om my, als zulk een gezant, met die lastbrieven van onzen grooten Zender voorzien, u voor te stellen, en my heden, als uwen herder en en leeraar, te verbinden. O! dat myn begin mogt gezegend zyn en myne dienst by voortgang mogt verstrekken tot heerlykheid Gods en behoudenis van uwe zielen. Heb ik ooit Gods ondersteunende hand in het gebed noodig gehad, dan is het nu. *Laat ons dan enz.*

TEKST: ROM. I: 16.

Want ik schaam my des Evangelies van Christus niet: want het is eene kracht Gods tot zaligheid een' iegelyk, die gelooft, eerst den Jood, en ook den Griek.

Paulus, het wonder van Gods vrye genade, en allezins getrouwe verkondiger van het Evangelie van Christus, vertoont ons levendig en klaar in dezen zynen brief, gezonden aan de gemeente te Rome, dat de geregtigheid des geloofs, of liever, de volle geregtigheid van Christus, door het geloof omhelst en aangenomen, en in het Evangelie geopenbaard, voor Joden en Heidenen beide noodzakelyk en genoegzaam was. Dat dit de voorname inhoud van dezen brief is, zal voor eenen opmerkzamen lezer van denzelven, aanstonds moeten kennelyk zyn.

Om in de voorbereidselen niet al te ver uit te wyden, zoo zal ik my liever tot myn teksthoofdstuk alleen bepalen; de yverige kruisgezant spreekt daarin:

I. Van zyn eigen persoon, en waartoe hy, als een Apostel, geroepen was, van vs. 1—5;

II. Van de voorwerpen waartoe zyn gezantschap betrekkelyk was, die hy nader beschryft, vs. 5, 6. Hierop gaat hy voort, toonende zyne groote liefde en toegenegenheid aan hun, wanneer hy

1. Hen, als eene geestelyke priester, zegent, vs. 7;
2. Maar ook de knieën van zyn hart in dankzegging voor God buigt, voor het goede in Christus aan hem geschonken, vs. 8.

Daarop stelt hy hun voor oogen:

a) Zyne werkzaamheden omtrent hen, en zyn verlangen naar hen, voegende het einde van dit verlangen daarby, vs. 9, 10, 11 en 12;

b) Dan ruimt hy eene bedenking, die de Romeinen zouden kunnen maken tegen deze betuiging, uit den weg, en geeft daarvan de reden op, van vs. 13—15;

c) En, mogt zich jemand verwonderen, dat hy zoo gereed was en zoo vrymoedig sprak, geeft hy daarvan de reden op, vs. 16, 17. Hierop laat hy volgen:

a) Een algemeen voorstel, rakende de verdoemelykheid en strafwaardigheid van alle ongeloovige menschen, vs. 18;

b) Welk voorstel Paulus dan nader beweert ten aanzien van Heidenen, vs. 19—32.

Zoo vervatten myne tekstwoorden in zich een der voornaamste redenen, waardoor iemand wordt aangezet om met alle vrymoedigheid het Evangelie van Christus te verkondigen, door Paulus aan de Christelyke gemeente te Rome voorgesteld, tot wegneming van eene bedenking, alsof hy daar Christus en den Gekruiste niet zoude durven prediken.

My kwamen deze woorden zeer geschikt voor, om by deze gelegenheid te verhandelen: dewyl ik daarin opgesloten vond, eenen ryken schat van die dingen, die my en u beiden, tot onzen pligt kunnen opleiden.

Dewyl dan deze dingen zoo zyn, zoo bid ik u, dat gy dezelve met een aandachtig oor en eerbiedig hart wilt aanhooren, opdat wy daardoor geleerd, gesticht en aangespoord mogen worden.

De Almagtige ondersteune zynen geringen knecht, en gebiede zynen zegen over de toehoorders, ter verheerlyking van zynen grooten naam!

Opdat wy deze woorden in eene welgeschikte orde mogen verhandelen, zoo zal ik u kortelyk voorstellen.

I. De gemoedsgesteldheid van Paulus in het prediken van het Evangelie.

II. De reden waaruit die vrymoedigheid voortsproot.

I. De gemoedsgesteldheid drukt hy dus uit: *Ik schaam my het Evangelie van Christus niet.* Hy maakt gewag, 1. van *het Evangelie van Christus*, en zegt, 2. *ik schaam my dat niet.*

1. Hier spreekt de groote Paulus van *het Evangelie.* Die de Bybelbladen niet gansch onkundig is, zal weten, dat het woord Evangelie, zoowel door zyn tezamenstelling, als dagelyksch gebruik, eene aangename boodschap en blyde maar beteekent, gelyk ook, dat door hetzelve in de Heilige Schriften meer dan eens, het woord der zaligheid en des eeuwigen levens wordt te kennen gegeven, die heugelyke tyding, welke God aangaande het doorluchtig werk der verlossing door den Middelaar Gods en der menschen, aan den zondaar heeft bekend gemaakt. Het is het Evangelie der vervulling, hetwelk de reeds aangebragte geregtigheid en verzoening verkondigt, daarom genoemd het Evangelie der zaligheid. Het is eene goede boodschap, niet alleen omdat het dus, in de rollen der Profeten, door Gods Geest genoemd was, maar

omdat het waarlyk zulk eene goede boodschap is voor heilbegeerige zondaren, ja eene gansch vrolyke tyding. Trouwens, zyn niet de getuigenissen, die daarin voorkomen, waarachtig? Zyn zy niet Gode betamelyk in alle opzigten? Zyn zy niet beminnenswaardig? Zyn het niet zaken, die niet als toekomend, maar als tegenwoordig zynde, daargesteld worden? Zyn niet de beloften de allerheerlykste en dierbaarste, niet zoo zeer en alleen van tydelyke goederen, van eene erfenis van Kanaän, van eenen aardschen tempel, van een vergankelyk priesterdom; maar ook van goederen, die de ziel verzadigen kunnen? Zyn niet de pligtvorderingen van het Evangelie billyk en redelyk? Is het niet eene redelyke Godsdienst, die inscherpt onze ligchamen te stellen tot heilige, levende en Gode welbehagelyke offeranden? Is niet het Evangelie eene blyde boodschap voor heilbegeerige zielen, wanneer zy hooren dat Christus voor hen gestorven en opgestaan is, en ten hemel gevaren, opdat zy der zonden mogen afsterven en leven in alle eeuwigheid? Maar het is ook het Evangelie, dat de goddeloozen den dood aankondigt.

Dit is het Evangelie van Christus, want Hy zelf heeft het eerst verkondigd, zeggende: *De tyd is vervuld, en het Koningryk van God is naby gekomen; bekeert u en gelooft het Evangelie!* Hy openbaart door zynen Geest aan de menschen, ja in de harten der menschen: Christus is het, op wiens bevel hetzelve gepredikt wordt, het was toch: *Gaat henen, in de geheele wereld, predikt het Evangelie aan alle schepselen.* Christus is het groote voorwerp en de gansche inhoud van hetzelve. Dit wist Paulus, wanneer hy zeide: *Ik heb niet voorgenomen iets te weten onder u, dan Jezus Christus en dien gekruisd.*

Dit was nu het Evangelie van Christus, wanneer Paulus zeide:

2. *Ik schaam my het Evangelie van Christus niet.* Onze groote en verlichte Apostel dacht misschien aan hetgeen, op eene andere plaats, door zynen Meester en Zender gesproken was: *Want zoo wie zich myns en myner woorden zal geschaamd hebben, diens zal de Zoon des menschen zich schamen, wanneer Hy komen zal in zyne heerlykheid, en in de heerlykheid des Vaders en der heilige Engelen.* Al was het, schoon dat men zich schaamde over de ergernis van het kruis van Christus, al was het de steen des aanstoots voor de Joden, al werd het by de Heidenen enkel dwaasheid gekeurd: laten verkeerde en dwalende menschen, dus hunne *redekavelingen vormen*, dat men het leven niet moet zoeken, by iemand die gestorven, gedood, en gekruisigd is. Laten zy de Christenen in die tyden voor zotte, onervarene, boersche menschen, beesten, en *Atheisten* van hunnen schaamachtige godsdienst verklaren. Laten de Joden deze leer, een afval van Mozes en eene lastering tegen de wet noemen. Laat de wereld

het voor een kunstig verdichte fabel uitgeven. Laat Tertullus, Paulus een pest; en Athene, deze leer eene verkondiging van nieuwe goden noemen. Laat zy den naam dragen, in de scholen der dwazen, van uitzinnigheid, en eene nieuwe verderfelyke bygeloovigheid. Laten de scholen der wysgeeren het uitgeven voor eene leer, daar noch reden, noch verstand van te geven is: zoo bleef echter Paulus, die in een beter school onderwezen was, volharden in het geloof, en hy had geen vrees, geen schaamte, om den gekruisden Christus te prediken, nog om zyne leer openlyk te verkondigen, want hy schaamde zich het Evangelie niet, en dit zeide hy slechts, zonder daartoe eenigen grond te hebben. Neen! hy wist dat het Evangelie van Christus niets schandelyks, niets oneerlyks in zich bevat, waarom hy zich behoorde te schamen, daar, integendeel, deze leer, wanneer zy by des Geestes licht beschouwd werd, alles wat eerlyk, deftig, heerlyk, en roemwaardig was, inhield. Is het niet de leer des Evangelies van Christus, die den mensch van alle oneerlyke gemoedsbewegingen, en schandelyke daden op het sterktste afmaant? (Ziet Matth. iii. 28. Tit. ii. 11, 12). Is het niet de leer des Evangelies, die den mensch van achteren over zyn schandelyk bedryf, doet beschaamd staan? (Rom. vi. 21). Is het niet de leer des Evangelies die den mensch tot eenen eerlyken en godzaligen wandel aanzet? (Filipp. iv. 8). Is het niet de leer des Evangelies, waarin het Gode betamelyke wordt aangewezen, gevende Hem alleen de eer, en waarin alle Gods deugden en volmaaktheden, heerlyk ten toon gesteld worden? Is het niet de leer des Evangeliums waardoor God alles, en den mensch niets wordt toegeschreven, (Ps. cxv. 1). Dus bevattede deze leer niets waarover Paulus zich behoefde te schamen. Het is alsof de kruisgezant zeide: dit Evangelie, dat ik predik, is myn roem en myne groote blydschap, myne kroon en myne vrymoedigheid. Is er wat te schamen, laten zich de priesters van Ceres schamen, die hunne kunstig verdichte fabelen verbergen voor het volk. Laat Rome zich schamen over hare waarzeggers, wier kunst in enkel bedrog bestaat, en laat zy hare schandelyke godgeheimen bedekken; laat zy boven hare heiligdommen zekere jongens uitbeelden, die met hunne vingeren hunne lippen toehielden, om daardoor te leeren, dat hunne geheimen verzwegen moesten blyven. Geheel anders is het hier gelegen: *Myn roem*, zegt Paulus, *is niet anders dan in het kruis van Christus* (Gal. vi. 14). "Ik heb eene goede zaak, ik predik het Evangelie van Christus, en daarover schaam ik my niet; te meer, daar er nog meer redenen zyn, die my daartoe overhalen."

II. *Want het is eene kracht Gods tot zaligheid een iegelyk, die gelooft, eerst den Jood, en ook den Griek.* Een ieder begrypt ligt, dat wy wegens de bekrompenheid van tyd en de omstandigheden

waarin wy ons thans bevinden, deze woorden in het breede niet kunnen verklaren, maar dat wy slechts den zin derzelven kunnen aanwyzen. Hy noemt dan het Evangelie, 1. *Eene kracht Gods tot zaligheid*, en wyst, 2. daarop de personen aan, voor welken het dus is: *Een iegelyk die gelooft, eerst den Jood en dan den Griek.*

1. Hy zegt dan, *het Evangelie is eene kracht Gods tot zaligheid.* Wanneer hy nu het Evangelie dus noemt, zoo komt het my gansch niet onwaarschynlyk voor, dat Paulus het oog heeft op hetgeen door Jesaja gezegd was, daar hy de prediking des Evangelies, *den arm des Heeren* noemt. Het is eene kracht Gods, in zoo verre als God hetzelve wil gebruiken als een zeer geschikt middel, en werktuig tot des menschen zaligheid; voegende zynen Geest by het Woord, waardoor alsdan der menschen hart verbroken en krachtdadig veranderd wordt tot behoudenis. Het is de schepter van Messias sterkte, die, uitgezonden zynde uit Sion, Hem doet *heerschen in het midden zyner vyanden.* Het is dat woord, waarvan men vragen mag: *is het niet als een vuur en hamer die eenen steenrots te morsel slaat,* en waarvan de Apostel getuigt, dat het *krachtig is, en scherpsnydender dan eenig tweesnydend zwaard, en gaat door tot de verdeeling der ziel, en des geestes, en der zamenvoegselen, en des mergs, en is een oordeeler der gedachten en der overleggingen des harten.* En deze kracht van het Evangelie is vast gelegd aan de keten van Jehova's vrymagtig welbehagen. Hy doet deze kracht niet aan allen ondervinden, die het Evangelie van Christus hooren, maar alleen aan die, welke hy van eeuwigheid heeft lief gehad. Dezen is het eene reuk des levens ten eeuwigen leven. En opdat het nog klaarder in de oogen mogt lichten, voegt hy er by: *Het is eene kracht Gods tot zaligheid.* Zien wy eens op den toeleg der menschelyke sterkte, zy is allezins ten verderf, dus was het gelegen met Romes magtige wapenen; maar geheel anders is het met de kracht en magt van Christus Koningryk, daar loopt het uit tot behoudenis en zaligheid van zyne onderdanen.

Wy kunnen hierdoor de zaligheid, de volkomene volmaakte heerlykheid, verstaan, doch die hier slechts in hare beginselen, maar hierna, naar ligchaam en ziel, in den hemel zal genoten worden. Het zal dan insluiten, dat het *Evangelie van Christus eene kracht Gods tot zaligheid is,* in zoo verre een mensch, van het kwaad der zonde en de straf verlost wordt, hetwelk geschiedt, wanneer een zondaar veranderd en bekeerd wordt, wanneer hy uit den staat der duisternis overgaat in den staat des lichts, en, getrokken wordende uit de magt der duisternis, overgebragt wordt in het Koningryk des Zoons zyner liefde.

Het is eene kracht Gods tot zaligheid, voor zoo veel geloovigen in eenen zekeren en veiligen staat gebragt worden, krygende aanvankelyk deel aan al de goederen van zyn welverordineerd verbond;

zynde erfgenamen van Christus geregtigheid, wordende om niet geregtvaardigd, door het geloof, en door de heiligmaking meer en meer het beeld van God gelykvormig: dan worden zy *in gedaante veranderd van heerlykheid tot heerlykheid* (2 Cor. iii. 13). Houdende zich altoos bezig in het dienen en verheerlyken van hunnen God, wandelende in heiligheid en geregtigheid voor Hem, al de dagen hunnes levens; zich gewennende aan den Heer en blyken van zyne liefde en genade, in zyne sterkte ondervindende. Die dit bekennen en zoo veranderd zyn, in hun is het woord des Evangelies eene kracht Gods tot zaligheid, reeds in dit leven.

Doch in vollen nadruk, zullen zy, na het afleggen van den rok des vleesches, de volle *zaligheid* deelachtig worden, wanneer ligchaam en ziel vereenigd zynde, zy beërven zullen *het einde des geloofs, de zaligheid der zielen*, zullende dan, in de onmiddelbare gemeenschap van God, de volle verzadiging van vreugde voor Gods aangezigt en lieflykheden aan zyn regterhand genieten; en met Gods beeld verzadigd worden eeuwiglyk en altoos. Daartoe leidt nu het Evangelie, en om hun dezen gelukstaat deelachtig te maken, daartoe is hen *eene kracht Gods tot zaligheid*, in zoo verre, als het Evangelie den weg tot deze zaligheid aanwyst, bestaande in eene ware bekeering, geloof, en heiligmaking. Dit was de raad dien zy gaven aan den verlegenen stokbewaarder: *Geloooft in den Heer Jezus Christus, en gy zult zalig worden* (Hand. xvi. 31). Dit was het ook, hetwelk Paulus in zynen last ontving, *namelyk de oogen van de Heidenen te openen, en hen te bekeeren van de duisternis tot het licht, en van de magt des Satans tot God; opdat zy vergeving der zonden ontvangen, en een erfdeel onder de geheiligden, door het geloof in Jezus* (Hand. xvi. 18).

Ja maar ook, het Evangelie is *eene kracht Gods tot zaligheid*, in zoo verre het die aangename en heugelyke belofte in zich bevat, waarin beloofd wordt, de zaligheid voor allen, die dezen weg inslaan. Het is: *Wendt u naar My toe, en wordt behouden, alle gy einden der aarde, want Ik ben God en niemand meer.*

Nog eens: *het Evangelie is eene kracht Gods tot zaligheid*, in zoo verre het, onder de zaligmakende werkingen des Geestes, de zaligheid in dit leven middelyk doet ondervinden, zoo als Petrus daarvan spreekt: *Gelyk ons zyne Goddelyke kracht alles, wat tot het leven en de godzaligheid behoort, geschonken heeft, door de kennis desgenen, die ons geroepen heeft tot heerlykheid en deugd.*

2. Doch niemand moest echter denken, alsof het Evangelie voor allen eene kracht Gods tot zaligheid was. Neen: is het dezen eene reuk des levens ten eeuwigen leven, het is voor anderen eene reuk des doods ter dood: hierom is het dan dat Paulus aanwyst, aan welke het Evangelie zulk eene kracht doet, het is aan *een iegelyk die gelooft.* Hier van het geloof breedvoerig te

spreken, laat nog de tyd, nog het oogmerk van den Apostel, nog de omstandigheden daar ik my thans in bevind, toe; daarom zal ik alleen iets, als in het voorbygaan, daarvan aanmerken. √

Worden hier zekere personen genoemd, die gelooven, zoo verstaat de Apostel er zulken door, wier wil, naar het voornemen Gods, door de genade Gods en zynes Geestes, vernuftig en krachtig bewogen is, om Christus op het getuigenis des Evangelies, alleen en geheel, als eenen volmaakten Zaligmaker aan te nemen.

Die zoo Jezus hebben leeren aangrypen, die zoo tot Hem, als den eenigen behouder, den toevlugt genomen hebben, zulken zyn ware geloovigen, en even daarom is ook aan dat geloof de zaligheid verbonden (1 Pet. i. 11); en onze Paulus zegt: *een iegelyk die gelooft*, daar staat eigentlyk *alle geloovenden*, zonder onderscheid, het zy een zwakgeloovige die nog maar toevlugtnemende vertrouwen bezit; het zy hy een sterkgeloovige is, die het verzekerd vertrouwen is deelachtig geworden. Ja, een *iegelyk die gelooft*, het zy dat hy uit de Heidenen is, of uit de Joden, vry of dienstbaar, hy mag ook zyn wie hy wil.

Van dezen zegt Paulus, dat *het Evangelie eene kracht Gods is tot zaligheid.* En dus is het ook. Zoo lang iemand nog in zulk eenen ongelukkigen staat is, dat hy niet in het geloof leeft, zoo heeft hy aan de zaligheid geen deel; het Evangelie en deszelfs verkondiging doet aan hem geen nut en heeft op zyne ziel geen vat, maar het is en blyft hem tot verderf. Het is zoo als er staat: *Want ook ons is het Evangelie verkondigd, gelyk als hun; maar het woord der prediking deed hun geen nut, dewyl het met het geloof niet gemengd was in degenen, die het gehoord hebben* (Hebr. iv. 2). Doch geheel anders is het met de geloovigen, die worden allen, door middel van het Evangelie, zalig. *Die geloofd zal hebben en gedoopt zal zyn, zal zalig worden; maar die niet zal geloofd hebben, zal verdoemd worden.* Zulken, die gelooven, worden door middel van het Evangelie, onder de bewerking des Geestes zalig. Het geloof vereenigt hunne ziel naauw met Christus, welke het Evangelie voordraagt als den eenigen Zaligmaker. Christus geregtigheid, welke eene geregtigheid der eeuwen is, wordt hun toegerekend, en uit kracht van die toerekening, worden zy van de schuld en straf vrygesproken, en verklaard voor erfgenamen des eeuwigen levens, zoo als Paulus in het vervolg aantoont, *zy ontvangen uit Christus volheid, genade voor genade;* ja alles wat zy in tyd en eeuwigheid tot hunne zaligheid noodig hebben. Dit zegt het Evangelie van Christus hun toe; dit belooft hetzelve; en de Heilige Geest maakt hun hetzelve, door middel van het Evangelie, alleen om Christus wil, zonder eenige verdienstelykheid der werken, in tyd en eeuwigheid deelachtig.

Hierop gaat Paulus voort en vertoont, hoe deze genade goede-

ren uitgedeeld worden, wanneer hy zegt: *eerst den Jood en ook den Griek.* Te Rome onderscheidde men de volkeren in Barbaren en Grieken: te Jeruzalem in Joden en Grieken. Hy stelt hier ondertusschen de Joden in de eerste plaats, hetwelk onze opmerking verdient. Hy zegt: *eerst den Jood.* Het waren de Joden die Gods eerst geboren onder de volkeren genoemd zyn. Daar God alle Heidenen liet wandelen, in hunne wegen, zyn deze uitverkoren, om te zyn het snoer zyner erfenis. Hun zyn de verbonden, de wetgeving, de dienst Gods, de heerlykheid gegeven. Uit hen; en onder hen, moest de Christus verschynen en aan hen de zegeningen van het Koningryk der Hemelen, eerst uitgedeeld worden. Koning Jezus, gezeten aan zyns Vaders regterhand, zou den schepter zyner sterkte uit Sion uitzenden, en de wet des geloofs doen uitgaan uit Jeruzalem, met dien last aan zyne boden, dat zy, overal, aan de Heidenen, op het gebergte, vrede zouden toeroepen, en met eenen de gordynen van Saras tent wyder maken, opdat gansche heirscharen, zonder verhindering, tot haar mogten ingaan (Jez. liv. 1—3), om aan de gewenschte bruiloft des Lams, met Abraham, Izaäk, en Jakob, aan te zitten (Gen. xxii. 18. Matth. viii. 11). Vele waren de voorregten der Joden boven de Heidenen, en daarom met regt *eerst den Joden.* Trouwens, zy zyn de eerste in het Koningryk Gods. De zaligheid is uit de Joden, en het Evangelie moest hun eerst gepredikt worden. Van hen ging de wet uit tot de Heidenen, die den Heer te Jeruzalem moesten zoeken, en de slippen van eenen Joodschen man aangrypen, omdat zy gehoord hadden dat Jehova met hen was. Deze moesten zy als de moederkerk ingelyfd worden, de vreemdeling zoude zich tot hen vervoegen en het huis van Jakob aanhangen (Jes. xiv. 1), en daarom is het *eerst den Jood;* maar dan ook *den Griek:* Daardoor worden de Heidenen verstaan. Al hadden nu de Joden den voorrang, nogtans waren de Heidenen daarvan geenszins uitgesloten. Dit was reeds in de rollen der Profeten voorzegd: *God breidde Jafeth uit, en Hy wone in Sems tenten! het is my te gering, dat gy my een knecht zoudt zyn, om op te rigten de stammen Jakobs, en om weder te brengen de bewaarden in Israël: ik heb u ook gegeven ten licht der Heidenen, om myn heil te zyn, aan het einde der aarde.* De verhoogde Christus liet het Evangelie aan alle volken verkondigen. Hoe heerlyk en wonderlyk blonk de wonderkracht van Christus Evangelie, in het zaligen van Joden en Heidenen, uit! Dit was ook de reden, waarom de ouden dit bewys van de wonderwerking des Evangelies, tegen hunne vyanden, voor de goddelykheid des Evangelies aandrongen. Dan nemen zy het op die krachtige werking, die hunne toehoorders gewaar werden, als zy onder hen predikten, met die vrucht, dat zy verklaarden, gelyk die met Jezus waren op

den weg naar Emaus: *Was ons hart niet brandende in ons, als Hy tot ons sprak op den weg* (Luk. xxiv. 32)? Men zag roekelooze en ondeugende menschen, wier tongen spotteden, in eene groote menigte wonderlyk veranderd, en gebragt in eenen staat van wysheid, verstand, heiligheid en deftigheid, daarom vroegen de leeraren van dien tyd, aan hunne vyanden, wie magtig was, zoodanigen uit hunne vermaarste wysgeeren en wetgevers, of die het regt bepleiteden in de vierscharen, te voorschyn te brengen? Men beriep zich op de kerk van Athene, Corinthe en Alexandrië. En anderen mogten oordeelen, of de vergaderingen der Heidenen, by deze gemeente wel op eenen dag te noemen waren, in opzigt van verstand en deugd. Zy spraken niet anders, dan van eene kracht des Evangelies, die enkel goddelyk was. Deze wonderkracht des Evangelies, gaat verre weg, alle zedekundige regelen der wysbegeerte, en alle hooge begrippen, van eene enkele letterkunde, die de wet van Mozes, werken kon te boven. Weinige voorbeelden levert de oudheid der Heidenen op, dat menschen, door hunne zedekunde, zyn veranderd, al reisde Plato driemaal naar Siciliën, om de menschen tot zyn gevoelen over te brengen, het was nogtans te vergeefs. Paulus vertrouwde wat anders van het Evangelie, en te Rome, daar was en bleef hy vrymoedig. Nu zoude ik nog verder kunnen gaan, om de kracht des Evangelies, uit den wonderbaren voortgang en uitbreiding van Jezus Koningryk te vertoonen, ik zou vele getuigenissen der eerste kerkvaderen kunnen te berde brengen, ter betuiging van de werking des Evangelies, maar dan weet ik dat ik buiten het bestek van myn voornemen zoude moeten gaan, hetwelk is om in de verklaring kort te zyn.

Waren derhalve deze dingen zoo, wel, dan behoorde Paulus zich niet te schamen. Neen, dat behoefden zyne tegenpartyen niet voor te geven, nog de Romeinen van hem te denken. God schaamt zich het Evangelie niet, zou zich dan een arm sterveling hetzelve schamen? Wie zou zich toch over zulk een krachtig, heerlyk en ter zaligheid leidend woord schamen? Paulus deed zulks in het allerminste niet; maar hy was voornemens, onder de toelating van de Goddelyke Voorzienigheid, datzelfde woord te verkondigen, en hun den Gekruiste te prediken.

(Het vervolg hierna.)

DE HEERLYKHEID IN HET LAATSTE DER DAGEN.

(Vervolg van pag. 142.)

Behalve de reeds opgenoemde zegeningen, welke op dien heiligen Sabbat der wereld genoten zullen worden, zal de magt des Satans algemeen gestremd, en in vele opzigten vernietigd worden; zoo dat deszelfs invloed in het teisteren en verdeelen van de Kerk, en in het blindelings in het verderf brengen van hen, die hy gevangen genomen heeft, op eene wonderbare wyze zal beperkt worden. De zigtbare teekenen van Gods gunst zullen voortduren, en tot eene voorheen onbekende mate door de Kerk van Christus overal gesmaakt worden. De tabernakel Gods zal by de menschen zyn; zyne tegenwoordigheid zal in alle byeenkomsten gevoeld worden; in hunne afgezonderde zoowel als gemeenzame oefeningen. Duisternis en twyfel zullen uit hunne harten zyn gebannen, en opgeruimdheid en heiligheid zullen zich onder hunne aangename en sierlyke pogingen vermengen.

Welligt zullen ook de dieren des velds, volgens hunnen aard, grootelyks in de zegeningen van dat gelukkig tydstip deelen. Ingeschapene hebbelykheden zullen hunnen lang verloren invloed over de meest woeste bewoners van het woud hervatten. De leeuw en het lam zullen by elkander liggen; terwyl het wildste dier zoo tam zal worden als het tamste en onschuldigste.

De aarde, zoo lang gezucht onder de uitwerking van den vloek, zal dan ophouden woest te zyn, en "ons land" en alle landen zullen hunne opbrengst honderdvoudig aan den godvruchtigen bewerker opleveren. Zonde, de vloek van alle landen en de oorzaak van derzelver onvruchtbaarheid, in eene groote mate van de wereld verbannen zynde, "zoo zullen de hemelen de aarde verhooren, en de aarde zal het koren verhooren, mitsgaders den most en de olie, en die zullen Jisreël verhoren." Om de groote verscheidenheid van zegeningen te genieten, welke die ware "gulden eeuw" van de wereld zal te weeg brengen, zal het leven van den mensch ophouden van geschokt en verkort te worden door ziekte, armoede, ligchamelyke of geestelyke ongesteldheden. De verkwikkende invloeden des hemels en der aarde zullen zich vereenigen in de daarstelling van gezonde tyden, en van sterke gesteldheden, onverbroken door bovenmatige bedryven, en niet ontrust door knagende zorgen omtrent de spys, die verloren gaat. Onbewoonde huizen, oningezamelde vruchten, onvergolden bedryven, onvoldane begeerten, zullen alsdan even schaarsch worden, als zy nu veelvuldig zyn, wegens het langgerekte leven en verschoven geluk der menschen. Oorspronkelyke, aardsvaderlyke, zoo al niet voor

den zondvloed bestaan hebbende jaren, onbesmet door gebreken welke voor den zondvloed bestaan hebben, zullen het deel zyn van hunnen beker, op wier hoofden de zon der heerlykheid op het laatste der dagen schynt. "En er zal niet meer gehoord worden de stem der weening, noch de stem des geschreeuws. Daar zal niet meer wezen een zuigeling van weinige dagen, noch een oud man, die zyne dagen niet zal vervullen; want een *jongeling* zal sterven honderd jaren oud zynde, maar een zondaar honderd jaar oud zynde, zal vervloekt worden. Zy zullen huizen bouwen en bewonen, en zy zullen *wyngaarden* planten en derzelver vrucht eten: zy zullen niet bouwen dat het een ander bewone, zy zullen niet planten dat het een ander ete; want de dagen myns volks zullen zyn als de dagen eens booms, en myne uitverkorenen zullen het werk hunner handen verslyten." De voorgaande aanmerkingen, welke op de verklaring der Heilige Schrift schynen gegrond te zyn, omtrent de heerlykheid in het laatste der dagen, bevatten de voornaamste kenmerken, waardoor zich dat gelukkig tydstip zal onderscheiden. De verwezenlyking derzelve zal dat tydstip waarlyk heerlyk maken. Driewerf gelukkig zy, wier oogen hetzelve zullen mogen aanschouwen. Ook zal men het voorregt geheel niet over het hoofd zien van hen, die door hunne godsvrucht, hunne bedryven, en godsdienstige afzonderingen begunstigd worden, om als middelen te worden gebruikt, tot derzelver invoering in de wereld. Dat ik dan de gedachten der lezers vestige op

De waarschynlyke naby zynde aannadering van de heerlykheid op het laatste der dagen.—Den juisten tyd dezer aannadering wil ik niet op my nemen thans te bepalen. Wy mogen echter aanmerken, dat zulks niet ver af *kan* zyn; en zoude, welligt, zeer naby kunnen zyn. Al de profeten gewaagden van de gemelde gebeurtenissen, als plaats vindende onder het ryk van den Messias, en als een kenmerk van den tyd, dat zyne regering algemeen zal zyn en onbepaald over de bewoonbare wereld; "wanneer Hy zal regeeren van zee tot zee, en van de rivier tot het einde der aarde," wanneer "alle koningen zich voor Hem zullen buigen en alle volken Hem dienen." Dezen tyd noemden de profeten het *laatste der dagen*, het heerlykste en gelukkigste tydperk, zoowel voor Gods Kerk als voor de wereld. Het verdient tevens opmerking, dat

De Apostelen, als uit eenen mond, hebben verklaard, dat zy dien belangvollen tyd *waren ingetreden*, door de profeten voorspeld, waarin de zegeningen, door hen vermeld, zouden worden genoten. De Apostelen verklaren, dat de einden der aarde hen overvallen hadden; en dat de gebeurtenissen, door de profeten voorzegd, dat op het laatste der dagen zouden vervuld worden, in *hunne* dagen waren vervuld. Echter moet men hen klaarblykelyk opvatten als bedoelende, dat zy *het begin* van een tydperk hadden gezien, het-

welk zulk een heerlyke uiteinde moet hebben; dat een zamenloop van gebeurtenissen elkander zouden opvolgen, in den loop des tyds en der eeuwen, allen zich haastende tot, en, eindelyk, invoerende de groote vervulling, de algemeene en volkomene overwinning van waarheid en genade over de wereld en de zonde. Wy mogen dan aanmerken, dat de omwenteling van 1800 jaren, sedert het begin van het tydperk, hetwelk de Apostelen met den naam van het laatste der dagen bestempelden, *ons* noodwendig naby moet brengen aan dien bepaalden tyd. By aldien de Apostelen, toen de wereld slechts *vier duizend jaren* had bestaan, beweerden, dat het einde der wereld hen was overvallen, en dat deszelfs laatste dagen hen over het hoofd hingen, mogen *wy* natuurlyk aldus denken en gevoelen, wanneer byna tweeduizend jaren meer voorby zyn gegaan, sedert zy de voormelde verklaring hebben gedaan. Daar nu byna een derde van het geheele tydperk van 's werelds bestaan, tusschen onze dagen en die der Apostelen is voorbygegaan, mogen wy natuurlyk en met grond afleiden, dat " het einde aller dingen naby is." De Joden hebben eene overlevering, dat de wereld zeven duizend jaren zal voortduren; en dat, even als by de schepping der wereld, na zes dagen van arbeid een Sabbat van rust volgde, zoo ook zullen de wereld en de kerk in dezelve, gedurende den langen en smartelyken tyd van zes duizend jaren, onder den zwaren last van zorgen en zonden gebukt gaan en zuchten, en het zevenduizendste zal het groote duizendjarige ryk zyn, de heilige Sabbattyd der wereld, gedurende welks omwenteling de aangenaamste vrede en heilige rust gesmaakt zal worden. Om er het minste van te zeggen, er is eene grootere mate van waarschynlykheid daaraan verbonden, dan men aan de meeste andere Joodsche overleveringen hechten kan, daar het noch onmogelyk noch onwaarschynlyk is, dat by het einde van de zesduizend jaren, de heerlykheid op het laatste der dagen in al hare wezenlykheid zich aan ons oog vertoonen zal. Gesteld dat het gemelde gevoelen juist is, dan staan wy nu op het punt om de groote Sabbat der wereld binnen te gaan; daar wy den Zaturdag avond, of bykans zoo, van deszelfs bestaan bereikt hebben. En het is van belang te overwegen, dat, even als de dag vóór den Sabbat bekend was als de *voorbereidingsdag*, en by de Joden als eene voorbereiding voor derzelver dienst en rust doorgebragt werd, zoo ook is, wat de kerk van Christus aangaat, het voornaamste, dat onze oplettendheid vordert by zulk een gewigtig tydperk van onze eigene geschiedenis en van die der kerk, dat wy ons ten uiterste voorbereiden voor zulk een lang, zulk een algemeen, en zulk een heerlyk tydperk van rust, hetwelk ons nu voor de deur staat. Deze is de avond van 's werelds groote voorbereidingsdag en *morgen* is de groote Sabbat der wereld. Het is nogtans zeer bedroevend, dat *onze Zaturdagen*, onder al de week-

dagen, het drukste en yverigste worden doorgebragt met wereldsche bemoeyenissen, zoodat zy over het algemeen, juist het tegenovergestelde zyn van voorbereidingsdagen voor Sabbat. Onze Zaturdags avonden, vooral met betrekking tot by verre het grootste gedeelte der menschen, zyn de meest wereldsche en meest zondige van alle andere avonden, wegens de bestaande wereldsche en slechte gewoonten, zoo vuriglyk voortgezet, zelfs tot na middernacht, zoodat men, over het algemeen, in eenen volstrekt slechteren toestand naar ligchaam en ziel verkeert voor de heilige diensten van den Sabbat, wanneer deszelfs heerlyke morgenzon de wereld beschynt, dan waarin men zich op eenigen anderen morgen van de week bevindt, wanneer men zich tot zyne wereldsche bezigheden begeeft. In hoeverre zulks gelyk staat, met betrekking tot den grooten Sabbat, dien men verwacht, is eene zaak van ernstige overweging. Het is te duchten, dat een bedaard, getrouw en verlicht onderzoek naar den staat, de verbindtenissen en uitzigten van Christus Kerk, by dit goed of kwaad voorspellend tydperk van derzelver geschiedenis, weinig grond voor blydschap en zegepraal zal opleveren; veel daarentegen voor de diepste vernedering, schande en berouw. Ach! hoe weinig doen wy nog, om ons zelven, de kerk en de wereld, voor die heerlyke Sabbatsrust voor te bereiden! Wanneer wy den toestand der wereld onder Heidensche, Mohamedaansche en zoogenaamde Christen volken vergelyken met de medegedeelde opgaven betrekkelyk de onderscheidende kenmerken van de heerlykheid op het laatste der dagen, dan is het opvallend, dat de grootst mogelyke verandering geschieden moet, en zelfs binnen eenen zeer bepaalden tyd, om de heerlykheid op het laatste der dagen, binnen den opgegeven tyd daar te stellen. Ofschoon wy ten volsten overtuigd zyn dat voor God niets te zwaar is; en hoewel in de vervulling van dit groote werk, binnen den bepaalden tyd, niets onmogelyk, of zelfs, volgens de leer van menschelyke waarschynelykheid, niets wonderbaars gelegen is, zoo moet men echter erkennen, dat één honderd en zestig jaren, die overblyven van de zes duizend jaren, inderdaad weinig schynen, om daarin zulk eene groote en heerlyke verandering daar te stellen, vooral wanneer men in aanmerking neemt, dat de aandacht der menschen weinig daarop bepaald en uitgelokt wordt; en de vermogens van de kerk worden geenszins genoegzaam opgewekt, om het menschelyke geslacht, over het algemeen, tot de voorregten en de heerlykheid op het laatste der dagen voor te bereiden. Het ware inderdaad te wenschen, dat de aandacht van het publiek veelvuldiger bepaald werd tot een onderwerp, zoo vol van de levendigste belangstelling voor alle Christenen en zoo hoogst belangryk voor de wereld. De hinderpalen welke dit werk, in deszelfs voortgang tot volmaking, zullen ont-

moeten, zullen ongetwyfeld veel en groot zyn. Maar hoe gemakkelyk de Heilige Geest de noodige werktuigen tot dat werk verzamelen en bekwamen kan, en hoe gemakkelyk Hy, die aller harten in zyne handen heeft, hen gewillig maken kan, om zyn Evangelie te gelooven en te gehoorzamen, is gebleken op den Pinksterdag en in de verrigtingen en den voorspoed van de eerste verkondigers van het Evangelie van Christus. Er is geen twyfel of de *kerk* zal het middel zyn tot bereiking van het groote doel. "De Heer zal de roede zyner sterkte uit Sion uitzenden." De *middelen*, de *menschen*, de *pogingen*, de *invloed*, zullen in de kerk opgeroepen worden, om de wereld te verlichten en te zegenen. *Alles*, onder God en zynen goeden Geest, hangt af van de kerk. Tot hare leden, over het algemeen, en tot hare *leeraars*, in het byzonder, zien wy op om een naarstig gebruik te maken van de middelen, en ter bereiking van het groot en goed werk. Maar slaan de kerken en hare leeraars met genoegzame belangstelling en ingespannenheid de gebeurtenissen gade, welke den weg banen voor het gewenschte tydstip, en verhaasten zy, door hun leven, hunne verrigtingen en gebeden deszelfs aannadering? *Dit* is de groote vraag, welker bevestiging zeer moeyelyk, zoo niet onmogelyk ter beantwoording is. Welke tegenwerpingen de wereld moge maken tot de verspreiding van goddelyke kennis, en de zegepraal van goddelyke genade over de duistere verblyven van den vyand, er is maar al te veel reden om te vreezen, dat de verschrikkelykste hinderpalen gevonden zullen worden, alwaar *eenige welligt*, dezelve het minst zouden verwachten, dat is, binnen de grenspalen van de zoogenaamde erkende Kerk van Christus, en onder de verbonden en erkende discipelen van Gods Zoon. De bekende grondregel, "dat 's menschen vyanden tot zyn eigen huis behooren," is bewaarheid door alle eeuwen en volken, waar het Evangelie is ingevoerd geworden. Het blykt maar al te bedroevend, uit het naar evenredigheid klein getal, hetwelk by byzondere gelegenheden zich vereenigt, om voor de uitstorting van den Heiligen Geest te bidden, om de kerk te zuiveren te bewaren, en de wereld te bekeeren, dat erkende Christenen, dat is, een zeer groot gedeelte hunner, weinig belang stellen in zulke vergaderingen en in het doel waartoe zy worden belegd.

(Het vervolg en slot hierna.)

EENVOUDIGE VERKLARING VAN HAND. II: 1—4.

De geschiedschryver Lukas, nadat hy, in het eerste hoofddeel van zyne beschryving van de Handelingen der Apostelen, eenig-

zins breedvoeriger berigt had gegeven van hetgeen hy in het slot van zyn Evangelie maar kort had voorgesteld, en wel byzonder betrekkelyk de belofte aangaande de uitstorting van den Heiligen Geest, de Hemelvaart van Christus, der Apostelen en Discipelen godvruchtig verblyf te *Jeruzalem*, met byvoeging van de verkiezing van een ander Apostel, in plaats van den afvalligen verrader, vervolgt zyn geschiedverhaal in het tweede hoofddeel, met de beschryving van de wonderdadige uitstorting van den Heiligen Geest, de uitvoering der belofte, met byvoeging van de wonderlyke uitwerkselen, zoo in de Apostelen zelve, als in hun, die hen hoorden, terwyl zy, toegerust met de noodige gaven, hierop hun Evangeliewerk hebben begonnen.

Van vs. 1—21 vinden wy een omstandig verhaal der wonderdadige uitstorting, en wel van vers 1—4; wanneer en hoe zy is geschied; en vers 5 en vervolgens, het gevolg er van, hetwelk de Apostelen gelegenheid heeft gegeven tot verantwoording, en te gelyk tot een betoog, hoe hier was de vervulling der aloude godspraken.

Wy wenschten dan in dit geschrift de uitstorting van den Heiligen Geest, en wel wanneer en hoe zy is geschied, te overwegen.

Onze Evangelist begint dan met den tyd wanneer zy heeft plaats gehad: *Als de dag van het Pinksterfeest vervuld was* en *zy eendragtelyk byeen waren.* Laten wy hem in zyn voorstel volgen:

Wie zyn zy van welke Lukas hier spreekt? Zyn zy de Apostelen alleen of met hen Jezus andere discipelen, die, volgens hoofdstuk i. 10, ten getale van omtrent honderd en twintig byeen waren, en met welker toestemming Matthias tot Apostel werd verkozen? Lukas had in het eerste gedeelte van het eerste hoofdstuk, een verhaal gegeven van iets, dat de Apostelen alleen betrof, maar in het laatste gedeelte schynt hy te spreken van die gansche menigte van Jezus aanhangers. En schoon wy denken, dan hier meer bepaald van de twaalf Apostelen wordt gesproken, zoo willen wy nogtans die andere menigte niet uitsluiten. Lukas verhaalt in het byzonder, naar zyn oogmerk, der Apostelen werk en wedervaren. Deze waren zy, van welke hy hoofdst. i. 2, heeft gesproken. Zy waren byzonder met Jezus in gesprek. Zy hadden byzonder de beloften ontvangen. Zy waren weder naar *Jeruzalem* gekeerd, met name genoemd (hoofdst. i. 13). Zy waren dan ook nu byeen. En waarom niet met eene menigte anderen, die, schoon zy tot het Apostelwerk niet waren aangesteld, nogtans, door de uitstorting van den Heiligen Geest op hun, bewyzen zouden geven van de waarheid des Evangelies, gelyk het gevolg ook heeft geleerd in zoo velen, welke, in gehoorzaamheid des geloofs, geloofden en gedoopt werden (Hand. v. 32, verg. Hand. vi. 10, 11). Wy sluiten dan geene andere uit, maar denken meer byzonder

om de Apostelschaar, de twaalve, welke de Heiland uitverkoren en byzondere bevelen gegeven heeft (Hand. i. 2).

Deze *waren eendragtelyk byeen.* Niemand van hun was afwezig, niemand had zich onttrokken, zy waren allen in eene plaats en wel *eendragtelyk* byeen, met eene ziel, eensgezind en met eenerlei gemoed stemden zy in alles te zamen; zy hadden allen hetzelfde voornemen, daar zy uit één beginsel werkten; één geloof hadden zy, en ééne hoop, allen hetzelfde verlangen, dezelfde zaak ging hun allen ter harte, zy waren allen met denzelfden yver bezield. Maar vraagt gy, waarin waren zy het dus eens? Wat deden zy thans by den anderen? Waar waren zy byeen?

Wat de eerste vragen betreffen, zy, die zich herinneren wat de Heiland aan hun had beloofd, tot welke post zy waren geroepen en welk belang zy stelden in Jezus zaak, die kan zich ligtelyk verbeelden, dat zy gezamenlyk veel bezig waren in het bidden en smeeken, en hoe meer tyd er verliep sedert Jezus hemelvaart, hoe meer zy onderling elkander bereidden tot dat gewigtig werk, hetwelk zy met de vervulling der beloften stonden te aanvaarden. Daar toch het hart vol van is, spreekt de mond; en wat was het, dat hun hart het meest konde innemen dan de zaak van Jezus Koningryk? En letten wy op de tydsomstandigheid, het was toen een tyd van plegtige zamenkomst; een tyd van blyde dankzegging, en die, op eene godvruchtige wyze doorgebragt, het Joodsche volk tot godvruchtige gesprekken stoffe gaf, want de Joodsche plegtigheden zyn niet terstond vernietigd geworden.

Gelyk dit hunne bezigheid was, zoo waren zy het daarin ook eens, terwyl zy hierin uit eenerlei beginsel, tot één oogmerk, met denzelfden yver, lust en opgewektheid werden gedreven, met dezelfde belangens bezield. Dat was der Apostelen godsvrucht, die hen op dien tyd had byeenvergaderd, maar ook hun gemeenen last dien zy hadden, als allen tot hetzelfde Evangeliewerk geroepen, om getuigen van eenen verhoogden Christus te zyn. Ja, dat was hun eenstemmig werkzaam verlangen, naar de vervulling der beloften, waarnaar zy even begeerig uitzagen.

Deze waren zy, aan welke dezelve ook werd vervuld, gelyk Lukas ons thans zal melden. Maar

Wat betreft nu de tyd dier vervulling, het was *als de dag van het Pinksterfeest vervuld werd.* Eigenlyk als de vyftigste dag gekomen was, omdat dit Pinksterfeest op zulken tyd onder de Joden gevierd werd, gerekend van den dag na den Sabbat van Paschen, van welken dag af men zeven volle weken tellen moest (Lev. xxiii. 16), terwyl op den daaropvolgenden dag de tyd was van dit Pinksterfeest. Het was eene van die hooge feesten, die in een jaar eenmaal statig moest gehouden worden en op welke al wat mannelyk was voor 's

Heeren aangezigt, gelyk op Paschen, plegtig moest verschynen, om een nieuw spysoffer den Heer te offeren, en wel van twee beweegbrooden (Lev. xxiii. 16, 17), die zy uit hunne woningen moesten brengen. Het wordt het feest des oogstes genoemd (Exod. xxiii. 16. Lev. xxiii. 10), omdat het op het einde van den oogst werd gehouden, en waardoor Israël werd verpligt om, door die eerstelingen hunne dankbaarheid voor den Heer te betuigen voor den zegen verleend over de vruchten des velds. Op dit feest had er dan eene heilige zamenroeping plaats, en geen dienstwerk moest verrigt worden. Rustende van allen arbeid moesten zy ter plaatse, die de Heer verkozen had om zynen naam aldaar te doen wonen, voor het aangezigt des Heeren vrolyk zyn van de vrywilleg schatting, die zy den Heer gebragt hadden, naar dat zy van God gezegend was. (Zie Lev. xxiii. en Deut. xvi).

De Joden zeggen, en het is uit vergelyking van Exod. xix. 1, en verv. niet onwaarschynelyk, dat God op dezen zesden der derde maand, het verbond met hunne vaderen gemaakt heeft, door de wetgeving op *Sinaï*, zy noemden daarom dien dag, *de dag van het geven der wet;* en het feest, *het feest der wet;* en houden daarvan en van de voorgaande dienstbaarheid in *Egypte*, met blydschap, gedachtenis, zelf uit kracht van dat verbond, op de verlossing gevolgd, als zulke gezegende des Heeren aanmerkende. Dat was Pinksteren by de Joden, gelyk het by de Christenheid wordt onderhouden, ter gedachtenis van de eerstelingen des Geestes, na Jezus hemelvaart geschied.—Lucas spreekt van *den dag* des Pinksterfeests, dat is, ofschoon het met groote blydschap en byzondere godsdienstigheid werd gevierd, het nogtans, gelyk Paschen en het feest der Loofhutten, geen *zeven* dagen duurde, maar *eenen* dag, op zyn hoogst *twee* dagen. Het was daarom een feest van *eenen* dag (Lev. xxi. 20); gelyk Lukas er van spreekt.

Als nu die dag vervuld werd, waarmede Lukas niet wil zeggen, dat als die dag voorby en ten einde was, maar de dag daar zynde, op den Pinksterdag, volgens eene wyze van spreken, aan Lukas niet ongewoon (Zie Luk. ii. 21, en ix. 11), is de belofte van den Heiligen Geest geschied, door Gods aanbiddelyke voorzienigheid, wyselyk tot denzelven uitgesteld en uitgevoerd. Op denzelven waren van wyd en zyd vreemdelingen gekomen, waardoor hetzelve overal bekend werd, en de goddelykheid van de gaven aan verscheidene talen moest blyken, ook zoude het niet weinig den weg banen voor de prediking van het Evangelie van Jezus Koninryk.

Voor dat Lukas ons de vervulling der belofte berigt, geeft hy nog eerst een verhaal van hetgene is voorafgegaan:

En er geschiedde haastelyk uit den hemel een geluid, gelyk als van eenen geweldigen gedreven wind, en vervulde het geheele huis waar

zy zaten en van hen werden gezien verdeelde tongen als van vuur, en het zat op een' iegelyk van hen (vs. 2 en 3). Er werd dus wat gehoord en gezien.

Hetgeen gehoord werd, was: *een geluid als van een geweldig gedreven wind*, dat is zulk een wind, die ten sterkste wordt voortgedreven, en die door het minste beletsel, dat hy in zynen voortgang ontmoet, een sterk gedruis verwekt. Zulk een geluid was daaraan gelyk, terwyl wy dan uit het verhaal van Lukas dit opmerken, dat het niet door zulk eenen sterken wind werd veroorzaakt, als een middel oorzaak, maar dat het geluid was *als* van eenen sterken wind, daar het waarschynelyk op dat oogenblik eene zachte stilte was en dit wonderdadig, door goddelyke kracht, onmiddellyk is verwekt.—De Evangelist voegt er nog omstandigheden by, het kwam *haastelyk uit den hemel, en vervulde het geheele huis daar zy zaten.* Het kwam op het onverwachts, zeer schielyk, in één oogenblik, en er ging niets vooraf, eensklaps, en wel uit den hemel, van boven; het was een geluid dat eensklaps als ter neder stortte: *Het vervulde het geheele huis daar zy zaten.* Maar welk huis? Den tempel, of een opperzaal in denzelven, volgens hoofdst. iii. 11, het voorhof Salomos genoemd. Dit blykt uit de vergelyking van verscheidene godspraken, die de uitstorting van den Geest aan den tempel bepalen (als Jez. ii. 1—3; Hagg. ii. 7—9; Ps. ii. 6); ook van de omstandigheden des tyds, in welke men de Apostelen in den tempel moest zoeken, byzonder naar Luc. xxiv. 53; en uit de gansche gebeurtenis; het hooren van het geluid en het aanstonds zamenvloeyen van eene menigte volks. Wy kunnen dus niet denken aan een byzonder huis binnen *Jeruzalem.* Zy zaten daar dan, dat in het algemeen wil zeggen, zy bleven daar (Luk. xxiv. 43); en wel gemeenzaam, vry onbelemmerd. Het behaagde dan de Goddelyke Wysheid zyne Apostelen nu, op dezen tyd, al vroeg, eer zy openlyk verschenen, tot hun werk te bekwamen. Dit *geheele* huis werd met dat geluid vervuld. Hetgeen in andere woorden wil zeggen: dat het zich door dat gansche huis verspreidde, of ten minste, het gansche vertrek van hun verblyf, gelyk wel meer het geheel voor een gedeelte wordt genomen. Dat was de kracht van dat gedruis; maar ook tevens het wonderdadige er van, om onmiddelyk door goddelyk alvermogen verwekt, gelyk het ons daarom natuurlykerwyze verpligt om het daarvoor te houden. En dat was het dat gehoord werd.

Maar er werd ook iets gezien. *En van hen werden gezien verdeelde tongen als van vuur, en het zat op een iegelyk van hen.* De zaak dan was, *tongen als van vuur*, dat is, het verschynsel had de gedaante van tongen, het vertoonde zich als vuur in de gedaante van tongen, daaraan was het zeer gelyk. Het was hier dus als met dat geluid. Het waren *verdeelde* tongen, dat kan tweeledig

worden verstaan, *of* dat er verscheiden zulke veischynselen zyn geweest, *of* dat ieder verschynsel zich verdeelde, hetgeen het naaste aan den tekst komt, en schynt overeen te komen met Lukas nadere byvoeging, en het zat op een iegelyk van hen. *Verdeelde tongen,* welke als vuurvlammen zich aan derzelver uiteinde kliefden.

En het zat op een iegelyk van hen, dat het zich boven hun plaatste en daar bleef; dat het boven ieder Apostel zich zettede. Dat was het verschynsel dat zy zagen, en hetwelk waarschynelyk onmiddellyk op het geluid gevolgd is, dat zy, zoo wonderdadig verwekt, hoorden;—maar het was ook datgene, dat de uitstorting van den Geest, óf voorafging, óf vergezelde, gelyk Lukas volgen laat.

Maar waarom, zouden wy mogen vragen, werd die belofte met zulke hoor- en zigtbare teekenen vergezeld?

Zy hadden er, buiten twyfel, betrekking op, daar zy er onmiddelyk opvolgden of er mede vergezeld gingen. In het algemeen mogen wy denken, dat zulks dus is bestuurd, om de goddelykheid en de uitvoering dezer belofte aan den dag te leggen, welke voorzeker daarin doorstraalde, schoon zy niet minder blykbaar werd in derzelver uitwerksels, *en* om tevens de gemoederen van Jezus Discipelen te bereiden om, met een heilige vrees en eerbied, die goddelyke en overklimmende belofte te ontvangen. Zy hadden er de belofte van en wel eene belofte, die niet lang na dezen tyd, dat de Heiland er hun verzekering van gaf, zoude vervuld worden, gelyk zy dan ook de vervulling ieder oogenblik moesten te gemoet zien. En ook de teekenen waren van dien aard, dat zy al aanstonds blymoedig, daarby werden bepaald, want dat geluid en die tongen waren eigenaardige zinnebeelden, door welke dit hun werd verlevendigd, zaken die wy, kortheidshalve, in geene byzonderheden zullen vertoonen. De uitkomst heeft het bewaarheid.

Zy werden allen vervuld met den Heiligen Geest.

Hier moeten wy denken niet alleen in zoo verre zy gezegd worden, met dien Heiligen Geest vervuld te worden, maar ook uit vergelyking van Jezus uitdrukkingen, die Hy gebruikte, by het geven van de belofte (Hand. i. 8). Zy *zouden ontvangen de kracht des Heiligen Geestes,* blykbaar in zyne overklimmende werkingen (Ezech. xxxvi. 26, 27.)

En welke gaven zyn zy? Verscheidene. Er zyn er niet alleen gewone maar ook meer buitengewone; de geest des geloofs, der hoop, liefde, heiligmaking, onfeilbare verlichtingen van wonderwerken enz. Wy hebben geene reden om iets uit te sluiten, het zy wy hier ons de Apostelen voorstellen als menschen, de Discipelen van den Heere Jezus, of beschouwen de Apostelen en verkondigers van het woord des Koningryks van Christus en in zich zelven gansch ongeschikt om de grondleggers te zyn van het Christendom.

Zy werden *vervuld* met den Heiligen Geest. Eene uitdrukking, die in de zaak niet alleen de krachtige werking van den Heiligen Geest aanduidt, maar ook dat de gaven hun in eene volle en overvloedige mate werd geschonken en wel ter hunner volmaking, om tot verheerlyking van God en ter bevordering van de zaligheid van anderen werkzaam te zyn. Te voren waren zy den Heiligen Geest wel deelachtig geworden, hoe zouden zy anders in Christus geloofd en in zyne leer volhard hebben? Zy hadden eene openbaring in de kennis, door de verlichting des Heiligen Geestes, gelyk Jezus zynen Vader daarvoor dankt (Matth. xi. 26). Zy werden aanmerkelyk vermeerderd, als Jezus, na zyne opstanding, op hen blazende (Joh. xx. 22) zeide: *Ontvangt den Heiligen Geest.* Doch het was en bleef de waarheid, dat voor Christus verheerlyking, *de Heilige Geest nog niet was* (Joh. vii. 39), te weten, tot alle genoegzaamheid en die volheid, dat *stroomen des levenden waters uit hunnen buik zouden vloeyen* (vs. 38). Zoo vol des Heiligen Geestes waren zy niet, dat zy *volkomen* vervuld waren, en dat die overvloed des Geestes anderen ten nutte strekte, dat zy in staat waren om alle volken, naar het bevel van hunnen Heer te onderwyzen en zyne getuigen onder alle volken te zyn. Nu leerde hen de Geest en deed hen ten vollen begrypen alle dingen, welke zy, of nog niet dan duister geweten hadden, hen *indachtig makende* en grondig doende verstaan, *alles wat de Heer tot hen gezegd had* (Joh. xiv. 26). Nu werden zy door den Geest in alle waarheid geleid. Met een woord, zy ontvangen eene rykelyke, genoegzame en ten volle vergenoegende bedoeling van al die gaven, die de Apostel optelt (1 Cor. xii. 6—11), door welke zy niet alleen volkomen bekwaam waren; maar ook door den sterksten yver gedreven werden, om in alle vrymoedigheid tot eer voor God, buiten eenigen schroom voor menschen, aan de gekende en geloofde waarheid, tot heerlykheid Gods, getuigenis te geven, en de erkentenis en gehoorzaamheid derzelve te bevorderen, tot derzelver zaligheid. Gelyk wy dan ook hooren, hoe zy hierop aanstonds *begonnen te spreken met vreemde talen, zoo als de Geest hun gaf uit te spreken.*

Zouden wy het niet zoo ons mogen voorstellen, dat daar ons uit het volgende schynt te blyken, dat by de plegtige godsdienstoefening in den tempel, de Apostelen zelven zich hebben laten hooren; dat zy begiftigd met de gaven des Geestes en met eenen heiligen yver bezield voor de waarheid des Evangelies, tempelwaarts zyn gedreven en daar hebben begonnen te spreken. Immers, verondersteld, dat de Apostelen in een byzonder huis alleen hebben vertoefd, tot wien zouden zy hebben gesproken, tenzy wy veronderstellen, dat zulks geschiedde by hun onderling gesprek?— Hoe wy het begrypen, zy geraken aan het spreken. Zy zyn der woorden vol, en wel luidkeels en in het openbaar, krachtig en

deftig. Maar wat spraken zy? Dat blykt ons uit het vervolg, terwyl zy, die te voren leerlingen van Christus waren en noch kracht, noch vrymoedigheid hadden van spreken, nu leeraars werden, en uit overtuiging van de waarheid, vol des geloofs en der liefde, dezelve openlyk met een helder inzien in dezelve bekend maakte. Dat was de Geest der waarheid, die er hen had ingeleid, in die duidelyke, levendige en blymoedige begrippen, die zy hadden ontvangen. Dat was de Geest der vrymoedigheid, en dat yvervuur, waarmede zy nu bezield, zonder schroom, groote dingen uitten.

Maar dit niet alleen, zy begonnen te spreken *in vreemde talen*, zoo als de Geest hun gaf uit te spreken, dat is, meer andere spraken dan zy verstaan, of geleerd en gesproken hadden, en onder hunne landgenooten in gebruik waren. Markus noemt ze (Hoofdst. xvi. 17) *nieuwe tongen*. Zy spraken in de talen dier vreemdelingen, by hen gebruikelyk. Zy worden in het vervolg opgeteld, die hoe verschillende nogtans van hen werden gesproken als hunne eigene taal. Zy spraken ze waarlyk en niet gelyk. Er zyn geweest, die zeggen dat zy hun gewone spraak hebben gebruikt, maar van hen, die andere talen spraken, verstaan werden, alsof zy, die spraken, hetwelk strydt met het uitdrukkelyk voorstel van Lukas, die het wonderwerk in de Apostelen stelt en niet in de toehoorders, en wel als een van die gave des Heiligen Geestes, met welke zy waren vervuld.

Wonderlyke gebeurtenis! die 's menschen begrip te boven gaat; maar daarom ook niet, dan als een uitwerksel van goddelyke kracht kan en moet aangemerkt worden. Het was een uitwerksel van eenen overklimmenden invloed en werking van den Heiligen Geest.

Het was toch *zoo als de Geest hun gaf uit te spreken*, hetwelk niet slechts zich op de verschillende talen, in welke ieder Apostel sprak, of zy allen? maar met gedurige verandering naar de verschillendheid der spraak van hen, tot wien zy spraken; maar hetwelk ook ziet op de werkende oorzaak, in zooverre de Apostelen zelven dat niet hadden in hunne hand, maar het dan, wanneer zy spraken, gegeven werd.

Zietdaar Lezers! eene zaak, die waarlyk is gebeurd, die wy moeten gelooven, en des te aanbiddelyker, als zy ons begrip verre te boven gaat.

P. N. H.

MOHAMEDANISMUS GETOETST.

Alle godsdiensten maken even veel aanspraak op eenen goddelyken oorsprong...... Laat ons de toetsen toepassen op Mohamedanismus:

1. De Mohamedanen beroemen zich, dat zy de eenige sekte zyn op de gansche aarde, welke juiste denkbeelden hebben van den aard, het karakter en de werken Gods. Maar wanneer wy het plan van zaligheid nagaan, hetwelk de stichter van hunne sekte voorstelt, dan zullen wy bevinden, dat hunne denkbeelden van de zedelyke eigenschappen Gods, niet beter zyn, dan die welke de geringste Heiden er van heeft.

Zoo als de zaak in de koran wordt voorgesteld, ziet God alle menschen in eenen staat van onkunde en zonde. Hy kiest één hunner, en geeft hem gezag en onderrigt, met het doel om zich zelven en zyne medemenschen te behouden. Hy belast hem, om alle menschen de voorwaarden van zaligheid aan te kondigen; dat zy, in de eerste plaats, gelooven moeten, dat er één God en dat Mohammed zyn profeet is;—dat zy de zedelyke pligten moeten betrachten, zoo als waarheid, regtvaardigheid en liefde, behalve in de bevordering van hunne godsdienst;—dat zy moeten vechten, en plunderen, en vernielen voor de zaak van hunnen God en zynen profeet;—dat zy den koran vroeg in den morgen moeten lezen;—dat zy in den tyd van vierentwintig uren een zeker getal malen moeten bidden;—dat zy gedurende eene zekere maand van het jaar moeten vasten;—dat zy steeds zich onthouden moeten van zekere soorten van eten en drinken;—dat zy geen varken moeten aanraken;—dat zy niet meer dan vier vrouwen mogen hebben, ook niet meer byzitten, dan zy onderhouden kunnen;—en dat, in byvoeging van dit alles, het goed voor hen zal zyn, indien zy hunne verdiensten vermeerderen door den tempel van *Mecca* te bezoeken, en het graf van den profeet te *Medina*. Wanneer iemand zoo gelooft en handelt, dan kan hy, volgens de leer van den koran, de zaligheid niet missen.

Welk denkbeeld nu van het karakter van God geeft ons het plan van behoudenis zoo als hier ontvouwd? De koran zegt ons, dat Adam uit den hemel (niet eenvoudig uit een aardsche paradys), wegens *ééne zonde* was uitgeworpen. Hetzelfde boek stelt God voor, als die zyne kinderen in den hemel ontvangt, nadat zy *onnoemelyke zonden* hebben bedreven. En welke reden wordt van deze vreemde wyze van doen opgegeven? Hun berouw en hunne gebeden; alsof *ééne zonde*, ten minste, zich niet vermengen zoude met dat berouw en die gebeden, en hen even waardig zoude maken om van de aarde in de hel geworpen te worden, als Adam

uit den hemel op de aarde moest geworpen worden. Toen God Adam uit den hemel op de aarde wierp, toonde Hy wat het verlaten van *éénе zonde* was; en indien Hy een God is van *onveranderlyke waarheid*, dan moet Hy dezelfde geneigdheid en dezelfde wyze van handelen toonen, met opzigt tot *elke zonde*. De koran, echter, stelt Hem als zoodanig handelende niet voor. Hy stelt Hem voor als *ééne zonde* zeer gestreng straffende en ontelbare *andere* over het hoofd ziende. Hy stelt Hem voor als Adam uit zyne oogen verwyderende, toen slechts ééne smet van zonde hem aankleefde, en als hem en zyne kinderen in zyne tegenwoordigheid ontvangende, wanneer zy " beladen waren met zonde" en met besmetting overdekt. Hy stelt Hem voor als de zonde hatende en straffende, op eenen tyd, volgens hare verdienste, en op eenen anderen tyd, als dezelve met toegevenheid beschouwende en over het hoofd ziende. Hy stelt Hem voor op eenen tyd, als heilig en regtvaardig, en op eenen anderen tyd als *onheilig* en *onregtvaardig*. Hy stelt Hem voor als *koppig* en *onopregt*, als *veranderlyk* in gevoelens, bedoelingen en handelingen omtrent zonde, als *snoodelyk barmhartig* en *dwazelyk goed*.

De Mohamedanen erkennen dat God, in het begin, aan Mohamed heeft voorgeslagen, dat hy en zyne volgelingen, omtrent honderd malen, in de vier en twintig uren zouden bidden. Mahomed meende, dat deze voorwaarde van zaligheid te hard was, en beknibbelde dus dezelve, zoodat het getal verminderd werd op *vyf*. Hier wederom vindt men, dat God voorgesteld wordt als een *veranderlyk* wezen.

De koran stelt God voor, als kiezende één uit een aantal oproermakers, en dien stellende tot een bemiddelaar tusschen de andere oproermakers en zich zelven. Welke *wysheid*, of *waardigheid*, of *regtvaardigheid* blykt in zulk een plan als dit?

De koran stelt God voor, als Mahomed ontvangende in de naauwste vriendschap, in den gemeenzaamsten omgang met zich zelven, zelfs toen hy een zondaar was. Welke *heiligheid* straalt hierin door?

Mohamedanen zondigen tot op den dag huns doods, en er wordt in de koran geen middel opgegeven, waardoor zy volkomen heilig kunnen worden by hun overlyden; en nogtans moeten zy op dien tyd in den hemel toegelaten worden. Welke *heiligheid*, vragen wy weder, straalt ook hierin door?

De koran stelt God voor als menschen aannemende op grond van eene onvolkomene regtvaardigheid, als met hen handelende, noch volgens de regels van stipte regtvaardigheid, noch volgens de inspraak van bloote genade, maar als hen oordeelende volgens een onvolkomen maatstaf van regtvaardigheid, en hun gunst bewyzende volgens de

maat van eene beperkte genade. Is dit goddelyke *genade*? Is dit goddelyke *regtvaardigheid?* Welke *volmaaktheid* of *standvastigheid* kan men hier ontdekken?

De voorwaarde van zaligheid in den koran voorgedragen, heeft niet één van "de geloovigen" ooit nagekomen. *Al* het vasten en al de gebeden en reinigingen (om niet te gewagen van maatschappelyke pligten) zyn nooit, zelfs niet uiterlyk, door eenig persoon volkomen betracht geworden. Byaldien dan Mohamedanen geoordeeld moeten worden, volgens den onvolkomen maatstaf, in den koran voorgedragen, is het volstrekt zeker, dat niet een hunner behouden kan worden. Welke *wysheid* of *genade* is dan in zulk een plan gelegen? Indien men beweert, dat God de volkomene betrachting van al de voorwaarden van zaligheid, in den koran voorkomende, niet zal vorderen, dan vragen wy, waar dit stelsel van vermindering moet ophouden, of in andere woorden, hoe dikwyls God zyne gedachten moet veranderen, en hoe zeer zyne wet verlagen? Indien Hy geene verandering maakt in de voorwaarde van behoudenis, is zyn doel niet bereikt; want niemand wordt behouden, indien Hy eene verandering maakt, dan betoont Hy zich het *zwakste* en *veranderlykste* wezen te zyn.

Het plan dus van behoudenis, in den koran vervat, vertoont God als niet *genadig* noch *regtvaardig*, niet *waarachtig* noch *heilig*, maar als ten hoogste *zwak* en *dwaas* en *veranderlyk*. Instede van God *te verheerlyken*, overlaadt hy Hem met verwyt en bedekt Hem met schande.

(Het vervolg en slot hierna.)

IK SCHAAM MY HET EVANGELIE VAN CHRISTUS NIET.

Ik schaam my het Evangelie van Christus niet! Ik houde het voor geen gebrek in my, hetwelk ik gaarne zoude willen verbergen, dat ik dit Evangelie aanneem. Voor God niet, daar het zyn eigen werk, zyn eisch en welbehagen is, dat ik er my over verblyde; hetzelve in al deszelfs uitgestrektheid, met eerbiedige gehoorzaamheid omhels, en er my dankbaar en vrolyk op beroem. Ik weet, helaas! te wel wie ik ben, en hoe verre myn zedelyk bederf my van God verwydert; ja, aan myne zyde, die God als onzigtbaar en ontoegangelyk gemaakt heeft. Dit verwekt in my angstvalligheid; zoodat ik voor dien God my verbergen, ja, in myn niet zoude wenschen terug te keeren, zonder dit Evangelie. Dit Evangelie roept my, als het ware, in de schepping terug, en wyst my eene standplaats aan, waarvan ik, rondom

my met opgeheven hoofde, de geheele natuur blymoedig aanschouwen kan. Deze lacht my wederkeerig toe, en reikt my gelukwenschend de hand. Wanneer ik in den schoot der natuur nederlig, en onder de zachte schaduw van eenen majestieusen eikenboom, my verlustig met het geschapene rondom my; wanneer ik een schoon veldgezigt, met groeyend koren, of grazend vee, voor my heb, en de verhevene dommeling eener opkomende donderbui aan den gespleten grond nieuwe sappen belooft, dan verblyd ik my, dat ik een schepsel op Gods aardbodem ben, hetwelk door dit Evangelie aanspraak heeft op de geschenken eener bevredigde Voorzienigheid. Wanneer ik, in de statige klokhen met hare onbedreven en weerlooze kiekens, een tafereel zie van myn gedrag, zoo dikwyls ik my laat vergaderen onder de vleugelen van Hem, die zich zelven onder dit beeld, aan zyne verbysterde en onrustige landgenooten voorstelde, en by wien men, onder alle bekommerende vooruitzigten veilig is; dan verheug ik my, dat er zulk een aan de regterhand Gods verhoogd is, by wien men zich in alle mogelyke onrust verbergen mag; en dat het Evangelie my dit duidelyk in byzonderheden heeft bekend gemaakt. Wanneer ik insgelyks by het begluren van de lieve zachte maan, op den staat der afgescheidenheid peins en het somber nadenken viere van myne zalig gestorven vrienden, welke in de ruste zyn ingegaan; of wanneer ik in eene onbewolkten nacht, de menigvuldige woningen in het huis van mynen hemelschen Vader beschouw, ook dan verlustig ik my daarin, dat ik niet behoef bedroefd te zyn over myne afgestorvenen, als zulk een, die geene hoop heeft; dan ben ik niet twyfelmoedig, of er voor hen en voor my verwachting is, welke zoo zeker staat als myn tegenwoordig aanwezen; ofschoon de wyze hoe, onder myne tegenwoordige gewaarwordingen, noch vallen kan noch vallen moet? maar ik weet dat ik door het geloof leef, en verheug my dat ik voor dit geloof in het Evangelie, eene vastigheid vind, welke in duurzaamheid en onverwrikbaarheid, rotsen overtreft. Door zulke gewaarwordingen ryst er in my vrymoedigheid op over het tegenwoordige en voor het toekomende, en myne ziel verheugt zich in God, mynen Zaligmaker, tot wien ik met vrymoedigheid naderen kan, omdat Hy my zyn Evangelie bekend maakte; dien ik in alles raadplegen, in alles vertrouwen mag, en voor welken ik geene geheimen heb.

Zou ik my dan schamen God te verheerlyken, zoo als Hy wil dat ik Hem verheerlyken zal? Zoude ik my schamen zoo voor God te verschynen als Hy wil en weet, dat ik verschynen zal en kan? Myn wil verliest zich in dien van den Oneindige, wanneer ik met zyn Evangelie in de hand tot Hem nader, en op zyne roepstem antwoordde: "Hier ben ik! want gy hebt my geroepen, niet zoo als ik wezen kon en wezen moest, maar zoo als ik ben, tot den

grond van myn arglistig hart; wiens zwarte schuilhoeken my zelf nog grootendeels verborgen zyn. Schaamt gy, Alwetende! u echter myner niet, en zoude ik my dan schamen met uw Evangelie voor U te verschynen?" Maar ook schaam ik my

Voor Jezus Christus niet! In dat beeld des onzienlyken Gods, zie ik het geheele Evangelie voor myne oogen! In zyne onvoorbeeldielyke vernedering, myne, nooit diep genoeg gevoelde, onwaarde; in zyne onbereikbare verhooging, myne tot in alle eeuwigheid voortloopende bestemming! Hier roept de afgrond tot den afgrond! Men hoort het majestieuse geluid, maar men ziet tot op den bodem niet. Ik reken voor de gewigtigste oogenblikken van myn leven toch dezulke, waarin ik voor U, myn Zaligmaker! verschenen ben, en U de diepste geheimen van myn hart geopenbaard heb, toen hebt gy U myner niet geschaamd om aan my, in uw Evangelie, waarin gy van God tot menschen, en van menschen tot God spreekt, naby uwen Vader geleid, en tot den Almagtige gezegd: "Zie daar een der kinderen van Adam, zoo verdorven, zoo geneigd tot het kwaad, en daardoor zoo bezoedeld, als er een op de aarde omwandelt, maar hy kwam tot my, gelyk hy was: en ik heb hem niet afgewezen. Ik, die, als het hoofd, hem voor een myner leden erken, sta voor zyne toekomende getrouwheid aan U, zoo zeer in, als ik voor my zelf doe. Hy zal, onder myn geleide en door de mededeeling van mynen Geest, wys, goed en groot worden; ja, een vernieuwd bewys zyn van uwe scheppende wysheid en vergevende goedheid! Uwe, door my, met hem bevredigde voorzienigheid geleide hem, beveilige hem voor zulke schokken en aanvallen, van zyne openbare of verborgene vyanden, welke hem zouden doen vallen, en hem op nieuw tot eenen weerspanneling maken. Uwe vaderlyke zorg vervulle zyne behoeften, en kweeke hem op als eene teedere spruit, die tot eene plant des hemels wordt opgeleid! Myn Evangelie is het zyne geworden; en is dus in my, gelyk ik in hem; één met my voor U, gelyk wy ook een zyn! Zie, Hy bidt! In mynen naam!" Deze rigting van mynen geest is my, door gedurige herhaling en beoefening zoo natuurlyk, en voor myne rust zoo noodzakelyk geworden, dat zy voor het leven myner ziel zoo onontbeerlyk, als de ademhaling voor myn ligchaam, is. En waarom zoude ik my dan schamen, dit openlyk ook voor menschen te belyden. Ik weet zeer wel, hoe verbazend veel men zegt, wanneer men deze erkentenis aflegt. Ik weet daarenboven, hoe weinig ik nog, in byzonderheden, aan deze belydenis beantwoord. Ik weet eindelyk, hoezeer ik gevaar loop, om van kleingeestigheid, of van achterlykheid in kennis, verdacht te worden, wanneer ik aan het Evangelie het verwekken en onderhouden van zulke denkbeelden en gevoelens, de mededeeling van zulke neigingen en krachten toe-

ken, welke, naar het voorgeven van dezen en genen, die hooger van zich zelven denken dan ik, ons eigen vernuft ons kan doen vinden, en eigene oefening alleen kan doen verkrygen. Ik weet het, wat men hierover al gedacht en geschreven, of liever, om ronduit myn gevoelen te zeggen, wat men de menschen daaromtrent al heeft zoeken wys te maken; maar na dit alles onderzocht en beproefd te hebben, blyf ik echter voor my zelven overtuigd, dat ik, door het Evangelie alleen, alles ben wat ik ben; en dat ik daarom my hetzelve niet behoef te schamen.

Ik heb er uit geleerd die zekerheid en godebetamelykheid der vergevende genade Gods, niet tegenstaande myn bederf en onmagt, zonder welke de hoogheid, heiligheid, alwetendheid, almagt en wyze goedheid van het hoogste Wezen, voor het bevlekt geweten, niet dan verschrikkend wezen kan; maar door welke, integendeel, al die deugden, welke ons, onder zoo schoone als ryke beelden, en door de naauwkeurigste uitdrukkingen, volledig en bevattelyk, worden voorgesteld, met den mensch, zoo als deze zich bevindt, zoo in betrekking staan, dat men zich in de beschouwing daarvan, verlustigen kan, zonder gevaar te loopen, van door een derzelve ontrust te worden. Slaat de boeken van de beste wysgeeren op! zy zullen u, ja, door afgetrokken redenering, door gevolgtrekkingen, vele deugden en volmaaktheden opgeven, welke in het eerste wezen noodzakelyk moeten gevonden worden. Zy zullen zelfs meer doen: zy zullen u deze en geene schoone zyde van dat Opperwezen vertoonen, welke, in het afgetrokkene u behagen. Maar kent gy anders u zelf; weet gy, wat gy wezen moest en wezen kunt, maar niet zyt, hoe verre is het er dan van af, dat hetgeen uw verstand in dit Wezen met bewondering bemerkt, ook uw hart gerust stelt, en u gevoelen doet, dat die God alles wat Hy is, voor u zoodanig is, of worden zal, dat gy daarin den grond van uwe rust, blydschap en toekomend geluk dadelyk erkent. Omhelst gy integendeel het Evangelie, dan ziet gy in de vergevende en gezegende genade, alleen die liefderyke snoer, welke u met de geheele Godheid vereenigt, alles voor u op de schoonste plaats stelt; en geenen anderen God doen begeeren dan dien, welke u het Evangelie, met bevrediging van uw, door eigen waan niet langer bedwelmd, vernuft, op de verhevenste wyze voordraagt: zoo luisteryk als beminnelyk; zoo verheven als toegangelyk, zoo geheel God en goed, als Hy voor u, naar uwen toestand, behoeften en bestemming, wezen moet, zult gy geheel, alleen en onafgebroken aan Hem genoeg hebben.

(Het vervolg en slot hierna.)

HINDERNISSEN IN HET BIDDEN.

De godvruchtige Prof. Clarisse zegt, en met regt: "Er is geen pligt, waarvan de duivel en ons booze hart, ons meer pogen af te trekken; er is geene oefening, waarin wy onze laagheid en vleeschelykheid meer kunnen leeren kennen, dan de oefening des gebeds. Hoe menigmaal gebeurt het, als de Christen zich tot bidden begeven zal, dat de vyand en zyn eigen bedorven hart hem daarvan trachten af te trekken: dan eens door ontydige herinnering van dit of dat, hetwelk men in de wereld te doen heeft, dan eens door in te boezemen, dat men van dezen of dien zal beluisterd worden; dan eens, door zich wys te maken, dat het in al dat bidden niet bestaat, en dat het veel te laag van God gedacht zy, dat Hy op zulk een ellendig bidden verhooring zou willen geven! Zet men zich nogtans tegen dit alles aan tot het gebed, hoe weet de duivel en ons booze hart de gedachten te vervoeren: dan eens door ontydige vertegenwoordigingen van zaken, die niet te pas komen; dan eens door opwellingen van zondige driften en begeerlykheden; dan eens door ons al te spitsvondig en wysgeerig in het bidden te willen maken! Leent men aan deze dingen het oor, men zal met bidden uitscheiden; men zal maar haasten om ten einde te zyn; men zal zelfs somtyds vergeten datgene voort te brengen, dat in onze tegenwoordige omstandigheden allernoodzakelykst was;—of bidt men voort, zonder hart, men zal woorden en klanken in de lucht slaan, en eindelyk zelfs naauwelyks meer weten, wat men gebeden heeft. Al deze beletselen ontmoet de Christen menigmaal; en behalve deze zyn er nog vele andere, die uit het niet bedachtzaam besteden van tyd en ongedacht voorkomende vermiddelingen geboren worden. Men verbeuzelt somtyds den tyd in al te vele, of al te langdurige gezelschappen. Deze, al zyn zy goed en tot een godsdienstig oogmerk dienende, nemen echter te veel tyd weg; en wat dan? Zal het huisselyk bestuur wel gaan, de tyden van gezette afzondering zullen er by lyden. Heeft dit plaats omtrent goede dingen zelfs, veelmeer wordt het veroorzaakt door al te veel gebruik van geoorloofde uitspattingen, behalve dat die, zoo de Christen niet zeer waakzaam is, nog daarenboven den ernst verdooven en den bidlust verminderen. Om nu van andere verhinderingen, die uit het gemeen leven, tegen al onze oplettendheid en waakzaamheid aan, geboren worden, niet te gewagen. Maar wat nu? Zal de Christen, om dit alles het gebed moeten nalaten, of daarin vertragen en verslappen? Zal het bidden, dat een hoofdwerk behoorde te zyn, slechts sleur en bywerk worden? Neen! Indien men niet geheel in eenen kwynenden staat komen wil, indien men den hoogen God geene reden geven wil, om werkelyk met

zyne invloeden van ons gemoed te wyken, met één woord, indien men zich niet aan duizenderlei gevaren en schadelyke gevolgen wil blootstellen, moet men, tegen alle hinderpalen aan, het bidden telkens weder op nieuw beproeven en daarin trachten te volharden, in weerwil van al deze en dergelyke beletselen.

HET AFBEELDSEL VAN DEN WAREN CHRISTEN.

Wy zyn het, " die God in den geest aanbidden," met de geestelyke eerbetooning van een vernieuwd hart, met geloof, liefde en onderwerping, en " verblyden ons in Christus Jezus;" in Hem verwachten wy onze aanneming by God ; van Hem hebben wy al de vrede onzer ziel, en op Hem vestigen wy al onze hoop op eindelyke gelukzaligheid, en " stellen geen vertrouwen op het vleesch,"—ons zelve in alle opzigten verzakende als onnutte dienstknechten,—afstand doende van onze eigene werken en begaafdheden als gebrekkige diensten. Zoodat wanneer het winter is in de ziel, zy blyft zeggen : "Waarom zyt gy zoo ontrust, o myne ziel," Christus is dezelfde onder alle uwe zwakheden, zyne verdiensten en schuldbetaling zyn nog magtig om te behouden. Ons vertrouwen is op de regtvaardigheid van Christus ; niets is zoo heerlyk, om onze angsten te doen bedaren, en alle vrees voor Gods toorn weg te nemen, welke anderzins een gordyn van ellende rondom ons ziekbed zoude hangen. Maar eene geloovige omhelsing van de voldoening van Christus voor onze overtredingen verheldert het akelig tooneel en neemt den prikkel van verdriet weg. Op deze groote offerhande acht gevende, ziet de lyder zyne zonden vergeven, en zyn' God verzoend : hy kan troost bekomen uit dat verkwikkend woord : " Ik zal in droefheid met hem zyn." Laat, o gezegende Verlosser! een gevoel van uwe liefde altyd warm, altyd werkzaam zyn op onze gemoederen. Dit zal strekken in plaats van duizend redeneringen om ons te verbinden, in plaats van tien duizend beweegredenen, om onze gehoorzaamheid te verhaasten. Andere beweegredenen mogen eenige uiterlyke diensten of geveinsde beoefeningen te weeg brengen. Vrees moge het slaafsche handenwerk afpersen : steekpenningen mogen de vleyery van de tong koopen : maar dit bekoort de toegenegenheid, dit overmeestert zelfs de ziel, en maakt al hare magten als de wapens van Aminadab gereed, spoedig en bereidvaardig.

Wat zeide de aanbiddelyke Verlosser aan de Apostelen, na zyne opstanding? Jezus verweet hen hun ongeloof; Hy zag hun lafhartig gedrag ; Hy schold niet op hunne veelvuldige dwaasheden en zwakheden, maar Hy verweet hen hun ongeloof; Hy bestrafte hen

niet zacht—neen, dit was eene fout zoo onteerend voor hunnen Heer, zoo gevaarlyk voor hen zelven,—dat Hy hen strengelyk daarover bestrafte. Is het nuttig voor ons zelve? Niets minder dan dit. Het verdooft onze liefde, en vermindert onze genoegens, het onderwerpt ons aan die vrees, welke wroeging baart, en ons ongeschikt maakt voor kinderlyke gehoorzaamheid. In één woord, deze wantrouwende en ongeloovige gemoedsgesteldheid verzwakt onze godsdienstige beginselen, en verarmt de geheele ziel. Niettegenstaande al myne onwaardigheid, behoort Christus en zyne verzoening my toe. God heeft zyn woord gegeven—en onder al onze verzoekingen, is zyn woord ons anker, dat vast houdt en onbewegelyk is. Het is ook eene kostbare en onwaardeerbare waarheid, die ik vasthoude en nimmer zal laten varen. Wanneer ik naar myne eigene begaafdheden zoek, vind ik niets waarop ik pleiten kan, daar ik, in myne beste oogenblikken, en in myne meest geliefkoosde verrigtingen een zondaar ben. Daar dit ten allen tyde myn ontwyfelbaar karakter is, heb ik altyd een ontwyfelbaar gezag te zeggen, de gezegende Jezus roept my, kwam om my te behouden, onderging den dood voor my.

ANECDOTE VAN DEN WEL-EERW. HEER JACOB HERVEY.

Het gebeurde op zekeren dag, wanneer de beroemde Hervey op reis was, dat eene aanzienlyke vrouw, zich met hem op hetzelfde rytuig bevindende, op eene zeer byzondere wyze uitwydde over de bekoorlykheden van het tooneel, als zynde, in haren smaak, alle andere vermakelykheden verre overtreffende. Onder anderen zeide zy, dat er een vermaak is in te denken aan het spel, eer zy derwaarts ging; het vermaak dat zy genoot, wanneer zy dáár was; en het vermaak van het zich te herinneren, wanneer zy 's nachts te bed lag. De Heer Hervey, die hare redenering aanhoorde, zonder haar daarin te storen, gaf haar, toen zy geëindigd had, op eene zachtzinnige wyze, te verstaan, dat er nog één vermaak overig was, behalve die, welke zy had opgenoemd, en dat zy had vergeten. "Wat kan dit wezen?" vroeg zy, "want zeker heb ik allerlei vermaken ingesloten, wanneer ik voorstelde: het genot dat vooraf gaat, het tegenwoordige en het volgende. Ik bid u, mynheer! wat is het?" Waarop de Heer Hervey, met een statig gelaat, en op eene wyze, hem byzonder eigen, antwoordde: "Mevrouw! het vermaak dat het u zal geven op uw doodbed."

Een slag van den donder, of het onverwachts geflikker van den bliksem, konde haar met geen meer verbaasdheid hebben getroffen. Deze slag ging tot in het binnenste van haar hart, en zy had geen

woord meer te zeggen. Maar zy scheen geheel ingenomen met daarop te denken. Om kort te gaan, het gevolg van dit regt tydig woord, was, dat zy nooit weer in den schouwburg ging, maar zy werd eene godvruchtige vrouw en volgster van zulke vermaken, die haar een waar genoegen op haar sterfbed konden verschaffen.

Mogt elk, die dit leest, en een beminnaar is van het tooneel, ernstig overwegen: wat vermaak de tyd, dus besteed, hem zal geven op het sterfbed, en indien men oordeelt, dat zulks, in die ure, troost kan verschaffen: men gaat dan voort met op zulk eene wyze zynen tyd door te brengen. Doch zoo niet: mogten zy dan naar geneugten omzien: in de kennis van Jezus Christus en dien gekruist, denwelken te kennen, het eeuwige leven is.

P. N. H.

KERK-NIEUWS.

Ten gevolge der Byeenkomst in de Beurs gehouden op den 13 February dezes jaars, waarvan wy gewag hebben gemaakt in ons nommer van die maand (bladz. 64), heeft de Wel-Eerw. Heer A. Grout, op verzoek van het Gouvernement, provisioneel op zich genomen de aanstelling van Leeraar voor de Zoolahs, die nu Britsche onderdanen waren geworden, te *Natal*, en is derwaards vertrokken met de *Pilot*, die op den 4 dezer *Tafelbaai* verliet, vergezeld van zyne beminde en kind. Ook heeft de Wel-Eerw. Heer A. Faure belangryke brieven van de Directie van het Amerikaansche Zendeling-Genootschap ontvangen, waarby te kennen wordt gegeven, dat, ten gevolge van de alhier betoonde belangstelling, het bestuur besloten had, hunne Zendelingen zoo krachtdadig mogelyk te zullen ondersteunen met noodige hulp.

De Wel-Eerw. Heer D. Lindley, verliet *Maritzburg* op den 21 April, op een bezoekreis naar de gemeente der Emigranten aan de overzyde van den *Draakberg*, en wordt eerst tegen de helft der maand July terug verwacht.

De Wel-Eerw. Heer J. F. Berrangé, door de Gemeente van *Driefontein* beroepen zynde, en dat beroep aangenomen hebbende, is op den 21sten dezer, door het Gouvernement tot Leeraar dier Gemeente aangesteld geworden.

Gedrukt by Richert, Pike & Co. 59, *St. Georgestraat; en te bekomen by den Heer* J. H. Collard, 24, *Heerengracht, aan wien de Inteekeningen, moeten worden betaald, en Communicatien voor den Redakteur ontvangen worden.—Prys* Zes Shillings *per Jaar, en voor Inteekenaren in de Buiten-Districten, aan wie het* per Post *verzonden wordt,* Zeven Shillings.

De Honigby.

MAANDSCHRIFT

Voor Godsdienstminnende Lezers.

"DE VREES DES HEEREN IS WYSHEID."

DEEL VI. JULY, 1844. No. 7.

DE KRACHT EN HEERLYKHEID VAN HET EVANGELIE VAN JEZUS CHRISTUS.

(Vervolg en slot van bladz. 170.)

TOEPASSING.

Zietdaar, Toehoorders! eene korte en flaauwe afteekening van hetgeen eenen leeraar en gezant van Christus moet aansporen, om met alle vrymoedigheid het Evangelie van Christus te verkondigen. Nu zal een ieder, zoo ik hoop, hieruit kunnen zien, wat heilzame toepassing ik hieruit op my en u maken kan. Het heeft den grooten Albestierder, in de wonderwegen zyner goddelyke voorzienigheid, behaagd, om my, onwaardige, ook als eenen verkondiger van het Evangelie van Christus op Zions muren te stellen. Het was al vroeg, toen myne teederbeminde ouders opgewekt werden om my tot de heilige dienst van Christus af te zonderen, en my te doen onderwyzen in de eerste beginselen der dingen, die geschikt zyn, om naderhand met vrucht te arbeiden, op de hooge scholen. Toen ik hierop door myne leermeesters bekwaam geacht werd, om tot eenen hoogeren trap op te klimmen, zoo werd ik naar Groningens hoogeschool gezonden, om aldaar verder bekwaam gemaakt te worden tot de dienst van Christus. Daar heb ik byna zes jaren mogen zitten aan de voeten van beroemde mannen, zoo wel in de godgeleerdheid als in de taalkunde, historiën en wiskunde. Ik genoot ook het geluk, voornamelyk in de laatste tyden dat ik aldaar verkeerde, de liefde van hen omtrent my weg te mogen dragen, waarvan ik meer dan eens blyken gezien heb. Wanneer ik nu

dacht bekwaam te zyn tot de dienst des Evangelies, en de lust my opwekte, zoo bood ik my aan de Wel-Eerwaarde Classsis van Groningen aan, om onderzocht te worden, en werd daarop, met eenparigheid van stemmen, onder het getal der proponenten aangenomen. Hierop nu ging ik van woonplaats veranderen, en verkeerde eenigen tyd in Amsterdam. Naauwelyks was ik daar eenige maanden, of God opende eene deur, dat ik, door eenen zonderlingen weg der Goddelyke Voorzienigheid, geroepen werd, om de eerstelingen van mynen oogst aan Christus gemeente op te offeren. Immers ik werd geroepen om te Delft (eene plaats daar ik nog steeds in liefde aan gedenk) voor eenen tyd van tien maanden, het heilige dienstwerk waar te nemen. En, mag ik in nederigheid roemen, zoo heb ik daar, niet alleen de liefde van velen weggedragen, maar myne dienst, hoe gering ook, was niet zonder den zegen des Heeren. Daarna ben ik wederom naar Amsterdan gegaan, en somtyds lieten deze en gene gemeente hunne oogen op my vallen; ja, ik werd eens naar eene buitengemeente te gaan verzocht; maar ik vond in myn hart overtuigende redenen, waarom ik voor dat aanbod bedankte, tot dat eindelyk eene stem kwam, die my naar Afrikas kusten riep. Trouwens, het was my niet alleen onbekend, dat alhier eene plaats ledig was; maar ik had daarenboven nooit genegenheid om zoo ver heen te gaan. Echter, toen een van de Amsterdamsche leeraren my voorstelde, of ik naar de Kaap als herder en leeraar wilde gaan, werd myne ziel daarover verlegen gemaakt. Ik nam het eenige dagen in overweging; ik werd wel eens geslingerd, wanneer ik het land beschouwde daar ik in verkeerde, en myn maagschap, waar ik onder woonde, alleen, ik wist dat het eenen dienaar van Christus niet past, enkel aan uiterlyke dingen te blyven hangen. Hierop boog ik de knieën van myn hart voor Gods hoogen troon, en bad Hem, dat Hy in dezen, myn hart naar zyn welbehagen wilde bestieren, terwyl ik alles in zyne handen gaf, en my onderwierp aan de wegen zyner Voorzienigheid. Toen werd myn hart los gemaakt, en my ontzonk alle vryheid, om die roepende stem ongehoorzaam te zyn; en ik werd begeerig gemaakt, om in dit werelddeel het Evangelie te verkondigen. Te meer, dewyl ik niet alleen vernam, dat Jezus zich hier nog eene kudde schapen had verzameld, maar dat er daarenboven ook goede geruchten van deze plaats zich verspreiden. In dat vertrouwen nu, dat God, die onveranderlyk is in al zyne beloften, my riep, ben ik gerust uit myn vaderland uitgegaan; in dat vertrouwen ben ik gerust in zee gestoken, om tot u over te komen; en God heeft my, door de grootheid zyner goedertierenheid, genadiglyk voor alle kwaad bewaard, en gelukkig alhier doen aanlanden; en my zelfs, boven verwachting, tot zyne dienst onder u gelieven te roepen. Daarom sta ik heden, dezen dag, voor

het aangezigt Gods voor uwe oogen. Van nu af aan, myne dierbare gemeente, ben ik heden op dezen leerstoel geklommen, om my volkomen aan u, als eenen dienaar van Christus, die zich het Evangelie van Christus te verkondigen geenszins schaamt, te verbinden. Van nu af aan verklaar ik my de uwe. Deze ligchaamskrachten en deze eenigermate bekwaamheden, die my de vrymagtige God toegedeeld heeft, zyn de uwe; gy hebt er het eerste en naaste regt op, in uwe dienst en tot uw heil ben ik volvaardig, om dezelve te besteden, en daarmede maak ik heden een begin. Myn intrede zy dan in zegen! Jehova, doe zyn werk aan zyn knecht gezien worden; zyne goedgunstigheid zy over u en my! Hy bevestige het werk myner handen, ja Hy bevestige dat!

Hieruit ziet gy de volvaardigheid van myn hart. Al myne bekommering en verlegenheid is nu maar, hoe ik waardiglyk die verbindtenissen wandelen mag, vele zielen van een eeuwig zielsverderf redden, en den Heer vele geestelyke zonen en dochteren toevoeren moge tot den berg zyner heiligheid; my nimmer schamen het Evangelie van Christus en deszelfs kracht tot zaligheid te verkondigen. Ik weet welke mate van wysheid en onbevreesdheid daartoe vereischt wordt; maar ik vertrouw op de verzekering van den Apostel: *Indien iemand van u wysheid ontbreekt, dat hy ze van God begeere, die een iegelyk mildelyk geeft en niet verwyt*; *en zy zal hem gegeven worden.* Myn eenige toeleg onder u, zal daarin bestaan, dat ik altyd het Evangelie van Christus, als eene kracht Gods tot zaligheid, zal prediken, voor een iegelyk die gelooft, zonder onderscheid van personen. Deze leer der waarheid, dit voorbeeld van gezonde woorden, zal ik u voorhouden; en de zuivere beginselen van waarheid en deugd, uit dat woord gehaald, zal ik u inscherpen; de waarheid aan uw gewisse betoogende, en wel allermeest zal ik my bezig houden met de allereerste waarheden van het Evangelie, die eigenlyk het zaad van wedergeboorte zyn, aan u te prediken, die waarheden, zeg ik, in welker geestelyke bespiegeling, reine omhelsing en levendige bevinding, het eenig genoegen, leven en geluk van eenen redelyken geest is. Wy zullen u het koningryk der zonden, den traanwaardigen staat eens vervreemden stervelings, zoo als het Evangelie van Christus dien in al zyne deelen voorstelt, levendig zoeken uit te beelden; en ik zal my byzonder toeleggen om tot den verborgen wortel aller zonden, tot het verfoeyelyk grondbeginsel aller onreinheid, in te dringen; dan zullen wy u het middel der verzoening voorhouden, den Heiland Jezus levendig trachten voor oogen te malen, in zyne verscheidene ambten, staten, betrekkingen, dierbaarheden, schoonheden en verlokkende bekoorlykheden. Dien Jezus, wiens getuigenis de geest is van het gansche Bybelwoord, zullen wy u in de gansche rolle des boeks trachten aan te wyzen. Onze loop en pad zal zich

uitstrekken van het Paradys, daar deze heilgeheimen eerst geopenbaard zyn, tot in Patmos, daar ze gesloten en verzegeld zyn. Wy zullen het altoos onzen pligt achten u niets achter te houden van den raad Gods, en in al onze leerredenen op geloof en bekeering aandringen; opdat men op Jezus, dien schoonsten der menschenkinderen, de Alfa en Omega van alle Godgewyde Schriften, mogte verlieven.

En, o! dat ik niet anders, dan van heil en genade tot u te spreken mogte aanleiding hebben! O! dat gy allen zoo begeerig naar de genieting van de hemelsche voorregten der kinderen Gods moogt zyn, als de Heer is om u die mede te deelen! Hoe zou dan myne tong zich onverhinderd roeren, als de griffie van eenen vaardigen schryver! Hoe aangenaam zou dat voor myne ziel zyn, te wonen, by zulken, die den vrede beminnen! Hoe aangenaam zou het zyn te verkeeren onder zulken, die de kracht van Christus Evangelie kennen tot zaligheid! Maar heb ik niet zoo even een ander geslacht in het oog gehad, en zullen allen die zeggen: *Heere! Heere!* niet ingaan in het Koningryk Gods, maar die doen den wil Gods, die in de hemelen is; zullen er velen zyn, die zich Jezus nog schamen, en nooit de kracht des Evangelies tot zaligheid hebben ondervonden, dan zal het myn pligt zyn, om, als een getrouwe dienstknecht, het woord Gods regt te snyden, en een ieder zyn bescheiden deel toe te deelen. Dit leidt my van zelfs henen, dat ik my mynen pligt wat byzonder herinner en aanwys, hoe Gods Woord my leert, dat ik my gedragen moet omtrent menschen van allerhande gesteldheid.

Myn aanspraak rigt zich dan eerst tot u, dewelke in den uiterlyke schoot der kerk begrepen zyt, maar die deze heilige leer met een zondig en schandelyk leven bezoedelt, en dus oorzaak zyt, dat Gods Heilige Naam gelasterd wordt. Myn toeleg zal steeds zyn, om u door ernstige vermaningen te winnen. Ik zal steeds met het Evangelie van Christus, als den hamer Gods, op uwe steenen harten kloppen, en my nimmer schamen, om u de leelykheid, de schandelykheid, en de gruwelykheid der zonde, uit het Evangelie van Christus te vertoonen. Ik zal u wel zoeken beschaamd te maken, door het voorstellen van die goederen, die gy verwaarloost; maar tevens de bevalligheden van den weg des levens u voorstellen, en bidden om de slechtigheden te verlaten en u te keeren tot den weg des verstands. En gaat gy dan nog zoo zorgeloos en gerust henen op den weg der zonde en der ongeregtigheden, zonder naar eenige vermaningen te luisteren, dan zal ik u, als uit Christus naam, niets anders dan Gods toorn en den ondergang uwer zielen verkondigen, om u dus, ware het mogelyk, door het donderen van den Almagtige te vervaren. Myn hart zal steeds met innerlyke bewegingen over u aangedaan zyn, en daarom

zal ik u altoos, niet alleen voor den voetbank van den troon eenes ontfermenden Gods nederleggen, maar ook door beweegredenen, ontleend van de billykheid der zaak, die wy u aanraden, en van het belang dat er uwe ziel by heeft, op eene zachtmoedige wyze trachten te overtuigen.

Hierop zal het myne pligt zyn, om steeds het oog te houden op burgerlyke naamchristenen, die zich door geene grove en in het oogloopende zonden bezoedelen, maar echter in den grond nog ongereinigd zyn. Ik zal my nimmer het Evangelie van Christus schamen, maar u, naar gelegenheid des tyds, aantoonen, dat gy de kracht des Evangelies nooit ondervonden hebt; ja, ik zal u vertoonen, hoe veel en waarin een heilig leven eens Christens en een burgerlyk eerlyk gedrag verschillen. Wy zullen u moeten vertoonen, wat de inwendige bekeering, de grondverandering, de liefde Gods in het hart uitgestort, zeggen wil, en hoe die verschillen van eene natuurlyke eerlykheid en deftigheid, en terwyl wy uwen staat het allergevaarlykste achten, zullen wy uwe ziel geen rust laten, maar het woord regt trachten te snyden, opdat gy door geene bedriegelyke verbeelding verloren gaat. Wy zullen dan trachten te spreken, niet als menschen behagende, maar God, die ons hart proeft.

Ik zal somtyds anderen aantreffen, die door de waarheid gebragt zyn tot overtuiging van hunnen ellendigen zondenstaat, die dikwyls bedroefd en ontroerd over zich zelven geweest zyn, en echter nimmer ontwaar werden, dat Jehova God het werk zyner goedheid in hen begonnen heeft, dezulken zal ik my niet schamen het Evangelie van Christus te prediken, om hen daaruit te onderwyzen, hoe zy zich gedragen moeten, als armen en ellendigen, steeds levende onder eenen diepen indruk van hunne onmagt, dood en doemwaardigheid, en in eene nederige afhankelykheid van Hem, die zich ontfermt, wien Hy wil, en onder de naarstige waarneming der middelen te verwachten, of Hy mogelyk zyn genade- en liefdeoog op hun mogte nederslaan.

Ik zal wederom anderen ontmoeten, die wel eens gemeend hebben gronden te bezitten om van zich zelven te denken, dat een vrymatig God zich hunner ontfermd heeft, dat Hy heerlyk en wonderbaar aan hunne ziel is geworden, maar die gedurig door angstige gedachten geslingerd worden, of zy wel goed en naar waarheid van zich zelven geoordeeld hebben. Zulken zullen wy wederom Christus in zyn Evangelie, zonder schroom, prediken; want wy zyn overreed, dat wy u met alle teederheid moeten behandelen, vriendelyk omtrent u zyn, gelyk als een voedster haar kind koestert. Zulke treurige Zions en verlegene zielen, zullen wy steeds trachten op Christus te doen zien, en haar zoo te bestieren, dat zy instaat mogen zyn, om eenigzins te kunnen oordeelen, of

hetgeen in hen omgaat, uitwerkselen der natuur of der genade zyn.

Nu kom ik met myne aanspraak tot u, gezegend en gelukkig erfdeel van den Heer Jezus Christus, die de kracht des Evangelies by bevinding kent, en die in nederigheid durft roemen, dat gy uit duisternis licht zyt geworden in den Heer. Voor u zal ik alle rykdommen der algenoegzaamheid des Heeren, alle vettigheden zynes huizes, en alle schatten zyner oneindige barmhartigheid openen, uwen gelukkigen genadestaat zullen wy roemen, u de heerlykheden en voorregten van dien voorstellen, u al de rykdommen en schatten, die de Vader voor u heeft weggelegd, onder het oog brengen; maar dan zal ik ook naar die mate der kennis, die God my, onwaardige, geschonken heeft, u voor oogen stellen, de verpligtingen, die tusschen den Heer en uwe ziel liggen, en aan de eeden, die gy Hem gedaan hebt, toen gy in zyn verbond zyt overgegaan. Ik zal u het gansche wapenhuis des Geestes moeten openen, om de wapenen aan te vatten, waarmede de stryd tegen de magt der duisternis, onder het kruisvaandel van Christus, moet gevoerd worden; u steeds opwekken om voort te gaan van kracht tot kracht, tot dat gy eindelyk voor God in Zion zult verschynen. Zal ik my dan verder als een regtgeaard verkondiger van Christus Evangelie onder u vertoonen, dan zal ik niet alleen van dezen leerstoel, maar ook in onderlinge katechisatiën, zamenspraken en huisbezoekingen, my steeds bezig houden, in deze dingen: dat behoort het begin, midden en einde te zyn, opdat wy zoo onder elkander, tot stichting en opwekking, mogen zyn, en toenemen in de kennis van God, die tot zaligheid leidt. Nog iets is er, en daarover zinkt myn hart in benaauwdheid weg, namelyk, dat myne leer en voorbeeld gestadig met malkander overeen moeten komen, want daardoor wordt een regte luister aan het Evangelie toegebragt. Wanneer iemand weet hoe gebrekkig wy van natuur zyn, hoe de oude Adam ons steeds van dien weg zoekt af te scheuren, en de Satan, door allerhande werktuigen, op ons loert, om, was het mogelyk, onze dienst onder u onnut te maken, dan wordt hy daarover wel eens verlegen en bekommerd. Daarom zal ik my steeds zoeken heen te wenden in het gebed tot de kracht des Heeren, en indien Hy my, onwaardigsten zondaar, dezelve niet ontrekt, zoo zal ik my gestadig benaarstigen, dat myn wandel onder u niet onstichtelyk zy. De Geest van Christus, wiens Evangelie ik hier verkondigen moet, wil my steeds bestieren, *dat ik alle ongematigde heerzuchtigheid, alle gierigheid en eigenbelang vervloeken, en alle menschen vrees en gunst, aan een zyde zetten mag, en daarover waken, dat, van wegens myne gemakkelykheid, de zaak Gods niet mag verraden worden: dit zal ik steeds mynen pligt achten te zyn.* En al is het eens dat ik in vele dingen gebrekkig mogte zyn, echter zoo weet myne ziel, dat

ik steeds genegen ben om daarnaar te staan, wel wetende dat wy eens voor onzen grooten Zender en Leeraar rekenschap zullen moeten geven; en wee dan den ongetrouwen diensknecht!

Maar, Toehoorders! heb ik my dus op eene plegtige wyze aan u verbonden en mynen pligt my in het kort voor oogen gesteld, laat ik dan nu de vrymoedigheid gebruiken, om ook iets wederom heden van u te eischen. Was het weleer eens de ernstige vermaning van Paulus aan de gemeente te Thesselonica, dat zy hunne leeraren zeer veel in liefde zouden achten, om huns werks wil, zoo eisch ik dan ook van u, dat gy my, om myns werks wil, als een gezant van Christus, met liefde en achting wilt ontvangen, daardoor zal de moeyelykheid van myn werk zeer verminderd worden, en myn arbeid in vermaak veranderen: wat voor vruchten, wat voordeelen zal men zich kunnen belooven van myne nietige en zwakke pogingen, wanneer ik, in plaats van liefde, haat, in plaats van achting, verachting, van vriendelykheid, stuurschheid, zoude genieten? Ik hoop dan van u, dat gy met dezelfde volvaardigheid, uwe liefde en toegenegenheid aan my zult willen geven, als ik u van de myne heb verzekerd. O hoe zwaar moest die last zyn, hoe gebukt zoude men er onder moeten heen gaan, wanneer men, boven het gewigtige werk der bediening, nog liefdeloos behandeld werd! Zyn wy dan gezanten van Christus wege, die u het goede boodschappen, welaan dan, ontvangt ons als dezulken, met liefde! Zal uwe liefde en achting voor my regt zyn, dan moet gy dezelve door de daad toonen, en ik zal het een der grootste blyken van uwe liefde achten te zyn, wanneer gy veel gebruik van myne dienst zult maken; dat zal my ook altoos aansporen, om met meer yver en kracht het werk Gods onder u te verrigten. Weest niet gelyk de oude Israëlieten, welke daarom het manna tot eene slechte spys werd, omdat het dagelyks voor hunne deur regende. Schat het zoo eene kleine zaak niet de openbare vergadering by te wonen, daar Jezus en zyn Evangelie gepredikt wordt, maar acht het een dierbaar voorregt, dat gy nog in het huis Gods moogt ingaan, om onderwezen te worden op den weg, die tot zaligheid leidt. Als wy dan mogten vruchten zien van onzen arbeid, dat zal my leven en moed geven. En mogten onze vermaningen, nog eens op uw hart wegen, zoo laat alles varen wat u in de godsdienst eenige verhinderingen kan aanbrengen, en weest niet meer enkele hoorders, maar ook daders des Woords. Nog iets is er, dat ik van u eisch, dat, daar wy menschen van gelyke beweging als gy zyt, gy myne struikelingen en zwakheden wilt dragen met dezelfde volvaardigheid, als ik genegen ben de uwe te dragen. Gy hebt geenen engel, maar een ellendig mensch, van hetzelfde leem, gelyk als gy, gevormeerd, tot uwen leeraar ontvangen. *Nimmer zal ik de vriendelyke, en liefderyke vermaningen*

dergenen, die my mogten zien struikelen, van de hand wyzen; maar ik zal dezelve altoos met blydschap ontvangen, en hen aanmerken als myne grootste vrienden. Bedekt dan myne gebreken met den mantel der liefde, opdat Gods naam daardoor niet gelasterd worde. En opdat ik myn struikelen moge voorkomen, zoo eisch ik van u, dat gy in uwe gebeden my ook mede voor den troon Gods wilt brengen, opdat God zynen Geest, die leidt in alle waarheid, aan my in eene ruime mate wil schenken, om standvastig, onbeweeglyk, en altoos overvloedig in het werk des Heeren te zyn, en geen ergenis of aanstoot aan u te geven.

Hier zou ik nu myne redevoering eindigen. Hier zoude ik dezelve moeten besluiten, indien ik my niet herinnerde, dat de plegtigheid van dezen dag nog iets byzonders van my eischte; en daarom zal ik myne aanspraak tot deze en geene personen van staat en rang nog moeten rigten. Ik zal my dan eerst wenden tot het gestoelte der edelen van het land; en dan zou ik myne aanspraak eerst moeten rigten tot den Wel-Edelen Heer Gouverneur van deze volkplanting. Had ik nu het geluk van zyn aangezigt in dit gestoelte te mogen aanschouwen, ik zou niet nalaten myne openlyke dankbaarheid aan hem te bewyzen; ik zoude op het nederigste, aan de eene kant, als een onderdaan, hem om zyne bescherming verzoeken; maar, aan den anderen kant, my, als een herder en leeraar, die zich het Evangelie van Christus niet schaamt, zoeken voor te stellen. Ik zoude hem durven verzekeren onderdanig te willen zyn, in alles wat niet tegen God en zyn gebod strydig is, wel wetende, dat er geene magten zyn, dan die van God over ons gesteld zyn. Ik zoude hem met alle bescheidenheid betuigen, dat even zoo grooten afkeer, als myne ziel heeft van het verachten van de heerlyken des lands, even zoo groot een afkeer in my is van alle schandelyke en laffe vleyeryen, waardoor een dienstknecht van Christus schielyk daartoe kan gebragt worden, dat hy zich het Evangelie van Christus schaamt en niet spreken durft, wanneer het van hem, als eenen getrouwen gezant, geeischt wordt; ja, ik zoude hem ootmoedig verzoeken om my van nu af aan als zynen leeraar en onderdaan aan te nemen, en my daarvoor te erkennen. Maar terwyl ik thans dat voorregt niet kan genieten, naardien de hand Gods zyn Wel-Edelen Gestrengen met smartelyke toevallen heeft gelieven te bezoeken, en als op zyn legerplaats gebonden, zoo zal myn hart in zegening, en de wensch myner ziel en myne bede tot God voor zyne edelheid onophoudelyk zyn. De God der goden, en Heer der heerlykheid, legge hoe langs hoe meer zyne heerlykheid op hem, en make hem een regte afbeeldsel van zyne heerschappy, die zoo redelyk als aanminnig is. Jehova God herstelle hem in korte dagen, tot welzyn van het land en vreugde der inwoners, en make zyn heerschappy tot in lange

dagen. Hy schenke veel van zynen Geest der genade, der wysheid en voorzigtigheid aan hem, opdat beide, land en kerk, onder zyne regering mag groeyen en bloeyen. De Heer zegene hem met zyn gansche familie, met de dierbaarste zegeningen, en doe hem hier voorspoedig en gelukkig regeren, opdat hy hierna, de kroon der eeuwige heerlykheid mag deelachtig worden. Jehova doe meer d an ik wenschen en bidden kan !

Hierop wend ik my nu tot u, achtbare heeren! regeerders en raden van deze plaats. Ik kan ook geenszins nalaten, om nu ook nog in het openbaar, u voor uwe genegenheid, in het stuk der beroeping aan deze plaats, myne dankbaarheid te betuigen, en ik hoop my altoos, achtbare heeren! als uw onderdaan en leeraar te gedragen. Het zal my een groot voorregt zyn, wanneer ik uwe vriendschap en toegenegenheid mag genieten. Mag ik dan ook iets van u verzoeken, als uw leeraar, zoo is het dit, dat gy even zoo voorbeeldig in het godsdienstige als in het burgerlyke wilt zyn, want het geeft niet alleen eenen grooten invloed in de gemoederen der gemeente, maar het dient ook tot een spoor voor leeraren, wanneer de heerlyken des lands hunne heerlykheid in Zion brengen. Ontvangt my nu niet alleen als uwen onderdaan, maar ook als uwen leeraar, die zich Christus en zyn Evangelie niet schaamt, en even daarom, getrouw moet zyn in het vermanen, bestraffen, vertroosten en bemoedigen, *en geene zonde immermeer goed te keuren, al zoude ik alle gunst der wereld daardoor verliezen.* Ondertusschen is myne bede voor u tot God, dat Hy, met zynen Geest, in het midden van uwe vergadering wil wonen, en al uwe raadslagen zoo bestieren, dat zy mogen uitvallen tot welzyn van de kerk en den burgerstaat. De zegen des Heeren ruste op uwe personen en familie, en Hy make u allezins bekwame werktuigen, tot uitvoering van zynen raad. Hy schenke u hier het geestelyke en namaals het eeuwige leven!

Nu keer ik myn hart en taal tot u, wel-eerwaarde heer en ambtgenoot, die ik van nu af aan mynen medebroeder en medearbeider in het werk des Heeren mag noemen. Ik kan ook niet nalaten om u, wel-eerwaarde! in het openbaar myne dankbaarheid te betuigen, niet alleen voor de blyken van vriendschap waarmede gy my, als eenen vreemdeling, hebt willen ontvangen; maar voornamelyk voor de toegenegenheid, waarmede gy my, als uwen medebroeder aan deze gemeente hebt willen aanbevelen. Hartelyk zy u dank gezegd, voor de lessen op den voorleden dag des Heeren aan my voorgesteld. Hartelyk zy u dank gezegd voor al die zegeningen, toen over my uitgesproken. God vervulle dezelve naar de grootheid van zyne goedertierenheid! Zyn wy dan nu herders van ééne kudde, zyn wy medgezellen en medearbeiders in één werk, laat ons dan zyn als paarden, gespan-

nen voor eenen wagen, op welken de overwinnende Kruisheld, Jezus rydt, als dragers van dezelfde zegekoets, in welke Koning Jezus omgevoerd wordt; als te zamen loopende vredeboden, die dezelfde heilmaar verkondigen; als wachters, staande op dezelfde muren. Laat ons steeds de handen ineen slaan, om alles toe te brengen, dat tot nut en ter openbaring van Jezus ryk mag dienen. Laat ons alle krachten vereenigen, om het ryk der zonde en des Satans, meer en meer uit te roeyen. Laat ons, als mannen des vredes, door de tezamenwerking onzer harten en handen, ook een voorbeeld der eenigheid aan onze gemeente geven. En, wat my aangaat, zoo hoop ik, door de genade Gods, dat ik nooit eenige reden of oorzaak tot twist of tweedragt zal geven; want myne ziel heeft daarvan eenen innigen afkeer, en ik stel oneindig grooter waardy op onderlinge liefde, vriendschap, en vrede, dan op twist en tweedragt, geboren uit het zaad van hoogmoed en verkeerde denkbeelden. Al was het zelfs, dat wy eens in deze of gene zaken van elkanderen verschilden, zoo zou dit echter nooit eene oorzaak van ongenoegen moeten verwekken. Aan myn kant, wel-eerwaarde heer! verbind ik my plegtig, alles van myne zyde toe te brengen dat uw eerwaarde het werk met lust en vergenoegen verrigt, en beveel my ook ten dezen opzigte aan uwe liefde. Nu, de God des Vredes en der Liefde, verbinde onze harten met den band van eenigheid, en Hy zegene ons in het werk onzer handen. Doch myn wensch over uw eerwaarde is: dat de groote Herder en Leeraar, Jezus Christus uit de volheid zyner algenoegzaamheid, eene ruime mate van genade, wysheid en voorspoed, over u wil uitstorten, om met vreugde en blydschap te arbeiden in het werk des Heeren. Hy zegene u met de dierbaarste van zyne zegeningen in uw persoon, in uw huisgezin, vooral in uw werk, opdat hetzelve voorspoedig mag gemaakt worden, tot heerlykheid Gods. Hy schenke u hier zyn heil, en wanneer gy eens van hier geroepen wordt, doe Hy u staan voor zyn aangezigt, als een aabeider, die niet beschaamd wordt!

Tot u had ik een woord, broeders! ouderlingen en diakenen. Heeft het God behaagd my te stellen als eenen leeraar van deze gemeente, een medeouderling onder u, zoo hoop ik, dat gy my ook als zulk eenen wilt aannemen. Ondertusschen, zoo is dit myne begeerte, dat wy altoos in onze vergadering, als broeders byeen mogen zyn, en met vriendelykheid en bescheidenheid elkander behandelen en onderling verkeeren. Ik beloof u zulks van ganscher harte. Nooit zal ik my onder u eenig gezag aanmatigen. Wy zyn maar herders om te weiden, dienaars om te dienen, voorgangers om te leiden, huisverzorgers om de menigerlei verborgenheden Gods uit te deelen; geene heeren om over u te heerschen, zulks brengen onze lastbrieven niet mede; en onze godsdienst heeft daartoe al te

edelmoedige gronden. Laat ons dan vreedzaam en vriendelyk elkander ontmoeten, en in des Heeren vreeze zoeken te beramen, wat dienen kan tot stichting der gemeente en der arme schapen, waarover wy tot opzigters gesteld zyn. Jehova God (en dat is myn hartelyke wensch over u), make u getrouw in uwe ambten, en zegene u uit zyn Heiligdom, en verleene u alle noodige krachten en vermogens. Hy doe u eens onberispelyk voor Hem, in heerlykheid verschynen!

Tot u keer ik weder, myne dierbare gemeente, die billyk het begin, midden en einde onzer aanspraak zyt. Heb ik u eene korte afteekening gegeven van mynen pligt, en van u den uwen gebeden, zoo leef ik nu ook in de verwachting, dat gy met dezelfde volvaardigheid, als ik my verbonden heb, in uwe ziel my uwe toestemming zult gegeven hebben, en dies hebben wy heden, op eene plegtige wyze een verbond met elkander gesloten. Het is geschied voor het aangezigt van God, en die zal Regter zyn tusschen u en my. Indien wy nu hetzelve getrouw houden, zal myne komst tot u in eenen vollen zegen des Evangelies zyn. Myne wensch en bede is tot God, dat de vrede en vreeze Gods in uwe harten mag uitgestort worden. De liefde tot God, tot Christus, tot uwe evennaasten worde, daar ze nog niet is, in uwe harten geplant; en daar zy is, worde zy vermeerderd. Jehova God zegene u in al uwe wegen, en laat al uwe ondernemingen, die in de vreeze Gods beginnen, wel gelukken. Hy storte eene groote mate van den Geest der Genade over u uit! De Heer doe zyn licht en waarheid u steeds geleiden, en Hy doe u wandelen onder de schaduw zyner vleugelen! De Heer make u tot regte liefhebbers van God in Christus! De Heer geleide u hier door zynen raad en neme u namaals op in eeuwige heerlykheid! Amen, ja amen!

DE HEERLYKHEID IN HET LAATSTE DER DAGEN.

(*Vervolg en slot van Bladz.* 175.)

Wanneer men *vooruit* ziet naar dien tyd, bezield met een diep en ernstig, maar echter aangenaam gevoel van deszelfs naby zynde aannadering, dan is het opbeurend, om ook *rondom* ons te zien en vele dingen te aanschouwen, welke zekere kenmerken zyn, dat onze indrukken, op dit onderwerp, gepast zyn. De veelvuldige en verschillende godsdienstige en weldadige instellingen, welke thans bestaan in vele protestanten landen, kunnen, in verband hiermede, niet worden over het hoofd gezien! ook kunnen hunne bedoelingen en uitkomsten niet worden miskend.

Laten wy, voor een oogenblik, het *korte tydsbestek* nagaan, waarin zy zyn voortgesproten, de steeds toegenomene en toenemende grootheid hunner werkkringen, terwyl hunne middelen steeds spoediger vermeerderen, dan derzelver besteding; en een onbepaald vertrouwen wordt thans in het godsdienstig publiek gesteld, dat men tot eenig bedrage over middelen beschikken kan, tot voortzetting van de groote oogmerken, welke de hoofdinstellingen van den dag ten doel hebben. Laten wy het *ruime* veld gadeslaan, hetwelk velen dezer reeds hebben betreden, in eene aangename mate bezeten; de wanklankige en uiteenloopende talen, tot omtrent twee honderd in getal, waarin Gods woord is vertaald, en waarin de bazuin van het Evangelie hoorbaar en verstaanbaar geblazen heeft, door middel van vele honderde herauten van het kruis. De ondernemingen van godsdienstige milddadigheid, hebben die van handel, wetenschap, al de pogingen, welke door hebzucht en meer eerbare bedoelingen zyn daargesteld, overtroffen. De hoofdzaken, in verband staande met het Britsche en Buitenlandsche Bybelgenootschap, zyn zeer onderrigtend met betrekking tot ons tegenwoordig onderwerp; dat deszelfs inkomsten byna £100,000 per jaar vermeerderd zyn, terwyl er nog eene groote waarschynelykhdid is, dat deszelfs fondsen meer dan op eenig vroeger tydperk vermeerderen zullen; dat dit ééne genootschap, jaarlyks, meer dan een half millioen exemplaren van de Heilige Schrift, in alle deelen der wereld en in byna alle talen, verspreidt; dat deszelfs drukpersen een grooter getal exemplaren van de Schrift hebben afgeleverd, dan ooit in wezen zyn geweest voor den aanvang van deszelfs werkzaamheden; dat het de aanzienlyken en braven, van alle partyen, die met blydschap tot deszelfs spreekgestoelte naderen, uitnoodigt, om alle verschillen en alle onderscheid ter zyde te stellen, terwyl zy al hunne krachten inspannen, om dat Boek, waarop de hoop van een ieder voor de eeuwigheid gegrond is, zoo ver, en met zoo veel vrucht, als mogelyk, te verspreiden. Hetgeen even opwekkend is, is dit, dat dit genootschap, in plaats van andere genootschappen te vernietigen en op te breken, door den grooten omvang van deszelfs pogingen en deszelfs groote aanspraak op de milddadigheid van het publiek, eene zeer vruchtbare moeder is, gedurig nieuwe en hulpgenootschappen te voorschyn brengende: dezelve in hunne werkzaamheden en pogingen hulp betoonende en bemoedigende, door gedurige en milde bydragen, uit deszelfs fondsen en magazynen. In het naauwste verband met het gemelde genootschap, zie de fondren, de arbeiders, het veld, en de vruchten, van den arbeid van de eerste *Buitenlandsche Zendeling-Genootschappen*, om niet eens te gewagen van de Britsche uitwerking van gelykstandige inrigtingen; dat drie derzelve in het afgeloopen jaar (1843), over de

£300,000 hebben ingekregen; dat een derzelve in datzelfde tydperk, meer dan zeventig zendelingen heeft uitgezonden; dat deze alle kenmerken dragen van leven, gezondheid en veerkracht, als die, welke zich gereed maken tot vervulling van veel grootere doeleinden, dan waarnaar zy, tot nu toe, gestaan hebben, en tot het voortzetten van meer reusachtige pogingen tot derzelver bereiking. En hetgeen niet weinig aangenaam, maar veel opbeurender is, is dit, dat de sekte van godsdienstige gezindheid, welke het meest beducht was voor de krachtdadige werking van het beginsel van vrywillige bydragen, op eene edelmoedige wyze zegepraalt over hare vooroordeelen, en merkelyk aan het hoofd is van alle andere Zendeling-Genootschappen, in vrywillige pogingen tot verbetering en bekeering der wereld tot Christus. Dit is een schoon bewys, dat, wanneer het hart regt geplaatst is, het ook het hoofd uiteindelyk regt zal plaatsen, en den invloed van het hoofdbeginsel in het hart, zal onze geringere gewaarwordingen stieren en verbeteren. Wanneer men een overzigt neemt van de lyst der zoogenaamde Mei byeenkomsten in Londen, het getal, de onderwerpen, de bestuurders, de werkzaamheden en den invloed der genootschappen, met welke zy verbonden zyn, moet men verbaasd staan en opgetogen over de vooruitzigten welke zy hebben, en de verwachting, welke zy in het gemoed van elken oplettenden beschouwer aanwakkeren, betrekkelyk de spoedige en volkomene zegepraal van het Evangelie over de verwoesting door de zonde en de puinhopen van onze gevallen natuur. Dat al deze, benevens duizend andere vermaagschapte instellingen, hun begin hebben gehad en hunnen tegenwoordigen invloed hebben gekregen (wy willen niet zeggen tot *rypheid* zyn gekomen, want zy beginnen nu eerst zich te ontwikkelen) in de laatste vyf en veertig jaren, gedurende welke, inderdaad, meer is verrigt geworden tot bekeering van de wereld tot Christus, dan ooit was ondernomen of getracht in de voorafgaande vyftienhonderd jaren. Deze, by vergelyking reuzen vorderingen, tot ten onderbrenging van de wereld aan den Verlosser, by de invoering van de heerlykheid op het laatste der dagen, zyn van eenen zeer opbeurenden en verbazenden aard. De kerk is, by het verloop van den morgen dezer eeuw, blykbaar opgewekt geworden uit den *diepen slaap* der eeuwen; en heeft hare kracht beginnen te toonen in het voortzetten en voltooyen van haar eigen werk. Wat zal er niet geschieden, wanneer zy meer *algemeen* en *krachtdadig* ontwaakt? Zy zal alsdan de aarde opwekken en geheel de hel vertoornen, en geheel de hemel doen ontwaken door hare godsdienstige pogingen. De kerk zal alsdan in haren reuzenkracht opstaan, en de heirscharen en invloeden, welke haar vergezellen, zullen den troon en het ryk des Satans doen wankelen en onverderfelyk nederstorten, en de koningryken der wereld zullen

de koningryken van onzen Heer en van zynen Christus worden. Door deze schatryke middelen hebben Christenen, Christenkerken en godsdienstige gezindheden hunne eigene godsvrucht verbeterd, hunne getallen vermeerderd, hunnen invloed uitgebreid, even zeer als zy de wereld, door hunne werkzaamheid en milddadigheid, hebben bevoordeeld. En hier is een ander teeken der tyden, waarin wy leven, in den verbeterden invloed, welke door middel van de godsdienstige en mildadige instellingen van den dag is uitgeoefend geworden over den *geest* der Christenen en van godsdienstige genootschappen jegens elkander. De openbare aanspraakplaats, welke gelyktydig en gelyk uitgestrekt is aan de instellingen, welke het licht en de roem der eeuwen is, heeft eenen verbazenden invloed gehad, om de bitterheid te verzachten en geheel te verdryven, welke de predikstoel en de drukpers maar al te dikwyls bezoedeld heeft. De openbare aanspraakplaats is de opkomst van helderder dagen en edeler pogingen, en is nooit bezoedeld geworden door dien onchristelyken geest, die van den predikstoel en den drukpers is uitgegaan, terwyl deszelfs invloed merkelyk gevoeld is geworden in de gemoedsgesteldheid van de laatste middelen van goed of van kwaad. Christenen zyn opgewekt en in de publieke vergaderingen byeengekomen, en hebben leeren denken en gevoelen en spreken met mindere bitsheid en met meer waarheid en liefde jegens elkander; en in het vooruitzigt van daar byeen te komen, en zich herinnerende, dat zy daar byeen waren, hebben zy den sekten geest afgelegd en hebben hunnen geest bedwongen en hunne stemmen jegens elkander beteugeld.

Dit is een der bykomende voordeelen van *vereenigde* pogingen onder verschillende sekten van Christenen, en is, onder vele andere, een teeken en een middel van de ophanden zynde aannadering en spoedige zegepraal van het Evangelie op het laatste der dagen. De berigten, welke Christenen in eene groote mate bezitten, en hunne eigene overdenkingen hieromtrent, zullen veel bydragen om over de gemaakte aanmerkingen en de bygebragte bewyzen van de komst van den Zoon Gods, in zyn Koningryk en heerlykheid, uit te wyden.

Er is eene gedachte, welke niet zoo opbeurend is, ofschoon van groot aanbelang, en moet dus niet worden over het hoofd gezien. Ofschoon het zeer waar is, dat de *pligt* by ons ligt, en dat de uitkomst van *God* afhangt, echter is het niet te veronderstellen, dat alles effen en voorspoedig voortgaan zal tot de voleinding en volledige en algemeene zegepraal van de genade en de kerk van God over de wereld en de zonde. Rede en openbaring verbreken zulk eene gevolgtrekking, en beiden wyzen duidelyk op eene algemeene, zeer strenge en uiteindelyke worsteling, eer de ko-

ningryken dezer wereld, de koningryken van onzen Heer en van zynen Christus zullen worden. Het is des schryvers diepe en toenemende overtuiging des harten, (van welker belang en juistheid de lezers zelve een denkbeeld waarderen kunnen, ofschoon het hunne ernstige overweging vordert,) dat er eene doodelyke en uiteindelyke stryd zal plaats vinden tusschen het tegenwoordig tydperk en de heerlykheid op het laatste der dagen; dat die stryd beginnen zal binnen de muren van Christus kerk, vernietigende de kracht en den invloed van den duivel *aldaar*, en zich zelf, zyne engelen, bewerkers, en alle valsche beginsels en valsche belyders van daar verwyderende. Een ieder, die iets van de zigtbare kerk weet, weet ook, dat de invloed van den Satan aldaar zeer uitgestrekt en krachtig is, dat hy vele vrienden en volgelingen heeft onder het gewaad van heiligen, en dat derzelver verwydering, wanneer de onderneming geschiedt, its gelykstandigs zal zyn aan de chemische werking, om zelfstandige wezens tot hunne wezenlyke en hoofdstoffelyke deelen terug te brengen; eene verrigting, waarby een groot gedeelte hitte zich met gisting, geweld en brand ontlast. Veel van den aard en den uitslag van dezen stryd zal afhangen van den aard en den toestand van byzondere Christenen en kerken. ZY DIE DE ZUIVERSTE ZYN, ZULLEN DE MINSTE SMART EN VERLIES LYDEN, TERWYL ANDERE, DIE MEER BEDORVEN ZYN, VERWACHTEN KUNNEN, DAT ZY ZULLEN WORDEN BEROERD, VERSCHEURD, VERBROKEN EN VERSTOORD.

Deze leeraars en hunne kerken zyn in eenen gelukigen toestand, die, door Gods genade, zich zuiver houden van dwaalleeringen en van onzuivere gebruiken en belyders, daar zy natuurlyk meer zullen winnen en minder verliezen, wanneer de dag van beproeving komt, en "worden waardig geacht te ontvlieden de dingen die gebeuren zullen, en te staan voor den Zoon des menschen."

Nogtans zal in dezen hemelstryd, de stryd ongetwyfeld zeer smartelyk zyn, welligt lang duren, en menig een billyke belyder zal vallen en vergaan, in de waarlyk beslissende tooneelen van die dagen. Hoewel er geene schaduw van twyfel is omtrent den uiteindelyken afloop, de zekerheid en groote heerlykheid der overwinning, welke door den Zaligmaker voor zyne kerk behaald zal worden, in de verdryving van Satan en al zyne onderdanen, in de volkomene vernietiging van zynen invloed binnen de geheiligde muren. Maar wy worden geleerd, dat in dien scherpen en verschrikkelyken stryd, de schok voor de gansche kerk groot zal zyn, en zoo ook de ondergang voor velen harer leeraars en leden, "want de *sterren* des hemels zullen vallen, en de *magten* des hemels zullen *geschokt* worden:" het geheele zamenstel van eenige kerken zal, ongetwyfeld, geheel omver worden geworpen, terwyl de elementen van andere eene groote verandering zullen ondergaan, en

" elke plant, die myn hemelsche Vader niet heeft geplant zal worden uitgeroeid."

Zoodra de stryd binnen de muren der kerk geëindigd is in hare zuivering, schoonheid en glans, dan zullen de elementen van eenen algemeenen, woesten en uiteindelyken aanval op de kerk van Christus, op handen zyn; wanneer het uitschot van de kerk zich met de wereld vereenigt, haar aanvurende tot den stryd des grooten dag van Gods Almagtig. Een algemeen en doodelyk, maar kort durende vervolging, zal tegen het leger der heiligen en der heilige stad woeden, welk eenen droevigen uitslag dezelve voor de stichters en bevorderaars derzelve ten gevolge zal hebben, dit leert ons duidelyk de Heilige Schrift. Hoe spoediger het Evangelie zich uitbreidt, des te spoediger zullen deze gebeurtenissen plaats vinden. " Die wys is en op deze dingen wil letten," kan dezelve niet betrachten, zonder ernstige gewaarwordingen, met de zuiverste, levendigste en heiligste vreugde vermengd; en wy mogen van deze tooneelen zeggen, hetgeen zeker vrome van dezelve zegt.

In de geschiedenis van byzondere sekten in de Christenkerk, heeft men reeds onvolledige voorstellen van dezen inwendigen en uitwendigen stryd opgemerkt, welke eerlang op zulk eene groote en verschrikkelyk groote schaal ten tooneel zullen worden gevoerd. Lag er in de rede der dingen niets opgesloten, om de voorgestelde uitzigten te regtvaardigen, of zweeg de Schrift geheel en al op dit onderwerp, zoo kan men zich op deze gedeeltelyke ontwikkelingen zeer gerustelyk verlaten, als kenmerken dragende van de laatste worsteling en algemeene zegepraal van Gods Kerk.

W. T.

BRIEF VAN EENEN MISDADIGER, ONDER HET VONNIS DES DOODS GEVANGEN ZYNDE.

Waarde Vriend!—Ik twyfel niet, of gy zult de geduchte omstandigheden, waarin ik my thans bevind, hebben vernomen.—Ik ben door het geregt gegrepen; voor den vierschaar gebragt; door mynen regter schuldig bevonden; en het vonnis des doods is reeds over my uitgesproken. Ik ben dan een gevangene, die den plegtigen dag myner teregtstelling verwacht. Alle hoop op vryspraak is geheel afgesneden, en het is volstrekt te vergeefs, om dezelve te willen smeeken. De koning wil myn doodvonnis niet vernietigen, en zelfs is de dag tot deszelfs uitvoering onherroepelyk bepaald;—doch wanneer, waar en de wyze op welke die zal geschieden, wordt voor my geheel geheim gehouden. Zoo veel my bewust is—en hoe onzeker is deze bewustheid!—kan ik in de

aanstaande week, ook wel morgen, ja ditzelfde uur, de uitvoering van myn vonnis ontmoeten. Hieruit moet gy niet denken, dat ik, wegens deze zaak, tusschen hoop en vrees verkeer. Neen! ik wanhoop geheel aan myn leven en ben volkomen zeker van mynen dood; maar myn eenig oogmerk is, u, door dezen brief, mynen toestand, in deze geduchte oogenblikken, bekend te maken, en tevens op te geven, wie de vrienden en vyanden zyn, welker onafgebroken bezoeken ik, in deze gevangenis, moet afwachten.

Wat mynen toestand betreft:

My zelve beschouwd, in het afgetrokkene, als een *mensch,* over wiens hoofd zulk een gevaarlyk doodvonnis hangt, zoudt gy mogelyk denken, dat ik, door de reden en overpeinzing, mynen geest poog op te beuren, en myn hart met kloekmoedigheid te sterken, om onversaagd den dood te gemoet te treden; maar, helaas! dat is noch myne bezigheid, noch myne gesteldheid. Een gevoel van myne schuld vliegt my in het aangezigt en drukt, als een zware last, op myn geweten. Het denkbeeld van te moeten sterven, maakt my bedroefd en moedeloos, en het vooruitzigt van eene aanstaande eeuwigheid is allerverschrikkelykst. Ik zie dikwyls myn' akelige kerker met oogen vol van schrik en beving aan, terwyl ik, op denzelfden tyd, het gewigt van het vonnis des doods in myzelve gevoel, en my gansch onbekwaam bevinde, om, door eigen vermogen, den allerminsten troost, of zwakste ondersteuning, aan mynen diep verslagen geest toe te brengen.

Maar my zelve, als een *Christen* aangemerkt, dan strekken zich myne gedachten uit tot in het oneindige; dan worden myne beschouwingen uitgelokt, en een levendmakende hoop vervult myn hart; ja, een volkomen vertrouwen op de zalige onsterfelykheid, daalt niet zelden neder in myn treurig en beangst gemoed;— hiertoe maak ik Gods dierbaar Woord my tot een' medgezel, raadsman en boezemvriend. Ik overpeins gedurig de nadering van den den bode Gods, den dood, met al zynen stoet en zyne geduchte medehelpers, en gedenk dagelyks aan het plegtige oogenblik, waarin ik hem zal ontmoeten. En wat denkt gy toch, myn waarde vriend! dat my onder dit vooruitzigt het meeste troost, my met het gevelde vonnis doet instemmen, en zelfs in de nadering van deze ontzaggelyke omstandigheid, doet zegevieren? Het is waarlyk niets anders dan de overweging, het inzien en het vast geloof, dat er *Eén* is, die vóór my dit akelig pad heeft bewandeld. Misschien zult gy vragen, heeft Hy u dan een voorbeeld, om te volgen, nagelaten, en vloeit uw hoop en troost daaruit: dat gy wilt leeren sterven, gelyk Hy is gestorven? O! het is er zeer verre van af, dat dit alles zoude zyn. Hy heeft oneindig meer gedaan. Deze allerdierbaarste Persoon heeft zich tot eene offerande in de magt van Gods wet en geregtigheid gesteld. Hy leed, Hy stierf, o!

hoe verrukkend, hoe verwonderlyk zyn zelfs de gedachten hiervan! Dit te gelooven is eene zekere troost, een gegronde vrede en eene blydschap, die volkomen en alles overwinnende is! Hy stierf voor my, Hy gaf zyn leven tot een rantsoen voor myne zonden, voor myne ziel, tot myne zaligheid. O ja! deze wonderlyke Persoon, God en mensch in eenen Christus, hong aan het vervloekte kruishout, als een slagtoffer, toegewyd aan al de straffen en vloeken der wet, die ik had verbroken. Hy onderging voor my al den toorn, die ik, van eene beleedigde regtvaardigheid, had verdiend. Wat is dan dat my doet dralen? Ik kan en mag, voorwaar, dit vrolyk lied van overwinning reeds aanheffen: *Dood! waar is uw prikkel? Hel! waar is uwe overwinning* (1 Cor. xv. 55)? O! wanneer ik dit met ruimte mag beschouwen, dan vloeit deze erkennende taal uit het binnenste van myn hart; onder besef van myne alles te bovenstygende gelukzaligheid: *Maar Gode zy dank, die my de overwinning geeft, door Jezus Christus, onzen Heer* (1 Cor. xv. 57)! Oordeel nu, myn waarde vriend! wat de voornaamste betrachting van myn leven en het hoogste belang voor myn gemoed behoort te zyn; of het iets anders is of wezen kan, dan naar gedurige vordering in kennis van, en troostryke gemeenschapsoefening met dezen steeds beminnenswaardigen Overwinnaar, Jezus, te staan? Zoodanig mag ik ook, als een *Christen*, door zyne liefde en genade, mynen toestand aanmerken.

Doch ik zal nu voortgaan, om iets te melden van myne bezoekers in deze gevangenis. Zy zyn van tweederlei soort, aard en gedrag. Het zyn *vrienden* en *vyanden*, die my komen zien.

Ja *vrienden*, o! kunt gy het immer denken. Ja, ik weet dat gy het beide zult denken en gelooven.

De beste en allerdierbaarste, de hoogste en vermogendste van alle vrienden, die ooit een sterveling heeft gekend, vernedert zich zoo laag, om my in myne akelige gevangenis, mynen afschuwelyken kerker, een bezoek te geven. Myn lieve, myn hemelsche God en Vader, komt daar genadig naar my omzien. O! welk een geluk; ja, dan wordt myn gevangenis waarlyk veranderd in een koninklyk paleis. Ik vergeet dan waar ik ben, myne verbeelding voert my in het hof der hoogste heerlykheid, en ik geniet reeds de voorsmaak der hemelsche gelukzaligheid. Ik zie somtyds de liefelyke stralen van 's Koning verzoend aangezigt in den persoon van zynen eeniggeborenen en geliefden Zoon. Ik gevoel niet zelden de vertroosting zyner goddelyke liefde, door de genade van den Heiligen Geest, in myne ziel uitgestort. O! dan brandt myn hart in verlangen, om maar te worden opgeëischt, opdat ik storeloos moge verkeeren, boven al het ondermaansche en zienlyke, in het huis van mynen Hemelschen Vader. O! welk eene zaligheid! welk een zegen en troost! zulke dierbare en verhevene bezoekers

te mogen ontvangen! God, mynen Vader; Jezus, mynen Verlosser; de Heilige Geest, mynen Trooster. O! de liefde van den eerste, de genade van den tweede, en de gemeenschap van den derde, schynen somtyds zoo bekoorlyk door de traliën van mynen kerker, dat ik niet in staat ben, zulks in al zyn kracht en nadruk te beschryven. Dan, ja dan, ben ik waarlyk gelukkig en vol vrede en vreugde; dan zing ik, schoon binnen de muren van myn akelig gevangenhuis opgesloten.

Nu en dan komt ook wel een of ander van Gods lieve kinderen my bezoeken. Wy spreken zamen; liefst en meest van dien gezegenden Heiland, die den dood heeft verslonden tot volkomene overwinning, en de poorten des hemels voor ons wyd opengezet. Dit doet myne overdenking van Hem by vernieuwing liefelyk zyn, en myn hart van blydschap vrolyk juichen.

Ook word ik dikwyls vereerd met de bezoeken van de boden en knechten des Heeren, die my de blyde boodschap van de liefde Gods, mynes Vaders, door Jezus Christus, verkondigen en vreugde en vrede mededeelen; o! hoe zalig zyn voor my die oogenblikken!

Maar zoudt gy het wel vermoeden? Ik heb ook wreede *vyanden* en deze komen my dikwyls met geweld overvallen, bespotten, hoonen en beleedigen, of pogen my door schoonen schyn te verleiden.

*Mundus** komt met eenen drom van glinsterende lyftrawanten, die hem alom verzellen. Zy brengen my allerlei klatergoud van ingebeelde vreugde voor het oog, en zoeken myne genegenheden daarvoor te winnen, en de begeerlykheden myner ziel daaraan te kluisteren. Maar hiertegen helpt my myn lieve Zielevriend en doet my beseffen, dat er volstrekt geene nuttigheid in dit alles, voor eenen stervenden man, kan gevonden worden. Hy maakt my bekwaam deze verleideren met afkeer en verachting te behandelen. Zoo ras werd *Mundus* dit niet gewaar, of hy toont een grimmig gelaat, en verandert zynen aanval; hy dreigt my van al mynen troost te berooven en het leven bitter te maken; maar, wanneer ik slechts met indruk mag denken aan dat dierbaar versterkend woord: *Dit is de overwinning, die de wereld overwint, namelyk ons geloof* (1 Joh. v. 4), dan neemt dat vast vertrouwen op de dingen, die men hoopt, bezitting van myn hart; en ik zie den verlokkenden en dreigenden *Mundus*, met al zynen stoet, mynen kerker ontvlugten.

Doch na hen volgt doorgaans een andere moeyelyke verleider, *Caro*† genaamd. Deze verzoekt gehoor en houdt er sterk op aan dat zyne begeerte worde ingewilligd; zyne taal is bekoorlyk, vol overreding en met kracht; zy dringt met de strelendste uitlokking

* De wereld. † Het vleesch.

door myn oor in het hart; doorgaans gaat met hem gepaard de hoogmoed en begeerlykheden van het *vleesch*. Hoogmoed beweert, met allen ernst, dat het een laag en verachtelyk denkbeeld is, op het bloed en de geregtigheid van eenen andere, ja, van mynen allerdierbaarsten Vriend en Zaligmaker, te vertrouwen; en, van hetgene Hy heeft verdiend en te weeg gebragt, al myn hoop en troost afhankelyk te doen zyn. Hy wil my aanzetten tot opgeblazenheid, door een ydel vertrouwen op hetgene ik in my zelven ben, namelyk, een zeer goed Christen, een sterk geloovige, een getrouw en heilig mensch. Aan de andere zyde dringt er de begeerlykheid van het vleesch op aan, dat ik myne lusten wat moet toegeven en daaraan voldoen, door eenige vermaken, tydkortingen en uitspanningen, die my het gevangenhuis kan verschaffen, te gebruiken, waardoor myne moedelooze droefheid zoude verdwynen. Maar myn lieve Zielevriend doet my door zyne waarschuwende vermaningen, tegen al die aanzoekingen bestand zyn, my toeroepende: "*Indien gy naar het vleesch leeft, zult gy sterven* (Rom. viii. 13); en daarom *leg af den ouden mensch met zyne begeerlykheid* (Efez. iv. 22); indien gy anders myne bezoeken, boven de zyne, myne vaste en bestendige vertroostingen, boven den vlugtigen waan zyner ydele en kortstondige vermaken, waardeert." Hierop val ik mynen Vriend te voet en ontvlugt, onder zyne magtige bescherming, den verleidenden *Caro* en zyne Sirenen.

Maar nog een andere vyand, de looste en booste van allen, komt my bezoeken: zyn naam is *Diabolus*;* deze is myn onverzoenelyke vyand en zyne listen zyn menigvuldig.—Hy komt my aan met *verwytingen;* hy werpt in: gy hadt immers zulke droefheden, twyfelingen en vreezen niet, toen gy myn gewillige dienstknecht waart; toen genoot gy een vrolyk geluk, een leven in vryheid en aangename voldoening van al uwen lust; nu ziet gy de droevige gevolgen van myne dienst verlaten te hebben, en u eenen anderen Heer te verkiezen. Doch ik laat zyne bitsche verwytingen niet onbeantwoord, maar voer hem te gemoet: het is zoo, toen gy, als *de God dezer eeuw*, myne zinnen hadt verblind, heb ik, noch myn gevaar gezien, noch myne ellende geloofd; maar nu ben ik daarvan ten volle overreed, en weet dat Jezus, myn dierbare Zielevriend, my van deze beide heeft verlost, zoowel als van langer uw lyfeigen, onderdaan en slaaf te wezen. Gelukt hem deze list niet, dan neemt hy den persoon van *verzoeker* aan; hy gebruikt vleyende aanzoekingen, strelende beloften, en krachtige beproevingen om voordeel op my te behalen. Maar de Heer maakt my bekwaam, om in zyne kracht en door het geloof, hem te wederstaan, en dan vliedt hy voor eenen tyd;—doch

* De Duivel.

hy trekt al ras een ander kleed aan en komt my in de gedaante van eenen *verleider* bespringen. Hy poogt my wys te maken, dat het Evangelie een kunstig verdichte fabel, myn geloof louter inbeelding, myn hoop een schoonschynend bedrog, myn vrede een ydele waan, en myne blydschap, suffende geestdryvery is. Maar myn Heer, wiens woorden nimmer feilen, heeft my verzekerd, dat hy, van het begin, een leugenaar is (Joh. viii. 44); ik maak staat op dat getuigenis, als de waarheid zelve, en verwerp al de leugenachtige inblazingen van dezen verleider. Nog houdt hy niet af; maar ziende, dat zyne verwytingen, verzoekingen noch verleidingen hem baten, begint hy my *heftig te beschuldigen.* Hy beschuldigt my niet alleen by my zelven, in de vierschaar van myn geweten, maar ook by mynen Heer, in de vierschaar der goddelyke geregtigheid. Hy betigt my van huichelary, en zegt, dat, noch myn oog eenvoudig, noch myn hart opregt voor God is, dat ik, in al myn doen, ontrouw, voor alles wat ik heb genoten, ondankbaar en, niet tegenstaande al de weldaden, die my zyn bewezen, liefdeloos ben. Doch de Heer maakt my bekwaam om hem af te slaan, en al zyne beschuldigingen te doen verdwynen, door hem te wyzen op het bloed des Lams, Jezus geregtigheid; Gods genade en de heiligmakende kracht des Geestes, waardoor al myne zonde bedekt en geene derzelver my worde toegerekend; maar ik van die alle worde gereinigd en vrygesproken. Dus ben ik meer dan overwinnaar over zonde, dood en hel, door Jezus Christus, *die my heeft lief gehad, en zich zelven voor my heeft overgegeven* (Gal. ii. 20), opdat ik vry moge uitgaan en voor Gods gericht verschynen.

Maar ik wil u, waarde vriend! niet langer over dit onderwerp vermoeyen, doch slechts nog een soort van vyanden hier byvoegen, namelyk: *de kinderen dezer wereld.* Deze zien noch kennen myne smart en droefheid, en zyn diep vervreemd van myne blydschap en verwachting; de gronden van mynen troost zyn by hen geacht als iets vreemds. Zy toonen met myne omstandigheden, eenig medelyden, doch in schyn, want om my, op hunne wyze, te bemoedigen, zoeken zy my in slaap te wiegen, en om myne rust, zoo zy meenen, te bevorderen, alle gedachten van de uitvoering van myn vonnis uit myn hart te verbannen, opdat alle aandoeningen daarover en myne voorbereidingen daartoe zouden verdwynen. Ik ben in een gedurig gevaar om door hunne uitlokkende vleitaal te worden benadeeld, en schat het voor my de hoogste wysheid, omzigtig met hen te verkeeren, en dus poog ik hun gezelschap, zoo veel mogelyk te vermyden, dewyl ik hunne listen, en niet minder, myner zwakheid bewust ben.

Zoo hebt gy, waarde vriend! in deze letteren, een kort berigt van myne omstandigheden, handelwyze en bezoekers; ontvang

het in liefde, en, in vergelding daarvan, verzoek ik uwe gebeden en eenige regelen van vertroosting te mogen genieten. Vraagt gy, wat gy biddende voor my zult begeeren? O, myn lieve vriend! *één ding is noodig* (Luk. xx. 42); en dit één ding vervat alles in zich, wat my in tyd en eeuwigheid volkomen kan verblyden, troosten en zaligmaken, namelyk, dat ik Jezus regt moge kennen; Hem, te allen tyde, in het geloof, dat door de kracht van zynen Geest in myn hart is gewrocht, moge kennen, als *die my heeft lief gehad en zich zelven voor my heeft overgegeven;* Hem kennen als myn zoenoffer, myne geregtigheid, myn voorspraak, myn Heiland, myne zaligheid, myn hemel op aarde en myn hemel der hemelen, in heerlykheid, by denwelken ik verlang te zyn, en waar ik, binnen kort, mynen dierbaren Vriend wensch te ontmoeten.— Dus zal ik wachten tot de deuren van myn gevangenhuis worden geopend, en ik dan vry en blymoedig moge henengaan, om de uitvoering van myn vonnis te ontvangen, dit zondig ligchaam af te leggen, mynen Heer te ontmoeten en voor eeuwig met Hem te wezen. Ik mag met Job uitroepen, en daarmede sluit ik: *Myne nieren verlangen zeer in mynen schoot* (Job xix. 27)! In de liefde van Christus, ben ik altyd de uwe.

Uit den kerker myns ligchaams,
den........ P. N. H.

MOHAMEDANISMUS GETOETST.

(*Vervolg en slot van bladz.* 185.)

2. Indien dit plan Gode gene heerlykheid toebrengt, dan kan men niet verwachten, dat zulks het *goede der zedelyke wereld* zoude bevorderen. Eene schets is voldoende, om eenig redelyk gemoed te overtuigen, dat het vol bederf is voor allen, die dat zien of hooren mogten.

Andere verstandige wezens, ziende hoe God met den mensch heeft gehandeld, zouden met zich zelven en met elkander ongetwyfeld aldus redeneren:—" Ziet, de menschen hebben gezondigd, maar nu zyn zy behouden. God heeft een hunner gekozen, en hem met alle eer overladen, en hem met enkel gunstbewyzen onderscheiden. Hy heeft hem uitgezonden met een boodschap van vrede aan zyne broederen; Hy heeft hem opgedragen hun aan te kondigen, dat Hy geene volkomene en voortdurende gehoorzaamheid aan zyne wetten vordert,—dat Hy te vrede zal zyn, wanneer zy leedwezen hebben over hunne bedrevene zonden, en in het

vervolg minder zondigen,—dat Hy hen eenige weinige dingen op het gemoed drukken moet, als voorwaarde van behoudenis, maar dat Hy niet zeer stipt zal zyn om eene nakoming derzelve te vorderen:—dat Hy zyne eischen zal verminderen en inkorten, naar mate hunne omstandigheden zulks vorderen,—dat Hy niet bereid is, om de mate van gehoorzaamheid te bepalen beneden welke Hy dezelve niet zal aannemen,—dat Hy zeer genegen zal zyn, niettegenstaande al hunne schuld en al hun bederf, hen in den hemel op te nemen, en hen als zyne dwalende, maar beminde kinderen, te omhelzen. Daar Adam uit den hemel was gestoten wegens ééne overtreding, dachten wy dat God de zonde met groote afschuw en hooge verontwaardiging beschouwde. Wy dachten dat Hy besloten had, om dezelve te straffen, en dit nimmer zoude nalaten te doen. Maar Hy is sedert dien tyd van gedachten veranderd, en het doet Hem, ongetwyfeld, van harte leed, wat Hy aan den armen Adam heeft gedaan. Hy tracht echter nu hem ruim daarvoor te vergoeden; Hy heeft hem weder in den hemel opgenomen, en hem meer heerlykheid en geluk gegeven, dan hy te voren bezeten had. Mogten wy in zonde vervallen, dan zullen wy geene groote rede van bezorgdheid of vrees hebben. God zal éénen uit ons kiezen, en zal hem het eervolle middel onzer behoudenis maken. Hy is een zeer zachtmoedig en gemakkelyk te bevredigen God, met wien wy te doen hebben. Hy is zeer toegevend omtrent de zonden der menschen, en zal dit ook omtrent de onze zyn. Hy is niet zeer stipt om gehoorzaamheid te vorderen, zelfs omtrent die weinige dingen, welke Hy hen heeft opgelegd, als voorwaarden van behoudenis; ook zal Hy met ons niet zeer stipt zyn. Wy hebben van zyne regtvaardigheid weinig te vreezen, en wy hebben alles te verwachten van zyne genade."

De uitwerking van zulke denkbeelden van het goddelyke karakter en bestuur, als deze gewettigde redeneringen in zich bevatten, is opvallend genoeg. Het plan van behoudenis dus, hetwelk wy nu overwegen, wel verre van het goede der zedelyke wereld te bevorderen, zoude slechts strekken, om de gemoederen der wezens, welke haar bewonen, te vergiftigen, en hen tot opstand tegen hunnen Maker aan te zetten.

3. Na aldus aangetoond te hebben, dat de eerste twee toetsen niet kunnen toegepast worden op het plan van behoudenis, thans onder overweging, zal het noodig zyn te bewyzen, dat de derde toets even min toepasselyk is? Het stelsel door Mohamed voorgesteld, vergeeft deszelfs aanhangers, dat is waar, maar maakt het hen waarlyk *gelukkig?* Het geluk van den mensch bestaat niet blootelyk in het wegnemen zyner schuld, maar in het bezit van eene heilige natuur. Om gelukkig te zyn, moet men de zonde haten en God liefhebben;—het eene verlaten en het andere aan-

hangen. Men moet zyne hoogmoed, ondankbaarheid, misnoegen en mistrouwen laten veranderen in nederigheid en dankbaarheid, toegenegenheid en vertrouwen. Zonder deze gemoedsgesteldheid jegens God, wordt de mensch ellendig gelaten, zelfs al zouden hem zyne zonden vergeven zyn.

Volgens het middel van behoudenis, in den koran voorgesteld, wordt de mensch behouden, op grond van zyne eigene gehoorzaamheid; en dit het geval zynde, zal hy niet in staat zyn, om zich van het denkbeeld te ontdoen, dat zyne behoudenis eer van regtvaardigheid dan van genade afhangt. De opvolging van de voorwaarde van behoudenis, in de behoudenis zelve, komen hem voor als werk en loon; en wanneer hy het eerste heeft gedaan, dan acht hy zich geregtigd tot het laatste. De voorwaarden van behoudenis mogen nog zoo genadiglyk voorgesteld worden,—het werk, om reden waarvan hy moet behouden worden, moge nog zoo ligt zyn, de voldoening aan de voorwaarden, of, met andere woorden, de vervulling van het werk, zal altyd als eene taak beschouwd worden; en in het voorschryven, zoo wel als in het betoonen van die gehoorzaamheid, welke de grondslag van behoudenis is, zal God beschouwd worden, als handelende volgens de beginsels van regtvaardigheid, en niet volgens de inspraak van genade. In den koran wordt God voorgesteld, als tot de menschen komende, niet om eene gift te schenken, maar om een werk voor te schryven;—niet om eene volledige, en volkomene, en eeuwigdurende regtvaardigheid te bewyzen, maar met eene wet, waarby regtvaardigheid moet uitgewerkt worden, door hun eigen werk en hun eigen lyden;—niet met eenen Zaligmaker, op wien Hy hen uitnoodigt hun vertrouwen te stellen, maar met een voorstel, dat elk mensch een verlosser van zich zelven moet worden. Onder deze omstandigheden is het onmogelyk, dat zy Hem met dankbaarheid of liefde zouden beschouwen. Wanneer zy hun werk hebben verrigt, zullen zy hun loon vragen; en, wanneer dit loon hen wordt gegeven, zullen hoogmoed en tevredenheid met zich zelven, de heerschende gewaarwording hunnes harten zyn;—of, wanneer iemand zoo oplettend is, dat hy ziet, dat hy dagelyks te kort schiet in de betrachting van de voorwaarden van behoudenis, hem voorgeschreven, dan zal hy God beschouwen, niet alleen als een stipte, maar een wreede taakoplegger;—hy zal Hem van harte haten en zich overgeven aan ellendige en onherstelbare wanhoop. In het plan van behoudenis, door de verzoening, aangebragt door den Zoon van God, is een groot zedelyk toestel geschikt en magtig om hoogmoed te fnuiken, dankbaarheid op te wekken, liefde gaande te maken, en vertrouwen in te boezemen; maar in het plan van behoudenis, onder deze overweging, is er niets om dankbaarheid en liefde op te wekken, en alles om hoogmoed aan

te zetten, mistrouwen op te wekken en wanhoop te gevoelen. Waar dan is het *geluk*, hetwelk het den mensch verzekert?

Dit plan dan valt op elke punt te gronde. "In de weegschaal gewogen, is het te ligt bevonden," en kan dus niet verondersteld worden van God afkomstig te zyn.

IK SCHAAM MY HET EVANGELIE VAN CHRISTUS NIET.

(*Vervolg en slot van bladz.* 188.)

Ik schaam my, derhalve, DEN GOD VAN HET EVANGELIE VAN CHRISTUS NIET. Hy is myn God, zoo wel voor myn verstand als voor myn hart; en Jezus Christus, die in zynen schoot van eeuwigheid was, heeft Hem voor my in het helderste licht gesteld. Dit deed my geen wysgeer alleen, of hy ontstak, met verachtelyke stilzwygendheid en door geleenden glans omgeven, zynen fakkel aan deze zon. Dit is eene geschiedkundige waarheid, waarvan de geslepenste vernuften, myns inziens, nog niets hebben kunnen afbeitelen, op welken boeg zy het ook mogen gewend hebben. Ik eerbiedig dan die God alleen, en er zal geen ander voor myn aangezigt zyn.

Dit is veel, en ik zoude haast zeggen, te veel gezegd voor hem, die zich zelven in zyne zwakheid kent; die weet, hoe geneigd hy is, buiten dien God, in schepselen, in zich zelven, datgene te zoeken, wat hy in dien God alleen zoeken moest en vinden kan. Maar daarom schaam ik my Godes niet. Hy heeft zyne toegevende genade niet voor ééns aan my besteed; zy is zoo oneindig voor my, als Hy zelf, en zal voor my dezelfde blyven, zoo lang ik dezelve noodig heb. Hy zal my niet laten varen, maar het goede werk, in my begonnen, voltooyen, zoo wel in dit leven, als in den staat der afgescheidenheid, tot op den dag van Christus. Vergeving en genezing gaan hand aan hand; werken onafgebroken en wederkeerig; en het geheele werk myner zaligheid is door Hem gesteld in de handen van Jezus Christus! En aan wien zoude het veiliger toevertrouwd worden, dan aan Hem, die de eerste en de laatste is, en leeft tot in alle eeuwigheid? Zyns toch is het Evangelie. Ik schaam my dies ook zyns niet. Hy is, en dat was ons geen wysgeer, het licht der wereld, als het Woord van God, dat by God en God was, waarin het levendig licht is, dat beweging en blydschap verwekt en onderhoudt. Wie schaamt zich der zon? Wie ontkent haren invloed op alle leven en beweging op onzen aardbol; maar wie zal in het licht der maan zich koesteren? Die Jezus Christus wegneemt uit de schepping, neemt hare zon weg; en alles wordt rondom hem koude en duisternis. Die deze zon

volgt, wandelt niet in duisternis, maar heeft het licht des levens rondom zich, zoodat zelfs die duisternis, welke nog altoos in zyne tegenwoordige verblyfplaats aanmerkelyk blyft, hem niet benadeelt, maar hy dwars door dezelve, als het ware, geleid wordt tot de volmaakte woningen des lichts. Ik belyd, derhalve, ook dezen hoogen persoon, onbewimpeld, als den waarachtigen God en het eeuwige leven! Zoude ik my schamen zulks te doen, omdat ik de wyze van zyn bestaan niet geheel doorzie? Wie kent de zon in haar wezen? Wie kan de grenzen van haren invloed berekenen? Vraag het de geoefendste natuurkundigen, en zy zullen u niet bevredigen: Wacht uwen tyd af, en gy zult, als gy eens aan Jezus Christus gelyk geworden zyt, Hem zien, gelyk Hy is; ook hierin moet gy Hem op zyn woord gelooven, dat gy Hem eerbiedigt, zoo als Hy wil geëerbiedigd wezen; en u zyner niet schaamt voor het oog van zulken, die Hem eenen lageren kring willen toewyzen, dan Hem waarlyk toekomt!

Daar ik, derhalve, alles aan Jezus Christus en aan zyn Evangelie verschuldigd ben, met opzigt tot het voorledene, tegenwoordige en toekomende, dringt my de liefde tot myne medemenschen zulks voor hen niet te verbergen? maar dezen heerlyken naam te belyden, en te erkennen, dat ik, door de genade, ben wat ik ben; en zulks in al myne betrekkingen. Wat my als mensch en als christen onteert, of van myne hooge bestemming afleidt, kan my als burger niet betamen of verhoogen; van hetgeen my myn pligt als Christen gebiedt, kan my myne burgerlyke betrekking niet ontslaan.

Ik schaam my, derhalve, ook als burger, het Evangelie van Christus niet. Het verhoogt my ook als zoodanig; geeft nadruk aan de beweegmiddelen tot betrachting van mynen pligt; breidt de grenzen van deze pligten uit; terwyl het tevens my aanwyst, in hoeverre tydelyke gehoorzaamheid, of kloekmoedige wederstand, geduldige onderwerping, of voorzigtige tegenspraak door my moeten uitgeoefend worden. Het leert my, wanneer ik spreken en handelen mag, of waar ik zwygen, Gode zwygen, stilzitten en wachten moet, onder welke bepalingen, en in welke omstandigheden, ik trachten mag en zoeken moet, om eene aanzienlyke rol op het tooneel des burgerlyken levens te spelen; en wanneer ik die plaats verlaten, my geheel afzonderen en my alleen onder de zwygende aanschouwers vervoegen moet. Wanneer het lot van eene burgerlyke maatschappy geheel in de handen was van zulken, die Jezus Christus eerbiedigen als den overste der koningen der aarde, wier verstand en hart doordrongen was met den geest en de gevoelens van het ware Christendom: hoe veel invloed zoude zulks hebben op de gesteldheid van eene natie, op hare wetgeving, hare verrigtingen, ja, op hare vermaken, op hare staatkundige, zedekundige en godsdienstige houding en verrigtingen? De wereld

zoude alsdan voorzeker, tot haar onberekenbaar voordeel, ervaren, dat de godzaligheid niet in woorden, maar in kracht bestaat; en zoo wel de beloften des tegenwoordigen, als des toekomenden levens, heeft.

Dan zoude men waarlyk zeggen kunnen, hetgeen een zeker, my onbekend, schryver, eenige jaren geleden, zoo zeer wenschte te kunnen zeggen, namelyk : " Ik heb een vaderland, daar zweeft de geest Gods waarlyk warm op de kinderen der menschen, en de hand doet daden, waarop geschreven staat : ' knielt gy allen, die voorby gaat." Maar hy moet er helaas! byvoegen : De Heer gaf my dit niet zoo te leven en zoo te sterven, Hy heeft tot my gezegd : verheerlyk my door lydzaamheid! Daarom, o myne ziel! zyt stil met het oog naar boven. Het Christendom toch werkt niet als eene domkracht, zoo min tot bewerking van het goede, als tot verhindering van het kwade. Alles wat men dwang of bedrog noemen kan, valt onder deszelfs berekende middelen niet. Wat het Christendom tot hiertoe verhinderd heeft zich verder uit te breiden en zynen invloed algemeen te betoonen, is niet alleen de over het algemeen zedelyk bedorvene toestand van het menschdom, maar die byzondere trotschheid van het menschelyke vernuft, voor welke het kruis eene ergenis en dwaasheid is; en, welk vernuft, door eigenwaan verblind, op allerlei wyze onbeschaamd, die trotschheid verdedigt, ja zelfs aanpryst; vervolgens ook die verfynde wellust, welke een gevolg is van eene buitensporige en verwrongene cultuur, welke menschen, onder schyn van wellevendheid en ongedrongenheid, tot slaven van hunne meer grove of meer verfynde lusten en begeerlykheden maakt, welke, vervolgens, aan de verwekte, aangehoudene en gekoesterde driften, eer en hoogmoed, zelfs onder den schyn van grootheid des geestes, ontwikkeling van talenten, algemeene deugd, menschen- en vaderlandsliefde te bevorderen, kracht byzet; en, daar het te pas komt, het plegen van bedrog, list, geweld, of wraak bemantelt of verdedigt. Het is, eindelyk, ook die onkunde en stompheid, welke duizenden geheel ledig doet blyven van zulke gewaarwordingen, die aan wezens, van zulk eene hooge bestemming, in hunnen eersten tydkring, het vak hunner beproeving, alreeds natuurlyk moesten zyn. Dit alles belet den voortgang van het Christendom in alle standen, zonder dat daarom de verachters en verwaarloozers van hetzelve te verontschuldigen zyn, of dat daardoor het Christendom geheel verloren gaat. Het behoudt zyne inwendige kracht, ja, vertoont zyn vermogen en glans, by uitstek, in dezen en genen, welke door hetzelve zich boven hunne medegenooten verheffen; terwyl het ook, op eene meer verborgene wyze, aan het kwade afbreuk doet, door hetzelve te ondermynen en, in duizend gelegenheden, aan de boosheid te vieren. Langs welke middelen nu hetzelve eens veel meer invloeds zal verkrygen op al de gewaar-

wordingen, denkbeelden, gevoelens en handelingen van menschen, van volken, van regeringen enz., is ons wel onbekend; maar het is zeer mogelyk, ja zelfs waarschynelyk, dat die middelen, welke schynen aan hetzelve doodelyke slagen toe te brengen, of hetzelve te willen dwingen, om plaats te maken voor zekere algemeene godsdienst, welke uit haren aard alle godsdienst ontbindt; naar de gewone handelwyze der Godheid in het bestier dezer wereld, al reeds in vorige tydperken opgemerkt, juist zullen dienen, om het tegenovergestelde uit te werken. Dit leert ons het woord Gods.

DE GEESTELYKE THERMOMETER, OF SCHAAL VAN DEN VOORTGANG VAN ZONDE EN GENADE.

Op myne jongste omwandelingen in een verafgelegen gedeelte der wereld, kwam nevensgaande stukje my in handen. Het is, geloof ik, van Ierschen oorsprong, en werd my bezorgd door een huisgezin, welks Christelyke licht nu schynt —en moge het lang blyven schynen! De uitvinding is zoo geestig en opvallend, dat ik zulks wel een plaatsje waardig keur in de "Honigby," en tenzy myne toegenegenheid voor den gever my onwillekeurig daarvoor ingenomen heeft, zoo zult gy zekerlyk ook zoo denken. Het moge velen vreemd toeschynen, dat zulk een nietig papier zoude geschreven en zoo ver gezonden zyn, om in een wel bestuurd maandwerk een plaatsje te verzoeken; maar men overtuige zich van de waarheid, welke men dagelyks bevestigd ziet, dat menschen tot bekeering en het zaligmakend geloof door verschillende middelen gebragt worden, volgens het verschil in temperament en omstandigheden, en dat eene enkele bladzyde of zinsnede, welke de aandacht gaande maakt en tot oplettendheid aanleiding geeft, niet zelden krachtig medewerkt, om "belangstelling voor de ziel" op te wekken, daar stelselmatige verhandelingen en welsprekende redevoeringen, met "onverschilligheid" worden gelezen en gehoord. Mogte dit een plaatsje in uw tydschrift verkrygen, en het middel zyn om een zondaar te doen stilstaan en hen te brengen op den weg tot "heerlykheid," dan zal het een ander voorbeeld zyn van de duistere wegen der Voorzienigheid. Een zwerver in *Afrika* ontvangt een enkele gedrukte bladzyde, van eenen van 's Heeren volk, die ook een omwandelaar is, hy bewaart dezelve zorgvuldig, maar zonder eenig bepaald doel, tot dat de gedachte, by toeval, (zoo als wy zeggen) by hem ontstaat, om zulks u toe te zenden. Ik houd er van om byzonder schikkingen der Voorzienigheid na te gaan. Het is aangenaam en zeer nuttig.

H. A.

70 HEERLYKHEID (2 Tim. 4: 8;
Ontbinding van het ligchaam.
Verlangen om te vertrekken en by Christus te zyn.
60 Heiligmaking.—Heiligheid des harten.
Geduld in verdrukking.—Heerlykheid op het kruis.
Vurige liefde tot de zielen der menschen.—Yver om goed te [doen.
50 God sterk navolgende.
Afsterven van de wereld, door het kruis van Christus (Rom. 12: 2)
Liefde tot God in het hart uitgestort.
40 Gedurige toenadering tot de Tafel des Heeren. (1 Cor. 11: 23–29)
Byeenkomsten tot gebed en bevinding. (Hebreën 10: 25)
Verheuging over Gods volk.
30 Opzien tot Jezus.—Regtvaardigmakend geloof.
Liefde tot Gods huis en zyn woord bevestigd.
Ydel gezelschap geheel vaarwel gezegd.
20 Evangelisch licht vermeerderd (Nehemia 8: 4)
Dagelyksch lezen van den Bybel met gebed. (Joh. 5: 39)
10 Gedurige bywoning van de middelen van genade.
Afzondering tot gebed en overdenking.
Belangstelling voor de ziel.—Ontsteltenis.—Overtuiging.
0 ONVERSCHILLIGHEID.
Huisselyke Godsdienst alleen op Zondag avonden.
Afzonderlyk gebed gedurig nagelaten.
10 Huisselyke Godsdienst geheel verwaarloosd.
Ligtzinnigheid in gesprekken. (1 Cor. 15: 32)
Modes, hoe kostbaar ook, opgevolgd.
20 Overdadige gastmalen. (1 Cor. 15: 32)
Omgang met vleeschelyk gezinde gezelschap. (Gal. 5: 19–21)
Zucht voor romans.
30 Schouwburg, bals enz.
Gezelschappen van vermaak gedurig opgezocht.
Gods huis verlaten.
40 Veel wyn, sterke dranken enz.
Ontucht.—Vrygeestige gezelschap geacht (2 Cor. 6: 14–15)
Afzonderlyk gebed geheel verwaarloosd en ter zyde gesteld.
50 Gezelschappen van vermaak op 's Heeren dag.
Nachtvermaken, dronkenschap, overspel.
Godslastering, losbandige gezangen, ongeloof.
60 Spotten met de godsdienst.—Vervolging van vromen (
Ziekte en dood.
70 VERDERF.

NB. De lezer moet dit doorloopen van het midden, opwaarts of nederwaarts, totdat hy de hoogte ontdekt, waarop hy nu staat, en hy drage zorg voor de eerste toenadering tot zonde, want het is als het uitstroomen van water, wy zien het begin maar niet het einde, het is met duisternis omgeven; maar de weg des regtvaardigen is als een helder schynend licht, hetwelk helderder en helderder schynt tot den jongsten dag.

KERK-NIEUWS.

De gemeente te *Zwartberg*, den Wel-Eerw. Heer P. Kuipers Albertyn, tot haren herder en leeraar beroepen hebbende, heeft het zyne Excellentie behaagd, zyn Wel-Eerw. in die betrekking aan te stellen; zullende echter zyn Wel-Eerw. nog eenigen tyd als leeraar de dienst blyven vervullen in de gemeente van *Clanwilliam*. De Wel-Eerw. Heer Willem Adolph Krige is aangesteld tot herder en leeraar van de gemeente aan *Maitland* (vroeger *Zeekoegat*).

Het is te wenschen, dat het afgelegen gedeelte in de gemeente van *George*, zoowel als de ingezetenen van *Hantam* en *Roggeveld*, ook een Kerkgebouw wilden stichten, daar zy in hunne onmiddelyke nabyheid eenen leeraar konden bekomen, om in hunne zedelyke en godsdienstige behoeften te voorzien!

ZENDELING-GENOOTSCHAP.

De Jaarlyksche Vergadering van het *Londensche Hulp-Zendeling-Genootschap*, werd op Maandag den 1sten July, in de *Drieëenigheids Kerk*, te *Grahamstad*, gehouden, nadat, op den vorigen dag, eenige leerredenen, op de gelegenheid toepasselyk, uitgesproken waren geworden, door de Wel-Eerw. Heeren Calderwood en Shaw. Het voorzitterschap bekleedde de Wel-Ed. gestrenge Heer J. Johnstone. Het verslag, dat zich bepaalde tot de werkzaamheden van het Genootschap in *Zuid-Afrika*, werd voorgelezen door den Wel-Eerw. Heer Locke. Aanspraken werden gedaan door den Wel-Ed. gestrenge Heeren Somerset, en Smith, Dr. Minto en de Wel-Eerw. Heeren Calderwood, Shaw, Goran, Impey, Dugmore, Locke en Merrington. De inkomst was grooter als in het voorledene jaar. Belangryke mededeelingen werden er gedaan, van den voortgang der Christelyke leer in de binnenlanden van dit werelddeel.

Daar de Directie van het Londensche Zendeling-Genootschap het noodig heeft geoordeeld een nieuw schip te koopen, waarmede de bezoekreizen, tusschen onderscheiden eilanden in de *Zuid-Zee*, gedurig onderhouden zouden kunnen worden, zyn de kinderen in *Engeland* en *Schotland* opgewekt geworden, daartoe bydragen in te zamelen, opdat alzoo de koop en uitrusting van het schip zoude geschieden zonder bezwaar voor het Fonds. Tot lof der kinderen staat het aangeteekend, dat zy met die inzameling zoo yverig zyn geweest, dat door hen het Fonds is vermeerderd geworden met Zes Duizend

Pond Sterling, eene grootere som dan benoodigd was tot inkoop van het schip. Wat kunnen niet kinderen doen ter bevordering der groote en goede zaak, de uitbreiding van het Koningryk van Jezus Christus, hunnen Heer!

WESLEYAANSCHE ZENDELING-GENOOTSCHAP.

De jaarlyksche Vergadering van de leden van dit Genootschap werd op Maandag den 29sten April, te *Exeter Hall, Londen*, gehouden. Het vertrek werd lang voor den aanvang der verrigtingen opgevuld, zoo dat velen, geen toegang kunnende bekomen, teleurgesteld moesten terugkeeren. De Hoog-Edele Heer G. Rose, G.C.B., was Voorzitter, en werd ondersteund door den Hoog-Ed. Heer P. M. Stuart, (Parlements Lid) en andere voorname Heeren en Predikanten der onderscheidene Kerkgenootschappen. Na de krachtvolle aanspraak van den Voorzitter, die Lid is der Episcopaalsche Kerk, werd het jaarlyksche Verslag by afwisseling voorgelezen door den Wel-Eerw. Dr. Bunting en Beecham. Het Genootschap heeft tegenwoordig 274 standplaatsen in verscheidene deelen der aarde, 387 Zendelingen, 1640 betaalde agenten, 4884 andere onbetaalde personen, 64,307 scholieren, zeven drukpersen. De geheele ontvangst gedurende het jaar 1843, bedroeg £110,620 0 3; en de uitgave was £112,908 5. 2, zynde £2,288 4 11 meer dan de inkomsten. De oude schuld van £30,000 was geheel en al afbetaald.

Aanspraken en voorstellen werden gedaan door den Hoog-Edele Heer Stuart, de Wel-Eerw. Dr. Wilson van *Bombaai*, Reece Waugh, Hamilton, McDonald, Young, Crowther en Jobson.

MENGELINGEN.

De beoefening eener gezonde bybelkennis, geoefende zinnen te verkrygen in het woord van God, eene steeds toenemende zelfkennis, en daaraan beantwoordende ervaring van Jezus algenoegzame verdiensten, de heerlykheid van zyn Persoon en werk, en de ziel verrukkende heerlykheid Gods in het aangezigt van Christus, deze zyn de voorwerpen, in welker toenemende kennis en beoefening men het voortvaren tot de volmaaktheid zoeken moet. En de onfeilbaarste proef van echte vordering is deze: wanneer men, by de toenemende kennis, in dezelfde evenredigheid toeneemt in ongemaakte nederigheid, ware ootmoedigheid voor God en menschen, zachtmoedigheid en ongeveinsde liefde.

Wat wordt er niet vereischt, om den mensch, altyd toch min of meer verzot op het ydele schoon van wereldsche bevalligheden, te overreden, dat de weg tot ware verzoening niet anders kan betreden worden, dan door zich zelven te verloochenen, zyn kruis op zich te nemen, en Christus, den gekruisde, na te volgen !

De Toekomst.—Het is een voorhangsel van barmhartigheid. Alleen die oogen in het heelal welke standvastig op het geheel van en dat onmetelyk nooit eindigend gezigteinder (de toekomst), staren kunnen, zyn die alziende oogen welke het van de eene grens tot de andere doorboren. Het is een voorhang der barmhartigheid. Gelukkig is het dat wy het niet opligten kunnen, en dat zy, die het beste kunnen zien, slechts een hoekje daarvan kunnen opligten, om eenige weinige der meest nabyzynde en eenvoudigste waarheden op te zamelen.—*James.*

Is het wel noodig en voordeelig, tot betoog van ééne waarheid der christelyke geloofs-leer, eene menigte bewyzen uit de Heilige Schriften als op één te stapelen? Moeten die bewyzen geteld of gewogen worden? Wat treft dieper, één scherpe pyl, of duizend stompe?

Zuivere godvrucht behoeft niet in het zwart gehuld. De blanke onschuld is alleen haar eer en versiering.

De bywoning van de openbare Godsdienst bestaat niet in het opheffen onzer handen, maar in het opheffen onzer harten tot God in den hemel. Dit is een der heiligste verrigtingen onzes levens.

Het is zeer aangenaam den arbeider zoo gewillig zyn *shilling*, waarvoor hy misschien den vorigen dag hard heeft gearbeid, te zien geven voor de zaak des Heeren; maar zeer stuitend, ter zelfder tyd, de zachte hand, te midden van eenige ponden, uit den overvloed van hunnen overvloed, een enkele *shilling* zorgvuldig tot ditzelfde einde te zien uitpikken.

Gedrukt by Pike & Philip, 59, *St. Georgestraat; en te bekomen by den Heer* J. H. Collard, 24, *Heerengracht, aan wien de Inteekeningen, moeten worden betaald, en Communicatien voor den Redakteur ontvangen worden.—Prys* Zes Shillings *per Jaar, en voor Inteekenaren in de Buiten-Districten, aan wie het* per Post *verzonden wordt,* Zeven Shillings.

De Honigby.

MAANDSCHRIFT

Voor Godsdienstminnende Lezers.

"DE VREES DES HEEREN IS WYSHEID."

DEEL VI. AUGUSTUS, 1844. No. 8.

HET KRUIS VAN JEZUS CHRISTUS.

LEERREDE OVER GAL. VI: 14.

Want het zy verre van my, dat ik zoude roemen, anders dan in het kruis van onzen Heer Jezus Christus.

God heeft den mensch niet allen roem willen ontnemen. Het is eene der meest onderscheidende neigingen onzer natuur, ons te beroemen. Men vindt deze zucht onder alle kringen der maatschappy, onder alle soorten van menschen. Allen, van den hoogsten en luisterryksten stand in de wereld, tot den laagsten en minst opgemerkten; van den vermaardste, wiens verstand de hoogste vlugt neemt, tot zelfs den wilde, die naauwelyks redelyk schynt, allen vinden iets waarop zy meenen zich te kunnen beroemen.—Maar hoe is het met dien roem?—Belagchelyk kinderspeelgoed, waarover zy zich moesten schamen, in plaats van er zich over te verhoovaardigen. Ach! onze ydelheid levert ons eene treurige vertooning, en bewyst duidelyk genoeg, dat het menschelyk geslacht verloren heeft, waarop het konde roemen, dat het *de heerlykheid Gods derft* (Rom. iii. 23) en in deze armoede, de hand uitsteekt, om de eerste beuzeling, die voorkomt,—om het even welke,—in de plaats te stellen voor den waren roem, welken het mist. Zoo grypt de inwoner van eene stad, welke tot den vrees-

selyksten hongersnood gebragt is, gretig naar die walgelyke spyze, welker gezigt, in eenen gewonen tyd, voor al zyne zintuigen onverdragelyk zou zyn.

God heeft den mensch iets willen geven, waarop hy met alle regt roem kon dragen. Hy gaf hem *het kruis van* Jezus Christus. Paulus zegt in onzen tekst: *Het zy verre van my, dat ik zoude roemen, anders dan in het kruis van onzen Heer Jezus Christus.* Met deze woorden spreekt hy het vonnis der veroordeeling uit over al die bedriegelyke voorwerpen, van welke wy ons afgoden maken; hy beveelt alle menschen hunne vruchtelooze nasporingen te staken, en rigt het kruis van Jezus Christus op, als de éénige stof van roem, voor elk redelyk schepsel, tot aan het einde des tyds. Daar de Apostel spreekt van *het kruis,* moet gy niet meenen, dat hy daardoor het hout, dat uitwendig teeken, verstaat, welks beelden men in onderscheidene landen des Christendoms dikwerf aantreft, en waarvan het bygeloof zoo menigmaal misbruik gemaakt heeft. Hy wil daarmede den dood aanduiden van Gods Zoon, te zynen tyde geschied tot vergeving onzer schulden; maar hy gebruikt deze uitdrukking van *het kruis,* om door het denkbeeld van deze straf, welke by alle volken voor eerloos werd gehouden, ons te herinneren, dat deze dood, waarop hy wil dat men roemen zou, vol van vernedering, smaad en schande, en zelfs *van God vervloekt* was (Gal. iii. 13). Zietdaar dan, myne Geliefden! *dien roem,* die u door God, uwen Schepper, wordt toegestaan, welken Hy zelf u heeft willen geven. De dag, dien wy heden vieren, predikt ons den éénigen grondslag van grootheid, welke voor het menschdom kan bestaan. Nooit zou eenig mensch zich met reden hebben kunnen beroemen, indien niet *Golgotha's* heuvel vertoond had, wat hy voor achttien eeuwen vertoonde: indien men dáár niet dien Jezus, die van Pilatus naar Herodes, en van Herodes weder naar Pilatus gesleept werd, had aan het kruis gehecht; indien Hy dáár niet was opgehangen aan het hout, als *de spot der menschen en de verachting des volks* (Ps. xxii. 7); indien niet het vreesselykste oordeel het hoofd had getroffen van den éénigen Regtvaardige, die immer op aarde geleefd heeft. Dit is de dag, waarop de beslissende slag geleverd, waarop de grootste heldendaad verrigt werd, welke ons de eere en de onsterfelykheid aanbrengt. Dit is de dag, waarop onze verheffing tot den hemelschen adel in het boek des levens werd aangeteekend. *Het zy verre van my, dat ik zoude roemen in iets anders, dan in het kruis van onzen Heer Jezus Christus.*

De tegenwoordige beschouwing, myne Geliefden! is bestemd, om dezen nieuwen titel van *roem,* die aan den mensch gegeven is, te onderzoeken. Daar zyn tweederlei gevoelens met betrekking tot dit stuk:

Het eene is *het gevoelen van den Apostel*, hetwelk wy zullen staven;

Het andere is *het gevoelen der wereld*, hetwelk wy zullen bestryden.

Met andere woorden: wy zullen u eerst de heerlykheid van Christus kruis voorstellen; en dan uwe gezindheid daaromtrent onderzoeken. Nadat wy de waarheid verdedigd en de dwaling bestreden hebben, zal onze taak volbragt zyn. En Gy, o Heer onze God! doet Gy wat voor uwe rekening te doen is—het begin en het einde. Doet Gy alles. Ontdek ons, hoe in het kruis van Christus al uwe *wysheid* en al uwe *kracht* is (1 Cor. i. 23, 24) Het zy zoo!

Het gevoelen van den Apostel.

Wy hebben het gezien, waardste Hoorders! dat de Apostel der Heidenen het kruis van Christus predikt als de éénige stof van zynen roem. De eerste reden, welke hem daartoe brengt, is voorzeker, omdat hy in dat kruis de heerlyke deugden Gods in al haren luister ziet uitblinken. Paulus had ook, in zyne vroegere jaren, God leeren kennen; maar de yver, welke hem, vóór zyne bekeering, tot zulk eene hevige vervolging van de leerstellingen des Nazareners vervoerde, toont ons genoeg, van welken aard deze kennis was. Nu was het kruis van Jezus Christus hem geopenbaard geworden, en dit kruis had hem eenen God leeren kennen, van wien hy op de school van Gamaliël niets gehoord had, en hy roemt op hetgeen hem deze wonderbare kennis had geschonken. Ja, Geliefden! dit kruis is de éénige leermeester, die ons *den levenden God* ontdekt. Waaruit wy ook onze kennis moge gehaald hebben, wy kennen God niet in waarheid, indien wy by het kruis van Jezus Christus niet ter school zyn geweest. Zonder dat kruis spreken de natuur en ons geweten zelve niet dan in eene vreemde taal, en hetgeen voor ons het allerbelangrykste is te weten, blyft ons verborgen.

Waar zult gy de *heiligheid* Gods leeren kennen; dien oneindigen afkeer, welken Hy van de zonde heeft, en die u zoo ernstig daartegen waarschuwt? Uw geweten moge er u iets van zeggen; maar wilt gy nog een geheel ander denkbeeld daarvan hebben, komt dan by het kruis van Jezus Christus. Ziet Hem, in wien al de volheid der Godheid woont, aan het hout gehecht *om der zonden wil*, omdat de ongeregtigheid op de aarde heerscht: en kunt gy, na deze beschouwing, nog *oppervlakkige* denkbeelden koesteren van Gods heiligheid, en meenen, dat het bewys, hetwelk God daarvan aan de wereld gegeven heeft, niet overtuigend genoeg is?

Waar zult gy *de liefde* van God leeren kennen, die oneindige barmhartigheid, welke de grond van al uwe blydschap moet zyn?

De natuur moge er u iets van zeggen; maar wilt gy daarvan hooren spreken met eene kracht, in vergelyking waarmede de natuur slechts stamelen kan, komt dan by het kruis van Jezus Christus. —Ziet den geliefden Zoon des Vaders, zich vernederende tot in den dood, en gehecht aan het hout, opdat de wereld het leven zoude hebben. Mag dat geene liefde heeten? *naauwelyks zal iemand voor eenen regtvaardige sterven; want voor eenen goede zal mogelyk iemand ook bestaan te sterven; maar God bevestigt zyne liefde jegens ons, dat Christus voor ons gestorven is, als wy nog zondaars waren* (Rom. v. 7, 8).

Waar zult gy de *heerlykheid* Gods leeren kennen?—O myn Heer en myn God! welke plaats is er, waar ik U, in al uwe heerlykheid, vinden kan? Zal ik my U verbeelden in het midden van al de werelden, die Gy hebt voortgebragt?—of my U voorstellen in uw ongenaakbaar licht, van verre omringd door al uwe Engelen, die voor U zich met het aangezigt nederbuigen? In het gansche heelal kan ik nergens eene plaats vinden, welke aan uwe grootheid beantwoordt. Alles is zoo klein by U, en stemt zoo weinig overeen met uwe oneindigheid. Maar neen—ik mag eene plaats kennen, welke uwe gansche heerlykheid vertoont,—dat eerlooze hout, waaraan Gy gekruisd werdt. Dáár, dáár leer ik U kennen in al uwe majesteit, veel beter, dan omringd door die tienduizendmaal tienduizenden, die uwen troon omringen (Dan. vii. 10). Al die gedachten van Engelen en Aartsengelen en Cherubynen, die voor U eerbiedig het hoofd buigen, zyn niets anders dan geringe voorstellingen, ontleend van hetgeen de mensch grootheid noemt;—maar, zoo als Gy voor onze zonden aan het kruis genageld zyt, is uwe heerlykheid oneindig. Dáár ontdek ik geen' enkelen menschelyken trek meer, maar—een' glans, die U alleen eigen,—een' luister, die geheel goddelyk is.—Neen, ik benyd het den Engelen en Aartsengelen niet meer, U hunne hulde toe te brengen, als Gy op uwen hemeltroon gezeten zyt, nu het aan ons,—aan ons *menschen*, vergund wordt U te aanbidden op veel wonderbaarder troon,—op uw kruis. Toen Gy, Heer! daaraan geklonken waart, verlieten de Engelen den hemel, omdat zy toen op aarde konden zien, wat in den hemel nooit vertoond was, en by den voet van dat kruis wil ik blyven, om U te kennen en my te beroemen: *het zy verre van my, dat ik zoude roemen, anders dan in het kruis van onzen Heer Jezus Christus.*

Dan, roemt Paulus in het kruis van Christus, omdat het hem al de heerlykheid van God openbaart, hy doet het niet minder, omdat het hem al zyne eigene ellende leert kennen. In welken staat moet hy zich bevinden, tot wiens verlossing zoodanig iets noodzakelyk was? Er zyn wel stemmen genoeg, zoo binnen in ons,

als van buiten, die ons onze nietigheid toeroepen; maar hoe weten wy die stemmen te verdooven, en ons aan die uitspraken te onttrekken? Met welk eene bedriegelyke geregtigheid bekleedt zich niet de mensch, zoo lang hy het kruis van Jezus Christus niet heeft aanschouwd! en op welk eene hoogte plaatst hy zich, zoo lang het kruis hem daarvan niet afbrengt! Aan het kruis is het handschrift der beschuldiging door God voor allér oog gehecht, waarop niemand het oog kan slaan zonder aanstonds overtuigd te worden. Enkel dwaasheid is het, dat de mensch nu nog zou meenen onschuldig te zyn, nadat de Zoon van God om zynen wil is opgeofferd.—Komt, Geliefden! tot het kruis van Jezus Christus, het zal u de kwaal uwer ziel, maar niet slechts ten halve, ontdekken; het zal u uwe geheele vervloeking voor oogen stellen, u al de grootheid uwer zonden prediken, en zelfs de laatste vonk van hoogmoed in u uitdooven.—O gy! die door u zelve meent zulk eene waarde by God te hebben, nadert het kruis, om dien waan te laten varen en uwe wezenlyke waarde te leeren kennen. De Zoon van God moest zyn bloed storten, om u van den dood vry te koopen. O gy, die by de gedachten aan uwe deugden, u beroemt, nadert, om die by het licht van dit kruis te beschouwen, zy zullen verbleeken,—geheel verduisteren; gy zult die alle besmet zien met eigenliefde en hoogmoed, waardoor zy een gruwel zyn voor God. Dat de hoogmoedigste der stervelingen slechts nadere; aan den voet des kruises, opgerigt tot zyne behoudenis, wil ik hem plaatsen, en wat wordt er dan van zynen hoogmoed? Het kruis verbreekt dat bedriegelyk glas, hetwelk ons in eigen oog zoo vergroot, en doet ons onze nietigheid gevoelen. Het is om deze reden, dat Paulus daarin roemt; want hy weet, dat het gevoel zyner ellende in den staat, waarin hy zich bevindt, voor hem het begin van alle grootheid is. En ons, myne Geliefden! is geen andere roem overgelaten, dan die Paulus had; niemand van ons zal by God groot wezen, ten zy hy niets by zich zelven geworden zy. Gezegend zy ons dit kruis! hetwelk ons op onze regte plaats gebragt heeft, en ons in het gevoel onzer nietigheid het begin van onzen roem doet vinden.

Indien nu Paulus in het kruis van Christus roemt, omdat het hem van zyne gewaande hoogte ter neder stort, hy doet het vooral, omdat het hem tot de ware grootheid verheft. Het maakt zyne hoogste roemstof uit, dat zulk een prys tot behoudenis zyner ziel moest betaald worden; dat de Zoon van God zelf voor de zonden, welke hy begaan had, den dood heeft ondergaan; en dat het bloed, aan het kruis vergoten, al zyne schulden volkomen uitgewischt en hem de onsterfelykheid verworven heeft; en waarin anders, myne Hoorders! waarin anders kunt gy uwen roem stellen, dan in de vergeving uwer zonden, en waarom anders kunt gy

het hoofd opheffen, dan omdat *één voor ons gestorven is* (2 Cor. v. 15), en wel Hy, *die alle dingen gemaakt heeft*, en *alle dingen draagt door het woord zyner kracht* (Joh. i. 3; Col. i. 16, 17; Hebr. i. 2, 3, 10)? Hoe! met welk eenen ophef zult gy de minste opoffering, welke zich een sterveling voor u getroosten, de minste moeite, welke hy voor u nemen wil, roemen, en zoudt gy u niet beroemen, dat Hy, die de Heer is van alles, in het vleesch is verschenen, en zyn bloed voor u heeft willen storten?....Het was niet voor zyne eigene misdaden, dat Hy, die stierf, doorsteken is; want zelf zyn regter getuigde: *Ik vind geene schuld in Hem* (Joh. xix. 4). Het kwam Hem ook niet over door menschelyke overmagt; want, had Hy zynen Vader niet kunnen bidden, die Hem meer dan twaalf legioenen Engelen zoude toegezonden hebben (Matth. xxvi. 53)? Waarom is Hy dan aan het kruis gekomen? Dat was noodig *voor ons*, Geliefden! Zietdaar het éénige, dat ons overblyft. Ja! in zyne liefde tot uwe zielen, in zyn plan om u te behouden, is de éénige reden, waarom de Zoon van God aan het kruis gehecht werd. Dat Hy zyn voornemen volbragt heeft, voor de smarten niet geweken is, en zich aan het verschrikkelyk uur niet onttrokken heeft, was alleen om uwe zielen te behouden. Dat Hy voor ons zyn bloed vergoot, *van zynen God verlaten werd* (Matth xxvii. 46), in zyne ziel angsten uitstond, voor ons onbegrypelyk, was alleen om uwe zielen te behouden. Dat Hy aan het kruis den zwaren stryd streed, en zonde, wereld, dood en hel overwon, was om uwe zielen te behouden. Hy is gestorven. Alles is volbragt! Hy heeft de schuld betaald, welke eeuwig voor uwe rekening zou gebleven zyn. Gy zyt verzoend. Uwe ongeregtigheden zyn uitgewischt, en Hy is nu voor allen, die Hem gehoorzaam zyn, *de oorzaak der eeuwige zaligheid* (Hebr. v. 9). Wonderbare dood van den eeniggeboren' des Vaders! Gebeurtenis, welke in de geschiedenis van het heelal wel eenig zal blyven! Afgrond, waarvoor de Engelen met neêrg bogen hoofden zich buigen, doch waarvan zy de diepte niet peilen kunnen! en gy, myne Waardsten! gy, voor wien dit gebeurd is, zoudt gy alleen u niet verwonderen—zoudt gy daarin geen' roem zoeken? Wat kon er dan door den hemel op aarde verrigt worden, dat wonderbaarder was? Indien deze prys, welke voor u besteed is, u niet voldoet, tot wat prys wilt gy dan vrygekocht worden? Hoe hoog waardeert gy u, zoo het bloed van den Koning der wereld u nog te gering is, en hoe groot is het goed, hetwelk gy moest ontvangen, zoo eene eeuwige heerlykheid by u zoo weinig waarde heeft?—Ach! als gy voor den regterstoel van God staat, en het oog des Regters de ongeregtigheden van uw hart doorzoekt, wat zal dan uwe hoop, wat dan uw roem, wat dan alleen de sterkte voor uw hart zyn, indien niet dit, dat gy openlyk voor het aange-

zigt van den Regter en van allen, *die voor Hem staan* (Openb. xx. 12), kunt zeggen: *Christus is voor myne zonden gestorven* (1 Cor. xv. 3). Inderdaad, Geliefden! de ongeloovige alleen kan het kruis aanschouwen, zonder daarin voor zich roem te vinden; want eigenlyk heeft het voor hem geenen roem, maar die gelooft ontdekt daarin eenen oneindigen roem. Ja, waarlyk, o Heer! hoe nederiger uw kruis is, hoe meer wy ons daarop beroemen; want welk eene grootheid wordt ons aangekondigd door zulk eene nederbuiging, en welk een roem door eene zoo diepe vernedering toegezegd!

Laat ons, M. H.! de beweegredenen opmerken, welke de Apostel zelf opgeeft. Hy zegt: Het zy verre van my, dat ik zoude roemen, anders dan in het kruis van Jezus Christus, onzen Heer, *door hetwelk de wereld my gekruist is, en ik der wereld gekruist ben.* Waarlyk, een uitstekend voordeel van Jezus kruis! 's Menschen grootst ongeluk bestaat dáárin, dat hy zich niet kan losrukken van de tegenwoordige eeuw, om voor het burgerschap der toekomende gevormd te worden. Dit wonder wordt door het kruis van Christus gewerkt, *door hetzelve wordt hy der wereld, en de wereld hem gekruist.* Deze uitdrukking is vol kracht. Het zal u kruisigen aan de wereld, ten aanzien der wereld, dat wil zeggen, het zal binnen in u de zonde kruisigen, welke u voor de wereld doet leven. Wanneer gy toch erkent, dat Christus voor de zonde gestorven is, zult gy dan de zonde niet haten?—niet stryden tegen elke harer verleidingen, waarmede zy uw hart beroert? Ja, Geliefden! de dood des Verlossers is het éénige, hetwelk ons de booze natuur kan doen haten. Dit is het éénige geneesmiddel, hetwelk onze kwaal kan heelen. Maar nog meer, het kruis van Christus zal ook de wereld, ten uwen aanzien, kruisigen, dat wil zeggen, het zal al de aantrekkelykheden van de ydelheid der wereld voor u doen verdwynen. Gy kunt toch het kruis en de wereld niet te gelyk beminnen. Wat zal toch al de praal der tegenwoordige eeuw voor hem zyn, wien het kruis van Christus al den rykdom der toekomende verworven heeft? Hoe zal hy zelfs niet de wereld haten; want was de zonde de oorzaak van zyns Heilands dood, het was de wereld met hare driften en ongeregeldheden, welke Hem aan het kruis bragten. Wordt nu de mensch aan de tegenwoordige wereld gekruist, door het kruis krygt hy betrekking op de toekomende; want daar het in hem den eersten mensch, die uit de aarde is, verwoest, vormt het in hem den tweeden mensch, die uit den hemel is. Dáár, waar Christus is, zal ook zyn schat en zyn hart wezen: *hy is met Christus opgewekt* (Coloss. iii. 1). Zoo brengt het kruis van Christus die groote verandering te weeg, welke de mensch noodig heeft, en die van hem, den zoon des stofs, eenen inwoner des hemels maakt. Zoo

brengt dat kruis, door zyne kracht, tot stand, wat geene wet en geene menschelyke wysheid hebben kunnen uitrigten. Het zy verre van my, dat ik roemen zoude in iets anders, dan in het kruis van Jezus Christus, onzen Heer.

Nog eene laatste beweegreden voor Paulus, daar hy *Klein-Azië*, *Griekenland* en *Italië*, daar hy landen en zeeën omreisde, om luide te prediken, dat hy geenen anderen roem wilde, was zekerlyk de gedachte aan de kracht des kruises en de zegepralen, welke het behalen zoude. Deze groote Apostel wist het, hoe genoegzaam het kruis was, om dengenen zelfs, die in den diepsten afgrond gezonken waren, een onsterfelyk leven te geven. Hy wist, dat dit kruis niet alleen by de Galatiërs, aan welke hy schreef, maar ook in *Griekenland*, te *Rome* en te *Jeruzalem* gezegende vruchten gedragen, en een groot volk behouden had. Hy wist wat nog verder gebeuren zou—dat koningen en volken zouden komen tot het kruis, en zich voor hetzelve zouden buigen, met het aangezigt ter aarde, dat de natiën tot hetzelve hare kinderen op de armen zouden brengen, en dat het al de einden der aarde ten erfdeel bekomen had (Jes. xlix. 22, 23); en wy, waardste Hoorders! wy mogen reeds de gedeeltelyke vervulling lezen van hetgeen de Apostel voorzien kon. Dat kruis, dat onaanzienlyk kruis van *Golgotha*, staat opgerigt, en heerscht reeds over de helft des aardbodems. De Godspraak van Hem, die eens daaraan geklonken was, is vervuld door alle tyden heen: *Wanneer ik van de aarde verhoogd zal zyn, zal ik allen tot my trekken* (Joh. xii. 32). Hoe vele duizenden in alle eeuwen, hebben op het kruis gezien, gelyk eertyds de Israëlieten in de woestyn, op den koperen slang (Num. xxi. 5—9) en zyn gezaligd geworden! Welk eene menigte, getrokken door het kruis uit het ryk der duisternis, smaakt reeds voor den troon de zaligheid, haar geworden door het Lam (Openb. vii. 9, 10)! Al het oude is voorbygegaan; het is alles nieuw geworden. Een nieuwe adem des levens laat zich, sedert achttien eeuwen, in de schepping voelen; het kruis van Christus heeft reeds talryke vyanden verslagen. De slaverny, de barbaarschheid, een leven in wellusten hebben voor dezelve moeten wyken, zoodat het kruis, terwyl het byzondere menschen zaligt, te gelyk de ware sterkte der volken is. Zoo gaat het kruis gestadig voort met de bevryding der wereld; de magt der duisternis moet daarvoor vlieden en ons vry laten. Beurtelings worstelende,—nu tegen het bygeloof, hetwelk in plaats van dit kruis, of ook naast hetzelve, menschelyke ellende wil stichten,—dan tegen het ongeloof, dat het kruis zoekt te vernietigen, en den mensch wys te maken, dat de hemel niet geopend is, om de aarde te zaligen,—bestrydt het onophoudelyk ter regter- en linkerzyde deze afzigtelyke vyanden. Niet tevreden met de uitstorting zyner zegeningen over zyne oude bezittingen, neemt het

thans zyne vlugt door den ruimen hemel, om nieuwe veroveringen te maken. Het is deze banier, welke de Heere God *opsteekt voor de volken* (Jes. xlix. 22); hare overwinningen worden vermenigvuldigd, en van alle kanten vereenigt zy de menschen, die de zonde van elkander gescheiden had. Op haar oneindig vermogen ons verlatende, kunnen wy reeds den dag zien aanbreken, waarop men zeggen zal: *Nu is de gansche aarde onzes Gods en zyns Gezalfde.* Het zy verre van my, dat ik zoude roemen, anders dan in het kruis van onzen Heer Jezus Christus! Dat de wereld U verachte en met voeten trede, door U toch wordt de wereld behouden; één droppel van uw bloed is ons dierbaarder, dan al de schatten van het heelal.

Het gevoelen der wereld.

Is dat nu, myne Geliefden! is dat nu ook uwe taal en uw gevoelen, gelyk het dat van Paulus was? Daar is naauwelyks eene waarheid, welke meer tegenstand in de wereld vindt, dan juist die, waarvan wy op dezen dag spreken. Hoe velen zyn er, die integendeel zeggen: ik roem eerder in alle andere dingen, dan in het kruis van Jezus Christus, onzen Heer. Behoort gy niet onder dat getal?—Laat uw geweten getuigen, of niet op dezen zelfden dag—den dag van de zegepraal des kruises—of niet zelfs, sedert gy in dit heiligdom gekomen zyt en begonnen hebt naar ons te hooren, in uwen geest, of uw hart, gevoelens of gedachten opgekomen zyn, welke met die van Paulus geheel stryden?

En wat mag daarvan de reden zyn? Misschien zegt gy:—is het dan noodig, zoo veel aan dat kruis te denken! men heeft in de godsdienst zoo vele andere dingen, welke nog gewigtiger zyn!—Hoe! iets gewigtiger dan het kruis?—Wy konden u op hetgeen wy straks gezegd hebben terug wyzen, maar willen u liever met u zelve wederleggen. Gy wilt het kruis, als eene zaak van weinig belang, ter zyde stellen, en echter, byna op hetzelfde oogenblik, betuigt gy: dit kruis, deze zoendood van Gods eeniggeboren' Zoon, laat zich niet begrypen; onze rede gevoelt daarby hare nietigheid. Hoe laten zich zulke beoordeelingen overeenbrengen? Hoe kan men ter zelfder tyd van het kruis iets zoo verachtelyks en iets zoo wonderbaars maken? Indien het uwe denkbeelden zoo ver overstygt, vanwaar dan het gering belang, hetwelk gy daarin stelt? Laat my u zulks verklaren.—Het is onmogelyk, dat het kruis van Christus zou bestaan,—en dan zoo weinige opmerkingwaardig zyn. Het is óf waarheid, óf leugen. Indien het waarheid is, dan is het ook het allergrootste en heerlykste in de wereld; maar dan moet gy het ook als zoodanig eerbiedigen en in den geest u daarvoor nederbuigen. Indien het leugen is, noemt het dan ook het blyk-

baarste bedrog, te gelyk met de geheele Heilige Schrift, waarin het verkondigd wordt, en met het gansche Christendom, waarvan het den hoofdinhoud uitmaakt; dan moet gy, even als de eerste afvalligen der kerk, het met voeten treden en by de goden der wereld zweren. Ziet! het kruis van Christus moet voor u, óf de wysheid Gods, óf de leugentaal der hel zyn; het moet u óf verderven, óf behouden; er is tusschen die beide geen middelweg. Gy kunt daaromtrent niet onverschillig zyn.

Of zegt gy: juist dat maakt ons verlegen, want byaldien het kruis van Christus waarheid is, dan moet het gansche gebouw onzer aanmatigingen instorten, en wy kunnen in niets anders dan dáárin roemen; maar, is het wel waar? is het waar, dat de Zoon van God aan het kruis zyn bloed vergoten heeft, om ons het eeuwig leven te verwerven? Ja, Geliefden! en de getuige, die het u verzekert, is *God* zelf, de *Waarachtige*, die door zyne gezanten prediken laat, *dat Christus allen, beiden die naby en die verre waren, met Hem verzoend heeft door zyn kruis* (Efez. ii. 17). Maar, zonder een getuige in den hemel te zoeken, heeft de aarde niet genoeg voor ons? Herinnert u de grootste daden der oudheid, geen spoor is daarvan meer over; wy kennen dezelve slechts uit de oude jaarboeken, welke die tot ons overgebragt hebben; maar zoo is het niet met den verzoeningsdood van onzen Heer. Deze gebeurtenis toont zich levendig in de wereld, wier tegenwoordige staat daaraan getuigenis geeft. Het was door het bloed, hetwelk van den kruisberg stroomde, dat al die volken ontstonden, die deze heilige banier overal geplant hebben op den aardbodem, welke zy beheerschen; alles onder hen getuigt ons van dat kruis, Ja, dit kruis is boven uwen aanval, en gy kunt het niet doen waggelen. Deze waarheid, waarop achttien eeuwen rusten, kan zoo gemakkelyk niet ter zyde gezet worden, als elke ongegronde meening, welke plotseling ontstaat in het brein van hem, die haar voorstelt. Hoe ook te allen tyde, en met alle menschelyke kracht, aangevallen, heeft zy, zonder te bezwyken, alle eeuwen overleefd; uit hare eigene kracht heeft zy het tegen ongeloof en bygeloof uitgehouden, en deze daadzaak—van die offerande, eenmaal voor aller zonden geschied—wordt altoos in de wereld, in het midden der volken, als de gewigtigste in de geschiedenis des menschdoms gepredikt.

Maar kon zoodanig iets gebeuren? Tot welk eene verstomming brengt ons deze leer, en wat kunnen wy anders daarin vinden dan *eene dwaasheid?* Laat ons zoo niet vragen, Geliefden! of het *kon* gebeuren; want wy weten dat het gebeurd *is.* Te onderzoeken, of hetgeen gebeurd is, heeft kunnen gebeuren, is eene bespottelyke drogrede, en sofismen komen niet te pas, als er van Christus kruis gehandeld wordt. Gy zegt verstomd te zyn, doch naar

welke beginselen moet dan ons verstand de diepten Gods peilen? Zoo God, aan eene plant het leven gevende, iets doet, dat ons verbaast, meent gy, dat Hy, de wereld met zich zelven verzoenende, niets moest doen, dat u verstomt? De mensch staat daarover verbaasd, omdat hy nooit iets dergelyks bedacht heeft. Weet voorts, dat God daarover even zoo denkt, en zyn kruis niet geeft, als waarvoor gy het houdt. Hy noemt het *eene dwaasheid* (1 Cor. i. 21); maar zou dat niet zyn om ons te leeren, wanneer wy met Hem willen twisten, dat hetgeen wy *wysheid* noemen, *dwaasheid*—en wat wy *dwaasheid* heeten, *wysheid* bevonden wordt? Een weinig van die dwaasheid des kruises is genoegzaam, om al onze wysgeerte te beschamen. Dit kruis, hetwelk alleen *al* de deugden Gods openbaart,—hetwelk alleen in *al* 's menschen behoeften voorziet, is het ware *Wetboek der wysheid* voor het heelal. Alle zamenstellen van menschelyken hoogmoed zullen, het eene na het andere, door het kruis beschaamd worden. Het heeft reeds zoo velen tot zwygen gebragt, en zal er nog wel anderen toe brengen. Die het kruis niet kent, bedriegt zich; daar komt een tyd, wanneer allen verbaasd zullen wezen, dat zy zoo naby het kruis geweest zyn en het niet gewaardeerd hebben;—een tyd, wanneer Christus *de overheden en magten* van menschelyke wysheid, die nog in deze eeuw heerschen, *uitgetogen en in het openbaar ten toon gesteld hebbende, over haar triomferen zal door dit kruis* (Coloss. ii. 15).

Zoo nu dit kruis van Christus nog niet uwe wysheid en uw roem is, wat zyt gy dan toch? tot welke Godsdienst behoort gy? Zyt gy Christenen?—Christenen zonder het kruis!—Welk een nieuw Christendom, en op welke school wordt dat geleerd? Gy zoudt inderdaad ook van den ongeloovige kunnen leeren, wat gy nog niet schynt te weten. Gaat naar Jakobs nageslacht, of naar de leerlingen van den valschen Profeet, en vraagt aan iemand van hen, welk een Christendom het is, dat gy belydt. Gewis hy, die er niet aan gelooft, maar daardoor onbevooroordeeld is, zal het u zeggen. Hy zal u zeggen, dat Christenen een volk zyn, hetwelk Jezus van *Nazareth*, die te *Bethlehem* geboren is, als den eeniggeboren Zoon van God belydt, en gelooft, dat de dood, welke deze Jezus onder Pontius Pilatus ondergaan heeft, het offer is, hetwelk het zondige en afvallige menschdom met God verzoende;—en hoe? Kent gy uwe godsdienst niet zoo goed, als degenen, die buiten zyn! Zy bespotten dit kruis van onzen Heer, maar belyden niet daaraan te gelooven, en zoudt gy, die dit belydt, zoudt gy er u over schamen, gelyk zy? Niet te roemen in het kruis, dat zegt, tot de Christelyke kerk niet te behooren. In dat kruis zien wy, in alle eeuwen, allen roemen, die in Paulus voetstappen traden, en wier namen geschreven zyn in het boek des levens.

In dat kruis roemden vooral die helden der Hervorming, welke wy als onze vaders in het geloof vereeren. Het zy verre van u, hun voetspoor te verlaten en in iets anders te roemen, dan in het kruis van onzen Heer Jezus Christus.

Ach! Geliefden! moeten wy het zeggen, waarom gy daarin alleen niet roemt?—Omdat gy er niet aan gelooft.—Moeten wy zeggen, waarom gy er niet aan gelooft?—Omdat gy het niet kent.—Moeten wy zeggen, waarom gy het niet kent?—Omdat gy het niet wilt kennen. En zullen wy nu zeggen, waarom gy het niet wilt kennen?—Omdat gy er geene behoefte aan gevoelt. Op dit laatste punt komt de geheele zaak eindelyk neder. Met blydschap grypen wy de hulp aan, welke wy meenen noodig te hebben; maar stooten die van ons, zoodra wy denken, dat die overbodig is. Het kruis van Christus meent alleen het eeuwige leven te kunnen geven, en gy meent dat in u zelve te hebben. Het kruis van Christus meent alleen der ware heiligmaking deelachtig te maken, en gy meent die door u zelve te kunnen verkrygen. Wat hebt gy dan met het kruis te doen? het is zoo geheel natuurlyk, dat gy het verwerpt. Het komt er alleenlyk op aan te weten, wie gelyk heeft, óf het kruis van Christus, hetwelk de zaligheid daaraan verbindt, óf gy, die haar by u zelve zoekt. Dat is de groote vraag, de vraag, welke,—zoo zy voor u niet eerder beslist wordt,—eens opgelost zal worden in dien dag, welke alle dingen zal ontdekken en aan het licht brengen.

Misschien zegt gy, en er zyn voorzeker meer, die het zeggen kunnen: "Ik verloochen het kruis van Christus niet." Gy hebt gelyk, want gy gelooft er aan, maar slechts ten halve. Gy loochent de waarheid niet; maar toch, gy verydelt dezelve, als het ware. Gy durft niet met een vrymoedig en volkomen geloof u verzekeren, dat de Zoon van God voor u aan het kruis gehecht was, en vandaar, dat deze waarheid, voor zoo verre haren invloed op uw hart aangaat, voor u als niet bestaat. Ei! werpt zulk eene kleingeestigheid des geloofs verre van u, en laat dat halve Christendom varen, hetwelk u verderft. Alle Christendom, waarvan Jezus Christus niet het middelpunt is, om hetwelk zich alles beweegt, en waarvan alles uitgaat, is een vervalscht Christendom. Waarom zoudt gy niet gelooven, gelyk Paulus geloofd heeft? het kruis van Christus is u even zoo naby als het hem was, *Christus voor u gekruist* (Hand. iii. 15) stellen wy u voor, gelyk Petrus hun, die Hem aan het hout hadden gehangen. Zyn bloed is voor u gelyk het voor hen was, en gy kunt uwe zonden daarin afwasschen, even gelyk zy konden. Welke dag roept er u toe, indien het niet deze dag is, welken wy vieren, en wat uur zoudt gy kiezen boven dit plegtige oogenblik, waarop de Zoon van God voor u op *Golgotha* doorstoken is?—Ja, Heer! ik sta in dit uur

op, om my voor uw kruis te stellen. Op dat kruis bragt Gy een offer voor my. Op dat kruis kom ik myn offer brengen. Ik kom hier my ontdoen van alles en U verklaren, dat er niets in de wereld is, waarin ik roeme, anders dan in het kruis, aan hetwelk ik U gehecht zie. Ik werp al myne grootheid voor U neder. Uw kruis doet die verdwynen, geheel te niet worden. Ik offer al die onreinheid op, waarop ik meende my te kunnen verheffen.— Ik werp myne geregtigheid weg, o Heer! want ik weet, dat, hetgeen ik myne geregtigheid noemde, niets dan misdaad was. Ik werp myne heiligheid weg; want ik weet, dat hetgeen ik myne heiligheid noemde, niets was dan onreinheid. Ik werp myne verdienstelyke werken weg; want ik weet, dat van myne werken geen enkele onbevlekt is, en dat hetgeen ik meende my het leven te moeten waardig maken, niets dan verdoemenis verdient. Niets blyft my over. Heere Jezus! zie hier ben ik, zoo als Gy my bemint. Zie my voor uwe voeten—in het stof— ellendig, arm, blind en naakt voor U. Geef my uw goud, beproefd komende uit het vuur, opdat ik ryk moge worden. Geef my het witte kleed uwer geregtigheid, opdat ik gekleed, en de schande myner naaktheid bedekt worde (Openb. iii. 18). O! uw kruis geeft my weder alles, wat ik verloren had, en in hoe veel ruimer mate! Voor my, voor my is het, o myn Heiland! dat Gy daaraan gehecht zyt. Uw vergoten bloed geeft my vollen vrede. Daarin wasch ik zorgvuldig al myne onreinheid af. Dat delgt al myne schuld voor mynen Regter uit. Dat bloed brengt my tot Hem en verzoent my. Dat *spreekt beter dingen over my, dan het bloed van Abel sprak* (Hebr. xii. 24). Uw kruis is myne wysheid;—uw kruis myne geregtigheid;—uw kruis myne heiligmaking;—uw kruis myne verlossing. Nu ben ik ryk, Heere Jezus! want ik heb die roemstof gevonden, welke my de poorten des hemels zal openen, en op eenen eeuwigen troon my plaatsen. Het zy verre van my, dat ik zoude roemen in iets anders, dan in het kruis van Jezus Christus, onzen Heer!

Dat zy nu opkomen en zich aan ons vertoonen, al die benden des ongeloofs, die in alle eeuwen hunne lasteringen over het kruis van onzen Heer Jezus Christus hebben uitgestort. Wy vreezen in geenen deele voor hen. Wy zullen het hun zeggen, by herhaling zeggen: het is dit kruis van Christus, den Zoon van God voor ons gekruisigd, Hy zelf, dien wy aanbidden en in wien wy roemen. Hoe nietsbeduidend zyt gy, o trotsche wereld, wysheid, grootheid en dwaasheid dezer eeuw! wy weten, dat aan den voet van Jezus kruis uw smaad ons treft; maar bedekt met dien smaad, trotseren wy al uwen roem, belagchen wy al uwe heerlykheid en bespotten uwe grootheid. Wy achten de versmaadheid van Christus grooter rykdom, dan al de schatten van *Egypte* (Hebr. xi. 26). Elk

woord uwer verachting is een eertitel onzer heerlykheid. Alles, waarin gy stof voor uwen hoogmoed kunt vinden, onder de voeten tredende, herhalen wy met den Apostel: het zy verre van ons, dat wy zouden roemen, anders dan in het kruis van onzen Heer Jezus Christus!

Nog dit enkele woord: *Blyft by dit kruis!*—

Gy hebt, myne Geliefden! aan onze wenschen beantwoord. Gy zyt komen nederzitten by het kruis van onzen Heer. Dankzegging zy daarvoor Hem gegeven, die u hier gebragt heeft;—maar dat is nog niet genoeg. Gy moet het nu niet meer verlaten. Voortaan moet niets in de wereld in staat zyn u daarvan te scheiden.

Blyft by dit kruis! betreurt daar den tyd uwer onwetendheid, beklaagt met bittere droefheid ieder oogenblik, hetwelk gy verloren hebt, zonder de kracht en den roem daarvan te kennen;—en nadat gy zoo velen jaren doorgebragt hebt, vervreemd van het kruis, en zonder God in de wereld; neemt by het gevoel uwer gelukzaligheid dezer woorden van een' der oude dienaren uws Heeren* voor u over: "ik heb u te laat gekend, te laat bemind."

Blyft by dit kruis! terwyl gy daarin de ware grootheid vindt. Offert daaraan allen valschen roem op. Offert daaraan op met vreugde dien hoogmoed, welken gy koesterdet over die uitstekenheid van uw verstand, of die kundigheden, waardoor gy u onderscheiddet; over uwen benydenswaardigen naam in de maatschappy, of uw' verkregen' roem in de wereld; over de rykdommen, welke gy bezit, of uwe leefwyze, die u boven anderen verheft; over de bewondering, welke men u toebragt, óf over den glans, dien gy verspreidet, óf over dien dwazen lof, welken men u toezwaaide; óf—maar hoe weet ik het? hoe kan ik opsommen al die bronnen van kinderachtigen hoogmoed, welken gy moet opofferen aan het kruis!

Blyft by dit kruis! blyft er by in uwe beproevingen. Troost u, want het kruis heeft u behouden! Het heil is volbragt. Het eeuwige leven wacht u, en al de stormen des tegenwoordigen tyds, kunnen dien vrede niet storen, die u is aangebragt. Laat het gezigt van dat lyden, hetwelk de Heilige en Regtvaardige voor u verduurd heeft, u leeren, het lyden, hetwelk gy ondergaat, ligt te achten. Verblydt er u over, dat gy geleidt wordt op dien weg van smarten, welke den Heer Jezus tot de heerlykheid bragt.

Blyft by dit kruis! wanneer de zonde in uw vleesch ontwaakt, wanneer de wereld u vleidt, wanneer de booze u zyne strikken spant, wanneer uw hart begint te waggelen als een dronken man; ziet op Jezus Christus, en laat het gezigt van alles, wat Hy voor uwe zon-

* Augustinus.

den leed, uwe ziel vervullen met eene heilige vrees, en de verflaauwde vonk der liefde in uw hart weder aanblazen.

Blyft by dit kruis! Wanneer zelfs alles zich daartegen vereenigde, wanneer men het ook op nieuw omringde, om het hoofd te schudden, en allen laster daartegen uit te spreken (Matth. xxvii. 39), dan zy het u roem, dat vrymoedig en voor allen te belyden; want de Heer zegt: *Een iegelyk die my belyden zal voor de menschen, dien zal ik ook belyden voor mynen Vader, die in de hemelen is; maar die my zal verloochenen voor de menschen, dien zal ik ook verloochenen voor mynen Vader, die in de hemelen is* (Matth. x. 32, 33).

De dag komt, wanneer de sluyer, welke het nog bedekt, geheel zal weggenomen worden, en wanneer het licht en heerlykheid zal werpen op ieder, die zich daarover niet geschaamd zal hebben.—God verleene u de genade, om dat kruis van Christus te belyden in uw leven;—God verleene u de genade, om dat kruis van Christus te belyden in uw sterven. Ik zal, zoo spreekt de Heer, ik zal zynen naam geenszins uitdoen uit het boek des levens (Openb. iii. 5). *Amen.* A.

OVER DEN INVLOED VAN HET OPREGTE GELOOF OP DE WAARNEMING VAN ONS BEROEP.

De beoefening van de ware Godsdienst staat in het naauwste verband met en heeft invloed op alles wat wy zyn en hier op aarde te verrigten hebben. Hare bedoeling is volkomene onderwerping aan God, blymoedige betrachting van zynen wil, vrede en orde op aarde, vereeniging en verbroedering van ons menschen tot één huisgezin, waarin elk, op zyne wyze en in zynen stand, yverig werkzaam is aan de gelukzaligheid van het geheel. Dit werd al aanstonds gezien en met daadzaken bewezen, zoodra de leer van het kruis zich op aarde vestigde, geloofd en beleefd werd. Zy beteugelde de woestheid en wreedheid van den bedorven mensch. Zy kweekte zachte en gezellige zeden aan, en leerde hare liefhebbers tevredenheid, gewilligheid en naarstigheid in dien post en stand, waarin eene alregerende Voorzienigheid hen plaatste.

De godzaligheid is dan, naar 's Apostels zeggen, " tot alle dingen nut, zy heeft ook de belofte des tegenwoordigen levens" (2 Tim. iv. 1). Met dat alles, moet het niemand bevreemden, dat men dien invloed en die uitwerking van de Christelyke Godsdienst op het dagelyksche leven en bedryf van vele menschen, zoo weinig bemerken kan. En wat is daarvan de reden? Velen belyden dezelve als hunne Godsdienst; maar de waarheid, het wezen der

zaak, missen zy, of hebben slechts eene gedaante der godzaligheid; maar verloochenen derzelver kracht. En, welk is dan het wezen der zaak waarop het aankomt, zal die invloed en werking zich in kracht en nadruk kunnen vertoonen? Niets anders dan het *opregte geloof in Jezus Christus.* Dit is het, zonder hetwelk niemand een waar Christen zyn kan, al is het dat hy Jezus belydt voor zynen Heer: dit is het, hetwelk allerwege in het Evangelie van Jezus Christus wordt aanbevolen, als een noodzakelyke vereischte van alle ware deugd en pligtsbetrachting. Het opregt geloof in Jezus Christus moet dus worden opgemerkt als het middel, waardoor de Christelyke Godsdienst haren heilvollen invloed en uitwerking verspreidt over den geheelen mensch in al zyn doen en laten.

Zien wy dan, hoe iemand denkt en handelt, die gezegd kan worden OPREGTELYK in Jezus Christus te gelooven; en overwegen wy, vervolgens, den invloed, welke het opregte geloof in Jezus Christus heeft op de waarneming van het dagelyksche beroep. Een onderwerp, hetwelk wy vertrouwen, dat niet onbelangryk door den lezer, wie hy ook zy, beschouwd zal worden.

En hoe *denkt*, hoe *handelt* hy, die gezegd kan worden OPREGT in Jezus Christus te gelooven?

Zulk iemand houdt zich niet te vreden met de onberadene vaststelling van den naamchristen: "Jezus Christus kwam in de wereld, om zondaren zalig te maken, en dus vertrouw ik ook, als zondaar, door Hem gezaligd te worden." Hy stelt zich zelven ook niet gerust met eenige duistere gewaarwordingen, of ras voorbyvliegende zinnelyke aandoeningen, noch met de uitspraken van menschen, over de al of niet opregtheid van zyn geloof.

Maar hy, die opregtelyk gelooft in den Heer Jezus Christus, erkent en gevoelt, met diep berouw en leedwezen, dat hy van zich zelven, met de gansche wereld, verdoemelyk voor God is (Rom. iii. 19); maar tevens houdt hy zich verzekerd, op grond van Gods getuigenis, dat Jezus Christus, van den Vader in de wereld gezonden, vernederd en verhoogd is, tot een oorzaak van volkomen zaligheid (Joh. iii. 16; Hebr. v. 9,) en als zoodanig, door het Evangelie, aan alle volken (Matth. xxviii. 19), aan alle menschen (Mark. xvi. 15) verkondigd wordt, opdat een iegelyk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe (Joh. iii. 16, vergel. vi. 40).—Dit getuigenis gelooft hy, raakt ook hem, hy neemt het ootmoedig en dankbaar aan, en, op grond van hetzelve, komt hy tot Jezus, ziet op Hem, vertrouwt op Hem, als overgeleverd om zyne zonden, en opgewekt om zyne regtvaardigmaking (Rom. v. 25).

Dat geloof vervult zyn hart met onbeschryfelyke liefde tot God en zynen algenoegzamen Verlosser;—die liefde openbaart zich in eenen gezetten afkeer van de zonde, voor welke Jezus zoo veel heeft moeten lyden, en in eenen hartelyken lust, om naar Gods

bevelen te leven. Elke afwyking daarvan veroorzaakt hem gevoelige smart en droefheid; maar elke daad, daarmede overeenkomstig, eene vreugde, die hy niet kan uitdrukken. Zyn geheele leven wordt uit dankbaarheid aan de dienst van God gewyd, en zyn gedurige toeleg is, om yverig te zyn in goede werken (Tit. ii. 14).

Zoo in Jezus Christus te gelooven, is geene vrucht der verbeelding, dit gevoelt en bewyst de opregte Christen, door de liefde Gods, die in zyn hart is uitgestort, waardoor hy den hemelschen Vader aanmerkt als zynen verzoenden en liefdevollen Vader in Christus (Rom. v. 5 ; vergel. viii. 15) ; hy bewyst dat door al die uitwerksels ten goede, op zyn verstand en hart, op zyne heerschende gezindheden, op alles, wat hy is en doet. Gods bevelen, in zyne Wet en Woord, acht hy, zonder uitzondering, alle wys en goed ; hy past ze toe op zyne omstandigheden en verrigtingen. Al de beloften Gods, gelooft hy, zyn ook hem gedaan ; en hy verlaat zich, in zynen stand en betrekking, op dezelve zoo zeker, alsof een stem van den hemel hem toesprak. Hetgene hy is, gelooft hy, door Gods vaderlyke en liefdevolle bestelling te zyn. In hetgene hy doet is het zyn ernstig toeleg, den Heer te behagen. En, in alles wat hem overkomt, ziet hy de wyze hand van den almagtigen en getrouwen God, die hem nooit begeven of verlaten zal. Dus leeft zyn geloof; en ofschoon by afwisseling in kracht en mate, is deszelfs gedurige en aanhoudende werkzaamheid het zekere bewys, dat het *opregt* is.

Dit geloof, eindelyk, erkent de Christen gaarne, is niet uit hem (Efez. ii. 8), het is hem uit genade gegeven (Filipp. i. 29) ; hy schryft het dankbaar toe aan de krachtdadige bewerking van den Heiligen Geest (1 Cor. xii. 9; 2 Cor. iv. 13; vergel. Efez. i. 19), die hem verlicht, bestuurt, verbetert, gewillig en bekwaam maakt tot alle goede werken (Efez. i. 17; Filipp. ii. 13 en anderen).

Ziedaar dan, dat geloof in Jezus Christus, hetwelk hier bedoeld wordt. Laat ons nu in de byzonderheden zien, *welken invloed hetzelve heeft op de waarneming van ons dagelyksche beroep.*

Ons dagelyksche beroep is dat alles, die bezigheden, waarin wy, elk in zynen kring en betrekking, op deze wereld doorgaans bedryvig zyn. Deze bezigheden zyn zoo vele en zoo verschillende, als er levenswyzen, bedryven en kostwinningen onder de menschen zyn. Op die allen, echter, voor zoo verre als zy *eerlyk* en *betamelyk* zyn, heeft het opregt geloof in Jezus Christus, eenen heilryken invloed.

Maar, eer ik dit in de byzonderheden aantoone, wil ik vooraf nog hebben opgemerkt, dat het de vraag niet is: " of by elk waar

geloovig liefhebber van den Heer Jezus, die invloed, te allen tyde en in allen deele, even zigtbaar plaats heeft?"—Dit kan zeer verschillend zyn, naarmate het geloof sterk of zwak is, gebrekkig of volkomener geoefend wordt. De beste Christen is hierin aan afwisseling onderhevig; en daar hy, in dit leven, altyd zwakheden en gebreken te bestryden heeft, is die invloed, door gebrek aan geloofslicht en kracht, wel eens minder merkbaar; maar, hoe meer zyn geloof leeft, en overeenkomstig de zuivere leer van Jezus Evangelie beoefend wordt, zoo meer dezelve werkt, en zich in de gevallen des dagelykschen levens vertoont.

Het is hier dan alleen de vraag: welken invloed dit geloof op de waarneming van ons dagelyksche beroep hebben *kan;* en, hoe zeer, in onderscheiden trap en mate, hebben *moet*, by elken opregten Christen.

Die invloed van het opregt geloof in Jezus Christus, openbaart zich reeds by de *verkiezing* of *aanvaarding* van eenig beroep.

De ware Christen kan niet ledig zyn; geen schepsel is zonder oogmerk, zonder bestemming op deze aarde geplaatst: en zou hy dan, die in den hoogsten rang van die allen gesteld is, nutteloos kunnen zyn? Neen, de eer van zyn Schepper moet betracht, zyne bestemming moet vervuld worden: hy wil werkzaam en zoo nuttig mogelyk zyn, in dien kring, welke hem wordt aangewezen; want ledigheid is de voedster van alle kwaad, en hy is, door het geloof, een navolger Gods, die altyd werkt, van Jezus Christus, die nimmer ledig was.

Hy verkiest en aanvaart dan eenig *eerlyk* beroep of bezigheid; en welken invloed heeft zyn geloof hierop? Dezen, dat hy Gods wil, die hem boven alles dierbaar is, zoekt te kennen, gewillig en volvaardig te volgen.

Hy weet, God roept niemand, gelyk weleer, onmiddelyk tot eenig ambt of beroep; maar in den gewonen weg zyner Voorzienigheid, plaatst Hy elk in dien werkkring, welke zyne wysheid goedvindt. Doch zulks geschiedt (omdat God met ons menschen als redelyke wezens handelt, die zyne Wet en Woord ten regel van onze gedragingen hebben) of *by toelating*, gelyk God het kwaad in de wereld toelaat en bestuurt naar zyne wysheid, overeenkomstig zyne heiligheid en regtvaardigheid, of door eene *liefdevolle leiding en besturing* tot datgene, wat ons het nuttigste is. En dus weet hy, dat men, wanneer men uit verkeerde beginselen, langs ongeoorloofde wegen, of door verboden middelen, tot eenig beroep komt, daarop Gods zegen of goedkeuring niet te wachten heeft. Hy is daarom, zonder eigenzinnigheid, ernstig en biddend bezorgd, om des Heeren wil te kennen en te volgen; geene verkeerde beginselen van hoogmoed of ydelheid besturen hem; die veracht hy;

maar let eerbiedig op die wenken en omstandigheden, die hem den wil van zynen hemelschen Vader aanwyzen;* die overweegt hy grondig, en daarop kiest of aanvaardt hy, in de vreeze Gods, dàt beroep, waartoe hem een betamelyke weg wordt geopend, of waartoe zyne vermogens, zyne krachten en omstandigheden meest berekend zyn. En al is dit juist niet altyd, in allen deele, overeenkomstig zynen wensch en genegenheid, hy verkiest en aanvaardt toch dat beroep, omdat zyn geloof hem zegt: het is een "*goddelyk beroep*, en daarin kunt gy allermeest staat maken op de gewisse hulp Gods." Zoo zal de Christen zelden of nooit mistasten, noch onderhevig zyn aan dat grievend zelfverwyt, hetwelk den onbedachten mensch, somtyds in dit geval, zulk een vruchteloos naberouw berokkent.

Eene andere byzonderheid van dien invloed des opregten geloofs is, dat het den Christen *wel te vreden* doet zyn met dat beroep, waarin hy, door het alwys en goed bestel zynes hemelschen Vaders, geplaatst is.

Hy erkent Gods wysheid daarin, dat de beroepsbezigheden van alle menschen niet dezelfde zyn, noch zyn kunnen. Hoe veel schoons en heerlyks, hoe vele nuttige dingen der schepping zouden dan onopgemerkt en ongebruikt blyven? Van hoe vele noodwendigheden en geryfelykheden des levens zouden wy menschen, de armste en geringste zelf, verstoken zyn? Hoe vreemd en verwyderd van elkanderen worden, tegen dat weldadig oogmerk aan, dat alle menschen, als broeders en zusters van hetzelfde groote huisgezin, elkanderen zouden lief en noodig hebben.

Die bedoeling Gods, in het verordenen van zoo vele en verschillende bezigheden, eerbiedigt de Christen. Hy keurt het goed en wys, dat des eenen beroep, enkel inspanning van den geest, des anderen, die der ligchaamskrachten vordert; dat een derde, ziel en ligchaam beiden moet te werk stellen. Hy ziet Gods bestel in die verschillende gaven en bekwaamheden, in dien aanleg en neigingen, in die gelegenheden en omstandigheden, die er tot zoo velerlei bezigheden noodig zyn. Het ergert hem dus niet, dat de een een hoog en aanzienlyk, de ander een zeer laag en dikwyls, te onregt, veracht beroep; deze een ligt en voordeelig, geene een zwaar, gevaarlyk en schraal; die een vermakelyke, die weder een verdrietige en slaafachtige beroep heeft waar te nemen. Hy weet nu, dat er van het hoogste tot het laagste eerlyk beroep een heilzaam verband,

* Zulke *wenken en omstandigheden* kunnen verschillend zyn. Raad en wensch van ouders, ook wel eens hunne dringende bevelen, of van zulken, aan welken men achting en eerbied verschuldigd is. Zonderlinge zamenloop van omstandigheden, ongedachte gelegenbeid, of noodzakelykheid en pligt om eenig beroep te aanvaarden, kunnen, zoo wel als eene heerschende neiging, byzondere aanleg, geopende wegen en geschikte middclen, in geval van eene vrye keus, als wenken der Voorvienigheid worden aangemerkt.

een keten plaats grypt, die de eeuwige Wysheid heeft zaamgeschakeld, en "daarin," zegt zyn geloof, "behoort ook hy." Zou hy dan niet *te vreden zyn* en denken: "ik sta en werk op myn regte plaats, hoedanig myn beroep ook moge zyn; geen beroep toch is in de wereld, of het heeft zyne onaangename zyde?" Zou hy zich schuldig willen maken aan nydigheid, aan ydelen waan, dat hy voor hooger en, naar zyne gedachten, beter kring berekend was, aan ligtvaardig hunkeren naar verandering? Hy mag eens, als mensch zyne zwakke tyden hebben, en door den drang der omstandigheden, struikelen, zyn geloof brengt hem spoedig te regt; als Christen is het hem eer en pligt, God te dienen, ook door de waarneming van dat beroep, hetwelk hem is aanbevolen; en, hoedanig hetzelve ook zy, wel te vreden, ja, blymoedig, zegt hy: "Vader, het is alzoo uw welbehagen! wat Gy doet is welgedaan; en is iets anders voor my beter, Gy zult my geleiden naar uwen raad; uw bestel is voor my het beste!"

Is nu de vergenoegdheid de grootste schat op aarde, hoe gelukkig is dan de Christen door het geloof boven zulken, die in de waarneming van hun beroep dikwyls treuren, morren, klagen, of door den valen nyd, dien Salomo (Spreuk. xiv. 30) met reden eene verrotting der beenderen noemt, verteerd wordt?

Is de Christen wel te vreden met zyn beroep, hy is dan ook *gewillig en vlytig* in deszelfs waarneming.

"Vader, niet gelyk ik wil, maar gelyk Gy wilt!" sprak zyn Verlosser, in zyn allerzwaarste werk (Matth. xxvi. 39), en die leerde Hem bidden: "Vader, uw wil geschiede op aarde, gelyk in den hemel" (Matth. vi. 10)! Dat voorbeeld is hem heilig, die bede moet dagelyks in zynen mond waarachtig zyn, en hem gedurig sterken in den stryd tegen alles, wat hem traag of lusteloos zou kunnen maken. En hoe veel is er niet waartegen de Christen, in dit opzigt, te waken, te bidden en te stryden heeft! Hoe veel in zyn eigen geaardheid en aanleg, in zyn beroep zelfs, of in de omstandigheden, die hem omringen! Elk Christen toch heeft zyn byzondere zwak, en dat kan somtyds ook hier zeer hinderlyk zyn; by voorbeeld, de een heeft eene helling of neiging tot rust en gemak, en zyn beroep eischt vele inspanning en werkzaamheid; de ander is driftig en voortvarend, terwyl hem geduld en bedaardheid allermeest te stade komt; een derde is zwak en ligt vermoeid; maar zyn beroep vordert inspanning van alle krachten en vermogens; hier is er een, die gaarne eenzaam en afgetrokken leeft, en ondertusschen moet hy dagelyks in het gewoel der wereld en met vele menschen verkeeren; daar is iemand, die zoo zeer voor het gezellig leven is, en zyn beroep verwydert hem van alle menschen, hy moet stille eenzaamheid hebben; een ander is voor de verandering, maar moet altyd hetzelfde doen; deze heeft lief-

hebberyën, geene wat anders, dat hem eenigen weêrzin en afleiding in de waarneming van zyn beroep berokkent.

De bezigheden zelve zyn somtyds van dien aard, dat zy eenigen tegenzin veroorzaken. Behalve dat zy zwaar en lastig, gevaarlyk en verdrietig kunnen zyn, zyn er ook, die zoo weinig aanmoediging en zoo veel strydigs met den godvruchtigen wensch en begeerte des Christens hebben, dat hy, werd hy niet door hooger beginsel gedreven, dezelve alleen zoude doen, omdat hy ze moet doen. En de omstandigheden waarin hy verkeert, hoe veel aanleiding tot traagheid en lusteloosheid kunnen die niet opleveren? Hy kan omringd zyn met slechte voorbeelden, met menschen, die er hun belang en rekening by vinden, dat ook hy traag en lusteloos zy; met booze menschen, die hem kwellen, hem benyden, zyn beroep verzwaren, hem onregt doen, en wat niet al, om met weêrzin en lusteloos zyn pligt te betrachten?

Maar neen! door het geloof bestrydt en overwint de Christen alle zwarigheden. Hy vertrouwt op God, die alles regeert, diens altoos wyze wil is hem genoeg; en het is zyn ernstige toeleg, om denzelven, in zynen stand en betrekking, zoo gewillig en volvaardig te betrachten, als de Engelen in den hemel doen. Hy zegt ook, schoon zyner zwakheid bewust, "dit is myne spyze, dat ik doe den wil des hemelschen Vaders en zyn werk volbrenge" (Joh. iv. 34); in navolging van zynen Heer, wil hy werken terwyl het dag is (Joh. ix. 4); en hoedanig zyn beroep dan ook moge zyn, of welke uitvlugten de luye dienstknecht weet uit te vinden, zyn God ziet hem werken, dat is genoeg, om alle vermogens in te spannen, al ziet het niemand; om, zelden geheel over zich zelven voldaan, geene andere rust of uitspanning te begeeren, dan die betamelyk, noodig en nuttig is.

Zoo schuwt de Christen het brood der luiheid. Des Apostels les (2 Thess. iii. 12), "dat men, werkende, zyn eigen brood ete," is hem diep in het hart gedrukt, en zyne geloovige verwachting is gevestigd op die belofte Gods (Spreuk. x. 4; en xiii. 4), "dat de hand des vlytigen gezegend wordt."

(Het vervolg hierna.)

DE RYKE EN DE ARME.

"De arme, wandelende in zyne opregtheid, is beter, dan die verkeerd is van wegen, al is hy ryk."—Spreuk. xxviii. 6.

Zoo komen ons hier twee tegen malkanderen overgestelde personen voor, die, ten aanzien van hunnen uitwendigen staat en hun zedelyk karakter, grootelyks van elkander verschillen. De een is arm, de ander ryk; de een opregt, de ander verkeerd van wegen.—

Op beide moeten wy het oog vestigen. Door ARME wordt zoo iemand verstaan, die geheel van alle tydelyke middelen is ontbloot, zelfs zoo, dat hy genoegzaam geene kleederen heeft om aan te trekken. Tegen dezen staat de RYKE over. Deze heeft groote bezittingen, hy heeft daarvan groote inkomsten. Hy kan eten en drinken wat hem lust, dragen wat hem behaagt. Hy is gekleed met purper en fyn lydwaad, leeft ieder dag vrolyk en prachtig. Welk een verschil tusschen beider uitwendigen staat! Maar niet minder tusschen beider zedelyk karakter! Dit laatste moeten wy byzonder in het oog houden, omdat hetgeen Salomo hier zegt, niet waar is van elken arme, in tegenoverstelling van elken ryke, maar alleen van zoo eenen arme, die edel is in zyn soort, en zoo eenen ryke, die slecht is in zyne soort.

Hy spreekt van eenen arme, "die wandelt in zyne opregtheid." Die de opregtheid zich zoo heeft eigen gemaakt, dat hy die de *zyne* kan noemen. Eene opregtheid, welke in zyn hart is geworteld, en die niet, gelyk die der geveinsden, geleend is, die alzoo spreekt, alzoo handelt gelyk hy gevoelt. Zyn verkeer met God is in waarheid en met een volkomen hart, zonder geveinsdheid. Hy vreest den Heer en heeft zyne geboden lief. Zyn verkeer met zynen naaste is zonder bedrog. "Al wat waarachtig, eerlyk, regtvaardig, rein, lieflyk en welluidend is, zoo daar eenige deugd of lof is, is zyn gedurig bedenken." Hy bidt niet maar alleen, "laat opregtheid en vroomheid my behoeden," maar hy laat er zich ook door lyden in het midden van de paden des regts, om, wat er ook gebeuren moge, niet af te wyken ter regter- noch ter linkerhand. De godvruchtige dichter beschryft hem als eenen

Die in zyn' wandel zich opregt
En wars betoont van valsche streken;
  Zyn aandacht aan Gods wetten hecht;
  Zich op de deugd met yver legt,
En waarheid met zyn hart blyft spreken.

Die met zyn tong niet achterklapt;
Geen kwaad doet aan zyn medgezellen;
  Niet in het spoor van laster stapt;
  Maar, zoo men iemands eer vertrapt,
Dien smaad wil hooren noch vertellen.

Wiens oog verworpenen veracht,
Maar hen eerbiedigt, die God vreezen;
  Die zich voor roekloos zweeren wacht,
  Doch 't geen hy zweert getrouw betracht,
Al zou 't hem ook tot schade wezen.—(Ps. xv. 2, 3, 4.)

Zoo braaf, zoo beminnelyk het bestaan is van dezen arme, zoo hatelyk is dat van den hier bedoelden RYKE. Hy is "verkeerd van wegen," of eigenlyk, hy is een man van "twee wegen."

Naar hy zich uitwendig voordoet, zou het schynen, als bewandelde hy de baan der opregten, maar wanneer door den tyd zyne oogmerken zich ontdekken, door zyne bedryven, dan ziet men, dat zyne paden zyn paden der verkeerdheid, dat vernieling en ellende op zyne wegen zyn. Hy vertoont den godsdienstige, maar zyn hart wandelt zyne gierigheid na. Hy kan lang bidden, en onder dien schyn eet hy de huizen op der weduwen. Verkeert hy met menschen, die de dagelyksche weelde hun vermaak achten, dan doet hy met hen mede, om des voordeels wil. Is het hem te doen om den eenvoudige te verschalken tot zyn gewin, dan kan hy smeeken met zyne stem, en woorden spreken, die gladder zyn dan boter en zachter dan olie, terwyl hy zeven gruwelen in zyn hart heeft. Kan hy op deze wyze zyn oogmerk niet bereiken, dan dreigt hy, spreekt booslyk van verdrukking, om dus doende, de geringen, die hem geen weêrstand kunnen of durven doen, in alles naar zyne hand te zetten. De Apostelen noemen zulke menschen *tweetongigen* en *dubbelhartigen*. Zy zyn verkeerd in eenen dubbelen weg. Zy zyn menschen, die in de eene hand een steen dragen om te dreigen en te verpletteren, en met de andere hand brood aanbieden om te lokken.

Dus leert gy het zedelyk bestaan kennen van twee door Salomo tegen over elkander gestelde menschen. De een is arm; de ander is ryk. Aan wien zal nu de voorrang worden gegeven? Zoolang men alleen op het uitwendige ziet, zal de ryke de voorkeur hebben. De ryke draagt sierlyke kleeding. Dit valt in de oogen en verwekt eerbied. De arme draagt slechte en verscheurde kleederen. Dit baart minachting, zelfs afkeer. Van den ryke kan men gunst en giften verwachten; den arme dient men iets te geven. Dit maakt dat de liefhebbers des ryken vele zyn, maar de arme wordt zelfs van zynen vriend gehaat. Het goud brengt vele vrienden toe, maar de arme wordt van zynen vriend gescheiden. Al zyne broeders haten hem." (Spreuk. xiv. 20; xix. 4, 7.)

Men trede echter nader toe. Men beschouwe den arme van naby. De braafheid, de opregtheid, schynt door zyne verscheurde kleederen. Men ligte de sierlyke kleeding van den ryke eens op en wat ontdekt men? De list der slang, de loosheid van den vos, de trotschheid van de paauw, de roofzucht van den wolf. Bedrog en geweld zyn te zamen gekoppeld en dienstbaar aan 's mans eer en geldzucht. Aan wien van beiden zal men nu den voorrang geven? Die maar eenigen prys op deugd weet te stellen zal zeker met Salomo van hetzelfde oordeel zyn, "dat een arme," als hier beschreven, "beter is dan hy, die verkeerd van wegen is, al is hy ryk."

Hy is BETER IN DIT LEVEN. *Beter in en voor zich zelven.* Beter, grootmoediger van aard. Bediende de arme zich al eens

van eene ongeoorloofde kunstgreep, men zou, ter zyner verschooning mogen denken, dat de behoeftigheid er hem toe drong; maar wat zal men van den ryke zeggen, die (om Nathan's gelykenis te bezigen) vele schapen en runderen heeft, en des niet te min den armen man zyn ooilam ontneemt? Hoe laaghartig is zoo een ryke? Hoe eerlyk, hoe grootmoedig is, integendeel, zoo een arme, die alle slimksche wegen verfoeit en in zyne opregtheid blyft voortwandelen, al moet hy gebrek lyden?

Hy is beter, hy is gelukkiger. Hy is arm, hy moet werken, zal hy eten. Dit maakt zynen slaap zoet. De ryke heeft overvloed, hy verbrast zich zelven, en zyne zatheid laat hem niet slapen. De arme wandelt in zyne opregtheid, hy heeft een onergerlyk geweten by God en menschen. Hierdoor geniet hy rust en goedkeuring by zich zelven. Maar die verkeerd van wegen is, al is hy ryk, kan, met al zyn geld en goed, zyn geweten niet bevredigen. Het barst los en verwyt hem zyne booze streken. En hoe is hy nu?—Het is hem alsof iemand doornen en distelen op zyn bed strooide, of bitterappelen onder zyn spys, en gal en alsem onder zynen drank mengde. Zeer wel zegt de wyze: "een drooge beet en rust daarby, is beter dan een huis vol geslagte beesten en twist daarby,"—het zy men dien twist hebbe met anderen, of met zich zelven. En David zegt: "het weinige, dat de regtvaardige heeft, is beter dan de overvloed van vele goddeloozen."

Hy is ook beter voor anderen. Is hy niet aangenamer in de oogen Gods? God veracht niemand omdat hy arm is. Hy heeft den arme gemaakt, zoo wel als den ryke. God neemt zich hunner op eene byzondere wyze aan. Den hoon en de verdrukking, de armen aangedaan, neemt Hy op als een versmaden van Hem; en de weldadigheid, hun bewezen, als een leenen aan Hem, dat Hy wil vergelden (Spreuk. xiv. 31; xix. 17). Wandelt nu de arme in zyne opregtheid, zoo kan het niet anders of God moet een welgevallen aan hem hebben. God is regtvaardig en regt, in Hem is geen onregt. Hy kan dan niet nalaten in zoo eenen, al is hy arm, het afdruksel te beminnen van zyn beeld.. Daarom wordt er ook gezegd: "De Heer kent de dagen der opregten" (Ps. xxxvii. 18). "Zyne verborgenheid is met de opregten;" "De opregten van wegen zyn zyn welgevallen." Gansch anders is het met den ryke. God veracht niemand, omdat hy ryk is. Rykdom, op eene wettige wyze verkregen, moet men aanmerken als een zegen Gods, Zoo wordt die ook beloofd in Ps. cxii. 3. Maar is iemand verkeerd van wegen, al is hy groot in rykdom en eer, zoo strekt hy den Heer tot eenen gruwel. Hoe kan het ook anders zyn? Hy wykt af van Gods voorbeeld, en volgt het voorbeeld des duivels. Die vol is van arglistigheid en bedrog, zegt de Schrift, is een kind des duivels. Een valsche tong, en een hart dat ondeugdzame ge-

dachten smeedt, worden daarom onder die "zes of zeven dingen geteld, die de Heer haat." Zoo is het waar, dat "de arme in zyne opregtheid wandelende, beter is dan die verkeerd is van wegen, al is hy ryk."

Hy is beter voor andere menschen in de onderlinge zamenleving. Hy is arm. Zal hy zyn eigen brood eten, dan moet hy arbeiden met zyne handen, hetgeen goed is. Om des leeftogts wil leent hy zyn vernuft en zynen arbeid aan anderen. Hy wordt een kunstenaar, een handwerksman, een krygsman, een landbouwer, een daglooner. Hy wandelt in zyne opregtheid, hy bedriegt niemand met zyne handelingen, hy is getrouw in zyn beroep, getrouw en naarstig in de dienst van anderen. Wat is zulk een niet een nuttige en achtingswaardige lid in de zamenleving? Wat zal men daarentegen zeggen van zoo eenen ryke, als ons hier wordt voorgesteld? Hy is ryk, maar daarby een gierigaard. Wat nut heeft dan iemand van zyn rykdom? Zyn geld is zyn God, daarmede is zyn hart ingenomen, daarmede zyn zyne gedachten vervuld, van den morgen tot den avond, van den avond tot den morgen. Hy denkt aan het vermeerderen van zyn vermogen en niet hoe hy, als redelyk wezen, dat vermogen zal besteden om God te verheerlyken en het welzyn van den evenmensch te bevorderen. Wat nut heeft zoo iemand dan van zyn rykdom? Zyn rykdom is zyn vloek. Hy is ryk en daarby verkeerd van wegen; in zyn huis is bedrog, en zoo wordt hy groot en ryk—en zyn rykdom wordt dus gevaarlyk voor anderen. Hy vertrouwt en verheft zich op zyn goed, verbeeldt zich boven het bereik te zyn van menschelyke straffen, acht voor zich alles geoorloofd, en schroomt niet geweld te doen "aan den man en zyn huis, aan een iegelyk en zyne erfenis." Hy is ryk, maar hy is een verkwister en een doorbrenger. Zoo lang hy ryk blyft, trekken velen voordeel van hem; maar, eindelyk, is hy ten einde van zyn goed. "Die den wyn en olie liefheeft, zal niet ryk worden." Wat dan? Hy is verkeerd van wegen. Hy borgt en betaalt niet; hy ontleent en geeft niet weder. De leugen is zyn toevlugt, de valschheid zyne verberging. Hy is ryk in vindingen; de bedriegelykste guitenstreken moeten zynen staat ondersteunen. Wat is zoo een ryke deugniet niet schadelyk voor de maatschappy?

En gelyk zoo een arme beter is in dit leven, en dat voor zich zelven en voor anderen, zoo is hy ook beter en gelukkiger na dit leven. De arme sterft. Hoe gelukkig is hy in zyn sterven! Hy heeft gewandeld in zyne opregtheid. Hy is nu terstond ryk in God. "God heeft voor de opregten weggelegd een bestendig wezen." De ryke sterft. Hoe rampzalig! Hy was verkeerd van wegen. Wat zal hy nu geven tot lossing zyner ziel? Hy valt onder den toorn des Almagtige. Verjaagd van de wereld, is hy met een uit

het licht in de duisternis. Waar is zyn geld, zyn goed?—— De arme Lazarus sterft, wie zal niet wenschen: "myne ziel sterve den dood van dien opregte! Hy werd door de Engelen gedragen in den schoot van Abraham." De ryke sterft ook: Wie zegt niet, myne haren ryzen te berge, als ik daarom denk! "hy verzonk in de hel, om voor eeuwig smart te lyden in de vlam" (Luk. xvi. 22—26). Hoe men den arme ook beschouwt het zy in, het zy na dit leven; het zy voor zichzelve, het zy in betrekking tot God, of tot andere menschen: Wy zullen met Salomo moeten instemmen: "dat de arme, die in zyne opregtheid wandelt, beter is dan een, die verkeerd is van wegen, al is hy ryk."

GODS LIEFDE.

Dat God oneindig in liefde is, zal niemand, die redelyk denkt, kunnen wraken, dit wordt overal bevestigd. Ja, dit is de stem der natuur en de leer van Gods Woord. Overal waarheen wy ons oog wenden in het bespiegelen der geschapene wezens, ontdekt men zigtbare sporen eener liefde, die de verwondering, de aanbidding en de dankzegging van redelyke schepselen billyk waardig is.

Zien wy op ons zelven, beschouwen wy onze ziel, derzelver oorsprong, aard en geestelyke hoedanigheden, hoe zy, van al het stoffelyke afgezonderd, en met welke verhevene eigenschappen dezelve versierd is, dan worden wy by deze vertegenwoordiging gedrongen uit te roepen: "God is liefde!"

Slaan wy het oog op ons dierlyk gestel, op ons ligchaam, op deszelfs oorsprong, aard, eigenschappen en voortdurend bestaan, ook dan moet diezelfde gedachte ons hart, diezelfde taal onzen mond vervullen, en wanneer wy ons begeven wilden op het ruime veld der schepselen, die buiten den mensch aanwezig zyn, daar, voorzeker—daar! zou het even zoo gesteld zyn; de grootste zoo wel als de kleinste, zoo wel zon, de maan en de starren, als de weemelende worm, dragen de teekens eener onbeperkte liefde met zich; en dit te ontkennen zou het karakter zyn van zulk een, die zyne oogen op den helderen middag moedwillig voor de stralen der zon toesloot.

Maar laten wy deze liefde van God uit een ander oogpunt beschouwen, in het licht der openbaring. God is liefde in het zenden van zynen Zoon in het vleesch.

Adams gevallen nakroost, dat de bittere gevolgen, de wrange vruchten der zonde smaakte, was van God vervreemd geworden, van zynen Schepper afgevallen. Des menschen verstand, door de zonde verdonkerd, wist geen middel ter herstelling uit te denken; ja,

zelfs het zuivere en doordringendste vernuft der vlekkelooze hemelgeesten voelde hunne eindigheid, hunne bepaalde uitgestrektheid: zy konden geen raad aan het hopelooze menschdom geven. Helaas! ellendige stofbewoners! rampzalig is uw lot, wanhopig uw toestand. Wat raad? Maar, goddelyke wysheid, geen eindpaal kennende, opende eenen weg en ontdekte een ontwerp, hetgeen door onbegrensde almagt zou uitgevoerd worden, en welks inhoud zulk een oneindige maat van liefde vertoonde, dat der engelen en menschen aandacht, door alle eeuwen, op hetzelve zou gevestigd zyn, en in welks beschouwing beide zich, als het ware, verliezen zouden.

God wordt sterveling! *Hy*, die den hemel uitbreidt en de aarde grondvest, die zich met het licht bedekt, als met een kleed, die den hemel uitrekt als een gordyn, die zyne opperzalen zoldert in de wateren, die van de wolken zynen wagen maakt en op de vleugelen des winds wandelt, *Hy* komt in het vleesch! en waarom? om tallooze schulden van zondaren in zyn onbezoedeld ligchaam te dragen, om voor hen aan het kruis genageld te worden en te sterven voor vyanden. Welk eene onuitspreekbare liefde! liefde! nimmer in hare uitgebreidheid gekende, nimmer naar hare waarde aangebedene liefde! Weêrspannige schepselen, die stof en asch zyn, die tegen God, hunnen Maker opstonden, worden door diegenen zelven, wien zy beleedigd hadden, in de mogelykheid gebragt, om gered en eeuwig gelukkig te worden. De oudheid mag zich beroemen op eenen CATO, CURTIUS en anderen, die zich vrywillig voor vaderland of vrienden hebben opgeofferd, geen één voorbeeld echter, geen sterveling, door alle eeuwen, is er geweest, die Jezus ongeveinsde en onbaatzuchtige liefde kan evenaren, veel min te boven streven; neen, deze goedheid kan met die van anderen, op verre na, niet vergeleken worden; ja, tot aan het slot der eeuwen, zal dezelve alle menschelyke liefde oneindig overtreffen.

Dan, zoo deze blydemaar van Gods gadelooze liefde den aardbewoner was onbekend gebleven, dan zou zyn smart niet verligt, noch hy van de drukkende rampen ontheven zyn; maar heugelyke overdenking! Jezus was pas geboren, of de zalige troonwachters, die hun lof binnen den kring des hemels niet konden beperken, verkondigden reeds in *Efrata's* velden de liefde van God; en na dat de Heiland op een zegenwagen ten hemel was opgevaren, werd de deur der genade en de weg der zaligheid voor ieder één, Jood en Griek, geopend. Welk een liefde! geen tong is in staat dezelve, naar gelang van zaken, uit te drukken; geen pen; hoe wel besneden, is geschikt, deze liefde in haren aard te beschryven. Hoe heilryk, gevallen menschdom! was voor u deze vreedens blazoen, deze tyding van eeuwig heil en zaligheid; geen wonder, dat de kruisbanier op de afgebroken puinhopen der afgods tempe-

len werd opgerigt, dat duizenden van wederliefde blakende, in geloof uitmuntende, en een blyde hoop op een onverderfelyke zaligheid gevoelende, den gekruisten Christus de billyke hulde kwamen toebrengen.

Maar zal men zeggen: de rampen, de onheilen, veeltyds het lot van een Christen, zyn die overeen te brengen met Gods vaderlyke liefde? Ja myn Christen! geen nood. Vestig uw oog achterwaarts op *Golgotha*, bepeins dáár Jezus onschatbare liefde, overdenk zyne benaauwde oogenblikken voor u; bepaal u by den aard der rampen en by het goede, by de liefdeblyken, zelfs in den tegenspoed doorstralende; en ziet vooral met aandacht, met blydschap vooruit naar de gewesten van eeuwig licht en zalige onsterfelykheid, waar gy eeuwig verwonderen, eeuwig aanbidden en verheerlyken zult de gadelooze liefde van uwen beminnelyken Goël.

DE GEZONDSTE EN GELUKKIGSTE PLAATS IN DE WERELD.

Met al wat er over de kunst, om lang en gelukkig te leven, nu en dan geschreven is, kunnen wy nog niet bemerken, dat de langlevenheid en het geluk der menschen daarby wezenlyk bevorderd is. Dat gaat zoo met meer dingen in de godgeleerdheid, staatkunde, regeerkunde, geneeskunde, opvoedingkunde enz. De vruchten staan juist niet in evenredigheid met de massa papier, die dat alles gekost heeft, ondertusschen is toch de sterfelykheid, ook zelfs de vergenoegdheid des levens zeer onderscheiden op verschillende plaatsen. Een onderscheid, dat weleens aanleiding geven kan tot een onderhoudend reisgesprek.

Zoo ontmoette eens zeker predikant op reis eenen Engelschman en eenen Franschman, die beide met eene goede mate van aardrykskunde begaafd waren, en zelven vele landen bezocht hadden, en die hierover werkelyk in gedachten verschilden. De predikant mengde zich bescheiden in het gesprek, en nadat men de geheele aarde byna in het gesprek had rondgedwaald, en men zich onderling zyne gedachten had medegedeeld, was men op het punt om op de bestemde plaats aan te komen. De predikant, dat merkende, zeide nu: "Zoudt gy, myne heeren, na alles wat wy besproken hebben, het nu wel weten, waar de gezondste en gelukkigste plaats in de geheele wereld zy?" Ieder gaf wederom kort zyne gedachten op. De predikant hervatte: "Ik denk, dat het die plaats is, waar geheel geene ziekten zyn, waar niemand sterft, en waar elk volkomen en zoo gelukkig is, als hy wenschen kan." Beide begonnen te lagchen en riepen bykans uit éénen adem uit: "Zulk een plaats bestaat er niet."

"En toch," zeide de predikant, "maak ik my sterk u dezelve te kunnen noemen, indien gylieden er wilt henenreizen en wonen. Het is eene plaats in Gods wereld, waar niemand der inwoners immer zegt: ik ben ziek; waar verzadiging van vreugde is; waar de dood niet komen kan, en werwaarts wy eenen gebaanden weg en eenen veiligen en trouwen gids hebben—het is DE HEMEL.—Goede reis, myne heeren!"

Beide schenen getroffen door deze herinnering, bedankten den predikant voor zyn gezelschap, en namen met eenen hartelyken handdruk afscheid, waarschynelyk om elkanderen aan deze zyde van het graf nimmer weder te ontmoeten.

Waarde lezers! de plaats kent gy, den weg weet gy, de zaak gelooft gy, gelukkig zult gy zyn, zoo gy u derwaarts wyzen, leiden en brengen laat, door Hem, die zeggen kan: *Ik ben de weg, de waarheid en het leven*, en, *die in my gelooft zal niet sterven in der eeuwigheid.* En zoo gy, na het lezen van het opschrift, u met deze herinnering aan de gezondste en gelukkigste plaats in de wereld niet vindt teleurgesteld, goede reis dan naar de gewesten van licht, leven, vrede en vreugde! waar alle tranen van de oogen zullen worden afgewischt; daar wenschen wy elkander in volmaakter welstand te ontmoeten, en met allen, die beleden hebben dat zy vreemdelingen op aarde waren, een vaderland te vinden, waar wy juichen zullen: *De dood is verslonden tot overwinning!*

P. N. H.

GELOOF EENS STERVENDE.

Een arm en genoegzaam blind man, die jaren lang in zyne eenvoudigheid en oprechtheid met den Heer gewandeld en in zyn leven veel licht en sterkte des geloofs ondervonden had, geraakte op zyn sterfbed. In den laatsten avond van zyn leven, komt de predikant hem in zyne afgelegene en sobere woning bezoeken en vraagt hem: "Hendrik! hoe hebt gy het?" "Zoo zyt gy het, eerwaarde! zeer wel." "Wel zoo, Hendrik! maar gy schynt in bedenkelyke omstandigheden naar het ligchaam te zyn, en zyt gy daaronder zoo wel te moede?" "Ja, eerwaarde! dat gevoel ik zelf zeer wel, en deze nacht kan wel de laatste van myn leven zyn." "Gy schynt dan in dezen staat byzondere helderheid des geloofs te hebben?" "Wel neen, eerwaarde! dat heb ik zoo niet; ik zie eigenlyk thans niets." "En hebt gy het zoo wel?" "Ja, dat heb ik; maar hoe zal ik u dat in myne zwakheid beduiden; Het is my als iemand, wiens goed in eene toegeslotene kist, maar onder veilige bewaring is. Myn goede en trouwe

Heiland heeft my, op myn gebed, deze kist in myn leven, o zoo dikwyls geopend, en my getoond al wat Hy my geschonken had, en dan deed Hy ze weder toe. Nu is de kist gesloten; en zou ik het Hem nu, hoe wel ik het niet zie, niet toevertrouwen?" In dat geloof (2 Tim. i. 12) ontsliep Hendrik dienzelfden nacht.

P. N. H.

GEDACHTE.

Gelyk eene heldere lucht soms in een oogenblik betrekt, of eene dondere lucht spoedig opklaart, zoo is het ook vaak met het geestelyke leven van eenen Christen. Maar hoe bewolkt de lucht zy, en hoezeer de zon voor ons zinnelyk oog zich verberge, zy bestaat daarom niet minder en wy worden door haren invloed verlicht. Zoo blyft de Zon der Geregtigheid ook dan, wanneer nevelen des ongeloofs of der kleingeloovigheid haar voor ons oog bedekken, over ons lichten.* Dit, als men het niet ziet, te gelooven, is de oefenschool, in welke God den Christen leiden en vormen wil. Dan geldt de heerlyke toespraak: *Wie is er onder ulieden, die den Heer vreest, en die naar de stem zyns knechts hoort; als hy in de duisternissen wandelt en geen licht heeft, dat hy betrouwe op den naam des Heeren en steune op zynen God* (Jes. l. 10).

P. N. H.

KERK-NIEUWS.

Natal.—De Emigranten, die zich aan de westzyde van den *Draakberg* hebben neêrgezet, zyn zeer begeerig eenen Leeraar onder zich te hebben. De Wel-Eerw. Hr. Lindley is onlangs, na eene afwezigheid van 68 dagen, te *Pietermaritzburg* terug gekomen. Hy heeft, gedurende die bezoekreis onder de Emigranten, 32 malen gepredikt, en den doop aan 607 kinderen toegediend. Wegens veelvuldigen regen, koude en den slechten staat der wegen, werden velen verhinderd ter plaatsen te komen, welke tot het houden van de

* Ik herinner my hierby aan eene zonderlinge maar zeer eigenaardige en vruchtbare handeling van wylen den Wel-Eerw. Heer Hinlopen, predikant te *Utrecht*, die my voor eenige jaren verhaald werd: By hem zat namelyk een godvreezend predikant, met welken hy zich eenigen tyd had bezig gehouden, om denzelven van zyne kleingeloovige bedenkingen te regt te brengen. Toen hy zag dat alles vruchteloos was, trekt hy aan de schel, en gebiedt zyne dienstmaagd de blinden te sluiten, (het was op den vollen dag). Dit gedaan en de dienstmaagd vertrokken zynde, vraagt hy den predikant: "Gelooft gy nu wel, dat de zon thans schynt?" Natuurlyk was het antwoord bevestigend. "Nu," zeide de oude en eerwaarde man met zyne achtbaarheid, "onthoudt dit voor uw geheele leven," en liet hem daarmede vertrekken. En deze handeling deed hare gewenschte uitwerking.

openbare godsdienst waren bestemd geworden, zoodat er nog meer dan *drie honderd* kinderen waren, aan wie de doop niet is toegediend geworden. De kerkeraad van *Pietermaritzburg*, na bekend te zyn geworden met de wetten en verordeningen door de Synode van *Zuid-Afrika* gemaakt, heeft eenparig besloten, aanzoek te doen om in de gemeenschap der Gereformeerde Kerk alhier te worden opgenomen, en onder het toevoorzigt te zyn van het hooger kerkbestuur alhier.

De Bybels, Psalm- en Gezangboeken, waarmede de Bybelvereeniging de emigranten voorziet, worden er, zoo te zeggen, niet ontvangen, of zy zyn van de hand gezet. Te wenschen ware het, dat de handen van den Wel-Eerw. Heer LINDLEY gesterkt werden door eenige getrouwe medearbeiders onder die uitgewekenen!

De Wel-Eerw. Heeren T. J. VAN DER RIET en H. L. DE VILLIERS, onlangs als predikanten van de Nederduitsche Gereformeerde Kerk in dit hun geboorteland teruggekomen, predikten in de *Kaapstad*. Ds. VAN DER RIET, op Zondag den 11 dezer, over de woorden van Paulus, 1 Cor. iii. 10—17; en Ds. DE VILLIERS, op Zondag den 18, over de woorden des Zaligmakers, Matth. xi. 28;—elk voor eene zeer aanzienlyke gemeente. Wy wenschen beide leeraars spoedig eenen bepaalden werkkring toe in den wyngaard onzes Heeren, waarin zy met vrucht mogen arbeiden.

De Wel-Eerw. Heer P. N. HAM, door den Wel-Eerw. Kerkeraad van de Paarlsche gemeente tot hulpprediker beroepen zynde, heeft dat beroep aangenomen, en is alreede in die betrekking werkzaam in de *Franschehoek*. Op Zondag den 8sten September zal de plegtige inzegening aan de *Paarl* (D.V.) plaats hebben.

De Wel-Eerw. Heer F. PEHMÖLLER, van wien wy in ons nommer voor de maand Maart gewaagden, heeft zyn verblyf niet lang gehad aan boord van het schip, waarmede hy deze kust verliet. Naauwelyks twee dagen van de *Kaap* gezeild zynde, gevoelde hy dat zyn aardsche loopbaan spoedig zou zyn afgelegd. Zoo veel zyne zwakheid het toeliet, vertroostte en bemoedigde hy zyne getrouwe gezellin en beval haar en hunne kinderen aan de veilige zorg van dien getrouwen Verbondsgod, die verklaard heeft, der weduwen man, der weezen vader te zyn. Hy leefde tot den derden dag en, zyne zwakheid nu haastig toenemende, ontvlood zyne onsterfelyke ziel naar die zalige gewesten, alwaar de vermoeide rust van zynen arbeid, terwyl het zielloos overschot aan de diepte werd overgegeven, alwaar het den dag verbeidt, wanneer, op de stem der archangels, ook de zee de dooden zal opgeven, die in haar zyn. "Let op den vrome, ziet naar den opregte, want het einde van dien man is vrede."

MENGELINGEN.

Zwinglius zegt, in zyn *Archeteles* :—"Het Evangelie heeft alleen een onverwerpelyk gezag, tot hetwelk men de toevlugtmoet nemen, om van alle onzekerheden een einde te maken en alle twisten te beslissen. De uitspraken der kerk kunnen niemand verpligten, dan voor zoo verre dezelve op het Evangelie gegrond zyn."

Een voorname hinderpaal ter omhelsing van de geregtigheid van Christus, is daarin gelegen, dat wy geen behoorlyk gevoel en besef hebben van onze eigene ongeregtigheid.

Velen bedroeven zich niet zoo zeer over hunne zonden tegen Gods wet, maar over de strengheid van Gods wet tegen hunne zonden; en eene groote oorzaak daarvan is, omdat zy zich verbeelden dat de aanlokselen tot de zonde, eene genoegzame verschooning zy, dezelve in te willigen. Dit is eene gemoedsgesteldheid welke de bekeering verydelt en den grond van ware godsvrucht ondermynt.

Zoo lang de zonde zelve ons dierbaar blyft en wy wel vergeving van dezelve wenschen, maar die niet willen laten varen, is onze bede om vergeving geene verootmoediging voor God.

Er is geen zekerder kenteeken van een valsch en ledig hart, dan de neiging, om de duidelyke aanwyzingen van pligt en van geweten te ontduiken.

Berouw over het kwaad moet met afkeer van het kwaad verbonden zyn, of onze overtuiging en berouw is spotten met God.

De godsdienst gedoogt een *plooyen* onzer pligten niet.

Gedrukt by Pike & Philip, 59, *St. Georgestraat; en te bekomen by den Heer* J. H. Collard, 24, *Heerengracht, aan wien de Inteekeningen, moeten worden betaald, en Communicatien voor den Redakteur ontvangen worden.—Prys* Zes Shillings *per Jaar, en voor Inteekenaren in de Buiten-Districten, aan wie het* per Post *verzonden wordt*, Zeven Shillings.

De Honigby.

MAANDSCHRIFT

Voor Godsdienstminnende Lezers.

"DE VREES DES HEEREN IS WYSHEID."

DEEL VI. SEPTEMBER, 1844. No. 9.

DE PREDIKING VAN HET EVANGELIE.

LEERREDE OVER MATTH. XI : 5.

Den armen wordt het Evangelie verkondigd.

HET was wel eene verwonderlyke omwenteling, welke in *Klein-Azië* en *Griekenland*, onder de regering van den Keizer Tiberius en zyne opvolgers tot stand kwam. De volken in deze gewesten lagen in diepe duisternis gezonken, vervreemd van God en onverschillig omtrent het heil hunner zielen. Sommigen hielden zich met nuttelooze bespiegelingen bezig, en verdonkerden noch die stralen van licht, welke de oude wysgeeren hun hadden overgelaten. Anderen gaven zich aan de bedwelming van zinnelyke vermaken over. Een groot deel yverde voor hunne tydelyke belangen en staken zelfs zeeën over, om in hunne ontwerpen wèl te slagen. Allen, door nieuwsgierigheid gedreven, leenden, in eene verwachting, waarvan zy geene reden konden geven, gretig het oor aan de voorvallen, welke zy by gerucht vernamen. De geschiedschryver der Apostelen meldt ons in het byzonder, dat *die van* Athene, *en de vreemdelingen, die zich daar onthielden, hunnen tyd tot niets anders besteedden, dan om wat nieuws te zeggen en te hooren* (Hand. xvii. 21). Maar op eens verspreidt zich in deze gewesten eene tyding van gansch anderen inhoud, dan eenige andere. Men hoort haar eerst in *Klein-Azië*, en zy wordt spoedig tot in *Griekenland* verbreid. De schepen welke van *Troas* varen, brengen haar te *Neapolis*, en van *Neapolis* komt zy te *Filippi*, van daar te *Thessa-*

lonica, te *Corinthe*, te *Athene*. *Het Evangelie wordt verkondigd.* Eene star is in het Oosten opgegaan en geeft een helder licht. Daar komt eene nieuwe ontdekking van den Almagtigen God, die den hemel en de aarde gemaakt heeft. Een Hebreër, met name Paulus, is komen prediken te *Iconium*, te *Derbe* en te *Lystre*, Hy verkondigt aan menschen, in den naam van God, zynen genadigen raad. Hy leert dat er een Koningryk der hemelen op aarde gesticht is. Hy predikt overal en aan allen, dat zy zich bekeeren en in den naam van Jezus van Nazareth moeten gedoopt worden, om leden te worden van dat ryk. Zonderlinge tyding!—verdient zy geloof, of moet men haar verwerpen?—Men onderzoekt en hoort Paulus zelven. Een groot aantal erkent de waarheid zyner prediking; zy gevoelen dat die tyding hun aangaat en verlaten hunne bygeloovigheden, hunne vorige leefwyze en alles waaraan zy, door langdurige gewoonten, gehecht waren. Zy gelooven en verkrygen het eeuwige leven. De Apostel, die zelf in Gods hand de oorzaak en de getuige dezer verandering mogt zyn, zegt, *dat zy zich bekeerden van de afgoden, om den levenden en waarachtigen God te dienen, en zynen Zoon uit de hemelen te verwachten, namelyk, Jezus Christus, die ons verlost van den toekomenden toorn* (1 Thess. i. 9, 10). Nu vragen wy u, Geliefden! hebt gy ook diezelfde tyding vernomen, welke toen, op zulk eene wonderlyke wyze, zich in al de landen van het Oosten verspreidde? Is zy ook tot u gekomen en hebt gy daarnaar gehoord? De wereld schynt thans maar al te veel die zelfde gesteldheid te vertoonen, als *Azië* en *Griekenland* vóór die prediking. Men vermoeit zich met nuttelooze bespiegelingen van menschelyke wysheid; men jaagt de vermaken na, welke zoo dikwyls verderfelyk worden; men laat zich door tydelyke belangen geheel wegslepen; men houdt zich, gelyk die van *Athene*, met iets nieuws te zeggen en te hooren;—maar hoort men naar *dat groote nieuws?* Ik weet het niet, maar vrees, dat er velen gevonden worden, die nog niet weten, dat *het Evangelie verkondigd* en dat het *aan de armen* verkondigd wordt. De tegenwoordige overdenking zal moeten strekken om hun, die het niet weten, dat te leeren. In het eerste deel zullen wy u die verkondiging van het Evangelie bewyzen; en in het tweede, die gesteldheid aantoonen, welke noodig is, om daaruit nut te trekken.

Het Evangelie *wordt verkondigd;*

Het wordt *aan de armen* verkondigd.

Zietdaar twee waarheden, welke wy zullen ontwikkelen. En Gy, o Heer! *wiens hand met de Apostelen was* (Hand. xi. 21), toen zy voor de eerste maal deze goede tyding boodschapten, wees Gy ook zoo met ons! Geef kracht aan uw woord, opdat het de harten aan U onderwerpe en elke gedachte gevangen leide onder uwe gehoorzaamheid. Amen.

Het Evangelie wordt verkondigd.

Het Evangelie wordt verkondigd; en welk een Evangelie? O! mogten menschen dat kennen, hoe spoedig zouden zy van hunne onverschilligheid terug komen, hoe gereedelyk hunne najagingen laten varen, hoe begeerig zyn om het te hooren! Die tyding, welke zy zoo weinig achten, is de treffendste en verblydendste, welke men hier beneden hooren kan. Zy behelst *vergiffenis* aan doodschuldigen gegeven. Zy kondigt eene *verzoening* aan, welke is aangebragt. Zy is eene boodschap des *vredes*. Zy geeft ons de verzekering, dat die God, wiens troon de hemel is, het schuldige menschdom voorkomt met genade, dat Hy al onze ongeregtigheden achter zynen rug werpt en met allen, die de aangekondigde vergeving aannemen, een eeuwig verbond maakt. Zy verkondigt ons te gelyk wonderen, juist geschikt om alle vrees uit onze harten weg te nemen. De Zoon van God, die de Zaligmaker der wereld is, die van het begin aan beloofd en verwacht, die onder Israël, door zoo vele schaduwen afgebeeld en onder de Heidenen in zoo vele ydele bygeloovigheden verzocht werd, is in het vleesch verschenen. Hy heeft zyn leven gegeven voor degenen, die zullen zalig worden. Zyn vergoten bloed wischt al hunne zonden uit, en nu laten de heilboden van dat Evangelie deze heerlyke taal aan allen hooren: Gy waart eertyds zonder hoop, zonder God in de wereld; maar gy, die verre waart, zyt nu naby geworden door het bloed van Christus. Komende heeft Hy vrede verkondigd u, die verre waart en dien, die naby waren. Hy verzoende beide met God door zyn kruis tot één ligchaam. Zoo zyt gy dan niet meer vreemdelingen en bywoners, maar medeburgers der heiligen en huisgenooten Gods" (Efez. ii). Wy hebben geene enkele behoefte in dit leven, die niet bevredigd wordt door deze blyde tyding des hemels, welke God tot ons zendt, om een einde te maken aan al onze ellenden. Nu is alles weggenomen, wat den mensch wezenlyk kwaad is; want met de vergeving der zonden, geeft God ook alles aan ons. Gevoelt iemand zich vervreemd van God en zucht hy over die droevige verwydering, waarin hy zich bevindt, het Evangelie verkondigt hem, dat hy van God, om zyns geliefden Zoons wil, *tot kind* is aangenomen (Joh. i. 12). Leeft iemand zonder hoop, zonder eenig goed, dat hem verblyden kan in de rampen des tegenwoordigen tyds, dit Evangelie verkondigt, dat hy gesteld is tot *een' erfgenaam des eeuwigen levens, een' erfgenaam Gods, en een' medeërfgenaam van Christus* (Rom. viii. 17). Wanhoopt iemand om de zonde, zoo krachtig werkende in zyn vleesch, te overwinnen, dit Evangelie verkondigt, dat hy *alle dingen vermag door Christus, die hem krachten geeft* (Filipp. iv. 13). Moet hy voor de aanvallen, of de verleiding van de wereld en van al de vyanden zyner zaligheid vreezen, het Evangelie verkondigt hem,

dat die Heiland, dien hy dient, *alle magt heeft ontvangen in den hemel en op aarde* (Matth. xxviii. 18), en *voor hem gezeten is aan de regterhand Gods* (Rom. viii. 34). Dit Evangelie voorziet in al onze behoeften; want Christus brengt den mensch aan alles, wat hem ontbreekt. Door Hem begint voor ons geslacht eene geheel nieuwe schepping. Zy, die zwak waren, zyn sterk geworden (Rom. v. 6). *De zaligmakende genade Gods, is* waarlyk *aan alle menschen verschenen* (Tit. ii. 11).

Wat zyn toch die dingen, welke menschen groot noemen, welke hem dag en nacht vervullen, en zoowel in de eenzaamheid als in den omgang bezig houden? Dat alles, en nog veel meer dan dat alles, vindt gy in het Evangelie. De krachtigste en verhevenste uitdrukkingen der menschelyke taal, waardoor men zynen eerbied en zyn ontzag voor iets te kennen geeft, zyn hier te flaauw, en ik durf die naauwelyks gebruiken, als ik van het Evangelie van Christus spreek. Het Evangelie is *een verbond*, maar niet tusschen menschen en menschen. Het is een verbond, waarby *God* vrede maakt met *den mensch;* een verdrag, behelzende, aan de zyde Gods, eene vergiffenis der zonden en de gift des eeuwigen levens, en, aan onzen kant, bekeering en geloof in den naam van onzen Heer Jezus Christus. Het Evangelie is *een besluit van amnestie*, maar genomen door Hem, die *van eeuwigheid tot eeuwigheid de sterke God* is, en behelzende de terugroeping van Adams kinderen uit hunne ballingschap, en hunne herstelling in oorspronkelyken luister.—Het Evangelie is *een charter van vryheid;* maar de groote, de ware vryheidsbrief voor Adams geslacht; een *charter*, dat de éénige eigenlyke dienstbaarheid doet ophouden, en den mensch, die daarop niet het minste regt heeft, uit genade wordt gegeven.—Het Evangelie is de beweging van Gods barmhartigheid, welke zich zoo laag nederbuigt, om den mensch, in de zonde zoo diep gezonken, op te heffen, en in hare armen te ontvangen.

Is dit de inhoud van het Evangelie, van hoe veel belang moet het dan niet zyn, dat de kennis van deze blyde tyding allerwege wordt uitgebreid; want van derzelver prediking hangt de zaligheid van den mensch af. *Een iegelyk die den naam des Heeren zal aanroepen, zal zalig worden; maar hoe zullen zy Hem aanroepen, in wien zy niet geloofd hebben, en hoe zullen zy in Hem gelooven, van wien zy niet hebben hooren prediken* (Rom. x. 13, 14)?—Dan, M. H.! wy hebben geene reden om ons te beklagen; want het Evangelie wordt verkondigd. God heeft daartoe maatregelen genomen. Hy heeft zulke vorderingen in de wereld gemaakt, die slechts bestaan, om zyne genade bekend te maken, en welke ook zullen blyven stand houden, zoo lang het schuldige menschdom bestaat.

O! op hoe velerlei wyze kunnen wy overtuigd worden, dat

God vrede maakt met den mensch en wil dat beide voortaan *vrienden* zullen zyn!—God laat deze goede boodschap aankondigen door zyn Woord; en in dezen brief, welken Hy ons zendt, met het opschrift aan allen, en welke op de gansche aarde aan allen moet bezorgd worden, zegt Hy, op iedere bladzyde, aan elken sterveling, dat *Hy de wereld alzoo lief heeft gehad, om haar zynen Zoon te geven* (Joh. iii. 16).—God laat deze goede boodschap aankondigen door zyne gezanten, en geeft hun dezen last: *Rigt u op en staat op uwe voeten, Ik wil u stellen tot dienaars en getuigen en zend u nu tot de Heidenen, om hunne oogen te openen* (Hand. xxvi. 16—18). Zy gaan heen en, getrouw aan hunne roeping, prediken zy *het Evangelie van Christus, als de kracht Gods tot zaligheid* (Rom. i. 16). Daar is niemand, die het van deze gezanten des Heeren niet hooren kan, welke goede tyding zy verkondigen. God laat deze tyding bekend maken door de zegelen zyner genade. Het Heilige Avondmaal leert ons *den dood des Heeren te verkondigen tot dat Hy komt* (1 Cor. xi. 26). Deze geheimzinnige plegtigheid blyft onder het Christendom altoos, en wanneer al eens de Christen beroofd was van het Woord van God, wanneer al eens de mond gesloten was van zyne dienstknechten, dan zou nog die gedachtenismaaltyd van des Heeren dood, dat brood, hetwelk de gemeenschap is aan zyn ligchaam, die wyn, welke de gemeenschap is aan zyn bloed, tot ons spreken, en dan, alleen sprekende, met des te meerder kracht, en het aan iedere ootmoedige en heilbegeerige ziel verkondigen, dat *het Lam geslagt is* (Openb. v. 12), en dat *het bloed des Nieuwen Testaments voor velen vergoten is tot vergeving der zonden* (Matth. xxvi. 28).

Ja, myne Hoorders! dit groote heil is in de wereld verkondigd, en geene dezer stemmen, die het moesten prediken, heeft gezwegen. Eer zal de zon ophouden de aarde te verlichten, dan de prediking van het Evangelie, om de harten te vertroosten. Indien wy terug zien, ontdekken wy eene wolk van getuigen, die het verkondigd hebben; indien wy thans rondom ons het oog wenden, ontdekken wy eene wolk van getuigen, die het verkondigen; en deze tyding, welke *het leven geeft aan de wereld* (Joh. vi. 33), zal door de gemeente bekend gemaakt worden door alle eeuwen, tot dat er geen tyd meer zyn zal. Onze laatste nakomelingen zullen het hooren, gelyk wy het nu hooren, en zullen er zich in verblyden. Zelfs als menschen zwegen, zouden de steenen spreken. De dag moet aan den dag, de eene nacht aan den anderen, dit heil verkondigen.

Het Evangelie wordt verkondigd, en alom verkondigd. De Heer laat zyne genade, in alle talen, onder alle geslachten en volken der aarde, prediken. Johannes zag *eenen Engel, vliegende in het midden des hemels, hebbende het eeuwige Evangelie, om te verkondigen dengenen, die op de aarde wonen* (Openb. xiv. 6). In

alle landen, waarin de kerk van Christus gevestigd is, wordt deze goede tyding gepredikt en allen kunnen haar hooren. Dat men ons niet wyzen op het bygeloof of ongeloof, hetwelk zich op zoo vele plaatsen, daartegen verzet. Daar wordt geen ongeloovige gevonden, die haar niet kent, en zelfs zyne betuiging, dat hy het Evangelie niet gelooft, is het bewys, dat hy hetzelve kent. Het is te vergeefs, dat het bygeloof het eenvoudige Evangelie met menschelyken pronk versiert, de waarheid heeft haar eigen' luister, welke door al die ydele praal doorschynt. In die afgelegene gewesten, welke de vorst der duisternis nog met zynen sluyer bedekt, laat zich de stem der vreugde ook reeds hooren. Overal staan op de bergen de voeten dergenen, die den vrede boodschappen (Jes. lii. 7). *Hunne stem gaat over de gansche aarde en hunne rede tot aan het einde der wereld* (Ps. xix. 5). De opgang uit de hoogte verschynt voor al de bewoners der aarde, om hunne voeten te rigten op den weg des vredes (Luk. i. 78, 79).

Zoo is dan, Geliefden! het Evangelie inderdaad verkondigd op aarde. Geen koning neemt zoo veel voorzorg, om zyne bevelen te laten afkondigen, als de Heer genomen heeft om zynen raad des vredes, zyn pardon te laten prediken. Overal, overal wordt het verkondigd. Men kan geene oogen hebben, of men moet het zien, geene ooren, of men moet het hooren: *Vrede, vrede, dien die verre en die naby zyn, zegt de Heer, want Ik zal ze genezen; verkondigt het en zegt tot aan het einde der aarde: "De Heer heeft zynen knecht Jakob verlost"* (Jes. lvii. 19 en xlviii. 20).

"Gy, mannen van *Athene!* die u met niets bezig houdt, dan met iets nieuws te zeggen en te hooren" (Hand. xvii. 21), vraagt gy, en wilt gy weten, welk dit nieuws is? Wel nu, ik verkondig u *de tyding*, dat *God met menschen vrede maakt*, en dat *het jaar van het welbehagen des Heeren* op de geheele aarde wordt verkondigd (Jes. lxi. 2). Ziet daar *de boodschap*. Men moge eenige andere blyde tyding hooren, voor eenig volk, voor een huisgezin, of voor iemend in het byzonder; maar dit is de *algemeene* boodschap, het Evangelie voor alle volken, voor alle huisgezinnen, voor alle menschen.

O! elk mensch moest eenmaal in zyn leven daaraan het oor leenen!—Er moet een oogenblik komen, waarin hy ontwaakt en zegt: dat is een getrouw—een heerlyk woord—en waarop ik nooit had acht gegeven—het Evangelie wordt my verkondigd. De Zoon van God is in het vleesch verschenen en Hy geeft my den vrede. O! hoe geheel nieuw voor my, maar van nu voortaan myn grootste schat!

Hoe vele harten, Geliefden! hebben behoefte om deze prediking te hooren! Hoe vele zwakken, die *hongeren en dorsten naar de geregtigheid* (Matth. v. 6)! Daar is in het hart van ieder mensch

eene heimelyke stem, welke naar het Evangelie, naar verzoening met God roept. Het menschdom is in rouw, zoo lang het daarvan geene kennis heeft; want het heeft eene erfenis verloren; het weet dat, het gevoelt het, en alleen het Evangelie kan die behoefte voldoen.

Welk een blydschap moet er dan nu niet op de geheele aarde zyn!—Het Evangelie, *die groote stof van blydschap* (Luk. ii. 10), wordt verkondigd! Zyt blyde, gy, die omdooldet in de woestyn op eenen eenzamen weg, de Heer wil u op den regten weg leiden tot eene stad ter woning (Ps. cvii. 4 en 7). Zyt blyde, gy, die gezeten waart in duisternis en met verdrukking gebonden, de Heer voert u uit de duisternis en heeft de yzeren grendelen verbroken (Ps. cvii. 10, 14 en 16). Zyt blyde, gy, die treurt over den weg uwer ongeregtigheid, de Heer zendt zyn Woord uit, om u te genezen en te verlossen (Ps. cvii. 17 en 20).

Gy, o Heer! hebt uwen troon in den hemel. Gy, *die dood zyt geweest, maar nu leeft in alle eeuwigheid* (Openb. i. 18), Gy regeert! *alle dingen zyn aan uwe voeten onderworpen* (Efez. i. 22), en Gy hebt nu het bestuur over de verkondiging van dat Evangelie, hetwelk Gy ons met uw bloed gekocht hebt. Wy hebben goeden moed; want Gy, o Heer! zult het handhaven ten einde toe. Gy zult, door alle tyden, deszelfs vyanden beschamen en niet rusten, totdat Gy alle heerschappy en alle magt en kracht (1 Cor. xv. 24), welke zich tegen het Evangelie des vredes verzet, zult te niet gedaan, en alle vleesch *van de einden der aarde* verzameld zult hebben, *om uw heil te aanschouwen* (Jes. lii. 10).

Het Evangelie wordt aan de armen verkondigd.

Waarom is er geene blydschap, M. H.! in de geheele wereld, dat het Evangelie verkondigd wordt? En hebben wy, wy zelven nog geene vreugd daarover, wat mag daarvan de reden zyn? Die reden is niet moeyelyk te vinden. Onze tekst leert ons die kennen. *Het Evangelie wordt verkondigd;* maar welk eene gesteldheid des harten is er noodig, om het te hooren? *Het wordt aan de armen verkondigd.*

Bedriegt u intusschen niet in den aard der armoede, welke het Evangelie vordert. Geene tydelyke armoede komt hier in aanmerking; armoede toch en rykdom der wereld zyn in het Koningryk van God onverschillige dingen, welken den eene geen voorregt geven boven den andere, gelyk zy den mensch er ook geen ontnemen. Hier wordt van eene geestelyke armoede gesproken, zoo als de Zaligmaker op eene andere plaats de armoede, waarvan Hy spreekt, verklarende, zegt: *Zalig zyn de armen van geest* (Matth. v. 3). Deze bestaat in de erkentenis,—niet, dat men van tydelyke goederen alles mist en alles van anderen moet ontvangen;—maar,

dat men van de *eeuwige* goederen alles mist, dat men geene vergeving, geene geregtigheid heeft, en tot een ander toevlugt moet nemen, om die te verkrygen.

Ja, Toehoorders! de Zoon van God laat zyn Evangelie aan de armen verkondigen. Maria zeide reeds, tot grootmaking van den Heer: *Hy heeft de hongerigen met goederen vervuld, en de ryken ledig weggezonden* (Luk. i. 53), en in de gelykenis van het groote gastmaal, waarin de Evangelieprediking wordt afgebeeld, vindt men onder de aanzittende gasten niet degenen, die ossen en akkers gekocht hadden, maar de armen en onvermogenden, maar de blinden, en die op de wegen en heggen gevonden werden (Luk. xiv. 16—24). En hoe zou God ook ryk kunnen maken, die meenen ryk te zyn buiten Hem? Hoe toelaten, dat het kleed zyner geregtigheid voor den mensch slechts een overkleed zoude wezen over het bezoedeld gewaad van eigene geregtigheid? Welke heerlykheid zou zyne barmhartigheid ontvangen, indien de mond, welke zynen lof vermeldt, by zynen naam dien van eenen sterveling voegde? indien niet al zyne vrygekochten eenstemmig beleden: al, wat wy hebben, dat hebt Gy ons alles gegeven. Uwe genade alleen doet ons leven. Gy zyt voor ons de Alfa en de Oméga, het begin en het einde (Openb. i. 8), en wy zyn *uit U*, en *door U*, en *tot U* (Rom. xi. 36).—Maar ook wy zelve, hoe kunnen wy die blyde tyding ontvangen, welke ons verkondigd wordt, indien wy niet arm van geest zyn? Zoo lang wy niet gevoelen, dat wy *oproerigen* zyn, wat gaat ons de boodschap van verzoening aan? wy hebben geene *verzoening* noodig.—Zoo lang wy nog niet hebben leeren erkennen, dat onze verkeerdheden ons *schuldig* maken voor God, wat prys kunnen wy stellen op een Evangelie, hetwelk vergeving der zonde predikt? wy hebben geene *vergeving* noodig.—Zoo lang het ons nog verborgen blyft, dat wy *onder de magt der zonden gevangen zyn*, en wy overal hare ketenen met ons omdragen, wat belang hebben wy by de aankondiging der verlossing van alle ongeregtigheid? wy hebben geene *verlossing* noodig. Men moge het ons verkondigen en by herhaling verkondigen, wy begrypen het niet. Wy verstaan het naauwelyks. Wie kan toch aan genezing denken, zoo lang hy niet de hand op de wond gelegd heeft?

Of zoudt gy zeggen: Neen, daar is eene andere reden, die my verhindert, om de boodschap der Evangelieprediking aan te nemen; het geloof is zoo gemakkelyk niet; het wordt niet aan allen gegeven. De ware reden, waarom ik niet geloof, is, omdat ik daartoe onmagtig ben.—Ach! neen, myne Geliefden! dat gy niet gelooft, is, omdat gy niet arm zyt. Om geloof te geven aan de hulp, welke ons met de daad wordt toegebragt, behoeven wy slechts te gelooven, dat wy die waarlyk noodig hebben, en dan

worden wy door de zekerheid daarvan getroffen. Indien gy den waren toestand uwer ziel kendet, zoudt gy van uwe zwakheden niet spreken, en uwe twyfelingen laten varen. Even gelyk iemand, die zich in een oogenschynelyk gevaar bevindt, met eene ongekende kracht de aangebodene hulp aangrypt, zoo zoudt gy ook, zonder aarzelen, de redding aangrypen, welke u het Evangelie voorstelt; dan zou de vrede, welke deze blyde tyding aanstonds in uwe ziel stortte, veel meer dan alle bewyzen, u overtuigen, dat dit het ware van God verordende geneesmiddel is, en, zoo er dan nog eenige bedenkingen in uwen geest overgebleven waren, zoudt gy u aan den voet van het kruis uws Verlossers nederwerpen, en *met tranen* uitroepen: *Ik geloof, Heer! kom myne ongeloovigheid te hulp* (Mark. ix. 24).

Zeg niet: de eigenlyke reden, waarom ik het Evangelie niet met hartelyke belangstelling ontvang, is in iets anders gelegen, omdat ik er niets in zie, hetwelk zoo Gode waardig zou zyn. Ik zie in het Evangelie *geene gedaante of heerlykheid, wanneer ik het beschouw*; het komt my veeleer voor als *iets, dat gering is en dat men niet acht* (Jes. liii. 2, 3). En waarom heeft het heerlyke Evangelie van onzen Heer by u niet diezelfde schoonheid, welke het oog van zoo vele anderen daarin ontdekt? Ei! ken uwe armoede en gy zult ook *den onafspeurlyken rykdom van Christus* kennen (Efez. iii. 8). Naarmate gy by u zelven ryk zyt, zal het Evangelie u arm toeschynen; wordt arm en gy zult het ryk vinden. Onze armoede geeft aan hetzelve zyne waarde. O! hoe schoon wordt ons het Evangelie niet, wanneer wy weten, dat dit alleen onze zielen zalig maakt. Zoo ging het met den verloren zoon, die in de dagen van overvloed, de tafel zyns vaders gering achtte; toen hy genoodzaakt werd om de zwynen te hoeden, begon hy eerst regt te waarderen hetgeen hy te voren veracht had en zeide, met bittere smart: *Hoe vele huurlingen myns vaders hebben overvloed van brood, en ik verga van honger* (Luk. xv. 17).

Wel nu, voegt gy er welligt by, ik kan wel begrypen, dat achter dit eenvoudig voorkomen van het Evangelie eene goddelyke grootheid schuilt, en dat is ook de reden niet, welke my daarvan terug houdt; maar het komt door de aftrekkingen en de zorgvuldigheden der wereld.—Gy hebt gelyk, myne Geliefden! en wy kunnen niet ontkennen, dat de verstrooyingen des levens voor velen eene oorzaak des verderfs zyn. Onze Heer leert ons dat ook (Matth. xiii. 22). Maar indien het gevoel uwer armoede u naby was, in het midden van al de verstrooyingen der wereld, gelooft gy, dat eene enkele er u van zou kunnen afhouden? Met welken afkeer zoudt gy het hoofd afwenden van die nietige verschynselen, als uwe ziel hongerde naar het *ware brood des levens, hetwelk uit*

den hemel is nedergedaald (Joh. vi. 33)? Uwe armoede zou u dan uitdryven naar het kruis van Jezus Christus, om daar het leven te zoeken. Hoe vele *vuurbranden* zyn er alzoo *uit het vuur gered* (Amos iv. 11)!

Ja, M. H.! de onkunde des menschen van zyn' verloren staat, is de groote hinderpaal voor de prediking van het Evangelie, en de oorzaak, dat deze eeuw noch vrede noch heil aanbrengt. Het is deze onkennis van ons zelve, welke den voortgang des Koningryks vertraagt en verhindert, dat de dorre grond door het water des levens bevochtigd wordt. Deze onkennis is de keten, waarmede de vorst der duisternis de kinderen der menschen nog gekluisterd houdt, wier verlossing echter door het kruis is afgekondigd.

Wordt dan arm, Geliefden! opdat gy ryk moogt worden; of ligt uwe armoede zoo diep verborgen, dat gy die niet zoudt kunnen ontdekken? Maar, hoe menigmaal gevoeldet gy niet eene ledigheid in uwe ziel? En wat is deze ledigheid anders dan *armoede*? en daar er dus voor uw hart iets ontbreekt aan uwe rust, ontdekt gy daarentegen niet by u neigingen, geheel strydig met de wet van uwen Schepper? en zyn deze neigingen werkeloos gebleven in uwe ziel? O! wel verre van de zonden te kunnen optellen, waartoe zy u vervoerd hebben, moet gy u niet overtuigd houden, dat geheel uw leven opstand is tegen God? Waarmede zult gy nu deze overtredingen bedekken voor het oog van uwen Regter? Zult gy u op eenige uwer werken beroepen? maar welke kunt gy opnoemen, hetwelk niet zelfs voor zyne oogen moet bedekt worden? en deze uwe misdaden kunnen toch ook niet verborgen blyven. Ach! beroofd van het goede, beheerscht door het kwade, door uw eigen geweten beschuldigd voor de vierschaar des Allerhoogsten, zonder iets, dat u kan vryspreken! Ei! kent toch uwe ellendigheid. Wordt zy u niet duidelyk te aanschouwen gegeven?

Bereidt, bereidt dan den weg des Heeren; dat alle berg vernederd worde, en alle vleesch zal de zaligheid Gods zien (Luc. iii. 4, 5, 6). De boodschap van vergeving komt van den hemel, het past de aarde wel, dat zy zich daarvoor bereide. Keert heden terug van uwe trotsche verbeelding en erkent uwe armoede. Gy hebt erkend weinig waarde by God te hebben, gaat nu nog eene schrede verder, en doet den moeyelyken stap van te erkennen, dat gy in het geheel geene waarde hebt. Zoo lang gy nog aarzelt dien stap te doen, zyt gy niet waarlyk arm van geest. Verloochent uwe waarde, en erkent uwe nietigheid voor het aangezigt des Heeren. Legt uw prachtig gewaad af, en begraaft het te dezer uur in dit heiligdom, om niets te zoeken, dan het eenvoudige kleed van Christus geregtigheid, en dit zal u aanstonds gegeven

worden; want de Heiland zegt: *Aan de armen wordt het Evangelie verkondigd.*

Geliefde Toehoorders! de geslachten der menschen gaan voorby en worden opgeroepen voor de vierschaar Gods; maar, terwyl zy voorbygaan, wordt hun het Evangelie verkondigd, om hen te behouden van den toekomenden toorn. Ik wil u dan ook het Evangelie verkondigen; ik wil op dezen dag en in dit uur, in het midden van u, diezelfde boodschap prediken, welke de stem van den Apostel eertyds te *Iconium* en te *Corinthe* deed hooren; dat Evangelie wil ik brengen in dit gedeelte van des Heeren erfdeel, hetwelk wel zeer klein, maar niet minder dierbaar is in zyn oog, en waarvan ik wensch, dat eenmaal eene groote schaar voor den troon moge staan. *De Heer heeft my gezalfd om een blyde boodschap te brengen den zachtmoedigen. Hy heeft my gezonden om te verbinden de gebrokenen van harte, om den gebondenen vryheid en den gevangenen opening der gevangenis te prediken, om aan te kondigen het jaar van het welbehagen des Heeren* (Jes. lxi. 1, 2). Waardste Hoorders! na zoo vele gezanten van Christus, die in alle eeuwen het Evangelie verkondigd hebben, leg ik dan ook in uw midden, wel in zwakheid, maar toch van ganscher hart en met blydschap dat getuigenis af, hetwelk my is toevertrouwd: *Alzoo lief heeft God de wereld gehad, dat Hy zynen eeniggeboren' Zoon gegeven heeft, opdat een iegelyk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe* (Joh. iii. 16). *Het Woord, hetwelk in den beginne, hetwelk by God, hetwelk God was, is vleesch geworden* (Joh. i. 14). *Christus heeft zich zelven overgegeven voor onze zonden* (Gal. i. 4). *Vrede, vrede! dengenen, die verre, en dien, die naby zyn, zegt de Heer, en Ik zal hen genezen* (Jes. lvii. 19). *Zoo zyn wy dan gezanten van Christus wege, en bidden u in Christus naam: laat u met God verzoenen* (2 Cor. v. 20).

Zietdaar de goede tyding, welke gepredikt wordt en welke wy heden tot u brengen. Dat Evangelie, hetwelk door de geheele wereld gepredikt wordt, is in dit uur tot u gekomen. Die boodschap van groote blydschap is thans weder in dit heiligdom aangekondigd. Heeft niemand van u, geliefde Broeders! haar ge hoord? O! er zyn zoo velen onder u, voor wien zy gedaan wordt, zoo velen, aan welke God haar laat aankondigen. Gy, armen van geest! die menigmalen over uwe verkeerdheden treurt, het Evangelie wordt u verkondigd. Het wordt u gezegd, dat de Heer al uwe zonden vergeeft en u in Christus zyne eeuwige genade schenkt. Gy, dorstigen! die naar den vrede en uw geluk zoekt, en dat nog by u zelven, noch by eenig schepsel vinden kunt, het Evangelie wordt u verkondigd. De bron van levend water wordt u geopend. *God heeft ons het eeuwige leven gegeven, en dat leven is in zynen Zoon* (1 Joh. v. 11). Gy ook, die onder de onverschilligen

waart;—gy ook, die u liet beheerschen door de verleiding der wereld;—gy ook, die der begeerlykheden des vleesches gehoorzaam waart, en op de donkere paden der zonde afdwaaldet: het Evangelie wordt u verkondigd. Hy, die gestorven is, stierf ook voor uwe ziel. Zyn bloed kan ook uwe schuld bedekken; gy kunt ook deelen in de vergeving, welke Hy aankondigt. Alleenlyk ontvliedt deze strikken des doods. *Ziet op Hem, dien gy doorsteken hebt* (Zach. xii: 10); laat u met Hem verzoenen en ontvangt van Hem een nieuw hart.

Het Evangelie wordt u in dit uur verkondigd, Geliefden! Gy allen zyt er getuigen van, en hebt het gehoord. De Heer, die den vrede uwer ziel bedoelt, laat u de verzoening aankondigen. Al zyne barmhartigheid stel ik u voor. Dat geschiedt aan u, die het ziet en hoort en er getuigen van zyt. *Het Evangelie wordt u verkondigd.* De Engelen verblyden zich gewisselyk, dat zoo groote genade u te beurt valt; maar welk eene blydschap zal er in den hemel zyn (Luk. xv. 7), indien eenig hart zich door het hooren der Evangelieprediking tot Hem verhief en een eeuwig verbond, verzegeld op het bloed van Jezus Christus, met God maakte!

Het Evangelie wordt u verkondigd. Geeft toch acht op die prediking. Gy kunt voor den troon van God niet verschynen, anders dan als de zoodanigen, aan wie Hy eens zyn Evangelie des vredes liet prediken. O! dat Hy in dien dag, u wyzende op dit uur, waarin wy nu te zamen zyn, niet zegge: *Ik heb u willen vergaderen, maar gy hebt niet gewild* (Matth. xxiii. 37). De Heer werkt aan uwe behoudenis. Hy laat u zyne genade aankondigen. Mogt gy die met blydschap ontvangen! Het Evangelie wordt u verkondigd. Mogt gy voor eeuwig het oogenblik zegenen, waarop gy het gehoord hebt, om uwe zielen te behouden! Amen.

OVER DEN INVLOED VAN HET OPREGTE GELOOF OP DE WAARNEMING VAN ONS BEROEP.

(Vervolg en slot van bladz. 245.)

Door het opregt geloof in Jezus Christus, neemt de Christen zyn beroep ook met *goeden moed* en *getrouwheid* waar.

Altyd goeden moed te behouden en in alles wat ons op de hand gezet wordt om te doen, getrouw te zyn, behoort gewis onder die moeyelyke pligten, van welken de verstgevorderde in de genade belyden moet: "het willen is wel by my, maar het volbrengen vind ik niet." Dan ook hier is de voortreffelykste gelegenheid voor de beoefening des geloofs; hier moet het zyne opregtheid,

zyne kracht, maar ook zynen heilryken invloed allermeest vertoonen.

De Christen heeft zynen post en pligt te vervullen in eene wereld vol verkeerdheid, te midden van bedorven menschen, en hy zelf blyft aan zwakheden en gebreken onderhevig tot aan het graf. Welk een stryd is dus hier te stryden; en hoe veel loopt er zamen, om zynen moed en getrouwheid in gevaar te brengen! Het zyn niet alleen velen van de bezwaren tegen zyne *gewilligheid* en *vlytigheid*, die ook hier moeten herdacht worden, maar ook bezwaren van eenen anderen, van nog ergeren aard.

Hy moet somtyds zich zelven verloochenen; by voorbeeld, zyn beroep strydt eens met zyne ydelheid en zelfsliefde. Daar hy lof en toejuiching moest ontvangen, merkt niemand hem op; daar hy belooning verwacht, wordt hy vergeten: anderen, die toch in de daad op een veel lager schaal van verdiensten staan, worden hem voorgetrokken, en hun wordt toegekend, wat hem wettig toekwam. Of hy is somtyds ongelukkig; hy kan zoo niet voort in zyn beroep, gelyk zyne medegenooten; hy voelt zyne minderheid; middelen en gelegenheden ontbreken hem, of hy kan, met allen vlyt en inspanning van alle krachten, noch niet voldoen: het loopt hem tegen: by al zynen arbeid en zorg blyft hy arm en behoeftig, daar het anderen als van zelfs gelukt, en snoodaards hunne handen in boter wasschen; of zyne hoop verdwynt in damp; vrienden en helpers verlaten hem, juist op dien tyd, dat hy ze meest noodig had. Ook wordt hy wel eens verongelykt; daar anderen zyn ongeluk veroorzaken, wordt hy zelf, als de oorzaak, beschuldigd. Hy moet omgaan met menschen, die onverstandig, eigenzinnig, wreed en nimmer te voldoen zyn, of de waarneming van zyn beroep is onderhevig aan onbevoegde en partydige beoordeelaars; of zyne beste oogmerken worden gedwarsboomd, hy moet onregt verdragen; men belastert, men bedriegt hem. Ja, zelfs lyden en vervolging is somtyds het loon van de getrouwe waarneming zynes beroeps; zyne wel gemeende en best berekende ontwerpen vallen eens tegenspoedig uit; men beoordeelt en behandelt hem, niet naar het oogmerk en de omstandigheden, maar naar de uitkomst en gevolgen. De zaak, die hy moet voorstaan, hoe goed en heilzaam ook, is eens strydig met de heerschende gezindheid der menigte; men haat, verguist, men doemt en vervolgt hem.

Ziedaar, hoe veel, en wat kon hier niet worden bygevoegd, hetwelk den Christen moedeloos, en wel eens radeloos in de waarneming van zyn beroep zou kunnen maken! Maar zie hier ook tevens den heilryken invloed van zyn geloof!

Zyn moed mag eens wankelen, die groote waarheid: "God begeeft of verlaat hem nooit" (Ps. xxxvii), beurt denzelven spoedig weder op. Jezus heeft gezegd: "wie achter my wil

komen verloochene zich zelven, hy neme zyn kruis op en volge my" (Matth. xvi. 24). Zou hy dan, wanneer de gelegenheden tot zelfsverloochening en kruis daar zyn, ook in zyn beroep, deze les vergeten, hy die weet en van harte belydt, dat er by hem nog vele gebreken te beteugelen, zoo vele zwakheden te overwinnen zyn? Neen, geen van al die dingen overkomen hem by geval, noch door toedoen van menschen alleen, maar door het alwys en goed bestel van dien Vader, die juist daardoor betoont te arbeiden aan zyne loutering en verbetering; van dien God, die al zyne werken, ook zyn lyden, ziet en gadeslaat; al wordt hy ook van alle menschen vergeten, van dien Heer, die hem voor al zynen arbeid niets verschuldigd is, maar evenwel zelf zyn genadige Belooner zyn wil (Gen. xv. 1. Hebr. xi. 6), wordt hy niet vergeten. Genoeg dan voor hem, hy gaat onder alle bezwaren moedig zynen weg, zyn God is met hem; wie, of wat zal tegen hem zyn?

Ongelukken en tegenspoeden zyn juist berekend in dat aanbiddelyk plan, hetwelk zyne gelukzaligheid bedoelt, zyn God zal hem niet laten verzocht worden, boven hetgeen hy dragen kan, die geeft kruis naar kracht en kracht naar kruis; by Hem is wysheid, gewisse hulp en raad; dan nog, wanneer alles begeeft. Vorige ondervindingen hebben dat bevestigd, en voor het tegenwoordige, gelyk ook voor de toekomst, zyn Gods beloften onberouwelyk en onveranderlyk. Moet hy somtyds eens lyden om de goede zaak, dat lyden verheerlykt God: die met tranen zaayen, zullen met blydschap maayen (Ps. cxxvi. 5); hy kan en wil zich ganschelyk daarmede vertroosten: dat zyn Heer Jezus Christus voor hem onbegrypelyk meer geleden heeft, dan hem hier op aarde treffen kan.

Zoo denkende en op zulke gronden heeft de Christen goeden moed dáár, waar anderen het hart bezwykt, en al moest hy ook door een dal der schaduwen des doods, hy zoude geen kwaad vreezen (Ps. xxiii. 4). En is hy dus gemoedigd, dan is hy ook *getrouw* en *standvastig* in zynen post en pligt, om dat alles, in allen deele, zoo en zoo veel te doen, als zyne roeping van hem afvordert. Geen vrees of hoop kan hem doen wankelen; hy vreest God en laat de gevolgen van de getrouwe betrachting zyner pligten voor zyne rekening. Hy bekommert zich weinig over het oordeel der menschen; hy handelt zonder aanzien des persoons; hy zegt de waarheid, waar hy ze zeggen moet, hy doet zyn pligt, ook daar, waar niemand hem nagaan, aansporen, of ter verantwoording roepen kan, ook daar, waar voordeel, belang, eigen veiligheid, kwade voorbeelden, vrienden of vyanden, goed of bloed hem het tegendeel aanraden. Zyn geweten, door de genade verlicht, bestuurt hem alzoo, dat hy veeleer van alle schepselen wil afzien en die varen laten, dan dat hy, in het allerminste, tegen den wil Gods

zoude doen; terwyl zyn geloof zich vestigt op die waarheid: "dat alleen de getrouwe dienstknecht de goedkeuring van zynen Heer kan en zal wegdragen" (Matth. xxv. 14—30.)

Het opregt geloof doet den Christen *nederig en bescheiden* in zyn beroep verkeeren. Als redelyk mensch voelt hy zyne waarde, wanneer hy in eenigen stand of beroep geplaatst is boven zyne medemenschen; of wanneer hy met vermogens, kundigheden en talenten bevoorregt is.

De vermetele sterveling wordt daardoor niet zelden opgeblazen, en onverdragelyk voor anderen; doch hy niet alzoo; zyn geloof zegt: wat hebt gy, dat gy niet ontvangen hebt, en zoo gy het ontvangen hebt, wat zoudt gy roemen (1 Cor. iv. 7)? Wat zyt gy van u zelf, anders, dan een mensch, uit hetzelfde stof; een zondaar, aan dezelfde bedorvenheid onderhevig als al uwe medemenschen? En wat zou er van u worden, zoo God u los- en aan u zelven overliet?" Dit doet hem ootmoedig erkennen: "hetgeen ik ben, dat ben ik door de genade Gods: hetgeen ik heb, is my toevertrouwd als een pand, waarvan ik rekenschap verschuldigd ben aan mynen Heer; en dat anderen dat niet zyn, hebben of vermogen, is alleen het goedvinden van die vrymagtige Voorzienigheid die met goed regt en gevolg hen had kunnen gebruiken als my."

Zulke gevoelens hebben dan ook die uitwerking op hem, dat hy meer op den Gever, dan op de gave, meer op zyne verpligting, dan op zyne waardigheid ziet; dat hy meer bedenkt, wat hy kon en behoorde te zyn, dan zich te vreden houdt met hetgeen hy dadelyk is en doet.

Dus neemt de Christen, niet eene nagebootste, maar met eene, uit beginselen oorspronkelyke nederigheid, zyn beroep waar. En vindt hy al eens aanleiding en lust tot zelfverheffing, zyn geloof wyst hem ras op den Heer der heerlykheid, die, by al zyne grootheid, zeggen kon "leert van my, dat ik *zachtmoedig* en *nederig* van hart ben" (Matth. xi. 39); en zyn geweten herinnert hem die geduchte, maar ook bemoedigende waarschuwing: "God wederstaat de hoovaardigen, maar den nederigen geeft Hy genade (1 Petr. v. 5).

Nederigheid is de bron van *bescheidenheid;* en dus, wel verre van uit de hoogte neder te zien op anderen, erkent hy gaarne de gaven en talenten, ook hun verleend. Die minder bedeeld zyn kan hy niet trotsch bejegenen; want God gebruikt hen ook in hunnen kring, zoowel als hem, en, vondt die het goed, zy konden nog meer en beter zyn dan hy.

Moet de Christen dan met anderen omgaan, hy doet het met vriendelykheid en bescheidenheid; moet hy onderrigten, hy doet het met geduld. Ziet hy gebreken en zwakheden by zyne medegenooten, hy denkt, "wie ben ik?" *Moet hy bestraffen, de ge-*

dachte, "waartoe kon ik zyn gekomen?" bestuurt zyn hart en mond. Nooit kan hy anderen met schamperen spot of moedwil doen gevoelen, dat zy minder of slechter zyn dan hy.

De waanwyze moge denken dat hy alles weet; de Christen, zyner gebreken bewust, wil altyd leeren, al was het ook van geringen en eenvoudigen; hy wil hooren, wanneer men hem, met reden en welvoegelykheid, zyne gebreken aantoont, of hem goeden raad en vermaning toedient.

Zoo is hy geacht en bemind by zyne medemenschen, nuttig in zynen kring, en de beloofde genade Gods doet hem zyn dagelyksch werk met blydschap verrigten.

De Christen beoefent ook gaarne *menschlievendheid* in zyn beroep; want liefde, werkdadige, algemeene menschenliefde, is een grondregel van het Evangelie, een kenmerk en voorname vrucht van het opregte geloof in Jezus Christus; en waar zy ontbreekt, wordt alle deugd en pligtsbetrachting nutteloos en ydel verklaard (1 Cor. xiii. 1—3).

Op dezen grondregel is dan ook de waarneming van zyn beroep gebouwd. Hy denkt: "ik ben niet voor my zelven alleen in de wereld: ik moet ook nuttig zyn voor anderen in mynen kring; zoo nuttig als my maar immer mogelyk is." Met zulk een voornemen legt hy gewillig en volvaardig zyne gaven en talenten, zyne krachten en vermogens te koste, om, óf het belang en het welzyn der gansche maatschappy te behartigen, óf het nut en geluk van elk byzonder mensch, waar hy kan en mag, te bevorderen. Hy is dus hulpvaardig, gedienstig, getrouw, gewillig, vriendelyk en bescheiden jegens allen, die hem omringen. Hy is niet *afgunstig;* het hindert hem niet, wanneer ook anderen in hetzelfde beroep bedryvig en voorspoedig zyn; hy wil ze niet norsch of schamper bejegenen, veel minder benadeelen of tegenwerken; "want," denkt hy, "zy worden zoowel als ik verzorgd van dien goedertieren hemelschen Vader, die elk zyn bescheiden deel geeft."

Hy heeft eenen afkeer van schraapzucht en inhaligheid. Het zweet van den daglooner is hem dierbaar, niet zoo zeer, omdat het hem voordeel geeft, maar omdat hy een mensch is; hy wil hem niet bezwaren, niet drukken, niet moedwillig aan ongelukken blootstellen; met de verlegenheid of onkunde van anderen zyn voordeel te doen, is hem hatelyk en voor zyn geweten onverantwoordelyk. Hy is inschikkelyk en goedertieren jegens allen, met welke hy moet omgaan; hy is niet hard en onverbiddelyk tegen degenen, die hem beleedigd hebben; niet wreed en wraakzuchtig tegen zyne vyanden; maar hy houdt gaarne, zoo veel als mogelyk is, vrede met alle menschen; hy wil ze allen goed doen, uit aanmerking van die groote les van zynen Meester: "Alles, wat gy wilt, dat u de menschen zullen doen, doet gy hen ook alzoo" (Matth. vii. 12).

Opregtheid en *eerlykheid* zyn deugden van het hoogste belang voor de menschelyke zamenleving. Ook deze bezit en beoefent de Christen in de waarneming van zyn beroep.

Door het geloof in Jezus Christus is hy een kind Gods, die de waarheid zelve is; hy draagt het beeld zyns Vaders; hy is een volgeling van dien Heer, in wiens mond geen bedrog was, die de Amen en de Waarachtige is; hy wordt geleid en bestuurd door den Geest der waarheid. Het kan dus niet anders, of hy moet ook, in welken stand en post hy werkzaam is, de waarheid liefhebben en betrachten; er mogen veelvuldige gelegenheden en aanlokselen zyn in het dagelyksche bedryf der menschen, om, ten koste der waarheid, zich zelven te bevoordeelen, of zyn belang te behartigen, de Christen blyft gedachtig aan die groote les: " wandelt voor myn aangezigt en *zyt opregt*" (Gen. xvii. 1).

Alle valschheid dus, allerlei liegen en bedriegen, *hoe fyn ook bedacht, hoe kunstig geplooid, hoe schrander bedekt, haat en verfoeit hy, als eigen werken des duivels.* Voorzigtig en bescheiden spreekt hy de waarheid, daar en zoo, als hy ze spreken moet. Hy is rond en voor de vuist by vriend en vyand. Aan zyne overtuiging getrouw, blyft hy dezelfde, al veranderen de omstandigheden. Het regt is hem heilig; hy houdt eer en woord, al is het hem ook tot schade. Slinksche streken wraakt hy; hy laat en geeft aan elk hetgeen hem toekomt, ook dan, wanneer niemand hem kan berekenen of achterhalen; want zyn God ziet hem, die is te rein van oogen, dan dat Hy het kwade zoude kunnen aanschouwen; en die heeft gezegd: dat geen onregtvaardige het Koningryk der Hemelen beërven zal" (1 Cor. vi. 9).

Heilryken invloed dus van het opregte geloof! De Christen is in alles te vertrouwen, ook in dien post of dat beroep, waar geene menschelyke middelen het onregt weeren, of de trouweloosheid beteugelen kunnen!

By het vertrouwen op Gods vaderliefde, hulp en bystand, is de Christen echter *bedachtzaam* en *voorzigtig* in de waarneming van zyn beroep.

Hy weet, dat hy den zegen en de beloofde hulp van God nu alleen te verwachten heeft in den *gewonen weg* zyner alles regerende voorzienigheid. Oudtyds werden sommige gunstgenooten van God wel eens bedeeld met buitengewone gaven en bekwaamheden ter waarneming hunner ambten of bedieningen; maar zulks geschiedde dan ook tot byzondere en zeer gewigtige oogmerken der goddelyke wysheid; en ofschoon men nu nog somtyds gevallen ontmoet, waarin deze of geene godvruchtige, door eene zeer merkwaardige tusschenkomst der goddelyke besturing, gered, geholpen en staande gehouden wordt in zyn beroep; de Christen weet, dat zyn geloof niet alleen moet verkeeren omtrent hetgeen God *doen*

kan, maar ook en voornamelyk omtrent hetgene God *doen wil,* en wel *zoo en in dien weg als Hy wil.*

Zyn vertrouwen op Gods beloofde hulp en zegen, maakt hem dan niet zorgeloos, maar bedachtzaam en voorzigtig, om dien wil te kennen en die middelen te gebruiken, welke hem zyn ter hand gesteld, en op welker godvruchtig gebruik de zegen beloofd is.

By een ernstig gebed om wysheid, moed en krachten, legt hy zich met yver toe op al die kundigheden, vaardigheid en schranderheid, welke zyn beroep vereischt. Hy legt het toe om uit te munten; want daardoor wordt God verheerlykt. De betamelyke gelegenheid tot voordeel en gewin neemt hy waar, of zoekt ze op; hy wacht zich voor schade. Hy overlegt en rekent wel, zonder nogtans geldgierig te willen zyn, of de pligten der liefde jegens den naaste te schenden. In zynen omgang met menschen bedenkt hy, waar en hoe hy spreken of zwygen, wat en hoe hy doen of laten moet. By zyne ondernemingen overlegt hy wel, of zy betamelyk dan verboden, roekeloos of verstandig, heilzaam of verderfelyk zyn, en dus, of hy Gods zegen dan zyn billyk ongenoegen te verwachten heeft. En, by de uitkomst, of by het wel gelukken van zyn beroep, is hy steeds bedacht, dat hy niet zich zelven, of de menschen, maar God de eere geeft.

Dus doende, is de Christen bevryd van die wederwaardigheden, welke anders zoo vaak de droevige gevolgen zyn van losheid, traagheid, of een blind vertrouwen op den goddelyken zegen.

Al is de Christen bedachtzaam en voorzigtig in het waarnemen van zyne dagelyksche bezigheden, hy is evenwel niet gewaarborgd tegen rampen en onspoeden; ook die ondervindt hy. Maar dan ook doet zyn geloof hem *gelaten* en *geduldig* zyn.

Zy kunnen hem overkomen door eigen schuld, of buiten zyn toedoen.

Door eigen schuld overkomen zy hem, wanneer hy, gelyk hy steeds aan onvolmaaktheid onderhevig is, zyne pligten niet zoo betracht gelyk zy voor zyne rekening liggen, of die gelegenheden verzuimt te gebruiken, welke hem worden aangeboden; hem treffen dan ook de gevolgen, die daaraan onvermydelyk verbonden zyn. Maar dan, wel verre van te treuren als dezulken, die geen hope hebben, is hy door het opregte geloof in Jezus Christus verzekerd, dat zy hem toekomen uit de hand van eenen ontfermenden Vader, die ze matigen kan, die ze gebruiken wil, om hem wyzer en beter te maken, die niet zal toelaten, dat zy tot zyn bederf verstrekken. Hy onderwerpt zich dan met geduld, hy erkent zyne verkeerdheid, hy billykt derzelver gevolgen; en, met een erntsig voornemen om voortaan meer bedachtzaam te zyn, smeekt hy om en hoopt op eene genadige vergeving, om zynes algenoegzamen Zaligmakers wil.

Maar ook overkomen den Christen tegenspoeden en ongelukken, geheel buiten zyn toedoen. Er zyn algemeene en byzondere rampen, die zoo wel den vrome als goddelooze treffen, by voorbeeld, somtyds vernielen stormen en onweders al de vruchten zyner nyverheid; op een' anderen tyd veroorzaken ziekte of zwakheid, of onverwachte omstandigheden, hem gevoelige schade; nu eens deelt hy in de rampen of verwoestingen des oorlogs; dan weder wordt hy, onvoorziens, benadeeld door booze of valsche menschen, of hy wordt door den val en het ongeluk van anderen medegesleept en zelfs ongelukkig.

In zulke en dergelyke gevallen voelt en betreurt de Christen zyne rampen. Hy ondergaat wel eens eene moeyelyke beproeving, doch onder dat alles ziet hy op Hem, zonder wiens wil geen schepsel zich bewegen kan; op Hem, die zyne liefdevolle Vader in Christus is. Zyn geloof vestigt zich op dezelfde gronden, waarop hy goeden moed kan hebben, in alles wat hem overkomt; en dus wordt zyn hart niet te zeer ontroerd; hy gelooft in God, hy vertrouwt ook op zynen algenoegzamen Zaligmaker, by wien uitkomsten zyn, boven en tegen zyne verwachting. Hy zegt dan: "ik wil zwygen, myn God weet, wat voor my het beste is; ik wil my vernederen onder zyne hand; want ik heb de belofte: dat hy my zal verhoogen te zyner tyd" (1 Petr. v. 6).

Eindelyk betracht de opregte Christen ook de *matigheid* in de waarneming van zyn beroep.

Gelyk men in het gebruik van spys en drank, of in andere genietingen des levens, zich schuldig kan maken aan zondige en schandelyke onmatigheid, zoo ook kan men in zyne beroepsbezigheden te ver gaan; by voorbeeld, wanneer men zich zelf zoodanig daaraan verslaaft en overgeeft, dat er noch tyd, noch lust, noch krachten overschieten voor de vervulling van andere betamelyke pligten. Dan wordt het beroep een afgod, die ziel en ligchaam bederft en strydig is met de liefde, welke wy aan God en onzen naasten verschuldigd zyn; en men bezondigt zich dus zoo wel door overdrevenheid, als door traagheid en nalatigheid.

Het opregte geloof in Jezus Christus, dat aller zonden vyand is, doet dan ook hier den Christen het veilige midden betreden. By al zynen lust, vlyt en getrouwheid in zyn beroep, moet het echter geen bron van geldgierigheid worden, het moet niet zyne voornaamste bezigheid, zyn alles zyn. Het beroep is bestemd voor deze aarde, en hy voor den hemel; hy wil dus gaarne dat alles, maar ook niet meer, voor hetzelve doen, dan zyne roeping en verpligting op deze aarde van hem afvordert, en terwyl hy daarmede bezig is, vergeet of verwerkt hy zyne voornaamste roeping en bestemming niet; maar gelyk in alles wat hy doet, zoo ook hier vreest, dient en verheerlykt hy zynen God. Hy maakt

eene gepaste en pligtmatige verdeeling van zynen tyd; er moet een tyd zyn van gezette afzondering, tot vereering van God, met zyn huisgezin en ook in het openbaar met zyne medechristenen; er moet een tyd zyn van verademing en rust, van heilige feestelyke rust, vooral op den dag des Heeren, er moet een tyd zyn voor vrienden en die werken der liefde, welken het belang der maatschappy en het geluk zyner geloofs- en natuurgenooten van hem afvordert.

Zoo denkt, zoo handelt de Christen door het opregte geloof. De getrouwe waarneming van zyn dagelyksche beroep belet hem niet te bedenken de dingen, die boven zyn en zich voor te bereiden tot de waarneming van dat hoogere beroep, hetwelk hem eens zal worden aanbevolen, dan, wanneer zyn Heer en Zaligmaker tot hem zeggen zal: " wel gy getrouwe dienstknecht, over weinig zyt gy getrouw geweest, over veel zal ik u zetten, gaat in de vreugde uwes Heeren" (Matth. xxv. 21 en 23)!

DE HUISGODSDIENST AANGEPREZEN.

Het lust my iets te zeggen van eene pligt, welke door velen wordt verzuimd, en den lezer tot de beoefening van dezelve ten sterkste aan te sporen en op te wekken. Ik bedoel de *Huisgodsdienst.* Wordt deze verhandeling door iemand gelezen, die tot hiertoe hierin nalatig is geweest, zoo wensch ik, dat dezelve hem zoo treffen moge, dat hy niet langer een zyner edelste pligten verzuimde; en dat hy, die het gewigt van de *huisgodsdienst* kent en dezelve nu en dan met de zynen volbrengt, meer en meer van het heilzame daarvan moge worden overreed, om behoorlyk en te allen tyde daarin voorbeeldig te zyn!

Dat de kennis en de beoefening van onze dierbare godsdienst allernoodzakelykst is om hier en hiernamaals gelukkig te leven, is eene waarheid, die ik gerust mag vertrouwen dat door u wordt geloofd, zonder dat ik dezelve betoog of die nader by u aandring. Welk redelyk mensch toch kan hieraan twyfelen? En welk Christen vooral, die het getuigenis van Paulus (1 Tim. iv. 8) leest, *dat de godzaligheid tot alle dingen nut is, hebbende de beloften van dit en het toekomende leven,* wordt niet als van zelven gedrongen om dit gereedelyk toe te stemmen? Maar is dit zoo en is het uw wensch tevens, om vermeerdering van kennis en gedurige aansporing tot beoefening van de Godsdienst te verkrygen; gy kunt het my dan ook niet tegenspreken, dat gy van uwen kant verpligt zyt om, onder inroeping van Gods zegen, dien wy tot alles behoeven, alle middelen in het werk te stellen, welke daartoe nuttig en

dienstig zyn kunnen. Onder deze middelen nu, oordeel ik, dat de waarneming van eene welingerigte *huisgodsdienst* allerheilzaamst en noodzakelyk is, hetwelk ik u nader zal trachten aan te toonen, om u alzoo dezelve ten sterkste aan te pryzen.

Alhoewel wy, hoofden der huisgezinnen! ons nooit te veel op wasdom in kennis kunnen toeleggen, en vooral, naar Petrus vermaning, op dien wasdom in kennis, die gepaard gaat met onzen wasdom in de genade van onzen Heer Jezus Christus; alhoewel zelfs hy, die hieromtrent onverschillig is, den naam van een redelyk mensch niet verdient, maar elk, wie hy zy, daarnaar staan en daarin dagelyks moet trachten toe te nemen;—nogtans leert ons de ondervinding, helaas! dat dit by de meesten verzuimd wordt. Dikwerf toch ontbreekt ons tyd of lust, of beide; wy laten ons zoo ligt door onze aardsche bezigheden aftrekken; ons zoo gemakkelyk door andere dingen hierin terug houden, zoodat wy voor ons zelven maar al te veel dezen pligt verzuimen, en ons niet zoo gezet en ernstig op de vermeerdering van onze kennis van de godsdienst bevlytigen. Doet het ons nu en dan leed, zoodat wy er berouw van hebben, dat blyft echter by goede voornemens, en het uitstel van verbetering wordt afstel. Ik durf my hierin gerust op uwe eigene ondervinding beroepen; beroepen op de ondervinding van de besten. Hoe weinige zyn de uren, die gy, ik zal niet zeggen dagelyks, maar wekelyks afzondert om in kennis van de godsdienst toe te nemen. Wilt gy dus, hoofden der huisgezinnen! voor u zelven hiervoor bewaard blyven in het vervolg, dan kan ik u geen beteren raad geven, dan dezen: gewent u aan eene gezette beoefening van de *huisgodsdienst*. Door de *huisgodsdienst* dagelyks te beoefenen wordt gy genoodzaakt, hoevele uwe werkzaamheden ook zyn mogen, ten minste dagelyks, eenige oogenblikken af te zonderen om met de uwen een gedeelte van onzen dierbaren Bybel, die bron van al onze godsdienstkennis, te lezen, en wordt gy, daar gy het met de uwen doet, verhinderd om u door traagheid, lusteloosheid, of wat het ook zyn moge, hiervan te laten aftrekken, daar gy u schamen zoudt om zulks aan uwe huisgenooten te zeggen.

Hierdoor stelt gy u dus dagelyks in de gelegenheid, om voor u zelven toe te nemen in Bybelkennis, en wordt gy, met dit voor ons zoo onontbeerlyk boek, meer en meer bekend; hierdoor zult gy meer lust tot onderzoek verkrygen, en door den Bybel te lezen, biddende om de verlichtende genade van Gods Geest, om welken elk hoofd des huisgezins in zyn gebed tot God, zoo voor zich als zyne huisgenooten vertrouwend bidden mag, kan het niet anders, of gy zult opwassen in de kennis en in de genade van onzen Heer Jezus Christus; opwassen in de kennis van uwe pligten, van den weg des geloofs en der ware godzaligheid, die ons naar den hemel leidt.

Dan, dit is het niet alleen, waarom ik u eene gezette beoefening van de *huisgodsdienst* aanprys, ook uwe *kinderen* hebben vermeerdering van Bybelkennis noodig. Men kan de kinderen niet te veel met den Bybel bekend maken.

Ouders! gy hebt het beloofd by den doop uwer kinderen, dat gy hen in de godsdienst niet alleen zoudt *doen* maar ook *helpen* onderwyzen. Maar, ach! ook hier spreek uwe ondervinding. Hoe weinig geschiedt dit in de meeste huisgezinnen! Hoe weinig worden kinderen door de ouders *zelven* daartoe opgeleid, omdat er geen tyd, geene gelegenheid toe gevonden wordt. Maar dit wordt gedeeltelyk voorgekomen door de waarneming van de huisgodsdienst. Dan althans is er gelegenheid en worden er eenige oogenblikken afgezonderd, om u met uwe kinderen in dit gewigtige werk bezig te houden; dan wordt gy, ouders! als van zelve genoopt om met uwe kinderen over God, over den Heer Jezus te spreken, en krygt gy door het lezen des Bybels telkens aanleiding, om naar hunne vatbaarheid hun het onderwys des Bybels te leeren verstaan. Door uw voorbeeld krygen de kinderen eerbied voor den Bybel en smaak in het lezen, het vlytig, aandachtig, eerbiedig en verstandig lezen van denzelven.

Ditzelfde zal ook plaats hebben by uwe andere huisgenooten. Uwe dienstboden en onderhoorigen zyn veelal onkundig. Dezen hebben echter, niet minder dan gy, wasdom in kennis noodig; zy hebben daartoe minder gelegenheid, minderen aanleg, minderen lust. Maar van hoe veel aanbelang is het dus niet voor hen, hoe groot is dus niet uwe verpligting, dat gy hun hierin de behulpzame hand biedt! En hoe, op welk eene wyze, zult en kunt gy dit beter doen, dan door dagelyks eenige oogenblikken u met hen af te zonderen, godsdienstig af te zonderen, hen door uwe voorbeelden op te wekken, met hen den Bybel te lezen, en hun uit den Bybel, naar uw vermogen en hunne behoeften, dat onderrigt mede te deelen, dat zy, zoo min als gy, ontberen kunnen? Verzuimt gy de *huisgodsdienst;* ik vrees, dat gy dan dezen uwen pligt ten opzigte uwer dienstboden verwaarloost, althans u zelven en hen van eene goede gelegenheid berooft, om den Bybel te lezen en in de kennis van de godsdienst vorderingen te maken. Ach! het is, gy weet het zelven, hoofden der huisgezinnen! maar al te veel te bejammeren, dat er zoo veel onkunde onder de zoogenoemde geringere klasse, onder de dienstbaren plaats heeft. Wenscht gy die te helpen tegengaan, gewent u dan om den Bybel dagelyks voor uwe huisgenooten te lezen; en stelt daartoe eenige oogenblikken voor de *huisgodsdienst* vast. Komen uwe dienstboden naderhand zelve in een huisgezin, zy volgen uw voorbeeld; en dit voorbeeld werkt weer op anderen; zoo wordt *huisgodsdienstoefening* eene ryke bron voor allen, tot vermeerdering van Godsdienst en Bybelkennis; zoo

neemt gy zelven in deze toe, en volgt de les van het Evangelie: *Onderzoekt de Schriften* (Joh. v. 39; en Hand. xvii. 11).

Is kennis van den Bybel en van onze dierbare Godsdienst alleen niet genoeg, de *huisgodsdienst* pryst zich ook byzonder aan ons aan als allergeschiktst, om de *beoefening* der ware godsdienstigheid zelve by ons en onze huisgenooten te bevorderen. Laat my u dit in eenige byzonderheden doen opmerken.

Zyn onze pligten vele, en de beoefening derzelve ook voor u, hoofden der huisgezinnen, dikwerf moeyelyk, hoe noodig dan dat gy u zelven en de uwen uwe onderscheidene verpligtingen gedurig herinnert, dat gy u dagelyks te binnen brengt, hoe gy u omtrent God, omtrent u zelven, en uwen naasten te gedragen hebt. Maar waardoor kunt gy u dit beter herinneren en nadrukkelyker u voor den geest brengen, dan door eene wel ingerigte beoefening van de *huisgodsdienst?* Door het lezen van den Bybel wordt gy en worden de uwen niet alleen vermaand, om uwen pligt gedurig voor oogen te hebben, maar ook ten sterkste opgewekt en aangespoord om dien te volbrengen. Door het gemeenschappelyk gebed om bystand en hulp, die ons van God is toegezegd, zult gy, in afhangen van, en vertrouwen op God, de moeyelykste pligten volbrengen en vorderen op den weg der godzaligheid. Of, wat dunkt u, hoofden der huisgezinnen! wanneer gy des morgens met de uwen u plegtig voor God hebt afgezonderd, zou dit geen invloed op u en de uwen hebben, niet iets goeds by u en de uwen nalaten! Zoudt gy, (om slechts één voorbeeld te noemen) wanneer gy des morgens in uwen Bybel met de uwen gelezen had, die schoone gelykenis van Jezus Luk. x. 30—37 op dien dag, wanneer er zich gelegenheid toe opdeed (en hoe ligt doet deze zich dagelyks op!) niet gaarne dienstvaardig, medelydend en hulpbewyzend zyn jegens ellendigen, zonder te vragen wie zy waren? En zoo als het met dezen pligt is, zoo zoude het omtrent al uwe pligten zyn. Voorbeeldig zoude uw gedrag jegens elkander wezen, getrouw zoudt gy u in uwen post gedragen, en elk deel uwer roeping met allen yver trachten te vervullen; dewyl gy dagelyks u alzoo uwe verpligting herinnerdet, en dit, onder Gods zegen, niet anders dan heilzaam voor u zyn kan. Door *huisgodsdienst* zoudt gy ook meer bepaald worden by hetgeen het voornaamste van alles is, uwe toebereiding voor den dood en de eeuwigheid.

Hoe ligt loopt men gevaar, om door de beslommeringen dezes levens afgetrokken te worden! Hoe ras heeft de wereld en hetgene in de wereld is ons hart ingenomen! Hoe vaak vergeten wy onze groote bestemming en leven alleen voor de aarde, zwoegen en werken om deze tydelyke welvaart, en vergeten de betere goederen des toekomende levens! Hoe noodig dus, hoofden der huisgezinnen! u zelven en uwe huisgenooten dit gedurig te herinneren, dagelyks

uwe bestemming u voor oogen te stellen, en u op den morgen van elken dag te bepalen by datgene, dat u op denzelven te doen staat, om zoo te leven, dat uw leven hier op aarde voorbereiding zy door de eeuwigheid, en gy hetzelve niet hooger schatten moogt dan het is: aanvang van een volgend leven, waarin kortstondigheid, wisselvalligheid, onzekerheid en onbestendigheid zal ophouden en wy het doel onzer eerste schepping eerst regt zullen bereikt hebben.

Komt gy in druk en tegenspoed, hebt gy vele wederwaardigheden op aarde, beleeft gy vele droefheid, wat, hoofden der huisgezinnen! kan u of de uwen beteren troost geven, dan onze dierbare Bybel? Maar wat helpt ons medicyn, hoe liefderyk ons toegediend door een kundigen geneesheer, indien wy dezelve niet gebruiken? Hoe noodig dus voor ons en de onzen, dat wy de bron van allen troost en raad in ongelegenheden niet sluiten, maar die telkens openen, dat wy dagelyks ons afzonderen om de vertroostingen Gods, in den Bybel gegeven, met en voor elkander te overdenken! Dit zal ons bewaren voor murmureren, ons onder tegenspoed niet doen wanhopen, ons naar uitkomst op des Heeren tyd leeren wachten en ons tevens opwekken om in dagen van druk ons zoo te gedragen, dat die wederwaardigheden en rampen, welke ons treffen, in de hand van onzen hemelschen Vader, geschikte en heilzame middelen zyn tot onze ware verbetering, welke zy anders, door onze schuld niet zyn zouden. Zoo geschikt dus de *huisgodsdienst* is om ons, by het zoo nederdrukkende van den tegenspoed, te bemoedigen, zoo geschikt is dezelve, aan den anderen kant, om ons, by het zoo verleidende van den voorspoed te bewaren, dat wy door het kwade niet worden weggesleept. Gy weet het by ondervinding, dat wy al zeer ligt in gevaar zyn om op onzen voorspoed te bouwen en God uit het oog te verliezen, om het goede en de welvaart, die wy genieten, aan ons zelven dank te weten, of dezelve aan onze wysheid en yver, of aan eenen gelukkigen zamenloop van zaken en omstandigheden toe te schryven. Maar, hoe kunnen wy hiertegen het best bewaard blyven? Ik weet geen beter behoedmiddel, dan de *huisgodsdienst* u aan te pryzen. Door deze zal u elken morgen of avond, die gy tot dit werk besteedt, uwe afhankelykheid van God herinnerd worden. Belydt gy voor u zelven en de uwen, dat uw leven in zyne hand is, dat alles wat gy hebt en zyt, wat gy ontvangt en geniet, giften zyn van zyne vaderlyke goedheid, dat Hy u in alles zegenen en voorspoedig maken moet, en dat gy het niet aan u zelven of aan uwe verdiensten, maar alleen aan zyne genade hebt dank te weten, die den eenen ryk en den anderen arm maakt, die, ja wel de hand des vlytigen zegent, maar ook dien zegen kan inhouden, opdat wy op den voorspoed niet zouden vertrouwen, of Hem, onzen Weldoener, schandelyk vergeten. Trouwens, niets is hiertoe geschikter, dan

de *huisgodsdienst*. Gy zult er de ondervinding van hebben, wanneer gy het beproeft, om u en de uwen meer te bepalen by uwe afhankelykheid van God in alles wat gy doet en onderneemt. Dit zal u tevens leeren, om ook al uwe werkzaamheden, onder opzigt tot Hem, te verrigten, om met yver en lust dezelve te volbrengen, en u dankbaar maken voor al het goede, dat gy met de uwen geniet.

Zoo geschikt de *huisgodsdienst* is om ons by onze pligten, by onze bestemming en voorbereiding voor de eeuwigheid te bepalen, zoo troostryk dezelve is in tegenspoed en waarschuwend in voorspoed, zoo gepast dezelve is om ons gedurig onze afhankelykheid van God te herinneren en ons tot dankbaarheid aan te sporen, zoo pryst zich de *huisgodsdienst* ook ten sterkste aan, om het denkbeeld van Gods tegenwoordigheid by ons gedurig te verlevendigen en daardoor een steun te hebben voor onze godsdienstigheid en voor bewaring van de zonden. Heb ik dit wel uit te breiden? Gevoelt gy het niet zelve, hoofden der huisgezinnen! hoe de *huisgodsdienst* daartoe voor u zelven, voor uwe kinderen en huisgenooten allernuttigst kan wezen?

Het is immers eene erkende waarheid, dat wy ons altyd bevinden in de tegenwoordigheid van den onzienlyken en alwetenden God; van eenen God, die ons overal gadeslaat en geen onverschillige getuige is of zyn kan, van onze gedragingen? Maar, ach! hoe dikwerf wordt deze waarheid vergeten! Hoe weinig invloed heeft dezelve op ons! Wat kan dus beter dezelve diep in onze harten prenten, dan wanneer wy ons zelven en onze huisgenooten plegtig voor het oog van dien Alwetende afzonderen, ons dagelyks, en wel by den aanvang van elken dag, deze waarheid herinneren? Deze zal ons bedachtzaam maken op ons gedrag, ons omzigtiger maken in onzen wandel, ons waarschuwen tegen en ons terug houden van het kwade, en wy zullen ons hierdoor minder veroorlooven iets te doen, dat Gode mishaagt, iets na te laten, dat Gode welgevallig is. Ja, ook uwe kinderen, die voor altyd onder uw oog zyn, ook uwe dienstboden, zullen, langs dien weg, meer vrees voor God verkrygen en Hem in alles meer gehoorzamen, daar het tegendeel zal plaats hebben, wanneer gy u van dezen uwen pligt en de dagelyksche beoefening van denzelven onttrekt. Dan, my dunkt, ik heb reeds genoeg gezegd, om de *huisgodsdienst* aan te pryzen, als byzonder geschikt om by ons en onze huisgenooten de zoo noodige kennis van den Bybel en de Godsdienst te bevorderen, en ons tot de beoefening van dezelve op te wekken en aan te sporen. Hoe gemakkelyk ware het anders, om hierby nog andere drangredenen te voegen, of het een en ander nog meer uit te breiden. Denkt echter niet, dat ik alles gezegd heb, wat u tot de *huisgodsdienst* be-

hoort op te wekken. Neen, er zyn nog vele andere nuttige en heilzame gevolgen, die de gezette waarneming van dezelve met zich brengt, en deze wil ik u nog kortelyk herinneren.

(Het vervolg hierna.)

DE REIZIGER EN DE BEDELAAR.

De Reiziger. Goeden dag, oude!

De Bedelaar. Desgelyks!—Ik heb nooit van een' kwaden dag geweten.

R. Myn groet was, dat het u wel moge gaan.—Wat bromt gy?

B. Het is my altyd wel gegaan.

R. Wel nu, zoo wees dan gelukkig; want ik begryp uwe hooge woorden niet.

B. Ik weet niet, dat ik ooit ongelukkig geweest ben.

R. Hierby beware u God!—Maar verklaar u duidelyker.

B. Zeer gaarne. Gy wenscht my eenen goeden dag: maar kan wel één dag kwaad zyn, welken God geeft? In vorst en hitte, in honger en dorst, heb ik Hem te pryzen, wiens wil altyd goed is. Dan wenscht gy, dat het my wél moge gaan. Maar gaat het *hem* niet wel, die één is met God, en die van Hem alles wacht! Eindelyk, wenscht gy, dat ik gelukkig moge zyn. Dat ben ik; want ik tracht Gode gelykvormig te worden in het ontberen van alle behoeften, en behoud my niets voor, dan hetgeen met zynen wil overeenstemt.

R. Maar hoe, indien God u verwierpe?

B. Hy kan niet; want ik omhels Hem met de armen der ootmoedigste liefde en van het innigste geloof. Hierdoor ben ik met God onafscheidelyk verbonden. Waar Hy is, zal ik met Hem zyn. Met God liever in den diepsten afgrond, dan zonder Hem in den hoogsten hemel!

R. Van waar zyt gy?

B. Ik kom van God, leef in Hem, en ga weder tot Hem.

R. Waar vondt gy God?

B. Dáár, waar ik al wat schepsel heet, verliet.

R. Waar woont God?

B. In een rein hart, in een' gereeden wil.

R. Wie zyt gy?

B. Een Koning.

R. Waar is uw ryk?

B. Myne ziel is het, welker heerschappy my van Gods wege

toevertrouwd is, opdat ik hare inwendige en uitwendige zinnen beteugele.

R. Welke zyn de wetten, naar welke gy regeert?
B. Zwygen, gebed, geduld, gehoorzaamheid, oefening.
R. Welk is uw hoogste doel?
B. In niets te berusten, hetgeen niet uit God is.
R. En uwe kroon?
B. Is de rust der ziel.
R. Zalig zyt gy, want gy hebt de kostelyke parel gevonden!

HET GEBED EENS NEGERS.

"Men moet niet alleen bidden, maar ook op de verhooring wachten en daarop blyven letten," zoo sprak onlangs zeker beroemd leeraar in eene openbare vergadering te *Londen*, toen, by het vertrek van eenige zendelingen, de vergadering werd aangemoedigd voor het behoud en bewaring hunner personen en zegen op hunnen arbeid te bidden. De aanspraak was meer byzonder gerigt tot het jeugdiger gedeelte der toehoorders, door wier pogingen ruim *Zes duizend* pond sterling was ingezameld geworden, waarmede het zendelings schip, dat onlangs de *Tafelbaai* had aangedaan, gekocht was geworden. Om zyne woorden dieper indruk te doen maken, verhaalde hy de volgende gebeurtenis:

"Een negerknaap, uit een der prysverklaarde slavenschepen in vryheid gesteld, was te *Sierra Leone* geland en onder het opzigt gesteld geworden van zekeren schoolonderwyzer, genaamd Thompson. By zekere gelegenheid, daar de kinderen niet in school waren en de deur gestolen was, hoorde de Heer Thompson, terwyl hy voorby ging, eenig gebrom; hy luisterde en vond daar dien knaap in het gebed. Zyne bede was als volgt: "Mynheer Jezus! U ik dank, dat kwaaye mannen kom en my vang; en dat goede koning George's groote schip kom en neem kwaaye mannen schip, en dat Massa Thompson leer my lezen en U kennen. Een zeer groote gunst ik U vraag: stuur meer kwaaye mannen, vang vader en moeder en stuur goede koning George's groote schip, vang kwaaye mannen schip, en breng vader en moeder hier en laat Massa Thompson hen leeren lezen en leeren U te kennen; en wy allen gaan zaam naar den hemel."—Maar is dit een gebed? zult gy zeggen. De knaap zeide wat hy begeerde en in woorden en in eene taal, welke zyne behoefte deed bezigen. De Heer Thompson sprak vervolgens met hem en vraagde hem of hy dan dacht dat de Heer Jezus zulk een gebed zoude verhooren? waarop hy antwoordde: dat de Heer Thompson gezegd had, dat de Heer

Jezus elk gebed hoort. Op den avond van dien dag, terwyl de Heer THOMPSON langs het strand wandelde, zag hy kleine TOM daar. Op de vraag wat hy daar was komen doen, was zyn antwoord : dat hy was komen zien of de Heer Jezus zyn gebed had gehoord. Herhaalde malen bezocht hy het strand ; en op zekeren avond kwam hy huppelende en de handen klappende terug. " Wat is het, TOM !" zeide de Heer THOMPSON, " hoe zoo vrolyk ?" Hy riep : " Gebed verhoord ! vader en moeder gekomen ;" en den Heer THOMPSON naar het strand geleidende, wees hy naar eenen ouden neger en eene oude negerin—zyn eigen ouders—die juist van een slavenschip, dat door een oorlogschip was genomen, waren geland. Daar hebben wy een voorbeeld, niet maar van den geest van een opregt gebed, maar ook een geest, die den zegen verbeidt, waarom gesmeekt is geworden ; eene bevestiging van de les van onzen gezegenden Zaligmaker in Matth. vi. 6 gegeven, waarby de aandacht der Christen gemeente onlangs is bepaald geworden.

VERTROUWEN OP DE ZORG DER VOORZIENIGHEID AANBEVOLEN.

DE mensch, op zich zelven beschouwd, is een zeer hulpeloos en ellendig wezen. Hy staat alle oogenblikken aan de grootste rampen en onheilen bloot. Gevaren omgeven hem van alle kanten ; tallooze toevalligheden, die hy niet voorzien kon, of voorziende, niet kan beletten, kunnen hem ongelukkig maken.

Het strekt ons tot troost, terwyl wy aan zoo vele toevallen onderhevig zyn, dat wy onder de zorg staan van Eenen, die de gebeurtenissen regelt, in de beschikking van alles, wat ons deeren of schade toevoegen kan, in zyn hand heeft ; die weet welke hulp wy behoeven en altyd gereed is dezelve te verleenen dengenen, die hem daarom bidden.

De natuurlyke hulde, welke zulk een schepsel aan een oneindig wys en goed Wezen verschuldigd is, bestaat in een onwankelbaar vertrouwen op Hem, voor de zegeningen en geryfelykheden des levens ; en een bestendig opzien tot Hem om redding uit alle gevaren en moeyelykheden, die ons te beurt vallen.

De mensch, die steeds in deze gemoedsstemming leeft, ziet de menschelyke natuur niet in hetzelfde somber en ontmoedigend gezigtspunt aan, als hy, die zich, op zich zelven beschouwt, afgezien van zyne betrekking tot het Opperwezen. Terwyl hy zyne eigene zwakheid en onvolmaaktheid bepeinst, beurt hy zich op met de bespiegeling dier goddelyke eigenschappen, welke voor zyne veiligheid en voor zynen welstand werkzaam zyn. Hy

ziet zyn gebrek aan voorwetenschap, vergoed door de alwetendheid van Hem, die zyn steun is. Hy bemerkt zyne eigene zwakheid met by de gedachte dat zyn Helper almagtig is. Kortom de mensch, die een vast vertrouwen op het Opperwezen heeft, is magtig door zyne magt, wys door zyne wysheid, gelukkig door zyn geluk. Hy oogst de vrucht van iedere goddelyke eigenschap, en verliest zyne ongenoegzaamheid in de volheid van oneindige volmaaktheid. Om ons leven te veraangenamen, wordt ons geboden op Hem ons vertrouwen te stellen, die aldus magtig is ons te helpen; zoo heeft de goddelyke wysheid zulk een vertrouwen ons ten pligt gemaakt, en wy zouden ellendig zyn, indien het ons verboden ware.

Onder vele beweegredenen, die men, ter aanbeveling van dezen pligt, zou kunnen aannemen, zal ik alleen de volgende vermelden:

De eerste en krachtigste is, dat wy de belofte hebben, dat Hy niet zal verlaten degenen, die op Hem hun vertrouwen stellen.

Maar zonder den geestelyken zegen, die met dezen pligt verknocht is, in aanmerking te nemen, kunnen wy opmerken: dat dezelve eene natuurlyke strekking heeft, om zich zelf te beloonen; of, in andere woorden, dat dit onwankelbaar vertrouwen en berusten op den Opperbestuurder aller dingen, zeer veel bydraagt, om ons van eenige bezoeking te bevryden, of ons in staat te stellen, die met mannenmoed te dragen. Iemand, die gelooft, dat zyne hulp naby is, en dat hy onder het oog zyns vriends handelt, brengt dikwyls meer tot stand, dan men van zynen aanleg zou verwachten, en doet wonderen, welke niet kunnen worden geëvenaard door hem, die niet met gelyke mate van vertrouwen op een' goeden uitslag bezield is. Vertrouwen op de hulp des Almagtige, bewerkt natuurlyk geduld, hoop, opgeruimdheid, en alle andere gezindheden, welke strekken om die rampen te verlichten, welke wy niet in staat zyn te verwyderen.

De beoefening dezer deugd schenkt den menschelyken geest veel troost, ten tyde van armoede en rampspoed; maar bovenal in de ure des doods. Wanneer de ziel, in de laatste oogenblikken harer scheiding, als zwevende is, wanneer zy een nieuwe aanwezen staat binnen te treden, en zich met geheel nieuwe voorwerpen en medgezellen gemeenzaam te maken, wat kan haar dan onder zulke angstvallige gedachten, zulke onrust en bekommernis ondersteunen, dan al hare zorgen op Hem te wentelen, die haar het aanzyn gaf; die haar door een tooneel van haar bestaan geleid heeft; en die haar steeds naby zal zyn, om haar te leiden en te troosten op den weg naar de eeuwigheid.

A......

OVER HET ZWEREN.

Een zeker officier, die de gewoonte had den naam van onzen dierbaren Zaligmaker op eene zeer ligtzinnige en onbetamelyke wyze te gebruiken, door by elke nietsbeduidende gelegenheid uit te roepen: "O Jezus!" trad eens het huis van eenen byzonderen vriend binnen, toen een kindje. nog geen twee jaren oud, naar hem toeliep, te gelyker tyd uitroepende: "Mama! daar komt kapitein Jezus aan." Deze bestraffing van de lippen eens kinds trof hem zoo sterk, dat hy van dat oogenblik af zich ernstig voornam, die vreesselyke gewoonte af te laten.

Het is waarlyk ysselyk voor elk godvruchtig gemoed, te hooren, op welk eene ligtvaardige en oneerbiedige wyze vele menschen van de heilige namen der Godheid gebruik maken, die beleedigd zouden zyn, indien zy vloekers genoemd werden. Doch het is in alle opzigten vloeken en eene overtreding van het derde gebod, wanneer wy uitdrukkingen als: "O Heere!" "gave God," of eenige andere, van gelyken aard, bezigen, zonder kennelyke noodzakelykheid, en eenen opregten en godsdienstigen eerbied jegens het luisterryk voorwerp, waarvan wy spreken; en God zelf heeft verklaard, dat dit niet ongestraft zal blyven.

HET EVANGELIE.

O dierbaar Evangelie licht!
Hoe glansryk spreidt g' uw stralen!
Wat heil de zon voor 't aardryk sticht,
Zy kan by u niet halen.
Het zielenheil, dat gy verspreidt,
Gaat elks begrip te boven;
Is kweeking tot de zaligheid,
Voor allen, die gelooven!

Uw stem dringt in 't bezwaard gemoed,
Als balsem in de wonden,
Ten troost in bangen tegenspoed,
En boeting onzer zonden;
Gy toch biedt ons een' Heiland aan,
Vol vlekkelooze liefde,
Die d' eisch des Regters heeft voldaan,
Hoe onze schuld Hem griefde.

Geen schaduwdienst, geen slaafsche wet,
Die 't schuldvol hart doen beven,
Hebt G' ons ten rigtsnoer ingezet,
Voor 't eeuwig zalig leven;

Neen, rein geloof in Jezus leer,
En liefde, tot betrachten
Van schuld bestrydend tegenweer,
Blyft gy van ons verwachten.

O dierbaar Evangeliewoord!
Hoe zalig zyn uw klanken,
Voor elken zondaar, die u hoort,
Om eeuwig God te danken.
Och! drong uw stem alom, met kracht
In aller volk'ren ooren,
Uw licht zou dra, met hemelpracht,
In vollen luister gloren!

Gy zyt de stem van Jezus mond,
Die zondaars lokt ten leven,
Om uit zyn heil en vreê verbond,
Hun zaligheid te geven.
"Die wil, die koom!" (deez' liefdetaal,
Doet gy zelfs snoodaards hooren,)
"In Jezus dood en zegepraal,
"Gaat niemand ooit verloren!"

Hoe moest niet deez' genadestem
Elk dringen tot bekeeren,
Om Jezus, door 't geloof in Hem,
Vol liefde dankend t' eeren!
O Geest van God! och! geef dat wy
Die heilstem nooit verdooven,
Maar, door uw kracht en heerschappy
Steeds hooren en gelooven!

KERK-NIEUWS.

Op Zondag den 8sten September werd de Wel-Eerw. Heer P. N. Ham, *kandidaat in de heilige dienst* by het provinciaal Kerkbestuur van *Gelderland*, op eene plegtige wyze tot hulpprediker in de Paarlsche gemeente, in de kerk aldaar, ingezegend, door den Wel-Eerw. Heer P. E. Faure. De bevestiger had tot onderwerp zyner leerrede 1 Cor. iv. 1, 2: *Alzoo houde ons ieder mensch, als dienaars van Christus en uitdeelers der verborgenheden Gods. En voorts wordt in de uitdeelers vereischt, dat elk getrouw bevonden worde;* en stelde op eene zeer treffende wyze voor, de wederzydsche pligten van leeraar en gemeente. De oplegging der handen geschiedde, behalve door den bevestiger, ook door de Wel-Eerw. Heeren G. W. A. van der Lingen en A. du Toit. De bevestigde

erkende, in eene aanspraak door hem gehouden, de hand des Heeren, die hem op eene wonderbare wyze naar deze volkplanting leidde, en sprak met veel gevoel van den vriend, die, sedert zyne aankomst, zich zyner belangen zoo hartelyk had aangetrokken. Op Zondag den 15den deed de bevestigde zyne intrede in de *Franschehoek*, dat gedeelte der parochie, meer bepaald tot zynen werkkring aangewezen.

De *vyfenveertigste* jaarlyksche Vergadering van het Zuid-Afrikaansche Zendelinggenootschap, werd in het Gesticht in de Langestraat gehouden, op Woensdag avond den 18 September. De Wel-Eerw. Dr. Heyns, die het voorzitterschap bekleedde, bepaalde de aandacht der vergadering by de verpligting welke er vooral op de leden der Nederduitsche Gereformeerde Kerk ligt, om het Zuid-Afrikaansche Zendelinggenootschap, als zynde uit haren boesem voortgevloeid, te begunstigen en te blyven ondersteunen; de Wel-Eerw. Heer Morgan ontvouwde in eene leerrede over Luk. xiv. 23: *Dwing ze in te komen, opdat myn huis vol worde*—de noodzakelykheid van standvastigen en volhardenden yver in deze goede zaak, terwyl het verslag gelezen werd door den Wel-Ed. Heer Hoets.

Op Donderdag den 26sten predikte de Wel-Eerw. Heer B. Maitland, in het Engelsch, ten dienste van het genootschap, over de woorden Filipp. ii. 5b., 6.

MENGELINGEN.

Te bidden: "Uw Koningryk kome" en niet volgaarne die middelen te ondersteunen, waardoor de komst van het Godsryk bevorderd kan worden, is huichelary. Te bidden: "Uw naam worde geheiligd" en zoodanige middelen, welke met Gods geopenbaarde wil overeenstemmen, tegen te werken, is verregaande goddeloosheid. En is dit nogtans niet een kwaad, dat dagelyks wordt bedreven.

Men moet geene gelegenheid *afwachten* om goed te doen, maar gelegenheid *zoeken*.

Gedrukt by Pike & Philip, 59, *St. Georgestraat; en te bekomen by den Heer* J. H. Collard, 24, *Heerengracht, aan wien de Inteekeningen, moeten worden betaald, en Communicatien voor den Redakteur ontvangen worden.—Prys* Zes Shillings *per Jaar, en voor Inteekenaren in de Buiten-Districten, aan wie het* per Post *verzonden wordt*, Zeven Shillings.

De Honigby.

MAANDSCHRIFT

Voor Godsdienstminnende Lezers.

"DE VREES DES HEEREN IS WYSHEID."

DEEL VI. OCTOBER, 1844. No. 10.

DE HOOGE WAARDE VAN DE GODSDIENST, ZIGTBAAR IN HET ONDERSCHEID TUSSCHEN DEN DOOD VAN DEN GODVRUCHTIGE EN DEN GODDELOOZE.

LEERREDE OVER SPREUKEN XIV: 32.

De goddelooze zal heengedreven worden in zyn kwaad; maar de regtvaardige betrouwt zelfs in zynen dood.

DAT godsvrucht ware wysheid is en de vreeze des Heeren, boven alles, den naam van verstand verdient, is de dikwyls in dit spreukboek herhaalde waarheid, welke de wyze Salomo zyne tydgenooten en onderdanen diep trachtte in te prenten. Wysheid in de ruimste mate van God ontvangen hebbende, had hy een helder inzigt in de voordeelen, die er verbonden zyn aan eenen godvruchtigen wandel, en tevens opgeklaarde denkbeelden van de rampzalige gevolgen, die de handelwyze der goddeloozen hen berokkenen moet,—en het is de vermelding hiervan, in korte, eenvoudige, tot verstand en hart sprekende trekken, waardoor hy deugd en geluk, en ondeugd en ellende als tegen elkander overstelt, waarmede hy zyne lezers wil overtuigen, dat godsdienst het beginsel is, waaruit al onze daden moeten voortspruiten, door hetwelk de geheele mensch moet worden geregeerd. Eenig ander beginsel, buiten dit, noemt hy *valsche wetenschap*, omdat het den mensch misleidt, bedriegt, en dan, wanneer hy er zyn vertrouwen op meent te vestigen, hem begeeft, of voor hem is als *de gebrokene rietstaf, op welken zoo iemand leunt, zoo gaat die in zyne hand en doorboort dezelve.* De koninklyke spreukschryver, door zyne diepe

menschenkennis, wel overtuigd van den krachtigen invloed, die de bewustheid aan de gevolgen uitoefent op den mensch in het doen eener beslissende keus, tracht ook in ons tekstvers, de hooge waardy van de Godsdienst in het helderste daglicht te stellen: daartoe gewaagt hy van hetgeen zy voor haren belyder is in den zwaarsten kampstryd, die hem wacht, dan wanneer hy den dood te gemoet treedt, terwyl hy eene onheilspellende toekomst voor haren verachter afmaalt. *De goddelooze zal henengedreven worden in zyn kwaad; maar de regtvaardige betrouwt zelfs in zynen dood.*

Door goddelooze versta men de verharde onboetvaardige zondaar; hy, wiens lust en toeleg is het kwade te bedryven,—*hy zal heengedreven worden.* Dit zoude kunnen beteekenen, heen en weêr geslingerd worden door angst, vrees, benaauwdheid, wanhoop, van wege het *kwaad* waaraan hy zich schuldig kent,—of ook wel kan het aanduiden, het vreesselyke onverwachte *einde* van den onbekeerde, te midden van zynen zondigen loopbaan, zoo als Spr. x. 25: *Gelyk een wervelwind voorbygaat, alzoo is de goddelooze niet meer.* En in dezen laatsten zin willen wy het thans opnemen, daar dit eene gepaste tegenoverstelling is aan het andere lid dezer spreuk, alwaar van den *dood* des regtvaardigen gesproken wordt. Het woordje *zelfs* (gelyk door het tusscheninstellings teeken aangeduid wordt) is niet in den grondtekst aanwezig, maar door de vertalers er by gevoegd; meer letterlyk zoude de overzetting zyn, wanneer er stond *op zynen dood.* De godvruchtige vertrouwt, is gerust, verlaat zich veilig zelfs *op* zyn dood. Als de nood het hoogste gestegen is, als rampen hem treffen, als zyn sterfuur slaat, dan is de dood hem een toevlugt en verlossing,—kan hy kalm en gelaten in die ure verkeeren en is niets in staat zyn zielenvreê te verstoren. Zietdaar, hoe wy den tekst verstaan, naar aanleiding van welke ik voorgenomen had

I. Kortelyk voor u de waarheid te betoogen, dat de regtvaardige en de goddelooze verschillende uiteinden hebben;

II. Vervolgens na te gaan, welke daarvan de oorzaken zyn;

III. Ten einde alsdan van de hooge waardy van de godsdienst gewagende, u en my zelven tot de opregte belydenis daarvan aan te sporen en met een vermaanwoord te eindigen.

Onze harten zyn in uwe hand, o Heer! neig dezelven tot de vreeze van uwen naam, vervul dezelve met genade en laat ons hooren en spreken uitloopen tot uwe eer en heerlykheid. *Het zy zoo!*

I. *Boozen en goeden hebben een verschillende uiteinde*, dit is de leering van den tekst, waarvan wy eerst de waarheid moeten aantoonen.

Wanneer wy, myne Waarsten! onze blikken vestigen op den mensch, die roekeloos daarhenen leeft, de inspraken van zyn bedriegelyk hart opvolgt, de stemmen Gods en des gewetens versmaadt, en nogtans uitwendigen voorspoed geniet en welslaagt in al zyne ondernemingen, wanneer wy by zulk een voorwerp, als Asaf moeten uitroepen: *Ziet deze is goddeloos, nogtans heeft hy rust in de wereld; hy vermeerdert het vermogen*, dan zouden wy ook haast als hy willen vragen: *Is het niet te vergeefs, dat ik myn hart gezuiverd heb en myne handen in onschuld gewasschen heb?* Maar gaan wy met hem in Gods heiligdommen, laten wy, als hy, ons door de goddelyke onderwyzingen leeren, onderzoeken wy met hem de goddelyke openbaring, en letten wy met hem op alle Gods wegen, dan worden wy geroepen tot opmerkzaamheid op zyn einde, dan wenkt ons Gods Woord naar de sponde op welke de goddelooze ten laatste wordt nedergeworpen, en doet hy ons getuigen zyn van zyn uitgang uit die wereld, voor welke hy enkel heeft geleefd. En wat, wat is het, dat wy daar te aanschouwen hebben? Hetgeen een Asaf daar zag, Geliefden! Al zyn aardsche voorspoed was slechts gladde plaatsen, waarop hy gezet was, om nu te vallen tot verwoesting, *om nu een einde te nemen, en te niet te worden van verschrikking*. Gedurende de dagen van gezondheid en voorspoed begoochelden hem de lusten der zinnen, en krachtiger klonken hunne stemmen voor zyn oor, dan de roepstem des Allerhoogsten: *Hebt de wereld niet lief, want zy gaat voorby met al hare begeerlykheid.* Maar nu, zoude hy twyfelen? Hetgeen hy niet wilde gelooven, dat ziet hy; de tooneelen zyner vreugde verwyderen zich al verder en verder van zyn oog;—*goederen op te leggen voor vele dagen*, voor den tyd, die hy kende, ja, dat was voor hem aangenamer bezigheid dan te bedenken, dat zyn leven slechts een hand breed was, dan schatten te vergaderen voor de eeuwigheid, die hem onbekend was. Maar zal hy nu daarin voortvaren, nu zyne dagen tot uren, zyne uren tot oogenblikken opgekort zyn? Zal hy nog blyven voortdroomen in zynen zondenslaap, nu het vergif des doods reeds doorgetrokken is tot aan het hart?—Welke plannen had hy niet nog voor de toekomst—tot welke ydele vreugd had hy reeds zyn woord gegeven? dáár ginds wacht hem eene opene plaats in het gestoelte der spotters,—elders staat de beker der onmatigheid voor hem ingeschonken en wenken hem zyne gezellen, om dien met hen te komen verzwelgen;—dáár weder verbeiden hem de werktuigen der ongeregtigheid, gereed om zyne bevelen te volbrengen:—wie had hy zich niet al voorgenomen tot de zonde te verleiden,—wier kuischheid hy belaagde, wier eer hy wilde berooven:—welke ontwerpen van bedrog, die hy alrede had gesmeed, en zoo zoo zoude ten uitvoer brengen? En wat wordt er van dit alles? De *goddelooze wordt*

heengedreven in zyn kwaad. Eene rilling grypt het ligchaam aan; met verdubbelde snelheid jaagt hem het bloed door de aderen; het hart bonst,—het hoofd gloeit. Het is de koorts. Ylings ontbiedt hy den arts. Alle middelen worden aangewend, maar feilen. Alle kunst wordt ingeroepen, maar te vergeefs. Geen geneesmiddel tegen den dood! God heeft gesproken: "tot dusverre en niet verder!"—Met den byl, die alrede aan den wortel is, wordt to geslagen, de boom moet vallen en zyn val zal groot zyn. De krachten zinken, het oog staat hol, een doodverw kleurt het aangezigt en, nog akeliger dan dit alles, teekent zich de toestand van zyn binnenste in de ontroerde trekken des gelaats. Waar hy het oog ook henen wendt, nergens vindt hy iets, dat hem rust of troost of hoop schenken kan,—van achter vertoont zich aan hem als een spooksel, de herinnering aan het kwaad door hem bedreven, zyn bedrog of geweld, zyn onregt of trouweloosheid, zyn spotten of vloeken, zyne dronkenschap of onkuischheid, zyne wandaden tegen God of menschen bedreven, zy doen hem het haar te berge ryzen; voor het tegenwoordige ziet hy, hoe, noch de wereld, noch iets in de wereld, hem helpen, verligten, verademing schenken kan, en vóór hem gaapt hem een afgrond aan, waaraan de aanblik alleen genoeg is, om zyne ziel met wanhoop te vervullen. Ziet, ach! ziet de vruchtelooze pogingen om van dien afgrond terug te deinzen; let op de stuiptrekkende bewegingen der handen, om zich aan de wereld vast te klemmen; hoort de schrille stem verzuchtingen uiten om uitstel, redding, leven, maar, helaas! geen gehoor, hoewel er veel geroep is; de afgrond opent nog wyder zyne kaken, de wereld ontzinkt hem; daar treft de laatste slag, de vreesselyke worsteling is over, de ziel is losgerukt van het ligchaam, *de goddelooze is heengedreven in zyn kwaad.*

Even bevreemend als de tydelyke voorspoed der goddeloozen voor den opmerkzamen beschouwer is, even veel verwondering baarde meermalen reeds de tegenspoed, de verdrukking der godvruchtigen. Heiligen, echter, van den ouden dag, hebben ons reeds geleerd, dat, willen wy overtuigd zyn, *dat de oefening tot godzaligheid ook de belofte des tegenwoordigen levens heeft,* wy dan vooral letten moeten op de uitkomst hunner wandeling. De vader van onzen spreukschryver, de godvruchtige David, riep ons toe: *Let op den vrome en ziet naar den opregte, want het einde van dien man zal vrede zyn.* Werd zulk een tooneel, als ik daar straks geschetst heb van den dood des goddeloozen, reeds meermalen bygewoond door hen, wier byzondere roeping het is, zondaars, ja zelfs stervende zondaars, te bezoeken, om hen den weg des heils aan te wyzen, meer zyn over het algemeen de getuigen, die de waarheid bevestigen kunnen: *de regtvaardige betrouwt zelfs in zynen dood.*—Ook voor hem, die zynen God liefheeft, die hier op

aarde zyne eer tracht te bevorderen, die zich laat regeeren door zyne wetten, in één woord, die in de vreeze Gods aan zyne verhevene bestemming tracht te beantwoorden, ook voor hem slaat eens de ure der ontbinding, ook tot hem nadert eens de Engel des doods. Komt, Geliefden! treedt in gedachten met my in den binnenkamer, nadert met my tot de legerstede, waarop de dienstknecht des Allerhoogsten is gelegd geworden. Yverig bezig geweest zynde met de getrouwe vervulling van de pligten van zyn dagelyksche beroep, moest hy dezelve staken, daar hem de hand zyns Gods met krankheid bezocht. Die hand erkennende en in alles billykende, maar tevens wetende, dat Hy, die de geneesmiddelen gegeven heeft, ook daardoor reeds derzelver aanwending ons ten pligt gemaakt heeft, laat hy zich dezelve, in afsmeeking van den onmisbaren zegen van boven, toedienen. De ongesteldheid, echter, verheft zich, de middelen missen hunne werking, de bezorgdheid der zynen wordt grooter,—de trek tot het leven, door den Schepper ons als ingeplant, gevoelt hy ook in zynen boezem en dien volgende, vereenigt hy zich in de gebeden der zynen om herstelling; maar zoo sterk is die trek niet, of hy kan by zyn bidden voegen: *Vader! niet myne, maar uwe wil geschiede!* Die wil geschiedt,—en de vrome kranke bemerkt het met eerbied en gelatenheid, die wil is, dat hy den weg des vleesches bewandele, dat hy verzameld worde tot zyne volkeren. Maar wat, bemerkt hy dit met gelatenheid, komt hem dit niet onverwacht over, hy was welligt nog in den bloei des levens, in volle krachten!—met gelatenheid zeg ik, Geliefden! met bedaardheid; want zoude hem dat onverwacht zyn, hetgeen hem zyn Heer geleerd heeft dagelyks op te wachten? Maar, waren dan zyne plannen ten uitvoer gebragt? Zyne plannen zyn allen de bevordering van Gods eer, en daarvan is er een stem in zyn binnenste: *het is goed dat het in uw hart geweest is.* Zyn dan de zynen bezorgd, hebben zy hem niet meer noodig, is hy voor hen niet onmisbaar? De zynen beveelt hy zynen God aan, die beloofd heeft voor hen te zullen zorgen, die zal voor hen meer zyn dan hy zyn kon. Is zyn werk dan afgedaan? Zyn hoofdwerk is zyne eeuwige bestemming te bereiken, en al wat hy daartoe gedaan heeft, dat volgt hem;—dat zet hy in de eeuwigheid voort. Zyne krachten nemen af, maar in zyne ziel ontvangt hy sterkte,—op zyn afgelegd leven terugziende, dankt hy voor het goed dat hy mogt stichten, voor het kwaad dat hy mogt weeren; —ontvalt hem nog een traan by de bewustheid van al het zondige dat hem aankleefde, van het verkeerde dat hy bedreef, het geloof droogt hem dien traan, en stort zelfs in de kleinste wond van het hart een balsem, die genezend is, het wordt besprengd met dat bloed, dat reinigt van alle zonden. De dood waartegen hy weleer huiverend heeft opgezien, biedt hem nu vriendelyk de hand,—eene

kalmte verspreidt zich over het gelaat, een voorsmaak van vreugde ondervindt reeds de ziel, die by het te gemoet gaan van den regterstoel des Oneindigen, een Voorspraak by den Vader heeft; de hoop staat uitgedrukt op het zweetklamme wezen,

Hoe zacht zien w' dan den vromen
Den dood hier zonder schroomen
 Blymoedig tegengaan!
Waar al de vreugd van 't leven
Den zondaar moet begeven,
 Daar vangt de vreugd des Christens aan.

De dood verbreekt zyn banden,
Hy heft zyn dankbre handen
 Tot God, zyn'steun en hoop,
Die hem geen troost laat derven,
Maar vreugdevol laat sterven
 Na eenen welvolbragten loop.

Zyn kalm, gerust geweten
Wordt niet van een gereten,
 Door bange vrees voor straf;
Het licht van Gods genade
Komt zynen nacht te stade,
 En glanst hem voor tot over 't graf.

Niets doet zyn heilzon tanen;
Hier vlieten geene tranen
 Van angst, hier steent geen klagt:
Zyn hart tot God verheven,
Schouwt in het eeuwig leven,
 En zielrust schudt zyn sterfbed zacht!

Hy troost en leert de zynen,
Die om zyn leger kwynen
 In tranen en verdriet;
Zyn zegen stroomt hun tegen,
En God vervult dien zegen,
 En wykt ook van de zynen niet.

Nu dalen, onder zangen,
Om zyne ziel 't ontvangen,
 Gods Engelen om hem heên:
Hy stemt in hunne koren,
Doet d' eer huns Konings hooren,
 Door hem als Redder aangebeên.

Zoo, zoo sterft de godvruchtige, *zoo vertrouwt de regtvaardige zelfs in den dood.—Kom, ja, kom haastig, Heer Jezus!* is zyn uitroep, en de stap uit den tyd in de eeuwigheid, doet hy, als ware het een stap uit het land zyner vreemdelingschap in zyn eigen vaderland. Zoo sterven vele Christenen; zoo stierven zy met kalmte en vertrouwen, zelfs op moordschavotten en brandstapels; zoo stierf een Stéfanus, verpletterd onder eenen steenhoop.

Wel is waar, er hebben uitzonderingen op dezen algemeenen regel plaats: er sterven onbekeerden, zonder uitwendig betoon van zoo veel vrees en onrust, als wy beschreven hebben; er sterven godvruchtigen, zonder het genot en zonder betoon van zoo veel vertrouwen, als wy u hebben afgeschetst. Dit, echter, is aan onderscheidene oorzaken toe te schryven; by de eersten heeft dit menigmaal plaats, uithoofde van verregaande onkunde, zelfbedrog en verharding; by de laatste door natuurlyke zwaarmoedigheid, door den aard der ligchaamsongesteldheid, of door de nog maar geringe vorderingen op den weg des heils. Deze uitzonderingen, nogtans, ontzenuwen in het minst de waarheid van den tekst niet, dat er een verbazend verschil is tusschen het uiteinde van den booze en den goede, eene waarheid reeds van zoo oude toestemming, dat men een Bileam hoorde uitroepen: *Myne ziel sterve den dood des opregten, en myn uiterste zy gelyk het zyne!*

II. *Maar waardoor wordt dit onderscheid in hun sterven veroorzaakt?* Deze vraag hebben wy voor u, in het andere gedeelte onzer rede, te beantwoorden.

Vraagt gy naar de oorzaak, myne Geliefden! waarom de goddelooze aldus sterft als wy u hebben voorgesteld? Het is zyne goddeloosheid, zyne ongodsdienstigheid zelve, welke hem zulk een einde berokkent. De gevolgen van het gedrag van den onbekeerde zyn van nature ellendig. Ook zonder de uitspraken der goddelyke wet, is de zonde in zich zelve de verwoester van alle geluk. Zullen wy gelukkig zyn, dan is het noodzakelyk, dat wy vrede hebben in ons binnenste. Maar hoe kunnen de goddeloozen dien vrede immer bezitten? Hun gemoed, verscheurd door de onstuimigste driften, is als eene ontroerde zee, die nimmer rusten kan, wier wateren niet opwerpen dan slyk en vuilnis. Zy mogen met ter daad hunne rede van den troon stooten en hun geweten met voeten vertreden, de stem, nogtans, van eene miskende rede en een verongelykt geweten, dat zich zelve, te midden van hunnen zondigen loopbaan wist te doen hooren, en, even als het handschrift aan den wand van Belsazars paleis, hunne vreugde vergalde, zal zich dan vooral op nieuw verheffen, zyne regten hervatten, en nu met het vreesselykste verwyt hem een leven herinneren, waardoor hy in eigen oog niets anders dan een afschuwelyk monster is. Zal zielrust zyn sterfbed zacht kunnen schudden, als hem voor den geest komen, de zonden die hy heeft bedreven, de Sabbatten, door hem geschonden en ontheiligd, de genademiddelen door hem veracht, de vloekwoorden door hem geuit, de spottaal door hem gebruikt, de leugen door hem gesproken, de laster door hem uitgebraakt, de weduwe en de wees door hem benadeeld, en wat al vuilheid en zedeloosheid zich meer op het zwart register zyner wandaden moge vertoonen?—Immers, verre van

dat! Ziet hy hierin, hoe hy zich in dit alles als een vyand der menschheid heeft gedragen, zyn geweten zegt hem ook dat hy een vyand van God is. De heerlyke eigenschappen van zyn wezen verschrikken en beangsten hem. Zyn heimelyke wensch is, *dat er geen God zy.* Maar, o zondaar! daar is een God; een God, die de goddeloosheid haat, die de werkers der ongeregtigheid verdoen zal. Zyn boog is reeds gespannen, dezelve is toebereid, de dood staat gereed; en, ach! welk een wanhopige stryd, de stryd tegen God! Wie heeft ooit den nek tegen Hem verhard en is voorspoedig geweest? Angstig ziet hy om naar eene schuilplaats; maar voor de vyanden des Almagtigen is er geen, neen, ook niet in geheel de schepping. Hy zoude willen opvaren naar de hoogte, maar dáár is Hy in den glans zyner majesteit,—hy zoude willen nederdalen naar de diepte, maar dáár is Hy in de uitoefening van zyne onkreukbare geregtigheid;—hy zoude met de vleugelen des dageraads willen vlieden naar het uiterste einde der aarde, maar ook dáár dreigt Gods regterhand hem te vatten en hem voor zyn vierschaar te stellen. Een dof gedonder brengt tot zyne ooren. *Als ik myn zwaard scherp maak en myne hand uitstrek ten oordeel, dan zal ik wraak nemen over myne vyanden en vergelden, die my haten.* Voor dien God *moet* hy verschynen, en, ach! hoe zal hy Hem ontmoeten, hoe zich voor zynen Maker verantwoorden, hoe rekenschap geven van de talenten, die hem toevertrouwd waren? De dood, die hem in de oogen staart, is voor hem als de geregtsdienaar des Allerhoogsten, die hem dagvaart en aangrypt om hem voor zyn vierschaar te brengen; hy gevoelt zyn schuld, maar heeft geen penning om te betalen,—en niemand, niemand is er, die voor hem intreedt; want de eenige Middelaar Gods en der menschen, Jezus Christus, verworpen hebbende, staat hy dáár schuldig en reddeloos, en beseft nu eens regt hetgeen hy nimmer wilde gevoelen, dat het *den mensch niets baat de geheele wereld te gewinnen en schade te lyden aan zyne ziel.* Onveranderd in het binnenste van zyn gemoed en zonder een deel in Christus te hebben, sterft de onbekeerde, of hy koning of bedelaar, of hy aanzienlyk of gering is, sterft hy, zonder hoop of troost, in wroeging en benaauwdheid, vooral wanneer hy weet, dat het vreesselyk is te vallen in de handen des levendigen Gods.

Strooit de zonde zulke pynigende doornen op het doodbed van hare dienaars, het is daarentegen de godsdienst van Jezus Christus, die den Christen ook in de ure des doods verkwikt en bemoedigt. Is het waar, dat het kwaad altyd zynen meester loont, ook de deugd laat niet na haren beoefenaar te vergelden. *De werking der geregtigheid,* zegt de Profeet, *zal gerustheid en zekerheid zyn tot in eeuwigheid.* Gevoelt de Christen, dat zyn aardsche tabernakel verbroken zal worden, dit hoorden wy straks, dan bezielt hem

eene kalmte, waarvan de onbekeerde geen denkbeeld heeft. Maar, zegt hem zyn geweten dan ook niet, dat hy gezondigd heeft, herinnert het hem niet aan de overtredingen van Gods wetten, aan te kortkomingen in zyne pligten omtrent het Opperwezen en zyne medemenschen, of brengt het hem in den waan, dat hy immer volmaakt geweest is? O neen, Geliefden! zyn geweten is hem getrouw en herinnert hem ook by zynen dood, dat hy een arme zondaar, een groote overtreder is,—deed het dat niet, o! dan miste hy de grootste oorzaak zyner vreugde; want die bestaat daarin, dat hy wel eene schuld had, die groot en zwaar is, maar een schuld tevens, die geheel en al betaald is;—dat zyne zonden vele waren, maar dat die allen zyn uitgedelgd in het bloed van Jezus Christus;—dat hy krank was van het hoofd tot de voeten, maar dat hy genezing deelachtig geworden is door de kracht der genade;—dat hy natuurlyk, vleeschelyk, wereldsch, ydel was, maar door de werkingen van Gods Geest, geestelyk, ernstig en hemelsch gezind gemaakt is. Tracht zelfs de zielenvyand hem in het doodsuur zyne rust te benemen, door hem te vervullen met inwendige beschuldigingen, zoo weert hy zyne pylen af door het schild des geloofs, en zegt:

Wie zal daar 't verdoemen wagen,
  Waar God zelf de vryspraak geeft?

Christus is het, die voor ons gestorven is, ja wat meer is, die ook is opgewekt, die ook ter regterhand Gods zit, die ook voor my bidt. En zoude hem dan datgene nog kwellen, dat hem vergeven is,—door God vergeven is? Zoude hy vreezen voor zynen God te verschynen, die God, die niet meer zyn vertoornde Schepper, maar zyn Vader in Christus is; die God, met wien gemeenschap te oefenen, hier zyne verlustiging was;—die God, wien te eeren, zyne hoogste bedoeling was;—die God, van wien hy wel vroeger een vyand was, toen hy nog dood was in zonden en misdaden, maar met wien hy nu verzoend is door den dood zyns Zoons? Neen, voor Hem vreest hy niet meer, maar van Hem zingt hy:

Die God is my een God van heil,
Hy schenkt uit goedheid, zonder peil,
  My 't eeuwig zalig leven.
Hy kan en wil en zal in nood,
Ook nu, by 't naadren van den dood,
  Volkomen uitkomst geven.

Zal de godvruchtige niet gerust en kalm zyn, als de dood tot hem nadert, nu de dood hem de doorgang tot het eeuwige leven zyn zal, nu leven en onsterfelykheid, door dien Heer, dien hy zoo hartelyk bemint, is aan het licht gebragt? Voorzeker ja! hy ver-

trouwt zelfs in zynen dood, hy is zelfs blyde, dat hy den stryd tegen de zonde ten einde is, dat het gebrekkige nu zal voorbygaan, dat hy van lyden verlost, dat hy tot den rang van hemelling verheven zal worden. Daarom vreest hy geen kwaad, al gaat hy ook in het dal van de schaduwe des doods, *de Heer is zyn herder, zyn stok en staf vertroosten hem ;* blymoedig *heft hy hoofd en hart opwaarts, wetende dat zyne verlossing naby is.*

TOEPASSING.

Zoo hebt gy dan vernomen, Toehoorders! welk een treffend verschil er is tusschen het sterven van den bekeerde en den onbekeerde, van dien, die God dient en die Hem niet dient ; in het kort hebben wy u aangetoond wat daarvan de oorzaken zyn. En spreekt nu hetgeen wy overdacht hebben, spreekt dat niet luide van de hooge waardy van die Godsdienst, die hare belyders reeds hier, en wel hier in den uitersten nood, zoo vele voordeelen kan aanbrengen, die hun hier getroost, onderworpen, gelaten, kalm, rustig, tevreden, ja juichende doet zyn, zelfs in stervenspyn ? Dat doet de Godsdienst van Jezus Christus, dat doet zy alleen. Allen, die het buiten haar beproefd hebben, zyn bedrogen uitgekomen. Talryke voorbeelden zyn er voorhanden van verachters der goddelyke openbaringen, die voor zich zelven eenen weg meenden gevonden te hebben, langs welken zy rust en vrede zouden deelachtig worden, en op grondbeginselen, in stryd met den Bybel, het gebouw hunner zaligheid meenden te bouwen, doch bedrogen zyn zy uitgekomen. Toen de storm des doods naderde, bevonden zy (maar veel te laat), dat zy op zand gebouwd hadden ; toen zy den meesten steun noodig hadden, waren zy zonder eenigen steun, en eer zy nog tyd hadden om zich van betere wapenen tot den stryd te voorzien, behaalde de vyand de overwinning en werden zy heengedreven in hun kwaad. Alleen zy, die hun heil in Jezus Christus zochten, die als arme en hulpbehoevende zondaars tot Hem de toevlugt hebben genomen, die Hem als hunnen Heiland, door het geloof hebben aangenomen,—die de opregtheid van hun geloof betoonden in eenen haat en afkeer van de zonden, in eenen ernstigen toeleg op heiligheid des harten,—alleen zy, die met al hunne zwakheden en bederf aanhoudend bleven smeeken om de invloeden van dien Geest, die heiligt en reinigt,—alleen zy hebben gebouwd op den rotssteen Jezus Christus ; zy hebben eenen onbedriegelyken grond van hoop. Noem my één, indien gy kunt, die daarmede volhard heeft tot het einde toe, en die zulk een geloof op zyn sterfbed verworpen heeft,—noem my één, indien gy kunt, die zich ooit het loopen van den Christelyken loopbaan, het stryden van den Christelyken stryd, beklaagd heeft. Neen, als de doodstorm naderde, als het on-

weder opstak, als de rampen en krankheden, gelyk orkanen, tegen hen loeiden, dan stortte wel de hutte der sterfelykheid in, dan werd wel de aardsche woning gesloopt, dan werd wel het ligehaam in het stof des doods gelegd,—maar de ziel, de onsterfelyke ziel, had een anker dat vast en zeker is, de ziel werd behouden, en by het instorten van haar tydelyk verblyf, verkreeg zy *een gebouw van God, een huis, niet met handen gemaakt, maar eeuwig in de hemelen.*

Zyn nu deze dingen alzoo, en wie zal het ontkennen, hoe treurig is het dan niet, dat er nog zoo velen zyn, die de Godsdienst van Jezus Christus niet op prys stellen, die haar verachten, —dat er onder hare belyders zoo vele zyn, die zulks slechts in naam doen, die in hunne daden toonen, dat zy het Christendom slechts op de lippen dragen, en, door het dienen van de wereld, de zonde en het vleesch, geen deel in het ryk van Christus hebben. Ach! welk een bewys van de hardheid en zinnelykheid van het menschelyke hart! men weet het, men ziet het zoo menigmaal hoe *de goddelooze heengedreven wordt in zyn kwaad*; men is welligt menigmaal getuige geweest van het vreesselyke uiteinde van onbekeerden,—men hoort het uit Gods Woord, hoe *de regtvaardige vertrouwt zelfs in zynen dood*, men heeft welligt gestaan aan de sponde, vanwaar de ziel des godvruchtigen juichende het brooze ligchaam heeft afgelegd;—en nog, na dit alles, is men onverschillig en omhelst men die Godsdienst niet van harte, waardoor alleen de dood deszelfs prikkel, het graf deszelfs sombere en vreesselyke verliest! Zondaars! gy vreest voor het sterven, voor u is de dood de koning der verschrikkingen. Als ik last van God had, om u aan te zeggen: "heden zult gy sterven," gy zoudt verbleeken,—als de doodsengel zich zigtbaar in deze plaats zoude vertoonen, gy zoudt sidderen en beven. Zegt my, waarom neemt gy tegen zulken vyand geene betere wapenrusting aan? Omhelst de Godsdienst van Jezus Christus, bekeert u, gelooft zyn Evangelie en vliedt de zonden, dan ontwapent gy den dood; in plaats van u te schaden, moet hy dienstbaar zyn aan uw geluk, wordt hy de overgang tot een eeuwig zalig leven. Zondaars! die nog nooit het *hart* aan Jezus toegewyd hebt, nog nimmer ernstig begeerd hebt veranderd te worden in het binnenste uws gemoeds, o! zal het voor u niet hard zyn langer de versenen tegen de prikkels te slaan, nog langer te blyven voortgaan in de zonde, tegen alle waarschuwingen aan? Jezus Christus, die u zoo oneindig heeft liefgehad en zyne ziel voor u in den dood tot een rantsoen gegeven heeft, laat u door ons bidden, dat gy u met God zoudt laten verzoenen; geeft gehoor aan de bede van Jezus. Kust den Zoon, opdat Hy niet toorne! o! doet dat onverwyld, want gy weet, *de goddelooze wordt heengedreven in zyn kwaad*,—doet het nog heden, opdat gy op den

weg niet vergaat, wanneer zyn toorn eens ontbrandt. Zoudt gy op uw sterfbed niet alleen, maar ook in de eeuwigheid ondervinden, dat *alleen zy* welgelukzalig zyn, die op Hem vertrouwen, zegt niet slechts met Bileam: " myne ziel sterve den dood des opregten en myn uiterste zy gelyk het zyne!" maar bedenkt dat gy daartoe ook leven moet als de godvruchtige, ook stryden moet tegen de zonden als hy, om ook eens te overwinnen als hy.—Onthoudt u van alles, waarvan het aandenken u op het sterfbed smart zoude kunnen veroorzaken, en wandelt steeds als ziende den Onzienlyke.

Ja, dat moet ook de toeleg blyven van allen, die door Gods genade, Jezus Christus in waarheid toegedaan zyn, en door naauwe vereeniging met Hem, reeds veel van de vreeze des doods verloren hebben. Acht nimmer den stryd voor geëindigd, voor dat de laatste vyand overwonnen is. Waakt en bidt, daar gy niet weet wanneer de Zoon des menschen komen zal; arbeidt met getrouwheid, daar gy welligt spoedig op uw sterfbed kunt nedergelegd worden.—Staat in het geloof, opdat de Heer, wanneer Hy komt, u moogt vinden alzoo doende, wanneer u rykelyk zal worden toegevoegd, de ingang in het eeuwige Koningryk. Daarin getrouw te zyn, geve u de Almagtige, naar den rykdom zyner genade, in Jezus Christus, zynen Zoon; dan zy het eens een voorregt u in het stervensuur te zien,—dan ziet men u vertrouwen zelfs in uwen dood,—dan hoore men u eens als een Paulus juichende uitroepen: *Ik heb den goeden stryd gestreden, ik heb den loop voleindigd, ik heb het geloof behouden, voorts is my weggelegd de kroon der heerlykheid, die my de Heer, de regtvaardige Regter, in dien dag geven zal, en niet alleen my, maar allen, die zyne verschyning hebben liefgehad.* Amen.

P. E. F.

DE HUISGODSDIENST AANGEPREZEN.

(Vervolg en slot van bladz. 282.)

Hoofden der huisgezinnen! ligt u aan Gods gunst en goedkeuring veel gelegen, stelt gy prys op zynen zegen in uw huisgezin? Ik vraag u alleen: wanneer denkt gy, dat gy u dit alles beloven moogt, en op hetzelve hopen kunt? Wanneer gy de ongodsdienstigheid voorstaat, of dezelve tegenwerkt? Wanneer gy uwe edelste pligten verwaarloost, of dezelve volbrengt? Immers dan alleen, wanneer gy by u zelven en de uwen alles, wat in uw vermogen is, aanwendt om ongodsdienstigheid te keeren, en gy u als

ware voorgangers en hoofden des huisgezins gedraagt? Maar hoe kunt gy beter ongodsdienstigheid helpen keeren, dan door de *huisgodsdienst* te beoefenen? Hoe kunt gy u beter als waardige voorgangers der uwen betoonen, dan door hun voor te gaan in— en op te wekken tot—het dienen en vereeren van God en Jezus, onzen *Zaligmaker*? Uw eigen gevoel moet my dit toestemmen, dat zulk een huisgezin op Gods gunst en zegen mag hopen, en de goedkeuring van een' hemelschen Vader kan wegdragen. Denkt, hoe een Abraham (Gen. xviii. 19), een Jakob (Gen. xxxv. 1), een Jozua, een Cornelius en anderen daarom werden geprezen, door God werden bemind, en met hun huisgezin door Hem zyn beweldadigd.

Hoe veel ligt u ook gelegen aan de achting en liefde van uwe kinderen en huisgenooten! Zult gy huisselyk geluk genieten, gy zult onderling met elkander in liefde moeten verbonden wezen. Gy man, als het hoofd, zult niet alleen door uwe vrouw moeten geacht en bemind worden, en gy, vrouw! gelyk gy alle aanspraak hebt op de liefde en achting van uwen man, hem niet alleen hartelyk moeten beminnen en achting toedragen, maar ook zult gy beide moeten zorgen, dat gy door uwe kinderen en huisgenooten bemind, geacht, en gehoorzaamd wordt. Maar niets is geschikter om u daarvan te verzekeren, dan de beoefening van de *huisgodsdienst*. Deze verbindt u niet alleen onderling aan elkander, maakt u niet alleen eenstemmig in het vereeren van God, en het beoefenen van uwen pligt, maar vermeerdert ook de liefde en achting der uwen. Door hun voor te gaan in het bidden, danken en het lezen des Bybels, zullen zy het beste overtuigd worden, dat gy belang in hen stelt, dat gy u aan hen laat gelegen liggen, en voor hunne dierbaarste belangen zorgt; en kan dit anders, of het moet by hen liefde en hoogachting voor u verwekken, en uwe lessen en vermaningen, uwe waarschuwingen en bestraffingen gereeder ingang doen vinden? Ik gevoel my gedrongen, om u daarby nog wat nader te bepalen. Wat toch, ouders! zullen uwe kinderen van u denken, als gy hen tot de dienst van God zoekt op te leiden, en gy zelve verzuimt zyne dienst; tot dankbaarheid aan God, tot aanbidding van Hem, maar zy zien u nooit dat beste Wezen plegtig danken of aanbidden: wat, als gy hen tot het lezen en onderzoeken van Gods Woord vermaant, maar gy leest zelve, of althans nooit met hen, dat dierbare Woord? En nu omgekeerd, ouders, die uwe kinderen met woord en wandel voorgaat, die hen dagelyks aan de dienst van God gewent, die u met hen vereenigt, om uwen en hunnen hemelschen Vader te danken en te aanbidden, dagelyks met hen zyn heilig Woord leest, en hun naar hunne vatbaarheid hetzelve leert verstaan, wat dunkt u, zou dit geen indruk

by uwe kinderen maken? Zou hen dat niet met liefde voor God vervullen, hen opwekken om dien God, die hun Weldoener is, te gehoorzamen en Jezus, den besten vriend der kinderen, in hunne jeugd hoog te schatten? Gewis, het kan niet anders, of dit zullen er de gevolgen van wezen, dit zal klem byzetten aan uwe vermaningen, en uwe lieve kinderen met meerdere liefde en hoogachting ook omtrent u vervullen, daar zy u zullen beschouwen als de bewerkers van hun tydelyk en eeuwig geluk. Dit kan niet anders, of zy zullen u na uwen dood nog zegenen, en menig uur van *huisselyke godsdienstoefening* zich herinneren, hetwelk voor hen, onder Gods zegen, nuttig en heilzaam was. Ook uwe dienstboden zullen u te meer liefhebben, hoogachten en met gewilligheid dienen. Zien zy toch, dat gy prys op hen stelt, dat gy hen aanmerkt als leden van uw gezin, dat gy hen met, en als uwe kinderen behandelt, dat gy u vooral laat gelegen liggen, niet alleen aan hun tydelyk, maar ook aan hun eeuwig heil, dit kan niet anders, of het zal hen aan u verbinden. Maar, wanneer kunnen en zullen zy van uwe liefde beter overtuigd worden, dan wanneer gy dagelyks met hen nadert in de gebeden en dankzeggingen tot éénen God en tot éénen Heer, wanneer gy met hen, uwe zoo wel, als hunne gebreken en te kortkomingen voor Hem belydt, zoo voor u als voor hen om vergeving en verbetering bidt, wanneer gy uwe pligten zoo wel als de hunne, dagelyks uit Gods Woord voorstelt, en hun den weg des geloofs in Jezus Christus en der ware godzaligheid, als den eenigen maar ook als den veiligen weg, voor uw en hun geluk voorhoudt. Wanneer gy met zachtmoedigheid hunne gebreken bestraft, hunne verkeerdheden vergeeft, wanneer gy, in één woord, hen opmerkzaam maakt op de wyze en goede voorzienigheid Gods, die vry is in het uitdeelen van aardsche zegeningen, maar van een God, die niet aanziet den persoon des menschen, en dat gy met hen éénen en denzelfden Heer hebt, aan wien zy, zoo wel als gy, rekenschap geven moeten? Maar wanneer zult gy tot dit alles de beste, de geschikste gelegenheid hebben? Is de *huisgodsdienstoefening* met al uwe huisgenooten niet daartoe allergepast? En zeide ik dus ten onregt, dat dezelve dienstig was om liefde en achting by uwe kinderen en overige huisgenooten op te wekken en te versterken? Ik durf zelfs meer zeggen, ook door dezelve zult gy lof en achting by anderen verkrygen. Het is u immers geene onverschillige zaak, hoofden der huisgezinnen! of gy van brave deugdzame menschen geacht en geprezen wordt? Of gy van uwe overige stad- en dorpgenooten bemind en geëerd wordt? Dit mag u niet onverschillig zyn: *want een goede naam*, zegt Salomo, *is beter dan olie*. Maar, *wanneer* kunt gy eenen goeden naam voor u en de uwen beter verkrygen, dan wanneer gy de godsdienst bemint, en deugd en godzalig-

heid by de uwen bevordert? En *wanneer* zal dit plaats hebben? Als gy de *huisgodsdienst* verzuimt, of dezelve beoefent? Dan gewis, wanneer anderen van u hooren, "dáár, in dat huisgezin, wordt God gevreesd, dat huisgezin is eene woonstede, waar liefde woont en waar de Heer den zegen gebiedt." Ook dezulken, die om de eene of andere reden niet kunnen besluiten u daarin na te volgen, zullen u echter hunne lof en achting niet weigeren kunnen.

Van veel belang is ook de *huisgodsdienst* tot opwekking en aansporing, om een nuttig gebruik te maken van de *openbare Godsdienst*. Is uw huis een kweekschool van al zulke hoedanigheden, welke vereischt worden tot deszelfs behoorlyke waarneming; het kan niet anders of gy zelve, uwe kinderen en dienstboden, zullen er liefhebbers van worden; met u zullen zy gaarne en met vreugde opgaan naar de vergadering der Christenen, en het zal hun eene verloochening zyn, wanneer zy op den dag des Heeren dezelve zouden moeten verzuimen. Trouwens, door de *huisgodsdienst* onderwezen, verstaan zy het best hetgeen in de Kerk geleerd, gedaan en verrigt wordt, en het kan niet anders of dit bewaart hen voor zelfsverveling, die doorgaans uit onkunde, en voor weerzin in de godsdienst, die uit onvatbaarheid geboren wordt. De *ondervinding*, die beste leermeesteres, deed hen reeds de godsdienst in uw huis, als eene bron van deugd en geluk kennen, en diezelfde ondervinding zal hen de godsdienst in het openbaar als zoodanig nog meer leeren hoogschatten, en uwe onderlinge stichting zal hierdoor worden bevorderd, hetwelk wederom niet zal nalaten, zynen gezegenden invloed over uwe *huisgodsdienstoefening* kennelyk te verspreiden.

Eindelyk, daar ik al de heilryke gevolgen van eene gezette waarneming van de *huisgodsdienst* niet kan opnoemen, en elk huisgezin die meer en meer door ondervinding zal leeren kennen, zoo kan ik echter niet verzwygen, dat dezelve ook voor de maatschappy allerheilzaamst is. Elk huisgezin is een deel der maatschappy, en brengt het zyne toe, tot derzelver bloei en verval. Heerscht er nu ongodsdienstigheid en zedeloosheid in de huisgezinnen, ook in de maatschappy zullen deze ondeugden meer en meer toenemen en allerwege haren bederfelyken invloed betoonen; gelyk daarentegen deugd en ware godsvrucht, zedelykheid en godsdienst, die vaste steunpilaren van de welvaart eener maatschappy, meer vastheid zullen bekomen, naarmate de huisgezinnen deze deugden beoefenen en dezelve met alle magt voorstaan. Hoofden der huisgezinnen! klaagt en treurt gy nu over het verval dat er in de godsdienst plaats heeft, zucht gy over zedeloosheid, die by jong en oud, by ryk en arm bespeurd wordt, doet u dit vreezen voor schrikkelyke gevolgen, die hieruit voor de maatschappy moeten ontstaan? Wat helpt dit klagen, treuren en zuchten, wanneer gy

niet zelve medewerkt om die gevreesde onheilen voor te komen, om de traagheid en lusteloosheid in de godsdienst tegen te werken, en alle godsdienstigheid en braafheid, zoo veel in u is, te helpen bevorderen?

Het is meer dan tyd, huisvaders en huismoeders, en gy allen, die derzelver plaats vervult! dat gy ernstig het kwaad helpt keeren, en dat gy daartoe alles aanwendt, ook de beoefening van de *huisgodsdienst*, die, onder Gods zegen, hiertoe uit haren aard zoo geschikt is. Uw belang, het welzyn der uwen roepen er u toe, gy zyt het aan God, aan u zelven, aan uwe huisgenooten, aan de maatschappy verschuldigd.

En al ware het, dat uwe pogingen niet gelukten, dan had gy nog altyd die geruststellende zelfsvoldoening, dat gy uwen pligt hadt gedaan, die goedkeuring van uw geweten, welke ons boven alles, wat er op de wereld is dierbaar zyn moet, en eenmaal zeker de goedkeuring van God te verwachten, die ons zal oordeelen, door Jezus Christus, zynen Zoon, naar die betrekking en dien stand, waarin Hy ons op aarde geplaatst heeft, naar die gaven en vermogens, welke Hy ons verleende, en van welke Hy ons dan rekenschap zal afvorderen. O! hoe ontzettend zoude uwe verantwoording wezen, indien gy voor dit alles ongevoelig, uwen pligt bleeft verwaarloozen!

Hiermede zoude ik nu besluiten kunnen, ware het niet, dat ik nog deze en geene bedenking, welke men veelal tegen de *huisgodsdienst* hoort inbrengen, wilde oplossen en uit den weg ruimen; hiermede zal ik dan eindigen.

Misschien zyn er eenigen, die zeggen: *Ik ben te onkundig en daarom durf ik de beoefening van de huisgodsdienst niet ondernemen?*

Dat gy *onkundig* zyt, wil ik niet tegenspreken, ik ken ulieden niet; maar indien dit zoo is, dan is het noodig dat gy meer kunde verkrygt; of zoudt gy, willens en wetens, in uwe onkunde blyven, en geene moeite aanwenden, om daarvan genezen te worden? Door *huisgodsdienstoefening* kunt gy zelve uwe kennis vermeerderen, gelyk ik u boven heb aangetoond. Denkt ook niet dat er zoo vele kunde tot het waarnemen van dezelve wordt vereischt; ik herken, dat, zal de *huisgodsdienst* wel zyn ingerigt, kunde van den Bybel een der hoofdvereischten is, die in een hoofd des huisgezin moeten plaats vinden: doch, naarmate wy, kennis hebben, kunnen wy dezelve inrigten; het komt er maar op aan, dat het hoofdoogmerk bereikt worde, dankbare verheerlyking van God, onze stichting en die van onze huisgenooten, en dit kan by den onkundigste plaats hebben. Laat u dus door *onkunde* niet afschrikken, al doende leert men; by den aanvang is elk werk moeyelyk, door den tyd en eene dagelyksche oefening

wordt het gemakkelyk; maakt er slechts een begin mede, en doet gy dit, onder opzien tot hooger hulp, God zal uwe zwakke pogingen zegenen, en dezelve met zyne goedkeuring bekroonen.

Een ander zegt: *De tyd ontbreekt my, myne bezigheden zyn te veel, myn beroep is te omslagtig, de omstandigheden van myn huisgezin laten het niet toe.*

Is dit alles zoo? dan is de groote vraag: of hierin geene verandering kan gemaakt worden? Of dit zelfs geen pligt is, wanneer het u ernst is, om de *huisgodsdienst* te beoefenen, en gy aan uwe verpligting als hoofden des huisgezins wilt beantwoorden? Hoe veel tyd kan men vinden tot voldoening van zyne tydelyke behoeften? Hoe vele uren neemt men voor zyn vermaak en uitspanning; en zoudt gy dan alleen voor de *huisgodsdienst* geen tyd, geen één uur overig hebben? Daniël bekleedde in zyne dagen eene van de werkzaamste bedieningen; het bestuur van *Babel* was hem toevertrouwd, en echter wist deze brave man den tyd te vinden, om, driemaal 's daags, zyne knieën voor God te buigen en belydenis van zonden te doen.

En, wat de gesteldheid van uw huisgezin betreft, indien er orde heerscht; en geen huisgezin kan het zonder orde welgaan, dan zult gy zorg dragen, dat er dagelyks hiertoe gelegenheid is.

Bedenkt, hoofden der huisgezinnen! dat men voor den besten schat geen tyd noch moeite sparen mag, daar men zoo veel voor eenen minderen en vergankelyken over heeft, en om denzelven van den vroegen morgen tot den laten avond rusteloos zwoegt en draaft. Als gy uwe bezigheden alleen berekent, dan zult gy nooit tyd vinden; maar zondert een bepaald uur af, maakt dit tot eene wet, het zal eene gewoonte worden en gy zult den tyd daaraan besteed, niet missen, noch het gemis daarvan gevoelen. En al ware dit zoo, God, die uwe bepaling goedkeurt, zal, door hulp en zegen, te meer voorspoed in uw werk geven en het gemis rykelyk vergoeden.

Een derde brengt in: *Wat zullen myne huisgenooten van my zeggen, als ik dit op eenmaal begin te doen?*

Maar ik vraag u, is dit geene verkeerde schaamte? Zal menschenvrees boven de vreeze Gods by u gelden? Is het niet uw pligt en uw belang, die er u toe roepen? Begint de *huisgodsdienst* by eene byzondere gelegenheid, b. v. by den aanvang van een nieuwe jaar, houdt vooraf een gesprek met uwe huisgenooten over het noodige en nuttige van de nieuwe gewoonte, welke gy wilt invoeren, en alle bevreemding zal by hen ophouden; zy zullen uwen yver pryzen.

Een vierde zegt: *Myn gedrag in myn huis is niet zoo, als het zyn moet; hoe onvoegzaam zoude het dus wezen, wanneer ik my tot voorganger in de huisgodsdienst opwierp?*

Hoofden der huisgezinnen! indien gy waarlyk zoo ongelukkig zyt en deze bedenkingen maken moet; op uw geweten af! zult gy dan in uw verkeerd gedrag voortgaan en daarby rust voor uw geweten hebben? Smoort toch die stem niet, welke in uw binnenste spreekt, legt het op eene ware verbetering toe, en toont dit in uwen wandel; uwe huisgenooten zullen dit spoedig opmerken, u meer achting en liefde betoonen, en gy zult met hen den edelen pligt van de *huisgodsdienst*, gezet, met lust en yverig waarnemen, en dit zal uwe verbetering helpen bevorderen.

Een vyfde beroept zich op zynen ouderdom en zegt: *Was ik nog jong, ik zou er aan beginnen, maar nu ben ik te oud, het zou nu niet meer gaan.*

Gevoelt gy, die dit inbrengt, berouw over uw verzuim? Dan heb ik alleen dit op uwe bedenking te antwoorden, het is beter ten halve gekeerd, dan geheel gedwaald, beter het laat begonnen, dan het geheel verzuimd. Tracht dus het verzuimde van uwen vorigen leeftyd in uw overig leven, nog goed te maken, en bewaar u voor dat pynigend naberouw, als gy op uw sterfbed ligt, wanneer gy uwen verwaarloosden pligt zoudt willen verbeteren, maar niet kunnen. Maar maakt gy welligt deze bedenking alleen, om u te verschoonen, dan zal geene oplossing baten, of iets by u afdoen. Ik herinner u slechts of gy u met deze bedenking, voor God zoudt kunnen verontschuldigen, voor God die u zoo vele jaren in de gelegenheid heeft gesteld om nuttig voor uwe huisgenooten te wezen? En besluit heirmede, dat men nooit te oud is om te leeren of iets te beginnen, dat van zoo veel gewigt is.

Een zesde werpt tegen: *Ik heb zoo weinig met het gebed op gehad, zoo weinig het bidden beoefend, en zou ik dat nu voor en met anderen doen?*

Ongelukkige! hebt gy den pligt van bidden verzuimd, dan hebt gy ook u beroofd van al het zalige en troostryke van het gebed. Het bidden is niet alleen pligt, maar ook behoefte voor den mensch; *die zich den pligt van bidden schaamt, die schaamt zich ook Gods vriend te wezen.* Ik bid u, verzuim toch nooit dezen edelsten aller pligten, leg u op het bidden biddende toe, zoek behoefte tot het gebed op te wekken, door de voorstelling uwer nooden, zoek derzelver vervulling te begeeren van dien God, die mildelyk geeft en niet verwyt, die ons de eer aandoet van tot Hem te mogen naderen, als onzer Vader in Christus, die zegt: *bid en gy zult ontvangen;* dan is er geen twyfel aan, of gy zult niet alleen voor u zelven, maar ook met de uwen dagelyks tot dien Vader bidden, en meer en meer bidden *leeren.* Ook moet ik aanmerken, dat ons gebed, niet in veelheid van woorden, of in eene aaneenschakeling van gekunstelde verhalen bestaan moet, maar uit de volheid van ons hart moeten wy onze nooden, en die

der onzen aan God voordragen, met vertrouwen, dat Hy dezelve naar *zyne* wysheid en op *zynen* tyd vervullen zal. De eenvoudigste kan bidden: men kan niet te eenvoudig in het bidden wezen. De tollenaar bad alleen: *Heer wees my, arme zondaar, genadig!* en de Geest van God wil ons bidden leeren en ons lust tot bidden schenken.

Eenen zevenden ontbreekt het aan *moed* en vreest *dat het hem niet wel zal gelukken.* Dezen rade ik alleen, dat hy het beproeve, en alle vrees in dezen, zoo veel mogelyk, verbanne; hy beginne slechts en zyn moed zal, by de beoefening van zynen pligt dagelyks aanwassen. De overtuiging van de noodzakelykheid geeft reeds moed en vuurt onzen yver aan.

Een achtste brengt in, *dat hy wel lust zoude hebben tot de huisgodsdienst, maar dat hy zoo veel lusteloosheid by zyne huisgenooten bespeurt;* waarby een ander nog voegt: *dat hy de zynen er niet toe brengen of gezet aan houden kan.* Op de eerste bedenking antwoord ik, dat de verkeerde inrigting van de *huisgodsdienst* wel de oorzaak kan wezen van deze lusteloosheid, en verzoeke den zoodanige, dat hy dezelve beproeve en inrigte naar het voorschrift in deze bladeren gegeven, vooral dat hy zich op verscheidenheid en kortheid toelegge, terwyl ik den andere vermane, dat hy God bidde om zegen over zyne welmeenende pogingen, dat hy het by zyne huisgenooten op eene verstandige wyze aanwende, om hen de betamelykheid en noodzakelykheid van de *huisgodsdienst* te doen gevoelen. Ook bediene deze zich van zyn gezag, als hoofd des huisgezins, daar hem God die magt niet te vergeefs heeft verleend.

Een negende werpt ons tegen, *dat deze en geene reeds zoo vele jaren de huisgodsdienst heeft waargenomen, en dat hy echter niet zien kan, dat het by dezen in de huisgezinnen beter gaat dan by anderen die dezen pligt verzuimen.* Maar hierop kan ik vragen, of deze de *huisgodsdienst* zoo hebben waargenomen als zy moesten, of het niet zyn kan, dat er vele en groote gebreken by plaats hadden, zoo dat het slechts den schyn van *huisgodsdienst* had; en zoo dit laatste het geval niet was, zoo vervalt nogtans deze bedenking geheel, omdat men dezelve ook tegen zoo vele andere goede inrigtingen, zelfs tegen de *openbare godsdienst*, kan inbrengen, en zou men daarom denzelven mogen verzuimen?

Dit is zeker, verzuimt gy de *huisgodsdienst*, dan hebt gy ook geene vruchten van dezelve te verwachten, neemt gy dezelve waar, gy stelt u dan in den weg om, onder Gods zegen, de heilzame gevolgen, die ik u leerde kennen, by u en de uwen te bespeuren; en vordert dit uw belang niet, al ware het ook, dat het niet volkomen aan uwe verwachting beantwoordde? Niet altyd herstelt een geneesmiddel, hoe krachtig en heilzaam, den kranke, maar

moet hy het daarom echter *niet* gebruiken, of het als onnut verwerpen?

Huisvaders en huismoeders! ditzelfde herinner ik tot uwe bemoediging, die klaagt, dat gy tot uw leedwezen bespeurt, dat uwe *huisgodsdienstoefeningen* zoo weinig invloed hebben op uwe kinderen en dienstboden. Vertraagt echter in dezen uwen pligt niet, maar gaat moedig voort; geheel vruchteloos zal uw werk niet wezen, al zaagt gy hier op aarde er zelfs geen enkel vruchtje van, dan mogelyk in de eeuwigheid. Wie weet, hoe vele goede zaden gy in de harten van uwe kinderen en andere huisgenooten gestrooid hebt, die daarna kunnen, en in het vervolg ryke vruchten zullen dragen? Wie zal u zeggen, hoeveel kwaad gy door de *huisgodsdienst* voorkomt, al bespeurt gy dit zelve niet? En al ware het ook, dat gy door uwe *huisgodsdienst* niets vermogt op de harten uwer kinderen en huisgenooten, schoon ik niet geloof, dat zulks ooit plaats zal vinden, dan hebt gy nogtans uwen pligt betracht. Geeft het voorts aan God over, van wien alle zegen komen moet, en die de harten der uwen in zyne hand heeft.

Eindelyk nog ééne bedenking, die men tegen de *huisgodsdienst* maken kan; *vele beroepen zich op den invloed der gewoonte, die de vermenigvuldiging der huisgodsdienstoefeningen in het gemeen, en de dagelyksche waarneming van de huisgodsdienst schynt af te raden, daar dezelve dan in louter sleur of gewoontewerk ontaardt.*

Daar dit in vele huisgezinnen het geval is, kan ik dat niet tegenspreken. Ongelukkig genoeg, dat de *gewoonte* zoo veel invloed op ons ten kwade heeft, of dat wy door de *gewoonte* zoo onverschillig en koelzinnig worden, dat zelfs de *godsdiestoefeningen* louter ligchamelyk door ons worden bygewoond en waargenomen; maar, moeten wy dezelve daarom nalaten? Dan zouden wy nog verder van den weg afdwalen. Moeten wy dan in het geheel niet bidden, omdat wy zoo dikwerf geesteloos bidden? Moeten wy dan alle goede inrigtingen nalaten, omdat ze dikwerf door *gewoonte* haar doel niet bereiken? Neen, men stoppe liever de bronnen, waaruit de verkeerdheid haren oorsprong heeft, men ga liever by zich zelven en zyne huisgenooten de onverschilligheid in de godsdienst tegen, en de geringe prysstelling op de belangen van onzen onsterfelyken geest; dan zal elk middel, elke gelegenheid, die wy hebben tot het vereeren van God en onzen Zaligmaker, en de behartiging van onze wezenlyke belangen ons regt welkom en dierbaar zyn, en wy zullen niet meer uit *gewoonte* lusteloos de *huisgodsdienst* waarnemen.

Hier moeten wy leeren, hetgeen wy in den hemel zullen, of wenschen te verrigten, maar zal nu in den hemel het dienen en vereeren van God onze bestendige bezigheid zyn, zoo is het zon-

der tegenspraak waar, dat wy tot dit werk op aarde lust moeten verkrygen, en het *hier* moeten leeren, om er *daar* geene vreemdelingen in te wezen. Zullen wy het in den hemel gemeenschappelyk verrigten, en is het onze wensch, dat wy het dáár met onze kinderen en huisgenooten doen mogen, hoe zouden wy het dan met hen op aarde verzuimen kunnen, God biddende dat Hy ons door zynen Geest leere, om Hem welbehagelyk, en tot ons nut daarin werkzaam te wezen? Niet te vergeefs, schoon er in de Heilige Schrift nergens een stellig gebod van de *huisgodsdienst* is, wordt aan vaders en moeders hun pligt in deszelfs geheelen omvang zoo nadrukkelyk voorgeschreven. Niet te vergeefs is het, dat zy vermaand worden, hunne kinderen op te voeden in de leering en de vermaning des Heeren. Zie onder anderen Efez. vi 4 vergeleken met Deut. vi. 6—9 en andere plaatsen: waarom ook dezulken worden geprezen, die met hun geheele huis God dienden.

En nu heb ik myne voorgenomene taak volbragt, leest en herleest deze bladeren, hoofden der huisgezinnen! Oneindig beter en krachtiger zou het u door anderen kunnen gezegd worden, maar hartelyker, (dit weet ik) is onmogelyk, want ik schreef dezelve met het warmste gevoel van deelneming in uw geluk, en dat uwer huisgezinnen, uit overtuiging, dat u en my de beoefening van de *huisgodsdienst*, voorregt, weldaad, en pligt is.

Beyvert u dus onverwyld om dezelve in te voeren, of te verbeteren en vlytig te beoefenen. Uwe pogingen, die gy in het werk stelt, naar uw vermogen, biddende beproefd, zullen de goedkeuring en den zegen van God wegdragen, en Jezus zal steeds gedachtig blyven aan zyne belofte, dat, *waar twee of drie in zynen naam vergaderd zyn, Hy zelf in hun midden zal tegenwoordig wezen.* Langs dezen weg zullen wy medewerken om de ongodsdienstigheid te helpen weren, en met dezelve die schromelyke ondeugden, die het geluk van vele huisgezinnen en van de geheele maatschappy verwoesten, die zoo vele onheilen hebben veroorzaakt en nog veroorzaken.

God zelf zegene myne zwakke pogingen, en vervulle mynen wensch, om ook iets te mogen toebrengen tot grootmaking van zynen naam, tot uitbreiding van zyne dienst, en tot heil van myne medemenschen! Dit zy zoo!

GODS WOORD.

DE BYBEL, EEN GETUIGE GODS VOOR DE MENSCHEN.

(Medegedeeld.)

De Bybel is een werk, hetwelk de eeuwige, onzigtbare God, even als zyne natuurlyke schepping, tot een' getuige van zich zelven, van zyne wegen en oogmerken voor de redelyke bewoners der aarde heeft verordend. Woord van God, boek aller boeken! gy blyft wat gy zyt, al kunnen wy uwe diepte nog niet geheelenal peilen, al wordt gy door de eerlyke onnoozelheid nog half miskend, of door den hoogmoed van ydele menschen versmaad. Eeuwen zyn reeds verloopen, sedert gy er waart, en de tyd verwoeste oneindig veel, maar u niet. Vele stormen staken op, maar gy waart gerust en stil, sterk en onwrikbaar in u zelf. Geroemde en schitterende gewrochten der menschen zaagt gy naast u in het stof in vergetelheid wegzinken; slechts gy blyft in uwe waarde; want u zond de eeuwige wysheid, opdat gy, door alle tyden heen, haar voornaamste getuige zyn moogt. Blyf dan ook voortaan den tyd benevens de ontzinde woede en dwaasheid der stervelingen trotseren. Reeds millioenen hebt gy, o Bybel! tot de opmerking gebragt, dat het licht der eenwigheid niet in hen zelve woonde; deze hebben uwe getuigenis aangenomen en zyn, door uw licht geleid, met roem en hoop naar de oorden der onsterfelykheid heengetogen. Getuige Gods! verstrek ons ook voortaan tot een licht! Hier wandelen wy in den nacht, zien de schemering der eeuwigheid slechts in de verte, en zoeken een pad tot gerustheid voor onzen geest, een pad van gewisse, onbedriegelyke hoop voor de toekomst. Wy zoeken en zoeken, maar worden misleid door onze gedachten, die als droomen verschynen en als droomen vergaan. Wy zoeken en zoeken en gissen en dwalen. Weest gy daarom ons licht in dezen doolhof! Geef ons getuigenis van Hem, die den hemel en de aarde, die ons en alles heeft geschapen! Leer ons, wat de eeuwige Vader van ons eischt en wat hy ons belooft! Toon ons den weg van Hem, die was eer de wereld was, die blyft, wanneer alle wysheid der aarde zich in eenen nevel oplost, en alle aardsche grootheid, hoedanig zy ook moge schitteren, in niets verdwynt! Toon ons het pad, hetwelk Christus betreden heeft, en leer ons, hoe wy Hem, in geloof, hoop en liefde, hoe langer hoe meer verwyderd van de lusten en zonden der aarde, door dit leven, vol afwisseling henen, kunnen en moeten volgen, om nader te komen tot het doel onzer wording, nader tot de oorden, waar onschuld en zaligheid wonen, waar de schaduw vliedt, waar het eigenlyke licht des levens voor ons opgaat, waar wy zelven aan de

oorspronkelyke bron van alle zaligheid zullen staan, en met verbazing, vreugde en dankbaarheid de waarachtigheid zullen ondervinden van Hem, die sprak: *Hemel en aarde zullen vergaan; maar myne woorden vergaan niet* (Matth. xxiv. 39)!

De Heilige Schrift is, volgens haren geheelen inhoud, een boek voor de menschheid, en zy spreekt overal tot het menschelyke hart overeenkomstig deszelfs eigene ondervinding, zoodat ieder er zich zelven en vruchtbare lessen voor zich zelven kan vinden. Geen boek op aarde verheft, gelyk zy, de waarde der menschelyke natuur, aan den eenen kant, zoodanig boven alle overige schepselen, noch plaatst den mensch, aan de andere zyde, ten aanzien zyner zedelyke gesteldheid op dien langen trap, waar hy geen redding door zich zelven kan verwachten. Zy noemt hem *een kind van God* en *eenen slaaf der zonde*. Wanneer hy zich wil verhoovaardigen, dan verootmoedigt zy hem door de *wet*, en wanneer hy wanhopig wordt, beurt zy hem door het *Evangelie* op. Ook dan, wanneer zy diepe wonden toebrengt, geneest zy dezelve toch altoos weder. Zy brengt den mensch tot ware ootmoedigheid; zy leert den gulden middenweg betreden, by de beoordeeling van zich zelven, ten einde hy niet te hoog en niet te gering van zich denke, en alle opwelling van hoogmoed of vertwyfeling, door het denkbeeld zyner feilbaarheid of door de gedachten aan zyne grootheid leere onderdrukken. Waar is een boek hetwelk men met dit zou kunnen vergelyken? Het Evangelie verschilt zoo geheel van alle menschelyke leerstelsels, die dikwerf als de slotsom van alle wysheid beschouwd worden, dat men beide onmogelyk evenzeer liefhebben of met dezelfde hoogachting vereeren kan, maar aan den eene of aan den andere de voorkeur moet geven. Het Evangelie verwoest zoo menigen Baälstempel van menschelyke meeningen in ons, dat hy, die hetzelve nogtans met liefde wil aankleven, waarlyk eene innige zucht voor waarheid moet koesteren, zynen eigen wil in eenen hoogen graad moet kunnen verloochenen. Deszelfs wetten stryden zoodanig tegen onze neigingen, dat men de deugd waarlyk van harten moet beminnen, om deze wetten niet dikwyls als een ondragelyke juk te beschouwen. Er heerscht een goddelyke geest in de Schrift, die terstond dengene boeit, wiens ziel eene andere rust, dan het vergankelyke goed der aarde verschaft, en eene hoogere wysheid, dan de wysheid dezer wereld begeert. Met één woord, er is niemand geweest, welke zy niets meer heeft kunnen leeren, en er zal nimmer iemand leven, die haar geheel zal kunnen doorgronden en uitputten; want haar inhoud is ryker dan de zee, en de beteekenis van hare woorden, dieper dan de diepste afgrond.

De denkbeelden, die in den Bybel worden voorgedragen, zyn zoo ryk, dat men dezelve op alle voorvallen van het menschelyke

leven kan toepassen, en zyn goddelyk gezag gaf, zoo lang men hetzelve niet ontkende, aan zyne lessen een wonderlyk vermogen, gelyk tallooze voorbeelden uit vroegere tyden bewyzen. Van deze zyde beschouwd, heeft de Bybel groote verdiensten, die dikwyls uit het oog worden verloren. De eerbied voor Gods Woord was de beslissende wet en het vaste punt, waarin allen overeenkwamen. Eenvoudig gelezen wordende, kan de Heilige Schrift onmogelyk eenen mensch nadeel toebrengen, integendeel zal zy hem van een onbeschryfelyke nut zyn. Of hoe anders, dan door de lessen van dit goddelyke Woord, wil men den sterveling lust inboezemen tot de uitoefening van die stille deugden, tot welker betrachting geene overheid hem kan dwingen? Of welke betere vertroosting zal men hem, onder de veelvuldige rampen des levens, onder algemeen en huisselyk lyden geven, dan het Woord Gods hem aanbiedt? De Heilige Schrift is voor zyn hart het ware nood- en hulpboek, en men behoeft slechts eenmaal gezien te hebben, welk eene onberekenbare waarde zy voor hem heeft, om te huiveren op de gedachte, van hem dezen schat zynes harten op eene ligtzinnige wyze te ontrukken?

Wanneer men den Bybel ook slechts aanmerkt als de bron van godsdienstige stichting voor de groote menigte, dan reeds overtreffen de verdiensten der gewyde schryvers, alle andere. Uit den Bybel vloeit troost voor de bekommerden, en verkwikking voor de moeden. Hy oordeelt regtvaardig, om den onderdrukte op te rigten, en den hoovaardige te buigen. Daar hy tot grondslag legt, dat God den persoon niet aanneemt, en niet op het onderscheid van geestvermogens let, verkrygt de arme moed, en de eenvoudige onbeschroomdheid. Wanneer de geringste onder het volk, zynen Bybel, het Woord van zynen God, voor zich heeft, dan is het hem, alsof de dag des oordeels alrede ware aangebroken. Zyn vorst staat even nederig als hy, voor den troon van Hem, die verheven is boven alle vleesch, die zich ontfermt over de weduwe en de vader der wezen is, die koningen van zyn aangezigt verbant, en de geweldigen verstrooit gelyk verwelkte bladeren. Dit geeft hem kracht om geduldig den avond van zyn leven af te wachten, al zucht hy ook onder verdrukking.

Ten aanzien van de behoeften des harten zyn wy allen elkander gelyk, aanzienlyke en geringe, geleerden en ongeletterden, en er zyn omstandigheden, waarby de vriend van God, al schittert hy ook door kennis en rykdom, met eenen DAVID moet uitroepen: *Indien uwe wet, niet ware geweest al myne vermaking, ik ware in mynen druk al lang vergaan* (Ps. CXIX. 92)!

De Bybel moet met eenen kinderlyken geest gelezen worden. Immers, een vader spreekt niet anders dan vaderlyk, en het kind moet in zynen vader niets anders dan eenen vader zien. Het is

dan alleen gelukkig, wanneer het zich met het gansche hart aan den vader hecht. En welk vader is niet insgelyks het gelukkigste, wanneer hy, al het overige ter zyde stellende, zich in zyne gansche hartelykheid aan zyn kind kan openbaren? O, een vader, die door niets te bewegen schynt, is een onverdragelyk voorwerp voor het kind. Het begeert eenen vader, die het mag vragen en van wien het antwoord ontvangt, en al veinst de vader, niets te zien of te hooren, het kind slaat geen geloof aan deze schynbare onverschilligheid. Het nadert hem met liefkozingen, en stelt alles in het werk, om hem eenen vriendelyken blik te ontlokken. Maar eenmaal komt, even als de zon plotseling door de wolken breekt, het vriendelyk gelaat des vaders te voorschyn, en vergoedt de pogingen van het kind met tienvoudige liefde. Ik heb het gewonnen! roept het kind verheugd uit, nu gelooft het, dat de vader zich heeft laten overwinnen; de liefderyke vader laat het gaarne by dit aangename geloof, en het kind zou den wysgeer met tegenzin beschouwen, die het wilde overreden, dat het den vader door zyne liefkozingen niet had kunnen roeren.

Wie anders spreekt in den Bybel tot ons, dan een Vader? En hoe wildet gy den Bybel verstaan en liefhebben, zoo gy hem niet met eenen kinderlyken geest wildet lezen?

Gelyk reeds veel, wat de regtvaardigen vóór de komst van CHRISTUS op aarde verborgen was, door de prediking van het Evangelie, in de vroegste tyden van het Christendom, geopenbaard werd, en gelyk veel, wat in die eerste dagen nog donker was, met den afloop van ruim achttien eeuwen helder is geworden, even zoo zal datgene, wat thans nog verborgen is, aan de toekomstige tyden en geslachten bekend worden. Ieder jaar, elke maand, ieder dag, elk oogenblik zal iets verborgens aan het licht brengen. Dit bemoedige u, gy, die een vriend van Christelyke waarheid en wysheid zyt! By uw onderzoek ontmoet gy menige donkere plaats, die aanleiding kan geven tot vragen, welke gy niet beantwoorden, en twyfelingen welke gy niet oplossen kunt, menige plaats, die naar de letter verstaanbaar is, maar waarby gy gevoelt dat zy eene beteekenis hebben, zoo verheven, dat gy dezelve niet volkomen kunt peilen; gy bespeurt in de Schrift, in de natuur en in u zelven zoo vele onverklaarbare geheimen, zoo vele diepe raadsels, waartoe gy op aarde geenen sleutel vindt, en zoudt u dikwerf kunnen bedroeven over deze perken, welke gy nimmer kunt overschryden. Doch treur niet, maar verheug u veeleer over deze geheimen en raadsels; wacht geduldig op de trapsgewyze ontwikkeling van Gods verborgene wysheid. Alles, alles zal openbaar worden! Onderzoek slechts verder met eenvoudigheid en getrouwheid, met eenen stillen, kinderlyken geest! Leer slechts voort in de school van Hem, die meer is dan

*N

SALOMO en DANIËL, die meer weet, dan de wyzen en verstandigen van alle tyden en volken! Uw onderzoek zal niet onbeloond blyven. Dagelyks zal de schat uwer kennis ryker, dagelyks uw inzigt in de waarheid grooter worden; dagelyks zult gy by datgene wat gy reeds bezit, iets nieuws kunnen voegen, en hoe langer hoe meer en duidelyker zien; de nacht zal schemering, de schemering morgen worden, en eindelyk zal de volle glans van den middag u heerlyk bestralen.

Tast de rampspoed u bloedig aan, o lydende hart! zyt gy gebogen onder eene kommer, welke gy voor het oog der wereld moet verbergen; duurt de nood lang; vertoeft de hulp en wil uw moed wegzinken, o, heil u, zoo alsdan verkwikking toevloeit uit den schat van de vertroostende spreuken des Bybels, en deze eene verzachtenden balsem op uwe brandende wonden leggen! Rangschik u dan onder hen, die dankbaar uitroepen: *Uw woord verkwikt my!* die zich opbeuren by de hitte der aanvechting en betuigen: *Ik zal gedurig by U zyn, o myn God! Gy hebt myne regterhand gevat. Gy zult my leiden door uwen raad, en daarna zult Gy my in heerlykheid opnemen!* Ziet gy geenen uitweg, *beveel dan uwe wegen aan den Heer en hoopt op Hem; Hy zal het wel maken.* Wil de toekomst u bedriegen, en gelooft gy slechts onder tranen grafwaarts te zullen wandelen, troost u met de verzekering, dat zy, *die met tranen zaayen, met blydschap zullen maayen.* Matten arbeid en zorg u af, denk, *dat er nog eene rust voorhanden is voor het volk van God!* Kwellen u krankheid en smarten, gryp moed, o lyder! op de gedachten, *dat de Heer u zal verlossen uit allen nood!* Schemert eindelyk de avond van uw leven, wordt uw geest zwak, even als uw ligchaam, treedt de dood nader, en dekt een donker floers uwe oogen, ook dan zal het Woord des Heeren een licht voor u zyn. Gy kunt niet meer in het Heilige Boek lezen; uw gehoor is zwak geworden en gy verneemt de woorden van den leeraar, die u troosten wil, niet langer. Heil u, zoo alsdan Gods Woord in uw hart is! Dan denkt gy voorzeker nog aan de eene of andere belofte uwes hemelschen Vaders, en deze stort dan nog opbeuring in uwe ziel. Dan werkt Gods Geest in u, dat gy geene vreeze koestert voor den laatsten stryd, maar den hemel geopend ziet, en naar uw eigenlyk vaderland reikhalst. Dan zweeft het beeld des goddelyken Verlossers, in al deszelfs verhevenheid en heerlykheid, voor u, en Hy is alleen uw vertrouwen en uw hoop, en zyn dood is de oorzaak van uw geestelyk en eeuwig leven. Dan buigt gy het hoofd zacht neder tot den laatsten slaap, en de kracht van Gods Woord heeft zich in leven en dood aan u bewezen.

ZELFBEPROEVING EN GOED VOORNEMEN.

Toen zeide Jezus tot zyne discipelen : de oogst is wel groot maar de arbeiders zyn weinige ; bidt dan den Heer des oogstes, dat Hy arbeiders in zynen oogst uitstoote.—Matth. ix. 37, 38.

Wy verliezen veel, omdat wy den Bybel lezen, zonder de waarheden op ons zelven toe te passen. Zou niet de Christen yveriger arbeiden aan de uitbreiding van het Koningryk der hemelen, indien hy deze woorden van Jezus, oorspronkelyk tot de eerste Evangeliedienaars gesproken, ook op zich zelven toepaste ? Jezus deed zyne jongeren opmerken, hoe veel er voor het Godsryk te arbeiden ware, maar ook hoe gering het getal was dergenen, die tot hiertoe in dat werk bezig waren ; en hy wekt hen op tot vurige gebeden aan God, opdat Hy genadig in dit gebrek mogt voorzien. Die bede om uitzending van arbeiders in den oogst, door de Apostelen, en zeker ook door Jezus zelve, vurig en by herhaling gedaan, is niet onvervuld gebleven. Die uitzending zelve is met het heerlykste gevolg bekroond geworden. Welk een snellen loop had, na Jezus verheerlyking, het Woord Gods op aarde! Hoe wies het getal der arbeiders en bogen zich duizenden by duizenden voor het kruis van Christus aanbiddend neder, zoodat de gemeente, thans over de geheele aarde verspreid, in vereeniging met hen, die reeds in den hemel zyn, eene schaar geworden is, welke niemand tellen kan.

Hoe veel is hieruit voor u op te merken en te bedenken!—In den zegen van dit verhoorde gebed, deelt ook *gy*, lezer! Ook tot ons, die deze zuidpunt bewonen, is dit Evangelie doorgedrongen; ook hier wordt het gepredikt en beleden, naar dat eeuwig onveranderlyk woord, dat de Heer der gemeente, tot rigtsnoer van geloof en wandel, heeft nagelaten.

En zult gy dan niet, dankende, uw hart tot God verheffen en Hem loven, dat Hy u met dat heerlyk licht heeft bestraald ; ja, den Heer der gemeente loven, die in het voorschryven dezer bede aan zyne Apostelen, in het vurig instemmen met dezelve, zyne liefde jegens u en de uwen, jegens dit ons vaderland en de wereld, reeds voor achttien eeuwen zoo treffend heeft bewezen ; en die, gezeten op den troon des Koningryks, gezorgd heeft en nog zorgt, dat nooit de stem van het Evangelie geheel verdoofd werd, of dat er arbeiders in zynen oogst, arbeiders vooral in deze zuidpunt, ontbraken!

Zult gy het echter by zulk eene bloote dankzegging der lippen, misschien door een ras opwellend, maar weldra verkoeld gevoel des harten ontboezemd, laten berusten? Neen! gy moet meer. Gy moet u zelven ernstig voor het oog des Alwetenden beproeven, of gy met de uwen behoorlyk gebruik maakt van de dienst der arbeiders, welke de Heer tot den oogst voor zyne gemeente, ook in uwe woonplaats heeft uitgezonden. Gy moet u afvragen : o

de onderlinge zamenkomsten, waar zy, naar 's Heeren last, aan u arbeiden moeten, ook door u, om beuzelingen, of wereldsche vermaak, verzuimd worden? Of gy ook daar niet dikwyls nederzit, terwyl andere dingen, dan het Koningryk Gods, uwe ziel bezig hielden? Gy moet u afvragen, of door den Bybel dagelyks in den kring van uw gezin, tot u en de uwen het woord des levens door de Apostelen gesproken wordt. Gy moet u zelven vooral beproeven, of gy, door al den arbeid der liefde Gods aan u besteed, reeds gewonnen zyt voor het eeuwige Koningryk van onzen Heer Jezus Christus, en of gy dagelyks opwast in zyne kennis en genade?

Dit onderzoek zal u misschien groote stof tot schaamte en verootmoediging geven. Maar zoudt gy het daarom vreezen? Immers, treuren is, naar Gods Woord, de weg tot vertroosting; en uitstel is gevaarlyk, daar de dag van morgen, ja, misschien de dag van heden het voor u, by uwe broosheid en sterfelykheid, onveranderlyk beslissen kan, of gy slechts in naam, dan wel in waarheid behoort tot dien oogst, welke de Heer voor zyn Koningryk wil inzamelen; en wel, of gy honderd, dan wel zestig- of dertigvoud vruchten van den arbeid voortbrengt, die aan u is ten koste gelegd? —Neen; HEDEN moet gy het nog beproeven, niet alleen, wat *aan*, maar ook wat *in* u gearbeid is en nog gearbeid moet worden, opdat, met dankzegging aan God door Christus voor zyne arbeiders, die Hy tot u zond, zich tevens schuldbelydenis en de bede paren, om dien hoogeren Leeraar, den Heiligen Geest, die aan hetgeen Paulus plant en Apollos nat maakt, den wasdom schenken moet, maar dien ook schenkt op het ootmoedige gebed.

Doch het Woord des Heeren, tot de Apostelen gesproken, moet gy ook aanzien als een woord tot *u* gerigt. By al wat er, sedert achttien eeuwen gedaan is, tot bevestiging en uitbreiding van het Evangelie, hoe veel schiet er nog te verrigten over! Die duizenden Joden, die millioenen Heidenen en Mohamedanen, van welke er ook in ons midden zyn, die Christus niet kennen noch erkennen; die talloos vele diep onkundigen en onverschilligen; en dan dat altyd nog kleine getal van arbeiders in vergelyking met den zoo onmetelyk grooten werkkring! Ach! was de Heer in den hemel ook over dezen met innerlyke ontferming bewogen? Zoudt gy zyn leerling zyn, zyn verloste, en niet in dit zyn gevoel deelen, niet bidden willen, dat arbeiders in den oogst worden uitgezonden? Neen, gy moet u vereenigen met die duizenden, die aan alle oorden der wereld, de uitbreiding van het Godsryk op aarde onder die punten op nemen, welke gy dagelyks in uwe godsdienstige afzondering biddend gedenkt.—Gy moet meer doen. Gy moet met bidden werken vereenigen, gelyk de Apostelen des Heeren. En gelyk zy hunne talenten, hun tyd, hun leven zelfs

over hadden, voor het Koningryk Gods, zoo moet gy, in den kring van uw huisgezin, door onderwys en voorbeeld ; naar buiten, door milde ondersteuning van de Bybelvereeniging en andere Godsdienstige genootschappen en heilzame inrigtingen, de kennis, die naar de godzaligheid is, bevorderen, opdat gy op de plaats, waar de Heer u gesteld heeft, medearbeidende aan den grooten oogst, ook eens in den grooten dag van het oogstfeest in het loon der arbeiders deelt !—Het zy zoo!

DE VERZOENING DOOR CHRISTUS—DE HOOFDLEER DES BYBELS.

De groote kerkhervormer Calvinus, schryvende over 1 Joh. ii. 12, zegt : " Deze grondslag moet onwrikbaar blyven, te weten, dat er voor ons geene zaligheid te vinden is, dan alleen in de genade van Christus. Men moet wel ernstig aandringen op heiligheid des levens ; men moet zorgvuldig de vreeze Gods inscherpen ; men moet de menschen krachtig aansporen tot bekeering ; men moet de nieuwigheid des levens, met al hare vruchten, aanpryzen : intusschen moet men altoos wel zorg dragen, dat niet deze leer des geloofs, welke Christus als de éénige oorzaak van zaligheid en van alles goeds voorstelt, te verdonkeren ; maar veeleer die orde in acht nemen, dat deze leer altoos vooraan worde gesteld. Dat is de regel, welke Apostel Johannes ons voorschryft, die, na ernstig gesproken te hebben voor de goede werken, (zie het begin van dit hoofddeel) nu uit vrees, dat hy aan dezelve meer magt schynt toe te schryven dan hy moest, zorgvuldig ons de genade van Christus te binnen brengt : *Uwe zonden zyn u vergeven.* Zonder deze verzekerdheid is alle voorkomen van Godzaligheid niets anders dan eene schaduw, die verdwynt. Derhalve bouwen dezulken zonder grondslag, die, weinig ophebbende met de genadige vergeving der zonden, op andere punten aandringen. Dit toont ons, hoe ongegrond de laster is der Roomschgezinden, die voorwenden, dat deze leer den yver voor de goede werken verdooft, daar het juist deze leer is, welke ons tot gehoorzame kinderen Gods maakt." Luther heeft dezelfde aanmerking : " Laat men," zegt hy, sprekende over Jes. liii., " deze leer beschuldigen van de goede werken en deugd te beletten en hinderpalen daartegen in den weg te leggen. Dat is eene leugen van de bedorvene wereld, en de duivel zelf spreekt door haren mond. Het is deze leer en geene andere, welke den Christen hulp en kracht geeft, om zulke werken te doen, die waarlyk goed en Gode aangenaam zyn.—Zonder haar blyven alle goede werken zachtjes achter."

KERK-NIEUWS.

De Ring van de *Kaapstad* hield de eerste Vergadering, na bekrachtiging der nieuwe bepalingen der laatste Synode, op Dingsdag den 8sten October, onder voorzitterschap van den Wel-Eerw. Hr. A. Faure. Alle leden en afgevaardigden, uitgezonderd de Predikant van *Tygerberg*, waren er tegenwoordig. Uit de verslagen van den staat der Godsdienst in de onderscheiden gemeenten, werd met genoegen van de oprigting van Scholen in sommige dezer vernomen, welke onder het onmiddelyk op- en toevoorzigt van den Kerkeraad waren gesteld, waarin de jeugd vooral in de Godsdienst wordt onderwezen. Het verslag van de *Kaapstad* gewaagde van een vierhonderdtal leerlingen in de Zondagschool, die door de leden van den Kerkeraad en anderen, in de waarheden werden onderrigt, en verblydde de Vergadering, met het berigt, dat de opbouw van de lang gestaakte tweede kerk voorspoedig werd voortgezet.

Behalve de gewone bezigheden en eene uitspraak in eene zaak, door den Kaapstadschen Kerkeraad voorgedragen, zeker besluit diens Kerkeraads goedkeurende, werd er besloten, het verzoek van de inwoners van de *Franschehoek*, door de afgevaardigden van de Paarlsche Kerk ingediend, toe te staan, en aldaar eene afzonderlyke Parochie te stichten, wordende er tevens eene Commissie benoemd ter bepaling der grensscheiding.

Tot Lid der Synodale Commissie werd als afgevaardigde uit dezen Ring benoemd, de Wel-Eerw. Heer T. J. Herold. Tot leden der Ringscommissie zyn benoemd, de Wel-Eerw. Heeren J. Spyker, Dr. S. P. Heyns en P. E. Faure.

Onder ressorte van dezen Ring zyn in het afgeloopen jaar gedoopt: 513 kinderen, zynde in de *Kaapstad*, 223; *Stellenbosch*, 60; *Paarl*, 110; *Somerset*, 23; *D'Urban*, 40; *Wynberg*, 57; en aangenomen 252 Ledematen.

Ring van Tulbagh.—Deze nieuwe Ring hield deszelfs eerste Vergadering, gelyk die van de *Kaapstad*, op den tweeden Dingsdag van October. De Wel-Eerw. Heer H. Sutherland, oudste Leeraar in denzelven, was Voorzitter, terwyl de Wel-Eerw. Dr. Scholtz tot Scriba en Quæstor werd verkozen.

Een verzoek werd er ingediend van de ingezetenen van *Groenekloof* ondersteund door den Kerkeraad van *Zwartland*, om eene afzonderlyke gemeente te mogen stichten, waartoe eene commissie werd benoemd, om daarop te dienen voor rapport. De Wel-Eerw. Heer La Febre Moorrees, werd benoemd tot Lid der Synodale Commissie, en de Voorzitter en Scriba benevens den Ouderling A. van Zyl, tot Leden der Rings Commissie.

Onder ressorte van dezen Ring, zyn er in het afgeloopen jaar, eindigende met 30 September, gedoopt: 565 kinderen; zynde te *Worcester*, 88; *Tulbagh*, 38; *Zwartland*, 153; *Clanwilliam*, 132; *Wellington*, 58; *Piketberg*, 96; en aangenomen 297 ledematen.

In de Jaarlyksche Vergadering van den Swellendamschen Ring, gehouden aldaar op den 15den October, werd het voorzitterschap waargenomen door den Wel-Eerw. Heer J. Cassie, die vooraf eene leerrede hield over Hand. ii. 37, 38. Al de leeraars en afgevaardigden tot dat Rings ressorte behoorende, waren er tegenwoordig. Tot lid der Synodale Commissie werd benoemd de de Wel-Eerw. Heer J. J. Brink, en tot leden der Rings Commissie, de Wel-Eerw. Heeren J. Cassie, Dr. Robertson en den Ouderling A. J. Muller.

Toegestaan zynde dat een gedeelte der ingezetenen van de *Rivier Zonder End*, gevoegd zoude worden by de nieuwe opgerigte gemeente van *Franschehoek*, werd eene commissie, bestaande uit de Wel-Eerw. Heeren J. Cassie, J. J. Brink en den Ouderling A. P. Keyter, benoemd om de grensscheiding tusschen dezelve en de Caledonsche gemeente te bepalen. In die vergadering werd ook een verzoekschrift ingeleverd van de ingezetenen van de *Mosselbaai*, om eene afzonderlyke gemeente te mogen uitmaken, waarop de vergadering het volgende heeft besloten: "Dat de Rings-Vergadering het verzoek van de ingezetenen van de *Mosselbaai*, om tot eene afzonderlyke gemeente te worden opgerigt, inwillige, en eene commissie benoeme, om de grensscheiding van de aldaar op te rigtene gemeente te bepalen; maar dat gemelde ingezetenen aan den predikant en kerkeraad van *George*, overeenkomstig Art. 54 der kerkelyke wetten en bepalingen, tot zoodanige afscheiding verlof verzoeken; dat de te benoemene commissie, zoo spoedig mogelyk, na het vertoonen van zoodanig verlof, byeenkome, om gezegde grenzen te bepalen en kerkeraadsleden voor de nieuwe gemeente te benoemen;—dat echter, in geval van weigering, aan de kant van den predikant en kerkeraad van *George*, om het vereischte verlof te verleenen, de zaak naar de Rings Commissie worde overgezonden, om naar bevind van zaken, te handelen." De afgevaardigden van *George* en *Riversdale* werden tot die commissie benoemd.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

Het volgende nemen wy over uit eenen brief van den 26sten Augustus, uit *Zwitserland:*

In *Frankryk* is een hevige stryd gaande tusschen de Roomschen

en Protestanten: geheele gemeenten, weleer Protestantsch of gemengd, maar waaruit onze voorouders voor de hitte der vervolging geweken waren, zweren de dwalingen der Roomsche kerk af. Op verscheidene plaatsen zyn het de priesters, die zich aan het hoofd der bewegingen stellen, elders verzetten zy zich uit alle magt daartegen.

In *Poiton* en *Saintonge*, en meer zuidelyk in *Languedoc, Dauphine* enz., waar de Protestanten van ouds te huis hooren, is het voornaamste tooneel der omwenteling. Te *Villafavard* heeft de priester zyne preekstoel aan een protestant afgestaan. De Heer Roussel en twee duizend zielen hebben de Roomsche kerk verlaten. In *Saintonge* hebben twintig gemeenten verklaard, dat zy geen priesters maar predikanten begeeren. De hooge geestelykheid der Roomsche kerk braakt vlam en vuur; de paus vaardigt een Bul uit tegen het lezen van den Bybel en vooral tegen Bybelgenootschappen. Verscheidene abten hebben het pausdom vaarwel gezegd en zyn verkondigers van het Evangelie geworden.

BYBELVEREENIGING.

De jaarlyksche Vergadering der Zuid-Afrikaansche Bybelvereeniging, waarby vertegenwoordigers van den *Wynberg, Paarl, Malmesbury* en *Franschehoek* tegenwoordig waren, had plaats op Donderdag den 10 dezer, in het kerkgebouw der Luthersche gemeente. By die gelegenheid bepaalde de voorzitter de aandacht der leden by den oorsprong dier vereeniging, welke nu meer dan een vyfentwintigjarig bestaan had bekomen, de teleurstellingen waarmede zy te worstelen en den wasdom welke zy bekomen had; tevens aantoonende, hoe een iegelyk zyne belangstelling kan bewyzen. De Wel-Eerw. Heer P. N. Ham sprak in eene treffende redevoering, over Luk. x. 18: *Ik zag den Satan, als een bliksem, uit den hemel vallen,* omtrent de "Bybelverspreiding, als eene der meest gepaste middelen om ons het heerlyke uitzigt, dat ons het Woord van God geeft, op den eindelyken ondergang van het ryk der duisternis, te doen verwezenlyken;" terwyl het verslag door den secretaris, den Hr. Marquard werd voorgelezen. Het verslag, dat ter pers is gelegd, zal zoo spoedig mogelyk, de vertegenwoordigers en leden in de buitendistrikten worden toegezonden.

Gedrukt by Pike & Philip, 59, *St. Georgestraat; en te bekomen by den Heer* J. H. Collard, 24, *Heerengracht, aan wien de Inteekeningen, moeten worden betaald, en Communicatien voor den Redakteur ontvangen worden.—Prys* Zes Shillings *per Jaar, en voor Inteekenaren in de Buiten-Districten, aan wien het* per Post *verzonden wordt,* Zeven Shillings.

De Honigby.

MAANDSCHRIFT

Voor Godsdienstminnende Lezers.

"DE VREES DES HEEREN IS WYSHEID."

DEEL VI. NOVEMBER, 1844. No. 11.

BY HET KERSFEEST.

LEERREDE OVER ZACH. IX: 9.

Verheug u zeer, gy dochter Zions! juich, gy dochter Jeruzalems! Ziet, uw Koning zal u komen, regtvaardig, en Hy is een Heiland en arm.

DAT deze woorden door de Joodsche kerk als eene voorzegging omtrent den Messias zyn opgenomen, blykt uit Matth. xxi. en Joh. xii., waar zy bepaaldelyk op Jezus worden toegepast. En waar vond men in de geheele geschiedenis der wereld *iemand*, die al deze wedersprekende benamingen zoo in zich vereenigde, en over wiens komst het Joodsche volk zoo geheel byzondere reden had tot blydschap, als *Jezus?* Waar was iemand, op wien al deze eigenschappen, *Koning, regtvaardig, Heiland en echter arm*, pasten? Dat deze tegenstrydige zamenvoeging in geen menschelyke brein van zelfs is opgeklommen; dat de Alwetende alleen de vervulling dezer voorzegging kon voorzien en bereiden, behoeft wel geen bewys. Dat echter niet slechts dat volk, uit hetwelk deze Koning voortsproot, maar dat ook alle overige volken, dat vooral ook wy, reden hebben, om ons over *de komst* van dezen verheven, wondervollen persoon te verheugen; doch dat dit, helaas! voor allen niet even duidelyk is, dat velen, niettegenstaande hunne schynbare deelneming aan het feest zyner geboorte, evenwel niet regt weten, waarom zy zich over dezelve verblyden moeten, dit schynt buiten allen twyfel. Hieruit ontstaat dan voor den

leeraar de pligt, u te toonen, *hoeveel reden tot vreugde ook wy hebben, dat Hy die gekomen is,*

I. *Onze Koning*, II. *regtvaardig*, III. *een Heiland*, en IV *arm is.*

Wy, o Heer! zouden ons niet verblyden, dat Gy gekomen zyt; wy, die toch alleen daarby voordeel hebben? Wy zouden ons niet verheugen, terwyl legerscharen van Engelen U pryzen, voor welke Gy evenwel niet zyt gekomen? O! welke vreugde voor U, wanneer Gy thans uit den hemel den plegtigen dank aanschouwt, dien uit alle tempels der Christenen, uw volk U toebrengt tot een offer op dezen dag! Ach! toon aan ons koel geworden hart, wat wy al aan U hebben, wat wy zyn en worden zullen door U en welke zegeningen Gy over al de uwen uitstort. Amen!

Verheug u zeer, gy dochter Zions! juich, gy dochter Jeruzalems! want Hy, die komt en gekomen is, wiens geboortedag wy heden vieren, is

I. Uw Koning.

1. Wy durven niet verwachten, dat *allen* zich hierover zullen verblyden.

Hem, die liever geheel zonder Koning, onafhankelyk, zyn eigen meester zou zyn, die zich het liefst geheel zonder bedwang aan zyne begeerlykheden zou overgeven, om te doen wat zyn hart begeert en zyne oogen welgevallig is; die met tegenzin zich gebonden gevoelt aan eene inwendige wet, aan de wet zyns gewetens, welke, in overeenstemming met de geschrevene wet, hem eene menigte zyner aangenaamste geneugten verbiedt en voor zonde verklaart, en hem verpligt tot eene zuiverheid van hart en wandel, die hem onverdragelyk is; voor hem kan waarlyk *de dag*, die hem eenen Koning gaf, *wien geen goddelooze welgevallig is, voor wien geen goddelooze bestaan kan*, geen dag der vreugde zyn.

Geen wonder dus, dat deze dag alle slaven der zinnelykheid, alle slechten en verdorven' menschen daarom tegenstaat, omdat hy de onderdrukte gedachte aan een' onzigtbaren Koning, aan een' Wetgever en Regter, in hen levendig maakt, dien zy liever zouden vergeten, en aan wiens bestaan ieder feest zyner geboorte hen zoo onaangenaam herinnert.

2. Voor *hem* alleen is deze dag een dag van blydschap, wiens gemoed, door zinnelykheid niet beheerscht, weet, hoe deze den menschen tot verderf strekt; die het uit eigene ondervinding weet, hoe gelukkig de mensch is, die, in overeenstemming met de wet zyns Konings, den weg der deugd bewandelt; wien het vreugde is zich aan God te houden, en te doen wat goed is, *wien de wet van God eene lamp is voor zynen voet en een licht voor zyn pad.* Waarom

zou hy zich niet verheugen over de komst van eenen Koning, die vleesch is van zyn vleesch, en bloed van zyn bloed; die mensch is gelyk hy; die onder ons en voor ons leefde; en voor ons gestorven en opgestaan, nu voor ons in den hemel leeft? Die, schoon zelf zonder zonde, evenwel met alle zwakheden en verleidingen der menschen, door eigen ervaring, bekend is en, schoon Koning over hemel en aarde, zich echter niet schaamt ons broeders te noemen, ons als zyne broeders te beminnen? Bewandelt gy, Geliefden! onder zyne regering stil en gelaten uwen weg. Wat hebt gy te vreezen, daar Hy, die alles regeert, uw Broeder is en u als broeders liefheeft? Welkom zy u dus de thans wederkeerende gedenkdag zyner geboorte. Hy zy u borg, dat, zoo min de broeder den broeder verlaat, evenmin *uw* koninklyke Broeder u vergeten zal, wanneer gy zyne hulp noodig hebt.

II. Wy moeten ons, ten tweede, verheugen over zyne geboorte, zegt onze Tekst: want *Hy is de regtvaardige.*

Dezen naam verdient Hy alleen in de volste beteekenis des woords: deels, omdat Hy alleen, onder alle menschen, opstaan en hen afvragen konde: Wie van u overtuigt my van zonde? deels, omdat Hy als Koning, zoo, zonder ophouden, op regtvaardigheid, op billyke handelingen aandringt en tot grondwet zyner regering *deze* wet heeft vastgesteld, dat zonder terugkeering tot regtvaardigheid geene zaligheid mogelyk is, en zonder heiligmaking niemand den Heer zien zal. En daarover spoort onze tekst ons tot vreugde aan.

1. Doch hoe zou een onheilige, een vriend der zonde en des onregts, over zulk eenen Koning zich verblyden? Hy had immers veel liever, dat deze Koning hem volstrekt niet kende, niets van hem wist; dat Hy minder regtvaardig en meer toegevend omtrent de zonde ware, niet zoo onverbiddelyk op bekeering en heiligmaking aandrong en zich enkel met burgerlyke eerlykheid liet bevredigen. Dit kunnen zy echter volstrekt niet inzien, hoe zy zich zullen verblyden over eenen Koning, die aan zyne onderdanen niets minder dan zich zelven tot voorbeeld voorstelt; die hun te gemoet voert, dat zy volmaakt moeten zyn, gelyk de Vader in den hemel volmaakt is, *zich van alle bevlekking des vleesches en des geestes reinigen*, geen gebrek, met hun weten, in zich dulden, niet alleen uiterlyk eerbaar zyn, maar ook inwendig een zuiver hart bewaren; in het goede, in de heiligmaking nooit stil staan, ja in hunne gedachten zelfs zich niets kwaads veroorloven moeten.

Zich over zulk een' streng regtvaardigen en regtvaardigheid vorderenden Koning te verheugen, dunkt hun toch te veel gevorderd.

2. Evenwel niet aan allen. Er zyn nog, God dank! onder vele boozen en goddeloozen, ook niet weinig braven, die, hoe verre nog verwyderd van *die* regtvaardigheid, welke by God

waarde heeft, niettemin opregtelyk streven naar *alles*, wat goed en regt is, *die hongeren en dorsten naar de geregtigheid;* die, zonder ophouden, aan hunne bekeering en de veredeling van zich zelven arbeiden, en hun best doen om voor God en menschen een goed geweten te bewaren. Dit alles zoudt gy waarschynelyk niet doen, indien gy uwen Koning niet kendet als den *regtvaardige*, die uwe opregte pogingen om u op heiligmaking toe te leggen met goddelyke welbehagen opmerkt, en van wien gy weet, dat Hy onuitsprekelyk zalig maken kan en zal allen, die Hy by zyne komst op den weg vindt der heiligmaking. O! daarom moet gy u zeer verheugen, gy dochter *Zions!* daarom juichen, gy dochter *Jeruzalems!* want uw Koning is *regtvaardig* en,

III. *Een Heiland.*

1. Wien toch onder u kan het onbekend zyn, hoe volkomen Hy dit was? Zyn Apostel immers, de onafscheidelyke gezel van geheel zyn openbare leven, omvat zyne geschiedenis in deze weinige woorden: *Hy ging het land door en deed wel.* Wie Hem ooit, met volkomen vertrouwen op zyne magt en liefde, om hulp aansprak, wat ook de nood zyn mogt, die hem drukte, dien was Hy een helper, en nooit heeft Hy iemand afgewezen, die zyne hulp begeerde.

2. En zou Hy dat ook nu niet doen, nu, daar Hem van den Vader *alle magt gegeven is in hemel en op aarde?* Juist daarom, dat Hy de magt over de natuur, Hem door den Vader toevertrouwd, gedurende zyn leven op aarde, zoo volkomelyk naar het welbehagen des Vaders, nooit voor zich zelven, nooit tot zyn persoonlyk voordeel, nooit voor eigen onderhoud of eigene redding, maar alleen voor anderen, uitoefende, daarom heeft de Vader Hem nu alles toevertrouwd en Hem eene onbegrensde magt verleend over hemel en aarde.

3. Den gelukkige, dien geen lyden drukt, den trotsche, die zich zelven meent te kunnen helpen, den ligtzinnige, die geene hoogere hulp kent, dan die van menschen, moge dit zeer onverschillig zyn, U, goede, vrome mensch! is het dit niet. Zonder de hulp van menschen te versmaden, zonder voor u een wonder uit den hemel te verwachten, doch niettemin wel wetende, dat de arm des Heeren niet verkort, dat Hem geen ding onmogelyk is, wendt gy u in allen nood tot dezen Helper in den hemel. En wie zou het wagen uwe ondervinding u te ontzeggen, dat gy reeds menigmalen hulp van Hem ontvingt, dat Hy reeds meermalen, door verhooring uwer bede, u antwoorden liet: *Myn zoon! myne dochter! uw geloof heeft u behouden, u geschiede naar uw geloof!* Laten de kinderen der wereld slechts spotten met uw geloof aan den onzigtbaren Helper, gy weet in welke betrekking gy met Hem staat. Gy weet in wien gy gelooft; dat Hy voor *u is een God*

van volkomene zaligheid, dat by den Heer, uitkomsten zyn tegen den dood: of dat Hy, ten minste, indien het in zyne eeuwige raad besloten is, dat gy den bitteren kelk zult moeten drinken, u zynen Engel zendt, om troost en moed te storten in het lydende hart, totdat de tyd uwer beproeving ten einde en de dag van uw geluk aangebroken is. Daarom, verheug u zeer, gy dochter *Zions!* juich, gy dochter *Jeruzalems!* want Hy, die gekomen is, is Koning, regtvaardig, een Helper en

IV. *Arm.*

1. Arm! Al het voorgaande voegt nog volkomen wel by het denkbeeld van eenen Koning; een regtvaardig, hulpbiedend Koning; maar een Koning en arm! En niettemin, het is zoo. Wie was armer dan Hy, die niet zoo veel in eigendom bezat, waarop Hy zyn hoofd kon nederleggen? en dit zoo geheel vrywillig. Hy kon ryk zyn, dit hing alleen van Hem af. Doch Hy verkoos de armoede, *opdat wy door zyne armoede zouden ryk worden:* ryk, niet aan aardsche, maar aan geestelyke, eeuwigdurende goederen.

2. En hierover, meent de Ziender, moet gy vooral, *gy vrome armoedige!* u verheugen: en ja, dat moet gy ook. Of wat zou u in uwe omstandigheden, onder den veelvoudigen last uwer behoeften, by het dagelyksche bittere gevoel van hetgene u ontbreekt en van de onbillyke verachting uwer rykere broederen, wat zou daar heugelyker voor u zyn dan dit: ook myn Koning was arm, armer nog dan ik. Hy kent dus, uit eigene ondervinding, het lyden der armen. Hy veracht ons niet. Uitdrukkelyk bekent Hy gekomen te zyn, *om den armen zyn Evangelie te verkondigen, en verslagene harten te heelen.* De vrome arme, die onder Gods wil zich buigt, met zyn kommervol lot evenwel te vreden is en alle verzoekingen tot ontrouw standvastiglyk wederstaat, is dubbel zyn broeder. Hy weet hoe het met hem staat en hoe zwaar het juk der armoede drukt. Hy zal het hem helpen dragen, totdat Hy het hem afneemt, en Engelen hem dragen in Abrahams schoot, om dáár over de onbillykheid van het noodlot vertroost, en overvloedig schadeloos gesteld te worden door den Koning der vrome armoedigen, voor al die genoegens der aarde, waaraan hy hier geen deel had. *Die hier zaaide met tranen, zal daar met vreugde inoogsten.*

De dag van heden zy dus vooral voor de vrome armoede een dag van blydschap. Is Jezus, die eenmaal arm was, nu Koning der wereld, omdat Hy ook hierin gehoorzaam was tot den dood, o! zoo volharde ook deze in goede trouw, totdat ook voor hem het uur der vergelding slaan zal.

Zeer leed zou het my doen voor u, lieve Toehoorders! indien al deze voorstellingen geene gewaarwording van vreugde of van erkentenis op u hebben mogen gewinnen. In dit geval zou het

toch der moeite waardig zyn, om den grond dezer koelheid dieper na te sporen. Indien toch de volken den geboortedag hunner goede vorsten met luide jubeltoonen vieren; hunner vorsten, die toch maar bekrompene, zwakke, feilbare menschen zyn; die in de meeste gevallen, noch zich zelve, noch anderen helpen kunnen, waarom zoudt gy u dan niet verheugen, kunnen over uwen almagtigen Koning, den regtvaardige, den Helper in elken nood? Zoudt gy misschien liever in het geheel geenen Koning, geen' Wetgever, geen' Heer, geen' Regter over u hebben? Of hebt gy reden, om voor zyne regtvaardigheid en heiligheid te vreezen? Of zyt gy van gedachte, noch in het ligchamelyke, noch in het geestelyke, noch in leven, noch in dood eenen Helper noodig te hebben? Ja, die zoo ongelukkig ware, om tot ééne zekere klasse te behooren, van dien zou het dan zeer te begrypen zyn, indien deze gedenkdag van onzen Koning op hem geene blydschap kon gewinnen.

Maar wie onder u verheugd is over zynen almagtig helpenden Behoeder; wie op regtvaardigheid zich toeleggende, het goede lief heeft en het kwade mydt; of, ten minste, neêrgedrukt door het gevoel van zyn onregt hierheen gekomen is, om by Hem rust voor het hart en vergiffenis der zonden te zoeken; wie, vromelyk strydende met het kwaad, dat in hem woont, door inwendige en uitwendige verzoekingen vervolgd, omziet naar Hem, die kracht kan geven aan den vermoeide en sterkte aan den onmagtige; wie, geboeid door het lyden, waartegen hy by menschen geene hulp vindt, tot den Helper in den hemel zynen toevlugt neemt; wie, door ouderdom en ziekelykheid, zonder ophouden den dood te gemoet gevoerd, voor dezen ernstigen en beslissenden stap, zoo als billyk is, zich bevreesd maakt, o! voor die allen is deze dag een dag van troost en van blydschap. Voor die allen werd heden hun Helper, hun Heiland geboren, die zelf in alle graden van dit lyden (uitgenomen de zonde) getoetst, uit ervaring weet, hoe het met u, lydenden! is; die niemand van zyne lydende broeders hulpeloos van zich wyst, zich over ieder ontfermt, als eens zyn tyd van beproeving zal doorgestaan zyn.

Nu! zoo zie dan ook nu van uwen troon, *Gy Koning der menschen!* op uw volk, dat hier verzameld is, neder! Zie met genade neder op uwe broederen, die thans het voornemen hebben, om U, hunnen Koning, op nieuw te huldigen; zich gewilliglyk aan uwe wetten te onderwerpen; over uwe komst zich te verheugen, en van harte getrouw te blyven aan het verbond, dat zy nu, voor het aangezigt van hemel en aarde, op nieuw oprigten met U, hunnen Redder en Koning. Amen!

M.

ONDERZOEK NAAR DE LEER, OMTRENT HET DOEL VAN JEZUS LYDEN EN STERVEN, VOLGENS DE VIER EVANGELISTEN.

Met veel genoegen heb ik deze taak op my genomen, en met vrucht voor my zelven en, zoo ik hoop voor allen, myne lezers, volbragt, om, volgens de vier Evangelisten, eene korte opgave te leveren van de doorgaande leer van Jezus, omtrent het doel en de gevolgen van het lyden en den dood van onzen Zaligmaker. Een punt, hetgeen met ons tegenwoordig en volgend geluk in het naauwste verband staat. Een leerstuk, hetgeen de hoofdinhoud was van de prediking der Apostelen. Een leerstuk, hetgeen de dienaren des Woords telkens aan hunne gemeenten voordragen. Onkunde en dwaling hierin is dus hoogst gevaarlyk voor elk, die eens de vergeving der zonden, op dezen grond steunende, zal moeten verkrygen. Den weg tot verkryging van licht in de duisternis, den weg, dien God zelf ons aanwyst, heb ik ingeslagen, en het is nu myne taak, in het kort byeen te zamelen, hetgeen ik op denzelven heb ontmoet, en dit resultaat bevat dan den toetsteen, waaraan wy de zuiverheid en vastheid van ons geloof en van onze overtuiging toetsen kunnen. Welaan! laat ons de onfeilbare leeraars der waarheid over dit belangryke leerstuk hooren. Ik zal in dit onderzoek deze orde volgen, dat ik,

Voor eerst, de leer van Jezus zal voorstellen; en,

Daarna, in een aanhangsel, de leer van Johannes den Dooper en den Apostel, opdat wy zoo de eenheid en helderheid, in de voorstelling van Jezus leer, beter bewaren en de meening van onzen Heer beter overzien kunnen. Ik heb voorts, zoo veel mogelyk, alle stroefheid uit deze rede zoeken te weren, door eenvoudige voorstelling, die altyd een kenteeken van waarheid is, en door vermyding van alle ydele aanhalingen, die meer schyn dan wezen van geleerdheid hebben. Welaan, lezers! volgt my dan met uwe toegenegene belangstelling.

I. Leer van Jezus en het doel van zyn lyden.

1. Meermalen heeft Jezus van zyn aanstaande lyden en daarop volgenden dood aan het kruis, tot zyne vertrouwde jongeren en leerlingen, maar ook tot zyne vyanden gesproken, zonder het doel van denzelven nader te bepalen. Doch opmerkelyk is het, dat Jezus hiervan eerst begon te spreken, op het einde van zyn aardsche leven, en eerst van denzelven gewag maakt, wanneer Hy zyne leerlingen en andere toehoorders geheel vervuld zag met vaste overtuiging van zyne Messias waardigheid, of wanneer het ongeloof een teeken begeerde. Doch de wysheid van Jezus komt nog sterker uit, door de byvoeging, die wy, byna overal, voor zyne

vrienden vinden, dat Hy zal opstaan uit den dood, en wel na drie dagen in het graf geweest te zyn. Doch al deze voorspellingen schynen duister geweest te zyn voor zyne leerlingen, zoo als de Evangelisten dit dan ook dikwyls er byvoegen. Doch zy verstonden niet, wat Hy hun zeide, en durfden Hem niet nader vragen. Hunne diep ingewortelde vooroordeelen omtrent eene eeuwigdurende aardsche Messiassche regering, hielden hunne oogen gesloten, zoodat alles voor hen in diepe duisternis lag. Zyne vyanden schynen Hem beter begrepen te hebben, gelyk uit hunne voorzorg blykt, om zyn graf door krygsknechten te doen bewaken, en door hun zegel voor schennis te beveiligen. De plaatsen, die op deze eenvoudige voorspelling van Jezus, hetzy in ronde uitdrukkelyke woorden bevat, hetzy in beelden en gelykenissen ingekleed, by de vier Evangelisten voorkomen (namelyk van zyn aanstaande lyden en sterven), zal ik niet byzonder nagaan, daar zy tot ons voorgesteld oogmerk geene onmiddelyke betrekking hebben, maar dezelve slechts volgens orde ter nederstellen, tot volledigheid van al hetgeen Jezus van zyn lyden en sterven gezegd heeft, waaruit de onderzoekende geest van den een of ander, by het lezen, misschien nog eenig nut kan trekken, wanneer men deze voorspellingen in betrekking brengt met de personen tot welke, de omstandigheden onder welke en de meerdere of mindere duidelykheid en uitgebreidheid, waarmede dezelve in tyd en orde zyn voorgesteld, of welke andere oogmerken men ook hebben moge.

Ziet hier dan, lezers! eenige eenvoudige voorspellingen van Jezus omtrent zyn lyden en dood: Matth. xii. 39, 40; xvi. 4, 21—23; xvii. 12, 22, 23; xx. 17—19, 22, 23, 28; xxi. 37—39, 42; xxiii. 34—39; xxvi. 2, 24, 61; xxvii. 40. Mark. viii. 11, 12, 31—38; ix. 31, 32; x. 33—40; xii. 1—12; xiv. 58; xv. 29. Luk. ix. 22, 44, 45; xi. 29, 30; xii. 50; xviii. 31; xx. 9—19. Joh. ii. 19—22.

2. In de Evangeliën komen *vervolgens* eenige plaatsen voor (Matth. xxvi. 24, 56; Luk. xxii. 22, 37; xxiv. 25—27, 44; Joh. xix. 28, 30), waarin Jezus van zyn lyden en dood spreekt, opdat de Schrift zou vervuld worden, die dit omtrent Hem voorspeld had; omdat dit omtrent Hem was bepaald, volgens de schriften van Mozes, de Profeten en de Psalmen. Deze voorstelling van Jezus doet ons opmerkzaam worden op de belangrykheid van zyn lyden en dood, en ons in denzelven meer zien, dan een bloot toeval en een eenvoudig gevolg van den haat zyner landgenooten. De Heilige Schriften der Joden, waren voor hen dat groote leerboek, waarin hun de plannen der Voorzienigheid werden voorbeduid; een leerboek, hetgeen hen tot hoogere kennis moest opleiden en voor onverwachte voorvallen voorbereiden. De Heilige Schriften bevatteden het leerboek voor Jezus, waaruit Hy zyne

bestemming kan opmaken en den wil van zynen Vader omtrent Hem leeren kennen. Hierin zag Hy wat Hy op aarde volbrengen moest; en hieraan wilde Hy voldoen en zyn leven, met moeite en kommer doorgebragt, aan het kruis voleinden. In deze belangryke goddelyke boeken was van dit lyden en dezen dood gesproken; dit doet ons iets groots, iets verhevens, iets merkwaardigs, ook voor ons, van dezelven verwachten. Komt, lezers! laat ons Jezus zelf dit gewigt hooren verklaren, wanneer Hy,

3. *Ten derde*, van zyn lyden en dood spreekt, als een voldoen aan den Hem bekenden wil van God, zynen Vader, waardoor Hy zich van zyne liefde verzekerde, waartoe Hy in de wereld gekomen was. Zoo spreekt Jezus by Johannes xii. 27, aan wien alleen wy dit oogpunt verschuldigd zyn. Nadat Hy met gejuich in *Jeruzalem* ingevoerd was, en door het aandienen van eenige Grieksche Joden gelegenheid nam, om over zyn aanstaande uiteinde te spreken, legt Johannes Hem deze woorden in den mond: *Nu is myne ziel ontroerd; en wat zal ik zeggen? Vader! verlos my uit deze ure! Maar hierom ben ik in deze ure gekomen.* Jezus sprak meermalen van zynen aanstaanden dood en voorafgaande lyden, als van zyne *ure*. Zyne geschokte ziel, die ook voor menschelyke aandoeningen vatbaar was, gevoelde het moeyelyke werk, hetgeen op handen was; doch de gedachten om dit lyden, om dezen dood te ondergaan, ben ik in de wereld gekomen, dit is myne bestemming. Deze gedachte gaf Hem nieuwe kracht en deed Hem bidden (vs. 28): *Vader! verheerlyk uwen naam* enz.; doch hiervan nader.

Diezelfde overtuiging van den welbehagelyken wil van zynen Vader, deed Hem Petrus, die zyne gespannen drift, voor de zaak van Jezus, in het bloed van Malchus, helaas! geheel verkoelde, toevoegen (Joh. xviii. 11): *Steek uw zwaard in de scheede. Den drinkbeker, dien my de Vader gegeven heeft, zal ik dien niet drinken?* Hebt gy meer onderworpenheid gezien, lezers! dan in het gezegde van Jezus tegen de hardnekkige Joden (Joh. viii. 28, 29): *Wanneer Gy den Zoon des menschen zult verhoogd hebben* (uit vergelyking van Joh. iii. 14 aan het kruis), *dan zult gy verstaan*, erkennen, gewaarworden, *dat ik het ben en van my zelven niets doe; maar deze dingen spreek ik, gelyk myn Vader my geleerd heeft. En die my gezonden heeft is met my. De Vader heeft my niet alleen gelaten, want ik doe altyd hetgeen Hem welbehagelyk is?* O! wanneer Jezus zóó van zynen dood spreekt, in welk een beminnelyk licht staat Hy dan voor onze oogen, welke oogpunten leveren zulke gezegden van den Heiland op. Ja; *daarom heeft my de Vader lief*, zegt Jezus by Joh. x. 17, *overmits ik myn leven afleg, opdat ik het wederom neme.* En deze gehoorzaamheid was niet uit dwang, maar zoo vrywillig als niemand zyn leven voor de zaak van God laten kan; want *niemand*, voegt er vers 18

by, *neemt het van my, maar ik leg het van my zelven af; ik heb magt om hetzelve af te leggen, en ik heb magt om hetzelve wederom te nemen.* Welke beweegredenen had Jezus hiertoe? Hy zegt: *Zoodanig is het gebod dat ik van mynen Vader ontvangen heb;* en dit is voor den gehoorzamen Zoon van God genoeg. Zulk eene onderworpene taal voerde Jezus voor de Joden, die Hem miskenden. Zulk eene taal voerde Hy voor zyne vertrouwste jongeren, op den laatsten avond van zyn aardsche leven; en weder hebben wy aan Johannes (kap. xiv. 30, 31) deze woorden dank te weten: *Ik zal niet veel meer met u spreken, want de overste dezer wereld komt, en heeft aan my niets. Maar opdat de wereld wete dat ik den Vader lief heb, en alzoo doe, gelykerwys my de Vader geboden heeft. Staat op, laat ons van hier gaan.* En kort daarop ging Hy zynen dood vrywillig te gemoet, omdat zyn Vader het zoo wilde. Maar misschien komt by menigeen de vraag op: waarom wilde God dit? Waarom eischte God zulk een offer van zyn' Zoon? Was het een vertoornde regter, die de zonde van het schuldige menschdom in het bloed van den onschuldigen Jezus wilde uitdelgen? Was het, omdat de toorn van God over den Zoon, niet anders kon bekoelen, dan in het bloed van Hem, die het land doorging goeddoende, en in alles heilig was en onbesmet? Neen, lezers! Jezus spreekt er geen woord van. In al de plaatsen, die ik hier heb opgenoemd, noemt Jezus, in de gevoeligste oogenblikken, *God zyn Vader.* Ja, Hy spreekt het stellig tegen by Joh. iii. 16, 17, en over dit oogenblik van het lyden en sterven van Jezus, als

4. Een bewys van Gods liefde voor zondaren, moeten wy nu, *ten vierde,* handelen. *Want alzoo lief heeft God de wereld gehad, dat Hy zynen eeniggeboren' Zoon heeft overgegeven, opdat een iegelyk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe. Want God heeft zynen Zoon niet gezonden om de wereld te veroordeelen, maar opdat de wereld door Hem zoude behouden worden.* Sommigen zyn van meening, dat de woorden, van vs. 16—20, niet de woorden van Jezus zouden zyn, maar eene verklaring, uitwendig van Johannes den Evangelist in zich zouden bevatten. Ik voor my, vind deze meening zeer willekeurig en zonder grond, daar deze woorden zeer goed in den mond van Jezus passen; en dewyl Johannes zyne aanmerkingen meest zoo inrigt, dat men zyne woorden duidelyk van die van anderen kan onderscheiden. En de zaken, die in deze verzen behandeld worden, mogten dan eenige duisterheid gehad hebben voor Nicodemus, doch dit zouden zy niet hebben, voor de lezers van zyn Evangelie. Men is hierop vooral gekomen, door dat men eene herhaling van hetgeen vs. 15 gezegd was, bespeurde. Doch zulke herhalingen, die de zaak verhelderen of uitbreiden, zyn in den mond van Jezus niet vreemd.

Men leze uit dit oogpunt slechts zyne laatste redevoeringen voor zyne jongeren gehouden, by denzelfden Johannes: *Want zoo lief heeft God de wereld gehad.* Door het woord *wereld*, moet men hier, in een gesprek met eenen Joodschen leeraar, de Heidenen zoowel als de Joden verstaan. Eene voorstelling, die tegen de toenmalige eigenbatige Joodsche begrippen, lynregt streedt. *Dat Hy zynen eeniggeboren' Zoon gegeven heeft,* hetzelfde als overgegeven door zynen Vader, bestemd tot den dood, zoo als door Jezus dit woord meermalen wordt gebruikt (vergel. Luk. xxii. 19; Joh. vi. 51 en andere plaatsen). De dood van Jezus is alzoo, volgens zyne eigene getuigenis, een blyk van de liefde Gods voor alle menschen, die in Hem gelooven, als den voor ons gestorvenen Heiland. Doch hiervan nader. Veel zoude ik kunnen zeggen over de wyze waarop dit een bewys van Gods liefde is, dat Hy Jezus tot den dood toe heeft overgegeven; hoe Hy hierdoor zyne vergevingsgezindheid aan den dag legde en aanschouwelyk maakte voor ons, zinnelyke menschen, daar Hy zelf zyn Zoon voor ons veil had. Doch ik moet de leer van Jezus, en niet de myne leveren, daarom meen ik genoeg hiervan gezegd te hebben. In de Evangeliën komen meerdere plaatsen voor, waarin van Jezus dood gesproken wordt, als

5. Van een middel voor Hem, om in heerlykheid in te gaan; en dit oogpunt biedt zich thans, ten vyfde, aan onze beschouwing aan. Hierop betrekkelyk is Luk. xvii. 22—25, waar Jezus zegt tot zyne leerlingen: *De dagen zullen komen, waarin gy begeeren zult éénen der dagen van den Zoon des menschen te zien,* die, waarin gy myne tegenwoordigheid verlangen zoudt, *doch gy zult ze niet zien. Als men dan tot u zegt: ziet, hier is Hy, of ziet daar is Hy, begeeft er u niet heen en loopt niet mede met den stroom. Want gelyk de bliksem, die aan het eene einde des hemels schittert, tot aan het andere einde des hemels schynt,* dat is, overal tevens schynt te zyn, zonder dat men kan zeggen, nu is hy hier, of nu is hy daar, *alzoo zal het ook met den Zoon des menschen zyn, in zynen dag,* wanneer Hy verschynen zal, om *Jeruzalem* te vermeesteren. *Maar eerst moet Hy veel lyden, en verworpen worden van dit geslacht.* Jezus dood moest alzoo den weg banen tot zyne heerlyke overwinning over zyne vyanden en zyne heerlyke verschyning, by de verwoesting van *Jeruzalem*, de profeten moorderesse.

Uitvoeriger en treffender behandelde Jezus dit oogpunt, by gelegenheid dat eenige Grieksche Jodengenooten op het feest te *Jeruzalem* verschenen, hunne begeerte te kennen gaven, om Jezus te zien; waarop Jezus (Joh. xii. 23, 24) het volgende antwoord gaf: *De ure is gekomen dat de Zoon des menschen zal verheerlykt worden.* En dat Hy hier van zynen dood, als het eenige middel

ter zyner verheerlyking spreekt, blykt zonneklaar uit het bygevoegde schoone beeld, ontleend van de verrotting en daarop volgende ontwikkeling van het tarwe graan: *Voorwaar, voorwaar, ik zeg u, indien niet het tarwe graan, in de aarde gevallen zynde, sterft, zoo blyft het wat het was, maar wanneer het gestorven is, brengt het veel vrucht voort.* Een heerlyk beeld, lezers! hetgeen Jezus hier zoo gepast zoo treffend gebruikt. Het is door natuurkundigen opgemerkt, dat van het tarwe graan, in het byzonder, al het uitwendige en al de omkleedsels van het zaad in de aarde ontbonden worden, en hierdoor het onzigtbaar kiemtje, spruitje, zich ontwikkelt. Het is een beeld, hetgeen ook Paulus gebruikt, wanneer hy over de opstanding der dooden spreekt, in zyn eersten brief aan de Corinthiërs; en, voorzeker, hoe kan de dood zachter geteekend, hoe kan het volgende heerlyke leven, door middel van dezen dood, worden voorgesteld, dan door het tarwe graan? Ons ligchaam, die uitwendige volster en schil moet sterven, wegteeren, het bevordert de heerlyke ontwikkeling der ziel, die onzigtbare kiem, die hierdoor tot heerlykheid ontspruit. Vergeeft het my, lezers! dat dit schoone beeld, my tot eene kleine afwyking verleidde. Doch laat ons nu verder Jezus hooren:

Toen zyne ziel zoo geheel vol was van hetgeen Hem wachtte, bad Hy in verrukking (Joh. xii. 28): *Vader! verheerlyk uwen naam! Toen kwam er een stem van den hemel: Ja, dien heb ik verheerlykt en zal hem nog verheerlyken.* Een bewys, dat ook de dood van Jezus zou dienen tot verheerlyking van den naam, dat is van God zelven, als den liefderyken, goedgunstigen Verzorger van menschen. Doch dit oogpunt van den dood van Jezus, als een bewys van Gods liefde, hebben wy reeds beschouwd, waartoe men deze plaats gevoegelyker brengen kan.

Op deze verheerlyking van Jezus door zyn dood, heeft Hy ook het oog, wanneer Hy van zyn sterven spreekt, als *van gaan tot den Vader* (Joh. xiii. 1, 3; xiv. 16, 28; xvii. 11), die meerder was dan Hy, en die Hem verheerlyken zou, gelyk Hy den Vader verheerlykt had op aarde. Zoo spreekt Jezus van zynen dood (Joh. xiii. 31, 32), toen, in den laatsten nacht van zyn leven, Judas vertrokken was uit hun midden, om zynen Leermeester te verraden. Naauwelyks had hy de eetzaal verlaten, of de Heer zegt: *Nu is de Zoon des menschen verheerlykt en God is verheerlykt in Hem. Indien God in Hem verheerlykt is, dan zal God Hem ook verheerlyken in zich zelven. Ja Hy zal Hem nu terstond verheerlyken.* Jezus spreekt hier, alsof Hy den dood reeds ondergaan had, die door het verraad bespoedigd zou worden. Meermalen spreekt Jezus op deze wyze, en het is een blyk van zyn standvastig onwankelbaar voornemen, zoodat Hy kon spreken van de dingen die niet zyn, alsof zy waren; spreken van zyn' smartelyken kruisdood,

als eene verheerlyking van den Vader, en als den weg om tot heerlykheid by den Vader te geraken. Zoo spreekt Jezus van zynen dood tot zyne vrienden, zoo beschouwt Jezus zyn sterven in zyn gebed tot God (Joh. xvii. 1, 4, 5), hetgeen gy slechts behoeft te lezen, daar het denkbeeld reeds genoeg ontwikkeld is: *Vader! de ure is gekomen, verheerlyk uwen Zoon, opdat ook uw Zoon U verheerlyke. Ik heb U verheerlykt op aarde; Ik heb het werk voleindigd, dat Gy my te doen gegeven hebt; en nu verheerlyk my, Gy, Vader! by u zelven, met de heerlykheid, die ik by U had eer de wereld was.* Jezus Christus, de Zoon van God, had zich zelven vernietigd, daar Hy, die in de gestaltenis Gods was, de menschelyke natuur had aangenomen, maar door den dood zou Hy die heerlykheid weder in bezit nemen. Hier wordt deze heerlykheid dus nader beschreven, die Hy erlangen zou.

Welk eene liefde, lezers! straalt er in deze voorstelling van Jezus, van zyn' aanstaanden dood, in tegenwoordigheid van zyne jongeren door! Hy moest wonden; Hy moest spreken van zyne scheiding van deze wereld; Hy moest spreken van zyn' gruwzamen dood; maar Hy goot dadelyk balsem in hunne wonden, de vertroosting volgde terstond de droevige aankondiging. De dood van Jezus verscheen voor zyne jongeren, niet in eene afschuwelyke yzelyke gedaante. Neen! het was een bode des vredes, eene bode des hemels, gehuld in een heerlyk gewaad, die den Overwinnaar in zegepraal zou overbrengen tot zynen hemelschen Vader. Zulk eene voorstelling hadden de diep bedroefde jongeren noodig en dit wist de liefderyke wyze Leeraar.

Zoo sprak Jezus van zyn dood, vóór dat zyn sterfuur sloeg; zoo sprak Hy van zyne verhooging aan het kruis, na zyne opstanding tot de discipelen, op weg naar *Emmaus* (Luc. xxiv. 26): *Moest niet de Christus deze dingen lyden, om in zyne heerlykheid in te gaan?* en Hy bewees hen uit de Heilige Schriften, dat dit oogpunt reeds door Mozes en de Profeten was opgegeven. En tot zyne verzamelde jongeren (vs. 46) zeide Hy, kort voor zyne hemelvaart: *Aldus moest de Christus lyden en ten derden dage uit de dooden opstaan:* en geeft dus hier een byzonder punt op van zyne verheerlyking, hetgeen niet anders dan juist door den dood kon bereikt worden.

Zietdaar, Lezers! die punten afgehandeld, die betrekking hadden tot God, den Vader van Jezus Christus, en tot onzen Heer zelven. Thans zyn wy genaderd tot

6. De *zesde* en *laatste* byzonderheid, de belangrykste van Jezus dood, als het middel waardoor wy vergeving van zonden erlangen, en al die voorregten en zaligheden, die daarmede verbonden zyn.

Jezus Christus, de Leeraar der waarheid, wien alleen wy thans

hooren moeten, zal ook eenig onze Leeraar zyn, en ik had my vast voorgenomen, hier geene schrede verder te gaan, dan Hy my aanwyst. Wy zullen met de eenvoudigste plaatsen beginnen, daarna met de meer ontwikkelde en bepaalde, om, eindelyk, die plaatsen te behandelen, waarin de vruchten van zyn lyden en sterven voor ons worden opgegeven.

In het tiende hoofdstuk van Johannes Evangelie, stelt Jezus zich zelven voor, onder de beelden van eene *deur*, van eene *schaapskooi*, en van een' *herder*, een beeld hetgeen by de oosterlingen zeer geliefd was, en meermalen van aanvoerders van het volk en bestuurders en koningen gebruikt wordt. Als een kenteeken van eenen goeden herder geeft Jezus in vs. 11 op: *dat Hy zyn leven opoffert voor de schapen*, en dit past Hy op zich zelven toe in het 15de vers: *en ik stel myn leven voor de schapen.* De Grieksche spreekwyze door de onzen vertaald: *zyn leven stellen* beteekent *sterven*, gelyk *levend worden* (vs. 18), beteekent *het leven wederom nemen.* Het voorzetsel *voor* de schapen, beteekent *ten nutte, ten voordeele*, ook wel, zoo als sommigen meenen, *in plaats van.* Indien wy dan deze woorden van het beeld ontdoen, zullen wy dezen eenvoudigen zin ontvangen: ik sterf, opdat zy, die my als hunnen Heer erkennen, niet sterven, maar leven, behouden worden. De dood van Jezus is alzoo het middel, waardoor wy bevryd worden van de onheilen, die ons dreigden. Niet veel hier van verschilt een gezegde van Jezus tot zyne jongeren (Joh. xv. 13): *Niemand heeft grooter liefde dan deze, dat iemand zyn zyn leven stelt voor zyne vrienden.* Grooter bewys van vriendschap kan men wel niet geven, dan dat men zelf zyn leven opoffert voor zyne vrienden, zoodat hierdoor de ongelukken, die hen dreigden, worden afgewend.

Meer licht ontvangen wy uit een gezegde van Jezus tot zyne jongeren (Matth. xx. 28), by gelegenheid, dat de moeder van Johannes en Jacobus, nog geheel vervuld met aardsche denkbeelden van het Messiasryk, op aanzoek van hare zonen, van Jezus verzocht, dat Hy aan hen in zyn ryk de eerste plaatsen schenken zou. Doch Jezus toonde haar de verkeerdheid van haar verzoek aan, en zich tot de reeds ontevredene jongeren wendende, onderwees Hy hen omtrent het verschil tusschen zyn ryk en de overige ryken dezer aarde, er ten laatste byvoegende: *Gelyk de Zoon des menschen niet gekomen is om gediend te worden, maar om te dienen en zyne ziel te geven tot een rantsoen voor velen.* Het woord door de onzen voor *rantsoen* verhaald, beteekent by de Grieksche schryvers, de prys dat gegeven wordt, om gevangenen uit de gevangenis los te koopen, of ook om iets hetgeen men verloren had, weder te krygen, of om te vergoeden, hetgeen men door diefstal aan iemand ontnomen had. Volgens Exod. xxi. 30 zou het

losgeld moeten betaald worden voor iemand, die des doods schuldig was, waardoor hy dan van de doodstraf bevryd zoude worden, doch alleen in zoodanig geval, waar de billykheid er voor pleitte. En my dunkt uit het spraakgebruik van het Oude Verbond en van de Grieksche overzetting, moet ook onze plaats verklaard worden, zoodat *losprys* hier niet in eenen overdragtelyken, maar eigenlyken zin gebezigd wordt, en Jezus hier als losprys voor velen zyn leven geeft. Door den dood van Jezus zyn wy alzoo bevryd van een ongeluk. Doch voor den dood eens moordenaars mogt geen losprys gegeven worden (volgens Num. xxxv. 31, 32; vergelyk ook Spr. vi. 35), zoodat ik hier ook niet bepalen durf waarvan de dood van Jezus ons verlost heeft, van welke schuld ofwelke straf, dien wy ondergaan moesten. Maar deze verlossing wordt, door Jezus nader bepaald, by de instelling van het Heilige Avondmaal (Matth. xxvi. 28; vergelyk Luk. xxii. 15, 20; Mar. xiv. 22, 24), toen Hy, by het overreiken van den drinkbeker, deze woorden voegde: *Want dit is myn bloed, het bloed des Nieuwen Testaments, dat voor velen vergoten wordt tot vergeving der zonden.* By vele oude volken was het de gewoonte, om verbonden, die zy aangingen, te bevestigen door het bloed van offerdieren te plengen. Even gelyk het Oude Verbond ingewyd was door offerbloed, even zoo zou het Nieuwe ingewyd worden, door het bloed, dat is, den bloedigen dood van Jezus Christus, tot vergeving der zonden. Aan dien dood van Jezus zouden velen het dus te danken hebben, dat zy vergeving by God voor hunne zonden gevonden hadden, en verlost waren van derzelver gevolgen, waarvan wy vinden gewag gemaakt op andere plaatsen. Zoo zegt Jezus tegen Nicodemus (Joh. iii. 14—16): *De Zoon des menschen moet aan een kruis verhoogd worden, opdat een iegelyk, die in Hem gelooft, niet verloren ga, maar het eeuwige leven hebbe;* en ditzelfde denkbeeld vindt men in de volgende verzen, waaruit dus blykt, dat wy het eeuwige leven en de bevryding van alle ellende te danken hebben aan den kruisdood van Jezus Christus. *Wanneer ik*, zegt Jezus, nadat de stem by *Jeruzalem* uit den hemel gehoord was (Joh. xii. 32), *wanneer ik van de aarde zal verhoogd zyn, dan zal ik allen tot my trekken.* Die kruisdood van Jezus zou het middel zyn, waardoor zy zyne leerlingen zouden worden en Hem erkennen als hunnen Zaligmaker en hunnen Heer (vergel. Joh. vi. 44; viii. 28). In het 6de hoofdstuk van Johannes, vs 35, noemt Jezus, in een gesprek tot de Joden, zich zelven *het ware brood des levens*, hetgeen van den hemel was nedergedaald; en vs. 48 en verv.: *ik ben het brood des levens, dat uit den hemel is nedergedaald opdat men van hetzelve ete en niet sterve; indien iemand van dit brood eet, die zal leven in eeuwigheid. En het brood dat ik hem geven zal, is myn vleesch, hetwelk ik geven zal voor het leven der wereld;*

die myn vleesch eet en myn bloed drinkt, heeft het eeuwige leven, die blyft in my en ik in hem; die dit brood eet zal in eeuwigheid leven. De onsterfelykheid, het vereenigd zyn en worden met Christus, zyn wy dus, volgens zyne leer, aan zynen dood verschuldigd, indien wy in Hem, als den voor ons gestorvenen, gelooven. By Joh. XIV. 2, 3, leert Jezus zyn' dood beschouwen, als het middel, waardoor (Hy voor ons naar den hemel gaat, *om daar plaatsen te bereiden, opdat wy dan daar mogen zyn waar Hy is.* Indien wy hier het beeld wegnemen, zal er deze zin overblyven. De dood van Jezus is het middel, waardoor) wy, na onzen dood, gelukkig zullen zyn, in zyne en in zyns Vaders nabyheid. Joh. XVI. 7 zegt Jezus tot zyne jongeren: *Het is u nut dat ik wegga, want indien ik niet heenga, kan de Trooster,* de helper, de plaatsbekleeder, *niet tot u komen, maar wanneer ik weggenomen ben, zal ik Hem tot u zenden.* Eindelyk vinden wy nog een gezegde van Jezus op het punt, toen Hy ten hemel in heerlykheid opgenomen werd, by Luk. XXIV. 46, 47: *Zoo moest de Christus lyden en van de dooden opstaan ten derde dage; en in zynen naam gepredikt worden, bekeering en vergeving der zonden, onder alle volken, beginnende van* Jeruzalem. Aan Jezus dood zyn wy dus verpligt, dat overal op de wereld verkondigd wordt, dat men zich bekeere van de zonden, dat er voor den berouwhebbende vergeving is te verkrygen by God, voor alle menschen, zonder onderscheid, zoowel Heidenen als Joden.

Jezus verbond dus, volgens de berigten der Evangelieschryvers, deze denkbeelden met zyne gesprekken over zyn aanstaande lyden en sterven: dat Hy dit ondergaan heeft, dewyl dit van Hem reeds voorspeld was in de godsdienstschriften der Joden, welke voorspelling Hy moest vervullen;—om te voldoen aan den Hem bekenden welbehagelyken wil van zynen Vader, heeft Hy geleden en is Hy gestorven;—dezen wil stelt Hy voor, als een bewys van Gods liefde, die door deze overgave van zyn Zoon tot den dood, zyne genegenheid en liefde aan het menschdom toonen wilde;—dat lyden en sterven was een middel tot verheerlyking van Jezus zelven by zynen Vader;—en, eindelyk, een middel, waardoor wy vergeving onzer zonden erlangen en al die voorregten en zegeningen genieten, die wy van Gods toegenegenheid, nu en in het volgende leven verwachten kunnen.

II. Eenige gezegden van mannen, waarvan gewag wordt gemaakt in de vier Evangeliën, omtrent het doel van Jezus lyden en sterven.

1. Van Johannes den Dooper. Terwyl deze by den *Jordaan* te *Beth-ubara* velen doopte, ter inwyding tot het aanstaande hemelsche Koningryk, hielden velen hem voor den aanstaanden Messias; doch deze eer weigerde hy aan te ne-

men. Op den eerst volgenden dag, na dit gesprek met de Joden, kwam Jezus zelf tot hem en, zoodra hy Hem zag, gaf hy omtrent Hem dit belangryke getuigenis (Joh. i. 29, 36): *Zie, het Lam Gods, dat de zonden der wereld wegneemt.* Want Johannes had Jezus, als den beloofden Messias leeren kennen, by den doop, door de teekenen, die denzelven verzelden, hetgeen aan Johannes den Dooper, als een kenteeken van den Messias was aangetoond. *Het Lam Gods* kan beteekenen, óf een lam, dat aan God toegewyd is, óf een lam, dat door God zelven bestemd, hiertoe gegeven is. *De zonde der wereld,* beteekent hier, gelyk elders, de straf der zonde, van alle menschen, zonder onderscheid, zoowel Joden als Heidenen. De eenvoudige zin dezer woorden is dus: Zie het door God bestemde of Gode toewyde Offerlam, hetgeen de straf der zonde van de geheele wereld wegneemt.

Doch aan velen zyn deze woorden niet zoo eenvoudig voorgekomen. Men heeft angstig onderzocht: hoe Johannes aan deze voorstelling aan zyne tyd- en landgenooten toch gekomen is;— eene voorstelling, die Jezus, eerst kort voor zynen dood, eenigzins gebruikte. Aan welk een lam heeft men hier te denken, daar de lammeren niet geofferd werden tot verzoening van misdaden, maar slechts tot eene symbolische zuivering van civile en kerkelyke overtredingen? Moet men hier denken aan het Paaschlam, of wel aan de lammeren, die elken dag geofferd werden? en zoo al verder; want wy willen u, lezers! niet lastig vallen en den tyd niet verspillen, om deze allen op te tellen. Wy hebben den eenvoudigen zin, naar ons inzien opgegeven, en vinden geen noodzaak, om hier angstig te zoeken en te vragen: hoe wist Johannes dit? Kon hy het niet weten uit de voorzeggingen van Jesaja? Kon hy het niet weten door eene openbaring, gelyk hy door dezen weg het kenteeken van den Messias had vernomen. Hoe wist het Zacharias, de vader van Johannes (Luk. i. 67—79)? Hoe wist Simeon (Luk. ii. 30—35)? Ydele vragen, die ons niets aangaan. Zy wisten het; dit blykt uit een eenvoudig inzien van hunne woorden, het *hoe* staat ons niet aangeteekend. Wy kunnen de wyze niet klaar inzien, derhalve berusten wy hierin. Neen! zegt men, deze woorden moeten derhalve eenen anderen zin hebben en men draait en wringt zoo lang, tot er iets voor den dag komt, hetgeen met veel geleerdheid schynt bewezen te worden.

De tweede zwarigheid, die men oppert is, omdat men geene lammeren slachtte tot zoenoffers. Doch waarom kan Johannes de Dooper hier by verkiezing het woord *lam* gebruikt hebben, als een gebruikelyk zinnebeeld van zachtmoedigheid en stille onderwerping daar Jesaja (hoofdstuk liii.), den Messias onder dit beeld had voorgesteld? Wy vinden hierin geene zwarigheid. De zin

van deze woorden van het beeldryke ontdaan, zal dan deze zyn: Jezus zal door zyn dood alle menschen, zonder onderscheid, bevryden van de straf der zonde. En dit gezegde bevat dan dezelfde meening van Jezus, wanneer Hy van zich zelven zegt, dat Hy sterft tot verwerving van de vergeving onzer zonden.

Volgens deze leer van Johannes den Dooper, is Jezus dan gestorven, opdat Hy alle menschen, zonder onderscheid, van de straf der zonde verlossen zou.

2. Van Johannes den Evangelist. De eerste plaats waar wy iets van den Apostel Johannes vinden aangeteekend, omtrent het doel of de gevolgen van Jezus dood, vinden wy (hoofdstuk vii. 39). Terwyl Jezus op den laatsten dag van het loofhuttenfeest, te *Jeruzalem* was, sprak Hy tot de Joden (vs. 37): *indien iemand dorst die kome tot my en drinke. Die in my gelooft, gelykerwys de schrift zegt, stroomen van levend water zullen uit zyn binnenste vloeyen.* En op deze woorden van Jezus geeft nu de Evangelist de volgende verklaring (vs. 39): *Dit nu zeide Hy van den geest, welken dengenen, die in Hem geloofden, ontvangen zouden; want de Heilige Geest was nog niet, vermits Jezus nog niet verheerlykt was*, dat is, door zyn' dood, tot heerlykheid was ingegaan. Hetzelfde, hetgeen wy dus reeds volgens Jezus uitspraak (Joh. xvi. 7) geleerd hebben, leeren wy ook van dezen Apostel. Aan den dood van Jezus en daaropvolgende verheerlyking, waren de Apostelen, en zyn wy nog de werkingen van den Heiligen Geest verpligt.

De tweede plaats vinden wy Joh. xi. 50—52. Nadat Jezus Lazarus uit den dood had opgewekt, waren vele Joden in Hem geloovig geworden. Anderen echter begaven zich tot de Farizeën, om hen dit gewigtig nieuws mede te deelen. Hierop werd weldra eene raadsvergadering belegd, en elk toonde zyne vrees voor de gevolgen. Doch de Hoogepriester Kajáfas stond op, om het woord te voeren, en zeide: *Gy verstaat niets, en gy overlegt niet, dat het ons nuttig is, dat één mensch sterve voor het volk en niet de gansche natie verloren ga!* Een ieder gevoelt en verstaat de eenvoudige zin van dezen staatkundigen, onregtvaardigen raad van Kajáfas. Doch dit gezegde van den Hoogepriester trof Johannes zoo, dat hy hierin eene goddelyke werking meende te bespeuren en de oude godspraken van vorige tyden, aan de Hoogepriesters medegedeeld, weder scheen te zien werken; daarom voegt hy er by: *en dit zeide hy, niet uit zich zelven; maar dat jaar Hoogepriester zynde, profeteerde hy, dat Jezus sterven zou voor zyne natie; en niet voor de natie alleen, maar opdat hy ook de verstrooide kinderen van God byeen zou vergaderen,* dat is, de hier en daar op de wereld verspreide Heidenen. Johannes de Evangelist beschouwde dus den dood van Jezus als het middel, waardoor Hy, niet alleen de Joden zou gelukkig maken, maar wiens voordeelige gevolgen zich

ook zouden uitstrekken tot de Heidenen, die nu voortaan als kinderen van denzelfden God, in hetzelfde huis, zouden byeen verzameld worden.

Volgens deze leer van Johannes den Evangelist, is dus de dood van Jezus, een middel, om aan zyne discipelen en nog aan ons den invloed te schenken van zynen Heiligen Geest; en door dien dood zou Israël, zouden alle Heidenen eenmaal te zamen vereenigd worden, en hierdoor van onheil bevryd, en zalig en gelukkig worden.

Zietdaar, lezers! wat ik heb geleerd uit den mond van Jezus; Zyn wegbereider en leerling, dien Hy liefhad. Veel, zeer veel bleef er te wenschen overig; veel hetgeen wy niet kunnen doorzien; ons oog wilde gaarne dieper doordringen, doch *Golgotha* bleef nog met een' digten nevel bedekt, en alles roept ons toe: " Bidt aan, bidt aan, gy ziet van het verlossingswerk slechts een stip hier op aarde. Laat ons dan welgemoed zyn, want Jezus heeft tot zyne jongeren gezegd (Joh. xvi. 12, 13): *Ik had nog wel vele dingen aan u te zeggen, doch gy kunt die nog niet dragen. Maar wanneer Hy zal gekomen zyn, de Geest der waarheid, Hy zal u in alle waarheid leiden.* Laat ons dit aangeboden geneesmiddel voor onze krankheden zelve gebruiken en aan anderen aanbevelen, ofschoon wy den aard der werkingen niet in allen deele kunnen doorzien; maar van de kracht, door de ondervinding overtuigd worden, en stil en onderworpen een hooger onderwys by onzen Heer verbeiden, waar al die nevelen zullen worden weggevaagd, en ons onthouden van gissingen of stoute stellingen, die tot oneer van God en onzen Heiland strekken, al hebben zy ook het gezag van groote en vrome mannen voor zich, en laat ons nooit meenen Gode eene dienst te zullen doen, door het leeren van leeringen, die geboden van menschen zyn, alhoewel zy den stempel van oudheid hebben.

P. N. H.

DE PAUS VAN ROME
versus
BYBELGENOOTSCHAPPEN.

Rome, den 8sten Mei 1844.

Op den 8sten Mei 1844 werd een brief van *Rome*, geteekend Gregorius de XVI., S. P., gerigt aan alle Patriarchen, Primaten, Aartsbisschoppen en Bisschoppen zyner kerk. Als een der nieuwste bewyzen van de onveranderlyke vyandschap van het

Pausdom tegen de verspreiding van den dierbaren Bybel, is dit stuk niet onbelangryk, waarom wy deszelfs inhoud in het kort zullen opgeven.

Na eene inleiding, waarin het werk der Bybelgenootschappen, in het verspreiden der Heilige Schriften, vertaald in de volkstaal, beschreven wordt, als uitstekende onder de pogingen, die aangewend worden door de vyanden van het Catholicisme om de "geloovigen te verleiden," hebben wy eene aanhaling van die plaats uit den brief van Petrus (welke zoo gedurig op de lippen der Roomsche kampvechters is), alwaar de "ongeleerde en onvaste menschen" gezegd worden de Schriften te verdraayen tot hun eigen verderf." Daarop volgen twee of drie zorgvuldig opgestelde zinsneden, waarin getracht wordt de kerk van *Rome* te ontlasten van de beschuldiging, dat dezelve altyd getracht heeft Gods Woord voor het volk verborgen te houden. Ontdoet men deze verdediging van derzelver Jesuitsche spitsvoudigheden, dan behelst dezelve niets meer dan eene opsomming van zekere gevallen, waarin men de *priesters* vermaand heeft, zich toe te leggen op die wetenschappen, waardoor *zy* bekwaam zouden worden "om het volk te bevestigen in het Woord van God, hetzy beschreven of *bewaard door overlevering;*" terwyl er geen schaduw van bewys wordt bygebragt, om aan te toonen, dat het volk ooit aangemoedigd is om de Heilige Schriften voor *zich zelven* te lezen. En, inderdaad, al ware zulk een bewys ook aanwezig, dan zoude het aanvoeren daarvan, het doel van dezen brief tegenwerken, welke de verspreiding van eenige godsdienstige kennis verbiedt, welke niet voortvloeit uit het onderwys, dat die kerk zelve geeft. Dit toch wordt duidelyk uitgedrukt in eene der zinsneden aan het slot, alwaar de paus zyne "eerwaardige broeders" gelast te zorgen, dat de "bevoegde kerkelyken," aangesteld om de Schriften te verklaren, "zich niet zullen vermeten, onder welk voorwendsel ook, om de Heilige Schriften uit te leggen of te verklaren, in stryd met de overleveringen van de Heilige Vaders en met de eeredienst der Katholieke Kerk."

Vervolgens behelst de brief eene vermelding van onderscheidene besluiten en waarschuwingen, uitgevaardigd door vorige pausen tegen de Bybelverspreiding; en wy kunnen dit gedeelte van dit geschrift, niet anders beschouwen, dan als onze byzondere aandacht waardig, daar het 's pausen eigen getuigenis mededeelt van de schandelyke standvastigheid met welke het hof van *Rome*, door achtereenvolgende geslachten, geworsteld heeft om den Bybel een verzegeld boek te doen zyn en blyven. De besluiten van INNOCENTIUS III.; de verbodsbrieven welke in *Spanje* en *Frankryk*, gedurende de zestiende eeuw verschenen; de "sterkere voorzorgen" noodig geoordeeld toen de Hervormers, geholpen door de uitvin-

ding der drukkunst, Bybelsche waarheden trachtteden te verspreiden; de beruchte verklaring aan het Concilie van *Trente*; de UNIGENITUS bul, uitgevaardigd door CLEMENT XI., ten jare 1713; het besluit van PIUS VI., in 1794; de bul tegen Bybelgenootschappen, in 1816, door PIUS VII., aan den Primaat van *Polen* gerigt; de daarmede overeenstemmende "berisping" van zulke genootschappen, door LEO XII., in 1824 in het licht gegeven; en de brief van den onmiddelyken voorganger van den tegenwoordigen Paus, PIUS VIII., welke in 1829 geschreven werd, worden allen aangewezen en maken ongetwyfeld een keten uit van pausselyke besluiten tegen de verspreiding van Gods Woord, welke genoegzaam toereikend is om GREGORIUS vry te spreken van de beschuldiging, dat hy afgeweken zoude zyn van de oude en bevestigde beginselen zyner kerk. Dit voorwaar is genoegzaam om allen twyfel weg te nemen (indien er nog eenigen twyfel bestaan kan in het gemoed van hem, die maar eenigzins met de Kerkelyke Geschiedenis bekend is), of de lezing der Heilige Schrift, al dan niet aan de leken der Roomsche Kerk verboden is.

Zyne "Heiligheid" in zyne aanmerkingen op Bybelgenootschappen in het algemeen, doelt verder in het byzonder op een genootschap onder den naam van het "Christelyk Verbond" te *New York* opgerigt, zoo als hy verzekert, met het bepaald doel om de Heilige Schriften te verspreiden onder de bewoners van *Italië*, en niet alleen de Heilige Schriften, maar "zelfs nog slechter boeken," (*slechter* boeken dan den Bybel!) zoo als MERLE D'AUBIGNE's *Geschiedenis der Kerkhervorming.* Daarna gaat hy over tot eene formele "vervloeking van de Bybelgenootschappen" en waarschuwt hy hen, "die zich by dezelve durven te voegen, of op eenige wyze dezelve te ondersteunen, van hunne vreesselyke zonde tegen God en de kerk." "Voorts," vervolgt hy, bevestigen en vernieuwen wy de boven aangehaalde besluiten, uitgevaardigd in vroegere tyden, door Apostolisch gezag, tegen het in het licht geven, verspreiden, *lezen en bezitten* van de boeken der Heilige Schriften, vertaald in de volkstaal." Zyne "Eerwaardige Broeders" worden ook gelast "*aan de handen der geloovigen te ontnemen*" de Bybels en alle schriften verboden op den lyst van verboden boeken *(Index Expurgatorius)* hetzy by naam, dan wel door algemeen aangenomene beginselen. Zy die verleid mogten zyn geworden door "scheurmakers en verspreiders van slechte boeken" worden vermaand om hunne zonde te belyden, en te "trachten dezelve uit te wisselen door *schuldverzoenende werken van een heilzaam berouw.*" Eindelyk wordt het hen aanbevolen God te smeeken, ten behoeve der kerk,, "door de tusschenkomst van Petrus, den Prins der Apostelen, en van andere Heiligen, en vooral van de Maagd Maria, aan wie "zyne Heiligheid zegt: "het gegeven is alle ket-

teryen in het heelal te vernietigen." Zoodanige zyn de gevoelens ten opzigte van Gods Heilig Boek, welke in het midden der 19de eeuw door het opperhoofd van de Roomsche kerk wordt openbaar gemaakt met al de waardigheid van Pausselyk gezag. Zy behoeven echter geene verwondering op te wekken. Vasthoudende, zoo als die afgedwaalde kerk doet, aan het bederf en de ketteryen van de donkerste eeuwen van het Christendom, schuwt zy natuurlyk het licht, door hetwelk hare leer en gebruiken ten toon gesteld en veroordeeld moet worden. Bestond er geen ander bewys ten dezen opzigte, dan zou deze Pausselyke brief meer dan genoegzaam zyn om aan te toonen dat *de kerk van* Rome *bevreesd is voor den Bybel.* De waarheid van den Bybel werpt hare valschheid en leugen omverre; het licht van den Bybel verdryft hare eigendommelyke en geliefkoosde duisternis; en deszelfs vrymakende kracht doet de ketenen van bygeloof en onkunde springen, in welke hare onderhoorigen gekluisterd zyn. Daar is in dezen brief zoowel als in alle vroegere bullen, naar welke dezelve verwyst eene ingewikkelde bekentenis, dat de veiligheid van het Pausselyk stelsel in gevaar gebragt wordt, waar het Woord van God vryelyk verspreid wordt in de volkstaal. En welke is nu de gevolgtrekking die Protestantsche Christenen voor zich zelven uit zulk eene bekentenis afleiden moeten? Gewisselyk deze: dat verdubbelde pogingen van hunnen kant moeten aangewend worden om " het eeuwige Evangelie te zenden naar alle natiën, geslachten, talen en volken" Met vertrouwen hopen wy, dat een gevolg van dezen brief, waarvan wy u den hoofdinhoud hebben medegedeeld, zyn mogt, eene krachtdadige ondersteuning van de zaak der Bybelvereeniging, ook in dit ons Vaderland. Zonder twyfel mogen ook daardoor de zaakgelastigden van *Rome* aangespoord worden om hunne pogingen te verdubbelen in tegenstand aan dergelyke instellingen, en een yver die eene betere zaak waardig is, moge geopenbaard worden in het stuiten van de verbreiding van het Heilige Woord. Maar in het Woord van God is eene kracht aanwezig, die in staat is de geheele wereld te bewegen, en door die kracht, zullen de sterkste bolwerken van het geestelyke *Babylon* vernietigd worden. Laat ons hetzelve vertrouwende en biddende gebruiken, en wie ook moge hinderen of tegenstaan, uiteindelyke voorspoed is toegezegd en zeker. De Bybel—de Bybel alleen zal eens de godsdienst zyn, niet slechts van *Protestanten*, maar van allen die den *naam van Christus* noemen over de gansche aarde.

N.B. Deze brief van den Paus, in deszelfs geheel, vindt men in " The Watchman" van den 3den July 1844.

Dr. M. LUTHERS WENKEN OVER HET HEILIGE AVONDMAAL.

Wy ontvangen en er wordt ons tevens gegeven een krachtige steun, om tot het Sakrament des Altaars te gaan, wanneer wy slechts naar de ziel hongerend, dorstend en bedroefd zyn; want daar is een disch voor ons bereid, niet tegen ons, maar tegen degenen, die ons vervolgen; nu worden wy vervolgd en geplaagd door het vleesch, door de wereld en door den booze, nog meer door onze zonde en ons arm geweten. Vleesch, wereld en de booze verlokken ons tot de zonde tegen de genade, het geweten kwelt ons wegens de zonde en beroofd ons van den vrede des gemoeds. Daar ons nu aan deze tafel vrede en genade worden aangeboden, waarom zoudt gy terug beven, om daar heen te gaan? Grypt het geweten u aan wegens bedrevene misdryven, zoo zult gy nergens anders vrede vinden, dan aan dezen disch, zoo als Christus zegt (Joh. xvi. 33): in de wereld hebt gy angst, in my vrede. Als het vleesch u tot ontucht prikkelt, de wereld u verleidt tot onmatigheid, gierigheid en nyd, en de booze u tot twist, hoogmoed en traagheid wil brengen, zoo zult gy nergens anders troost vinden, dan aan dezen disch der genade, die u, tot bestryden van dergelyke vyanden, is toebereid. En gy hebt genoeg daaraan, zoodra gy by u zelven bevindt, dat gy de genade begeert, en de aanlokselen des vleesches, der wereld en van den booze tegenstreeft.

Wie bevreesd is, door het geweten wordt gepynigd, of voor den dood verschrikt, of eenigerlei bezwaar des harten heeft, ga, indien hy daarvan wenscht bevryd te zyn, vlytig aan het Sakrament des Altaars, en legge zyn leed in de gemeente, en zoeke hulp by het gansche geestelyke ligchaam; even zoo als wanneer een burger op het land eenig onheil van zyne vyanden moest dulden, en daarover klaagt aan zyne raadsheeren of aan zyne medeburgers, en om hulp smeekt, daarom is aan dit Sakrament, naast God, eindelooze genade gegeven, opdat wy al ons leed en jammer van ons op de gemeente zouden leggen, en voornamelyk op Christus, opdat de mensch zich moge versterken en getroost worden en zeggen: ben ik een zondaar, ben ik gevallen, treft my het ongeluk, welaan! ik ga naar het Sakrament en neem een teeken van God, dat de geregtigheid van Christus, zyn leven en lyden my ten waarborg stelt, met al de heiligen en zaligen in den hemel, en de vrome menschen op aarde.

Ook daarom heeft onze lieve Heer Jezus het Sakrament zoo heerlyk ingesteld ter bewaring der eendragt in leer, geloof en leven. Uitwendig kunnen wy niet gelyk zyn, want daar zyn

ongelyke standen; zal men in dezelve behoorlyk leven, dan moeten de werken ook ongelyk zyn: een landman leeft anders dan een vorst, en bedryft andere zaken; eene huisvrouw heeft andere pligten te vervullen dan de dienstmaagd. Een dergelyk verschil moet er in het uitwendige leven blyven; maar in Christus is noch vrouw, noch man, noch vorst, noch landman; zy heeten allen geloovigen in Christus: want juist hetzelfde Evangelie dat ik heb, heeft ook de vrouw, de vorst, de landman, de knecht en het kind. Zulk eene inwendige gesteldheid wordt door dit Sakrament aangeduid; daar hier de een volstrekt geenen voorrang boven den ander heeft, daarom, hetzy koning, vrouw, dienstmaagd, heer, knecht, vader of zoon, allen zyn hier gelyk, allen hebben éénerlei spyze en belofte, en als zy gelooven, hebben zy te zamen éénen hemel, want er is niet aan gelegen, of ik hier ben en een ander Christen te *Jeruzalem*, en wy ons onderling niet kennen: want wy bezitten slechts één hoofd, dáár houden zich beide deelen aan, en hopen daardoor zalig te worden. Daarom is dit Sakrament voor ieder byzonder nuttig, en al stond my de genieting van hetzelve ook tegen, het verlies zoude dan slechts aan myne zyde zyn, en hoe langer ik er van verwyderd blyve, des te gevaarlyker voor my, want het is immers waar, dat onze Heer Christus, wat Hem zelven aangaat, niet noodig heeft, dat gy aan Hem gedenkt; gy hebt dit noodig.

God heeft dit Sakrament niet gegeven, opdat het voor ons een vergif en folter zy, zoodat men daarvoor moet verschrikken,—men moet hetzelve niet anders opvatten, dan dat daarin genade, troost en leven zyn; voor hen is het Sakrament vergif en dood, die roekeloos daarheen gaan, en geene zwakheid, gebrek en nood gevoelen, even alsof zy te voren rein en vroom waren; alzoo komt het hier alles op zulk een bewustzyn aan: want wy zyn allen vol gebreken en zondaars; maar allen willen dit niet bekennen.

Het is my dikwerf gebeurd, dat ik my had voorgenomen, op dezen of genen bepaalden dag aan het Sakrament deel te nemen; als die dag gekomen was, zoo was myne vroomheid verdwenen, of eenig ander beletsel verhinderde my, of ik hield my zelven voor onbekwaam, zoodat ik sprak: welaan, over acht dagen wil ik het doen! maar den achtsten dag vind ik my even ongeschikt en verhinderd als die voorgaande: welaan, wederom over acht dagen zal ik het doen! maar, op deze wyze kwamen er zoo vele acht dagen, dat ik misschien in het geheel niet tot het Sakrament ware gekomen. Toen God my nu de genade schonk, dat ik dezen loozen streek van den booze merkte, toen sprak ik: wy zullen u, Satan! met uwe kunstgrepen een goed jaar maken! en ik worstelde door en ging er heen, ten spyt van den booze.

Woeste, ruwe menschen, die Gods genade tot een dekmantel

voor hunne boosheid en moedwil gebruiken, gaan ten Avondmaal uit onverstand, zonder tucht of schaamte, zoo als de zwynen naar den trog. Ach! zuchten zy, het is louter genade en barmhartigheid, zoo wil ik mede daarheen gaan, ik beken niet te vreezen, ik ducht geen onheil! even zoo, alsof dit Sakrament uit scherts en spel ware ingesteld; want zy hebben noch honger noch dorst naar de genade, houden de zonde voor niets, verbeteren zich niet, en leven welgemoed, zonder angst en zorg. Dergelyke onboetvaardige harten vinden deze spyze niet, al ontvangen zy ook werkelyk het Sakrament; maar zy, daarentegen, vinden dezelve, die God vreezen, dat is, die vreezen voor zyne bedreiging en een bezwaard bedroefd gemoed omdragen.

AANWYZING EN HERINNERING DER PLIGTEN, WELKE INZONDERHEID IN LEVENSJAREN GEVORDERDE OF VOLWASSENE KINDEREN AAN HUNNE OUDERS SCHULDIG ZYN.

" Het is gewis de vurige wensch van iederen weldenkende, dat de de gegevene wenken omtrent de pligten jegens de ouders, naar de verschillende levensomstandigheden en voorvallen, ernstig overwogen en naauwkeurig in acht genomen mogen worden. Wie toch verlangt de bevordering van wezentlyk nut niet, tot vermeerdering van vreugde en geluk?—En *dit*, *dit* mag men zich hiervan, op vee soortige wyze, beloven.

" Gy, kinderen van elken leeftyd! Gy behoort u dus op de beoefening hiervan toe te leggen. Dan zult gy u verstandige, deugdzame, godsdienstige kinderen betoonen. Maar dan ook zult gy de vreugd, de troost, de hoop uwer ouders zyn. Dan zult gy tot sieraad van uw geslacht, ten steun voor het vaderland, tot eene eere verstrekken voor de Christelyke Godsdienst, welke gy belydt of belyden zult. En by de verspreiding van rein geluk rondom u, zult gy zelf in het genot daarvan rykelyk deelen. Dit wenscht gy immers met geheel uw hart? En daartoe wilt gy dan ook wel gaarne uwe pogingen aanwenden. Van u wil ik dit onderstellen; en in dit vertrouwen deel ik u daarom nog de volgende korte wenken mede, welker behartiging gy de beoefening uwer kinderlyke pligten, die om vele redenen dikwerf moeyelyk kunnen vallen, voorzeker gemakkelyker kunt maken.

" Het moet uw toeleg zyn om, van jongs af, al de pligten, welke gy aan uwe ouders verschuldigd zyt, naauwkeurig te leeren kennen en die kennis steeds uit te breiden. In de regte volbrenging dezer pligten kunt gy immers niet gelukkig slagen, indien gy er u, ook in omvang en reinheid, geene goede en juiste begrippen van

vormt? En gelyk dit onmisbaar is, alzoo is niet minder noodig, dat gy u gemeenzaam maakt met de altyd werkzame gedachte: *myn kinderpligt moet my immer boven alles dierbaar en heilig wezen.*

"Daarenboven moet gy u gewennen, om u zelven steeds naauwkeurig te onderzoeken. By het vergelyken van uwe gezindheid en van uw gedrag, behoort gy u aan den reeds genoemden toetsregel des Christendoms te beproeven; opdat gy weten zoudt, zoo wel of gy betamelyk gehandeld hebt, als ook, hoe gy in ieder voorkomend geval moet handelen. Dit pryzen wy u daarom welmeenend aan. En als het u om uwe pligtsbetrachting en geluksbevordering te doen is, dan zult gy deze aanwyzing wel niet ongebruikt laten, ja haar zelfs niet achteloos bejegenen.

"Door ouders en onderwyzers worden voorzeker meermalen wenken gegeven, die u met uwe pligten en met het belangryke van hunne betrachting bekend kunnen maken. Verwaarloost deze dan toch niet. Want indien dit al niet van erger kwaad getuigde, dan zou het ten minste bewys leveren voor eene achteloosheid, waarvan grovere verkeerdheid met de wrange vrucht daarvan, voor u zelven en voor anderen, te vreezen is.

"Het is echter verre af van voldoende te zyn, dat gy den goeden weg *kent;* als gy dien niet bewandelt en u naar die kennis niet gedraagt: wat zal dit u dan baten? In plaats dat die kennis alleen uwe zedelyke en dus uwe eigentlyke waarde zal verhoogen, zal zy veeleer tegen u getuigen. Voor uwe pligtsvertreding is er dan zelfs geene verontschuldiging. En het daaruit voortvloeyend ongeluk voor u zelven en voor anderen, zál u met te grootere zwaarte te nederdrukken. Dit wenscht gy gewisselyk van u af te wenden, jongeling en jongedochter! maar dan moet ook uwe ernstige bemoeying zyn, welke wy u allen aanpryzen, om het *gevoel* te verlevendigen en levendig te bewaren, *dat de volbrenging van al uwe kinderpligten hoogst betamelyk en uiterst belangryk is.*

"De bronnen waaruit deze pligtsvolbrenging zich moet ontwikkelen, de gronden waarop zy steunt en al, wat haar by u aandringt, moet gy u daartoe gedurig vertegenwoordigen. Dan toch zult gy kunnen beseffen, *dat* en *waarom* deze en die gezindheid jegens uwe ouders, in houding en gelaat, in woord en daad uitgedrukt, u voegt. En dan ook zult gy u niet vergenoegen met enkele bespiegeling of redenering daarover; maar u vooral krachtig uitgelokt vinden tot eene beoefening, welke alleen heerlyke vruchten belooft en schenken zal.

"Houdt dan uw oog ook op die heerlyke vruchten geslagen. Dit zal medewerken om u het gewigt dezer pligtsvolbrenging diep in het hart te drukken. En wanneer gy, by de verstomping van

ieder beter gevoel, niet tevens de liefde tot u zelven uitgedoofd hebt, dan zal de steeds herhaalde, levendige voorstelling van de wenken, welke u ten dezen gegeven zyn, niet zonder invloed blyven.

" Onder de bevorderingsmiddelen van deze pligtsbetrachting bekleedt eene voorname plaats, dat gy acht neemt op *voorbeelden.*

" Ziet gy nu daarin, als in eenen spiegel, het schandelyke, misdadige, nadeelige der verwaarloozing van deze pligten ; zal dit dan niet geschikt zyn, om u afkeer daarvan in te boezemen en er u tegen te doen waken en stryden ?

" Maken die voorbeelden, integendeel, aanschouwelyk, hoe edel, hoe beminnelyk en heilzaam de betrachting uwer pligten is ; vindt gy er dan geene krachtige aansporing in om ze te volgen ? *Leeringen* mogen *wekken voorbeelden trekken.* En kunnen deze alzoo invloed op u oefenen ; zy zullen dit ook, wanneer pligt en belang u ter harte gaan, by het achtnemen daarop.

" In de gewyde en ongewyde geschiedenis worden u zulke voortreffelyke voorbeelden aangeboden. Niet te vergeefs zoekt gy ze ook rondom u. En de enkele trekken, ons nopens *Jezus Christus* onzen Heer medegedeeld, doen ook hierin in Hem zulk eenen Voorganger zien, wiens voetstappen verdienen en behooren gedrukt te worden. Slaat dan op Hem bovenal uw oog en betoont in yver en trouw, ten aanzien uwer kinderlyke pligtsbetrachting, wat dit heerlyke voorbeeld ook by u vermag.

" Nadrukkelyke aanpryzing verdient, dat gy met al, wat u te dienste staat, *eenen Christelyk-godsdienstigen zin* by u poogt te vestigen en aan te kweeken.

" Bevlytigt gy u daarop, dan is er geen twyfel aan, of gy zult er heilzame en krachtige werking van bespeuren op de getrouwe volbrenging en op de goede wyze der volbrenging van uwe verschillende kinderpligten. Dan toch, dan zal hare bron zuiverder zyn. Dan zal meerdere reinheid die betrachting sieren. Edeler zal zy worden, en uitgebreider en bestendiger tevens. Wanneer gy toch door zulk eenen godsdienstigen zin vervuld zyt en geleid wordt, dan bezit gy daarin, wat u, ook in het schynbaar geringe, het best kan beveiligen tegen afdwaling van uwen pligt, en wat zyne beoefening van den waren aard zyn en op onwankelbaren grondslag steunen doet. Daarom dan, daarom smeeken wy u, als met opgehevene handen, veronachtzaamt dit krachtig bevorderingsmiddel niet.

" Welke inspanning gy echter moogt aanwenden, zal er toch niet altyd veel ontbreken, om u zelven getrouw te kunnen achten ; en zal de ondervinding en het gevoel daarvan u niet onaangenaam zyn en tot hinder strekken kunnen ? Maar ook hierby zal die Christelyk-godsdienstige zin u hulp bieden. Deze toch zal u het

vertrouwelyke gebed doen opzenden tot Hem, die uwe pligten jegens de ouders als in uwe harten heeft geschreven en ze u duidelyk kennen doet *uit* en ze by u aandringt *in* zyne openbaring. Verzuimt dan zulk bidden niet. By God toch, die in Christus Jezus Vader is, by God is de vervulling van al uwe behoeften. En van Hem moogt gy vragen en verwachten al, wat u, ook in dit opzigt, tot beoefening leiden en daarby tot steun en sterkte zyn kan. Hy kan en wil en zal dit schenken met de hoop op vergiffenis van uwe afwykingen en verkeerdheden, welke gy, ootmoedig, berouwvol en met een heilig voornemen tot verbetering, voor Hem belydt. Hoort dan naar dit opwekkend en bemoedigend woord. En de vrucht daarvan zal voor u niet verloren gaan. Die God toch is de onzigtbare getuige van alles. Handelt dan ten aanzien uwer ouders steeds, *als ziende den Onzienlyke*. Die God is de onzigtbare getuige van uwen stryd tot pligtsbetrachting; en tot uwe hulp is Hy steeds gereed. Blyft dan, hoe zwaar het u moge vallen, altyd vol moed. En het zal u ook daardoor te beter gelukken, om uwe kinderlyke pligten naar eisch te volbrengen.

" De gevolgen van de verwaarloozing of betrachting der kinderlyke pligten beperken zich echter niet tot het tegenwoordige leven; maar zy strekken zich ook in de toekomende wereld uit. Bedenkt dit. Voor Gods aangezigt is een gedenkboek uwer gezindheden en daden. Eenmaal is er een dag des gerigts. Eenmaal verschynt de Heer ten oordeel. Voor zynen rigterstoel, kinderen van elken leeftyd! zult ook gy geopenbaard worden. Van u ook zal de Regtvaardige verantwoording eischen, *of* en *hoe* gy uwe kinderpligten betracht hebt. En daarna zal zyne uitspraak, ten goede of ten kwade, tot geluk of ongeluk, zyn. Dit zy u dan diep in het hart gedrukt! Daaraan worde steeds door u gedacht! Want zal dit u niet bedachtzaam maken en, tegen de geringste afwyking zelfs, op uwe hoede doen zyn? Zal dit zich geen krachtig bevorderingsmiddel betoonen van yver en trouw in de regte betrachting van geheel uwen kinderpligt?—Daarom dan worde hier niets gering geschat! Daarom dan worde hier niets verzuimd! En Hy, van wien alle zegeningen moeten afdalen, Hy zegene ook deze aanwyzing en herinnering der kinderpligten rykelyk tot veler heil, als de opregte bedoeling van den opsteller, en gewisselyk de hartelyke wensch ieder, in wien de liefde tot den naaste woont en leeft.

KNAP.

DE LEER DES KRUISES DE VERSTOMMING DER MENSCHEN.

De oudvader Chrysostomus zegt: "Het kruis van Christus, hetwelk de geheele wereld vernieuwde, de dwaling verbande, van de aarde eenen hemel maakte; hetwelk den dood doodde, de hel vernietigde, de magt des duivels verbrak en alle godspraken den mond sloot, hetwelk menschen in engelen veranderde, de altaren der afgoden omverwierp, en hunne heiligdommen deed instorten; hetwelk deze geheel nieuwe en nooit meer gehoorde leed in deze wereld invoerde, en zoo groote, zoo hooge, zoo heerlyke zegeningen met zich brengt, dit kruis, ik herhaal het, was voor velen eene ergernis. Riep Paulus niet dagelyks: *Wy prediken Christus, den gekruisde, den Joden wel eene ergernis, den Grieken eene dwaasheid?* Moest God dan dit offer van oneindige waarde niet gegeven hebben, moest Christus dan niet gekruisd en menschen niet met den hemel verzoend zyn, omdat het kruis eene ergernis zou zyn voor hen, die toen verloren gingen, die nu verloren gaan, en die in het vervolg nog verloren zullen gaan? Wie is dwaas genoeg dit te willen stellen? Wy moeten hier niet zien op degenen, die zich ergeren, hoe groot ook hun aantal moge zyn; maar op degenen, die behouden worden, wier leven onbevlekt is, en die voor hunne zielen met deze oneindige wysheid hebben weten voordeel te doen. De ergernis des kruises moet niet aan het kruis zelf worden toegeschreven, maar aan de dwaasheden dergenen, die geërgerd worden; daarom laat Paulus er op volgen: *maar hun, die geroepen zyn, beide Joden en Grieken, is Christus de kracht Gods en de wysheid Gods.* De zon is ook schadelyk voor een ongesteld oog; moest men daarom geene zon hebben? De honig heeft voor den zieke eene bitteren smaak; moesten dan de byen daarom den honig niet meer verzamelen? Druivensap bedwelmt den onmatige, moeten alle wynstokken dan worden uitgeroeid?

VOORBEELD VAN VERGENOEGDHEID EN GELUK

Een zeker geestelyke had dikwyls over deze woorden van onzen Heer: "Zalig zyn de vreedzamen, want zy zullen het aardryk beërven," nagedacht, en ernstiglyk gebeden, dat hy derzelver volle beteekenis mogte verstaan. De voorzienigheid Gods voldeed aan zyn gebed, door het volgende voorval:

Op zekeren dag, terwyl hy al peinzende buiten de stad eene wandeling deed, hoorde hy van eene naburige stulp het geluid van vreugde en lof. Nieuwsgierigheid dreef hem naar dezelve, en door het venstertje ziende, ontdekte hy eene arme, doch gelukkige vrouw, met het sober voorraad van een beker water en een stuk

brood. Hare handen en oogen waren ten hemel geslagen, terwyl zy met blyde dankbaarheid uitriep: "Wat! dit alles en Jezus Christus mede!" Deze daad ontvouwde de tekst in deszelfs ware beteekenis. Zy leerde hem, dat het weinige, hetwelk de regtvaardige heeft, beter is, dan groote schatten der goddeloozen.

HOE ZAL 'T ONS ZYN!

Naar het Hoogduitsch van C. I. P. Spitta.

Hoe zal 't ons zyn, wen we eind'lyk na den zwaren,
Doch ook den laatsten kamp, die ons verbeidt
In 't vreemdlingsland, het Vaderland ontwaren
En ingaan door de poort van de eeuwigheid!
Wen 't laatste stof geschud is van de voeten,
Het laatste zweet van 't aangezigt gewischt,
En wy dat alles van naby begroeten,
Wat ons zoo vaak in 't uitzigt heeft verfrischt!

Hoe zal 't ons zyn, wen we in de heldre stralen
Van 't eeuwig licht daar rein en vlekloos staan,
Wen wy voor 't eerst met vryheid ademhalen,
Niet meer met vloek en zondenschuld belaân;
Wen ons, door niets meer van Hem uitgesloten,
Der zaal'gen rei met bly gejuich ontmoet,
Als broeders ons, als Godes huisgenooten,
Als erven van hetzelfde ryk begroet!

Hoe zal 't ons zyn, wen wy met beving luist'ren
Naar d' eersten snaar, dien 't heiligst koor ons sloeg,
Wen gouden harpen zacht ons tegenfluist'ren
Den lof des Lams, dat 's werelds zonden droeg!
Wen heinde en veer de hemelen weêrgalmen,
Wen 't Hallel der verlosten luide klinkt,
En d'Englenschaar met dankgebeên en psalmen
Voor 's Hoogsten troon aanbiddend nederzinkt!

Hoe zal 't ons zyn, wen nu de ziel, ontheven
Van 't logge stof en 't ligchaam van den dood,
Met vrye vlugt Hem in 't gemoet kan streven,
Die ons den weg ten hemel open sloot;
Wen nu de laatste zweem van schemerduister
Verdwynt, als neveldamp voor 't zonnelicht,
En zich de Zoon in goddelyken luister
Als Wereldheer vertoont voor ons gezigt!

Hoe zal 't ons zyn, wen wy zyn roepstem hooren:
Verkoor'nen, komt! wen wy, in feestgewaad
Om zynen troon vereend in blyde koren,
Hem schouwen in het liefdvol gelaat,

Wy de oogen zien, waaruit eens tranen vloten
Om 's menschen zonde en hartsbedorvenheid,
De wonden, die het dierbaarst bloed vergoten
Tot ons behoud, onze euw'ge zaligheid!

Hoe zal 't ons zyn, wen wy het ruim doorkruisen
Der heem'len en verrukte blikken slaan
Op 's levens stroom, waar 's levens boomen ruischen
En frisch als op den dag der schepping staan;
Waar niets meer de eeuw'ge jeugd kan doen verouden,
Geen wissling woont, de tand des tyds niet knaagt,
Geen oog meer breekt, geen hartslag op kan houden,
Geen smart, geen dood der zaal'gen rust belaagt!

Hoe zal 't ons zyn, wen ieder blik naar de aarde
En 't somber dal, zoo lang door ons betreên,
Wen ieder blik op wat ons dáár bezwaarde,
Op elken kamp, dáár in 't geloof volstreên,
Ons 't vry genot des vredes zoeter smaken,
De hemelvreugde ons zaal'ger schynen doet,
En ons van sterker liefdegloed doet blaken
Voor Hem, wien m' alles, alles danken moet!

Hoe zal 't ons zyn? Wat geen verstand bevroedde,
Geen oog doorzag, geen oor ooit heeft gehoord,
Valt ons ten deel, wen we eenmaal, zwervensmoede,
Naar binnen treên door de open hemelpoort.
Welaan, met moed dan 't steile pad bestegen!
De togt zy zwaar, vertraagt of wankelt niet!
Het schoonste loon blinkt ons aan de eindpaal tegen,
Waar ons de Heer meer, dan wy wachten, biedt.

KERK-NIEUWS.

In de Ringsvergadering te *Graaff-Reinet*, gehouden op den 15 October, werd de Wel-Eerw. Heer A. Murray benoemd tot lid der Synodale- en de Wel-Eerw. Heeren C. Frazer, W. A. Krige en de ouderling B. Burger, tot leden der Ringscommissie In deze vergadering werden de door de commissie gemaakte grensscheidingen van de nieuw gestichte gemeente van *Victoria* en *Driefontein* goedgekeurd.

Door het niet zingen der Evangelische gezangen in de gemeente van *Colesberg* en *Cradock* geklaagd zynde, werden eenige raadgevingen aan de respective kerkeraden dier gemeente medegedeeld hoe in zulk geval te handelen.

De aandacht der vergadering werd byzonder bepaald by den toestand der uitgewekenen; en na breedvoerig gehandeld te hebben

over de noodzakelykheid dat in hunne geestelyke behoeften werd voorzien, werd de zaak aan de Ringscommissie opgedragen, die daarover in eene briefwisseling met de hoofden van partyen treden zullen. De maatregelen door de Ringscommissie bedacht, om in die behoeften te voorzien aan zyne Excellentie, toen hy zich te *Graaff-Reinet* bevond, voorgedragen zynde, werden door hoogstdezelve ten volle beaamd, zoodat wy mogen hopen, dat zy hunne goedkeuring aan de voorgestelde maatregelen hechtende, met de dienstverrigtingen van leeraars der Gereformeerde Kerk begunstigd zullen worden.

De Ringsvergadering heeft ook bepaald, dat in de verslagen van den staat der godsdienst, de kerkeraden vooral gewag zullen hebben te maken van de bywoning der openbare godsdienst door blanken en gekleurden; de waarneming van de huisselyke Godsdienst; de opvoeding van het toekomende geslacht; het heiligen van den Sabbat; bedestonden, en het onderwys der gevangenen.

Op den 27sten October had in de nieuw gestichte gemeente te *Victoria* de voorstelling plaats van den Wel-Eerw. Heer W. A. Krige. De voorstelling geschiedde door den Wel-Eerw. Heer C. Frazer, die tot tekst had gekozen 1 Tim. iv. 16: *Heb acht op u zelven en op de leer; volhard daarin: want dat doende, zult gy u zelven behouden, en die u hooren;* waaruit zyn Wel-Eerw. aanleiding nam, om over het gewigt van de Evangeliebediening en de daaraan verbonden moeyelykheden, en het zalige vruchtgevolg voor den getrouwen dienstknecht te spreken. Byzonder belangwekkend waren de verrigtingen van dien dag, vooral daar de bevestigde leeraar op den namiddag van denzelfden dag, voor de eerste maal, tot zyne gemeente sprak, met de woorden van Paulus, Gal. vi. 14: *Verre zy het van my, dat ik zou roemen, anders dan in het kruis van onzen Heer Jezus Christus; door welken de wereld my gekruisigd is, en ik der wereld;* daar zyn Wel-Eerw., na den tekst te hebben opgehelderd, de gegrondheid van 's Apostels zeggen aanwees, en met eenige aanmerkingen, op de omstandigheden toepasselyk, besloot. Lang leve deze dag in aangename herinnering, zoo van de beide leeraars, als de nu aldaar gevestigde gemeente, welke zich, naast God, veel verpligt gevoelt aan de onvermoeide pogingen van den bevestiger, om den dag te hebben mogen beleven, dat zy met een meer onbelemmerd gebruik der genademiddelen moge worden begunstigd.

Gedrukt by Pike & Philip, 59, *St. Georgestraat; en te bekomen by den Heer* J. H. Collard, 24, *Heerengracht, aan wien de Inteekeningen, moeten worden betaald, en Communicatien voor den Redakteur ontvangen worden.—Prys* Zes Shillings *per Jaar, en voor Inteekenaren in de Buiten-Districten, aan wien het* per Post *verzonden wordt,* Zeven Shillings.

De Honigby.

MAANDSCHRIFT

Voor Godsdienstminnende Lezers.

"DE VREES DES HEEREN IS WYSHEID."

DEEL VI. DECEMBER, 1844. No. 12.

's CHRISTENS DANKBARE GEMOEDSGESTELDHEID BY EENEN BLIK OP ZYNE AFGELEGDE LEVENSBAAN.

LEERREDE OVER PSALM CIII : 22b.

Loof den Heer, myne ziel!

WANNEER David ook dezen Psalm hebbe opgesteld, en waarin de aanleiding tot deszelfs vervaardiging moge zyn gelegen geweest, wy kunnen ons hem by de overweging van dit lied voorstellen, als gekomen aan het einde zyns levens, en van daar op zyne afgelegde levensbaan terugziende, en gaarne vernemen wy, by deze voorstelling, uit zynen mond de betuiging, die den aanvang en het einde dezes lieds uitmaakt : *loof den Heer, myne ziel!*

De behandeling van dit onderwerp is ook geschikt voor onze tegenwoordige Godsdienstoefening, daar wy op den laatsten avond des jaars in het huis des gebeds zyn verzameld om op het afgeloopene jaar eenen godsdienstigen blik terug te slaan, en ons daarby onze verpligting te herinneren aan God, die ons leidde, en met wysheid en goedheid onze lotgevallen ook dit jaar geregeld heeft. Groote overeenkomst is er voor elken mensch, die niet gewoon is, gedachteloos als het vee voort te leven, tusschen den laatsten avond van een jaar en de laatste ure onzes levens, en het is behoefte voor ons hart, dien avond eene Godsdienstoefening te hebben, om onze verpligting ons te herinneren en tot die gezindheid ons te stemmen, waarmede wy het jaar behooren te eindigen en waarmede het ons betaamt eenen nieuwen jaarkring aan te vangen. De tot tekst voorgelezene woorden wekken tot die stemming

ons op, zy bevatten de erkentenis der dankbaarheid, waartoe David zich verpligt gevoelde, terwyl de geheele Psalm ons de redenen opgeeft, waardoor David tot deze verpligting gedrongen werd. Wy willen dan, in de eerste plaats, door een overzigt van dezen Psalm, ons de redenen voorstellen, waardoor David zich verpligt gevoelde, om God te loven; ten tweede, u aantoonen, dat wy thans daartoe niet minder dan David verpligt zyn; en eindigen met u aan te wyzen, hoe het ons betaamt den Heer te loven.

I. *Loof den Heer, myne ziel!* Met deze woorden vangt David dezen Psalm aan, gelyk hy dien daarmede eindigt; en de redenen waarom hy zich daartoe verpligt gevoelde, onderscheiden zich, naar derzelver opgave in dezen Psalm, in drie deelen. Eerst vestigt David een blik op zyn leven, en gevoelde zich door al de weldaden zyns Gods gedrongen om den Heer te loven voor dezelve; daarna breidt hy zynen blik uit over den toestand van zyn vaderland en vindt ook daar ruime stof tot den lof van God; nog verder breidt, in het laatste deel dezes lieds, zyn blik zich uit en omvat de geheele schepping, weshalve hy al de schepselen Gods, maar inzonderheid zyne eigene ziel opwekt, om den Heer te loven.

Loof den Heer, myne ziel! en al wat binnen in my is, zynen heiligen naam; loof den Heer, myne ziel! en vergeet geene van zyne weldaden. Zoo vangt hy aan, terwyl geheel zyn afgeloopen leven voor zynen geest zich vertegenwoordigt, en hy overal de blyken en bewyzen zich herinnert van zyne vroege jeugd af tot in hoogen ouderdom, van de weldadigheid zyns Gods. God had hem, den jongsten zyner broederen, boven die allen, ja boven al de duizenden van Jakob, uitverkoren tot den Koning van zyn volk; God had hem geleid tot den troon en gehandhaafd op denzelven; God had hem bewaard, gezegend en beweldadigd al zyne dagen; alles wat hy in zyn leven had genoten en wat hy nog bezat, was weldaad van zynen God, onverdiende weldaad, die hy niet alleen zich zelven niet had verschaft, maar waarop hy ook geene aanspraak had kunnen maken, ja, die zyn geweten getuigde, dat hy meermalen had verbeurd door een gedrag, dat hem de gunst en weldadigheid Gods onwaardig maakte. In een welgeplaatst hart kan het niet anders, of de dankbare voorstelling van Gods weldadigheid moet zich verbinden met het ootmoedige gevoel van schuld en onwaardigheid. Naarmate de bewyzen van Gods gunst grooter en duidelyker zyn, naar die mate ook dringt zich dit gevoel met onwederstaanbaarder kracht aan onze zielen op. Zoo ging het ook David. Benevens de proeven van Gods weldadigheid stonden de blyken zyner onwaardigheid tevens voor zynen geest, en by

de afzonderlyke vermelding der weldaden, hem van God geschonken, bekleedt de vergeving der zonde de eerste plaats: *loof den Heer, myne ziel! die uwe ongeregtigheid vergeeft.* Het leven van David is door eene dubbele misdaad bevlekt, die hem de gunst van God onwaardig maakte, waardoor hy het leven had verbeurd; doch niet aan deze zyne misdaad zoo zeer, immers niet aan deze alleen dacht hy hier by de vermelding van Gods weldadigheid; maar in zyn geheele leven zag hy vele vlekken die hem schuldig maakten voor het oog des Heiligen en Alwetenden. Nu was zyn geloof bezweken; dan had hy gestruikeld in gehoorzaamheid, en nimmer had hy in de bewyzen van Gods gunst het loon kunnen erkennen zyner getrouwheid, integendeel roemde hy onder de weldadigheid van God, in de eerste plaats, dat de Heer hem al zyne ongeregtigheid vergeven had. Doch niet voor deze weldaad alleen gevoelde hy zich aan zynen God verpligt, maar ook den grootsten schat dezer wereld, zonder welken alle andere goederen en genoegens hunne waarde missen, de gezondheid, had hy aan God te danken, en blyde vermeldt hy onder de hem bewezene weldaden *de genezing van al zyne krankheden.* Meermalen maakt David in zyne Psalmen melding van ziekte, zwakheid en ligchaamssmarten; en er is niet ééne rede om deze uitdrukkingen oneigenlyk op te vatten; want het is in het geheel niet te verwonderen, dat de moeyelykheid en bezwaren, waaraan hy dikwerf, zoo naar de ziel als naar het ligchaam blootgesteld was, hem meermalen op het krankbed nederstortten. Daarvoor nu dankt hy zynen God, dat die al zyne krankheden genezen had. Doch het was niet door ziekte alleen, dat zyn leven was bedreigd geworden, menigvuldig waren de gevaren, waaraan hy van der jeugd af was blootgesteld geweest, maar uit die allen had hem God gered. Hoe groot ook het aantal en hoe hevig de woede zyner vyanden ware, vruchteloos hadden zy getracht hem in het verderf te storten, en de herinnering der menigvuldige uitreddingen dringt hem om God te loven, *die zyn leven verlost had van het verderf.* En niet tot de afweering van het kwade bepaalde zich de weldadigheid zyns Gods, maar veel goeds had die hem geschonken, zoo veel, dat hy van het goede als omringd, met het goede als bekroond was geweest, zoodat het genot van Gods goedertierenheid het sieraad van zyn leven had uitgemaakt, daarvoor dankt hy zynen God, *dat die hem gekroond had met goedertierenheid en barmhartigheden, dat die hem gedurig-lyk had verzadigd met het goede,* dat die hem voor het genot van dat goede, door frissche levenskracht, steeds had in staat gesteld, *zyne jeugd vernieuwd had als eens arends.* Wanneer, namelyk, de arend van vederen verwisselt, is hy eenigen tyd mat en krank; doch naauwelyks heeft zich zyn dosch vernieuwd, of hy herneemt moed en krachten, als ware zyne jeugd vernieuwd geworden.

Ruime stof had dus David, by eenen terugblik op zyn leven, om den Heer te loven van wege zyne groote weldadigheid; maar hoe kon hy een blik werpen op zyne afgelegde levensbaan, zonder zyn leven in verband te beschouwen met de lotgevallen van dat volk, waarvan hy koning was? En beschouwde hy den toestand van dat volk, de hoogte van vryheid en onafhankelykheid, van bloei en welvaart, waarop het hem, met Gods hulp, gelukt was het te verheffen, dan vond hy in de weldaden, door God aan zyn volk bewezen, niet minder stof om God te loven dan in de blyken van Gods gunst, die hy voor zich zelven ontvangen had. Toen hy den troon besteeg, was dezelve ontledigd door den dood van zynen voorganger, die in een verloren veldslag tegen de Filistynen gesneuveld was. Hoezeer toch de dapperheid van Saul en Jonathan het volk van Israël reeds aanmerkelyk uit deszelfs diepe vernedering had opgebeurd, nimmer was het hun gelukt de Filistynen geheel te verslaan; maar David had niet alleen de Filistynen zoo geheel ten onder gebragt, dat hun naam niet meer vermeld wordt in de geschiedenis, hy had ook de omgelegene volken aan zyn volk onderworpen en geen hunner, die in vroegeren tyd zoo dikwerf ten geesel voor Israël verstrekt hadden, was na Davids tyd in staat de wapenen op te vatten tegen het volk des Heeren. Ook dit was weldadigheid Gods, waarvoor David zyne ziel opwekt om den Heer te loven: *de Heer doet geregtigheid en gerigte alle degenen die onderdrukt worden*, dat had Hy betoond in de verlossing zyns volks van al hunne vyanden. Immers Israël was het volk des Heeren, dat was het groote voorregt, waardoor zy van alle andere volken onderscheiden en boven dezelve bevoorregt waren. *Hy heeft Mozes zyne wegen bekend gemaakt, den kinderen Israëls zyne daden.* Door zyne wetgeving, gelyk door zyne verlossing uit *Egyptes* slavendienst, heeft Hy Israël tot zyn volk gemaakt, en in de leiding van dit zyn volk had hy zich steeds betoond, gelyk hy zich door Mozes aan hen had geopenbaard: *barmhartig en genadig is de Heer, langmoedig en groot van goedertierenheid.* Het volk van Israël toch was een hardnekkig volk, dat zich dikwerf het ongenoegen waardig maakte van zynen God. Dikwerf ook had de Heer het gekastyd en doen gevoelen, dat aan zyne dienst hun geluk verbonden was, daarom had Hy door de hen omringende volken hen zoo dikwerf doen overheerschen; doch nu had Hy hen voor altyd van dezen overlast bevryd en hun getoond, *dat Hy niet altoos wilde twisten*, hun niet altyd de blyken van zyn ongenoegen wilde toonen, *dat Hy niet eeuwiglyk den toorn wilde behouden.* Verdiend hadden de Israëlieten deze verlossing niet, zy was genade, weldadigheid, barmhartigheid van God, daarom voornamelyk moesten zy tot des Heeren lof zich verpligt achten. *Hy doet ons niet naar onze zonden, en vergeldt ons niet naar onze*

ongeregtigheden. Want zoo hoog de hemel is boven de aarde, is zyne goedertierenheid geweldig over degenen, die Hem vreezen. Zoo ver het oosten is van het westen, zoo ver doet Hy onze overtredingen van ons. Gelyk zich een vader ontfermt over de kinderen, ontfermt zich de Heer over degenen, die Hem vreezen, over zyne dienaren, over zyn volk. Tot dezen hoogen juichtoon drong David de bewustheid van het goede, dat God door hem aan Israël beschikt had, dat het een vry en groot en gelukkig volk geworden was. In de bewustheid der menschelyke zwakheid vond David den grond van Gods weldadigheid jegens Israël: *Hy weet wat maaksel dat wy zyn, gedachtig zynde, dat wy stof zyn.* Ja zwak is het menschelyke geslacht, broos en bouwvallig is hun bestaan: *de dagen des menschen zyn als het gras; gelyk eene bloem des velds alzoo bloeit hy, als de wind daarover gegaan is, zoo is zy niet meer, en hare plaats kent ze niet meer.* Tegen deze zwakheid des menschen staat de standvastige getrouwheid over van God, die niet tot één geslacht, dat ras voorby gaat, zyne weldadigheid bepaalt, maar tot volgende geslachten die uitstrekt door de eeuwen henen. *De goedertierenheid des Heeren is van eeuwigheid en tot eeuwigheid over degenen die Hem vreezen en zyne geregtigheid aan kindskinderen, aan degenen die zyn verbond houden en die aan zyne bevelen denken om die te doen.* Zoo verbindt David met de vermelding van Gods weldadigheid, de verpligting tot standvastige getrouwheid aan zyne dienst.

Israël was het volk des Heeren, God was de God van Israël, zoo stelde het David zich voor. Verre was hy echter van die bekrompenheid verwyderd, dat hy God zich, als de afgoden der volken, als een volks God zou beschouwd hebben, wiens magt en invloed zich tot Israël bepaalde. Neen, *de Heer heeft zynen troon in de hemelen gevestigd, zyn koningryk gaat over alles.* Niet tot Israël bepaalt zich dus de verpligting om den Heer te loven, tot de gansche schepping strekt zy zich uit: *Looft den Heer, zyne engelen, gy krachtige helden, die zyn woord doet, gehoorzamende de stem zyns woords. Looft den Heer al zyne heirscharen, gy zyne dienaars, die zyne welbehagen doet. Looft den Heer, al zyne werken, aan alle plaatsen zyner heerschappy.* En nu, na deze oproeping der geheele schepping tot den lof des Heeren, eindigt hy, gelyk hy was aangevangen: *loof den Heer, myne ziel!*

II. En nu, myne vrienden! wanneer wy, een ieder op zyn eigen weg, eenen blik terug slaan op onze afgelegde levensbaan, zouden wy ons dan niet verpligt gevoelen, om met David onze zielen op te wekken tot den lof van onzen God? Dikwerf behooren wy zoodanigen blik terug te slaan. Wysheid, voorzigtigheid, dankbaarheid gebieden dit evenzeer; maar met onwederstaanbare kracht gevoelen wy daartoe ons gedrongen aan het einde van ieder jaar onzes

levens, en op den laatsten avond van ieder jaar, dien wy beleven. Zoo zyn wy dan thans by elkanderen op den laatsten avond van dit jaar, om onzen blik op hetzelve terug te slaan; en raadplegen wy dan nu ieder onze eigene ervaring, dan gevoelen wy ons gedrongen, een iegelyk ons zelven toe te roepen: loof den Heer, myne ziel! Immers zyn wy Hem onzen dank schuldig voor het voortdurend genot der eerste weldaad, die wy van zyne liefde ontvingen, voor het behoud van ons leven. Velen hebben met ons dit jaar aangevangen, die, by deszelfs aanvang, op dit en nog vele volgende jaren meenden te mogen hopen, en die het niet met ons ten einde bragten. Ook wy hadden kunnen sterven, want ook wy dragen den kiem des doods in ons om even als zy, die voor ons gestorven zyn; maar God, die ons het leven gaf, heeft ons ook dit jaar het leven doen behouden, en zouden wy ons Hem voor dat behoud geenen dank schuldig rekenen? Hebben wy ook onze voorbereiding tot den dood niet verwaarloosd, wie is er echter onder ons wien het niet eene weldaad is, dat de tyd der voorbereiding werd verlengd? en dachten wy tot hiertoe nog niet aan onze voorbereiding tot den dood; hoe moeten wy dan de lankmoedigheid en goedertierenheid niet verheffen van onzen God, die ons in de onzaggelyke eeuwigheid niet heeft doen overgaan, zonder dat wy op dien overgang bedacht waren, of ons tot denzelven hadden voorbereid. Allen hebben wy dus stof om God te danken voor het behoud van ons leven; doch de meesten van ons hebben niet alleen dit jaar het leven behouden, maar ook gedurende den loop van hetzelve zich mogen verheugen over het genot van eene onafgebrokene gezondheid. Zouden wy, Geliefden! ook hier het geschenk van Gods goedertierenheid miskennen? Zekerlyk door matigheid en voorzigtigheid vermydt men ongesteldheid en behoudt men de gezondheid; maar wie is tot al deze dingen bekwaam, wie is te allen dage wys? Neen, niet aan onze wysheid of voorzigtigheid, maar aan Gods goedertierenheid hebben wy het genot der gezondheid even als het behoud van ons leven te danken: onzer gezondheid, waardoor wy tot werkzaamheid en genot in dit leven werden in staat gesteld, waarvan derhalve voor het grootste gedeelte, de waarde van ons leven, afhankelyk is. En zal ik de byzondere weldaden optellen, Geliefden! die wy, behalve het leven en de gezondheid, in dit jaar van God ontvangen hebben? Gy gevoelt, hoe weinig hier eene algemeene voorstelling zou kunnen voldoen; en zullen wy in de byzonderheden treden, dan moet ik de herinnering daarvan aan eenen iegelyk uwer in het byzonder overlaten. Die herinnering wil ik u dan hebben aanbevolen, want schandelyk ware het de weldaden onzes God ondankbaar te vergeten; en ik houde my overtuigd, dat er niemand zich onder ons bevindt, die niet,

by de herinnering van het vele goede, in dit jaar genoten, zich zal gedrongen voelen tot zyne ziele te zeggen: loof den Heer, myne ziel!

Maar, zegt welligt een en ander ouder u, het was toch niet alles weldaad, wat ik in dit jaar genoot, niet alles blydschap, waarover ik my verheugen kon; en geredelyk stem ik het laatste toe, myn hart deelt te zeer in uw lot, dan dat ik de smarten, die in den loop van dit jaar u troffen, zou kunnen vergeten, en gaarne geloof ik bovendien, dat menige door ieder ander onopgemerkte last dit jaar uwe schouderen drukte; doch dat gy, hetgeen in den loop van dit jaar uwe blydschap verstoorde, niet zoudt behoeven mede te rekenen tot de weldaden van God, waardoor gy verpligt wordt tot zynen lof, dat meen ik te mogen ontkennen, daar ik my overtuigd houde, dat gy, niet alleen ondanks het kwade, dat u trof, maar zelfs van wege hetzelve verpligt zyt den Heer te loven, den Beschikker van uw lot. Of is u niet ook dit jaar het Evangelie der genade en der zaligheid verkondigd, hetwelk u God leert kennen als den God der liefde, als uwen Vader in den hemel, die u lief heeft en veel hartelyker en ernstiger, dan gy zelve zulks kunt; uw geluk bedoelt en bevordert, die, om van zyne liefde u te overtuigen, zyn eigen Zoon niet gespaard heeft, maar heeft Hem voor ons allen overgegeven, opdat wy ons vastelyk zouden overtuigd houden, dat Hy ons nimmer plaagt of bedroeft, omdat Hy zynen lust in onze smarten heeft, maar dat zyne liefde ons dan alleen smart aandoet, wanneer zyne wysheid daarin de beste middelen ziet tot bevordering van ons geluk? Leert dat Evangelie ons niet eene Voorzienigheid kennen, die, almagtig en alomtegenwoordig, al onze lotgevallen beschikt, zoodat geen haar van ons hoofd vallen kan zonder zynen wil; die het welzyn des geheels zoo kan en wil bevorderen, dat de byzondere deelen daaronder niet behoeven te lyden en nimmer het geluk van den eenen aan dat van den anderen wordt opgeofferd, maar altyd dat van allen gelykelyk bedoeld? Deze leer doet de smart wel niet ophouden smart te wezen, misbillykt dus ook uwe tranen niet; maar zy doet die evenmin ophouden weldaad van God te zyn en leert u door uwe tranen tot Hem op te zien, die deze tranen doet stollen tot parelen aan de kroon der eeuwigheid. Hadden wy dit Evangelie niet, dan stond het lyden over tegen de vreugde dezer wereld en het eerste zou ons beletten over de laatste ons te verheugen; maar by het geloof aan het Evangelie Gods zyn lyden en vreugde beiden weldaden, ons van onzen Vader in den hemel beschikt, hebben wy stof om voor beiden zyne beschikking te danken, niet omdat wy kunnen inzien, waarom wy over deze smarten ons te verheugen hebben, maar omdat wy aan Gods liefde gelooven en in dat geloof ook dáár, waar wy het niet zien kunnen, ons overtuigd houden, dat alles, wat God doet, wel

gedaan is. Zoo zyn wy dan, Geliefden! wat ons ook in dit jaar moge getroffen hebben, by den terugblik op dit gedeelte onzer afgelegde levensbaan verpligt met David te zeggen: *Loof den Heer, myne ziel!*

Niet alleen voor zich zelven, maar ook voor zyn vaderland gevoelde zich David gedrongen tot de erkentenis der weldadigheid Gods; en deze erkentenis, Geliefden! zou ze ons niet evenzeer voegen aan het einde des jaars als David aan het einde zyner regering? Allen stellen wy toch hartelyk belang in den toestand van het land, waarin wy wonen, en het heil des vaderlands is het heil van ons allen, omdat uit het algemeene welzyn de byzondere genoegens voortvloeyen, waarover wy ons in den loop van dit jaar hebben mogen verheugen. Den regtgeaarden burger, inzonderheid, is het onmogelyk het belang van zyn vaderland van zyn eigen belang af te scheiden, omdat hy in een land leeft, waar vryheid en regt hem de waarde des vaderlands doen kennen en hoog schatten, hetgeen by den slaaf eener willekeurige alleenheersching eene onmogelykheid is; maar juist deze gezegende toestand onzes vaderlands verpligt ons niet minder dan het goede, dat wy in dit jaar ieder in onzen byzonderen kring genoten, den Heer te loven van wege zyne weldadigheid. Zoo vereenigen zich de herinnering van het verledene en de bewustheid van het tegenwoordige, om by eenen blik op den toestand van ons vaderland met geroerden dank uit te roepen: *Loof den Heer, myne ziel!*

Immers zouden wy voor de voorregten, die wy genieten, niet vatbaar zyn, indien wy niet uit zoodanige vaderen waren voorgesproten, die zich zelven en hunne nakomelingen deze zegeningen verworven hebben; immers zouden wy deze voorregten thans niet genieten, indien niet God ons eenen landvoogd had gegeven, door Hem zelven opgevoed, die met geoefende wysheid den standvastigen wil verbindt, om in het geluk der onderdanen en niet in eene willekeurige overheersching den roem te stellen van zyne regering en alzoo, met vrede van buiten, ons eene rust van binnen te verschaffen. Ook thans ontbreekt het niet aan ontevredenen, die alles meenen beter te weten en spoedig, ging het naar hunnen wensch, orde in verwarring, vryheid in overheersching, regering in losbandigheid zouden doen verkeeren; aan het Godsbestuur danken wy het, dat deze ontevredenheid zich tot het onderwerp der gesprekken bepaalt en niet in gewelddadigheid uitbarst. Vrede en vryheid openen de bronnen der welvaart voor alle nyvere handen, en woekerzucht of luiheid alleen zouden ons, in tegenspraak met de ondervinding van den dag, wel pogen diets te maken, dat deze bronnen nog gesloten waren. En moge dan ook ons land zich nog niet tot eene

hoogte van bloei en welvaart, heerlykheid en luister verheven hebben, wy stellen tegen deze, andere voorregten over van niet minder waarde, bepaaldelyk aan onze dagen eigen, waardoor ons land zich gunstig boven vroegere jaren onderscheidt; verlichting bedoel ik en menschlievendheid, planten door de Christelyke Godsdienst gekoesterd en gekweekt, doch die eenen welgestelden grond behoeven om goed te aarden en hier welig tieren en heerlyke vruchten dragen. Het onderscheidend kenmerk van het Evangelie is, dat het den armen verkondigd wordt; nogtans is het onbestaanbaar met domheid en onkunde: want des menschen zedelykheid vindt in zyne redelykheid haren grond, en kennis en deugd staan met elkanderen in zoo onafscheidelyk verband, dat er geene verbetering zonder verlichting mogelyk is. Daarom heeft zich Jezus Christus het licht der wereld genoemd, omdat Hy door de kennis der waarheid het menschdom wilde opleiden tot zaligheid. Maar waar in de wereld zyn de middelen, om zich de tot de betrachting van het Christendom noodige kundigheden aan te schaffen, zoo overvloedig dan in ons vaderland? Waar wordt het onderwys zoo gemakkelyk verkrygbaar gesteld als in ons midden?

Alle staatkundige en godsdienstige twisten zyn verdwenen, en elk welgezinde gloeit van verontwaardiging by de pogingen der aterlingen om het gedoofde twistvuur van nieuws te ontsteken en in ligte laaye vlam te doen ontbranden. Barmhartigheid, hulpvaardigheid, menschlievendheid worden het onderscheidend kenmerk onzes volks; en dat wy van deze deugden onzer vaderen in geenen deele zyn ontaard, kunnen alle ongelukkigen getuigen, die onze hulp inroepen en onze hulp noodig hebben. Zoo zyn wy dan, by eenen blik op den toestand onzes vaderlands, evenzeer als by dien op onze byzondere betrekkingen in dit afgeloopen jaar, met David verpligt uit te roepen: *Loof den Heer, myne ziel!*

III. En hoe zou het ons dan betamen den Heer te loven voor al zyne weldadigheid? Laat my dit in het laatste deel myner leerrede u trachten aan te wyzen.

De lof, dien het ons betaamt den Heer toe te brengen, bestaat in dankbaarheid, in ootmoed, in vertreuwen jegens God.

Onze dankbaarheid moeten wy niet alleen betuigen door lofzangen en dankzeggingen, maar ook betoonen door gezindheden en daden, betoonen door het gevoel, de erkentenis en het gebruik zyner weldadigheid.

Ruime stof hebben wy allen, een iegelyk in zynen eigen kring en betrekkingen om den Heer te loven van wege het goede, dat wy in dit haast afgeloopen jaar van zyne liefde genoten hebben; maar zyn wy nu ook allen te vreden met ons lot, en gevoelen wy

allen, hoezeer wy beweldadigd zyn door onzen God? Een volmaakt geluk, waaraan niets meer ontbreekt, wordt op deze wereld nimmer genoten, zou inderdaad voor ons het grootste ongeluk wezen; ik veronderstel dus, dat er niemand is onder ons, die niet ook dit jaar teleurstellingen ondervonden en onbevredigde wenschen over behouden heeft; maar wordt niet dikwerf door vele menschen dat ontbrekende geheel ten onregte veel hooger geschat dan het goede, dat zy genoten? Niet by hetgeen zy hadden, maar by hetgeen zy misten en nog wenschten te hebben, bepaalt zich geheel hunne aandacht, en in plaats van dankbare tevredenheid met hun lot, nemen klagten en ontevredenheid geheel hun hart in, als waren zy veeleer verwaarloosd en vergeten dan beweldadigd door hunnen God. Wacht u, Geliefden! van deze snoode ondankbaarheid. Gevoelt gy het gemis van een en ander, dat gy gewenscht zoudt hebben, laat dit gevoel het gevoel niet verdooven van het goede, dat gy genoten hebt en nog geniet. Ziet integendeel meer op hetgene gy hebt, dan op hetgene gy mist. Veel hebt gy in dit jaar genoten, dat anderen moesten missen; veel, hetgeen gy zelve by den aanvang van dit jaar niet gedacht hadt te zullen genieten. Ziet daarop, Geliefden! gevoelt de goedheid Gods jegens u en vergeet geene van zyne weldaden.

Want alles wat gy hebt en geniet, is weldadigheid Gods jegens u. Deze erkentenis behoort niet minder tot uwe dankbaarheid dan het tevreden gevoel van het goede, dat gy genoot. Niet minder toch dan aan ontevredenheid maken doorgaans de menschen zich schuldig aan onerkentelykheid jegens God. Het kwade, dat hun treft, heeten zy gaarne ongeluk of zelfs wel bezoeking van God, nooit zien zy daarin onvoorzigtigheid en eigen schuld; maar in het goede zien zy de vruchten van hunne eigene pogingen. Hunne wysheid, hunne voorzigtigheid, hunne vlyt en nyverheid heeft hun dit beschikt en aan niemand achten zy zich verpligt voor hetgene zy zich zelven verschaffen. Of zoo zy het goede al niet aan zich zelven toeschryven, houden zy dit voor een gelukkig toeval en verheugen zy er zich over, zonder tot Hem op te zien, door wien zy leven, zich bewegen en zyn, in wiens hand hun adem is, die al hunne lotgevallen beschikt. Wacht u, Geliefden! van deze snoode ondankbaarheid, want wat hebt gy, dat gy niet ontvangen hebt? Zyn uwe pogingen in dit jaar wel gelukt, het is God, die ze u wel heeft doen gelukken. Uw leven en uwe gezondheid, uwe zielsvermogens en uwe ligchaamskrachten, uwe wysheid en uwe deugd, alles is genade van God, waarvoor gy Hem uwen dank schuldig zyt, en zoo gy weigert of verzuimt dit te erkennen, miskent gy de goedheid uws Gods en voldoet niet aan uwe verpligting om den Heer te loven van wege zyne u bewezene weldadigheid.

Maar erkent gy in alles, wat gy zyt en hebt en geniet, de weldadigheid van uwen God, dan moet gy deze erkentenis betoonen door het gebruik dat gy daarvan maakt, hetwelk gy geenszins kunt achten, dat de Gever alles goeds geheel onverschillig zou kunnen zyn. Letten wy op de handelwyze van vele menschen, dan schynen zy zulks inderdaad te denken. Onbekommerd leven zy van den eenen dag tot den anderen voort, alsof er geen hooger doel van hun aanzyn, dan dit leven, voor hen bestond; zy genieten het goede dezes levens, alsof dit genot hunne eigene bestemming ware, ja, maken, door het misbruik van het genot dezer wereld, zich dikwerf onvatbaar voor het bereiken van hunne ware bestemming, eeuwig in de hemelen. Zal het betoog noodig hebben Geliefden! dat dit het doel niet is van Gods weldadigheid jegens der menschen kinderen? Neen, allen gevoelt gy het, dat misbruik van Gods gaven, ondankbaarheid is jegens den Gever. Wacht u dan, Geliefden! van die snoode ondankbaarheid. Het goede, dat God u geeft, geeft Hy u, opdat gy het aanwenden zoudt, om daarmede uwe bestemming te bereiken: uwe bestemming in deze wereld is vorming voor de eeuwigheid. Hoe gy hier uwe bestemming bereiken kunt, heeft ons Christus geleerd, namelyk, door God lief te hebben boven alles en den naaste als u zelven. Alles wat gy zyt en hebt en kunt, zoo aan te wenden en uit te voeren, dat daardoor de eer van God en het heil uwer medemenschen bevorderd worde, dat is de dank, dien gy God voor zyne weldadigheid schuldig zyt: daardoor, daardoor alleen looft gy den Heer, die niet door uwe woorden, maar door uwe werken wil geprezen worden.

Erkennen wy allen deze onze verpligting, en slaan wy met deze erkentenis eenen blik terug op ons gehouden gedrag in het afgeloopen jaar, wie onzer kan dan met zich zelven te vreden zyn en voor God betuigen: "ik heb mynen pligt betracht en van de weldaden Gods, in dit jaar my geschonken, altyd dat gebruik gemaakt, dat met het oogmerk zyner gifte overeenkomstig was." Begin ik van my zelven, Geliefden! dan gevoel ik, hoe verre ik te kort kome van deze betuiging te kunnen doen en zoude ik my bedriegen, wanneer ik dit gevoel van tekortkoming by u allen veronderstel, die ernstig uwe verpligting met uw gedrag vergelykt? Neen, allen moeten wy, zullen wy den Heer loven, onze dankerkentenis voor zyne weldadigheid verbinden met verootmoediging voor Hem van wege onze overtredingen en tekortkomingen, waardoor wy al de weldaden, die wy genoten, onwaardig zyn. Zien wy op dit nu haast afgeloopen jaar terug, dan vinden wy wel vele goede voornemens, maar weinig goede daden; en kon de goedertierenheid Gods overtroffen worden, wy zouden die overtroffen achten door onze ondankbaarheid, daar wy ons zelven be-

wust zyn van zoo weinig aan zyne weldadigheid te hebben beantwoord. Vreemd moge deze erkentenis klinken voor den onnadenkende, die ligt met zich zelven te vreden is, omdat hy niet gewoon is naauwgezet zyn gedrag met zynen pligt te vergelyken en reeds voor goed houdt, dat nog s'echter had kunnen zyn; doch wachten wy ons, Geliefden! van deze verkeerdheid, laat ons met gestrengheid over ons zelven oordeelen, opdat wy eenmaal met zachtmoedigheid door onzen Regter beoordeeld worden. Vragen wy niet wat anderen, maar wat wy zyn en wat wy hadden kunnen en behooren te wezen, zoo wy van de leiding van Gods genade in dit afgeloopen jaar een goed gebruik hadden gemaakt. Verootmoedigen wy ons voor God en erkennen wy onze schuld en onwaardigheid. Deze verootmoediging zal de weldaden Gods, die wy in dit jaar genoten, nog hooger in onze schatting doen stygen, want zy doet ons die erkennen als blyken van Gods genade, die zyne goedheid ook aan den onwaardige niet onttrekt. Grooten dank zouden wy ons reeds schuldig achten aan God, wanneer wy door een goed gebruik volkomelyk beantwoord hadden aan zyne weldadigheid: want welke aanspraak konden wy maken op het goede dat wy ontvingen? Waarom genoten wy zoo veel in onderscheiding van duizenden onzer medemenschen, die met ons schepselen zyn van denzelfden God? Maar komt by deze erkentenis van Gods ongehoudene goedheid, de bewustheid onzer onwaardigheid; gevoelen wy, dat wy niet alleen geene billyke aanspraak konden maken op Gods weldadigheid, maar dat wy die stellig verbeurd hebben, dat het niet slechts goedheid maar genade van God is, dat Hy ons zoo veel goeds heeft doen genieten, dan gevoelen wy onze verpligting verdubbeld en de woorden ontbreken ons, om naar waarde onzen dank aan God te betuigen. Doch niet slechts verhoogt deze ootmoed het gevoel onzer verpligting, maar wekt ook de ernstige zucht in ons op tot verbetering en daarin bestaat voornamelyk de lof, dien wy onzen God moeten toebrengen dat wy die zucht in ons aankweeken, opdat wy zyne genade niet tot onze schade mogen ontvangen hebben. Immers hoe kan het anders, of het goede, dat wy van God ontvangen, verzwaart onze verantwoordelykheid voor Hem en het misbruik zyner gaven moet ons nog veel ongelukkiger maken, dan zoo wy die gaven nooit ontvangen hadden. Laat ons daarop dan ernstig bedacht wezen, Geliefden! en laat dit de vrucht zyn van ons nadenken, dat wy met het einde van dit jaar ook die verkeerdden afleggen, waaraan wy ons gedurende den loop van hetzelve hebben schuldig gemaakt en met den aanvang van het nieuwe jaar ons voornemen vernieuwen, om getrouw aan onzen pligt, gehoorzaam aan onzen God, van zyne weldaden dat gebruik te maken, dat Hem verheerlykt en ze ons waarlyk ten zegen maakt.

Zien wy op het afgeloopene jaar terug en wachten wy ons in het vervolg van datgene, wat in hetzelve ons deed bezwyken voor de verzoeking. Laat ons uit onze struikelingen wysheid leeren en voorzigtigheid en daartoe vurig bidden om de invloeden van den Heiligen Geest, die het goede in ons werken kan en werken wil!

Treden wy met dat voornemen eenen nieuwen jaarkring in, dan mogen wy dien aanvangen met vast vertrouwen op dien God, die ons tot aan het einde van dit jaar geleid en gezegend heeft. Ook dat vertrouwen maakt een bestanddeel uit van den lof, dien wy Gode schuldig zyn voor zyne weldadigheid. Dat vertrouwen is behoefte, dat vertrouwen is pligt, dat vertrouwen kunnen en moeten wy in ons aankweeken en versterken. Wy eindigen dit jaar, maar onzeker is het, of wy het volgende, dat wy staan in treden, ook zullen ten einde brengen. Ons leven is in de hand van God, wy kunnen met bezorgd te zyn, niet ééne elle tot de lengte van onzen levensdraad toevoegen, en wy moeten ons dus wel aan God en zyne leiding toevertrouwen en daarop ons gerust verlaten, dat Hy ons leven zoo lang zal doen duren, als het voor ons en onze betrekkingen het beste is. Zoo onzeker als ons leven is, zyn al onzen lotgevallen: wat inden loop van dit jaar ons overkomen zal, weet niemand onzer, God weet het en Hy beschikt het; ons blyft niets over dan het aan zyne wysheid en liefde over te laten en op zyne leiding te vertrouwen, dat Hy die mate ons zal toedeelen van vreugde en van verdriet, die het beste voor ons geschikt is en ons waar bestendig en volkomen geluk meest bevordert. Doch niet alleen door onze behoefte, maar ook door Gods uitdrukkelyk bevel wordt dit vertrouwen ons aanbevolen. Hy vordert het van ons en doet deze vordering vergezeld gaan van de stellige verzekering, dat Hy dat vertrouwen nimmer zal beschaamd maken, maar altyd zyne hulp en bystand bieden aan allen, die het op Hem vestigen. Dit zyn bevel ontvangt den krachtigsten aandrang uit de openbaring zyner liefde, waardoor wy de verzekering ontvangen, dat Hy niet alleen voor ons zorgen kan als de Almagtige God, maar zulks ook doen wil als onze getrouwe Vader. Verdient niet een vader het vertrouwen van zyn kind, en zouden wy dan op God niet vertrouwen, die zich als onzen vader heeft geopenbaard in Jezus Christus zynen Zoon? Neen, geene onzekere toekomst mag den Christen onrust baren, geene dreigende ramp zelfs kwelling veroorzaken: want God beschikt ons lot, en God is onze Vader. Opdat wy eeuwig zouden gelukkig worden, heeft Hy voor ons zynen Zoon gegeven en zouden wy van Hem dan niet alles wachten, wat wy voor dit leven noodig hebben? Kweeken wy dan, Geliefden! dat vertrouwen in ons aan, want daardoor wordt onze Vader verheerlykt. Ziet, ter versterking van hetzelve, terug op het afgeloopen aar, herinnert u de menigvuldige proeven van Gods vaderlyke

zorg, die gy in hetzelve ontvangen hebt, vergeet geene zyner u bewezene weldaden, en elk blik zyner goedheid, dat gy ontvangen hebt, zal u een spoorslag wezen om aan Hem, den onveranderlyke, voor het vervolg uw lot toe te vertrouwen; doch meer nog dan deze herinnering van ontvangene weldaden vermag tot versterking van uw vertrouwen op God, de aankweeking van kinderlyken zin jegens Hem in uw hart. Het is nimmer de twyfeling aan Gods wysheid, magt en liefde, maar het is altyd de bewustheid van niet kinderlyk jegens God gezind te zyn, die het vertrouwen op God aan geweldige schokken blootstelt. Wilt gy dan uw vertrouwen op God bevestigen, kweekt kinderlyken zin jegens Hem by u aan, door gehoorzaamheid aan God. Wacht u van de zonde, want zy maakt voor dien kinderlyken zin u onvatbaar. Gy kunt dus het vertrouwen in u aankweeken en versterken. Looft dan den Heer van wege zyne weldadigheid door dankbaarheid, ootmoed en vertrouwen jegens Hem. En de Heer schenke u daartoe zyne genade! Amen.

VOORLEZING

GEHOUDEN IN HET GESTICHT VAN HET ZUID-AFRIKAANSCHE ZENDELINGGENOOTSCHAP, DEN 28STEN OCTOBER 1844,

DOOR

DEN WEL-ED. HR. A. N. E. CHANGUION, LIT. HUM. DR.

VEEL GELIEFDE MEDECHRISTENEN!
ZEER GEWENSCHTE TOEHOORDERS!

VAN uit de plegtige stilte, welke my aan deze plaats des gebeds omgeeft, klinkt my—wel niet in het ligchamelyke oor, maar toch in dat der verbeelding, van meer dan eenen kant, de vraag te gemoet: "Vriend! waartoe zyt *gy* hier?"—eene vraag, voorwaar, niet weinig geschikt om my huivering aan te jagen, en my van dit spreekgestoelte te doen terugdeinzen, gelyk een ongewyde, welke, ter sluik in eenen tempel gekomen, zyne hand naar het heilige uitstrekt en zich van achter eene gordyn hoort toeroepen: "Laat af, vermetele! wat doet gy?" Dan, myne hoorders! ik vertrouw dat ik in staat zal zyn deze vraag op eene wyze te beantwoorden, die alle verdenking van ongepaste aanmatiging of zelfsverheffing van my afweren, en u allen, zoo ik hoop en wensch, overtuigen zal, dat ik met zuivere bedoelingen voor u verschenen ben, daartoe bewogen zynde door dryfveeren, waarover ik my niet hebbe te schamen.

Het is nu weinige weken geleden, dat ik hier een zevental

sprekers hoorde, die zich aan den voet van dit spreekgestoelte vereenigd hadden, om eene aanzienlyke schaar van toehoorders tot hulpvaardige belangstelling in den kwynenden staat van het *Zuid-Afrikaansche Zendelinggenootschap* op te wekken. Doelmatig en weloverlegd was de wyze waarop de sprekers, meerendeels gevestigde leeraars of zendelingen, hunne zeer uiteenloopende begaafdheden als in één brandpunt vereenigden, door, volgens een vooraf gemaakt bestek, elk op zyne beurt, het onderwerp zyner keuze te behandelen. Die onderwerpen, hoe verschillend ook, kwamen, gelyk te verwachten was, allen daarin overeen, dat zy in een naauw verband stonden tot het reeds gemelde doel der byeenkomst. Zoo bleef, te midden der verscheidenheid, de eenheid bewaard. Daarby was de opvolging der onderwerpen zeer oordeelkundig bepaald: de eerste spreker begon met de ontwikkeling van deze algemeene stelling, dat het zendelingswerk onmisbaar is tot uitbreiding van de kennis van het Evangelie en de daarmede gepaard gaande beschaving over de geheele wereld. Zy, die den eersten spreker vervingen, daalden tot byzonderheden af, welke aan die eerste algemeene stelling ondergeschikt waren, of voor het minst daarmede in een naauw verband stonden; en de laatste sprekers hadden zich de taak voorbehouden, om de aanwezigen tot werkdadige bewyzen hunner belangstelling, door het uitreiken van ruime giften op te wekken. De voorzitter van die vergadering was een bejaard krygsman, en indien ik niet huiverde om uwe christelyke aandacht door vergelyking van het geestelyke met het wereldsche te storen, dan zou ik schier durven beweren, dat geen ontwerp tot eenen veldtogt meer blyken van beleid kon opleveren, dan het beloop der verrigtingen van dien avond.

Hoe zeer ik reeds langer by dit onderwerp verwyld hebbe dan ik my had voorgesteld, durf ik op uwe belangstellende aandacht rekenen, wanneer ik u een paar byzonderheden zal verhalen, welke als proeven aangehaald werden, hoe de Voorzienigheid, ook ten aanzien der Kerk van Christus, niet zelden geringe werktuigen gebruikt, om luisterryke uitkomsten tot stand te brengen.

Zekere Lee Richmond, predikant en bekend schryver van stichtelyke traktaatjes, ontmoette langs de rivier den *Theems* eenen heer, die hem toesprak en eenige inlichting vroeg. Zoo knoopte zich een gesprek aan. De vreemdeling (want als zoodanig verried hem zyne spraak) vernam met belangstelling naar menige nuttige inrigting der bedryvige wereldstad, en naar wensch antwoord verkregen hebbende, nam hy afscheid, zonder zich bekend te maken. Eer de wandelaars uiteen gingen, verzocht Lee Richmond, overeenkomstig zyne gewoonte, den belangstellenden vreemdeling, een traktaatje, waarvan hy zelf de steller was, aan te nemen. Dit werd natuurlyk niet geweigerd, en met een harte-

lyk vaarwel drukte men elkander de hand. Toehoorders! dat alles schynt naauwelyks der vermelding waardig, maar verleent my verder uwe aandacht en ziet op het einde. Die vreemdeling was de Keizer van *Rusland*. Kort daarna in zyne hoofdstad wedergekeerd, kwam hem het geschonken traktaatje op nieuw onder de oogen, en Hy, die de harten der koningen in zyne hand heeft en ze leidt als waterbeken werwaarts Hy wil, gaf dien monarch in te zien, dat zulke boekjes, in de taal des lands overgebragt, ook in zyn land nut stichten konden, en het duurde niet lang, of er werd te *Petersburg* een Traktaatgenootschap opgerigt, dat jaarlyks 30,000 traktaatjes in alle rigtingen verspreidde. Zoo was dat mostaardzaadje, aan de oevers van den *Teems* uitgestrooid, aan die der *Neva* tot eenen boom opgewassen, in wiens takken de vogelen des hemels nestelen.

De tweede byzonderheid waarby wy dien avond bepaald werden, betrof het ontstaan van een Bybelgenootschap in de Vereenigde Staten van *Noord-Amerika*. In 1820 kwamen te *Boston* eenige belangstellende Christenen byéén, om met elkander te beraadslagen of men, in navolging van het Britsche en Buitenlandsche Bybelgenootschap, eene vereeniging tot bevordering van hetzelfde doel zou kunnen bewerkstelligen. Men opperde by die gelegenheid zoo vele zwarigheden, dat men byna eenparig besloot om van het ontwerp, als onuitvoerbaar, geheel af te zien; maar juist toen het zoover gekomen was, stond er een van het gezelschap op, met het volgende voorstel: "Myne heeren! het is gelyk gy zegt, wy hebben weinig kans om ons wit te beschieten, maar de omstandigheden kunnen veranderen; ik ben er voor, dat wy op gezette tyden in deze kamer byeen vergaderen, om zamen te spreken over hetgeen wy *niet* uitvoeren kunnen, misschien worden wy langs dien weg op middelen bedacht, die, hoewel binnen ons bereik liggende, nog niet door ons zyn opgemerkt." Men gaf aan dezen inval gehoor, en het genootschap, dat thans een der bloeyendste in de geheele wereld is, kwam tot stand. En zouden wy in dit geval de leiding der Voorzienigheid niet opmerken, welke voor de geestelyke belangen van het westelyk halfrond wakende, dien bedachtzamen spreker tot een werktuig gebruikte om eene inrigting tot stand te brengen, welke ongetwyfeld reeds duizenden tot zegen verstrekt heeft? Wy mogen dien man als schrander en menschkundig pryzen, omdat hy zich getroostte schynbaar in de flaauwhartigheid zyner medeleden van het ontluikend gezelschap te deelen, hun door ontydige voortvarendheid en blinden yver, waar hy geen weerklank verwachten kon, liever geen aanstoot gaf, maar een gunstiger tydstip en eene meer opgewekte stemming zyner medeleden wist af te wachten. Wy mogen, zeg ik, dat alles erkennen, en vooral ook ter navolging aanpryzen; maar bedenken

wy daarby, dat wy, zoo doende, slechts de geschiktheid van het werktuig pryzen; wachten wy ons voor de kortzigtigheid van hen, die alleen op tweede oorzaken zien, en wat ooit of immer door menschelyk overleg tot uitbreiding van Gods Koningryk tot stand kome, zeggen wy, voor zoo ver wy daaraan deel hadden, met ootmoedig besef van ons onvermogen: "Niet ons, o Heer! niet ons, maar u alleen zy de eer!"

Onder de sprekers van dien avond was er een, die zich met de taak belast had van het aanwezig gezelschap tot onbekrompen ondersteuning van het *Zuid-Afrikaansche Zendelinggenootschap* op te wekken. Sta my toe, dat ik iets van hetgeen hy by die gelegenheid zeide herhale; want in zyne woorden is de aanleiding te zoeken van myne tegenwoordige toespraak;—en het antwoord op de vraag: "waartoe zyt gy hier?" ben ik u nog schuldig. De man beklaagde zich, dat men, waar het op giften aankomt, doorgaans naar eenen verkeerden maatstaf te werk gaat. "De een," zeide hy, "laat zich door de opwelling van zyn gevoel leiden, en hangt dus af van indrukken, die hem van buiten aankomen, een ander ziet op het voorbeeld van dezen of genen, en een derde berekent met hoe weinig hy volstaan kan. Maar ook hier geldt het woord: 'Aan wien veel gegeven is, van dien zal veel gevorderd worden.' Konden wy by zulke gelegenheden van een ieder verkrygen, om zich gemoedelyk af te vragen: wat *kan* ik doen? wat laten *myne* middelen toe? voorwaar, wy zouden veel gewonnen hebben, en men zou geene nuttige inrigtingen, geen Bybel- of Zendelinggenootschappen, Gestichten van Weldadigheid, Scholen of Kerken, by gebrek aan de noodige ondersteuning, zien vervallen." Die ongezochte, voor allen verstaanbare redenering, was daarom niet minder overtuigend; het verstand kon er niets tegen inleggen, en het hart was, door al hetgeen wy dien avond gehoord hadden, reeds gestemd om in de uitspraak van het verstand te berusten. Deze redenering, myne Hoorders! zy was ook aan my gerigt, en zy is de oorzaak dat ik hier voor u sta. Toen ik naar aanleiding daarvan my zelven afvroeg: wat kan ik doen? wat laten *myne* middelen toe? toen was het antwoord aanvankelyk niet bemoedigend, want ik heb niet "vele goederen," maar by nader inzigt begreep ik, dat *geld* niet het eenige middel is waarvan men zich ter bevordering van nuttige einden bedienen kan, en zoo kwam ik op de gedachte om aan de Bestuurders van dit Genootschap myne diensten aan te bieden, tot het houden van Voorlezingen, opdat in de collecten van zoodanige byeenkomsten, als die van dezen avond, het middel gevonden wierd, om de kas des Genootschaps te styven. Myne aanbieding werd door het meergemelde bestuur gereedelyk aangenomen en met heuschheid beantwoord. Er kwamen nog wel eenige bedenkingen by my op, als b. v: wat

zal men van dezen stap zeggen? hoe u beoordeelen? enz. Maar ik heb gemeend aan zulke influisteringen, waar het eene belangryke zaak geldt, geen gehoor te moeten geven, en volgens de inspraak van myn geweten *wél te moeten doen zonder om te zien.* En, waarlyk, dit is een gulden regel, dien ik gerust durf aanbevelen. Werd dezelve meer algemeen behartigd, dan zou menigeen zyn licht laten schynen, die nu uit menschenvrees zyne kaars onder de korenmaat verbergt. Op miskenning en scheeve beoordeeling van den kant dergenen, die opzettelyk verkeerd zien, moet men altyd rekenen; maar wie het wel begrypt, beschouwt de afkeuring der zoodanigen als de hoogste lofspraak. Wien het ernst is om nut te stichten, behoort ook niet te vragen, of hy daardoor lof inoogsten of zich miskenning berokkenen zal. Niet alsof het gevoelen van onze medemenschen ons onverschillig zyn mogt, maar men hecht er dikwyls te veel aan: immers hebben wy eenen regter in ons binnenste; kunnen wy dien voldoen, dan kunnen wy ook op den byval dergenen rekenen aan wier gevoelen iets gelegen is; maar al ware het ook anders, er is één die den mensch oordeelt, namelyk God, en zyn oordeel is regtvaardig.

Zietdaar, Toehoorders! op dit punt myne denkwys voor u opengelegd. Ik zou daar veilig in kunnen berusten; maar eenmaal dit onderwerp aangeroerd hebbende, wensch ik er niet van af te stappen, zonder eene misvatting te bestryden, waardoor ik voor u in een ongunstig licht verschynen zou, hetgeen onvermydelyk eene gedeeltelyke mislukking myner pogingen, om den bloei van dit Genootschap te helpen bevorderen, na zich zou slepen. Ik beken dat er hier veel is, dat, oppervlakkig beschouwd, tot het vermoeden leiden kan, alsof ik my tot leeraar wilde opwerpen. Immers dit gebouw, als plaats der zamenkomst, het betreden van den kansel, het opentlyk bidden enz., kunnen daartoe aanleiding geven. Maar al die bedenkingen zullen vervallen, wanneer men in het oog houdt, in de eerste plaats, dat ik my heb aangeboden, niet om te *leeren*, maar om te *lezen*; en, in de tweede plaats, hoedanig de voorlezingen zyn, welke ik heb aangekondigd.

Wat het eerste betreft, indien ik in iemands vak treed, dan is het niet dat van den *leeraar*, maar dat van den *voorlezer*, en ik vermeen niet dat daarin groote aanmatiging gelegen is. Wat het tweede aangaat, de aangekondigde voorlezingen zyn juist leerredenen, de eenige soort van opstellen, die goedschiks in een bedehuis kunnen voorgelezen worden. Dat die leerredenen in dit Gesticht gelezen worden, ligt in den aard van het oogmerk, om, door collecten, het Genootschap, waaraan dit Gesticht behoort, te gemoet te komen; dat zy van den kansel gelezen worden, is, om er het minste van te zeggen, niet onnatuurlyk, dat dit lezen door een gebed ingeleid en met dankzegging besloten wordt, wie zal dat

wraken? Moet men dan volstrekt leeraar zyn om opentlyk in den gebede voor te gaan, wanneer er in de plaats waar, en het doel waarmede men te zamen komt, en nog daarenboven in den aard der verrigting zelve, eene ongezochte aanleiding tot bidden is? Ik zou meer kunnen aanvoeren, ik zou kunnen zeggen, dat ik tot zekere hoogte voor het leeraarsambt opgeleid ben; maar ik wil my daarop niet eens beroepen, omdat ik vreezen moet reeds te lang by dit onderwerp vertoefd te hebben. Liever wil ik u, in het tweede deel myner rede, bepalen by de schryvers, wier voortbrengselen in het vervolg de stof tot onze stichtelyke voorlezingen zullen opleveren.

Myn bestek zal niet toelaten, dat ik over hunne betrekkelyke waarde als kanselredenaars uitweide. Van den anderen kant, zou eene dorre naamlyst weinig bekoorlyks opleveren. Houden wy dan tusschen uitvoerigheid en beknoptheid het midden, en laten wy het uwe christelyke belangstelling aanbevolen, om, van tyd tot tyd, aan de voor te dragen leerredenen onze wenken te toetsen, en het ontbrekende door eigen opmerking aan te vullen. Houden wy daarby in het oog, dat de redekunstige schoonheden van opstellen, die de veredeling van godsdienstig gevoel en de aankweeking van christelyke gezindheden tot hoofddoel hebben, noodzakelyk in onze waardering eene ondergeschikte plaats bekleeden, en slechts in zoo verre in aanmerking komen, als zy ter bereiking van dat hoogere doel dienstbaar gemaakt worden.

Elias Annes Borger, Johannes Henricus van der Palm, Ewaldus Kist, Johannes Clarisse, Abraham des Amorie van der Hoeven, Hendrik Jan Spyker, Lucas Egeling, Wessel Albert van Hengel, Helperus Ritsema van Lier.

Zietdaar namen welke by velen uwer belangryke herinneringen opwekken. Vergun my dat ik by elk in het byzonder een oogenblik stil sta.

Borger schitterde als Hoogleeraar aan de Hoogeschool te *Leiden*, van 1812 tot 1820, toen hy, door een vroegtydigen dood, slechts 35 jaren oud, zyne luisterryke loopbaan besloot. Hy blonk niet slechts als Godgeleerde en Letterkundige uit, maar was tevens een voorbeeld van de veel zeldzamer vereeniging der onderscheiden begaafdheden van redenaar en dichter. Zyne leerredenen gelden voor meesterstukken in den betoogenden trant; zyne taal is beeldryk en overschrydt wel eens den gematigden kanseltoon. Dat was een gevolg van zyne innerlyke gesteldheid. De redenaar en de dichter waren by hem "gloeyend aaneengesmeed" en onafscheidelyk. Als eene proeve van zyne denkwys als leeraar, verwys ik u naar de voorrede van zyn eersten bundel, waar hy zich aldus laat vernemen:

"De eer van Bybel en Christendom ligt my na aan het hart.

De gronden van onze Godsdienst te onderzoeken, en dagelyks aan myne overtuiging van deszelfs hemelschen oorsprong nieuwe kracht by te zetten, is de aangenaamste bezigheid myns levens."

Van VAN DER PALM zal ik niet noodig hebben veel te zeggen. Als Bybeluitlegger staat hy aan het hoofd; dit wordt zoo min betwist als dat hy *Nederlands* eerste kanselredenaar was. Zyne bybelvertaling te roemen, met lof van zynen SALOMO te spreken, zyn Bybel voor de Jeugd u aan te pryzen, zou den schyn hebben, alsof ik niet veronderstelde, dat myne toehoorders ooit iets gelezen hadden. Van zyne verdiensten als Hoogleeraar der Oostersche talen en welsprekendheid, als geschiedschryver en letterkundige, of als hervormer van het schoolwezen op te halen, ligt buiten ons bestek. Van 's mans leerredenen, daar wy het nu voornamelyk meê te doen hebben, kwamen in 1808 en 9, drie deelen uit, vervolgens van 1811—22, tien zestallen, en van 1823 tot 36 nog elf tientallen. Het kenschetsende van deze opstellen is de edele eenvoud, die wars is van allen tooi en opschik, en de gematigdheid, die alle overdryving schuwt. Dit waren de hoofdtrekken in 's mans karakter, en zyn kanselarbeid geeft die, als een heldere spiegel, weder. Zal men het een gebrek noemen, dat hy by uitstek een spreker was voor beschaafde hoorders? Dat mogen zy doen, die als voorstanders van ruwheid wenschen bekend te staan.

By EWALDUS KIST behoef ik niet lang te vertoeven, omdat zyne werken hier te lande vry algemeen bekend zyn. Hy was meer dan iemand anders VAN DER PALMS akademievriend, en deze, die zoo gaarne de verdiensten van anderen liet gelden, plagt van hem te zeggen: "Alleen zyne leerredenen over Gods deugden, plaatsen hem aan het hoofd van alle Hollandsche kanselredenaars."

JOHANNES CLARISSE. Het is hier de plaats niet, en het zou my ook niet voegen, dezen myn geachten leermeester als geleerde te roemen. Ik acht my naauwelyks in staat een klein gedeelte te overzien van hetgeen zyn werkzame geest in alle rigtingen doorkruist en onderzocht heeft. Wie zyne leerredenen leest, kan zich overtuigen, dat hy niet slechts kenner van boeken, maar ook van menschen is, dat hy de roersels hunner handelingen weet op te sporen, en niet minder tot hunne overtuiging dan tot hunne aandoeningen weet te spreken.

VAN DER HOEVEN. Deze staat, sedert den dood van VAN DER PALM, aan het hoofd van *Nederlands* gewyde redenaars. Indien ik met weinige woorden van zyne leerredenen, als opstellen, iets zeggen moest, het zou dit wezen: Het vuur, de wegslepende kracht van BORGER, getemperd door den smaak en de gematigdheid van VAN DER PALM. En wat zyn voordragt betreft, o! dat ik u slechts een tiende gedeelte daarvan kon weergeven! Gelyk een arend zyne prooi, zoo grypt hy zyne toehoorders aan, en als

een weerloos lam voert hy ze met zich. Hy is een overwinnaar, en de kansel zyn zegewagen, waaraan hart en verstand zyner toehoorders als gevangenen gekluisterd gaan.

H. J. Spyker, Th. Dr. en Predikant te *Amsterdam*, voorheen te *Dordrecht*. Een bundel leerredenen, in 1840 uitgegeven, doet hem kennen als een, die in den betoogenden schryftrant de eersten onder zyne tydgenooten op zyde streeft. Zouden er niet onder u zyn, die zich met genoegen zyne leerrede herinneren over de zegevierende kracht der waarheid, in 1842 in het *Zuid-Afrikaansche Tydschrift* overgenomen? My dunkt hy heeft geene andere aanbeveling noodig.

Lucas Egeling, by van Kampen de gemoedelyke Leidsche predikant genoemd. Hooge ernst en hartelykheid kenmerkt zyne leerredenen. De liefde dringt hem, hy is de vriend, de vader zyner toehoorders, maar vooral der armen; hy daalt tot hen af om ze te troosten; en wie ooit te *Leiden* gewoond heeft, die weet dat daar veel armen zyn, die waarlyk geene andere stof van opbeuring kennen dan deze, dat zy door een getrouwen zieleherder op eene betere toekomst gewezen worden. De Bybel was het element waarin hy ademde. Zelf een "nadenkend Christen" zynde, werd hy een waardig voorganger op den "weg der zaligheid."

Wessel Albert van Hengel, Professor in de Godgeleerdheid te *Leiden*. Zyne uitlegkundige schriften worden door kenners op hoogen prys gesteld. Met het onweerstaanbare wapen van grondige schriftverklaring, verdedigt hy kansel en leerstoel tegen de wangedrogten, die dagelyks door neologische schriftverdraayingen aan het licht komen. Dat de leerredenen van zulk eenen man eene belangryke bydrage voor bybelkennis zyn moeten, behoeft wel geen betoog.

De laatste der opgelezen namen is die van eenen man, die weleer in deze volkplanting zyn werkkring had, wiens leerredenen nog in veler handen zyn, wiens nagedachtenis by ouden van dagen als een kleinood in het geheugen is weggelegd. Indien ik van Lier alleen uit zyne leerredenen kende, zou ik reeds besluiten, dat hy veel overeenkomst in denkwys moet gehad hebben met vader Egeling. Maar ik weet daarenboven by overlevering, dat hy niet slechts de leeraar, maar ook in vollen nadruk de herder zyner gemeente was; en het is nog niet vergeten hoe hy, in navolging van zyn grooten Zender, deze stad doorging, goed doende.

Wat dunkt u, myne Hoorders! zouden de redenen van zulke mannen onze lezing en overpeinzing niet dubbel waardig zyn? Zouden die stemmen uit verre landen te vergeefs in onze ooren klinken? Zouden de redenen dergenen, die reeds ontslapen zyn, die zich reeds aangesloten hebben aan de gemeente der gezaligden,

voor ons, die nog stryden moeten om in te gaan, geen heilzamen invloed, geen overtuigende kracht meer bezitten, omdat de lippen waarvan zy eertyds vloeiden in het stof der aarde bedolven zyn?

Ik weet het al te wel hoe gering myne begaafdheid is, om de opstellen, die ik u heb aangeprezen, op eene waardige wyze voor te dragen; maar ik steun van den eenen kant op de innerlyke waarde dier voortbrengselen, en verzoek van den anderen, my, als spreker, zoo veel mogelyk te vergeten, en slechts de zaken, welke ik voordragen zal, te behartigen.

Mogt de Allerhoogste, die ook de geringste pogingen ten goede niet onbeloond laat, met welgevallen op onze verrigtingen nederzien, dan zult gy als hoorders en ik als spreker, een ryken zegen daarvan inoogsten. *Dat zy zoo!*

VALLEN EN OPRIGTEN.

PSALM CXLV : 14.

" De Heer ondersteunt allen, die vallen, Hy rigt op alle gebogenen."

DAVID.

ONS tegenwoordig leven komt meermalen voor onder het zinnebeeld van een *weg* of *pad*, waarop wy wandelen, of waar langs wy reizen. Als die wandeling aangenaam of de reis voorspoedig is, dan gaan wy op effene baan, met opgerigten hoofde. Maar op den levensweg vindt men ook donkere dalen, hobbelige wegen, gevaarlyke hoogten en gladde steilten. Dan kan menige onvoorziene hindernis, eene enkele struikeling of geringe wankeling, plotselyk ten val brengen. Dan gaat men gebogen, bevreesd, gedrukt door angst, telkens bedreigd met onherstelbaren val, en men meent te zullen bezwyken op den weg. Dit is de beeldtenis van den ellendigen, door ramp en smart, door teleurstelling en verdriet, door onheil en verlies vervolgden sterveling. En deze toestand is het noodzakelyk gevolg van ons leven in eene wisselvallige wereld; van onze eigene zwakheid, behoeftigheid en diep bederf; ja van het sterflot ons allen gemeen. Van daar ook, dat deze toestand zoo menigvuldig is onder de menschen. Evenwel klage niemand God aan, alsof Hy ons onregt zoude aandoen! Zyne wysheid heeft zoodanigen weg voor ons bepaald en afgeteekend. En zalig elk, die Hem op dezen weg kent en eerbiedigt! De zoodanige gaat niet alleen of onverzeld. Als een vriendelyke leidsman, gaat de hooge God mede, om voor den val te hoeden, om tegen struikelen te beveiligen, om het matte ligchaam op te beuren en den moeden kracht te schenken. Dat betuigt de psalmist: *De Heer ondersteunt allen, die vallen, en Hy rigt op alle gebogenen.*

Ja, de Heer ondersteunt en rigt op. De man, die dit spreekt, had het by eigene ervaring. Weinige menschen hebben zóó vele

jaren van kommer en smart gezien, als DAVID beleefd had, toen hy in zynen ouderdom dezen psalm vervaardigde. Hoe veel had hy niet van SAUL en diens hovelingen moeten lyden! Zyn goede naam was bezoedeld; zyne rust verstoord; zyn leven meer dan eens wreedaardig bedreigd en belaagd. Nergens vond hy toen eene veilige wykplaats. In holen en spelonken, op ontoegankelyke rotsen en steilten was hy zelf niet veilig voor het verraad zyner medeburgeren. En over éénen stam tot koning gezalfd—hoe bleef hem de boosheid van moordgierigen en goddeloozen kwellen! Ja, wanneer eindigden zyne jammeren? Want hy heeft den beker des lydens ten bodem toe geledigd, toen hy, op gladde steilte, onvoorzigtig en zorgeloos, van zynen hemelschen Leidsman afweek, en zyn eigen moorddadig wanbedryf zwaar boeten moest. Ach! toen bekwam de goddelyke regtvaardige bedreiging hare vreesselyke vervulling, dat het zwaard niet wyken zoude van zyn huis, al zyne dagen. Toen stak zyn eigen zoon de misdadige handen uit naar des vaders kroon en leven, en ontving zyn teergevoelig vaderhart den zwaarsten slag, de diepste wonde. Toen verstomde hy en sprak hy geen woord. Zelfs zweeg hy van het goede, terwyl de smart hem gansch beroerde (Ps. xxxix. 8). Evenwel, gelyk hy vroeger niet bezweken of ten val gebragt was, zoo bleef hy ook nu bewaard voor den ondergang, en werd hy uitgered en verhoogd. God, zyn God, was hem overal naby, zoodat hy velen, meer dan eens, als een wonder was geweest (Ps. lxxi. 7). God, zyn God, had zyne hand gevat en hem minzaam opgerigt, toen NATHAN tot hem gezonden werd (Ps. li). En de Heer was een *schild* voor hem, zyne *eere* en die zyn *hoofd ophief*, als hy vlood voor het aangezigt van zyn zoon ABSALOM (Ps. iii. 4). Het was hem goed verdrukt te zyn geweest. Zoo leerde hy Gods inzettingen. En zoo kon hy, in de volle overtuiging zyns harten, aan het einde van zynen weg ons er van verzekeren: dat *de Heer de vallenden ondersteunt, en alle gebogenen opright*.

Hetgeen DAVIDS ervaring getuigen konde, dat wordt nog door menig voorbeeld gestaafd. Vraagt het aan den, van menschen wel eens verstooten, maar door God nooit vergeten, arme. Onderzoekt er naar by den ongelukkigen handelaar en winkelier, door aanzienlyke goddeloozen en eerroovende naburen menigmaal beroofd en verdrukt; maar door den Almagtige beschermd en staande gehouden. Aanschouwt het, waar de lydende onschuld, die haar regt door gewetenloozen gekrenkt zag, als door des Heeren zigtbare tusschenkomst gewroken en hersteld is geworden. En laat de diep bedroefde weduwe er van vermelden, die, toen zy alleen stond en verlaten, en geen uitkomst zag, God ten Leidsman, Redder en Helper had, die al wat troosten, bemoedigen staande

houden kon, genadig beschikte en haar op haren weg bewaakte en verzorgde. Waarlyk, als alles vlugt, staat God naby. Hy ondersteunt een elk, die voor het onheil zwicht. Wie nederstort wordt door Hem opgerigt.

Ook eigen ondervinding kan hier getuigen. Bedenken wy dit met gemoedelyken ernst! Hoe dikwyls hebben wy Gods helpende en reddende nabyheid by ongeval, in krankte; by gemis en verlies, als wy dreigden te bezwyken, in onze zielen ondervonden! zelfs als ons geweten ons bittere verwyting deed van moedwillig of bedachtzaam afdwalen, stond God, als een genadige vader in Christus, aan onze zyden, en schonk Hy, met de vergeving onzer zonden, uit loutere ontferming, de krachtige hulp van zynen Geest, ter bekeering en heiligmaking. Waarlyk, Hy sterkt onze ziel gedurig. Hy leidt ons aan zyne hand, en geeft ons kracht en hulp op al onze wegen.

Welaan, dat wy dit dan altyd bedenken! Welk een God, met wien wy te doen hebben! Behoorde dan onze ziel dien Heer niet te loven, vooral by het einde van een ander jaar, daar wy onze struikelingen herinneren, en hoe de Heer ons heeft opgerigt! Wie toch zyn wy, wy onwaardigen—dat God ons zoo teeder gadeslaat? Ja, wie zyn wy—wy ondankbaren—dat God ons van deze zyne nabyheid en hulp heeft willen verzekeren door zynen eigen Zoon, welken Hy gegeven heeft voor onze zonden?

Maar dit zy onze dank, godvruchtige lezer, dat wy ons nu te vaster houden aan onzen God, en niet afwyken ter regter- noch ter linkerhand! En ons vertrouwen sta nu geheel op dezen onzen God, in welke levenswisseling wy ons ook bevinden; hoe arm, hoe eenzaam, hoe verlaten wy zyn; hoe ruw en steil en donker het pad wezen moge! God, onze God zal ons behoeden. Zyne beloften zyn de beloften eens getrouwen, liefderyken Vaders;

Door een' nacht, hoe zwart, hoe digt,
Voert Hy ons naar 't eeuwig licht.

Treden wy alzoo den nieuwen tydkring tegen! Laat ons tot dat einde God kennen in al onze wegen! Verbinden wy ons door zyne genade, plegtig aan het Evangelie der verzoening door het bloed des kruizes! En ons gebed om den zegen des Heiligen Geestes, ryze nu onverwyld, ootmoedig en geloovig, naar omhoog tot onzen barmhartigen Vader in Christus! *Het zy zoo.*

KERK-NIEUWS.

De gemeente van *Clanwilliam* vacant geworden zynde, door den vrywilligen afstand van den Wel-Eerw. Hr. E. H. F. de Roubaix, zoo heeft het zyne Excellentie den Gouverneur behaagd den Wel-Eerw. Hr. H. L. de Villiers, die vroeger benoemd was de dienst aldaar waar te nemen, zoo lang de Wel-Eerw. Hr. de Roubaix verlof van afwezigheid had, tot Predikant dier gemeente aan te stellen, onder goedkeuring van den Hoog-Ed. Secretaris van Staat.

ORDENING VAN DEN WEL-EERW. DR. ADAMS.

Op Maandag den 9den December, des avonds, was eene vry talryke schaar getuige van eene zeer belangryke plegtigheid in het Zuid-Afrikaansche Zendeling-Gesticht, in de Langestraat, namelyk het ordenen van den Eerw. Dr. Adams, die reeds eenige jaren in in de omstreken van *Natal*, op meer dan eene wyze, tot heil der Zulas werkzaam geweest is.

Na dat de Eerw. Hr. Beck den predikstoel beklommen en van daar een gezang opgegeven had, werd zyn Eerw. vervangen door den Eerw. Hr. Morgan, die de werkzaamheden van den avond verder inleidde door een toepasselyk gebed en het voorlezen van 2 Tim. ii. Deze maakte op zyne beurt plaats voor den Eerw. Hr. Brown, die niet slechts zyne toehoorders in het algemeen, maar vooral meer byzonder den Hr. Adams toesprak in eene rede, waarin onbekrompen gevoelens betrekkelyk het zendelingswerk geuit werden, doende de spreker de zendelingen voorkomen, wel als in verbandstaande *met*, maar niet volstrekt afhankelyk *van* de kerk. De Eerw. Doctor Philip, beklom nu het spreekgestoelte en het woord rigtende aan Dr. Adams, verzocht hem, om ten aanhooren van allen, belydenis af te leggen van zyn geloof en van de wyze hoe hy daartoe gekomen was. Hierop las Dr. Adams eene korte schets op, van hetgeen hy betuigde, op grond van duidelyke uitspraken in den Bybel vervat, voor waarheid in de Godsdienst te houden, en als zoodanig te willen verkondigen. Wat het tweede gedeelte der vraag betrof, meende de Doctor met weinig te kunnen volstaan, en zeide kortelyk, dat hy in zyn land, *Noord-Amerika*, door godsdienstige ouders opgevoed, en dus reeds vroeg met de hoofdwaarheden van de Godsdienst bekend geworden was, dat hy naderhand als student te *New York*, gelyk maar al te dikwyls in dien leeftyd, het geval is, die heilzame waarheden wel eenigzins uit het oog verloren, maar in vervolg van tyd, door Gods genadige beschikking

harehalde aanleiding gekregen had om met meer belangstelling dan ooit, zyne aandacht daarby te bepalen; zoodat toen in 1834 een gezelschap van zendelingen uit *Amerika* naar het Zula land afgevaardigd werd, hy zich geroepen gevoelde om zich als zesde man aan dat gezelschap aan te sluiten. Nu verzocht de Wel-Eerw. Dr. PHILIP eenig verslag te mogen hebben van zyne ondervinding in het land der Zulas, en te mogen weten hoedanig zyne verwachtingen aldaar voor de toekomst waren. Het antwoord op deze tweeledige vraag was hoogst belangryk; wy zullen trachten de hoofdzaken uit ons geheugen kortelyk aan te stippen:

"Toen wy in het Zula land aankwamen, begaven zich drie van ons naar DINGAAN, en drie naar MOSSILIKATZI. Van de eerst genoemde drie was ik er een. Wy werden door Z. M. minzaam ontvangen, maar niet zonder blyken van wantrouwen. Toen DINGAAN verstond wat ons oogmerk was, gaf hy te kennen, dat hy ons geen goeden uitslag op onze pogingen by zyne onderdanen kon belooven en gaf ons aan de hand om eerst eene proef te nemen by de Zulas in den omtrek van *Natal;* gelukte het ons die te leeren lezen, dan mogten wy weder komen en het by hem beproeven, misschien dat hy, DINGAAN, dan zelf besluiten zou om zich te laten onderwyzen. Deze wenk werd door ons aangemerkt als een bevel om voor eerst het land te ontruimen. Hier moeten wy opmerken dat de Zulas van *Natal* oneigentlyk dien naam dragen, als zynde een zamenvloeisel van overblyfselen van verschillende stammen, die door DINGAANS voorganger CHAKA, ten ondergebragt en voor een groot gedeelte uitgemoord zyn.

Deze CHAKA was een groot veroveraar, die eene uitgebreidheid van meer dan twee honderd mylen in eene rigting heeft afgeloopen. Zynen voorspoed had hy te danken, behalve aan eenige verbeteringen in de wapening van zyn volk, aan de gewoonte om by nacht van de eene plaats naar de andere te trekken, en voor dag en daauw, de slagtoffers van zyn moordlust in den slaap te verrassen. Toen CHAKA, te midden van zyne veroveringen moorddadig omgebragt en door DINGAAN opgevolgd werd, en laatstgenoemde zynen voorganger wel in wreedheid overtrof, maar niet in beleid evenaarde, werden velen der overwonnelingen afvallig, en zochten by duizenden nieuwe woonzetels in verschillende rigtingen. Zoodanige uitgewekenen waren het, die zich in de nabyheid van *Natal* hadden neêrgezet, en tot dezen begaf ik my met myne twee reisgenooten. Wy vonden deze menschen, gelyk wilden doorgaans zyn, door bygeloof verblind en aan zinnelykheid verslaafd. Met dat al waren zy niet afkeerig van ons te hooren en het gelukte ons eenige van hen te leeren lezen. Toen wy in 1837 naar *Natal* terugkeerden, en de uitgeweken boeren met het volk van DINGAAN op eene zoo betreurenswaardige wys in aanraking kwamen, werd het

land van den tyran voor zendelingen onveilig, en terwyl myne vroegere reisgenooten meerendeels naar *Amerika* teruggekeerd waren, bleef ik in de omstreken van *Natal* myne zorg aan de zoogenaamde Zulas toewyden, die met vele duizenden van aankomelingen vermeerderd zyn, terwyl de Eerw. Hr. LINDLEY, voornamelyk onder de uitgeweken boeren werkzaam was.

Ware het niet om de buitengewone blyken van belangstelling binnen deze kolonie in onze werkzaamheden aan den dag gelegd, dan zouden ook wy reeds eenigen tyd gehoor gegeven hebben aan eene oproeping om naar ons land terug te keeren. Maar in plaats daarvan sta ik nu gereed om naar mynen werkkring te *Natal* terug te keeren, alwaar ik hoop, onder Gods zegen, veel goeds te mogen stichten, omdat het ys aanvankelyk gebroken is, en de woorden des heils reeds van mond tot mond gaan." Dr. PHILIP betuigde zyne tevredenheid met het gehoorde, en wenschte Dr. ADAMS geluk met zyn belangryken werkkring en aanvankelyk goeden uitslag.

Hierop volgde de plegtige oplegging der handen. Een kring van geestelyken, waaronder, behalve de reeds genoemden, zich deden opmerken de Eerw. Dr. J. ADAMSON, Eerw. Dr. S. P. HEYNS, de Eerw. Hr. P. E. FAURE, van *Wynberg*, en de Eerw. Heeren W. en D. PHILIP, sloot zich om den geknielden Dr. ADAMS, waarna de Eerw. Hr. A. FAURE, hem de hand op het hoofd leide, (hetwelk door al de omstanders werd nagevolgd), en een krachtig gebed uitsprak. De aldus ingezegende stond nu op en de broederhand werd hem toegereikt door allen, die aan de plegtigheid deel genomen hadden.

De verrigtingen van den avond werden met eene doelmatige toespraak van den Eerw. Dr. ADAMSON, aan den nieuwgeordende, en een indrukmakend gebed van den Eerw. Dr. PHILIP besloten. —(*Medegedeeld.*)

MENGELINGEN.

FLAVEL, een beroemde godvruchtige van de naastvoorgaande eeuw, zegt: "Het is beter nederig te zyn met één talent, dan hoogmoedig met tien; ja, beter een nederige worm, dan een hoogmoedige engel."

VLEYERY is eene valsche munt, welke door de ydelheid gangbaar gemaakt wordt.

De hoogste *vloed* van natuurlyke yver en vastigheid, kan ebben en geheel opdrogen; maar zaligmakende genade is een *bron* van water, springende tot in het eeuwige leven.

Het kind, dat *moedwillig* strydig met de wenschen zyner ouders handelt, is een vader- en moedermoorder.

Het willen ontwyken van de overtuiging, welke men niet wederstaan kan, en het willen ontgaan van de verpligtingen, welke men niet ontkennen durft, is de rampzalige toevlugt van een stomp gemoed.

Dat alleen is christelyke beoefening, die uit christelyke gronden voortvloeit, en geene andere zal worden aangenomen door Hem, die gehoorzaamd en gediend wil zyn, " in geest en in waarheid."

Hetgeen door menschen wysheid gebouwd en opgerigt is, wordt wederom door menschelyke wysheid verbroken, maar 's Heeren werk zal blyven. (*Bullinger.*)

In het behandelen van Godsdienstige zaken moet men altyd ernstig zyn. Hier moet alles, wat maar eenigzins aanleiding tot lagchen geven kan, al ware het anders een sneedige, vernuftige en doeltreffende kwinkslag, zoo veel mogelyk vermyd worden. Jezus bediende zich nimmer van gelachverwekkende aanmerkingen.

Het doet aan eene goede zaak veel nadeel, wanneer men ze niet verdedigen kan, zonder zynen tegensprekenen bittere en smadelyke woorden toe te werpen. Dit is de weg niet om dwalenden te overtuigen. Die overtuigen wil moet niet verbitteren.

Gedrukt by PIKE & PHILIP, 59, *St. Georgestraat; en te bekomen by den Heer* J. H. COLLARD, 24, *Heerengracht, aan wien de Inteekeningen, moeten worden betaald, en Communicatien voor den Redakteur ontvangen worden.—Prys* ZES SHILLINGS *per Jaar, en voor Inteekenaren in de Buiten-Districten, aan wien het* PER POST *verzonden wordt*, ZEVEN SHILLINGS.

A. S. [illegible]

351 [illegible]

